GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

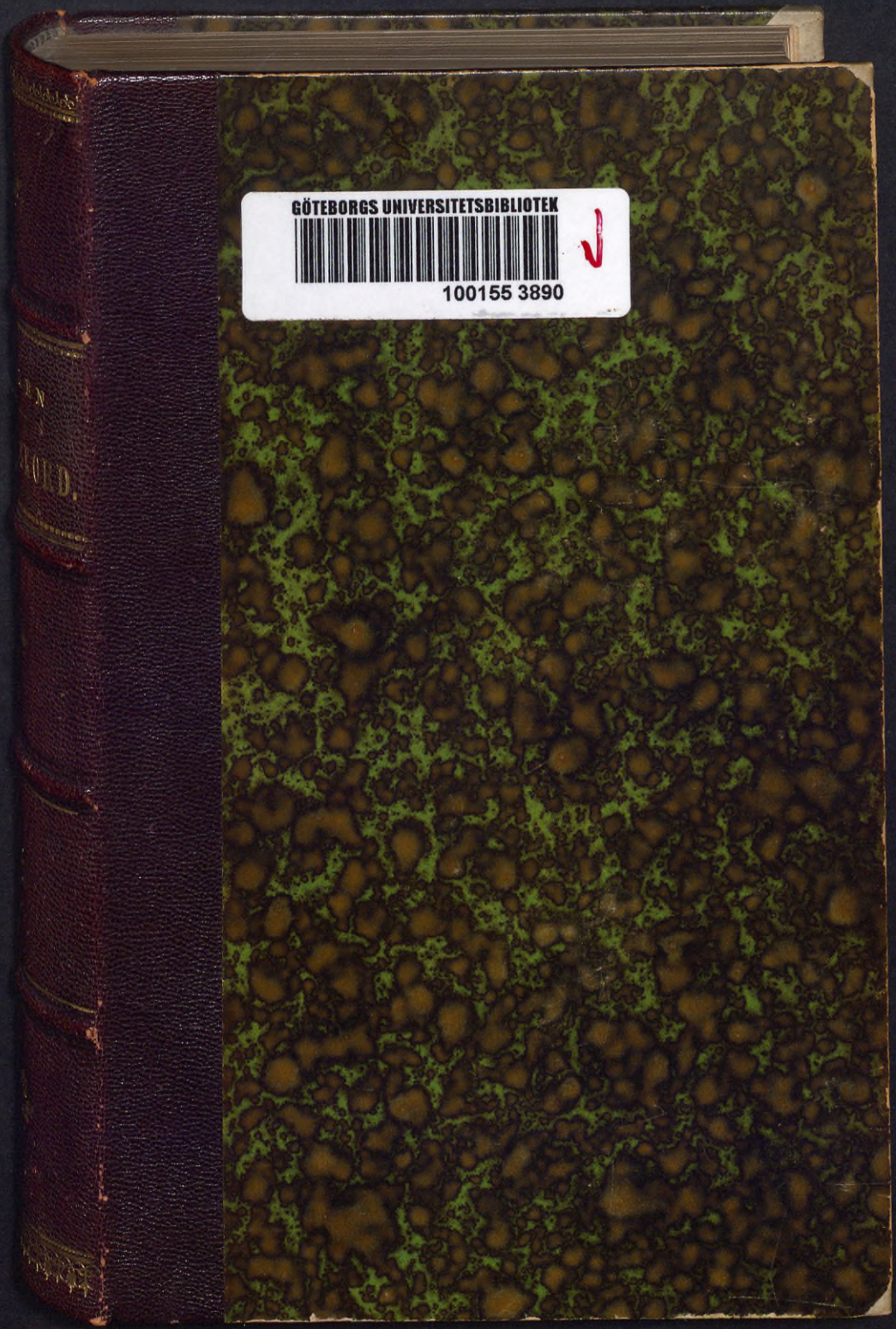
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
100155 3890

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS · BIBLIOTEK

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Sv. H3/1309

Emilie Flygare Carlén

EFTERSKÖRD

FRÅN EN 50-ÅRINGS FÖRFATTAREBANA

AF

EMILIE FLYGARE-CARLÉN.

Med förf:s lefnadsteckning af Birger Schöldström

samt med porträtt af fru Flygare-Carlén.

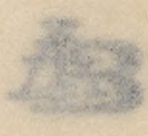

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Emilie Flygare Carlén

EFTERSKÖRD

FRÅN EN 80-ÅRINGS FÖRFATTAREBANA

AF

EMILIE FLYGARE-CARLÉN.

Med förf:s lefnadsteckning af Birger Schöldström

samt med porträtt af fru Flygare-Carlén.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STADSBIBLIOTEKET GÖTEBORG

BERÄTTELSER OCH NOVELLER

AF

EMILIE FLYGARE-CARLÉN.

ÄRFVINGEN OCH HANS MOTPART.

UNGHERRARNE OCH GAMLEHERRN.

MENNISKANS ÄRFSLOTT.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1888.

LEFNADSTECKNING.

Emilie Flygare-Carlén.

Strömstadsslägten *Smith* leder sina fäderneanor från det land,

»der Ossian fordom gick i drömmar
med sagoharpan i sin hand,
vid haf, som sköljer Glasgows strand,
der Walters dikt, odödlig, strömmar,»

och dess förste representant i Sverige lär hit inkommit under Gustaf II Adolfs regering. Äldste till namnet säkert kände ätt-hufvudmannen var amiralitetskaptenen Olof Smith († 1746). Det skotska blodet har imellertid i slägtens ådror uppblandats med en droppe äkta svenskt konungablod. Den nämde Olof Smiths son, löjtnanten vid flottan Gustaf Smith (f. 1720 † 1789), var nämligen gift med Märtha Catharina Belfrage, dotter af löjtnanten Rutger Belfrage och dennes maka, född grefvinna Elsa Christina Soop, hvars farfars farfars farmor, Karin Hansdotter Tott, var dotterdotter till Erik Eriksson Gyllenstjerna och dennes husfru, konung Carl VIII Knutssons dotter Christina.

Gustaf Smiths och Märtha Catharina Belfrages son var sjökaptenen och handlanden i Strömstad Rutger Smith (f. 1751 † 1830), och i hans långvariga och lyckliga äktenskap med Margaretha Stiegler (f. 1762

† 1850) föddes på hans ålderdom hans fjortonde och yngsta barn Emilie.

Nedanför altaret i Riddarholmskyrkan hvilar sedan sekler konung Carl VIII Knutsson, och hans namn går väl nu icke synnerligen utöfver våra skolkursers gräns. Hans ättlings i tionde led (om vi ej gjort allt för orätt uträkning), borgaredotterns, rykte har sedan ett halft århundrade flugit öfver hela den bildade verlden, och hennes namn skall allt framgent stå som en af hennes samtida litteraturs mest bemärkta stjernor.

* * *

Det var den 8 augusti 1807 som det burgna och högt aktade Smithska huset i Strömstad såg en ny telning läggas i vaggan, der, såsom ofvan antydts, öfver ett dussin förut, efter hvarandra, hvilat. Till den lilla nykomnas faddrar bjödos ryttmästaren Johan Wilhelm Hoving — en af den tidens originellaste och mest bekante på samma gång som aktade personer — samt fröken Carolina Lannerstjerna, en dotter till den gustavianske poeten och lustspelsförfattaren kapten Lannerstjerna.

* * *

Det hem, deri den lilla uppväxte, med dess patriarkaliska lefnadssätt har fru Carlén sjelf mästerligt skildrat i sina »Skuggspel», likaså sina föräldrar: fadern lidelsefullt häftig, skrockfull, romantiskt finkänslig, men framför allt redbar och rättänkande, modern lugn, förståndig, till lynnet jemn och till karaktären fast, båda med ett hjertelag af guld.

Tidigt vaknade hos barnet fantasien. Mellan sjöbodarne i köpman Smiths gård funnos mörka gångar, belamrade med sönderfallna silltunnor, tågvirke, trasiga

flaggor, gamla kasserade gallionsbilder och andra sådana intressanta föremål. I dessa mörka regioner, der knapt en sommarsolstråle förmådde inträngа, fick lilla Emilie — berättar hon sjelf — isynnerhet smak för att leka ensam. Hennes inbillning befolkade denna tillflygtsort med allehanda hemlighetsfulla väsenden, och hon var nog lycklig att öfvertyga sig sjelf, att *de* kunde språka med henne. Sjelf språkade hon så högt, att hon ofta väcktes ur dessa sina så lyckliga små visioner först då hon hörde någon skratta åt sig utanföre. »Jag sårades mycket,» berättar hon vidare, »af att mina äldre syskon alltid gycklade med mig öfver detta mitt sätt att sjelf skapa mig sällskap, men min mor sade: 'låt barnet vara — hvar och en har sitt sinne!' Och så fick jag då ha mitt sinne och i ro spinna mina lifliga meddelanden med dessa för mig alltid existerande väsenden — små underbara flickebarn, som städse bebodde de mörka gångarna. Innehållet af våra samtal berättade jag ofta för min mor, till hvilken jag hade ett gränslöst förtroende. Ibland nämde jag dem äfven för min far, och hans melankoliska småleende och framför allt hans klappning på mitt hufvud uppfylde mig med någonting ödmjukt och högtidligt, då deremot min mors leende gaf mig en spänstighet, som lät drömmarne draga undan för en fullklar dager . . .»

Ännu berättar den 80-åriga, att ej sällan för hennes inre blickar hägra dessa små lekkamrater — »flickorna Ålbotten» och hvad annars hon kallar dem — från hennes barndoms drömrike.

Men den blifvande stora författarinnans »förstudier» skedde ej blott i de af inbillningens gestalter befolkade gamla sjöbodarne och voro ej alla så der thyper-»idealistiska»; det fans inom faderns egendom en annan lokal, der »realismen» herskade, der gestalter

ur verkligheten rörde sig; det var handelsboden, dit fiskaregubbar, skutskeppare och från fjärran anlände sjömän brukade komma och »spinna sin ända», som sjöfolk säger i stället för »konversera».

Emilie Carléns beskrifningar af höst- och vinteraftnarna i föräldrahemmet, med öfvergångarna från familjens slutna sällskapsrum till den öppna handelsboden, äro ej de minst mästerliga skildringarna i hennes »Skuggspel».

Under dessa aftnar samlade sig fruntimren med sina arbeten omkring ett gemensamt bord. Informatorn eller någon af de äldre bröderne läste då högt. Moderns vanliga sysselsättning var antingen att uppklistra gamla sedlar eller rensa sina trädgårdsfrön, medan fadern, som icke hörde rätt väl, borta vid byrån studerade sina egna favoritböcker, synnerligen baron Trencks och Aschebergs lefnadsöden, hvarvid vaxstapeln, som han höll mellan ögat och boken, i denna rummets mörka bakgrund syntes som en liten lyktgubbe sväfva fram och åter öfver bladen. Då berätterskan ledsnade att stå vid moderns sida, skyndade hon sig till fadern, som hon var säker på skulle göra henne en fråga, den hon allra helst hörde — och det slog icke heller fel: »nå, du dansdocka, har du hört några äfventyr i qväll?» Hjertat sprang i bröstet vid de orden! Men visst stäfjades det något, då modern svarade: »åh, far, hon blir ju stora flickan nu!» »Tvärtom är hon ju bara barnet, mor — låt henne gå! Tids nog kommer hon i skrufstäd.» Modern skakade väl litet på hufvudet, men gaf ändå sitt bifall till det, som hon visste var barnets högsta önskan, nämligen att få göra ett besök ute i handelsboden. Och — skildrar hon — hurtigt ilande in i boden, hade hon den tillfredsställelsen att alltid väcka en glädtig uppståndelse bland sine gode vänner.

Också var hon, säger hon, vida mer road af skutskepparne än af kaptenerne. De förstnämdes historier voro långt obegripligare; och då »lille-mamsell» tog plats midt ibland dem, kommo sådana vidunderligheter om hafsmenniskor och små gråtande missfoster, hälften fiskar och hälften barn, uppdykande, att hon tyckte sig mången gång sjelf vara ett litet missfoster, och hon blef icke riktigt lugn förrän det kom någon vacker saga, der hafsfrun uppenbarade sig, vanligen för någon skeppsbruten stackare, som under natt och månsken ensam dref omkring på sin planka. Då hon sedan med glödande kinder, varm och lycksalig kom in, kunde modern icke sällan säga: »det här måste någon gång ha ett slut, min vän — det är icke nyttigt för flickan att höra på så mycket vidskepliga historier!» »Högfärd, mor!» svarade då fadern. »Låt du henne prata med sjöfolket — sämre läror kan hon få. När hon blir lite' större, skall hon få följa med mig på mina resor i skärgården.»

Föga anade väl Rutger Smith, hvad betydelse detta löftes uppfyllande skulle få för hans lilla dotters framtid, aldrig att derur skulle framgå folk- och naturskildringar, hvilka gjort denna dotter verldsfrejdad!

Under Emilies första barndomsår inföll kriget med Norge, hvars verkningar naturligtvis i en gränsort som Strömstad skulle yppa sig bjertare, och som äfven i den blifvande författarinnans minne qvarlemnade outplånliga spår. I det afskedsord till allmänheten, med hvilket hon försett sitt sista författarealster, »Efterskörd», täljer fru Carlén (sidorna 7 och 8) såväl glada som sorgliga episoder från krigsåret 1814.

För inbillningens lekar i sjöbodarna och sagoförtäljandet i handelskammaren blefvo imellertid ej heller de bokliga studierna och hushållsbestyren försummade. Brödernes informatorer voro de, hvilka

för det mesta läste med henne, och åt sina hushållsmamseller uppdrog fru Smith att inviga Emilie i ej blott kökets mysterier, utan ock väfnadens och den husliga småslöjdens, och för att ytterligare fullkomna henne till en »rifvande hushållsmenniska», sattes hon en tid i ett slags ekonomie-högskola inom »ett köpmanshus i skärgården». Men hvad hennes lärda uppfostran beträffar, misstänka vi, att den ej blef synnerligen djup; sjelf har hon (i ofvan nämda afskedsord) bekänt den pina hon led af att sträfva med franska grammatikan, och på ett annat ställe berättar hon, på tal om skriflektionerna, huruledes hennes »fingrar visade allt annat än en villig förespegling om huru flitigt de i framtiden skulle sysselsätta sig med pennan». Och ungefär lika tyckes det ha gått med hushållsstudierna. »Det var alldeles förgjordt med mamsellerna, så snart de skulle taga mig om hand», vittnar hon, och då hennes förste make anmälde sig som friare, sade fadern helt öppet ifrån: »hon kan inte ens koka en ärlig gröt». Efter »studiekursen» i det Diedrichsen'ska köpmanshuset vid Fiskebäckskil hette det visserligen ej om Emilie Smith detsamma som fru Lenngrens grefvinna täcktes yttra om prostgårdens Lovisa: »kors, hvad den flickan är snäll!»; men några och fyratio år derefter kommo minnena derifrån väl till godo för Emilie Carlén, då hon skulle skrifva sin vidlyftigaste och konstnärligaste kustroman, »Ett köpmanshus i skärgården».

Det berättas om fru Carléns snillrika medtäflarinna på prosadiktningens område, friherrinnan Sophie von Knorring, »Kusinernas» författarinna, att hon varit innehafvarinna af 24 sällskapstalanger. Emilie Smiths talanger inom de sköna konsternas område tyckas, åtminstone att döma efter hvad hon sjelf omtalat från sin ungdomstid, bestått endast i färdigheten att knäppa

på zittra såsom ackompagnement till den tidens ballader eller glada sällskapsvisor. Fadern, med sitt på en gång dystra och romantiska lynne, föredrog det förra slaget af sånger, och när hans lilla Emilie med zittran på knät första gången utan att stappla eller taga fel på strängarna kunde föredraga spökballaden ur den skottske författaren Lewis' »Munken»*, från den idylliska början:

»En riddare båld och en fröken så grann,
de suto tillhop' i det gröna
och sågo med ömma begär på hvarann'...
Alonzo den tappre, så kallades han,
och hon Imogene den sköna. —

ända till och med den »rysliga» finalen:

Kring dem dansa spöken med gräsliga skrål
som blod utur dödskallar dricka
och stöta ihop sina murknade bål
och tjuta: »Alonzo, den tappre, din skål,
och skål för din trolösa flicka!» —

— då tog den gamle skott-ättlingen fram två blanka silfverspecier och stoppade en i hvardera sångerskans förklädsficka samt upprepade löftet, att den sommaren, hon fylde 12 år, skulle hon få göra den första långresan till sjös med honom.

* * *

Den dag Emilie Flygare-Carlén fylde 80 år, eller den 8 augusti 1887, egnade en sångare** ur det unga litterära Sverige henne en vacker hyllningsdikt, deri det bland annat hette:

* A. C:son af Kullbergs öfversättning.
** Edvard Fredin: Sv. Illustr. Familj-Journalen.

Der ute strålar solen klar
i fager sommardag
och lyser genom rutan in
på åttiåra drag...
Och ser den gamla också ej
så godt, som en gång förr,
hon fjäten hör af tusen bud,
som klappa tyst på dörr.

Ej alla dock i kött och blod
till henne smyga fram;
de bära kanske litet hvar
osynlig vingeham'.
De bringa helsningar från hem,
der hennes böcker stå
på bästa hyllan allra främst
hos storfolk och hos små.

De bringa tack för hvarje stund
af ädelt tidsfördrif:
för hvarje verklighetens syn
hon gifvit diktens lif.
Från söder komma de och nord,
från både stad och land,
men varmast ljuder deras hell
från gamla Vikens strand.

Ty det var der som hennes dikt
ur klippan sög sin merg
och växte upp, af solen brynt,
bland kala skär och berg;
och det var der i stormens brus,
då Skagerack gick hvit,
hon mejslat sina bästa verk
ur skroflig kustgranit.

De bringa varma hjertetack
från hvarje fisklägshärd,
der liten pilt den goda frun
att signa blifvit lärd.

De flägta doft från skog, som mörk
mot Bullarn stupar brant,
och sälta ifrån Sotens svall —
en helsning välbekant.

De helsa från hvar ö, hvar vik,
hon mins se'n barnaår;
från fyrens glans i natt och storm,
som leder seglarns spår;
från fagra soluppgångars glans
på morgonvaknad fjord,
då båten gled från bryggan ut
med far och barn ombord.

Ja, den högsommarmorgon 1819, då Rutger Smith och hans yngsta dotter stego ombord å snällseglande båten »Kulten», med dess två besättningskarlar, Kalle Kjellman och gubben Elias, och »Kulten» fått seglen upp och länsade ut mot Oroust till — den morgonen grydde första strimman af den klara belysning, hvari ett fyrtiotal af år derefter bohuslänska skärgården med dess folk och natur skulle ligga inför en verlds blickar, en verlds sympatiska blickar. Vestra skärgårdens blifvande skildrerska satt, en 12-års sjömansjänta, uppflängd vid rodret bredvid gamle Elias, och hennes bruna ögon lyste och gnistrade i kapp med de solglänsta, saltskummiga böljetopparna.

Inom kort öfvertog den raska flickan rederiet på »Kulten», och efter få år var köpman Smiths unga mamsell dotter en öfver hela bohuslänska kusten både känd och respekterad, men framför allt af alla, unga som gamla, afhållen person. »Jag var så hemmastadd,» säger hon i 'Skuggspel', »på både de stora och de små fisklägena, att jag hvar gång återhelsades som en gammal kär vän, hvilken man kunde förtro allt hvad som händt under mellantiden eller hvad

som troligen skulle komma att hända till härnäst, alltid säker om intresse, deltagande och en smekande bön hos 'gamle-patron', der en sådan var af nöden, och det var ofta nog fallet.» Hon berättar äfvenledes, på tal om sin ungdoms resor med »Kulten», huru hon med ifver började studera allt inom handelsverlden och efterfråga noga alla varors stigande och fallande. Dock gjorde hon häruti en stor skilnad. »För husets räkning och handeln i allmänhet ansåg jag mig alltid vara ledsen, då missväxt uppstått bland bomullsplantagerna i Nordamerikanska staterna eller missväxt på kaffet i Brasilien och engelska kolonierna. Men alldenstund 'Kulten' gick hvarken med bomull eller kaffe, utan vanligen med ved, bjelkar eller spanmål, så sysselsatte jag mina tankar mest i dessa sferer, oupphörligt för mig sjelf dikterande fakturorna på mina blifvande varor.»

Under detta friska, kringströfvande, mer än en gång med verklig fara förenade lif mellan kobbar och skär, i laber kultje och i storm, fisklägena och köpmanshusen imellan, studerade hon de skilda slags menniskor, med hvilka hon kom i beröring, studerade dem på sitt sätt, på det sätt, som snillet studerar, på samma sätt — anmärker träffande en hennes biograf* — som målaren, när han ströfvar omkring till lands och sjös och kluddar till små »studier», suddiga små lappar, hvilka han fäster på väggarna i sin atelier, för att kanske om ett eller annat årtionde deraf göra taflor för ett museum. Läser man fru Carléns »Skuggspel», så finner man, huru hon der beskrifver de originella personligheter, med hvilka hon på sina irrfärder i skärgården gjorde bekantskap, då hon var 12—16 år gammal. Dessa personer, uppfattade med ett barns lifliga och friska sinne, voro

* Kapten Gulliver: tidskriften »Jorden rundt» 1877.

»studier», hvilka sedan af den 30—40-åriga konstnärinnan gjordes till taflor. Hon uppgifver nämligen sjelf i noter, hvar den verklige, i hast skizzerade personen sedan blifvit utförligare skildrad i den eller den romanen. På samma sätt ha utan tvifvel Walter Scott, Cooper och kapten Marryat gjort, och på sådant sätt uppstå dessa »diktade personer», hvilka träda fram liksom de vore verkliga, mer verkliga än de dimmigt skildrade eller vid skrifbordet konstruerade dynastierna och stamfäderne, hvilkas namn pluggas in i både skolbarns och lärde mäns hjärnor.

* * *

Imellertid var det äfven något annat, »Kultens» redarinna på sina resor med ifver började studera, emellan aftärerna, förstås, då dessa hvilade: det var de mer eller mindre defekta romaner — »Midnattsklockan», »Röfvarslottet», »Celina eller Det hemlighetsfulla barnet» och hvad de allt mer hette, dessa numera i glömskans djupaste vatten nedsänkta vittra alstren från århundradets början — dem hon uppspårade i de herrskapshus, hon under dessa resor gästade.

Sjelf hade hon redan innan skärgårdsresorna började sökt på papperet fästa de intryck, som skiftande rörde sig i barnets fantasi. I minnena från barndomsåren omtalar hon sin »första roman» sålunda: »Då jag fick komma upp på kontoret i öfra våningen — jag passade vanligen på efter postdags, då min brors pulpet stod ledig: en annan broder förestod nu husets affärer — kränglade jag mig alltid upp på den höga trebensstolen midt imot bokhållaren, som tyckte det vara roligt att se mig hållas vid pulpeten, fick så tag i papper och penna och började första kapitlet till min första *skrifna* roman. Men äfven denna glädje tog snart slut, ty då min bror Carl hittade en

mängd ihoprullade lappar instuckna i remnorna på stolens gröna öfverdrag — alla börjande med ungefär samma fras: 'En rysligt kolsvart natt med blodröda skyar simmade på hafvet' — blef det ett sådant skämt och gyckel öfver min litterära verksamhet, att jag måste utstå samma pina som jag förut haft vid mina besök i de mörka sjöbods-utsprången, der jag så lifligt umgicks med för andra osynliga väsen.»

Gycklet från den ofvan nämde broderns sida öfver den lilla systerns litterära försök uppvägdes dock af två af Emilies andra bröder, hvilka uppmuntrade henne till att skrifva små afhandlingar eller kriof öfver af dem uppgifna, vanligast från historien hemtade ämnen.

Då Emilie Smith uppnått 17 års ålder, kom en större krets att lära känna hennes penna. I ett litet kotteri flickvänner hade hon lockats skrifva en pepprad satir öfver Strömstads mera framstående ungherrar, och hon var oförsigtig nog att låna ut sitt opus till en af flickorna, »naturligtvis» mot gifvet löfte att »ej visa det för någon». »Naturligtvis» fingo väninnans bröder ta en afskrift, och inom några timmar hade »hela sta'n» läst lilla mamsell Smiths elakheter.

Ett par veckor derefter inföll den så kallade Lucie-balen, och då skulle hämdens timma slå. Inom kort spordes, att Strömstads samtlige dansante kavaljerer sammansvurit sig och aflagt en dyr förpligtelse att icke bjuda upp den lilla pasqvillanten till ens en enda dans. Emilie hade kurage nog att gå upp på balen. De första uppbjudningarna skedde... ingen kavaljer tycktes märka mamsell Smith, damerna sökte förgäfves bakom medlidsamma miner dölja skadeglädjen... då slogs dörren till balsalen upp och en alldeles oväntad hjelptrupp ryckte fram: 8 à 10 norske officerare, hvilka från Fredrikshald slängt in på släd-föret för att få dansa med Strömstadsflickorna. Nu

behöfde en af stadens fagraste tärnor ej riskera att få »klä' väggen».

Vår stora författarinna har allt sedan denna afton hyst utpregladt unionsvänliga åsigter.

* * *

Vid 18 års ålder blef Emilie Smith förlofvad med medicine doktorn *Axel Flygare,* på hennes 20:de födelsedag stod deras bröllop, och den raska skärgårdsflickan måste nu stiga ned från »Kultens» gungande stäf och lemna Kattegats vågor och Vikens skär och klippor med deras för henne så kära befolkning för att följa sin man långt upp på landbacken, ja, så långt som in i Småland, der hans provinsialläkaredistrikt var beläget.

Om de närmaste åren i fru Flygares lif är intet af vigt att berätta, mer än att hon efter fem och ett halft års äktenskap stod som enka med två små barn, en gosse och en flicka. Hon återvände nu till sin födelseort och sin moder (fadern hade 1830 aflidit), med hvilken hon en tid bosatte sig å egendomen Kristorp.

Ett par år efter det fru Flygare blifvit enka, kom hon att göra bekantskap med en ung, högt begåfvad jurist, *Reinhold Dalin,* och denna bekantskap öfvergick till trolofning. Hastigt dog dock Dalin*, och ungefär samtidigt miste fru Flygare äfven sin lilla dotter.

* Uppgiften i Biografiskt lexikon och derifrån å andra ställen, att Dalin genom olyckshändelse omkommit, är oriktig; han dog af en hetsig feber. Han hade rest till det tingsställe, der hans tillkommande svåger, vice häradshöfding Edvard Smith, för tillfället satt domare. På återvägen fick han ett häftigt sjukdomsanfall och efterssände sin trolofvade. Då denna femte läkaren hunnit fram, sade den senare till den förra: »Jag måste säga sanningen, nämligen att om hundra personer hade denna sjukdom, så skulle åtminstone nitionio dö.» Hon förstod och fick vid Bullarsjön upplefva en natt, som aldrig kunnat lemna hennes minne, skrifver hon nu 1888 i en promemoria till denna biografis författare.

»Sången är ur sorgen gången», säger den finska runan, och så skedde äfven här. »Vid denna epok af min lefnad hade jag,» skrifver hon, »behof af en starkare sysselsättning för tanken, och just på tionde årsdagen efter min flyttning från hemmet — min 30:de födelsedag — fattade jag idén att åter försöka hvad jag i barndomen hade försökt, nämligen att på papperet uppsätta de historier, som målade sig i min inre verld. Jag var nu, som sagdt, 30 år, jag hade lefvat i allvarlig och mognat i allvarlig mening, jag hade vistats i olika provinser och kommit i beröring med många olika samhällsklasser. Jag hade lärt mig känna och lida med andra. Jag skulle således icke fantisera i hop min bok; jag skulle taga den ur lifvet sjelft. Så trodde jag, och idén utvecklade sig till beslut, sedan den fasta viljan först qväft de så naturliga invändningarna från misstroendet, som sade: 'du är icke nog underbygd, nog lärd för ett sådant företag'.»

»Waldemar Klein, roman af Fru F.» skrefs hösten 1837. Handlingen deri var bygd på några minnen från författarinnans vistelse i Småland och hjeltens namn valdes efter det namn, »löjtnant W. Klein», hvilket uppgafs af en ung resande herre, som under ett enkefru Flygares och hennes små barns skjutsombyte å Ingelstads gästgifvaregård skyddat henne från att falla offer för ett bedrägeri.

Romanen var färdig och utlemnad till renskrifning, men så befans manuskriptet ha spårlöst försvunnit. Flere månader derefter fick författarinnan det dock en vacker dag åter genom en hedersam kyrkovärd på Dal, hvilken hört omtalas doktorinnans förlust af ett vigtigt »doklament» och lyckats uppspåra manuskriptet bakom en soffa hos den suddige renskrifvaren. Det var ej blott *Waldemar Klein*,

som kyrkovärden tog fram ur påsen, det var, bekänner författarinnan, *hela hennes blifvande författareskap*, hvilket eljes, säger hon, med detta arbete gått förloradt, ty hon hade ärft tillräckligt af sin faders lynne för att tro, det denna första svåra motgång varit en tydlig varning att ej gifva sig in på författarebanan.

Det var till bokförläggaren Thomson i Stockholm som fru F. vändt sig med sin Waldemar Klein. Thomson — eller troligen hans litteräre rådgifvare, kongl. bibliotekarien Adolf Ivar Arwidsson — antog arbetet, hvilket i trycksvärtans omhölje 1838 framträdde i novemberhäftet af Kabinettsbiblioteket.

Kritiken — särskildt representerad af kapten Anders Lindeberg och det ännu lefvande amiralitetskammarrådet Bäckström — mottog »Waldemar Klein» med uppmuntran, något, som naturligtvis fröjdade dess författarinna, ehuru hon log något åt en af recensenternes förmodan, att hon, den i lifvets skola redan mer än de flesta pröfvade och i lifvets verklighet hemmastadda, vore »en blygsam sippa, uppvuxen i landsbygdens stilla dalar».

Den lycka, »Waldemar Klein» gjort, sporrade författarinnan till att inom kort bjuda på ett nytt arbete: »Representanten». Äfven denna roman rönte ovanligare framgång.

Men nu hade fru Flygare kommit i liflig brefvexling med såväl sin förste recensent, kapten Lindeberg, som sin förläggare, herr Thomson, och båda styrkte henne i beslutet att lemna den aflägsna landsorten. Hennes första plan hade varit att bosätta sig i Upsala, der sonens uppfostran, efter hvad hon ansåg, skulle bäst kunna ske; men då hon bland annat af Thomson erbjöds en ledig våning i hans hus, beslöt hon att föredraga Stockholm.

Hösten 1839 anlände hon till hufvudstaden och mottogs hjertligt och gästfritt af sin förläggare och värd samt dennes umgängeskrets, främst vännerne Arwidsson och Mellin.

* *
*

Det var, såsom ofvan nämdes, till *N. H. Thomson* i Stockholm som den unga obekanta författarinnan kommit att vända sig, och valet af denne man blef af en afgörande betydelse för fru Flygare.

Denna betydelse är så stor, att vi anse en liten teckning böra i denna biografi ingå öfver den man, hvilken var Emilie Flygare-Carléns förste förläggare och stöd vid hennes inträde på författarebanan, isynnerhet som hon sjelf en gång offentligen vittnat, att hon har honom att tacka för det vackra minnet af en förläggare, hvilken icke brukade uteslutande fästa sig vid eget intresse och som, utom dess, hvad heder, humanitet och redbarhet beträffar, troligen af få öfverträffats.

Delvis följande den minnesruna fru Flygare-Carlén sjelf, i Aftonbladet, ristade vid Thomsons bortgång ur tiden, delvis andra källor, nämna vi, att Nils Hansson Thomson var född 1793 i Malmö och först egnade sig åt militäryrket. Han hade som volontär vid »Konungens eget värfvade regemente» deltagit i fälttågen i Tyskland 1814—15, och efter krigets slut öfvergick han till boktryckareyrket, hvilket han, förenadt med en liten lånbiblioteksaffär, först dref i sin födelsestad. Efter några år flyttade han till Stockholm och egnade sig åt fortsatt boktryckeriverksamhet och åt, efter den tidens måttstock, ganska vidlyftiga förlagsaffärer. Bland annat beslöt han sig för att,

såsom medtäflare till L. J. Hiertas nyss började »Läsbibliotek» utgifva »Kabinettsbibliotek».

Detta var ett vågadt företag, helst som utstyrseln var gjord med en för den tiden sällsynt elegans. Framgången lät imellertid icke vänta på sig: den gick med så stora steg, att Thomson snart hade eget både boktryckeri och hus.

Bland de författare, som först hade affärer med Thomson, voro K. A. Nicander och G. H. Mellin. Hans vidlyftiga och förtroliga brefvexling med dem båda förvaras å Kongl. biblioteket och lemnar mycket goda inblickar i karaktären hos de båda framstående författarne likaväl som hos deras vän, f. d. underofficeren. Mot den ibland i sina åtagna litterära sysslanden slarfvige Mellin visar Thomson någon gång en grå uppsyn; Nicander deremot är alltid för Thomson, äfven på den stackars skaldens sista tid, då mer än en af hans förnäme vänner (såsom ock ses af ännu förvarade bref) vändt honom ryggen, den berömde sångaren och Schillertolkaren, hvars besök för Thomson och hans umgängeskrets är en glädje, hvars vänskap är en heder. Sedan kommo efter hand allt flere författare. Thomson öppnade sitt biblioteks spalter äfven för okända talanger. Men han lemnade icke blott tillträde till sina spalter, utan äfven till sitt gästfria hus, der glada samqväm samlade äldre och yngre litteratörer.

Detta blef i synnerhet händelsen, då han, efter afslutandet af »Kabinettsbibliotek», började utgifva »Svenska Parnassen». C. J. L. Almqvist, Blanche, kongl. bibliotekarien Arwidsson, Lindeberg, Kjellman-Göranson jemte många flere skriftställare funno der en den angenämaste afton hvarannan vecka. Den skildring fru Flygare-Carlén gör af den allra första af dessa aftnar är en af hennes briljantaste »Bilder ur

svenskt författarelif». Värden intresserade sig då icke blott för de ifriga litterära diskurser, som fördes; han intresserade sig i lika grad för att visa, det en värdinna i hans hus aldrig saknades. Också erkändes lifligt hans stora förtjenster i afseende på allt, som hörde till hushållsvetenskapen och ett bords servering. Han var en makalös värd!

Men icke var det blott detta, som gjorde honom så afhållen och värderad inom de litterära kretsarne: han egde en förtjenst af stor vigt, den nämligen att aldrig genom en sårande vårdslöshet visa sin makt, då någon författare vid bortgåendet behöfde hviska i hans öra ett par ord om »förskott», fastän arbetet icke skulle komma ut på månadtal. Nej, han nickade gladt och förtroligt. »Titta till mig i morgon!», och dermed var allt uppgjordt.

Thomsons verksamhet och arbetsförmåga voro — säger fru Carlén — rent af otroliga. Han öfversatte sjelf kanske hälften af de arbeten, som inflöto i »Kabinettsbibliotek», och dessimellan hade han ändå tid öfrig att stundom roa sig med original-författareskap. Novellerna »Svensken i Italien», »Sjömanshustrun», »Axel Renkrona» och ännu ett mindre arbete visade, att han icke heller i detta afseende saknade anlag, hvilka han dock ej hade tid att utbilda.

För sina arbetare var han en far. De åto samma kost, som han hade vid sitt eget bord. Och hans förhållande till sin gamle faktor var så vackert det kunde vara — kortligen: han liknade en patriark för sin omgifning.

Men en dag kom, då ålder och sjuklighet och måhända äfven trötthet läto honom erfara längtan efter sin fädernestads luft och umgänget med kära anförvandter. Han flyttade då (efter att hafva nedlagt sina affärer) från Stockholm till Malmö. „Här afled

han i mars 1874. Hans stoft jordfästes af hans gamle vän Gustaf Henrik Mellin, då sedan många år prost och kyrkoherde i Skåne, och hans minne hugfästes af hans gamla väninna Emilie Flygare-Carlén.

* * *

En förmiddag, kort efter hennes ankomst till Stockholm, fick den nybörjande författarinnan besök af en vänlig man, som såg så godmodig och glad ut, att hon med undran anmärkte de stora vattenspeglarne i hans ögon. Det var skalden C. F. Dahlgren, hvilken inbjöd henne att i sin bostad, komministershuset vid Storkyrkobrinken, »smaka på vattnet i en af honom upptäckt ådra af nymfen Aganippes källa».

»Denne fattige komminister hade nämligen,» säger Orvar Odd*, »i sina sista år en rik mans idé, hvilken så mycket mer förtjenar att blifva ihågkommen som andre, bättre i tillfälle till att verka äfven i sådan riktning, utan att på minsta sätt taga sig för när, sällan eller aldrig förstått det eller försökt det: han öppnade sina litterära salonger!

Han ville försöka att åstadkomma ett förtroligare samband mellan de äldre litteratörerne och det nya, uppväxande slägtet af författare och författarinnor, äfven konstnärer och konstnärinnor, och hans lilla våning stod en afton i veckan gästfritt öppen för en obegränsad krets af vitterhetens och konsternas idkare. Inom detta så kallade 'Aganippiska sällskap' kommo också gerna tillsammans allt hvad hufvudstaden då

* Det älskvärda och snillrika Aganippiska sällskapets i detalj gående historia, författad af Johan Gabriel Carlén, finnes införd i kalendern Svea för 1876. Vi ha här föredragit den mera koncentrerade skildring deraf, som förekommer i »Grupper och personnager».

egde 'utmärktast etc. etc.', åtminstone mest lofvande och framtidsrikt, i litterärt afseende, tillika med äldre ryktbarheter och stadgade 'renommée'.

Finnen Snellman underhöll sig här, i lättare ämnen än den Hegelska filosofien, med fru Flygare, Mellin invigde den idylliska skaldinnan-tanten Euphrosyne i sjölifvets friska poesi, och Tegnér lutade sig fram mot Emilie Holmbergs stol, då hon sjöng vid pianot, säkerligen mindre för att följa med noterna, dem han nog minst af allt förstod, än för att beundra hos den i sjutton års fullhet blomstrande musikälskarinnan sjelf åtskilligt, som han förstod i grund och botten. När den sköna Emilie hade slutat, hände det att Blanche slog sig ner vid klaviatyren och föredrog till enkla ackorder någon munter kuplett; det var sålunda han den tiden preludierade till sina framtida vådeviller.»

Fru Flygares första afton i Aganippiska sällskapet, och kanske mest hemfärden derifrån, blef af stor vigt för hennes framtid.

Först och främst fick hon inom Aganippiska sällskapet göra bekantskap med dess sekreterare, en ung kunglig sekter Carlén, redan känd för åtskilliga vackra dikter, hvilka stått att läsa i den af August Blanche — för hvilken vår författarinna äfven blef föreställd under sin första qväll vid Aganippes källa — redigerade tidningen »Freja». Och om hvad som passerade under hemfärden, då fru Flygare konvojerades af Mellin och Snellman, kan man få ett begrepp genom det samtal, författarinnan redan följande morgon hade med sin förläggare och som hon refererat i »Minnen af svenskt författarelif».

Fru Flygare hade för sina första romaner haft det i vår tid otroligt lilla, men på 1830-talet för litterära nybörjare vanliga honoraret: 5 rdr tryckarket.

Vid kaffebordet morgonen efter den nämda aftonen hos Dahlgren började Thomson temligen sötsurt samtalet med sin gäst:

»Jag gissar, att nöjet i går afton var fullständigt... Det blef ju till och med öfverflödig eskort — och, som jag gissar, smicker och goda råd. Imellertid är min enfaldiga tro, att äfven en författarinna, helst den nykomna, behöfver vara ganska försigtig med de der herrarne, som göra sig vigtige.»

»Herr Thomson,» förklarade fru Flygare, »jag är visserligen inom den litterära sferen en okänd obetydlighet, men var förvissad, att sällskapslifvet långt ifrån är mig främmande, och hvad som i går afton på hemvägen talades...»

»Ja, hvarom talade den der finnen på hemvägen? Jag sade till Mellin, att det varit vida bättre, att jag skickat efter min gäst.»

»Magister Snellman talade om mamsell Bremer.»

»Jaså... Troligen om innehållet af hennes arbeten?»

»Jag minnes icke precis.»

»Kanske han språkade om hennes honorarium? Jo, jo, frun rodnar. Tala fritt; jag tänker nog tåla vid det. Han sade således...»

»Hvartill tjenar att sätta mig i förlägenhet? Mamsell Bremer är en storhet, längesedan erkänd, och jag har ej mera än just nyss börjat min bana. Hvad skulle jag kunna vänta efter all den artighet och välvilja, hvarmed jag blifvit mottagen?»

»Det skall jag säga,» afbröt nu Thomson med en viss uppmjukad rörelse. »Frun kan vänta af mig samma honorarium som mamsell Bremer har, det vill säga 50 riksdaler arket. Och det icke blott för hvad som hädanefter skrifves, utan de sista arbetena ha af

mig beräknats till samma pris. Summan ligger aflagd för fru Flygares bosättning i min bottenvåning.»

Thomson var nog, som synes, en generös förläggare, men så var han ock lika mycket en klok.

»För min del visste jag ej rätt hvad jag skulle tro om det,» skrifver vår författarinna; »men från den tiden,» tillägger hon, »gingo mina honorarier alltid i stigande, och jag skulle vara mycket otacksam, om jag någonsin glömde nymfen Aganippes aftongillen eller de gäster jag der träffat.»

Och nu följde i snabb ordning romanerna »Gustaf Lindorm» (1839), »Professorn och hans skyddslingar» (1840), »Fosterbröderne» (samma år), »Kyrkoinvigningen i Hammarby» (1841) och »Skjutsgossen» (samma år). Alla mottogos med stigande förtjusning från den läsande allmänhetens sida och med dito erkännande och loford från kritikens.

* * *

Sist nämda år, eller 1841, blef för vår författarinna såsom enskild person af djupt ingripande betydelse.

»Sedan vi träffades sist, har du öfver Rubicon farit:
slutit med eganderätt sköldmön, den hulda, i famn . . .»

Så skref från Vestgöta-Dals regementes exercisplats den 30 april 1841 Wilhelm von Braun till sin vän Johan Gabriel Carlén*.

* Johan Gabriel Carlén föddes den 9 juli 1814 på Hasslekärr i Vestergötland. Hans föräldrar voro kronofogden assessor B. G. Carlén och Maria Mathesius. Vid Upsala akademi blef han student 1831 och ingick, efter aflagd hofrättsexamen 1837, i Justitierevisionen. Efter någon tids vistelse i Vermland såsom biträde hos en der boende domare, återvände han till hufvudstaden, der han under de tre sista årtiondena af sin lefnad nästan uteslutande sysselsatte sig

Den 20 januari s. å. hade nämligen fru Flygare inträdt i äktenskap med kanslisten i Justitierevisionen, kongl. sekter Carlén. Mellin förrättade vigseln, August Blanche och skalden Ingelman voro marskalkar och den hederlige Thomson förestälde, med all rätt, brudens fader.

Carlénska hemmet, midt imot Humlegården, blef sedan i åratal en i hög grad angenäm och gästfri samlingsplats för ett ganska vidsträckt umgänge, hvari, såsom helt naturligt var, ej minst de dåvarande litterära och konstnärliga elementen voro representerade.

För att gifva en föreställning om en afton i detta behagliga hem, göra vi ännu ett citat från den snillrike kåsör, som skildrat Aganippiska sällskapet.

»Jag erinrar mig,» skref 1861 i »Grupper och personnager» Orvar Odd, »en afton för flere år sedan

med författareskap. Hans »Samlade arbeten» (1869—1871) innehålla bland annat hans förut tryckta »Stycken på vers» (1838) och »Romanser ur svenska folklifvet» (1846). Såsom utgifvare har han riktat vår litteratur med goda upplagor af Bellmans, fru Lenngrens och Wadmans arbeten samt lemnat det bildade hemmet en vald lektyr i de båda arbetena: »Familjeboken, läsning för hvar dag i året» (1849—1853) samt »Läsning vid den husliga härden» (1860—1861). Af hans juridiska arbeten förtjena isynnerhet nämnas: »Handbok i svenska lagfarenheten» (1843—1855) samt »Sveriges grundlagar jemte motiverna till Regeringsformen». Han afled den 6 juli 1875, hos talrike vänner efterlemnande minnet af en synnerligen originell, men med ett sällsynt varmt hjerta och utpreglad karaktär utrustad man. På Nya kyrkogården har hans maka låtit resa en vacker minnesvård — aftäckt under Marseillaisens toner — öfver honom samt beredt honom och, i en framtid, sig sjelf ett hvilorum, inköpt för den stora guldmedalj, Emilie Carlén en gång mottagit från Svenska akademien. »Det är en heder för oss, att Gustaf III:s skaldeförbund gifvit oss vårt torftäckta, sista tjäll», brukar den åldriga säga. Dessutom har hon befäst hans minne genom ett stipendium vid Skara högre elementarläroverk: »Johan Gabriel Carléns stipendium», hvaraf räntan, 165 kronor, vid hvarje vårtermins slut tilldelas en för flit och goda seder känd yngling.

hos den berömda författarinnan. Fru Carléns aftnar hafva, i förbigående sagdt, alltid varit charmanta; ömsom nedskrifvande några blad af en berättelse, ömsom sysslande i husmoderlighetens älskvärda kall med samma hand, som nyss förut drifvit en stackars seglare in på refven i bohuslänska skärgården eller sönderslitit det ljufva bandet mellan tvenne älskande i en andra volym, har denna författarinna alltid haft den ovärderliga förtjensten att i sitt hus vara precis som en annan menniska, hellre ett ämabelt fruntimmer, än någonting öfverjordiskt utan behag, framför allt en förtjusande värdinna. Denna gång förehade hon i vissa ögonblick, då hon som hastigast försvann ur sällskapet, den intima tillredningen i sitt kök af en delikat roman utaf ägg och mjöl och grädda, kallad pannkakor. Före pannkakorna fingo vi del af ett bref, som hon, fru författarinnan, samma dag hade mottagit från Kalmartrakten; det var just från en af de speciella läsecirklarna på landsbygden. Fru Carléns senaste roman hade nyss passerat cirkeln igenom, en periferi af åtskilliga mil, att icke tala om alla, säkerligen temligen krumma, radier derinnanför. Icke en i hela cirkeln var, som icke hade läst romanen med förtjusning, men å andra sidan icke en, som ej likväl hade slutat den med en viss gäckad förväntning. Några af romanens hufvudpersoner hade blifvit i bästa form ihjelslagna, andra hade blifvit gifta och lyckliga, men en figur, en hederlig gumma, förtjent af sin samtids odelade sympatier, hade af författarinnan blifvit på sista sidan tvärt öfvergifven, sittande innanför en liten lucka i en viss rembrandtsk belysning och utan vidare försorg öfverlemnad åt Guds försyn. Cirkeln hade med djup ledsnad erfarit detta manquement af både poetisk och jordisk rättfärdighet och den hade genom budkafvel från gård till gård förenat sig om en

underdånig resolution. En oskuldsfull pastorsadjunkt, cirkelns bibliotekarie, hade nu gjort sig till organ för nämda resolution och tillät sig på cirkelns vägnar 'med djupaste högaktning' hemställa till den ärade författarinnan, huruvida hon icke skulle vilja täckas helt privat och blott med 'två ord' sätta cirkeln — för all del! — i kännedom om hur 'det sedan gick' med gumman innanför den lilla luckan, om hon dog af gikt, om hon kom på fattighuset, om hon till döddagar bibehöll hörsel och syn och så vidare.* Cirkelns tacksamhet blefve obeskriflig och pastorsadjunktens störst af allas, såframt han finge motse benäget svar, adresseradt på den och den prestgården via Kalmar, etc. etc. Detta var brefvets innehåll; det var enligt alla möjliga kriterier förestafvadt af det uppriktigaste allvar och den ärligaste småländska godmodighet. Vi kommo alla öfverens om, att en större triumf hade icke af någon diktare blifvit firad sedan den grekiske målaren, hvars diktade körsbär blefvo från taflan uthackade af en narrad fågel, och vi trädde bönfallande imellan för den i sin landtliga naivetet så förtjusande cirkeln. Också lät, om jag ej misstager mig, fru Carlén med nästa postdag afgå ett ganska detaljeradt svar angående gummans allra sista öden, hennes fridsamma död och hederliga begrafning.

* * *

I den senaste af de ofvan omtalade berättelserna, »Skjutsgossen», hade vår författarinna förlagt scenen till sin födelsebygd, norra Bohuslän, men unge Borgenstjernas äfventyr — hemtade ur verkligheten — försiggingo på landbacken.

* Arbetet som beröres är »Rosen på Tistelön».

Geijers »Vikings» bekännelse om böljorna, att de klinga: till sjös, till sjös! — ekade, trots alla triumfer, för skildrerskan af salongernas och de så kallade bildade klassernas lif, och det var derför i beredd jordmån fru Carlén en dag omplanterade ett bref från sin högt begåfvade broder, häradshöfding Edvard Smith, som till »Kultens» forna herskarinna skref:

»Jag försäkrar dig, att du handlar alldeles oförsvarligt, om du låter den grufva, som du har i dina skärgårdsminnen, ligga oarbetad och obegagnad.

Det var ju riktigt som en försynens skickelse, att vår gamle käre fader skulle gifva dig denna uppfostran på kusten, så olik flickors i allmänhet, och att du sjelf från de tidigaste barnaåren skulle få umgås med detta slags folk, som ofta visar starkare karaktärsdrag och varmare hjertan än hvad man påträffar bland de 'bildade' klasserna. Tänk på, huru många och i sin naturenkelhet ypperliga typer, som du från denna tid hittat! Jag säger än en gång, att du ej har rättighet låta dessa ressurser dö bort. Gör dina fattiga vänner kända bland sina landsmän, och jag tror icke, att afbrottet från de nötta vägarna skall göra, att man bedömer dig sämre. Tänk slutligen på hvad vår far skulle ha gladt sig, om han lefvat!

Vill du ha ett dramatiskt ämne färdigt för behandling, skall jag genast nämna för dig ett sådant. Vid inventeringen af ett bland våra häradsarkiver, påträffade jag, bland andra luntor, en bundt handlingar rörande ett mål, der två lurendrejare, far och son, begått mord under en prejning i skärgården nära Pater-Noster-skären å en jaktlöjtnant och hans karlar samt sedan sänkt tulljakten, sedda endast af Gud och en helt ung gosse, yngste sonen till hufvudmannen för dådet... Under många Herrans år upptäcktes ingenting. Den yngre af lurendrejarne — de hade från den tiden nedlagt rörelsen — hade nu blifvit herrekarl, och de lefde som herrskapsfolk, utan att tänka på verldslig efterräkning, då gossen, som nu växt upp till en halffånig yngling och ständigt, dem ovetande, vurmade på att hans egen salighet fordrade att angifva dem, också gjorde det. De skulle likväl aldrig blifvit fälde på den angifvelsen, om icke gossen, listig i sin galenskap, i sjöboden sökt reda på något tågvirke, som den gamle syndaren i tanklöshet tagit från tulljakten och hvari den tråd var in-

spunnen, som betecknade, att godset tillhörde kronan. Länge slogs det förgäfves efter förbrytarne, hvilka tycktes gäcka alla efterspaningar. Slutligen träffades de dock en natt, då de tänkte ge sig af på allvar, när den yngste sjelfmant bekände. Begge blefvo sedan afrättade.

Är icke detta ett ämne, som kan göras något utaf, så vet jag intet råd. Öfriga grupper och personer tar du ur minnet med fantasiens tillhjelp, farvattnet känner du, och vill du ibland ha lots, så signalera — jag bor nu bland våra gamla klippor, der vi haft våra glada ungdomslekar. Till sist ålägger jag dig två ting: det ena, att du erinrar dig, hvad nöje det skulle göra vår gamla mor att läsa om sådant, som erinrar om fars egna berättelser, och det andra, att du härvidlag visar bättre vilja än vid språklektionerna, då jag som student låg hemma: jag fordrar, att du nu blir lika villig som då du skref öfver de ämnen, hvilka jag uppgaf åt dig.»

Detta bref var, säger fru Carlén, afgörande. Och så föddes »Rosen på Tistelön».

Men gubben Thomson, uppammad i Lafontaines och Kotzebues litterära skola, skakade på hufvudet. Fru Carléns egen beskrifning öfver gången af denna roman, med dess öden, är så på en gång mästerligt målande och för begge parterna — författarinnan och förläggaren — karaktäristiskt framställd, att vi, med välvilligt gifven tillåtelse, ur »Skuggspel» anföra, i sammandrag, följande:

»Nej, vet frun,» sade Thomson, »*det der* tror jag inte, att publiken senterar. Skrif något i samma väg som förut!»

»Skola en författares idéer nödvändigt stöpas i en och samma form?» frågade fru Carlén.

»Publiken, min fru!»

»Jag försäkrar, att ett sådant enahanda kommer i längden att trötta mig. Jag vill sysselsätta mig med ämnen, som på en gång äro friska och olika dem jag redan haft. Dessutom förföljer mig hela den nya personalen från mina gamla klippor så enträget, att jag icke slipper den förr än den kommer ut i verlden.»

»Gör då som frun vill — vi få väl se, hur det går!»

»Ja, det få vi se!»

Dagarne derefter började jag — fortsätter fru Carlén — »Rosen på Tistelön», och detta arbete upplifvade så mina barndoms- och första ungdomsminnen, att jag esom oftast tyckte mig ute på Soten

med min far och gamle Elias. När jag behöfde lots, hissade jag nödflagg, hvarvid min bror visade sig i brefform dokumenterad med arkivets egendom och sin egen erfarenhet.

Jag var midt inne i andra delen af boken, då den första utkom. Min förläggare såg i de dagarne särdeles tvifvelaktig ut. Men jag var nog förmäten och inbilsk att tro, det han bedömt publiken orätt, tills jag af hans betänkliga tystnad fann, att arbetet måtte »stå i berget». Han brukade eljes vid bästa lynne uppvakta mig med de angenämaste underrättelser; men då han nu så envist teg, var det klart, att något var i olag, och hvad kunde det vara annat än smaken, som ännu icke deciderat sig för denna besynnerliga genre — och smaken skulle troligen icke heller decidera sig, förrän man af tidningarna finge veta hvad som vore att tro.

En afton inträdde herr Thomson till mig och såg särdeles allvarsam ut.

»Vill frun se det här?»

»Hvad — innan boken fullständigt utkommit!»

»Läs bara, läs bara!»

Jag tog Aftonbladet — det var sjelfvaste Aftonbladet — och läste en nedgörande recension öfver första delen, hvilken först och främst vore ganska långtrådig och derjemte förde in på scenen en hop folk, rätt underliga figurer, och besynnerligt var, att en författarinna kunde framställa sådana.

Recensionen var ej undertecknad med någondera af de två vanliga signaturerna, hvarken af den pikante Orvar Odd (Sturzenbecker) eller den begrundande kapten Lindeberg, icke heller var den skrifven af herr Hierta sjelf, som då var frånvarande på en resa — men, lika godt, skrifven var den; och nu insåg jag, att det stod rätt illa till för Rosen på Tistelön och hela den öfriga truppen på skärgårdsteatern.

Medan jag ännu höll tidningsbladet framför ögonen längre än som behöfdes, undrade jag för mig sjelf, om detta möjligen skulle inverka på arbetets fortsättning. Men jag tyckte mig snart känna, att sådant icke kunde blifva händelsen, och jag tror, att jag såg temligen resolverad ut, då jag lade bladet tillbaka på bordet.

»Nåväl, hvad säger frun nu?» frågade Thomson, dock — hvad jag måste tillstå — icke i någon triumferande ton, utan snarare i en ton af aktningsvärdt medlidande.

»Jag säger, att den här recensenten har mycket förlegade åsigter . . .»

»Men publiken kommer nog att dela dem — jag känner publiken.»

Tre dagar derefter var det *min* tur att säga: »Vill herr Thomson se det här... och förklara mig sedan, hvad publiken nu skall ta för utväg!»

Det var »Dagligt Allehanda» jag lemnade honom. Dess redaktör, herr Dalman, hade känt sig uppmanad att uttala en åsigt, händelsevis lika min brors, rörande förmånen af en utflykt från salongsromanens område, hvarjemte han äfven sade de stackars skärgårdsklipporna och skärgårdsboarne så många vänliga ord, att de utan tvifvel kände sig ganska belåtna.

När senare delen utkom, syntes åter en recension i Aftonbladet, denna gången undertecknad af den välkända pseudonymen O. O., men, efter hvad man tydligen kunde finna, af herr Hiertas egen snillrika penna så skickligt naggad i kanterna, att den helt genialiskt flöt tillsammans med den föregående recensionen, der man blott haft en fruktan, hvilken nu bevisat sig vara — just som man hoppats — öfverflödig.

Den bästa belöningen kom dock Tistelö-rosens författarinna till del genom ett uttryck i hennes gamla mors bref: »salig fars ande har varit med om *det* arbetet».

Denna roman var det första af fru Carléns arbeten, som bearbetades för teatern. Det skedde af *Mauritz Cramær*, och hans dramatisering: »Brottslingarne eller Rosen på Tistelön» finnes tryckt. Stycket spelades å Mindre teatern (nu Kongl. Dramatiskan) 11 gånger under åren 1847 och 48. Edward Swartz utförde den vansinnige Antons roll. Å landsortsteatern har »Rosen på Tistelön» mångfaldiga gånger uppförts.

I sin diktcykel »Den svenska parnassen» egnade Mauritz Cramær 1845 fru Carlén denna vers:

Med skiftande pensel du målar
så kojornas fröjder som kif,
salongernas bländande strålar
och skärgårdens stormiga lif.

Man följer hvar snillrik tablå
och lider och glädes och njuter...
Och hvar gång man taflorna sluter,
ses bilderna lefvande stå.

* * *

Efter »Rosen på Tistelön» mottog allmänheten den dråpliga skildringen ur Stockholms medelklass-lif »Kamrer Lassman» (1842) och derefter novellen »Ända in i döden» (1843) samt romanen »Fideikommisset» (1844), i hvilket sist nämda arbete författarinnan för tillfället återvände till salongsverlden med dess grefvar, baroner, öfverstar och deras vederlikar.

* * *

Ända hittills, om vi undantaga den der lilla surmulenheten från Aftonbladets sida vis à vis den första delen af »Rosen på Tistelön», hade den offentliga kritiken för vår författarinna haft idel medvind. Hennes författareskap gungade framåt med förlig bris.

Men »ostvart hän i hedniska natten»* drog upp ett svart recensent-moln mot henne.

* * *

Under en resa med »Kulten» kom Emilie Smith en vacker dag till ett litet skärgårdsvärdshus, kalladt »Knäppen» och beläget så der en fyra, fem mil från Göteborg. Byggnaden låg på en trekantig holme,

* Citat ur det poem, författadt och vid en fest å Hasselbacken 1856 af Johan Gabriel Carlén uppläst, hvilket, föredraget offentligen på en fest i Helsingfors året derefter, hade till följd professorn friherre Nordenskiölds *svenska* medborgareskap.

och rörelsen der hade idkats af en för detta trankokeribokhållare; efter hans död hade den öfvertagits af hans enka, fru Larsson, af kunderna vanligen kallad »Gudmor». Om besöket å Knäppen heter det i »Skuggspel» bland annat:

Då vi kommo upp på tresnibben, upptäckte jag icke någon menniska, förutom en gammal piga, sysselsatt med att rensa fisk. Hon hade imellertid den artigheten att lemna torsken, försäkrande, att hon bara skulle gå förut och varsko frun.

»Mamsell är väl till finnandes hemma, kära Lura?» frågades.

»Jo, nog är hon hemma alltid,» förklarades med en halft förlägen dragning på rösten, »men hon kommer väl inte ut, förrän frun vaknat och öppnat dörren.»

Jag undrade på så mycken stränghet i sederna, men förnam sedermera, att den tillhörde Gudmors principer att, såvida några resande funnos i »stugan» under hennes middagssömn, alltid ha nyckeln till dotterns kammardörr gömd under hufvudgärden.

Då vi inträdde i den så kallade stugan eller salen, funnos endast ett par främmande personer derinne, två skeppare, en på hvardera sidan om bordet, med korten mellan fingrarne och »panacén» jemte kritstycket bredvid sig.

Rätt snart presenterade sig imellertid värdinnan fru Larsson sjelf med en stor halmhatt ofvanpå en duk, virad kring pannan, och ytterligare iklädd en ljus frisrock, med stora lösväskor nedhängande i hvar sitt snöre från armvecket. Kortstöflar och en mellan rockslagen framstickande blårosig näsduk fulländade drägten.

Fru Larsson var i öfrigt en storväxt qvinna, som oaktadt sin besynnerliga utstyrsel icke alls hade något afskräckande eller obehagligt med sig. Mig bemötte hon med tillvinnande hjertlighet; och framtagande från en af de stora lösväskorna en ganska gedigen nyckel, bad hon mig göra sig sällskap, så skulle jag få se, huru hennes dotter hade det.

Det var en liten nätt och prydlig kammare, med betsad soffa och byrå och full af kolorerade kopparstick på väggarne, som husets dotter bebodde. Jag tyckte likväl icke, att denna flicka, som i öfrigt hade ett vackert och mildt utseende, egde något af den glada frimodigheten hos skärgårdens döttrar.

»Förut stod det bättre till med dotter mins trefnad och lynne,» förklarade fru Larsson, liksom ursäktande; »men,» tillade hon med

en kort suck, »nu är det som det är! Verlden går sin gilla gång ändå!»

En märkbar nedslagenhet låg öfver Eleonoras väsen, men det var tydligt, att hon sjelf ville öfvervinna den för att roa sin gäst; och sedan modern lemnat oss, framtog hon hela sitt litterära förråd, bestående af en bundt visor och sagor, hvilka icke kunde intressera mig till innehållet, men väl derigenom att de gåfvo mig tillfälle att studera de högst olika intryck, som de gjorde på den unga qvinnan. Jag fick af henne sjelf veta, att hon varit mycket, mycket olycklig och icke hade hopp om att glömma sin olycka — förvisso ville hon icke glömma sitt felsteg.

Då Emilie Carlén skulle skrifva sin andra skärgårdsroman, »Pål Värning», tog hon sin bekantskap från »Knäppen», Gudmors dotter, till hjeltinna deri. Arbetet bedömdes i början af Stockholmskritiken med erkännande. Så till exempel skref Blanche (i »Figaro»), att han »ej tvekade att ställa denna enkla berättelse bland de bästa, som lemnat svenska bokhandeln», »men,» tillade han ironiskt, »jag begriper ändå inte hvad fru Carlén tänker på, då hon låter Pål gifta sig med Nora, ty Nora är en fallen flicka, som har den oförsyntheten att lyfta sig ur eländet; ty en karl får vara hur fysiskt och moraliskt ruinerad som helst, så kan han ändå vara en hjelte; men en qvinna, som blott en gång fallit, måste vara ohjelpligt förlorad; till råga på olyckan, låter författarinnan de unga makarna blifva lyckliga.»

Så medförde finska posten en dag »Helsingfors Morgonblad» (n:r 85 för år 1844), och häri lästes en bister kritik öfver fru Carléns senaste arbete. »Förgäfves sökte man hos Pål Värning något, som kunde höja intresset öfver ett flygtigt deltagande»; »författarinnans humor vore tung och klumpfotad»; i stället för personligheter, visade hon »otäcka karrikatyrer»; »i Noras karaktär låge en hänsyftning åt

det-går-an-läran»; idén i hela arbetet vore »osedlig» och så vidare.* Stockholmstidningen »Svenska Biet», reaktionens dåvarande organ, skyndade sig att aftrycka otidigheterna, ehuruväl för egen del tilläggande, att vid sidorna af det »osedliga» i »Pål Värning» funnes i arbetet flere »intagande, till en del mästerliga episoder».

De båda litteräre zeloterne fingo imellertid svar på tal i Dalmans »Dagligt Allehanda», deri det bland annat hette:

Vill man nödvändigt i botten se en viss *idé*, som skall genomgå »Pål Värning», så kan den finnas deruti att framställa med hvilken tunga och svårighet äfven de goda och oförderfvade menniskorna bland de arbetande klasserna få dragas för att förvärfva sig dagligt bröd — huru de, blott för att vinna detta, nödgas underkasta sig både försakelser och förödmjukelser — huru nöjda och tacksamma de äro för det minsta — huru de kunna, i trots af nöd och frestelser, förblifva redbara — huru de, utan skryt och skrymteri, kunna djupt ångra ett begånget felsteg (såsom Nora) och upprätta sig samt slutligen huru en rättvis försyn lönar dem med en glädje, som endast *de* veta att rätt värdera. Vi bekänna, att »Biet» och recensenten i »Helsingfors Morgonblad» måtte ha helt egna »ethiska» begrepp, då de kunna hänföra ifrågavarande idéer till de »osedliga».

* * *

Fru Carléns nästa arbete blef »Vindskuporna», en afsigtsroman, uti hvilken visades, hurusom en i djupet af sitt väsen högsint qvinna faller eller stiger med anseendet hos den man hon tillhör. Boken

* Som ett motstycke från svenskt kritiskt håll må, för lustighetens skull, omtalas, att ungefär samtidigt klandrades i professor Palmblads tidskrift »Läsning för bildning och nöje» ett då nyligen i Finland för första gången offentliggjordt poem, »som bort annorlunda tourneras och fått ett annat slut». Poemet var — »Sven Dufva»!!!

råkade utkomma under riksdagen 1844, då ett bekant reformförslag från Oscar I:s regering lifligt diskuterades, och häraf tog sig en recensent, Albano-Adlersparre, anledning påpeka, att »boken vore en lektyr att rekommendera åt det starkare slägtet och särskildt till genomläsning åt dessa af våra politiske vandaler, hvilka nu som bäst vore sysselsatte med det bestyret att tillintetgöra frågan om den lika arfsrätten».

Så syntes »Bruden på Omberg», i hvilken berättelse bland annat bohuslänska skärgårdens skildrerska visade sig vara mästarinna i att gifva på en gång trogna och anslående målningar från naturen kring en insjö.

* * *

Sommaren 1845 tog Emilie Carlén sig någon tids frist från det trägna litterära sysslandet och gjorde en resa till Vestergötland, der hennes makes anförvandter besöktes. Under vistandet hos en af dessa, Carléns svåger kammarjunkaren C. M. Wästfelt å Kölingsholm, inföll fru Carléns födelsedag, och denna firades på ett särdeles originellt sätt. Familjens medlemmar och ett stort antal af grannarne infunno sig nämligen för att lyckönska den celebra gästen, och alla hade kostymerat sig som figurer i hennes berättelser. Der kommo Waldemar Klein och Ivar Borgenstjerna, löjtnant Arnberg och Gabrielle, Isabella i sin ponsoröda sjal och kamrer Lassman i sin snusbruna frack, Pål och Nora, Marie-Louise och moster Greta, Gu'mor på »Knäppen» och professor Ling, »bror Jamson» och »advokaten» Pellander (den sistnämde spelad af herr Carlén) m. fl., och alla hade

de till »sina dagars upphof», än en fin komplimang, än en artig vers, än en blomsterbukett . . . Det hela var en lika lyckligt uttänkt som gladt utförd karneval.

Under detta besök i Vestergötland gjorde äfven »Waldemar Kleins» och »Pål Värnings» författarinna, på inbjudning, ett besök hos »Kusinernas» och »Torparens»; i närheten af Kölingsholm låg nämligen öfverstebostället Skålltorp, der friherrinnan von Knorring med sin make residerade. De båda stora skriftställarinnorna hade förut, i Stockholm, gjort en hastig personlig bekantskap. Denna första bekantskap dem imellan hade varit kall, och synnerligen varmare blef ej förhållandet vid supén å Skålltorp. Man anmärkte allmänt i den krets, som vid detta tillfälle samlats, vissa flägtar af friherrinnan von Knorrings sjukligt retliga lynne, och äfven i sina något år derefter utgifna Resebref kunde »Kusin»-författarinnan ej afhålla sig från att gifva fru Carlén en liten försmädlig »fleurette». I den teckning, det sedan en gång, i Illustrerad Tidning, blef fru Carlén förbehållet att uppdraga öfver friherrinnan von Knorring, heter det imellertid försonande: »Jag lärde vid besöket i hennes hem i grunden känna denna sinnets smärtsamma sjukdom, hvilken kanske lika mycket som kroppens plågor dödade henne». Och hjertligt har fru Carlén ock sedermera (t. ex.: »Minnen af svenskt författarelif», I, sid. 193, och II, sid. 216) yttrat sig om sin i grund och botten nobla och högsinta, men af sjukdom böjda medtäflarinna.

* * *

Efter hemkomsten till det egna hemmet vid Humlegården lade fru Carlén sista handen vid den

nya stora kustroman, som följande året, 1846, utkom: »Enslingen på Johannisskäret».

Ett äldre slägte vet omtala med hvilken rent af hänryckning denna beundransvärda lokal- och personalskildring, med den trogna nationella färgen öfver sig, mottogs, och man fann redan då, att sådana äkta svenska gestalter som gubben Stormbom, med sin gumma å landbacken och sin »rectificator» ombord å kunglig majestäts och kronans fregatt, som Petter Gran och Carolus Eliasson sent, om någonsin, skola försvinna från rangplatserna i svenska litteraturen. Äfven en nyare tid har vetat att rätt uppskatta ofvan nämda arbete. Så till exempel yttrade 1883 en kritiker i Aftonbladet, då den senaste upplagan af »Enslingen på Johannisskäret» utkommit, att i de taflor, som der upprullas, fläktar sannerligen en frisk bris, en sådan, som aldrig kommer från annat håll än hafvet, och i de menniskor, som der lefva och röra sig, bor sannerligen en sådan fond af äkta skärgårdslif och af äkta sjömannaart, att ingen kan så teckna dem, som ej genom den fullständigaste förtrolighet med hafvets arbetare vant sig att sjelf både se, tänka och känna som de. Och detta lär väl vara förtjenst nog till och med i en tid, som berömmer sig af att bättre än någon föregående hafva kommit på spåren, huru man skall binda natursanningen i dikten.

* *
*

År 1846 utkom äfvenledes »Ett år», i förbigående sagdt det af fru Carléns arbeten, hvilket tyckes allra mest ha öfversatts till främmande språk, vanligen, efter namnet å bokens hjeltinna, med titeln: »Lavinia».

På franska utkom det i två öfversättningar, och ännu för blott ett par år sedan dök det upp i Frankrike, då, såsom man torde minnas, Georges Ohnet beskyldes att ha från »Un an de mariage» plagierat sin roman »Maître des forges».*

»Ett år» dramatiserades, under namnet »Ein Don Juan wider Willen», af den tyske författaren P. F. Trautmann. I öfversättning af M. Schück spelades denna treaktskomedi sommaren 1855 å Humlegårdsteatern i Stockholm.

* * *

En lätt vindstöt hade från Aftonbladshållet kommit mot vår författarinna, då Tistelörosen börjat slå ut, en by med litet hagel hade från östan, efter Pål Värnings framkryssande, mött hennes seglats på litteraturens haf — år 1847 blef det en fullkomlig storm.

Thomsons romanbibliotek »Svenska Parnassen» hade inledts med en ny berättelse af Emilie Carlén: »En natt vid Bullarsjön»; och allt efter som den utkom, uppväxte ett oväder, som inom den svenska litteraturens historia neppeligen fått ett motstycke förr än det skräckeliga hojtandet, både mot och för,

* På tal om öfversättningar af fru Carléns arbeten, må nämnas, att de allra flesta af dem blifvit, enligt för oss tillgängliga bibliografiska källor, öfverflyttade till danska, tyska, finska, ryska, franska, engelska, italienska, holländska, ungerska och böhmiska språken, vi ha hört uppgifvas äfven till spanskan, kroatiskan och polskan. Den första öfversatta romanen (till engelskan) lär varit »Rosen på Tistelön», den senaste är den i närvarande samling förekommande novellen »Arfvingen och hans motpart», som, med författarinnans tillstånd och i fransk öfversättning af J. Granlund, år 1883 intogs i grefve Angelo de Gubernatis' bekanta »Revue internationale».

häromåret uppstod, då August Strindbergs »Giftas»-historier sett dagen. Arbetet var riktadt mot den andeliga rörelse hos oss, hvilket brukar kallas »läseri» och kan föra med sig, ej blott ärligt svärmeri, utan ock ofördragsamhet, andligt högmod samt, det värsta, skenhelighet och försök att under en helig mask tillfredsställa orena begär. De presterlige hufvudfigurerne i berättelsen, Justus af Carleborg, svärmaren, och Grave, hycklaren, påstodos vara hemtade ur verkligheten*.

Då man nu, 40 år sedan »En natt vid Bullarsjön» först utkom, tager kännedom om detta nattstycke, fullt af tragisk effekt, som ännu gör ett hemskt intryck af sönderslitande själsstrider, af ohejdadt frambrytande vansinne, af qvalmiga laster, af en fanatism, hvilken, liksom ödet i de gamles sorgspel, ovilkorligt kräfver sina offer — då undrar man icke på, att ett arbete som detta, det första hos oss i sitt slag, skulle gifva anledning till de häftigaste strider både i enskilda kretsar och inom det offentliga ordet. Mellan ytterligheterna för arbetet, sådana som till exempel (af Ridderstad i Östgöta-Correspondenten) att »i intet af hennes föregående arbeten har författarinnans snille visat sig så storartadt, visat ett så fulländadt moget mästerskap som i detta», eller (af T. Björck i Norrköpings Tidningar), att författarinnan gått till »ett värf, värdt Luthers mod», att »hon vågat med sitt trollspö slå det döda vatten, som gömmer jesuitismen», och dylikt, samt mot detsamma, som till exempel, att författarinnan genom detta arbete »smädat bönen», »vrängt och stympat Ordet», »dragit ned det heliga

* I Herdaminnet för det stift, som Grave ansetts tillhöra, nämnes helt öppet den prestman, hvilken utpekats som honom. I samma Herdaminne, men på ett annat ställe, omtalas, helt ogranlaga, med namn och allt, den sorgliga familjtilldragelse, som måhända var en af orsakerna till uppkomsten af »En natt vid Bullarsjön».

och badat det i gröfsta gyttja utur syndens älf» o. d.*, höjde sig en värdig och ädel stämma i »Dagligt Allehanda»: Nils Ignells. Han erkände lifligt de många förträffliga sidorna i arbetet, men protesterade, i humanaste ton, mot de flere onaturligheterna eller öfverdrifterna i såväl Graves som Justus' karaktärer, och hvad sjelfva hufvudsyftet i boken, bekämpandet af läseriet, beträffade, yttrade han reflektioner, i hvilkas slående sanning hvarje tänkande, som sett litet längre än till tingens blotta yta, i vår tid säkert, sedan han genomläst »En natt vid Bullarsjön», instämmer. Förf:n till »Menskliga utvecklingens historia» och »Grunddragen af den kristliga sedeläran» skref:

Författarinnan förråder en undransvärd bekantskap med Bibeln och visar utomordentlig talang uti sin härmning af läsares sätt att använda och citera densamma. Men redan Plato anmärker, att blott den, som känner kroppen uti dess sunda normaltillstånd, kan behörigen känna och bedöma sjukdomsarterna. Här framskymtar ingen närmare bekantskap med en sann och äkta religiositet, och derför lika litet ock någon kännedom af läseriet till dess egentliga och inre väsende. Man ser uti densamma blott något fult, förryckt och olycksbringande. Vi vilja, för att närmare förklara vår mening, tillägga: Man kan med rysliga färger måla lasterna och brotten samt

* I »Göteborgs Handels och Sjöfarts-Tidning», (då utgifven af M. Prytz) förekom till och med en nidvisa om fru Carlén. »Par curiosité» må första versen meddelas:

Vid sin trolldomskittel, med sin visp och skopa
stod en skicklig fru och hvälfde nya rön;
och af tusen ämnen rörde hon tillhopa
vällingen med namn: »En natt vid Bullarsjön».
Eder, känslorop och böner och citater,
himlens höga bud och jordens mörka brott
samlades och fräste hop i samma krater,
och allt blef en vedervärdig smörja blott.

Denna vers är den anständigaste; man slute då till, huru de öfriga äro beskaffade.

utspinna med beundransvärd skicklighet deras mörka planer och ränkor för fullbordandet af sina verk. Men icke desto mindre är hvarje brottsling blott en fallen ängel, skapad äfven han med böjelse och anlag till det goda. Skall man nu lära känna honom icke såsom ett ohyggligt vidunder, som blott injagar skräck, utan såsom en fallen broder, som kan räddas och med hvilken vi hysa deltagande, så erfordras härtill en annan, innerligare och djupare kännedom af brottets natur och källor, än den förra målningen förutsätter. Men af denna innerliga bekantskap med läseriet, som kommer oss att beklaga detsamma, väcker intresse för dess offer och gifver vinkar om medlen och sättet för det ondas botande, träffa vi här intet spår.

* * *

De, hvilka möjligen trott, att fru Carlén i och med »En natt vid Bullarsjön» ämnat öfvergifva den genre, hvari hon visat sig mästarinna, nämligen sjöromanen, samt beklagat detta, hade bedragit sig. Ty 1848 utkom »Jungfrutornet». Af särskildt intresse var, att författarinnan förlagt en del af sina skildringar till Gotland, det märkvärdiga och egendomliga landskapet midt i Östersjön; härigenom blef hon äfven i tillfälle att med målande drag framställa de romantiska fornlemningarna derstädes. Efter »Jungfrutornet» följde romanerna »En nyckfull qvinna» och »Romanhjeltinnan»* samt novellen »Familjen i dalen», alla tre 1849. Året derpå kom den vidlyftiga romanen »Ett rykte», om hvilken kritiken, liksom om romanen från 1847, var mycket oenig. Hårda offentliga om-

* »En nyckfull qvinna» blef, under titeln »Edith», af den bekanta tyska författarinnan Charlotte Birch-Pfeiffer dramatiserad till ett skådespel i fyra akter samt uppfördes på flere teatrar i Tyskland samt, i svensk öfversättning af W. Svensson, 1855 å Kongl. teatern i Stockholm 9 gånger. — »Romanhjeltinnan» gaf August Säfström ämne till komedien »Kusin Jean», som uppfördes å Djurgårdsteatern sommaren ofvan nämda år.

dömen hördes ock öfver nästa arbete, »Förmyndaren», och slagordet »osedlig» spelade äfven nu en braskande roll; det var i synnerhet skildringen af ett par kombinerade kärleksaffärer, hvilken på vissa håll väckte anstöt. Men Aftonbladets litteraturgranskare, den redan då kända och aktade signaturen S. A. H., anmärkte härimot, att de, som med ogillande fäst sig vid skildringen i fråga, borde »besinna, att det tyvärr är en teckning ur lifvet, och en teckning utförd med mästarehand; men osedlig är den ingalunda. En teckning af laster och brott i all deras nakenhet kan ej kallas osedlig, utan är tvertom i sedlighetens intresse, ehuru det gerna medgifves, att hvarje rent sinne hellre ser sig manadt till det goda genom det godas framställande, genom åskådningen af ädla och sköna förebilder, än på sätt här skett. Dock saknas icke heller sådana framställningar i detta fru Carléns arbete».

Vi hafva framdragit det närmast ofvanstående för att erinra om att en tvistefråga, som i våra dagar inom den litterära verlden upprör så många sinnen, ej är ny i vårt land.

Det var 1851 som »Förmyndaren», jemte novellen »Ett lyckligt parti», utkom.

Detta år blef i ovanligare grad ett såväl sorgens som glädjens år för Emilie Carlén.

* *
*

I Aganippiska sällskapet blef en afton fru Flygare lifligt frapperad af en medelålders, lång man, hvars märkvärdiga ögon verkade magnetiskt och från hvars uppåt sträfvande krusiga hårstrån snilleblixtar tycktes flyga. Dahlgren sjelf uppläste sällskapets skrifna

tidning, »Den helikonska vattenskopan», och då han kom till annonsafdelningen, kastade han en skalkaktig blick på mannen i fråga och läste: »Åstundas köpa. Råttgift, tarmsträngar, potpouri af törnrosor, 'Pulvis magnesia tartarici' och råbarkade hudar uppköpas af Love Almqvist.»

Det var Törnros-skalden.

Snart kom vår författarinna att fortsätta bekantskapen med Almqvist och inbjöds till hans hem. Redan vid första besöket i detta hem kom hon med sin skarpsynthet att iakttaga det olyckliga öde, som sammanlänkat två så vidt skiljda naturer som Almqvist och hans maka och, djupt beklagande dem begge, fann hon nog redan då hufvudnyckeln till mycket hos den olycklige skalden. Efter Almqvists bortgång skref Emilie Carlén om honom:

— — — Hvaraf var Almqvists ande sammansatt? Såsom jag såg den, syntes den lefva af gudomliga ingifvelser och diaboliska inspirationer. Skeptisk och gudfruktig, skattande ena dagen åt rent sedliga tendenser, den andra åt tendenser, der ordet sedlighet skulle blifva en hädelse. Ormens list och barnets enfald. Ett snille, alltid släpande med sig en murbräcka, hvarmed det arbetade för att få omkull de obevekliga murar, som samhälls-institutionerna och de ännu obevekligare naturlagarne reste emot det. Ett väsende, gigantiskt och litet inom en timme, en mark, fruktbar och ofruktbar... Sådan slog han mig med häpnad; han kunde ej studeras, ej tecknas, blott kännas.

På ett annat ställe säger hon, att det fans i Almqvists under muntliga, förtroliga samtal framkomna reflektioner öfver lifvet, menniskorna, tankefriheten, den religiösa filosofien och sammanhanget i hans egen natur med alla dessa element för åhörarinnan ett så öfverväldigande intresse, att det var henne omöjligt för stunden, om hon än annars förmått det, väga

något, mot eller med, vid detta fyrverkeri af paradoxer. »Jag var bländad», tillstår hon.

Som man finner, hade äfven Emilie Carlén, qvinnan med den djupa erfarenheten, den skarpa iakttagelseförmågan och den friska blicken på lifvet, blifvit snärjd i denna Almqvist-beundran, som för ett yngre slägte tyckes så egendomlig, men som måste ha berott ej minst på en sällsam tjusningsförmåga hos personen. »Jag var bländad», bekände ju äfven Ridderstad på gamla dagar, då han af sin ungdoms idole lemnade en karaktäristik, hvars skoningslösa skärpa står i så bjert motsats till hvad Emilie Carlén i »Minnen af svenskt författarelif» yttrar om Almqvist, ehuru hon, såsom af ofvan stående citat märkes, väl slutligen fått blicken öppnad för dubbelnaturen hos den man, öfver hvars lefnadssaga man med skäl som motto kan sätta hans eget uttryck: »oskuld och arsenik».

Imellertid hade Almqvist blifvit en ofta sedd, alltid välkommen gäst i det Carlén'ska hemmet, och den enda der, som med en viss förfäran såg hans närvaro, var fru Carléns — husmamsell, hvilken, då värdinnan kastade en mönstrande blick öfver anordningarna å supébordet, vanligen i bekymrad ton frågade, hvad man i all verlden skulle ta sig till för att den der småskrattande herrn med det uppstående håret inte skulle på förhand äta upp alla bakelserna från skålarna. »Han vet visst inte af det», tillade mamsellen, »för han spatserar längs bordet i riktiga tankar, och allt som han kommer till midten, vipps är handen i toppen på bakelsepyramiden . . .»

Den 14 juni 1851 satt fru Carlén på balkongen å sitt hus midt imot Humlegården. Hon väntade på sin man för att med honom samråda om deras resa följande dagen till Upsala, der hennes son Edvard

Flygare skulle vid doktorspromotionen mottaga lagerkransen. Ej under, att hon var i den gladaste sinnesstämning. Då fick hon syn på Carlén, som med skyndsamma steg vek om hörnet vid Norrlandsgatan. Han höll ett tidningsblad i handen. Uppkommen, kastade han sig på soffan och utbrast i snyftningar. »Se, der står det!» sade han och räckte sin hustru Aftonbladet. Och här lästes första notisen om Almqvists flygt, hvarjemte Carlén visste berätta de mörka ryktena, som ute i staden satte denna flygt i förbindelse med brott och vanära. Den bestörtning och sorg, som grepo henne, hvilken förut så högt blickat upp till Almqvist, kan man lätt föreställa sig.

Femton år derefter var namnet Almqvist åter på allas läppar i vårt land, då nämligen budskapet kommit, att Törnrosornas och Ramido Marinescos skald lagt sitt hufvud till hvila,

»biltog från den gamla Norden,
och ingen vänlig hand hans öga lyckte,
ej till farväl en hemlandston han fick;
som stormen, då den drager öfver jorden,
titaniskt allt han engång med sig ryckte,
som den att dö i fjärran rymd han gick».*

Och då bröt sucken fram ur Emilie Carléns hjerta: »Lofvad vare Gud, som låtit striden mellan mörkret och ljuset för honom upphöra. Frid öfver hans graf i den främmande jorden, frid öfver hans minne, frid öfver hans själ!»

* * *

Ett par, tre veckor sedan Johan Gabriel Carlén till sin maka hemfört den dystra underrättelsen om Almqvists försvinnande, kom han med ett gladare budskap.

* Ur Orvar Odds minnessång öfver Almqvist.

En eftermiddag i juli landsteg från finska ångbåten å Stockholms skeppsbro en resande. Han hade aldrig förr besökt Sverige; här i Stockholm hade han visserligen några bekanta, men huruvida de för tillfället vore att träffa, visste han ej. Huru fördrifva aftonen? Jo, af en affisch vid ett gathörn såg han, att å Humlegårdsteatern samma dag skulle af Stjernströmska sällskapet uppföras skådespelet »Ur lifvets strid» — deri handlingen försiggår i Finland 1808—1809 — och vår resande finne beslöt att tillbringa aftonen å nämda teater, så mycket hellre som han gjort Stjernströms personliga bekantskap under dennes sejour i Finland kort förut. Vid sin ankomst till Humlegården uppsökte den resande direktör Stjernström och helsades af denne med jubel. En välkomstbägare skulle genast tömmas i Rotundan, och se, det befans, att der suto Carlén och ett par andra litterära personligheter. Presentation ... allmän glädje ... festsexa efter spektaklets slut! ... Carlén och den resande blefvo genast synnerligen gode vänner, och då klockan 12 sällskapet skilts åt, beslöto de två att gå upp till Carlén och från hans balkong i den fagra högsommarnatten taga i betraktande de gamle lindarne i drottning Kristinas forna lustpark.

Fru Carlén hade gått till hvila, men spratt upp ur slummern vid det hon från salongen hörde, huru dörrarne till balkongen öppnades och stolar flyttades dit ut. Så trängde ett fint cigarrdoft fram, och efter ett par minuter såg hon mellan dörrdraperiet sin kärälsklige herr man smyga in.

»Du har säkert hört oss,» hviskade han; »säg mig, behöfver jag väcka mamsell för att få punsch och glas?»

»Så här dags? ...»

»Ja, vi skola sitta ute på balkongen, jag och... ja, kan du gissa hvem som är här?»

»Nej, käre Carlo, hur skall jag kunna göra det! Men jag tycker...»

»Min ädla maka, det är *Runeberg*, vår store Runeberg. Och jag har redan till i öfvermorgon bjudit honom på supé hos oss.»

Och med glädje i hjertat företog sig fru Carlén att göra ungefär som »den kunniga Anna» i »Elgskyttarne»:

»— — — hon gick att bereda sin gäst en smakelig qvällsvard;
kistan läste hon upp, den beslagna, som lyste i stugvrån,
framtog bränvinsflaskan och glaspokalen med träfot,
dukade — — —»

Och jag tror — skrifver författarinnan till »Minnen af svenskt författarelif» — att vid vår fest fans en lyckligt vald societet. Särskildt var Lars Hierta ett det värdefullaste sällskap för Runeberg. Såväl damer som herrar af mer än vanlig talang bidrogo att med musik och sång förhöja samtalens nöje, och då vår våning, ehuru ej stor, dock hade utrymme äfven för enskilda förtroliga kotterier, så kunde hvar och en tillfredsställa sin smak. Denna afton var det äfven någon större festlighet i Humlegården, och när kronorna tändes inom hus, tändes lamporna i träden midt före i parken, och då hedersgästen trädde ut på balkongen för att kasta ögonen öfver de der blommande växterna, som i den magiska belysningen fingo ett helt poetiskt utseende, så måste han äfven, eller framförallt, se på den fantastiska Humlegården med dess skuggor... Och så den brokiga folkmassan, som drog ut och in, och den böljande mängden inom de öppna glasdörrarne. Det var en lifvad tafla åt båda hållen. Och den ädle gästen förklarade sig vara mycket nöjd. — —

Men det blef djup natt öfver den stora Humlegården och den miniatyrpark, som låg på andra sidan. Alla sofvo, men värdinnan somnade icke. Aningen hade till slut kastat sina skuggor i förväg från året 1851 till året 1852...

* *
*

Det nämdes härofvan, att Emilie Flygare-Carléns ende son, *Edvard*, sommaren 1851 i Upsala promoverades till filosofie doktor.

Carl Edvard Wilhelm Flygare föddes den 1 december 1829. Faderlös redan 1833, undervisades han först af sin moder och sedan, efter återflyttningen till Strömstad, i dervarande skola. Efter det fru Flygare bosatt sig i Stockholm, blef Edvard satt i en privatskola, som förestods af pastor Kjellman-Göransson, den bekante skriftställaren.

En dag inträdde till mig — berättade Göransson — boktryckaren Thomson, hvilken hade med sig en liten gosse och sade: »detta är författarinnan Flygares son». Derefter hviskade han helt faderligt till mig: »var allvarsam mot pilten och spara ej på aga». Jag betraktade noga den lille gossen. Jag visste väl, att snillrike män sällan eller aldrig haft snillrika barn, men deremot att utmärkta mödrar ofta nog fått ära af sina söner. Jag såg derför på den lille gossen med förhoppningsfulla tankar. Han var spenslig, men axelbred, hade ett ovalt, blekt ansigte, vackert rödbrunt hår, en liten djerf näsa, stora bruna ögon med en ovanligt stark, för tillfället något orolig blick och en behaglig mun. Han var klädd i en bjärtgrön rock. Herr Thomson tog afsked, jag sysselsatte mig en stund med författarinnans son och märkte, att han hade särdeles godt hufvud, men jag rördes djupt, då

jag tydligt såg på hans bleka hy och bleka läppar ett luftigt flor kastadt som en snara af döden.

I skolan visade Edvard utmärkt flit och uppmärksamhet, men kamraterne, små tolfårige gentlemän, brydde sig till en början föga om honom. De yngre fruktade honom såsom alltför öfverlägsen och allvarsam. Hans bjärtgröna rock, hans slutna och tysta väsende ådrogo honom bland kamraterne spenamnet »löfjerskan», ty de tyckte honom vara en smula trolsk. Gossen, hemma van vid den ömmaste moders uppmärksamhet och välvilja, blef harmsen öfver sina kamraters gyckel och beslöt att hämnas. En dag, under frukosttimman, uppfyldes rummet med en pinsam röklukt. Gossarne klagade för rektorn, ransakning hölls, och Edvard Flygare bekände utan svårighet öppet, att han lagt horn på glöden i kakelugnen. Kjellman-Göransson frågade, hvarför han gjort detta spratt åt sina kamrater och åt sig sjelf; han svarade med låtsad enfald: »jag tycker, det luktar godt». Han dömdes på kamraternes ifriga yrkan att »få stryk», hvilket annars aldrig brukades i den skolan. Dess föreståndare ville för ingen del begagna detta grymma tuktomedel mot något barn, allra minst mot ett så ömtåligt som detta och, för dess moders skull, honom så kärt som denne gosse. Han kunde dock icke lemna honom strafflös och förkunnade honom derför högtidligt, att han skulle inställa sig följande morgon en halftimma tidigare än de öfriga för att erhålla den tilldömda agan. Han bar sin dom värdigt, fälde icke en tår, men gjorde på begäran en bugning för sina kamrater med anhållan om ursäkt för sitt okynne. Följande morgon inställde han sig på utsatt timma, beslutsam och undergifven att undergå sitt straff. Läraren sade: »hvad förtjenar du?» Han svarade: »stryk». »Mycket eller litet?» Han genmälte lugnt:

»mycket». Då sade Göransson: »men jag vill icke förnedra mig att slå dig; anse såsom du nu fått stryk och akta dig för slikt!» Han såg upp med största förvåning öfver en sådan utgång, tårar skimrade i hans ögon, läpparne darrade, men han qväfde sin rörelse, bugade och satte sig tyst på sin plats att läsa. När de andra gossarne kommo i skolan och frågade honom: »har du fått stryk?» så svarade han: »värre än jag trodde». Sedan den dagen uppförde han sig som den bäste i skolan och visade många prof på att hjertat icke gaf förståndet efter.

Från Kjellman-Göranssons skola kom Edvard Flygare till Stockholms lyceum; vid sjutton och ett halft års ålder blef han student i Upsala.

I studentexamen kom han i tvist med den af de akademiske lärarne, hvilken examinerade i logik. På en fråga gaf Flygare ett redigt svar, som dock examinatorn ogillade och uttryckte med andra ord. Flygare inföll kallt: »det der är ju alldeles detsamma som jag sjelf sade!» — »Nej,» genmälde examinatorn, »det är samma skilnad mellan dessa båda uttryckssätt som mellan rotvälska och svenska.» — Med låtsad enfald frågade Flygare: »hvilketdera skall då vara svenskan?» Han ingick i Vestmanlands och Dala nation, som hans fader och farfader tillhört*. Den senare var juris- och ekonomie-professor Flygare, hvilken, då han tenterade Thorild, förbluffades af dennes sarkasmer. I Upsala blef Edvard Flygare snart känd, men hans lynne syntes kamraterne underligt och bizarrt. Inom hans själ jäste starka lidelser och i hans hufvud mäktiga tankar. En af hans närmaste kamrater har om honom yttrat: »Han ådaga-

* Till hugfästande af Edvard Flygares minne har hans moder inrättat ett stipendium vid Upsala universitet. Detta stipendium, hvars fond nu, år 1888, uppgår till 12,000 kronor, kommer mellertid ej att utdelas förr än efter gifvarinnans bortgång ur tiden.

lade mera skarpsinne än djupsinne, mera qvickhet än känsla, mera esprit än geni och gemüth. Han älskade mera det romaniska, än det germaniska elementet. Imellertid var han förtjust i Atterbom. Han var i grunden högsint; för hvarje år han lefde, förädlades och stadgades hans karaktär. Känslan för kamratskap var hos honom så varmt utbildad som den hos någon kunde vara.»

Från barndomen var han fysiskt svag, och för att stärka hans helsa, tog modern honom med på sommarresor i olika trakter af landet. Derunder utbildades hans medfödda fina iakttagelseförmåga af såväl natur som menniskor. Tidigt framträdde äfven de ärfda författareanlagen. Knappast mer än skolyngling utgaf han »Bolmörtens bok», en af den tidens många Almqvistsimitationer. Som student författade han novellen »En blaserad man» samt lemnade till tidningar, kalendrar och tidskrifter åtskilliga om mindre vanlig talang vittnande och ännu mera lofvande uppsatser.*

Sina vetenskapliga studier i Upsala skötte han förträffligt och ansågs ha mycket goda insigter i romerska och grekiska litteraturen, i ren matematik, astronomi och fysik.

År 1849 upptändes han af en krigisk ifver; han ville fara till Danmark och der ingå såsom frivillig i den då mot tyskarne kämpande danska hären. Hans svaga helsotillstånd lade imellertid hinder i vägen för nämda afsigt. År 1851 exercerade han å Polacksbacken beväring. Han stod på post och läste Horatius, vändande bladen med bajonetten — alldeles som

* Åtta år efter Edvard Flygares död utgaf hans moder ett urval af hans litterära qvarlåtenskap: »Borta och hemma. Skizzer och noveller». Arbetet — försedt med ett af Kjellman-Göransson skrifvet företal, hvarur åtskilliga materialier hemtats till denna lilla lefnadsteckning — är öfversatt till tyskan.

det beskrifves, att den store ungerske skalden Petöfi brukade göra under sin soldattid. Af exerciskamraterne valdes Flygare till beväringens prest; som sådan bar han å de hvita epålett-mattorna ett svart kors: tecknet vardt ett dystert varsel...

Den 16 juni sist nämda år lagerkröntes den tjuguett-årige Edvard Flygare till filosofie doktor*. Det var en glädjedag ej minst för hans moder och för hans stjuffader, hvilken betraktade Edvard mera som en yngre broder än som en stjufson. I september företog han en utrikes resa. Den gick först till Paris, derefter till Rom. I båda dessa städer togos längre uppehåll. Riktad med nya idéer och lifserfarenhet, hemkom han i juni 1852.

Edvard slog sig öfver sommaren ned hos sina föräldrar. Om denna sommar, hans sista, har modern lemnat (»Minnen af svenskt författarelif» I, sid. 218) en anslående skildring. »Vi lefde,» säger hon, »denna sommar mycket hemma i den trädgård, som min man köpt för en del af sitt honorarium af Svenska Familjboken, med hvars register han just nu sträfvade, medan min son i lusthuset höll på att skrifva sina berättelser från Paris och Italien, och jag sprang upp och ned mellan dem båda, ofta med ett eller annat litet trädgårdsredskap i handen, ty jag var särdeles förtjust öfver att vi fått denna jordfläck till vårt hus. När så trädgårdsmästaren sjelf mot aftonen lät registret hvila och kom ned och tog till spaden, då arrangerades små kalaser, och Blanche och Axel Emanuel Holmberg kommo icke sällan, äfvensom v. Braun, då han var inne i staden, att dricka punsch i de nydanade bersåerna. Sedan slutades gladt med sexa i lusthuset, då Blanche och min son kollationerade sina utländska minnen. Dessa små sällskap i den nya domänen till-

* Gradualdisputationen handlade om Tendensromanen.

hörde aftnarne. På förmiddagarne åter, innan det blef för stark hetta, brukade min son och jag ha en egen sysselsättning. I hörnet af den lilla parken skulle min son anlägga en liten ruin af stenar, jord och grus. Jag hjelpte honom ärligt och bar troget småstenar från alla delar vid planket, der arbetarne kastat dessa. Och vi voro då, min son och jag, ett par riktigt lyckliga barn.»

»Men lyckan vänder sig hastigt om», som det heter i den gamla visan. Redan i Edvard Flygares barndom hade läkare förutsagt, att han ej skulle bli mera än 17 år gammal. Han hade dock nu ingått i sitt tjugutredje år... *Då*, september 1852, kunde hans fasta vilja ej längre kufva sjukdomen, och han måste för sina föräldrar yppa tillvaron af densamma, hvilken han redan i utlandet af der rådfrågade läkare fått veta vore hans helsot. Om Edvard Flygares sista jordiska månader berättar Crusenstolpe i decemberhäftet af »Ställningar och förhållanden» det nämda året bland annat: »Han var ett mönster af ståndaktighet och tålamod. Han skämtade under plågornas mellanskof, yrkade enständigt att slippa se kring sin säng dystra anleten och sorgdrägter (det var under sorgen efter prins Gustaf) och glömde sina marter, när ur pianot i hans sjukrums granskap en honom systerligt tillgifven hand framlockade harmoniska toner. Oskarsdagen, Edvards sista födelsedag, hade hans ömma moder kring hans sjuksäng samlat kretsen af hans unga väninnor, hvilka på hans uttryckliga begäran aflagt all sorg. Som ett barn fröjdade han sig åt deras små tillställningar att förströ honom. Från den stunden blef hans enda, ifriga önskan att få öfverlefva julafton för att ännu en gång upplifva minnet af sin barndomsglädje. Han hade redan föranstaltat om de sedvanliga skänkerna till sina närmaste... men,

ack! sjelfva julaftonen inbröto dödens skuggor. Han öfverlefde visserligen två timmar denna efterlängtade dag, men då öfvergaf den himmelska gästen Edvard Flygares bräckta stofthydda.»

Åtta af hans promotionskamrater buro hans kista till grafven.

Å Ladugårdslands gudsåker står en minnesvård af hvit marmor. Våren må kring denna vård dragit sina gröna gardiner, vintern må deröfver lagt sitt snötäcke, alltid är den smyckad med friska blommor. Dit vallfärdar, dag efter dag, en sörjande moder. Hon sörjer ännu allt jemt, men ej likt de der intet hopp hafva, utan i sitt hjerta med fast förtröstan upprepande apostelns ord: »derför for han sin väg till en tid, att du skall få honom evigan igen».

* * *

Nu förflöto sex år, hvilka Emilie Flygare-Carlén odelade egnade åt smärtan och ensligheten. Sorgen, helst en moders sorg, är helig, och vi hasta vördnadsfullt förbi detta skede af den stora författarinnans lif.

* * *

Sommaren 1858 satt fru Carlén en förmiddag framför den lilla halffärdiga ruin-muren, kring hvilken, då hennes tanke ilade till fordom, sväfvade så många vemodiga minnen. Då hörde hon de välkända raska stegen af sin man, och framför henne stod inom ett par minuter Carlo, med den der på en gång strålande och smått förnumstiga min, som alla den hedersmannens ännu lefvande vänner så lifligt hågkomma från ögonblick, då han hade något riktigt angenämt och trefligt att förkunna.

»Jag har två helsningar till dig!» sade han. »Den ena helsningen är ifrån Blanche: han kommer hit i afton på ett lyckönskningsglas.»

»Ämnar han gifta sig?... Eller tänka han och du på att återuppta ert författarskap i Aftonbladet?»

»Nej, det är icke Widar*, som kommer hit, utan det är den gamle vännen August Blanche. Hans lyckönskan gäller *dig*. En så gammal vän som Blanche, hvilken under alla dessa år verkligen gjort så mycket för att förströ dig, stält till små resor hit och dit med mera, han bör naturligtvis vara den förste att frambära sin lyckönskan, näst mig, förstås.»

»Men, i all verlden, hvarför?»

»Jag har i dag i Gjörckes bassäng råkat Sohlman: andra helsningen är ifrån honom. Och han har gjort ett så lysande förläggareanbud, att jag å dina vägnar svarat 'ja'. Du skall för Aftonbladets följetong skrifva, inte en novell, utan en roman, en roman i tre delar, och dertill en skärgårdsroman. Tiden att ligga i andligt träde är nu för dig förbi, och i morgon underteknas kontraktet. Om ämnen är du ju inte förlägen: du har ju sjelf så många ännu obegagnade bohuslänska minnen, och behöfver du flere, är det ju endast att preja an Axel Emanuel Holmberg. Och det kanske allra vigtigaste: tänk på att du nu kan få råd realisera din länge hysta plan om en understödsfond åt fiskarebefolkningen i din hemtrakt.»

Den hederlige Carlo hade ändtligen funnit bästa sätten att skingra de mjeltsjukans dimmor, hvilka så länge omhvärft den ädla makan: han hade ledt hennes tankar till hafvet och dess arbetare, styrkt hennes afsigt att blifva dessa arbetare till någon hjelp samt,

* Under signaturerne Widar och Kilian hade ett år förut Blanche och Carlén omvexlande i Aftonbladet behandlat dagens frågor.

fram för allt, med mildt våld återfört henne till arbetet, sorgens bästa afledare.

Med aftonen kom Blanche, kom Wilhelm von Braun, och under det grönskande lindhvalfvet i Carlén'ska trädgården gnistrade än en gång kristallerna, ljöd ånyo ett gladt och förtroligt samspråk. Kontraktet med Aftonbladet undertecknades, och genast derpå började Emilie Carlén nedskrifvandet af sin största kustroman: »Ett köpmanshus i skärgården».

Denna romans framträdande inför den svenska allmänheten hade imellertid ett slags prolog, som på sin tid väckte stort uppseende och i en lefnadsteckning öfver fru Carlén ej gerna kan förbigås. Denna prolog ledde dock ej sitt ursprung från Köpmanshusets författarinna, utan var uppfunnen och iscensatt af Crusenstolpe, ett af denne snillrike och hämdlystne mans illistigaste påfund.

* * *

Författarinnan till »Ett köpmanshus i skärgården» hade erhållit sin svenske förläggares medgifvande att allt efter som arbetet fortskred få låta öfversätta romanen till tyskan. Denna upplaga skulle tryckas i Leipzig och utkomma på en i Stockholm etablerad tysk bokhandlare Philip Maass' förlag, men det var naturligtvis aldrig meningen, att nämda upplaga skulle se dagen förr än Aftonbladet i sin följetong hunnit meddela åtminstone hälften af romanen. Aftonbladets intagande af »Ett köpmanshus i skärgården» skulle begynna från och med 1859 års ingång. Och framträdandet af en ny, längre kustroman af fru Carlén motsågs med lifligaste intresse af hela den bildade svenska allmänheten.

Den 8 december 1858 hemkom Carlén och meddelade underrättelsen, att första häftet af den nya

romanens tyska upplaga ankommit till Stockholms boklådor. »Om jag någonsin haft fallenhet eller förmåga att svimma, hade det väl då skett», bekänner fru Carlén. Och på en gång föll båda makarnes tanke på Crusenstolpe. De och Crusenstolpe stodo visserligen på vänskaplig fot med hvarandra, men de kände också den mannens rent af dämoniska hat till »Aftonbladsmagistrarne» och visste, att gälde det att skada Aftonbladet skulle han ej sky att uppoffra äfven den förtroligaste vänskap.

»Ja, tänk, om Crusenstolpe skulle få tag i detta!» utbrast fru Carlén. »Hela affären med Aftonbladet skulle kunna sluta på ett sätt som . . .»

»Låt' oss genast äta middag. Under tiden får en vagn hemtas, och vi åka hufvudstupa ned till Maass; ännu kan saken hjelpas: han måste dra in hela upplagan innan ryktet sprider sig,» sade hennes man lugnande.

Någon middag kom för fru Carlén, i hennes olidliga ångest, ej i fråga, och strax derefter foro hon och Carlén ned till Maass' boklåda och träffade denne lyckligtvis inne. Herr Maass försäkrade, att han ej vore orsaken till den tyska upplagans ankomst till Stockholms boklådor; det vore hans kommissionär i Leipzig, som, honom ovetande, utsändt den nya romanen. När fru Carlén fick se häftet, fann hon, till sin stegrade förskräckelse, att det innefattade hvarken mer eller mindre än romanens hela första tidsskifte.

Herr Maass försäkrade heligt, att hvartenda exemplar, som var i Stockholms boklådor utkommet, skulle återreqvireras; han hade redan börjat gå i författning härom. Vår författarinna måste nöja sig med detta löfte. Men Carlo hade aldrig förr sett sin eljes resolverade fru så handfallen och hardt när tillintetgjord som då de lemnat Maass' bokhandel; dock, han

kom att erinra sig det vanliga botemedlet: hafvet eller hvad som kunde påminna derom, och han förde sin maka till de la Croix' kafé å Norrbro samt reqvirerade in — ett fat ostron. »Vi åto verkligen ostron», berättar fru Carlén, »och jag hade kommit i temligen förhoppningsfullt lynne, då vi nådde hemmet.» Men hvad mötte henne der? Jo, en biljett från Sohlman med tillkännagifvande, att han följande förmiddag tidigt skulle komma till henne. Han hade anmodat Maass att möta honom och uppmanade Carlén att nödvändigt ha denne tillstädes.

Då Sohlman följande morgon infann sig, kom han med underrättelsen, att han visste, att Crusenstolpe redan skaffat sig häftet och hade på stapeln en artikel derom, afsedd att införas i tidningen »Folkets röst». Som detta blad ej utkomme förr än på lördagen, kunde man dock dessförinnan hinna få öfverenskommelsen med Maass upphäfd, således fortsättningen af den tyska upplagan tills vidare inställd samt notis om detta införd i Aftonbladet. Så kom herr Maass, icke synnerligen ljus i hågen, han häller, ty han anade, hvad som skulle komma att ske. Han bedyrade, att endast ett eller två häften blifvit sålda, ty bokhandlarne hade anat misstag.

»Men Crusenstolpe har ett af dessa exemplar», sade Sohlman, »det är afgjordt. Och det beror äfven på att förekomma annonserandet om en öfversättning till svenskan från tyskan.»

»Åh!» utropade fru Carlén. »Detta har då aldrig fallit mig in, och det kan vara tillräckligt illa utan att se omöjliga spöken.»

»Då Crusenstolpe fått sitt finger med», menade Sohlman, »och det är fråga om att göra skada, så . . .»

Här afbröts han af en medarbetare i Aftonbladet (n. m. kamreraren i Allm. hypotekskassan för Sveriges

städer Ekgren), hvilken inträdde med ett hopviket tidningsblad i handen.

»Gif hit! Ah, Dagbladet!» Och Sohlman uppläste:

Till undvikande af kollision tillkännagifves, att Emilie Flygare-Carléns nyaste på tyska utkomna roman »Ein Handelshaus in den Scheeren» (»Ett köpmanshus i skärgården») är under öfversättning och att första häftet med snaraste utkommer.

Det var genom annonsafdelningen denna förgiftade pil afskjutits.

Nu var det alldeles nödvändigt att få kontraktet om den tyska upplagan annulleradt. Medan Sohlman satte sig ned att skrifva en reklamation, som redan samma dags afton skulle in i Aftonbladet, bad fru Carlén herr Maass om ett samtal mellan fyra ögon. Det värsta blef — säger hon — att Maass i början låtsade sig ej förstå, hvad hon önskade, utan hon nödgades till sist säga rent ut: »jag får uppoffra *hela mitt honorarium*, men denna er upplaga måste annuleras».

Och vår författarinna återvände nu med herr Maass till de öfrige herrarne; hon var visserligen några tusen riksdaler fattigare, men dock lugn i det medvetande, att nu vore väl allt ställdt på det klara. Hennes man förberedde henne imellertid på att ännu återstode att se, hvad »Folkets röst» om ett par dagar månde hafva att säga. Den 11 december stod Carlén just färdig att gå ut för att köpa ett nummer af nämda tidning, då ett dylikt af okändt bud aflemnades. I ena kanten stod: »Hvad kostar Maass fru Carlén?????» Och å första sidan lästes nedan stående, hvilket visserligen intagits i »Minnen af Svenskt författarelif», men blott i utdrag; här må det anföras i sin helhet, detta bevis på Crusenstolpes sinnrika, men lömska sätt att »insinuera och åstadkomma skuggor och tvetydigheter midt i det, som borde vara solklart».

»Knapt hade den vidunderliga tvisten mellan protokollssekreteraren Nils Arfwidsson och herr Philip Meijer om författarskapet till skådespelet »Ett år af Gustaf III:s regering» blifvit bilagd på det sätt, att den förre afstått till den senare halfva författare-arvodet, innan en ny skandal inom pressen uppstått, mera kolossal än någon som hittills förelupit på den svenska litteraturens och publicitetens område. Allmänheten är nämligen i detta ögonblick föremål för ett groft hocus-pocus af Aftonbladets redaktion, som missräknat sig något för tafatt på fru Emilie Carléns annonserade nedkomst med den nya roman, hvilken blifvit förespeglad som den egentliga lockmaten vid nämda tidnings prenumerationsfiske för det instundande året.

Det heter uti magistrarnes prenumerationsanmälan:

»I Aftonbladets följetong kommer att i början af året inrymmas en roman i två delar af fru Emilie Carlén, kallad »Ett köpmanshus i skärgården», *till hvilken redaktionen förvärfvat förlagsrätten, så att någon upplaga af densamma uti bokformat icke samtidigt eller under nästa år kommer att utgifvas.*»

Alltsammans är tryckt med fetstilar, för att genast springa i ögonen på den godtrogna allmänheten, hvilken egennyttan och penningesnikenheten lägga an på att pungslå. Ty se! vi hafva just nu framför oss första bandet, första afdelningen af ett i Leipzig redan tryckt arbete *»uti bokformat»*, kalladt: »Ein Handelshaus in den Scheeren. Küsten-Roman von Emilie Flygare-Carlén. Deutsche *Original-Ausgabe»*. Förordet (»Erklärung»), dateradt Stockholm i november 1858 och undertecknadt: »Emilie Flygare-Carlén», börjar med dessa ord:

»Förevarande tyska *original-upplaga* af min nyaste roman: »Ett köpmanshus i skärgården» har jag kontraktsenligt försålt till bokhandlaren herr Ph. Maass härstädes och upplåtit åt honom allena rättigheten till offentliggörandet.»

När den frejdade författarinnan afslöt detta kontrakt med herr Maass och nedskref detta förord till »original-upplagan» af sin roman, kunde hon naturligtvis icke ana Aftonbladsredaktionens dumdristiga tilltag att i sitt tidningsprogram för nästa år påstå *sig* hafva förvärfvat förlagsrätten till samma arbete och under offentlig försäkran derom och högtidlig utfästelse, att det »ej samtidigt eller under nästa år skulle utgifvas *i bokformat»*, söka narra till sig prenumeranter. Det enda, som i afseende på fru Carlén väcker billig förvåning, är, att hon ej i tidningarna uppträdt med protest emot Aftonbladets omförmälda uppgift, *sedan* den stått att läsa i dess prenumerationsanmälan.

Imellertid är skandalen så mycket större som den gäller den yppersta af våra författarinnor och den mest spridda *hittills* af Sveriges nu utkommande tidningar.

Det berättas, att redan innan slutet af instundande januari månad lär en svensk öfversättning från den tyska originalupplagan af fru Carléns ifrågavarande roman utkomma af trycket. Man kan således få det nöjet att i de andra tidningarna läsa recensionerna af densamma långt innan Aftonbladets följetong hunnit slutet af romanens första del.

Tänk om redan i december någon annan tidning i sin följetong begynte öfversätta detta tyska arbete! Huru ginge det då med general-puffen i Aftonbladets prenumerationsanmälan?»

I samma nummers innersida omtalades visserligen, att »sedan tidningen blifvit lagd i press» man kommit att observera ett tillkännagifvande i Aftonbladet, att fru Carlén upphäft sitt kontrakt med herr Maass; men Crusenstolpe framkastade efter detta tillkännagifvande ett nytt, listigt alternativ: »En annan fråga blir imellertid, huru fru Carlén kan annulera kontraktet, om herr Maass vill, att det skall bestå? Intill dess att denna fråga är utredd, torde det vara för tidigt för Aftonbladet och sjunga segersånger och hota dem, som annonserat en öfversättning af den tyska originalupplagan».

Nu måste fru Carlén sjelf uppträda, så mycket det än bar imot, i »Folkets röst». Sohlman rent af fordrade det. Hon valde att låta sin artikel i den nämda tidningen få formen af ett bref till Crusenstolpe personligen. Efter att ha vidrört de många och långa år, brefskrifvarinnan sutit i trög overksamhet, samt undrat, om det ej »varit bäst att icke vakna ur densamma», erinrade fru Carlén om att fordom, då hon kallades Sveriges »produktivaste» författarina, var det ej en skriftställare förbjudet att med den svenske förläggarens bifall öfverenskomma med en utländsk förläggare om samtida öfversättningsrätt på annat språk. Men nu tycktes »en af Sveriges be-

römdaste och mest lysande författare» (äfven fru Carlén kunde sockra öfver med stora ströslefven, som man finner) ej vela fatta detta så enkla och vanliga förhållande annorlunda än såsom ämne för en »skandal». Efter att ha redogjort för Aftonbladets och den tyske förläggarens olika ställning till frågan, slöt brefskrifverskan med en önskan, att hon måtte förskonas ifrån att se sitt nya arbete annorstädes än på dess rätta plats.

På detta öppna bref svarade Crusenstolpe med följande lilla skämtsamma jemförelse:

»De litterära förvecklingarna mellan fru Emilie Flygare-Carlén, Aftonbladets redaktion och bokhandlaren Ph. Maass, rörande hennes på stapeln varande roman: »Ett köpmanshus i skärgården» synas nu hafva nått samma lyckliga upplösning som de politiska mellan Danmark och hertigdömena. I denna senare tvist afhöggs den gordiska knuten genom konung Fredriks upphäfvande af helstatsförfattningen i afseende på Holstein och Lauenburg; i den förra har svenska romanlitteraturens drottning gjort slag i saken, då hon till herr Maass afstått sitt betingade honorarium.»

Någon kort tid derefter blef fru Carlén inbjuden till stor supé hos Crusenstolpe. Om någon tvekan hos henne skulle ha funnits att, efter hvad som passerat knappast en månad förut, antaga denna inbjudning, hade väl ej varit underligt. Men så kom hon att minnas, huru innerligt Crusenstolpe deltagit i sorgen vid hennes sons bortgång, och hon gick på bjudningen. Och ingen må väl föreställa sig — skrifver hon — att icke Crusenstolpe brukade sin eleganta och ridderliga förmåga att insnärja och intaga. Och hans fru och dotter hviskade i hennes öra, att hennes bref helt och hållet omstämt honom. Det hade förekommit liksom om han känt ånger.

* * *

Första numret af Blanche's Illustrerad Tidning för 1859 bjöd på Emilie Carléns porträtt. Många år

hade det varit, sedan allmänheten skådat något porträtt af den populära författarinnan; det var det, hvilket medföljt »Jungfrutornet». Då hade man sett en skönhet, om ock en mogen skönhet; nu såg man en qvinna, som tydligen närmat sig det lifvets gräns-skäl, der ålderdomen vidtager. Författarinnan till »Ett köpmanshus i skärgården» afbildades sittande på en klippa vid stranden och halft vemodigt blickande ut öfver en i solglans badande fjärd, mellan hvars kobbar och skär fartyg och båtar kryssade.

Samtidigt började Aftonbladets följetong meddela »Ett köpmanshus i skärgården». Det bifall, som en gång helsat »Enslingen på Johannisskäret», väcktes ånyo och, om möjligt, fördubblades. I synnerhet på vestkusten mottogs den nya lifskraftiga och varmblodiga skildringen af lifvet derstädes med formligt jubel, så mycket mer som man ju i ordets egentligaste mening fann deri »kött af sinom kött och ben af sinom benom». De gamle skärgårdsboarne igenkände genast i köpman Moss patron Dietrichsen å Fiskebäckskil (något, som författarinnan bekräftat i »Skuggspel»), motsvarigheter till Petter Gädda och Sven Dillhufvud funnos ju å hvarje fiskläge och hvarje tullstation mellan Svinesund och Morups tånge, och de hemska sägnerna om mordet å kapten Oddjers och om den sista dusten mellan Mörkö-björnen och jaktlöjtnant Gullbrandsson lefde ännu i friskt minne. Som modell till den präktige gamle kapellpredikanten, med sin bullare-oxe och sina gamle, evigt unge gudar, hade tydligen stått »Holmbergens Axel», och Majken Moss, den hurtiga »sköldmön», det väna »majblomstret», var ju, tydligt och klart, ett sjelfporträtt af »Kultens» forna redarinna. Och i denna berättelse funnos inga inkonstruerade baroner eller eremiter eller hysteriska förnäma damer eller mystiska familjehemligheter, här

möttes man endast af natur och verkliga menniskor, varelser med kött och blod, just de menniskor, som, i vexlande sorg och glädje, lefva sitt lif å vestkusten eller å de böljor, som skölja dess stränder. Med skäl kunde offentligen framhållas, att detta arbete »i oförminskad kraft uppenbarade sin författarinnas ungdomsfriska själ och hjerta i lika naturtrogna som mångsidiga karaktärsskildringar».

På Köpmanshuset följde »Skuggspel», en följd tidsmålningar och ungdomsbilder (först, 1861, meddelade, äfven de, i Aftonbladets följetong och sedermera 1865 i bokform), hvari fru Carlén, i de lifligaste och behagligaste färger, skildrade sitt barndomshem och sin hembygd, hvilken under hennes flickår var scenen för flere historiskt märkliga uppträden. I dessa »Skuggspel» framskymta ock flere af de verkliga personer, hvilka under diktens form uppträda i fru Carléns berättelser.

Kort efter Skuggspelens framträdande i Sverige, utkommo de i två tyska öfversättningar. Arvodet för den ena af dessa öfversättningar, den från Franckh'ska bokhandeln i Stuttgart utgångna, hade af fru Carlén blifvit bestämdt att läggas till lejonparten af Aftonbladets arvode för Köpmanshuset i och för realiserandet af en plan, hvarpå hon i flere år haft tanken riktad.

* * *

Det ofvan nämda arvodet för första upplagan af »Ett köpmanshus i skärgården» hade uppgått till 10,800 kronor. Häraf anslog författarinnan 6,000 kronor till grundläggandet af en fond, som skulle, efter hennes fader, kallas *Rutger Smiths fond,* och hvaraf, sedan den uppgått till 10,000 kronor, räntan skulle

anslås till den fattiga fiskarebefolkningen i norra Bohuslän. Årligen skulle utdelas 16 pensioner à 25 kronor åt orkeslöse och enkor, hvarjemte 200 kronor skulle fördelas bland sådana hafvets arbetare, hvilka gjort tillfälliga förluster af fiskeredskap och dylikt. För den varmhjertade gifvarinnans begär att hjelpa gick imellertid kapitalets tillväxt för långsamt, hvarföre hon, då hon genom arvodet för den ofvan nämda tyska öfversättningen af »Skuggspel» kommit i tillfälle dertill, sjelf ifylde summan. Gåfvobrefvet uppsattes af fru Carléns broder, vice häradshöfding Smith i Strömstad, fonden ställdes under vård af en direktion, hvari ingick ortens domare, och förste kassör blef den gamle Rutger Smiths egen sonson, herr Rutger Smith å Grebbestad. Den 22 november 1863 kunde, genom prosten Tranæus, den första utdelningen ske.

Det ligger, har man anmärkt, något djupt rörande uti denna, för öfrigt så väl anordnade, gåfva till de fattige fiskrarne. Det fjortonde barnet af en man, som ej lemnat något annat efter sig än ett aktadt minne, hon, en gång en värnlös enka, blifver, snarare trots lyckan än i följd af dennas tillskyndelse, genom blott sitt suveräna snille sin hembygds välgörarinna.

* *
*

Det var omedelbart efter Köpmanshusets och Skuggspelens framträdande som Svenska akademien gaf Emilie Carlén sin hyllning, genom att den 20 december 1862 tilldela henne sin stora medalj i guld, och detta skedde »med särskildt afseende å det natursanna och fosterländska i hennes taflor, icke minst der de skildra det svenska skärgårdslifvet med dess faror, lidanden och försakelser». Denna utmärkelse fick ett ytterligare

värde derigenom att den öfverräcktes af skalden Bernhard Elis Malmström*.

* *
*

Med 1864 års ingång öfvertog paret Carlén redaktionen, efter August Blanche, af Illustrerad Tidning, som nu började meddela en serie »Stockholmsscener bakom kulisserna», delvis uppteckningar från fru Carléns besök i de fattiges och ringes kojor i Ladugårdslandets utkanter. Bilder från högre stälda samhällskretsar meddelades samtidigt i tidningen genom fru Carléns »Berättelser från landsorten». Bland medarbetarne i Illustrerad Tidning började nu synas den gamle vännen G. H. Mellin, hvilken från sitt herdetjäll nere vid Öresund sände högstämda skaldestycken. Fredrika Bremer — med hvilken vår författarinna gjort personlig bekantskap redan i Strömstad, då hon som fru Flygare, med sin allra första berättelse gömd under sjalen, uppvaktade den då redan namnkunniga författarinnan till »Teckningar ur hvardagslifvet» — lemnade ock bidrag. Spalterna öppnades äfven för då nybörjande författare, af hvilka må nämnas Edvard Bäckström och Johan Gustaf Schultz.

Carlénska redigeringen af Illustrerad Tidning fortfor till utgången af 1866.

Dessförinnan hade en förändring inträdt i vår författarinnas hemlif. Stockholms gatureglering hade kommit att sträcka sig fram till den trakt, der det

* Fru Carléns pietetsfulla användande af akademiens hyllningsgärd är förut berättadt. På tal om Emilie Carlén och Svenska akademien, må nämnas, att om man får tro det spirituella litteraturhistoriska kåseri, hvarmed Karl Warburg (i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning 27 mars 1886) celebrerade nämda akademis 100-årsjubileum, så innehar fru Carlén n:r 5 af akademiens 6 »osynliga» fåtöljer.

Carlénska huset stod. En ny gata lades ut och skar sig väg tvärs öfver trädgården, der stenkumlet från Edvard Flygares sista sommar stod som en minnesvård öfver så mycken glädje och så bitter sorg. Med den nya trafikleden och allt dess buller flydde trefnadens tomtar från Carlénska hemmet, och dess innehafvare beslöto flytta sina bopålar till annan trakt. År 1865 sålde Carléns sitt hus samt det återstående af trädgården derintill, och huset n:r 5 vid Kaptensgatan med dess friska utsigt öfver Nybroviken har alltsedan varit vår författarinnas hemvist.

Men innan flyttningen från det forna hemmet företogs, lät fru Carlén i trädgården gräfva en stor grop. Häri nedlades stenarne från den »ruin», moder och son i lyckliga ögonblick hopsatt, och deröfver ströddes askan af författarinnans samtliga manuskript, hvilka på en gång uppbränts. I denna grop hvila nu lemningarna af tjugofem års tankefoster, barnen af Emilie Carléns fantasi, och de kunde, tyckte hon, aldrig slumra bättre än i det sällskap de fått.

I den nya bostaden började genast förberedelserna till utgifvandet af den nya upplagan af Emilie Flygare-Carléns romaner, hvilken ett par år derefter började utgifvas på P. B. Eklunds förlag.

* * *

Samma år, vår författarinna fylde 60 år, 1867, gjorde hon, i sin mans sällskap, en färd till Bohuslän. Hon företog denna färd, icke för att begagna baden, utan för att ännu en gång se och taga farväl af den ort, som sett henne födas, samt träffa sin ende, då ännu qvarlefvande broder, häradshöfding E. Smith, densamme, som gifvit henne anvisningen att skrifva »Rosen på Tistelön».

Under vägen vistades hon några dagar på Grebbestad, under hvilken tid hon besökte herr G. Brunius

på Mjölkeröd, hvilken såsom kassör, och häradshöfding L. Norin, såsom ordförande i direktionen för den Rutger-Smithska fonden, hon hembar sin tacksägelse för det sätt, hvarpå räntorna blifvit utdelade. Kyrkoherden Hellberg i Tanum aflade äfven sitt besök hos henne jemte åtskilliga af allmogen, som då voro med i direktionen, och hvilka å de fattiges vägnar tolkade deras tacksamhet.

Vid ankomsten till Strömstad begaf hon sig direkt från ångbåten till sina föräldrars graf, der hon smyckade med blommor den minnesvård*, hon der låtit uppresa, hvarefter hon inflyttade i det hus, der hon tillbragt sin barndoms och ungdoms lyckliga dagar.

Vid underrättelsen om denna vördade anförvandts ditresa samlade sig nästan hela den talrika Smith'ska familjen, då till ett antal af tretiosex personer, från olika ställen, der de hade sina hemvist; och på hennes 60:de födelsedag, den 8 augusti, framburo alla familjens medlemmar sina välgångsönskningar, men blott tre af författarinnans ungdomsvänner återstodo, för att efter fjorton års frånvaro åter helsa henne välkommen. Som alla medförde blommor, blef hennes bostad bokstafligen öfverhöljd dermed. Då hennes skål utbragtes, upplästes följande verser, författade af hennes ofvan nämde broder:

Tack, Emilie, för hvar fest vi båda i barndomen firat
just denna dag, då vi lekt i Kristorps grönskande lunder;
den kransen vissnar dock ej, som vänskap i ungdomen virat;
och än, fast hjessan är hvit, jag minnes de herrliga stunder.

Tack, Emilie, för den fröjd, du kring oss och de gamle har samlat,
då, på förhoppningar rik, du gladt trädde in uti verlden.
Dina har snillet fylt upp, men mina, Gud nå's, hafva ramlat;
lyckan, den fick jag dock fast, men välståndet följde på färden.

* En hög granitsten, rest 1882, på hvilken 100-års-dagen af de gamles bröllopsdag i Uddevalla var inristad.

Tack, Emilie, för det lugn, du beredde vår åldriga moder:
handlingen aldrig blir glömd, ty den är intecknad der ofvan.
Grafstenen, den är väl låg — dock högre än granarnes stoder
i Allfaders öga, som ser det hjerta, som framkallat gåfvan.

Tack, Emilie, för den hand, du räckte åt stapplande bröder,
tack ock för hvarje besök, du gjort i de fattiges kojor,
och för den lindring du ger, då du råkar ett hjerta, som blöder,
och löser den fattige fri från nödens och eländets bojor.

»Tack, Emilie!» — så ljuder nu ekot från skärgårdens klippor,
då fiskrarnes enkor och barn ha slutat den bön, de ha bedit.
Ödmjukt de offra en krans, af strändernas blygsamma sippor,
att dermed smycka ditt namn vid ditt stora himmelska credit.

Om aftonen egnade Vestgöta-Dals regementes musikkår henne sin hyllning med en serenad utanför hennes fönster, hvarvid exeqverades »Qvinnans lof» m. m. Samtliga badgummorna uttryckte äfven sina sympatier för detta stadens barn genom att på det prydligaste dekorera hennes badrum med blommor, en hyllning, hvarpå fru Carlén satte högt värde.

Två dagar derefter afreste hon, sedan hon anordnat åtskilliga utdelningar till fattige i staden. Vid hennes ankomst till ångbåten mottogs hon vid landgången af sex små högtidsklädda flickor, som begåfvade henne med en krans af eklöf samt blomsterbuketter, och äfven nu tog musikkåren sitt afsked med flere stycken. Då ångbåten lade ut från bryggan, utbragtes af folket deruppå väldiga hurrarop och »lefve Emilie Carlén», så att klipporna genljödo, och hurraropen fortsattes från en mängd småbåtar, som rott ut på tjärden.

Under uppehållet i Uddevalla gingo fru och herr Carlén upp till kyrkogården och nedlade hennes rika blomsterskörd från fädernestaden vid foten af den väldiga minnesvård, som höjer sig öfver deras för-

trogne vän skalden Wilhelm von Brauns graf — en minnesvård, till hvars resande Emilie Carlén några år förut utfärdat inbjudning.

* * *

I verldslitteraturen hade Emilie Carlén länge haft ett hedersrum; hon skulle på äldre dagar eröfra åt sig ett vackert blad i den svenska hufvudstadens kommunala historia.

Det senast här ofvan nämda året, 1867, hade blifvit ett nödens bittra år för flere delar af Sverige. Särskildt var Norrland hemsökt, och en inbjudan till understöd åt dess befolkning hade utfärdats, undertecknad äfven af fru Carlén. Men närmaste följden häraf för henne sjelf blef, att hennes dörrar formligen belägrades af hjelpsökande hemma i hufvudstaden, hvilka förebrådde henne, att ej bistånd först lemnades åt de fattiga dem man hade i sitt allra närmaste granskap. Fru Carlén pröfvade klagomålen och fann, att äfven här många fattiga behöfde både bröd och kläder, många lidandets tårar borde aftorkas, glädje, värme och ljus spridas i armodets boningar. Hon framlade fördenskull, ehuru »med tvekan», ett förslag inför Stockholms allmänhet att med gåfvor af hvarjehanda slag bidraga till en bazar, hvars behållning skulle öfverlemnas till »Stockholms allmänna skyddsförening» för att genom dennas försorg komma hufvudstadens fattiga till godo.

»Med tvekan» hade, som ofvan sades, fru Carlén framstält sitt förslag. Men hon fick snart erfara, huru hon allt fortfarande hade en mycket stor publik, och hvilken hon väl aldrig tagit med sådan storm som vid detta tillfälle. Hennes förslag vann genklang från konungaborgen ned till det ringa borgarehemmet.

Den förste af kungliga familjen, som kom fru Carlén till bistånd i bazarföretaget, var dåvarande hertigen af Östergötland, hvilken till henne skref ett hjertligt bref — hvari han bland annat gaf fru C. en aldrig af henne glömd hederstitel: *Rutger Smiths dotter* — erbjudande att å egen bekostnad och till bazarens förmån utgifva dikthäftet »Nytt och gammalt af O****». Sedermera kommo konung Carl XV med vackra växter, böcker samt ett porträtt af sin gemål, drottning Lovisa med flere broderier och prinsessan Eugenie med en oljefärgstafla; hertiginnan af Östergötland, skyddsföreningens högsta ledarinna, skänkte några och tretio dyrbara saker. Sammanlagdt uppgingo de artiklar, hvilka fru Carlén för bazaren mottog, till flere tusental.

Den 29 januari klockan 11 förmiddagen öppnades i herr F. de la Croix' salong vid Brunkebergstorg — hvilken lokal kostnadsfritt upplåtits — *Emilie Flygare-Carléns bazar för Stockholms fattiga*. Denna salong, använd för så många olika ändamål, hade väl aldrig varit öppnad för ett ädlare än denna bazar. Redan första dagen räknade bazaren öfver 3,300 besökande, och äfven de båda följande dagarne strömmade »hela Stockholm» in och ut i la Croix'ska solongen. Hela den kungliga familjen infann sig och gjorde storartade inköp; redan första dagen gjorde enkedrottning Josefina uppköp af hvarjehanda småsaker i bazarens alla fjorton butiker samt lemnade i hvarje 100 kronor i betalning och i den butik, som förestods af fru Carlén sjelf, 150 kronor. Bland de föremål, enkedrottningen denna dag inköpte för 100 kronor, var en gammal sliten silfversked, ett fattigt och ålderstiget fruntimmers enda öfverflödsartikel och af henne skänkt till bazaren. De saker, hvilka vid tredje bazardagens slut voro öfriga, såldes å en auktion, der klubban omvexlande

sköttes af skådespelarne vid Kongl. teatern Svante Hedin, Knut Almlöf, Jolin och Carl Johan Uddman — man förstår således, att det var en munter auktion, hvars resultat blef godt.

Hufvudresultatet af bazaren ses af följande i all sin affärsmessiga kärfhet vältaliga dokument:

Till Stockholms Allmänna Skyddsförening har Fru Emilie Flygare-Carlén öfverlemnat sex Stockholms Enskilda Banks depositionsbevis å ett sammanräknadt belopp af Tjugufyra tusen sjuhundra tjugo två Riksdaler, tjugofem öre (24,722,25) Riksmynt, hvilka jag för föreningens räkning mottagit. Stockholm den 12 februari 1868. Fredr. Wretman. Föreningens skattmästare.

Sista bazaraftonen infann sig hos fru Carlén en deputation från Ladugårdslands fattigvårdsstyrelse, hvars ordförande, majoren friherre Fock, frambar uttrycken af erkänsla för det företag, som fru Carlén i så menniskovänlig afsigt begynt och med så otröttadt nit och storartad framgång fullföljt. Ett annat erkännande erhöll fru Carlén genom ett tacksamhetsdiplom från Allmänna skyddsföreningen, undertecknadt af föreningens höga beskyddarinna, då varande hertiginnan af Östergötland, numera drottning Sofia af Sverige-Norge.

Till den, som skrifver dessa rader, har fru Carlén framstält den önskan, att i en lefnadsteckning öfver henne äfven må, på tal om 1868 års bazar, dels upplifvas minnet af hennes båda outtröttligaste och hängifnaste medhjelpare vid denna bazars anordnande, hennes make, *Johan Gabriel Carlén,* och protokollssekreteraren *Seldener,* dels meddelas namnen å de damer, hvilka biträdde henne inom densamma och hvilkas förekommande och älskvärda sätt i så väsentlig mån bidrog till det lysande resultatet af bazaren. De voro:

Fru Lind af Hageby, född Hierta, fröknarna Anna Hierta (n. m. professorskan Retzius), Ninny Fock och Adèle Brändström, grefvinnan Skjöldebrand, född Posse, fröknarna Astrid Sandels, Hierta, Hilda Wennberg och Marie Louise Davidson, fru Linnander, fröknarna Isacson, Nyberg, Jacquette Manderström och Poppius (lotteriafdelningen), fru Plomgren, född Tornerhjelm, fröknarna Caroline Ehrenstam och Amelie Tornerhjelm, fruarna Marie Sofie Schwartz och Josefine Wettergrund (Lea) samt fröken Octavia Carlén, fru Jacobsson, född Davidson, samt fröknarna Marianne och Lisen Davidson, fruarna Sohlman, född Sandeberg, och Fanny Wieselgren, född Hjelt, samt fröken Signe Sköldberg (n. m. grefvinnan Hamilton), friherrinnan Fock, född Fries, fröknarna Malin och Anna Fock, fru Ahlberg, född Cedersköld, fröknarna Ebba Åkerhjelm, Augusta Brändström och Gunborg Elfving, friherrinnan Liljencrantz, född Blomstedt, friherrinnan Kantzow, född Liljencrantz, samt fröken Ebba Tornerhjelm.

För länge, länge se'n äro vissnade de blombuketter, hvilka samtliga dessa damer sista bazardagens afton erhöllo af fru Carlén, men säkerligen blomstrar ännu i deras hjertan minnet af deras samarbete i barmhertighetens tjenst med Sveriges största författarinna.

* * *

Liksom ett eko från bazartiden och fru Carléns sammanträffande då med den höge författaren till »Svenska flottans minnen» kom samma år på den dag, då tolfte Carols bildstod i Stockholm aftäcktes, till henne ett bref. Det medföljde ett exemplar af det tal, som hertigen af Östergötland den dagen höll i Militärsällskapet, och löd:

»*Min goda fru Carlén!*

På en dag, sådan som denna, då Carl den Tolftes minne med kärlekens segerkraft och med oemotståndliga »gamla-Carolinska» stormsteg intager hvarje svenskt hjerta, sänder jag Eder dessa blad och anhåller, att Ni deruti ville se en aktningsgärd för snillet, som är så

väl egnadt att rätt uppfatta och uppskatta det Stora hvar eller närhelst det framträder.

Jag har, såsom vid genomläsningen af närlagda häfte lätt finnes, icke velat och icke kunnat uteslutande berömma dagens hjelte. Han behöfver icke smicker; han älskade det aldrig. Sanning bör talas om honom, ty han är den värd äfven i sina förvillelser, han har rätt att fordra den för sina oförgätliga förtjenster.

Den 30 november 1868.

Med sann högaktning
Oscar.»

Rutger Smiths dotter bevarar detta bref bland sina käraste skatter.

* * *

Medan fru Carlén på sätt här ofvan omtalats bragte hjelp åt fattiga och lidande, drabbades hon sjelf ungefär samtidigt af en betydlig ekonomisk förlust: genom en oväntad cession å ett håll, der man ansett obetingad säkerhet vara tillfinnandes, förlorades på en gång större delen af den förmögenhet, författarinnan och hennes man genom sin flit och sin sparsamhet under årens lopp förvärfvat. På spilrorna af sitt forna välstånd skulle de båda gamla med deras enkla lefnadsvanor nog kunnat taga sig fram, men det gälde att förverkliga idén om hugfästandet af den älskade sonens minne vid den högskola, der han en gång lagerkrönts, och för att få till stånd »Edvard Flygares stipendium», var det fru Carlén mottog det anbud, som Svenska Familj-Journalens förläggare — hvars bekantskap hon gjort såsom prisdomarinna i en år 1869 af nämda tidskrift anordnad litterär täflan — gjorde henne att, mot ett lysande arvode, inträda som

medarbetare i Familj-Journalen*. Detta stipendium, af oss redan omtaladt samt afsedt i en framtid för fattige studerande från norra Bohuslän, kom ock till stånd i det testamente, hvilket 1875, kort före fru Carléns makes bortgång ur tiden, upprättades.

I och med Edvard Bäckströms öfvertagande af Post- och Inrikes-Tidningar utlofvade fru Carlén en längre följetong derstädes, och med 1878 års ingång syntes också i nämda blad »Minnen af svenskt författarelif 1840—60».** De äro bilder af det nämda tidsskiftets förnämsta personligheter inom Sveriges litteratur, uppfattade med snillets skarpblick och en ädel hjertevärme.

* *
*

En af de tystaste gatorna i Sveriges hufvudstad är Kaptensgatan å Ladugårdslandet. Då man, kommande från Nybrohamnen, viker af in på denna gata, finner man, på höger hand, snart n:r 5. Huset tillhör en af Stockholms mest aktade borgare af den gamla goda stammen, handlanden A. F. Isacsson. Hos honom har vår stora författarinna i snart ett fjerdedels århundrade varit hyresgäst.*** Två trappor upp

* Det är fru Carléns berättelser i Svenska Familj-Journalen, som bilda hennes litterära »Efterskörd». En af dessa berättelser är, såsom vi förut omtalat, intagen, i fransk öfversättning, i grefve Angelo de Gubernatis' verldstidskrift. Flere af de öfriga ha, i tysk öfversättning af kammarrådet E. Jonas, varit synliga i tidskrifter i Berlin och Buda-Pest.

** Sedermera utkomna i bokform.

*** I det lugn, som här så länge omgifvit fru Carlén, hafva under de senaste åren två afbrott egt rum: hennes besök i början af 1883 i Publicistklubben, då hon blef föremål för ett yngre

bor Emilie Flygare-Carlén. Våningen i n:r 5 Kaptensgatan har en gammaldags inredning. I Johan Gabriel Carléns arbetsrum står hans skrifbord ännu i samma skick, som det befans, då han sista gången der satt. I detta rum finnes uppställdt fru Carléns ganska betydliga bibliotek. Derifrån inkommer man till venster i en med solid elegans prydd salong. I fönstret blomstra geranier, cactéer och pelargonier. Borden äro betäckta med böcker och planschverk. Bland de bruna, gammaldags sammetsmöblerna med sina förgylda rococoornament resa sig marmorstatyer, en Apollo och en mediceisk Venus, och de blå väggarna prydas af kinesiska glasmålningar, hitförda från *gamla hemmet*. Kabinettet der innanför är ej mindre karaktäristiskt. Vid fönstret står ett skrifbord, enkelt och oansenligt — der ligger knapt något mer än en portfölj, ett par pennor och ett bläckhorn. På väggen hänger ett porträtt af Johan Gabriel Carlén, sirad med gammalt, hvitgult löf, och bredvid porträttet Carlos svarta filthatt, »barrikadhatten», prydd med eterneller och ängsblommor. Vidare märkas här ett fullständigt riggadt miniatyrskepp, en skänk af svenske kofferdikaptener till svenska sjölifvets frejdade skildrerska, samt ett större bokskåp, inneslutande de utländska upplagorna af hennes verk. Och så står der ett litet bord med endast religiösa böcker, deribland ett om flitigt bruk vittnande Nya testamentet i läderband, ett minne af hennes Carlo, »hvilket», säger den gamla, »skall följa min stofthydda i dess sista bädd».

litterärt slägtes jublande helsning, samt den hyllning, som från snart sagdt hela den civiliserade verlden kom henne till del, då hon den 8 augusti i fjor fylde 80 år. Båda dessa hyllningar äro ännu i allt för friskt minne hos allmänheten för att här behöfva mer än inregistreras.

Från fönstren har man en härlig utsigt öfver Nybrovikens masttoppar och blåa vågor; i fonden förtona Södermalms höjder. Vid Vesterhafvet knoppades Emilie Carléns lefnads vår, vid Österhafvet har hennes lefnads höst mognat.

* * *

I denna lilla våning sitter nu den vördnadsvärda gamla. Hennes jordiska ögon ha blifvit skumma; men själens blick är allt jemt klar, den må se tillbaka på flydda tider eller framåt mot anade. Här njuter hon af ålderdomens ro, lugnt och leende bidande den signal, som än en gång i morgonväkten skall bjuda Rutger Smiths dotter att gå ombord, men denna gång för att på andeverldens böljor gungas mot den strand, der alla de förutgångna kära med utsträckt famn vinka henne välkommen från jordelifvets vissnande lagrar till de palmer, som grönska i evighet.

Stockholm, Påskdagen 1888.

Birger Schöldström.

EMILIE FLYGARE-CARLÉNS

SISTA ARBETEN.

EMILIE FLYGARE-CARLÉNS

SISTA ARBETEN

Ett afskedsord!

Jag visste icke säkert om *Efterskörden* af mitt författarskap skulle komma att tryckas före min bortgång ur detta så allvarligt vexlande lif. Men då förläggaren beslutat sig för att ej längre vänta, så är det naturligt, att jag begagnar tillfället då de allra sista af mina arbeten skola utgifvas samlade, att för den allmänhet, som värdigats göra bekantskap med dessa mina verk, få uttrycka min *djupa* och *varma* tacksamhet.

Men jag hembär äfven min tacksamhet till minnet af de recensenter, hvilka hösten 1838 togo hand om nybegynnarinnan. De äro länge sedan, utom *en,* gångna före mig.

Denne ende, hr amiralitetskammarrådet *Bäckström,* har jag ofta haft i mina tankar och deltagande besökt. Jag har förstått hans djupa smärta att förlora sin son, den varme, högsinnade skalden Edvard Bäckström.

Men tidningarne, i hvilka de första recensionerna funnos, Aftonbladet och Dagligt Allehanda, de lefva med mångdubbelt lif, och i dem, liksom i andra tidningar, ha nya recensenter uppstått. Många af dessa hafva

utstrött blommor ganska frikostigt, men andra åter ha dragit försorg om (och väl var det), att genom ett humant klander påpeka felen. Klandret är stundom nyttigare än berömmet. Det liknade för mig ett slags kompass, som förde till nya vägar. Hade icke då dessa klandrande recensenter gjort mig gagnande tjenster? Blott *en* gång gingo de *utom* gränserna, och det var helt naturligt efter — *En natt vid Bullarsjön.*

Då jag talar om min ende *lefvande förste* recensent, så känner jag behof att äfven tala om en annan. Denne förste (från Aftonbladet), död för lång tid tillbaka, och hvars minne jag, just då Ladugårdslands kyrkogård förändrades till en kyrkopark, blef i tillfälle att på ett särskildt sätt få visa min tacksamhet. Jag räddade nämligen hans grafsten från att följa så många andras bort till den numera enda muren. Stenen hvilar åter öfver hans stoft nära utgången till Artillerigatan.

Jag förmodar, att namnet på denne man icke är synnerligen bekant för Sveriges nu varande unga skriftställare och skriftställarinnor. Men så var kapten *Anders Lindeberg* så mycket mer bekant under 1830- och första delen af 40-talet. Han delade sig mellan de dramatiska och politiska elementen. Och båda hade sin del i den märkliga rättegång vid hvars slut Hofrätten dömde honom till döden, en dom, som stadfästes af Högsta domstolen.

Häraf uppstod emellertid en sådan revolutionsanda inom hela landet, att domen innan kort förvandlades till tre års fästning.

Men då, inträffade något fullkomligt oväntadt. Lindeberg förklarade, att som han icke begärt någon ändring af domen, kunde han heller icke mottaga någon mildring i densamma. Han önskade blott, att det måtte beviljas honom att gå till döden på sin födelsedag, den 8 november. Genom detta satte han emellertid vederbörande i den allra största förlägenhet, och man kunde endast undkomma den dilemma, hvari man råkat, derigenom att å en politisk märkelsedag, anordna en allmän amnesti åt alla för politiska brott i fängelse hållna personer. Och Lindeberg! — Ja, lika lugn som han inträdt i fängelset gick han ut derifrån.

Nu kastade han sig åter in i sina dramatiska idéer. Sorgspelet »Blanka» hade uppförts på Kongl. teatern 1822 och hade äfven hedrats med Svenska Akademiens pris, men detta hade redan passerat långt förut och det var just *nu* någonting behöfdes.

Det stora verk som Lindeberg sträfvade för, nämligen en *dramatisk teaters* anläggande kom emellertid först till fullbordan den 1 november 1842.

Invigningsdagen med rosenröda invitationsbref (Lindebergs *enda* lyckliga dag) var en stor minnesfest och en ofantlig heder för honom, alldenstund Stockholm då blott egde den Kungl. teatern. Men, tyvärr, blef triumfen hans fullständiga ekonomiska ruin. Teatern öfvergick inom kort i andra händer. Dock hedrade en af hans efterföljare, direktör Stjernström grundläggarens minne genom att låta sätta hans porträtt öfver sjelfva ridåhvalfvet. Måhända sitter det der på dramatiska

teatern än i dag. Det är visst öfver fjorton år sedan *jag* var inom *någon* teater och vet det således icke.

Att jag så länge uppehållit mig vid denne min förste recensent i Aftonbladet kommer deraf, att han för mig blef en högt värderad vän. Strax efter artikeln öfver mitt första lilla arbete (»Waldemar Klein»), fick jag ett bref från honom. Min anonymitet hade han lätt genomskådat, emedan dåvarande kassören på Aftonbladet råkade vara från Strömstad.

Sedan korrespondensen börjat hösten 1838 fortfor den till hösten 1839, då jag ankom till Stockholm. Sedan fortsattes bekantskapen personligen, ehuru med afbrott i anseende till min förläggare hr Thomsons motvillighet. Men sedan jag 1841 ingått nytt äktenskap, hade Lindeberg fritt tillträde i vårt hem, och aldrig skall jag glömma, att jag har mycket att tacka den vännen för.*

* Det var den 12 december 1849 som sanden i Lindebergs timglas stannade.

På hans begrafningsdag inträffade något som han troligen skulle satt värde på.

Då processionen från Artillerigatan (der han bodde) kommit upp till Storgatan syntes på något afstånd, en kunglig vagn, som genast stannade. Då Lindebergs sista säng hunnit så långt, att den passerade vagnen aftog Konung Oscar den I sin hatt och böjde sig djupt framåt.

Herrarne i processionen funno denna aktningsbetygelse särdeles vacker. I synnerhet då minnet ännu kunde lefva qvar från händelserna af Carl XIV Johans tid.

Det förekom herrarne liksom Oscar I velat godtgöra Carl Johans dödsdom.

Och vackert var det.

Skulle jag nu tala ett par ord om början af mitt författarskap, så började det egentligen medan jag ännu var barn. Två skäl dertill minnes jag. Det ena, att jag behöfde tröst för den pina jag led att sträfva med franska grammatikan, som informatorn ansåg nödvändigare än något annat, och det andra, att jag hade hufvudet fullt med minnen af 1814 års krig, då jag ehuru blott 7 år gammal lefde friskt bland både soldater och befäl.

Kommendanten hade sin expedition och bodde sjelf i mina föräldrars öfre våning. Han hörde till de personer, som då tjensten ej kräfde hans omtanka, måste förströ sig med hvad som helst. Han nedlät sig gerna att med den stora konfektpåsen i hand förmå mig till allehanda upptåg, som kunde roa honom och hans adjutanter.

Men kriget hade också andra sidor, som grepo mig på helt annat sätt. Sjukhuset utanför staden var fullt med sårade, kyrkan var äfven öfverfull, och nu hade ett tredje sjukhus blifvit inrättadt i min gifta broders öfvervåning, huset näst intill föräldrarnes. Det var för mig af högsta intresse att åse sjukbårarnes ankomst, och ännu större intresse var det att se de storartade, praktfulla begrafningarne med de sänkta fanorna, de långa processionerna och den gripande sorgmusiken.

Det var minnet af allt detta, som, hvart jag smög mig hän, efter skolans slut förföljde mig. Tänk, om jag kunnat ana, att jag en dag, vid början af 60-talet, skulle vara i stånd att någorlunda fullständigt teckna upp mina barndomsminnen från kriget. Nu kom jag aldrig

längre, då jag smugit mig upp på kontoret, vid der ledig tid, än att, sedan jag krånglat mig upp på en pulpetstol, börja skrifva om en soluppgång, hvilket jag ansåg bäst lämpligt att börja min *krigsroman* med. Ordet roman förstod jag mig mycket väl på, alldenstund dylika hvarje afton lästes högt, antingen af informatorn, någon af bröderna eller min äldre systers fästman. Men all den stund jag tvangs att vara *sömnig* då något *kinkigt* föreföll, så harmades jag på romanerna, men försmådde icke att sjelf tänka ut det som fattades.

Efterhand nöjde jag mig dock med att återgå till mina gamla sjöbussar, och sedan jag fyllt 12 år och börjat mina sjöresor med min högt älskade fader, så kom annat i mina tankar och krigets minnen sjönko då ned i det förflutna.

Som ung flicka, som hustru och flere år som enka hade jag inga starkare påminnelser om att jag måhända skulle kunna författa något. Men på min trettionde födelsedag, tionde årsdagen efter mitt första bröllop, *då* hade jag samlat tillräckligt stor erfarenhet af alla slag för att på allvar besluta mig till att försöka utförandet af det önskade värfvet.

Huru detta slog ut, är icke alls meningen att beröra. Jag går således förbi den långa författarebanan, som jag ansåg vara afslutad, då jag en dag genom vännen Blanche blef underrättad om att utgifvaren af »*Svenska Familj-Journalen*» annonserat, att han ville lemna tvenne pris för tvenne lyckade berättelser, för hvilka det nu fordrades att tre personer åtogo sig att genomgå den massa

manuskripter som inkommit och utvälja prisskrifterna. Blanche, Sohlman och jag erhöllo uppdraget dertill.

Detta blef visserligen icke något lätt värf, men genom min medverkan deruti kom jag i personlig bekantskap med Familj-Journalens utgifvare och ingick på hans begäran som medarbetarinna i hans tidskrift, utfästande mig att årligen lemna en novell till densamma.

Det är dessa 12 noveller, som nu för första gången utgå i bokform. Jag vågar förklara, att de icke utgöra något hastverk, utan att de äro ämnade till ett icke ovärdigt slut på den snart 50 år långa författarebanan.

Ännu ett varmt tack till alla mina läsare och så ett evigt farväl.

Stockholm i juli 1887.

Emilie Flygare-Carlén.

ARFVINGEN OCH HANS MOTPART.

1.

Haldan Mannering.

Det är en skäligen tarflig lokal, invid de Södra bergen i Stockholm, denna, i hvilken dramats hufvudperson först presenterar sig. Men så framt någon sanning ligger till grund för det gamla ordspråket, att »menniskans *vilja* är hennes *himmelrike*», så bör han ej finna sig synnerligen tröstlös öfver himmelrikets inskränkthet, ty han hade ej behöft se lifvet i grå färgton eller, såsom kamraterna, herrar extra ordinarie i Svea hofrätt, förklarade: »alla dagar, utom vid bjudningstillfällen, dinera — *näst till svält*».

Också behöfver man blott betrakta honom, der han i ifrigt arbete sitter framför skrifbordet under ena fönstret, för att genast blifva öfvertygad om, att *knapt någon* lifvets belägenhet skulle förmå trycka hopplöshetens mörka stämpel på detta solljusa och sjelfständiga ansigte.

Haldan hade nyligen fyllt sitt tjugofjerde år. Det sades, att han var en vacker karl, stor och välväxt, med ett friskt och hurtigt sätt, vänlig, tjenstaktig och redbar. Men hvem vet icke, att det alltid måste fattas *något?* Och i unge Haldans meritförteckning saknades en mycket vigtig beståndsdel, nämligen den intagande mjukhet, som lämpar sig så harmoniskt till icke blott den fattige extra ordinarie tjenstemannens uppträdande, utan äfven till

sällskapsmannens olika förhållanden. Han lät ingenting annat, än sin *egen* öfvertygelse, inverka på sig, och den ungdomliga glansen från ett par stora, svarta, blixtrande ögon var vid vissa tillfällen nästan outhärdlig. Man förstod då äfven rätt, att han var af en långt allvarligare, fastare kraft, än det godlynta och glada väsendet i allmänhet tillkännagaf. Det fans derjemte en annan brist hos honom, som de unga damerna ansågo rent af odräglig. Han var nämligen aldrig stadd på kurtis. Han delade sina artigheter lika och utan särskilda tonförändringar i rösten, som kunde medgifva farliga tydningar.

Men det går väl ej an att längre glömma vår notarie vid skrifbordet.

Huru brådskande arbetet än var — han hade knapt en halftimme på sig, innan han måste upp i hofrätten dermed — så skänkte han dock emellanåt en half blick åt sina fönsterträdgårdar, der rosenbönorna redan knoppades och virade sina i vårlig grönska prunkande stänglar in ibland hvarjehanda andra alster från blomsterverlden. Den andra hälften af blicken träffade med ett ömt, om än tankspridt, uttryck hans grönsiskor, hvilka erhållit en så utmärkt praktisk uppfostran, att de skiftesvis, från den i buren öppnade dörren, gåfvo sig ut på proviantering och med all skicklighet drogo sin lilla vagn af papp uppför »bron», som gick mellan fönsterkarmen och deras nätta hem. De hemtade äfven mycket behändigt gröna blad och lossnade stjelkar från *trädgårdarne,* jemte hvarjehanda annat strögods, tjenligt till byggandet af ett ännu mindre bo än deras eget. Familjen kunde tillökas.

Men nu gör notarien ett kraftigt penndrag, och innan Katarinas kyrkklocka slagit ut den bestämda timmen, var Haldan redan uppe och med hårborstarne i rask fart framför spegeln. Derefter slängdes morgon-

rocken in uti garderoben, hvarifrån svarta fracken uttogs, och sedan halsduken omsorgsfullt blifvit knuten och en väntande kopp chokolad jemte ett par mandelbröd i största hast blifvit expedierade, tog unge herrn pappersrullen under armen och förfogade sig i väg. Han var obeskrifligt ordentlig i sina tjensteåligganden och ville för ingen del förlora den gunst, hvari han stod hos sina förmän.

Så fort notarien kommit ut på gatan, klampade ett par toffelfragment in i hans rum, och städerskan, som naturligtvis behöfde hvila sig, *innan* hon började städningen, satte sig helt lugnt i den skinnklädda skrifstolen och företog sig att med förkläds snibben damma alla bordets olika artiklar, medan hon, som vanligt i ett afsides för sig sjelf, gjorde ett öfverslag af deras värde.

»Det är en riktigt *fin* karl! Det här silfverskriftyget, som han fick sig i förtiden, innan det gick bakut, det kostar visst reelt, bröder emellan, sina modiga femtio kronor. Det var så tomt efter det, när han i vintras under vednöden och qvartalsnöden måste sätta både det och andra silfverdonet till rakningen på assistansen. Men nu blir det snart sommar och det gläder mig in i själen, att han väl haft någon liten förtjenst att lösa ut sakerna med. Ja, ja, han kunde behållit lyckan, då han, som de sagt, höll den i näfven. Men ungdomen är nu alltid så vettlös, den far ofta af från stora kungsvägen, för att kasta sig i farligheter på alla slags småvägar. Nå, nå, ingen säger, att notarien går på opassliga vägar, han är en reel och galant karl, men . . . kors i all verldenes da'r! Min själ, är han inte tillbaka! Det har då aldrig händt förr.»

Den värda städerskan hann icke mer, än att i vildaste fart fatta viskan och krångla in den emellan ett par stolar, innan dörren upprycktes och notarien visade sig på tröskeln.

»Nu står det då aldrig rätt till,» tänkte madamen. »Ett bref i hand med svart lack, och så blek i synen!» »Förlåt, herr notarien kom så hastigt tillbaka, att jag ej hunnit mer än börja städningen, kanske det blir bäst att jag går, medan notarien är hemma?»

»Ja,» svarade han med sin alltid vänliga stämma, hvilken likväl nu hade en egen, vibrerande klang. »Men var så god och kom igen om en qvarts timme, och råkar jag då ej höra, att madam Larsson knackar, så stig in.»

»Det skall bli riktigt uträttadt, herr notarie.» Madamen och viskan försvunno.

2.

Den fattige notariens karaktär och lefnadsförhållanden intill närvarande dag.

Haldans farfar, en pensionerad löjtnant af gamla stammen, lemnade vid sin död tre söner, om hvilka han hade den goda tanken, att de allra bäst skulle hjelpa sig fram i verlden, sedan han lemnat den, för att uppsöka sin älskade hustru, utan hvilken han blott ansåg sig som en *half* menniska.

»Nu, mina kära gossar,» sade han till dem, »blir ni qvitt en pligt- och kärleksbörda, som jag väl vet, att ni ej skulle klagat öfver (annars hade ni aldrig vågat tänka på er mor), men bäst som sker. Jag lemnar er min välsignelse och mina små skulder. Herren allsmäktig blir nog med er.»

Och faderns goda hopp kom ej på skam i afseende på hans tre söner.

Den äldste, ett slipadt hufvud, som förstod sina fördelar, blef genom gifte en mäkta rik godsegare och en i allo högmögende man, väldig i både ord och handling. Han ansåg sig som sjelfskrifven förmyndare för sina två bröder. Haldans far, som valt sjömansyrket, skaffade han befälet på ett fartyg, i hvilket han sjelf var störste delegaren, och den yngste af bröderna, Stephanus, satte han i tillfälle att öppna en handelsaffär.

För all denna uppriktiga och uppoffrande välvilja och slägtkärlek begärde han blott en småsak, den, att de i allo skulle låta styra sig af hans råd och myndighet, hvarigenom de alltid borde förblifva i ett slags omyndighetstillstånd.

Nu inträffade emellertid, att de båda bröderna, trots respekten, hade synnerligen svårt att fördraga detta högtryck på sin handlingsfrihet, och de beslöto att så snart som möjligt i all vänskaplighet undandraga sig detsamma. Kaptenen, Haldans fader, en rask och kraftfull man, lyckades skaffa sig ett annat rederi, och köpmannen, som fått litet penningar med *sin* fru, inbetalade det af brodern utlagda kapitalet, hvarefter båda herrarne ansågo, att alla ekonomiska förbindelser till familjens hufvud voro afslutade.

Men så skedde ej.

Kapten Haldan Mannering, som under flera år seglat lyckligt, led en dag skeppsbrott, hvarvid han sjelf omkom. Yngste brodern gjorde ett annat slags hafveri och begärde vid sin snart derefter inträffade död, att hans käre, värderade äldste broder och vän måtte bistå hans enka och enda barn, hans lilla dotter. Kaptenen, som längesedan var enkling, hade deremot icke hunnit rekommendera sin fjortonårige son, hvilken då befann sig i en utmärkt uppfostringsanstalt. Det hade varit

faderns högsta och gladaste stolthet att alldeles *ensam* göra sin så varmt älskade gosses uppfostran; sonen skulle slippa att känna det, han sjelf känt . . . Huru ömkliga äro våra menskliga beräkningar!

Omedelbart efter olyckan skref unge Haldan från pensionen följande frimodiga bref till sin slägting:

»*Min bäste farbror!*

I den djupa, *djupa* sorg, som träffat mig genom den bäste och högst älskade faders plötsliga död — min mor minnes jag ej, men vet, att hon höll sitt barn mycket kärt — anser jag som min pligt att icke på egen hand fatta något beslut, förrän jag rätt fram frågat, om farbror vill göra något för en fattig brorson. Om detta icke kan ske, så har jag tänkt att vid årets slut (så länge har pappa betalt för mig), lemna läroverket och söka någon plats. Pappa har allt insatt litet penningar för mig, men dem bör jag spara till en nödhjelp.

Jag är rädd, att farbror finner detta bref icke vittna om tillräcklig ödmjukhet, men saken är den, att jag helst vill finna min käre farbror mindre bry sig om något kryperi, än om en hederlig pojkes tacksamhet, och ehuru endast ännu på femtonde året, är jag ändå gammal nog för att inse, att en fattig yngling aldrig i sitt hjerta och sitt handlingssätt nog kan visa sitt erkännande mot den, som befriar honom från nödvändigheten att kasta bort boken för att träda inom disken eller något ditåt.

Hvad beslut jag än får höra, så respekterar jag det och förblifver farbrors

vördnadsfulle brorson
Haldan Mannering.»

På detta bref erhöll gossen, med omgående, följande svar:

»*Min kære brorson!*

Af hjertat beklagande din förlust och din sorg, som jag delar, emedan jag af mina båda bröder höll mest af din far, uppskattar jag, att du vid dina unga år redan så manligt förmår beherska dina känslor och rakt hålla dig vid det ämne, du har i tankarne.

Nej, min gosse, *kryperi* tycker jag visst icke om, det tillhör endast låga själar. Men hvad jag tycker om (det säger jag dig ärligt) är, att hvar och en, som mottager eller säger sig vilja mottaga hjelp, inser, att han derigenom ikläder sig en förbindelse, som på inga vilkor bör förbises.

Jag känner dig obetydligt, men har hört, att du är en sedig, modig och arbetsam yngling, och utan att nu ingå i detalj om, hvad jag vill göra för dig, beder jag dig dock, kære brorson, vara trygg för fortsättningen af din uppfostran.

I december sänder jag dig respengar, så att du kan tillbringa julen och ferierna hos oss på Velanda.

Salomon Mannering.»

Vid feriernas början ankom Haldan till sin farbrors stora gods, det präktiga Velanda, gynnadt af både naturen och konsten och med en hufvudbyggnad, som i sina gedigna proportioner nästan ingaf honom mer respekt, än farbrodern sjelf, så gediget äfven han tycktes vara sammansatt.

För en så varm och kärnfrisk natur, som unge Haldans, behöfdes ej, att han erinrade sig något slags *fördel*, för att visa dessa goda slägtingar en innerlig och vördnadsfull tillgifvenhet. Dertill var han artig, gladlynt, tjenstaktig och rådig.

Hans kära tant kände sig snart ordentligt svag för honom. Han blef hennes handsekter, föreläsare, ärende-

sven och körsven, då hon for ut. Farbrodern fick han följa till häst och lärde sig grundligt ridkonsten under de milslånga färderna kring godset. Men icke blott i ridkonsten var farbrodern en mästare, han var äfven en väldig jägare. Och om det fans i verlden en af lycka jublande gosse, så var det visst Haldan med bössan på axeln eller på hästryggen sprängande genom dalar, kärr och skogar.

Han blef snart en kär gunstling äfven för farbrodern, och det var blott en sak, denne ej kunde förlika sig med hos en ännu ej fullt femtonåring, och denna sak bestod i Haldans vaksamma blick, som aldrig af fruktan eller vördnad slogs ned, utan snarare ville se tvärt igenom folk. De der ögonen, svarta som stenkol, men lysande som solen, hade i sig något allt för modigt.

Lyckligtvis kom dock icke hvarken under detta eller många derpå följande besök någon schism å bane. Men då Haldan växt upp till den ståtligaste ungersven och efter ett par tre terminers vistande vid universitetet i Upsala kom hem på sommaren, då inträdde första striden.

»En ung man,» sade den väldige godsherrn en afton, när de språkade i rökrummet med fönstren öppna och den härliga, doftfylda luften inströmmade med friska flägtar från den stora insjön nedanför och den vida tallskogen rundtomkring — »en ung man behöfver i vår tid naturligtvis någon akademisk påstrykning och allmän bildning, innan han ingår på sin bestämda bana, och för det ändamålet kan du väl ännu få förslösa ett par terminer, men sedan, gosse, är det slut.»

»*Slut!* Hvad menar min gode farbror? Huru flitig jag än vill vara, kan jag väl icke afsluta min juridiska kurs på ett par terminer till.»

»Deri har du fullkomligt rätt. Men du har aldrig hört mig uppmuntra den der böjelsen och då *du* icke aktat nödigt att särskildt begära mitt bifall, utan tagit

det för gifvet, så har jag nu beslutat att låta dig veta *mitt* ultimatum.»

»Men, käraste farbror, har jag icke haft juridiken i hufvudet från pojkåren? Hvarför har farbror då icke under så lång tid talat med mig?»

»Derför, att de der studierna alltid skola komma dig till pass; det är godt att slippa bero af advokater.»

»Nå,» frågade den unge mannen rodnande, »hvari skulle nu farbrors ultimatum bestå?»

»Att du slår dig på landtbruksekonomien, så väl den vetenskapliga som den praktiska. Och så tänker jag mig, att du efter ett par år skall vara mogen att förestå mina egendomar.»

»Deri vill jag af både hjerta och håg vara farbror en så driftig hjelp, jag förmår, vid alla ledigheter, men helt och hållet kan jag ej afstå från min kallelse.»

»Hm, gosse, har aldrig tyckt om något *halft;* således nedlägger du ditt beslut inför *mitt.*»

»Omöjligt, farbror! Jag har *min* lifsuppgift!»

»Och jag *mitt* ultimatum. Är jag den man, som rättar mig efter en pojkes dårskap? Jag ger dig ytterligare tre terminer att studera allt, hvad du behagar; gör dig hemmastadd på så många områden, du kan hinna med. Vid denna tids slut får du än en gång uttala din mening, och på *den* meningen bero för dig vigtiga följder. Du förstår!»

Ja, nog förstod Haldan, men likväl vände han sig till sin hjertegoda tant och bad henne, sonligt ömt, försäkra farbrodern (som skyndsamt lemnat honom), att han efter de tre terminerna skulle tänka precis som nu.

»Ack, nej, käre gosse,» svarade hon, »du *måste* tänka på ditt eget bästa, ty, ser du, på intet annat sätt, oaktadt vi äro barnlösa, blir du en dag herre här. Och jag vill så gerna, att det, som varit *mitt*, blefve *ditt*. Nå, du har dina tre terminer att besinna dig på!»

Men långt innan de tre terminerna gått till ända var hennes *egen* lifstermin slutad. Hon gick dock bort i den öfvertygelsen, att hennes käre Haldan skulle öppna ögonen för sin framtids klokaste bestämmelse.

Skulle han väl det?

Ändtligen var tiden och dagen inne, då afgörandet skulle ega rum. Och en sorgfull dag var det för Haldan, som djupt led vid tanken att så grymt såra och reta en man, i hvilken han älskade sin ungdoms välgörare och som visat honom ett långt större tålamod, än som tillhörde hans lynne eller han bestod andra menniskor. Men att gifva efter af egennytta, det var så helt och hållet mot Haldans karaktär, att han höll blotta tanken derpå långt ifrån sig. Huru skulle han dessutom kunna låta binda sig till händer och fötter, själ och vilja? Det var och blef omöjligt.

Denna gång var brorsonen högtidligt inkallad i farbroderns enskilda arbetsrum.

»Jag behöfver knapt fråga dig, om du är sinnad gifva efter,» började den gamle herrn med en vida mindre myndig ton, än Haldan väntat, liksom han äfven väntat en långt skarpare blick än den, som pröfvande mötte honom.

»Älskade, dyre farbror, om . . .»

»Onödigt att fortsätta! Jag har ett annat förslag, som tör sammanjemka våra intressen, och att jag velat sammanjemka dem, visar bäst, att jag, besynnerligt nog, har något slags aktning för din galenskap. Jag har låtit underrätta mig, att du med alldeles ovanlig flit och kraft arbetat på din kurs. Hvad säger du om, att när du afslutat den — juriskandidaten eller licentiaten eller

hvad det är för dåraktig utvidgning, du tänker på, slår du beskedligt ur hågen — således, när du tagit ditt inträde i hofrätten, omställer jag, att du blir beordrad hit ned till *vår* domare, min vän Hageman, som biträde vid tingsgöromålen. Då du fyllt din nödiga ålder, får du förordnande att sitta ting och sedan, ja, *sedan* (jag har redan i det närmaste uppgjort allt med Hageman) får du under hans resetur eller sjuklighet arrendera domsagan för mina penningar. Och hunnen så långt, kan du sköta så väl häradets juridiska angelägenheter, som våra egna. Njutande *min* ledning, går du under tiden igenom en fullständig landtbrukskurs och behöfver ingen annan, emedan jag är ortens erkändt störste agronom. Hvad sägs nu om den der resekartan genom lifvet? Duger den?»

Nu hade den mäktige farbrodern helt naturligt beredt sig på, att se Haldan med utsträckta händer komma rusande emot honom. Och nog rusade han upp och slöt med oändlig värma den gamle herrn i ett kraftigt famntag, men med tårar i ögonen och oklar röst sade han långsamt, liksom om hvarje ord kostat honom bitter ansträngning:

»Det är omöjligt.»

»Omöjligt! Är du då helt och hållet från förståndet? Du blir ju jurist, skicklig och aktad, det säger mig dina egenskaper; — är icke detta ditt lifs mål?»

»Men, dyraste farbror, hvad blir jag väl i öfrigt? En maskin, som framrullas på en alldeles uppröjd väg, utan mannens förnämsta rättighet, nämligen den, att genom egen kraft och ansträngning bryta sin bana. Jag komme att under denna beqväma passage bestämdt bli oduglig för så väl det ena, som det andra, af de förenade målen. Jag känner, att detta är, hvad som skulle hända.»

»Min stackars gosse, ovilkorligt måtte du hafva någon skruf lös! Eller säg på samvete, hvad som står i vägen!»

»Ingenting annat, än att jag skulle förlora aktningen för mig sjelf, om jag afsade mig den sjelfständighet, som lifvar och besjälar mig, och i stället blefve den viljelösa kopian af en fri man. Jag nämner blott, exempelvis, om farbror, som så ofta har mål vid häradsrätten, nu hade ett eller flera sådana och jag sutte domare — skulle farbror icke bli utom sig och hota mig med ett nytt ultimatum, i fall mitt samvete och lagens bud tvingade mig att låta farbror bli den tappande? Tro mig, domarens anseende blefve då af ingen vigt, och domstolens helgd icke hvad jag tänkt mig.»

»Åhja, det torde, min själ, nog falla dig in att låta din samvetsvind blåsa mig rakt i ansigtet.»

»För öfrigt, käraste farbror, är det icke sagdt, att jag för alltid skulle vilja bli landtdomare.»

»Förstås, du drömmer väl någon äregirig dröm. Det går rasande fort att släpa sig fram i hofrätten, från extraordinarien till presidenten eller ditåt. Nå väl, min unge herre, efter som det bättre anstår dig att bli en statsman i första ledet, i stället för en ansedd och rik privatman, så följ din böjelse! Men misstag dig icke på mig. Du har djupt sårat mig, då du nu andra gången försmått den väg, jag utstakat. Jag hade aldrig tänkt göra min yngste brors dotter till min arfvinge (hon skulle blott haft en hemgift); nu skall hon få komma hit med modern och blir utan tvifvel en dag herskarinna på denna ståtliga egendom, som du förkastat.»

»Må, hon, som står farbror lika nära, som jag, bli allt, hvad farbror vill göra henne till! Göm blott en enda, liten vrå i hjertat för mig och låt mig i Guds namn, det måste jag bönfalla om, få komma hit ibland!»

»Nej, gosse, det duger icke! Flickan, som för sina fjorton år skall vara en intrikat, liten satan, lärer visa tecken att bli en grann docka på utseendets vägnar, men jag vill icke, att här skall uppföras någon komedi. Arfvet har du välbetänkt kastat ifrån dig. Gjordt, som gjordt! Emellertid blir du icke så alldeles på bar backe. Min salig hustru har af kärlek gifvit dig enskildt femtusen kronor i aktier och kontanter, som du får uppbära, när du behagar. Hushålla med dem, ty från mig har du ingenting vidare att vänta.»

»Utom farbrors förlåtelse, och den är farbror nog så ädelmodig att skänka mig. I öfrigt är det med en känsla af djup tacksamhet och helig vördnad, som jag mottager min ädla tants gåfva. Den skall ej handhafvas ovärdigt. Och om jag är förskjuten från detta härliga hem, som jag alltid skall välsigna, så förbjud mig åtminstone icke att skrifva, ty det gör jag i alla fall. Jag uthärdar icke att vara död för farbror.»

»Skrif, om du behagar, men låt det behaga dig så sällan, som möjligt, ty slut är *slut*.»

»Och början är *början*. Skild från allt tvång, jemte hvarje ultimatum i fråga om arf, och endast stående under skyddet af den kärleksfullaste tacksamhet, skall jag känna mig genomströmmad af en ännu friskare ande och jag skall skrifva om allt till den dyrbaraste vän.»

»Satans pojke!»

Den gamle herrn kastade hastigt en dörr emellan dem.

Detta passerade för fyra år sedan.

3.

Fortsättning.

Under de första två åren, som för den unge juristen följde på det förlorade arfskapet, lät farbrodern sällan brorsonen komma i åtnjutande af svar på sina bref, och när de inträffade, voro de uppfylda af det skarpaste klander deröfver, att han aldrig fick slut på sin kurs, onödigtvis utsträckt, då man väntade, att han en gång kunde göra åtminstone *det* gagnet, att i Stockholm emottaga, inlemna och bevaka de handlingar för olika rätter, som skulle sändas honom, mot *vanligt* antaget arvode. Föregående kommissionärer hade låtit en ryslig vårdslöshet komma sig till last.

En annan gång kom det till och med klagomål öfver sjelfva hans käre vän, domaren (häradshöfding Hageman), som genom det oerhördaste *misstag*, en domare kunde begå, låtit honom förlora ett mål, hvilket var alldeles solklart, att det skulle vinnas. »Der ser du nu, min herr brorson,» hette det vidare, »huru skamligt otacksamt du handlade emot mig, då du icke mottog det lysande anbud, jag gjorde dig.» Men Haldan tackade i stället Gud för sin fasthet. Hade han en gång suttit domare i den orten, skulle farbrodern icke nöjt sig med att styra häradets kommunalangelägenheter, han skulle derjemte velat råda, ställa och hafva sin hand med vid hvarje mål. Han kände alla sådana, bättre kanske, än parterna sjelfva, och uppsatte sina förutsägelser mot och med så klart, att kommissarien, häradets mycket anlitade advokat, allra underdånigast

förklarade den store godsegaren för ett universalgeni. Han kände ju lagen nästan *mer*, än på sina fem fingrar.

Endast ett par gånger talade farbrodern om den blifvande arftagerskan, och då var det snarare med ett slags hånfull triumf öfver, att han då och då lyckades kufva henne, än med vaknande slägtkärlek. »Du kan ej föreställa dig,» hette det vid ett tillfälle, »en sådan inkrånglad, impertinent och oblyg slyna hon är. Hufvud har hon, men hjerta, tror jag, ganska litet. Och, min själ, talar hon icke om arfsangelägenheterna precis, som om hon redan hade testamentet i kjortelfickan!

Se här ett profstycke på hennes åtminstone oskenheliga djerfhet.

'Naturligtvis, farbror, kommer det aldrig i fråga, att den der dummerjönsen, kusin Haldan, som ställde sig så illa, att farbror nödgades skicka efter *mig*, erhåller något att *tala* om. I fall han blir riktigt artig och känner sin plats, torde jag väl gifva honom en pension. Ännu en sak, farbror, afskeda guvernanten; jag kan minst lika mycket, som hon, och att lyda är mig så motbjudande, helst då jag blir mästrad och efterhållen, som en barnunge, då jag om några månader är sexton år. Ingen annan, än stackars mamma, får rätta mig; hon gör det alltid så sakta, att jag ej behöfver höra det.'

Hon är ju god, den der?

Beträffande 'stackars mamma', min stillsamma, beskedliga svägerska, så är hon en mycket passabel bordsprydnad vid alla måltider och har alltid den förtjensten att höra på med uppmärksamhet, då man talar. Men icke kan hon reta någon menniska, om ej genom sin våpiga ödmjukhet. Hon var en vacker musiklärarinna, som, hin vete hvar, bror min fick tag uti. Hon erhöll just i samma vefva ett litet arf, och som det troligen

var af det, han betalade in sin skuld hos mig, så är det icke mer än rätt, att hon och flickan lefva här. Men fröken Stephanie, det trollet, torde jag snart hitta på någon annan utväg för.»

Följande året, då Haldan börjat sin tjenstgöring i Svea hofrätt, blefvo farbroderns bref, ofta åtföljda af betydande inlagor, allt vänligare, synnerligast sedan han meddelat den stora nyheten, att »satungen» i lämpligt ressällskap blifvit förpassad till Schweiz för ett eller halftannat års pension.

»Jag hade, det kan du tro, en het dust, innan jag fick henne till lydnad. Jag fruktade, min själ, att hon skulle rymma sin väg! Men nu är det gjordt, och jag känner mig så uppfriskad af segern, att jag kan bjuda dig att komma hit under ferierna. Jag vill rådgöra med dig i en hel mängd saker.»

Och Haldan reste och erfor en rent af öfverströmmande glädje af att återse så väl gubben, som den obeskrifligt härliga egendomen med hvarenda själ derpå, och när han åter med sin bössa jagade i den väldiga skogen och red som en vilde fram och åter i de barndomskära trakterna, då var det väl omöjligt, att han ej skulle göra sig den frågan, om det lif, han förde och som han nu lärt sig rätt bedöma, var värdt (äfven i *det* fall, att hans bana icke, liksom för så mången, knöte sig i växten), att han derför försakat den gudomliga njutningen, att som sjelfständig herre trampa denna mark, som sin egen. Huru fullt och friskt sjöd ej lifvet här genom hvarje puls! Huru nykter deremot var ej prospekten af en embetsmans bana? Ack, detta var svaghet! Hvad mannen fritt valt, det måste blifva godt. Han behöfde väl icke alltid bo i en tarflig kammare vid Södra bergen i sällskap med de fattiga rosenbönorna och de instängda grönsiskorna. Ville ej kusin

Stephanie — vid den tanken blef han åter helt munter — bevilja honom en *pension?*

Bland det första, farbror hade att visa sin brorson, var konceptet till det åt Stephanie bestämda testamentet. Och när han ej märkte en enda sur, mörk eller missnöjd min hos Haldan, blefvo de så goda vänner, att den gamle herrn knapt för en timme kunde släppa sin unge gäst ifrån sig.

Mot husets nya värdinna, arftagerskans mor, var vår notarie så hjertlig, att den stackars, oroliga själen, som mycket fruktat hans bekantskap, blef alldeles förtrollad. En så försonlig, älskvärd, frimodig och treflig ung man måtte väl icke finnas i dubbelt exemplar på jorden, utan man måste söka hans like i himmelen. Om dottern talade hon i de mest valda, försigtiga ordalag. Men det var alldeles onödigt att passa ihop orden! Haldan talade helt öppet om den unga flickans lycka, och han var säker, att hon, vid någon längre erfarenhet af lifvet, skulle med vördnadsfull tacksamhet älska den käre farbrodern. I honom, kusinen, kunde hon alltid räkna på att hafva en rättskaffens bror.

Det var med uppriktig saknad, som gamle herrn, vid sommarferiernas slut, skildes från sin käre Haldan. Men något vidare, vare sig i testamentsförordnanden eller penningbidrag, nämdes icke. Gubben låtsade tro, att de femtusen riksdaler, Haldan fått, omöjligt kunde åtgått på *bara* fyra år, och det fast han ganska väl hade sig bekant, att åtminstone ett tusen af dessa fem gått förlorade genom vissa aktiers plötsliga fall. Han hade visst icke varit så tystlåten, om det varit Haldan, som användt penningarna med en så sorglig följd. Brorsonen var emellertid för grannlaga att öppna något samspråk härom, då farbrodern teg. *Han* kunde naturligtvis icke ansvara för alla bolagsaktier.

Och så reste nu den unge mannen, sedan han besökt sina förnämsta favoritplatser med deras hänförande naturscenerier, och inträdde, efter två dagars färd, i en icke alltför afundsvärd sinnesstämning i sitt tarfliga ungkarlshem. Men så fort han fick ögonen på sina i full prakt lysande blomsterbönor och hörde välkomstljudet af sina grönsiskor, som skreko och flaxade, ifriga att presentera familjens *nya* medlemmar, fick han tårar i ögonen — han var en känslig själ! — och fann sig mycket otacksam. Hade han icke förut lofvat vara nöjd här? Och var det ej en stor nåd af Gud, att han förmått rikligt njuta af det lilla, han kunde bestå sig? Jo visst, och han kände sig åter *hemma*, fast ingen annan, än hans tillgifna och hedervärda städerska, uttalade välkomsthelsningen.

Inga bjudningar till Velanda kommo heller, sedan fröken Stephanie lemnat pensionen i Schweiz.

Men nu var Haldan innött i sin spårväg och kände aldrig en flägt af saknad. Han var lycklig och lugn, då han vid utträdandet på gatan mötte bref bäraren samma morgon, vår historia börjar, så mycket lyckligare, som han väntade just då (efter redan tydligt gifven anledning) ett bjudningsbref från farbrodern. Men hvad erhöll han?

4.

Lifvets vexlingar.

»Nej, nu,» sade madam Larsson, der hon nästan under hela tiden stått lyssnande utanför dörren, »nu slog klockan half, och fast jag hört den stackars, unge herrn snyfta som ett barn och liksom i något slags pinoångest gå fram och tillbaka på golfvet, så törs jag inte ge honom pardon längre, än han begärt.» Derpå klappade hon både en och två, ja, tre gånger, men när icke något »stig på» hördes, öppnade hon dörren och sade klart och tydligt: »Jag ber om ursäkt, men notarien mins väl, att jag skulle varsko, när det var slut på halftimmen.»

»Ja, ja, madam Larsson. Var snäll och hör efter dörren. Jag går snart, tror jag.»

»En kan lita på, att det varit någon rejel sorgpost, notarien fått,» sade madamen, i det hon gick öfver på sin egen sida af förstugan. »Det var väl farbrodern, som strukit med, utan att lemna honom ett öre. Men det var konstigt, att jag två gånger hörde honom ropa: 'Stackars barn! Stackars barn!' Han plär då aldrig vara så ömtålig om sig sjelf.»

Det var ej något förkastligt intyg om hyresgästens karaktär, detta, som städerskan gaf; och hon hade rätt deri, att han ej var den man, som skulle klagat öfver egen förlust.

Haldans sorgpost förkunnade verkligen hans käre farbroders plötsliga bortgång genom en oförberedd slag-attack; han hade endast några dagar känt sig trött och matt, just då han ärnat skrifva, för att inbjuda sin efterlängtade brorson. Kusinerna skulle väl en gång mötas.

Det var ortens domare, den gamle herrns tillgifne vän, från hvilken endast en och annan juridisk schism ibland skilde honom, som meddelade de så oväntade underrättelserna.

I brefvet från häradshöfding Hageman, hvilken Haldan känt och värderat från sina gossår, följde en afskrift af testamentet, »på det» — som det hette — »hans unge vän måtte få tid på sig, att sätta sig in i ställningen, innan testamentet efter begrafningen högtidligt öppnades, detta i synnerhet, som han (naturligtvis) komme att dervid närvara, alldenstund det i hvarje fall kunde förutses, att den unga damens svikna förhoppningar, hvarom hon ej ens velat *ana* något, skulle komma att gifva den rätte arfvingens ömtåliga känslor mer än ett styng.»

»Ja, säkert fler, än jag skulle uthärda,» utbrast Haldan, der han, vida mer häpen, bedröfvad och olycklig, än lycklig, åter stirrade på de otroliga orden i testamentet:» — — — — — Till min älskade brorson Haldan Mannering öfverlåter jag, sedan ofvan nämda dispositioner blifvit afdragna, min egendom Velanda, såsom den nu befinner sig med löst och fast, jemte underlydande gårdar och de obligationer och aktier, som min egenhändiga förteckning visar. Det skall stå min käre brorson fritt att af dessa senare medel öka den åt min kära brorsdotter anslagna hemgiften, liksom årsanslaget åt min svägerska, men icke en tumsbredd af egendomarnas jord får bortgifvas eller försäljas», med mera — — —.

Testamentet var dateradt dagen efter, sedan Haldan (utan en styfver mer än reskassan) lemnade Velanda och då han så fast trott på testamentet till Stephanies förmån, att han till och med talat om för hennes mor att han sett och läst konceptet dertill.

Och nu var det likväl *han*, den fattige notarien, hvars enda jordområde hittills bestått i ett par fönsterlådor, som skulle blifva egare af det storartade Velanda. Kunde detta fattas midt uppe i sjelfva sorgen? Och en innerlig, uppriktig och allvarlig sorg var det.

»Farbror, farbror, dyre farbror, jag hade icke förtjenat detta, jag, envisa tjurhufvud, som ej lät dig få din vilja fram att se mig sitta ting inom *ditt* härad! Lyckligtvis hade jag ändå icke hunnit det för den nödiga åldern. Och hade det om ett år härefter blifvit föreslaget, så hade jag med förtjusning gått in derpå — blott jag sluppit att binda mig.»

Härefter upptogs åter häradshöfdingens bref, som hade följande fortsättning:

»Nå, kære Haldan — jag får ju fortfarande kalla dig så, min unge broder, fast jag icke fick förnya bekantskapen, då du sist tillbragte dina ferier i hemmet; jag hade, som du vet, då tjenstledighet och vårdade helsan vid brunn och bad — nå, bäste Haldan, jag hoppas, du nu skall höra din farbrors röst genom mig. Tre dagar före den olyckliga slagattacken, som gjorde ett så hastigt slut på hans längtan att snart få se dig hos sig, sände han efter mig och sade då: 'Du må icke tro, att jag anser det här tillståndet farligt, men för alla händelser skall du säga min gosse, som jag pröfvat och funnit innehålla både *stål* och *guld*, att jag förbjuder honom att börja sin *praktiska* bana under någon annan än dig. Han blir mig ej *då* ohörsam, och det tror jag icke, att han skulle blifvit nu heller, när man blott unnat honom frihet att i öfrigt styra sin egen färd!

Vidare tillade han: 'Meddela honom äfven, att det *aldrig* på allvar varit min afsigt att göra honom arflös. Nej, godsets egare skall bära det Manneringska namnet. Men för en god skötsel deraf fordras en erfaren hand och trägen tillsyn. Derför må han aldrig af fri vilja skilja sig ifrån den person, snarare vän, än tjenare, hvilken nyss efter Haldans sista afresa blef antagen. Han representerar fullkomligt, då godsherrn har förfall, och är prestson härifrån pastoratet, en bildad och kunskapsrik man. Säg äfven, i fall jag ej får säga det sjelf, men det får jag nog (du kunde skrifva efter honom med samma, men då skulle han bli uppskrämd och alla menniskor skulle tro, att det vore slut med mig), säg honom, att det koncept, jag visade honom och som skulle göra Stephanie till arftagerska, var endast ett litet gyckel, en pröfning för att se, huru det slog an, och det blef just, som jag trodde, manligt och ädelt. Och då han aldrig betviflade sanningen, lät jag honom, emedan jag ansåg det helsosamt, förblifva i den tron. Jag har nog sett, att Stephanie gjort sig säkra förhoppningar, men jag har icke på samvetet att hafva gifvit henne eller svägerskan något löfte. Flickan är nu betydligt förbättrad och har i grunden både ett redligt och godt hjerta. Men hennes sinne är öfverdådigt, derför har jag icke heller uppgjort några planer. Ske Guds behag!'

Detta var, hvad din farbror talade med mig om både den och följande dagen. Men hvarifrån än unga fröken fått sitt säkra antagande, så lefver det inom henne, det märkes tydligt af den säkra ton, hon nu begagnar. Men outsägligt öm har hon varit om sin gamle farbror under hans korta sjukdom och hon, så väl som modern, uttrycker och känner en stark smärta.

Jag åtager mig naturligtvis, jemte förvaltaren, herr Kronberg, alla bestyr. Ditt svar väntas med omgående. Det kommer före dig.

Jag kan ej underlåta ett tillägg. Den stackars flickan sade mig just nu, att hon med dagens post sjelf tänkte skrifva till dig. Märk ordet *sjelf!*

Begrafningen får ej dröja öfver åtta dagar.

Din gamle vän
T. Hageman.»

»Nej, nej,» utbrast Haldan, »det är omöjligt, att jag kan se hennes ansigte! Stackars barn, stackars barn! Hon måste hata mig . . . Men hvar är då *hennes* bref? Kanske hon adresserat det till hofrätten. Jag måste ut och jag måste för alla händelser ha permission. — Och handlingarna, som jag glömt!»

Härmed rusade han åter upp och ut.

Då han återkom, medförande det väntade brefvet från sin nu adertonåriga kusin, reglade han dörren och öppnade första bladet i deras korrespondens.

Det lydde så:

»*Bäste kusin Haldan*!

Den gemensamma svåra förlust, vi lidit genom vår älskade farbrors så hastiga bortgång, synes mig fordra ett fast, vänskapligt och förtroligt slägtförhållande mellan oss båda, sista telningar af familjen. Och jag hyser ett så fullkomligt, så obegränsadt förtroende till min obekante kusins högsinta karaktär, att jag vill vara lika öppen, som mot en verklig broder.»

»Förträffligt,» mumlade Haldan; »hennes hjerta måste vara varmt och hennes takt fin. Det finnes troligen få unga flickor, som i hennes ovanliga läge fattade sig på detta frimodiga, enkla och naturliga sätt. Få se vidare.»

»Helt säkert har vår farbror icke kunnat underlåta att både skriftligen och muntligen göra dig bekant med sin brorsdotter, och som han var en sanningsälskande man, tager jag för afgjordt, att han ej skildrat mig med särdeles vackra färger. Förhållandet är, att jag, då jag kom i farbrors hus (vid den stora brytningen med hans brorson), var ett odrägligt sjelfrådigt barn, som ansåg sig mycket vigtigt derför, att farbror sökte en ny arfvinge; *han* sade det aldrig, men det var ju derför lika säkert?

Ja, käre kusin, jag var häftig, vild och full af dumt högmod, som kom farbror endast att skratta. Men min milda moder förskräcktes — hon fick ingen hand med mig. Under denna period hade jag många obetänksamt vanvördiga yttranden om dig, som jag ansåg gränslöst enfaldig derför, att du föredrog att i allt vara din egen lefnads styrman, i stället för att låta den, som kunde göra dig rik eller fattig, taga rodret i sin starka hand.

Första gången, jag började begrunda och djupare forska i ditt handlingssätt, var, när farbror, utan att fästa ringaste afseende vid min motspänstighet eller vid mina böner, skickade mig bort i den utländska pensionen. Då tycktes mig, att jag fullkomligt förstod din känsla, att ej för timlig lön sälja din sjelfständighet. Men tro mig, under min utveckling, förstod jag äfven, huru himmelsvidt olika grunden för *din* sjelfständighet var mot *min*.

Verkligt tacksam har jag sedan varit för farbrors bestämdhet. Detta halftannat års helsosamma band på min sjelfrådighet, detta grundliga studietvång för mig, som icke velat erkänna någon grundlighet i den vägen, har jag att tacka för det, att jag kom hem en, som jag hoppas, bättre varelse, än jag reste bort.

Mellan min dyre farbror och mig rådde under senaste året ett riktigt godt förhållande, och som han nu började kalla mig en presentabel dam, lofvade han mig din bekantskap denna sommar. 'Förut,' sade han 'hade han blygts att visa mig.' Tänk dig, att jag vänligt fördrog detta!

Men vågar jag så djupt gå in i min karaktär, att jag törs fråga . . . nej, nej . . . kanske är det orätt . . . jag är åtminstone orolig . . . törs fråga mig, om ej också min förändring kommer från *dig*.

Hör och förlåt!

Farbror, som efter hvad jag ganska väl förstod, ständigt längtade efter dig, inbjöd dig under min frånvaro. Medan du vistades här på Velanda, visade du min mor, som ordentligt dyrkar dig, en uppriktig tillgifvenhet; och då hon, som var mycket ängslig för din skull, såsom jag gissar, var en smula ogrannlaga i sina forskningar om vissa förhållanden, hade du sjelf helt frimodigt talat med henne i ett grannlaga ämne, hvarvid du nämt, att du läst farbrors nya testamente. Detta var således icke längre af oss en inbillning, utan en verklighet. Och du, med den upphöjdaste själ, en man måtte ega, tog saken så lugnt, som om det gällt något vida mindre. Är det nu på det hela så underligt, ifall jag på den fråga, jag gör mig sjelf, får ett jakande svar? Jag har ju härmed icke sagt något oqvinligt, något, som jag behöfver rodna öfver!

Men tro mig nu för Guds skull ej så onaturlig, att jag icke af hela mitt hjerta vill dela med dig, och var säker, att i det hem, som jag får kalla mitt, skall den bästa gästplatsen alltid stå för min ädle kusin.

Vet du, att farbror oupphörligt väntade på dina ferier och sade hvar dag: 'Laga att de två vackraste gästrummen äro i ordning åt Haldan; du får rida och

musicera med honom ibland, men icke lägga för stort beslag på hans tid, ty den vill *jag* mest rå om.'

Huru var det honom möjligt, då han så högt älskade dig, att göra dig orätt?

Och *nu,* nyss så varm, ligger han kall! Huru allvarligt och ömt jag betraktar honom och tänker mig döden, som det *allra* högsta, skönaste lifvet!

Men nu födes hos mig en hastig ångest. Jag borde kanske icke hafva skrifvit ett så vidlyftigt bref just nu. Hvad kan du i din smärta bry dig derom? Men under denna långa, dystra natt (posten går först på morgonen) fann jag det så naturligt och lättande.

Farväl nu, min dyre kusin, du lofvar mig ju att alltid anse dig hemma på Velanda?

Din innerligt tillgifna kusin
Stephanie Mannering.»

»Herre, lefvande Gud, så obetänksam jag var, som i välmeningen talade med modern om det olyckliga konceptet, hvilket jag trodde på och som bestyrkte deras hopp! Hvad kan väl en sådan stackars hederlig nolla förstå om skilnaden mellan *koncept* till ett testamente och testamentet sjelft? Och nu anser sig Stephanie just genom mig fullt säker! Det är alldeles rysligt, det här! . . . Hvad skall hon säga? Och huru skall jag kunna komma till begrafningen, och sedan sitta högtidligt uppsträckt i familjecirkeln och höra föreläsas ett testamente som jag på förhand känner och som skall göra det stackars barnet förtvifladt och ställa de goda förhållanden, hon förutsätter, alldeles tillbaka! Det var en extra dum och obetänksam tjenstaktighet af gamle vännen Hageman att försätta mig i ett så ohyggligt predikament. Min själ, jag begriper, hvad jag skall taga mig till.»

I denna tonart klagade Haldan öfver sin lycka och kände sig i stånd af ett oändligt medlidande med Stephanie, som sändt honom detta öppna, om ädelhet vittnande, bref. Härnäst blefve det nog annorlunda, det kunde förutses. Svar *måste* emellertid afgå. Men Stephanie förmådde han ej svara. Nej, nej, icke ett ord!

5.

Haldan hittar en utväg att komma till begrafningen, utan att öfvervara testamentets öppnande.

Förmiddagen förgick under det fåfänga bemödandet att reda dessa hundrade mot och med. Han var förvissad, att den arma flickan icke skulle vilja mottaga någon ersättning. Och som vår unge jurist med all sin manlighet i grunden egde ett hjerta, vekare än det kanske klappade i något qvinnobröst, så led han verkliga qval.

Slutligen, sedan han gått ut att äta middag på en för honom obekant källare och der, emot vanan, förtärt några glas vin, satte han sig vid hemkomsten (då blott en timme återstod till postens afgång) och skref följande rader till den välvillige domaren:

»*Bäste farbror Hageman!*

Totalt förvirrad af sorg och bestörtning vid detta hastiga dödsfall, af hvilket min själ och hvarje fiber i min kropp lida *så*, att jag ej kan ega sinne för de lyckans förmåner, som tillfalla mig (det blir i alla hänseenden ingen oblandad lycka), hastar jag att meddela, det

jag skall inträffa aftonen före begrafningen. Men som det skulle vara i högsta grad ogrannlaga att besvära damerna, anhåller jag att få begära nattqvarter på det mig väl bekanta domarebostället. Det skulle dessutom bära mig helt och hållet emot att uppträda på Velanda, der *ingen* är herre tills vidare, jag mindre än någon, förrän testamentet i laga form delgifvits. Farbror Hageman och jag följas åt andra morgonen till sorghuset och tillbaka på aftonen, då jag genast återreser hit, bunden af en hel mängd juridiska uppdrag. Jag skall gifva någon person fullmakt att å mina vägnar öfvervara testamentets öppnande.

Bed min kusin förlåta, att jag tills vidare blott med en varm, djupt deltagande och vördnadsfull helsning besvarar hennes bref.

Utan förklaring förstår nog farbror Hageman, hvarför jag ej *kan* uthärda att sitta bredvid henne under testamentets öppnande. Jag uthärdar ej ens att tänka på den der stunden och jag hoppas, att vårt möte blir helt kort.

Med djupaste vördnad
Haldan Mannering.»

Detta bref hade emellertid ej förr blifvit inlemnadt på posten, än Haldan började erfara den största ånger. Hvilket kallt, otacksamt svar hade han ej lemnat i gengäld för det bref, hans ädle, *verklige* farbroders bäste vän skyndat att sända honom? Han hade ej svarat på ett enda af de många, för honom heliga, meddelanden, som berörde dagarne *före* sjukdomens häftiga utbrott och hvilka alla vittnade om farbroderns faderliga hängifvenhet!

Vidare ångrade han, att han icke sändt några ord till Stephanie. Det måste såra henne. Men allra mest ångrade han, att den unga flickans bref gjort ett så

starkt intryck på honom, att just *det* hade skulden i den tvära skrifvelse, han afsändt.

Han ville nu icke tänka på annat, än sin sorg, men under någon tankspriddhet kom brefvet åter fram, då än den ena, än den andra meningen uppträdde midt ibland de bilder, han ville hafva alldeles ogrumlade.

»Ah, hade jag blott ej fått veta om testamentet!»

Följande dagen uppsöktes han flockvis af sina kamrater, som hört sorgtidningen och ville veta, om han hade hopp att få någon skärf i testamentet och om han ej nu pinades af ånger öfver sin kolossala galenskap att låta ett stort gods gå sig ur händerna. Äfven flera af hans förmän intresserade sig för den stora frågan. Han hade, med ett ord, blifvit en smula vigtig.

I ett bref samma dag från den rekommenderade, nye förvaltaren nämdes dagen för begrafningen.

Strax härefter anträddes resan.

Klockan var omkring half 9, då Haldan Mannering, i den sista majaftonens behagliga belysning, höll sitt intåg på Dalby, det täcka, välbygda bostället, der häradshöfding Hageman residerade. Stället lifvades i allmänhet af en glad familjekrets jemte kommande och farande gäster. Men just nu var husets herskarinna med sina döttrar stadd på besök hos slägtingar, och af försyn för den väntade gästen voro alla främmande förvisade.

Så snart de första oundgängliga frågorna och svaren blifvit utbytta och Haldan fått mottaga det första punschglaset till resdammets nedsköljande, förkunnade häradshöfdingen (en sextioårig äkta hedersman med ett patriarkaliskt utseende), att fejden redan vore öppnad mellan fröken Stephanie och hans blifvande medhjelpare.

»Du stod högt i hennes bevågenhet, men du har nästan ohjelpligt försyndat dig, min käre Haldan, genom att, i stället för ett skriftligt svar på hennes bref, blott sända genom mig en helsning, om än så vördnadsfull.»

»Det får jag framdeles försona. I fall jag synes henne på en gång obelefvad och hjertlös, så är orsaken den, att jag på förhand fick kännedom om det, jag önskade icke hafva känt, ty vid den nya utsigten blef jag, underligt nog, stockblind. Det är en olycklig kasus.»

»Dumheter! Olycklig kasus att få erfara en dylik oförtjent lycka!»

»Tänk då på, hvad jag måste erfara för det besvikna barnets skull. Såsom jag skref, reser jag i morgon afton, ty för intet pris i verlden vill jag se henne den stund, hon får veta sanningen.»

»Du är narraktig, min unge vän, du har ju ingenting att förebrå dig för testamentet, om icke att ditt föregående egensinne förmådde din farbror att sålunda pröfva dig, men gör nu icke saken värre, än den är, utan bevisa fruntimren ett tillmötesgående derigenom, att du antager deras inbjudning och reser fram till Velanda nu i afton.»

»Nej, det gör jag visst icke! Vid detta så genombittra tillfälle skulle jag helst önska att blott få se min oförgätlige, faderlige vän. Och derför skola vi båda begifva oss af tidigt i morgon. — Men min kusin vill jag ej träffa för enskildt samtal, så länge jag befinner mig i detta tillstånd af hycklare. Senare, då hon är lika underkunnig, som jag, skola vi mäta våra krafter.»

Häradshöfdingen tycktes något förundrad.

»Är det så, att du bestämmer dig för att ej göra dem till viljes,» sade han, »så måste du åtminstone skrifva några ursäktande ord till din tant. För öfrigt tror jag, att du slipper se Stephanie; ty hon kommer hvarken med till kyrkan eller till middagsbordet. Hon

är mycket upprörd och ängslig och vill inte träffa dig i sällskap med andra.»

»Det är naturligt. Jag kan således möjligen undgå, hvad jag mest fruktar. Men lofva mig, att, när jag är rest och testamentet blifvit läst, farbror Hageman är så god och säger henne sanningen. Huru mycket hon sedan må harmas, skall hon förstå orsaken till mitt förhållande.»

»Nå, efter du så fordrar, lofvar jag dig det. Men märk, jag ogillar din begäran och ångrar, att jag lät min vänskap för dig förleda mig till ett bevis, som du underkänner, då du vill begagna det för att blidka din kusin.»

»Nej, käraste farbror, det här blir alldeles för galet! Nu råkar jag ur den ena förlägenheten i den andra. Jag afstår helt och hållet från den begäran, jag nyss gjorde, icke blott derför, att det var en oädel betalning för farbrors hjertliga välmening, utan äfven af *det* skäl, att hon troligen då skulle inbilla sig, att jag hela tiden vetat mig vara i min goda rätt och att jag endast tillåtit mig ett slags lumpen drift med den godtrogna tantens beskedliga spaningar, när jag meddelade henne, att jag sett *konceptet* till det nämda testamentet.»

»Bra, min gosse, du börjar återkomma till förnuft. Och bete dig blott icke som en fattig syndare, när helst du träffar henne. Morgondagen tager dessutom edra känslor i anspråk för högre mål. — Och nu fort till biljetten, du har resan, trötthetен och den sena tiden att skylla på. Vill du kanske, att jag skall skrifva?»

»Ja, det vore höjden af godhet. Mitt sinne är sjukt och förvirradt.»

Angående följande dagen är mycket litet att i *ord* meddela. Nog reste herrarne i god tid till sorghuset, men efter det för brorsonen så oändligt uppskakande enskilda besöket hos den älskade döde kände han sig så fullkomligt likgiltig för alla verldsliga angelägenheter, att han utan en tillstymmelse till förlägenhet kunnat möta sin kusin. Men han mötte henne icke, hvarken vid begrafningsståten i kyrkan eller vid det stora högtidliga middagsbordet, der, med undantag af fru Anna Mannering, den bortgångnes djupt bedröfvade svägerska, endast herrar representerade.

Efter den långa, tröttsamma måltiden, med sorgskålar och tal, som höll ut till inemot aftonen, kom tant Anna till Haldan med ursäkt från Stephanie, att hon omöjligt på denna tunga dag kunde mottaga sin kusin. Men hon hoppades på morgondagen.

»Tyvärr,» svarade Haldan, i det han med verklig hjertlighet kysste den bedröfvade fruns hand, »blir det intet möte denna gång, ty jag reser ännu i afton. Och jag anser det vittna om både fin känsla och fin takt, att Stephanie icke nu vill se mig. På denna afton äro vi båda *odelbara*. Vi tillhöra blott honom, som vi ej mer få återse i den jordiska hamnen. Men det kommer väl en annan tidpunkt.»

»Och när blir den? . . . Vi trodde, att du åtminstone dröjde öfver . . .»

»För Guds skull, ingenting i affärsväg, min kära tant! Kanske kommer jag hit under sommaren.»

Så lemnade Haldan (den ännu fullkomligt okände arfvingen) det sköna Velanda. Om en känsla af tacksam stolthet ville ila genom det unga blodet, qväfde han den och besvarade endast i allmänna, artiga och vänliga ordalag förvaltarens grannlaga anspelningar på ett snart återseende. Han vände sig ej tillbaka, då han halfsnyftande steg i vagnen. Men häradshöfdingen ansåg nödigt

muntra honom med den underrättelsen, att på ett visst fönster gardinen dragits åt sidan och en hel gloria af guldfagra lockar smugit sig fram.

»Alla qvinnor äro nyfikna,» mumlade Haldan.

»Nyfikenheten hos henne är en naturlig känsla, min gosse, men onaturligt är, att en ung man, äfven med sorg på hjertat, kan vara så iskall, att han ej ens vill lyfta sin hatt till helsning. Akta dig du, det torde komma en dag, då du tänker en hel hop annorlunda! Men nog om den saken. Är du verkligen tillräckligt istadig i din föresats att resa i afton?»

»Ja, farbror, det är bäst. Sedan väntar jag den officiella underrättelsen, och blir det icke för häftig storm, så kommer jag snart åter, och vi båda få då rådgöra om salig farbrors häntydning i afseende på hemgiftstillägget. Farbror Hageman bör väl i egenskap af förmyndare stå på sin pupills bästa.»

»Ja, ja, nog skall jag sköta hennes affärer, men huru jag skall kunna taga mig ut med pupillen sjelf, det blir att få se.»

6.

Efter läsningen af testamentet.

Nu var notarien åter hemma hos grönsiskorna och rosenbönorna, hos alla sina fattiga husgudar, och hos madam Larsson sedan, som hedrade honom med den högtidliga försäkran, att det under hans frånvaro känts precis, som om ena väggen varit ute.

Känslig, så väl för denna artighet, som för den stora *fin*städningen, hvilken aflupit utan någon obehaglig följd

bland skrifbordets föremål, ansåg sig Haldan så till vida kunna betrakta sig i förändrade omständigheter, att han offrade en hel blå treriksdalerssedel på sin beskedliga städerska, hvilken liberalitet så lyftade madamens kaffevyer, att hon ställde till kaffekalas för alla grannmadamerna. Sådan var hennes karaktär: lefva och låta lefva. Dessutom låg äfven häruti en praktisk sida. Hon hade nu lika många återbjudningar, som gäster, att räkna på. Således ett utsäde, hvilket bar en frukt, som gaf flerfaldiga skördar . . .

»Jag har varit ganska belåten här i min tarflighet med mitt trägna arbete och mina framtidsdrömmar. Skall rikedomen och ett stort ansvar för en hel hop menniskor, till hvilka jag står i omedelbart samband, göra mig lyckligare? Se der, hvad jag icke ens kan ana, liksom jag ej kan ana, hvilka intryck min farliga kusin skall uppröra hos mig. Hon kommer nog att fresta mitt tålamod till ytterlighet, men jag har lyckligtvis alltid haft lättare att förlåta andra ett fel, än jag kunnat förlåta mig sjelf, och mot en qvinna får hvem, som behagar, spela 'skapelsens herre', blott *jag* slipper.»

Så filosoferade den unge juristen, medan han helsade på sina fåglar, de enda varelser, som hittills berott af honom och i hvilkas sällskap han uppgjort vissa theorier, efter hvilka han, med erforderlig nerv (den han kände inom sig), nog skulle lotsa sig fram, utan att passagen blefve alltför långsam. Och skulle ej hans bana ända från dess början blifva gagnande för andra? Var han ej redan öfverhopad af juridiska förtroenden, på hvilka han kunde öfva sin skarpsinnighet?

»Men tänk nu åter, om rikedomen (kommen så oväntad) skulle förstöra de frön, som höllo på att bilda den sjelfständige andens utveckling — hvad hade jag då vunnit?»

»Nej,» utbrast han med kraft, »rikedomen hvarken får eller skall bortskämma den natur, Gud gifvit mig. Hvad han anförtrott mig, skall jag handhafva med ordning och rättvisa; men för att behålla mig fri från lyxens och beqvämlighetens förledande vanor sätter jag mig ingalunda, när det finnes en annan man för godsets affärer, att representera på Velanda, det vare afgjordt!»

Något öfver en vecka hade passerat.

Då började ett ordentligt brefregn. Första skuren innefattade det officiella tillkännagifvandet om det stora arfvet, den redan kända testamentshemligheten, som nu föreföll Haldan nästan ny, just emedan den ej längre var hemlig. Den skulle nu tillhöra hvar tidning, och himmelen blott visste, hvad följderna buro i sitt sköte.

De närmaste följderna — detta är dock ett ord i förväg — var det bemötande, han fick röna af sina förmän: nu var han ej »en smula» vigtig, han måste ju tro sig vara vigtig utan tillägget, då hans förnäma förmän helt hjertligt räckte honom handen, och derefter (hitintills aldrig anade) *privata* bjudningar, än till middagar, än till supéer, hemsökte honom i hans anspråkslösa lokal. Och kamraterna sedan, *de* begärde en frukost, som räckte öfver både middag och afton och der bästa champagne, som bästa restaurant hade att bjuda på, skulle springa i dussintals buteljer för den noble godsherrn, Haldan Mannering till Velanda, hvilken ej vidare borde gå i vägen för fattiga extra ordinarier, utan resa ned till sitt »slott», der jagt och fiske jemte en god taffel alltid stode tillreds för alla sommargäster.

Hvad beträffar *madam*, så firade hon nyheten medelst ett nytt utsäde af kaffekalas, och då grönsiskorna

och rosenbönorna ej hunnit så långt i civilisation, att de älskade kaffe, fingo de förra i stället två gånger vatten, både till bad och drickning, och de senare, som ej kunde dricka vatten ur glas, öfverstrilades i stället med en sådan rikedom, att de hardt nära drunknat i sina lådor, som verkligen gåfvo anblicken af små bassänger.

Men för att nu gå tillbaka från afvikelsen, så får det nämnas, att embetsbrefvet åtföljdes af ett handbref från domaren, som deri meddelade två vigtiga saker: den första, att han, medan hans fruntimmer förlängde sin resa, toge tillfället i akt att göra en tur till Stockholm, dels för att förströ sig med gamla och unga vänner, dels för affärsöfverläggningar med pastoratets nye patron och dels för att i hofrätten ställa om, att Haldan finge förordnande att för honom sitta vintertinget. Det var ju farbroderns *sista* ultimatum.

Andra saken bestod uti en förklaring, hvilken ordentligt skrämde Haldan. »Stephanie,» hette det i fortsättningen, »hade efter testamentets uppläsning tagit vid sig *så* illa, att den stackars landskamrern, som du gifvit fullmakt att å dina vägnar öfvervara testamentets öppnande, så när (nervös, som karlen är,) svimmat af fasa, då hon, i häpnaden rusande upp, öfvergöt *honom* med en störtflod af harm, som gälde *dig*.

Ja, ja, du får nog sjelf höra af henne, men *hvar* den balsam växer, som du skall lägga på hennes sår, det vete hin. Nå, jag har nog att beklaga mig sjelf i egenskap af hennes förmyndare. Gud må veta, att jag gerna öfverläte det förtroendet på någon annan, om nämligen det funnes en person här, som *vågade* åtaga sig det. Hon har idéer, så tokiga och djerfva, så barnsliga och löjliga, att man till slut mister sitt goda humör. I fall du skulle behöfva säga henne något, som du finner ledsamt, så vänd dig till förvaltaren, herr Kronberg, honom har hon respekt för, emedan hon aldrig lyckats reta ho-

nom. Med den mannen skall du bli oändligt belåten, då du närmare lärer känna honom. Han är lugnet och rättskaffenheten.»

Herr Kronbergs lyckönskningsadress kom nästan samtidigt. Den var affattad i öppna och glädjande ord, häntydande på förhoppningen, att många saker, hvilka förut för egendomen varit på *tal*, nu skulle komma till *stånd*. Icke en mening af smicker eller insinuation. Han var antagen på flera år och kunde vinna en annan säker ställning när som helst. Korteligen, han var en man för sig och derför äfven frimodig.

Efter affärstalet utlät han sig helt förtroligt om inrikesangelägenheterna, liksom fölle det af sig sjelft, att han ej beginge någon indiscretion, då han yttrade sig öppet. »Hvem som här nu lider mest, är den stackars fru Mannering. Det var hon, som på den lösligaste grund ingaf dottern förhoppning om arfskapet, den fröken likväl förut hyllade endast derför, att gamle herrn inbjöd dem att bygga och bo på Velanda. Nu vrider modern sina händer i förtviflan, ty hon lider både af sina egna och frökens förebråelser, och tills vidare låter denna ej tala förnuft med sig.

Landskamrern, herr patrons representant, en man, som icke eger en tillstymmelse till motstånd i sig, har hon behandlat så, att han genom mig utber sig, att herr patron täcktes befria honom från allt, som har gemenskap med fröken och testamentet.

Häradshöfdingen har varit här flera gånger och läst lagen för vår unga dam. Men nu mer har han lemnat mig uppdraget att trösta henne. Jag låter henne emellertid trösta sig sjelf. En sådan natur, som hennes,

i grund verkligen ädel, men brusande häftig, skall man ej sätta någon annan dam emot, än lugnets.»

Detta var hufvudinnehållet af första brefskuren.

Några dagar senare ankommo två andra bref. Haldan betraktade med en vek rörelse Stephanies handstil. Men han tog först moderns bref. —

»*Bäste, förträfflige vän!*

Gud ser, att ingen förställning finnes i mitt hjerta, då jag till dig frambär min gratulation och högtidliga försäkran, att jag nu anser lyckligast hvad som skett. Jag har lärt mig förstå, att det varit onaturligt, om min rättsinnige och frikostige svåger, annorlunda än som ett flygtigt hugskott, omfattat tanken på att göra sin brorsdotter till universalarfvinge. Olyckligtvis — detta är något, som jag aldrig förlåter mig — sökte jag utforska dig, och du, ädelmodiga själ, lugnade af egen öfvertygelse mina syndiga farhågor. Nu mer inser jag den stora skilnaden mellan ett *koncept* och ett fullgiltigt *dokument*, men då begrep jag det ej och så blef jag orsaken till mycket obehag för dig.

Men, snälle Haldan, min ömsinte Haldan, du vill ju förlåta mig och ej för strängt döma Stephanie, ehuru du säkerligen genom hennes bref får anledning till stort missnöje.

Jag vet icke, min vän, huru du tycker, att vi nu böra ställa oss. Tills vidare böra vi väl stanna här, för att ställa allt i ordning till boupptecknigen. Sedan har jag, Gud vare lof, den tillräckliga pension, som min käre svåger anslagit, och Stephanie väntar på sin hemgift.

Med hjertlig aktning och tillgifvenhet

Anna Mannering.

P. S. Vet du, att förvaltaren har det bästa sättet att behandla Stephanie, men, med djupaste vördnad för

gubben Hageman som förmyndare, tror jag, att han har nog litet tålamod med henne.»

»Goda, hederliga själ,» sade Haldan med ett halft småleende. »Hon har nog tålamod, *hon!* Få se nu, huru det går med *mitt!*»

Han öppnade den skäligen vidlyftiga skrifvelsen från fröken.

»*Min kusin!*

Jag börjar med att komplimentera dig för dina fina juridiska beräkningar, hvilka måste vara långt skarpare, än hvad ditt utseende (jag såg dig från fönstret vid afresan) annonserade. Men hvarför förakta det gamla ordspråket: 'I det lugnaste vatten' etc. etc.?

Jag var icke i stånd att för mig förklara anledningen, hvarför du icke besvarade mitt förra så tillmötesgående bref, men denna uraktlåtenhet väckte första instinkten.

Dernäst kunde jag ej förklara ditt afslag på inbjudningen att hvila åtminstone en enda natt i ditt gamla hem — häraf föddes helt naturligt *andra* instinkten. — Den *tredje* lät ej vänta på sig, då du var *så* angelägen att resa härifrån, att du, utan att ens önska träffa mig, flydde från både mig och den besvärande dagen, som var i väntningen. Nå, icke bör du derför klandras. Få män, till och med jurister, förmodar jag, ifall de hafva sådana djupsinniga inblickar i vissa förhållanden, skulle hafva mod att helt okonstladt möta en undanskjuten arfvinge.

Emellertid begrep jag ingenting af alla mina instinkter, till dess testamentet blef uppläst, då fick ändtligen äfven jag en inblick.

Det är möjligt, jag kan ej förneka det, att jag vid det tillfället glömde min värdighet som qvinna, men ack, qvinnor äro ju också menniskor! Emellertid hade jag den olyckan att skrämma den der herrn, som vid tillfället förestälde din person; det såg verkligen ut, som om han (kanske af blygsel) ärnade gömma sig bakom den högkarmade länstolen. Så brukade äfven jag göra i min barndom, då min far hotade mig med sitt spatserrör. Ty du tror det kanske ej, men jag hade verkligen respekt för min far. Jag vet icke, om jag någonsin haft det för någon annan.

Hvad är nu hufvudsumman? Jo, att *du* och icke *jag* är den förklarade arfvingen!

Kan saken ha gått naturligt till? Denna fråga, jag vet det väl, är både kusiner och arfvingar emellan högst opassande, och ändå upprepar jag den oupphörligt.

Du har *sett* och *läst* ett annat testamente, och må det än ha varit uppsatt, såsom häradshöfdingen säger, endast till din pröfning — mycket troligt, då du, i egenskap af *'rent guld'* ej behöfde luttras, — så har det dock *funnits*, och jag skall genomsöka hvarenda möbel för att återfinna det. Jag har förut gjort ett, tyvärr, nu mer onyttigt fynd, derom jag dock ej nämnt något till min s. k. förmyndare. Men till dig, som har rättighet dertill, vill jag säga det, hälst som du derigenom upplyses om den dubbla orsaken till min häftighet efter testamentsläsningen.

Några timmar efter vår farbroders sista suck kom jag ensam in i rummet och då jag lutade mig ned på andra sidan sängen, hittade jag ett breffragment, ställdt till dig. Du skall inse, att jag då mycket naturligt missförstod orden.

Frågar du, *hvarför* jag *missförstod* dem, så måste jag svara dig: *derför* att, när jag ansåg mig sjelf

som arfvinge, jag trodde, att hvad han bad dig om häntydde på, att *du* förlorat, och icke derpå, att *jag* skulle förlora.

Så här lyda orden:

'*Min älskade son Haldan!*

Jag har erfarit någon oro för testamentet. Men det behöfver jag ju icke. Du är allt för ädelt rättänkande, att vilja förhålla Stephanie, hvad billigt är. Och jag hoppas till Gud, att hon skall veta värdera din tillgifvenhet. Gör allt, hvad du kan för henne. En sådan man, som du, kallar ej detta uppoffring. Mannen förvärfvar penningar, qvinnan skänker eller tager emot dem.'

Säg sjelf, om större bekräftelse kunde finnas på mina rättigheter, notabene i den mening, som jag förklarade orden. Men testamentet bevisade mig tydligt, att hvad farbror menade gälde det tillägg, du borde gifva mig. Kunde det då vara tänkbart, att jag, besviken äfven af mig *sjelf,* skulle förmå stå emot min rättvisa vrede? Förut hade jag känt mig så god, så god, hela mitt bref till dig andades ju ordentlig slägtvärma . . .

Nu torde du begära af mig, att jag skall sända dig detta breffragment, men det kan ej ske, ty der funnos ännu ett par rader, som det skulle både såra och misshaga mig att låta dig läsa. Nämn ej mitt löjliga misstag, hvarken till mig sjelf eller någon annan. Om detta slags heder har jag till dig intet misstroende.

Sedan det förflutna nu är afhandladt, torde det lämpa sig att nämna något om framtiden.

Jag erkänner ärligt, att jag gerna med detsamma velat börja en process, men min herr förmyndare har med den skamligaste kallblodighet framhållit mitt omyndighetstillstånd och dertill förklarat, att *ingen* lagkarl, allra minst han sjelf, skulle vilja förfäkta en så ytterst

löjlig sak. Det fans icke en punkt att klandra eller någon punkt i farbrors sista vilja, som lånade sig till en tvetydig undersökning. Och hufvudsaken, att det var *sista* testamentet.

Nånå, en gång tager förmynderskapet slut! Vid 25 år skall jag sjelf ega rätt till min egen vilja, liksom till den lumpna hemgiften på (15) femtontusen kr. Men huru lumpen den är, ämnar jag visst icke skänka bort den till någon friare. Jag har icke råd att gifta mig och icke tid heller. Kapitalet behöfs nog till rättegångskostnader. Och de sex och treqvarts åren (jag är nu tre månader öfver 18 år) eller i rundt tal de sju åren behöfvas för mina planers utveckling.

Hvar gång jag tager ett tidningsblad i min hand kommer jag ständigt att för mina ögon se en viss rad så lydande:

Mannering kontra Mannering.

O, vore jag redan der!

Jag sörjer öfver, att jag icke blifvit född i Amerika, der allting låter säga och göra sig. Jag skulle då annonsera om, att en jurist, som ville åtaga sig processen om återbördandet af ett stort gods för ett ungt fruntimmer, skulle, om målet vunnes, jemte sjelfva godset erhålla henne sjelf i honorarium.

Men hvad står väl till buds *här*, annat än väntan? Sju års väntan, innan processen kan öppnas, och måhända sju år, innan den tager slut. Och säkerligen sju år, innan jag tröstar mig, i fall den förloras. Alltså tjugoett år, innan jag kan hoppas inträda i den vördnadsbjudande ålder, då blodet svalnat och en ljum likgiltighet intagit den forna värmans och spänstiga kraftens ställe.

Min kusin, kan du taga detta på ditt ansvar? Och det måste du ändå, ty icke allenast förkastar jag på det allra bestämdaste det der *tillägget,* som du borde göra, utan om du skänkte mig hela mitt härliga Velanda, toge jag ej emot det. Att ärfva eller vinna det genom process, det skulle anstå mig, men på ingen annan grund vill jag ha det.

När jag således, som du finner, afstår från hemgiftsförstoringen, ärnar jag likväl, som en praktisk qvinna, på annat sätt hålla mig skadelös. Och det sker derigenom, att jag på de första sju åren ej lemnar Velanda, utom möjligen för någon kortare resa; och naturligtvis behåller jag min mor hos mig. Det må stå dig fritt att, så ofta du behagar, vistas här. Men då jag aldrig skall upphöra att betrakta *mig* som möjligen blifvande egarinna, så anhåller jag, att för den händelse, att du gifter dig, du behagade icke etablera din familj här, ty vare det sagdt till sanningens ära, jag tror icke din fru skulle komma att väl trifvas. Två herskarinnor i ett hus är alltid en för mycket.

Du kan gerna, om du vill, skrifva till mig, blott inga förlikningsförslag, ty — *Mannering kontra Mannering* blir det ändå, och fejden står öppen under alla de år, den nödgas vara nedlagd.

Din i alla delar ogunstiga kusin

Stephanie.»

7.

Arfvingen och hans motpart.

När den unge juristen slutat detta barnsligt öfvermodiga fejdbref, såg han vida mer road än förtörnad ut.

»Det är en pikant flicka, och jag skall med allra största omsorg sköta preliminärerna till rättegången, och det blir mellan arbetet en riktig njutning att så småningom kufva min lejoninna, så naiv och så praktisk på samma gång. Jag tror, att jag redan funnit en god idé, och den skall minsann icke få mögla.

Men huru skall jag få se det der breffragmentet af min dyre, dyre farbrors hand? Framdeles, icke nu. Jag vill för ingen del reta henne. Hvem vet, hvad i öfrigt de undandolda raderna innehöllo? Det torde vara bäst att ingenting veta derom.»

Härmed satte han sig ned och lät pennan flyga af med tankarne . . .

»*Min älskvärda kusin och erkända motpart!*

Det är med all skyldig vördnad och uppmärksamhet, jag går att inför dig nedlägga min uppriktiga beundran för den öppenhet, hvarmed du gjort alla dina anklagelser. Ja, jag anser mig hedrad deraf, att du så i grund försmått den försigtighet, hvartill eljest en sakförare (i fall du redan valt dig en sådan) skulle hafva rådt dig. Med en process i sigte, bör man akta sig särdeles, att icke genom otillbörliga förtroenden, insinuationer och oklara tillmälen gifva, som det kallas, hugg på sig sjelf.

Vet du, min lilla kusin, att jag känner mig så uppfriskad af ditt ärliga hat, jag, som ser list och krångel på hvarje rättegångsspalt, att, om det icke vore totalt omöjligt att föra ett mål emot sig sjelf, jag skulle erbjuda mig att blifva din advokat. Du har verkligen lidit orätt genom vår käre farbrors partiskhet för mig. Men förhållandet är i allmänhet det, att egaren af ett stort gods (för namnets skull) helst ser det på manslinien.

Emellertid har jag ett förslag, medan lagens ultimatum, de sju åren, gå till ända. Skulle du hafva något emot att under denna tid ingå ett affärsbolag med mig, med afseende på de stora pligter och intressen, våra underhafvande kunna fordra? Herr Kronberg lärer visst gifva goda råd, om du ville öfvertaga ledningen af en hushållsskola för godsets flickor och derjemte hafva dina ögon på ett par andra inrättningar, hvarom jag skall öfverlägga med dig. Jag har i öfrigt så många planer i olika riktningar, att jag välsignar dig af hela mitt hjerta, om du vill dela dem. Skulle något falla dig sjelf in, så behöfs ej mitt bifall inväntas, herr Kronberg skall gå dig tillhanda.

Personligen träffas vi icke förr, än du blir fullt lugn, men under vår brefvexling räknar jag på finheten och skarpsinnigheten i dina omdömen. Och som goda kamrater skola vi nog ömsesidigt blifva nöjda. Du kan ej tro, huru lätt jag är att komma öfverens med.

Det var mig en stor tillfredsställelse att höra, det du icke under sju år tänker bönhöra någon friare. Det gör vårt kompaniskap både lugnt och angenämt, ty derigenom undvikes irriterande afbrott. Hvad mig beträffar, blir det säkert ännu längre, tills jag får giftasmyror i hufvudet, och jag hoppas, att hjertat behagar rätta sig efter hufvudet, ty har du icke råd att gifta dig, så har jag det ännu mindre. Jag måste hafva

undangjort en hel del annat först, som fordrar tid och arbete.

En qvinna åter, är vid tjugofem år just i den rätta tiden. Hon eger då sin ungdomsfägring, utslagen i blomma, jemte det mognade förståndets och den djupare bildningens skatter att bjuda sin utvalde. När en qvinna gifter sig allt för ung, blandar sig materialismen i andens utveckling, hvaraf händer, att allt blir *halft.*

Min kära, lilla Stephanie, har jag nu varit allt för uppriktigt tråkig, så förlåt mig. Förlåt mig äfven, om jag varit alltför förtrolig. Men allt det der kommer blott af en innerlig, broderlig ömhet, ty, trots ditt hat, eger du ej på jorden en trofastare vän än

din kompanjon, kusin och tjenare
Haldan.

P. S. Jag skrifver särskildt till tant. Jag håller mycket af henne.»

Efter endast några dagar kom svaret från Stephanie:

»*Bäste kusin Haldan!*

Jag blyges för det bref, som framkallade ditt, icke i hufvudsaken, som qvarstår, men för allt onödigtvis förolämpande.

Huru har du lyckats förmå mig till detta erkännande? Ingen har talat till mig så, som du gjort. Du är på en gång god och klarsynt. Denna tanke om ett affärsbolag var ädel. Jag skall öfverväga den.

I alla hänseenden få vi nu den sjuåriga freden i stället för den sjuåriga striden.

Sedan kommer *Mannering kontra Mannering.*

Stephanie.»

8.

Velanda tager emot sin nye herre.

När Haldan senast besökte den präktiga egendomen, var det ej i egenskap af arfvinge, utan som sörjande vid sin farbrors begrafning.

Dessutom var detta besök så flygtigt och hans känsliga hjerta så upprördt, att det skulle varit otänkbart, att han då kunnat betrakta ett enda parti i *den* dager, hvari han *nu* skulle komma att se dem, ehuru det ej var vår och grönska, som då, utan snö och vinter.

Sedan den gamle egaren gått till hvila, hade det förts ett mycket tyst lif på Velanda. Sommarens blommor fingo lysa och vissna, höstens löf rodna och gulna, det första snödoftet sväfva öfver de vinterliga landskapen och ännu hade ej en dröm, i vaka eller sömn, lyftat Stephanies tunga själströtthet upp ur det djup, hvaruti den, efter den framlagda korrespondensen med hennes kusin, råkat få fäste. Men härom sedan.

Nu var det slutet af januari, och den nyligen utnämde vice häradshöfdingen Haldan Mannering skulle tillbringa några månader inom domsagan, der han fått förordnande att sitta vintertinget för häradshöfding Hageman i medlet af februari. Det var icke hans afsigt att under denna tid bosätta sig på sin egendom, han ärnade komma dit tidtals från domarebostället, men till ett tecken, att Velanda erkändes såsom sjelfva *hemmet*, skulle han inträffa der *först*. I bref till förvaltaren hade han emellertid undanbedt sig både hemtning och möt-

ning. Han skulle komma utan ceremonier till ett trefligt hvardagslag.

Klockan var omkring half sex på aftonen, och ett det allra klaraste månsken strödde sitt poetiska silfver öfver de tjocka skogsparkernas högresta furor och granar, hvilka, ofta berörda af vinden, sände mot egendomens herre sina svajande helsningar. Men silfverskenet var väl ej ensamt afsedt för skogen. Den största af skogssjöarne, som slagit sin ena arm omkring trädgårdsanläggningen och sträckte sig förtroligt ända upp mot manbygnadens hvita façad, med höga dubbla fönsterrader, fick äfven sin del af måneklåreringen. Men denna eklärering var också den enda synbara. Ty hade ej husbonden förbjudit allt yttre välkomnande?

I den stora, höghvälfda salen med tre kronor brann i den midtersta, liksom i gamle herrns tid, två ljus, hvilka föga skulle förslagit till vägledning, om icke i den väldiga, gammaldags marmorspisen en sällan slocknad vinterbrasa lågat i sky, kastande purpurflammor så väl öfver ekmöblerna med röda skinnöfverdrag, som öfver skänkarnes på parad uppstälda ostindiska porslin och höga, blåa glasurnor.

I det ögonblick, läsaren behagar inträda i denna mindre eleganta än trefliga sal, befinna sig två personer i förtroligt samtal stående framför spisbrasan. Den ene är förvaltaren, Sven Kronberg, en respektabel herre, som haft mycket att säga i förre egarens tid och ifrån dennes död intill närvarande dag varit så godt som ensam styrande. Men det förhållandet hade ej varit till skada hvarken för godset eller dess befolkning, emedan han i visst fall, der ordning och skyldigheter

mötas, var en sträng disponent af makten, men derjemte en rättvisans vän, hvars humana ton och utseende ingaf respekt utan feg fruktan. De underhafvande voro mycket belåtna med att få behålla honom. Han lät alltid tala vid sig och under intet slags brådskande arbete tillät han sig den vederstyggliga vanan att snäsa arbetsfolket. Hans hela sätt och skick var i öfrigt den bildade mannens, och det föll ingen in att anse den femtioårige ungkarlen öfverflödig, då hans tid tillät honom att uppträda i salen eller salongen. Förvaltaren hade varit bekant med sin gamle principal ända ifrån den tid, då denne erhöll Velanda genom gifte och såg studenten Sven Kronberg hos hans fader, församlingens kyrkoherde, vid det vigtiga tillfälle, då lysningen uttogs till äktenskap med den rika enkan. Om studenten då haft håg för presteståndet, kunde han blifvit faderns efterträdare, ty pastoratet bortgafs af Velandas herre, men Sven Kronberg gick i stället igenom en vidlyftig landtbrukskurs, tog senare sjelf styrelsen öfver ett sådant institut och lät slutligen öfvertala sig att i stället taga styrelsen öfver Velandagodset med dess vidlyftiga jordområden, stora skogar, sågverk, timmerflottningar, qvarnar, med mera. Från den dag, han inträdde i Manneringska huset, tillhörde han familjen.

Den andra personen vid brasan var fru Anna Mannering, en ännu ganska vacker qvinna. Hon stod i synnerligen vänskapligt förhållande till förvaltaren och var just för tillfället sysselsatt att gifva honom en relation öfver sina iakttagelser af Stephanies synliga intryck vid den väntade kusinens länge fördröjda ankomst.

»Jaså,» svarade herr Kronberg i en skäligen misstrogen ton, »så, att hon tyckes vara *nådigt* sinnad och kommer till tebordet i stället för att först träffa honom ensam, som skulle gjort honom förlägen.»

»Just det samma sade jag henne, men det tycktes verka motsatsen af hvad jag åsyftat. Då fick jag en lyckligare idé och påstod, att den förlägenhet, jag antydt, vore så naturlig, enär han måste betrakta ett mellan fyra ögon, på förhand bestämdt, alltför smickrande.»

»Den der vändningen, min bästa fru, var alldeles förträfflig, helst den visade sig ha goda följder.»

»Ja, lita på det! — 'Jag tror icke,' svarade hon — 'att han är något dumhufvud, men efter alla karlar blifva narraktiga, när deras egenkärlek hittar någon näring, så mottager jag honom i salongen, då han kommer till tebordet. Mamma får servera. Det bestyret frånsäger jag mig i afton! Men nu, vet förvaltaren, går jag och tänder lamporna, ty det skall väl ändå icke vara ett sådant slags hvardagslag, att han behöfver falla omkull i skymningen, eller hur?»

»Nej, visst icke, och min själ klinga icke nu bjellrorna. Naturligtvis vill han först upp på sina egna rum. Der är ju upplyst och allt i ordning?»

»Fullkomligt. Jag kom nyss derifrån.»

»Bra, nu springer jag ut och tager emot. Gör för all del allting trefligt åt honom! Det kan väl icke falla henne in att bli stött, om han ej genast rusar in . . .?»

Af ofvan anförda samtal röjes lätt, hvilken stormakten var inom huset. Men detta samtal röjer derjemte något annat, nämligen att Stephanies egen mor hade den karaktärssvagheten att utan förbehåll tala om henne, liksom hennes görande och låtande vore det allra lämpligaste ämne att delgifva en god vän. Hvad förvaltaren beträffade, så kunde detta väl förklara sig genom hans egen dagliga beröring med Stephanie, som likväl hade vida mer respekt för honom, än han för henne; tyvärr egde dock fru Mannering förtrogna icke blott ibland grannfruarna, utan kedjan gick från hus-

hållerskans rum ned till köket, der den värda frun *försonande* lade sina små sympatier tillsamman med pigorna, när de i sin förbittring påstodo, att de icke tänkte stå ut med frökens orimligheter.

Sådana beskedligt enfaldiga mödrar finnas många! I sitt oförstånd äro de långt ifrån att förstå, huru mycket de sjelfva bidraga till dotterns fel och maktbegär, då de sålunda, emot naturens protest, göra henne till ett stående samtalsämne, hvilket *hon* förstår och trotsigt harmas öfver.

Detta allt oaktadt älskade och beundrade den beskedliga fru Mannering sin dotter och tröstade sig sjelf med, att hon icke förstode henne och att Stephanie förmodligen hörde till ett sådant slags qvinnor, som *ingen* förmådde begripa, icke ens deras egen mamma.

Under det lilla förspelet i salen stod Stephanie framför ett af salongens tre fönster, hvars alla gardiner dock voro fördragna. Rummet, stort, elegant möbleradt och strålande i ett slags »huslig» högtidsbelysning, gaf en vacker infattning åt den unga flickans ädla gestalt och den i osökt behag böjda, alabasterhvita halsen, omkring hvilken det guldglänsande håret i praktfulla lockar nedföll.

Hon syntes försjunken i tankar, der hon mellan de blåa sammetsdraperierna stödde pannan mot fönsterposten. Men plötsligt spratt hon till vid bjellerklangen och tog några hastiga steg framåt, men tvärstannade genast, liksom häpen öfver sin egen rörelse.

Ingen hade någonsin meddelat den unge egendomsherrn, hvad han skulle få se, då hans blick första gången fästades på hans »*motpart*», hans kusin, men det

säkra är, att han då skulle erkänna, att det icke vore så alldeles lätt att finna hennes make i lysande skönhet, icke en skönhet af det slag, som, vridande sig lik en docka på en ståltråd, hvälfver ögonen åt alla håll, för att vädja till och utmana all möjlig beundran, utan en sådan skönhet, hvilken sjelf icke erkänner sitt välde, emedan *det* underkastat sig andens välde och deri uppgår som underlydande. Stephanie var dessutom för stolt att ej förakta vissa vapen i qvinnans arsenal.

Det hade alltid varit gamle Mannerings idé, att man aldrig med »gossen» skulle tala om »barnets» utseende, deremot allt för gerna om hennes krångliga natur och högmodiga sinne. I förtroende yttrade han likväl både till sin vän domaren och desslikes till förvaltaren, att ett oförberedt intryck alltid gör största effekten, ord, tillräckligt visande hans önskningar.

Ortens unga damer ville emellertid hjelpas åt att kufva hennes fåfänga, som de blindt trodde på. »Nog,» sade den ena, »har Stephanie stora, präktiga ögon, men blå färg, som går i sjögrönt, påminner om det förrädiska hafvet, som slukar allting.» — »Och sedan,» inföll en annan, »ser hennes böjda näsa något för *romersk* ut. Munnen är spotsk, det visa både läpparne och tänderna.» — »Och,» tillade välvilligt den tredje, »hennes så kallade prakthår går grufligt mycket i rödt, och huru hon lägger det, blir pannan för hög. Det enda oklanderliga är hennes hvita och rena hy.» — »Nej, tycker du *verkligen* det,» afslöt den fjerde, »för min del finner jag, att den har *benägenhet* för fräknar, och så går eller rider hon aldrig, ej ens genom tätaste skogen, utan att vara insvept i svart flor, lik en hemlighetsfull sagoprinsessa. Retsammast är hennes brist på sympati; aldrig talar hon om sådana ämnen, som roa andra flickor.»

Af dessa upplysningar märkes, att Stephanie ej egde en enda flickvän, nej, icke en enda, som försvarade henne, och känslan af denna ensamhet skapade inom henne en allt annat än lycklig liknöjdhet för menniskors omdöme. Hon hade dock så väl behöft en qvinlig skyddsvän.

Men nu ett par ord före presentationen, om huru det gått med den skyddsvänskap (under pretext af ett bolag), som arftagaren proponerat sin motpart och hvilken skulle i den sjuåriga freden förvandla den sjuåriga fejden.

Vid slutet af föregående kapitel stodo sakerna särdeles väl, men redan efter några dagar fick Haldan emottaga ett nytt, kort bref från sin kusin, hvilket visade, huru vacklande grunden för hans förhoppningar varit.

Stephanie tillkännagaf deri utan preludier eller kommentarier, att det tillernade bolaget finge uppskjutas, tills en personlig bekantskap säkrare visade henne den väg, hon borde följa, än det flygtiga intryck, som blifvit väckt af Haldans bref. Och med afseende härpå ansåge hon bäst, att korrespondensen inställdes.

»Jag har,» slutade hon, »till min djupa häpnad hos mig funnit ett fel, hvilket jag ej visste mig ega, nämligen en svaghet för hvad som smeker någon dold känsla inom mig. I första stunden ingaf mig ditt bref förtroende, men vid närmare granskning förvandlades förtroendet i misstroende. Det fans visst deri hjerta och framför allt en hederlig mans behof att lugna en upprörd qvinna, men der fans äfven blomsterhöljd konst och list och ett slags juridisk triumf öfver att hafva lyckats hitta en god utväg att trösta den förfördelade.»

Härpå hade Haldan svarat blott med några allvarsamma ord.

»Jag menade redligt, Stephanie, att säga mer vore orätt mot mig sjelf.

»Allt skall bli, som du vill och beslutat. Men då du nu bortkastat den lilla förströelse, som kunnat ligga i vår brefvexling, så sysselsätt dig något med studiet af den höga förebild till mild dom öfver andra, som du eger i *honom*, hvars namn uppgår i ditt. Den *helige Stephanus* bad till och med för sina af en fanatisk yra fattade fiender.

»Vidare när vi träffas.»

Och just nu var denna dag inne. Under den långa, dystra mellantiden, då den unga flickans lif känts tungt och kallt, hade hon haft tid till ånger.

9.

Kusinerna mötas. Rekognoscering af ställningen mellan motparterna.

»Så genomtrefligt här ser ut, min bäste herr Kronberg. Jag känner knapt igen mina forna rum, som jag förbehöll mig att få behålla.»

»Det är fruntimmernas förtjenst,» svarade förvaltaren.

»En högst berömvärd förtjenst, särdeles för en stackars resande. *Lyx* betyder ingenting mot *trefnad*. Men så underligt, att farbror Hageman just nu skulle ha rest bort på fyra eller fem dagar. Icke kunde väl en sådan man, som han, funnit sig stött öfver, att jag ej kom i julas till dubbelbröllopet. Jag hade ej tillfälle att då stanna.»

»Nej, stött blef han visst icke, ehuru han mycket gerna sett herr häradshöfdingen som marskalk på dött-

rarnas hedersdag, men möjligen trodde han, att i fall hans uträkning med brudtärnorna gått i stycke, det varit ett lämpligt presentationstillfälle.»

»Ja, det är ganska troligt. Men det skulle åtminstone jag ej tyckt om. — Blef Stephanie brudtärna?»

»Visst icke. Det tyckes verkligen, som fröken sörjde gamle herrn mer, än man kunnat tro, åtminstone tog hon sorgen som skäl för att icke alls bevista bröllopet. Dessutom har det varit litet kallt mellan henne och domaren, alltsedan hon blef tvungen att betrakta honom som sin förmyndare. Här var en ordentlig storm, då hon fick veta, att han för hennes räkning mottagit det betydliga hemgiftstillägget. Men då hon förklarade, att hon, så fort hon blefve myndig, skulle kasta långt ifrån sig den förolämpande nådegåfvan, svarade förmyndaren helt flegmatiskt: 'Det står dig fritt att vid den tiden förströ dig med sådana små kloka operationer, men det stod icke mig fritt att i egenskap af din utnämde målsman kasta bort ett skadestånd, som din egen farbror föreslagit'.»

»Stackars min lilla, stolta kusin!» sade den unge juristen, med stor omsorg knytande sin halsduksrosett framför spegeln. »Men allt detta förklarar mig ändå icke, hvarför Hageman just nu reste bort.»

»Han trodde väl, att herr häradshöfdingen icke på ringare tid kunde göra sig förtrolig med sitt *eget* hem och sin familj. I alla fall hade han ett specielt ärende att uträtta.»

»Nu tror jag, det får passera,» menade Haldan, sedan han lagt sista hand vid den hastiga toaletten och icke utan välbehag fann spegelbilden försvara sin plats. Och i den nickning, förvaltaren bestod egendomsherrn, uttalade sig äfven en fullkomlig tillfredsställelse.

»Huru skönt en kopp te nu skall smaka,» yttrade Haldan, inträdande i sin egen sal, der just nu fru Anna

Mannering med öppna armar kom ilande emot honom så moderligt naturligt, att den unge mannen kände sig helt varm om hjertat. Huru kyligt skulle ej det stora Velanda förekommit honom, om der ej funnits något af detta privilegierade element, som anses tillhöra en fulländad trefnad!

»Tack, tack, min goda tant, för ett så vackert emottagande! Och hvar är nu min efterlängtade kusin Stephanie? Är det ej hon, som skymtar fram i salongen? Vi skola snart bli bekanta, jag brukar ej vara blyg.»

Sägande så, skyndade han in genom de vidöppna dubbeldörrarne.

Men om han aldrig förut i sin lefnad varit blyg, så blef han det i samma ögonblick, han för första gången såg Stephanie. Ordentligt häpen tog han ett steg tillbaka, då han mötte denna bländande fägring hos den unga flickan, som i sin allvarliga värdighet och omsluten af den släpande, svarta sidendrägten, framräckte mot honom de vackraste, små hvita händer.

»Välkommen till vårt hem, kusin Haldan! Men det ser ju ut alldeles, som du väntade dig att i mig få se det djerfva, ostyriga barn, hvilket farbror målade för dig. Men om jag också ännu låter förleda mig till en eller annan så kallad oqvinlig demonstration, så är jag ändå på det hela i det närmaste tämd af den fågelfängare, vi kalla umgängestonen. Och nu hoppas jag ha gifvit dig tillräckligt rådrum att helsa mig.»

»Det var sannerligen behöfligt,» svarade han småleende. »Och jag förnekar alls icke, att din apparition på mig gjorde ett oväntadt intryck. Nu är jag dock åter din kusin Haldan, en trogen vän, som utber sig den slägtgunsten att få gifva dig en broderlig helsning.»

Härmed omfamnade han den förvånade unga damen och berörde med sina läppar hennes panna så lätt, som om en fjäril understått sig att med sin vinge smeka den.

Stephanie såg på honom snarare vänligt än förtrytsamt. Hon förstod, att hans rent af öfverdådiga djerthet endast var uttrycket af en okonstlad broderlighet.

»Låt oss nu komma till tebordet,» sade modern, sedan hon med sin vanlige förtrogne, förvaltaren, utbytt en förtjust blick, hvilken å den förtrognes sida ville säga: »Kunde just tro, att han skulle bli häpen!»

»Nå, detta är härligt! Tant serverar mig det bästa te, men jag känner mig modig att dricka två eller tre koppar, ifall nu Stephanie ville visa mig den ynnesten att servera det *allra bästa.*»

»Gerna,» svarade hon enkelt, »det har nu hunnit bli mer draget. Men du får, tyvärr, icke räkna det som en ynnest, ty det är endast högtiden till ära, som mamma serverade. Det är eljest mitt göra.»

»Min kära tant, låt oss komma öfverens att hålla hvardagslag! Det hör till mina förtjusningar.»

»Så mycket bättre, min vän,» svarade hon, »då tillåter du visst förvaltaren och mig att taga vårt vanliga schackparti. Det var den käre, välsignade salig svågers aftonnöje, som vi turade om med.»

»Ja, det minnes jag väl. — Ack, huru nöjd han skulle varit att se oss så här! Men jag skulle bli otröstlig, om jag anses som en störande person.»

Sedan tebordet blifvit afröjdt och schackbordet ordnadt vid det stora rummets nedra ände, var allt klart för, att båda grupperna skulle kunna njuta af sin ömsesidiga frihet.

»Vet du, Stephanie, hvad som mest anslog mig af de ord, du nyss sade, då du ansåg mig i behof af ett litet rådrum?»

»Nej, i sanning!»

»Det var dina allra första ord: 'välkommen till vårt hem'! Så just önskade jag mig finna det.»

»Jag borde sagt *ditt hem,* men ordet *vårt* föll mig så naturligt före.»

»O, tusende tack derför! Hvad skulle det väl blifva af mig, stackars ungkarl, om ej du och din mor skänkte mig den lyckan att finna er här.»

»Min kusin,» svarade Stephanie, under det en glödande rodnad steg upp i hennes ansigte och färgade den finbleka hyn nästan i purpur, »du talar, liksom frågan gälde ett par slägtingar, hvilka befunno sig här för ditt nöje och din trefnad. Du tyckes alldeles förgätit, att jag beslöt att stanna qvar i min farbrors hem af en mycket olika orsak. Mera granlagenhet hade jag väntat.»

»Huru grymt af dig att så utan barmhertighet rycka bort min vackra illusion,» yttrade han nästan sorgset. »Skulle ej i öfrigt vi nu vara under den sjuåriga fredens hägn?»

»Var god och erinra dig, att det om en månad heter den sexåriga. Det har behagat dig att dröja nära åtta månader med ditt besök här; lägg dessa till de månader, som jag vid farbrors död räknade öfver aderton år, så finner du att jag den första mars blir nitton år. Ack, huru härligt att endast hafva sex år qvar af mitt slafveri!»

»Ja, så framt du icke dessförinnan underkastat dig ett annat.»

»Huru, du har då redan hört . . .»

»Hört! Hvad för något?»

»Ingenting vidare, än att en respektabel krigare, en manhaftig ryttmästare, friat till mig helt nyligen — se der affären!»

»En affär, den du tycks sköta med mycket lugn.»

»Naturligtvis, med hvad annat?»

»Sådana affärer pläga, så har jag åtminstone hört, uppröra det lugnaste element. Är det tillåtet att fråga efter ditt svar?»

»Det var ett, som du borde veta, utan att fråga: jag gifter mig ej förr, än jag blir myndig.»

»Det var icke ett direkt afslag. Han ville troligen veta, om du kunde älska honom?»

»Åh ja, han var temligen frågvis, men jag gjorde honom uppmärksam på, att jag icke gerna *nu* kunde veta, hvilka mina tankar skulle blifva sex à sju år härefter. Och på den yttersta frågan, om hans förhoppningar varit mig misshagliga, sade jag honom, att jag ej erfore hvarken antipati eller sympati för ämnet, intill dess att min omyndighet vore utlupen.»

»Detta var ett tvetydigt svar. Har du någon känsla för honom?»

»Det vet jag icke. Du måste nu hört tillräckligt om det besked, han fått. Den, som vill vänta, kan göra det. Jag hvarken lofvar eller nekar.»

»Jag anser mig likväl som rättskaffens slägting och hederlig karl böra nämna, att du handlat nästan oärligt mot den mannen. Du älskar honom icke och utkastar ändå ett lockbete, hvilket jag hoppas, att han uppskattar efter förtjenst. Hade du älskat honom, skulle du nog icke väntat på några myndighetsbevis.»

»Jo, mycket säkert! Kärleken, i fall jag någonsin får erfara den, kommer jag att misstro mer, än någon annan känsla. Men jag förmodar, att ingen lefvande man skall väcka den.»

»Och jag förmodar, att en död skall göra det än mindre. — Men huru slöt affären?»

»Ryttmästaren reste, utan att nämna ett ord hvarken om sorg eller förhoppning. Jag fann det mycket hyggligt, särdeles som hans stumma bugning talade om lugn stolthet, ingenting vidare.»

»Mycket bra, den mannen värderar jag. Och efter kärleken nu är ur räkningen, så finnas andra vänliga band, som du kan hylla.»

»Min erfarenhet häruti är så fattig, att jag ej känner till annat, än den torftigaste ensamhet. Möjligtvis är ock något fel i min uppfattningsförmåga.»

»Hvad du nu sagt, smärtar mig så mycket, att jag beder dig att en annan gång få återkomma dertill.»

»Det är knapt nödigt. Och efter du icke sjelf undrar öfver, att jag talat så här fritt med dig, så nämner jag, att det skett derför, att i fall ryttmästar T. till Thorsborg skulle, som han en gång sade, söka din bekantskap, du då, om han önskar din bemedling, afstyr förslaget.»

»Ja, derom kan du på min juridiska ära vara fullt säker. Jag kunde eljest en dag få emottaga en inlaga om skilsmessa. Ty mycket säkert skulle du, med hufvudet fullt af din blifvande rättegång, visa dig som allt annat än en uppoffrande och ömsint hustru. Nej, min kusin, du måste få tag i någon lagkarl — ingen annan skall stå ut. Tänk på den der amerikanska idéen, som du i fejdbrefvet delgaf mig.»

»Du är mycket underhållande, kusin Haldan, men välj nu ett annat ämne, om jag får be.»

»Det vill jag, och det blir ett, som jag mycket funderat på. Du är så öppenhjertig i åtskilliga fall, att du torde vara nog ädelmodig att nämna, hvad det kunde vara i mitt präktiga förslag om bolaget, som ingaf dig ett så plötsligt misstroende.»

»Det skall du få veta, men icke nu. Schackpartiet är, som du ser, slut, och supén följer strax efter . . .»

Ensam blifven i sina rum — han hade ursäktat det tidiga uppbrottet med trötthet efter resan — kastade sig Haldan på första soffa.

»Hvilken qvinna, hvilken förbländande skönhet! Jag kan bli tokig. Jag fruktar, att jag redan är på god väg dertill.»

10.

Pastoratets angelägenheter tränga sig på den unge godsherrn.

När Haldan följande morgon vaknade efter de nyaste och allra förunderligaste drömmar, tog han förgifvet, att det slags trolldom, som föregående afton utöfvats på hans själ, helt och hållet kunde tillskrifvas det för honom så ovanliga och högst angenäma intrycket att komma till *eget* hem. Såsom en naturlig följd häraf drogo nattens fantasier in genom hans obevakade sinne, men dagen skulle förvisa dem till de hemliga vrår, hvarifrån de okallade framkommit, och han erfor nu ingen annan känsla, än den naturliga otålighet, hvarmed han afvaktade det förtroende, Stephanie lofvat honom angående bolagsaffären. Han hade sjelf ansett sitt förslag som ett litet mästerstycke i det svåra dilemma, hvaruti han befann sig.

»Det är obegripligt, att klockan icke är mer. Jag tror i alla fall, att de sofva här på landet längre, än jag är van. Tio minuter öfver åtta, och jag är komplett färdig. Inte står jag ut med att gå här innestängd och vänta på kaffebud. Jag tager mig en promenad så länge.»

Men han kom ej att denna gång uppvakta trädgården i dess hvita vinterskrud, han blef sjelf uppvaktad af förvaltaren, som kom med händerna fulla af biljetter.

»Käre herr Kronberg, kom icke och öfverrumpla mig med de der försåtliga papperslapparne, innan jag

fått mig en ärlig kopp kaffe jemte en försvarlig last skorpor.»

»Hvad det beträffar,» menade förvaltaren, »så kommer husjungfrun just nu med kaffebrickan och, under det att häradshöfdingen dricker . . .»

»Jag förestälde mig,» afbröt Haldan, »att vi hade familjekaffe i salen. Skall jag dricka ensam, så byter jag genast ut bonjouren mot morgonrocken.»

»Ja, den njutningen må väl icke förnekas. Frukosten serveras i salen klockan tio, alldeles som i gamle herrns tid.»

»Nåja, bara man vet, hvad man har att rätta sig efter, så är det bra. Jag minnes för öfrigt nu, att farbror och jag drucko kaffe hvar och en hos sig. — Se så, här har jag nu min bricka. Tack, mitt barn, sätt den på divansbordet i yttre rummet. — Skulle herr Kronberg icke behaga att göra mig sällskap?»

»Nej, jag tackar, jag dricker alltid klockan half sju. Men får jag lemna de här biljetterna. Den ena är mycket vigtig.»

»Det är sannerligen hårdt, att en uttröttad resande icke får hvila upp sig, innan han hemfaller under andras befäl. Säg, hvad som är nödigt, medan jag slår upp kaffet. Men hoppa öfver, om ena biljetten är från landskamrern. Vacker representant, som låter skrämma sig af ett fruntimmer!»

»Hvad det beträffar . . .» förvaltaren afbröt sig och tillade helt kort: »*han* lärer endast vilja veta, när han kan träffa häradshöfdingen.»

»Det blir, då jag flyttat till domarebostället. — Men hvad var det, som var så vigtigt?»

»Vår prost är *mycket* allvarsamt sjuk efter ett starkt giktanfall, och af ett medföljande bref till mig ser jag, att han på det ifrigaste önskar, att herr häradshöfdingen ville besöka honom.»

»Det skall jag visst icke undandraga mig. Jag kan fara till prostgården i eftermiddag. Men troligen är något enskildt i fråga.»

»Så är det. Saken gäller hans son, vice pastorn. Egaren af Velanda har ju *jus patronatus* till detta pastorat, och ingen kan undra på, att en far (vid farlig belägenhet) tänker på sin son, helst en så värdig och utmärkt.»

»Nej, naturligtvis icke,» svarade Haldan mycket allvarsamt, »men pastoratet har en äldre komminister med en hel flock barn, och jag tror icke jag tager fel deri, att han är en mycket hederlig man med icke lysande, men goda gåfvor för en enkel kristlig lärare. Jag minnes, att han tagit pastoralexamen.»

»Visserligen är han både det ena och det andra, men komministraturen är icke dålig, långt derifrån. Den här tredje biljetten är också från honom. Och som äfven han skrifvit till mig, vet jag, att han utber sig att om söndag, då hans tur är att predika i vår kyrka, få, liksom i forna dagar, intaga middag här.»

»Bjudes då icke pastorn alltid fram?»

»Det har ej på länge varit bruket. Gamle herrn bjöd honom endast, då det ej kunde undvikas. De hade kommit osams under en sockenstämma.»

»Nå, vid en sådan har väl hvar och en sitt fria ord. Var god och lägg biljetterna der, jag skall sedan titta på dem. Men det säger jag så godt först som sist, att jag aldrig i *någon* fråga kommer att låta leda mig af annat än rättvisan. Och hvilken af pastoratets prester, som predikar här vid vår kyrka, skall alltid vara en sjelfskrifven gäst på herrgården. Ännu en sak, herr förvaltare, om godsets underhafvande (de ha väl sina *petitioner*, de också) redan i dag vilja rå om mig, så säg, att jag skall besöka och tala vid hvarenda en,

men att jag önskar få ha ett par hvilodagar. Jag hoppas, ingen skall missunna mig dem.»

»Det der har jag redan stält om. De veta dessutom, att, då husbonden blir nere flera månader, det finnes god utväg att träffa honom. Huru dags få vi säga till om släden?»

»Vid fyratiden. Jag går i alla fall sjelf till stallet. Men en fråga på samvetet: hvad är böndernas mening om komministern? Höra de hellre vice pastorn?»

»Bönderna, liksom godsets underhafvande, draga mer öfverens med komminister Torén, men pastoratet har väl också andra inbyggare, och herrskaperna äro utan motsägelse på vice pastorns sida.»

»Jag kan nog förstå det. Han är en höglärd och nymodig tolkare af de andliga lärorna. Men nog med affärer för i dag. Vi skola sedan, i och för godsets inbyggare, ha allvarliga öfverläggningar. Jag intresserar mig mycket för skolorna och för qvinnornas utbildning. Besöker min kusin dem?»

»Det gör hon, och hon är mycket anlitad vid barnens sjukdomar och vid deras ohåg för läsningen.»

»Nå, det var en verkligen kär upplysning. Jag trodde ej, att sådant intresserade henne.»

»Jo, just detta är i hennes väg, men ståndspersonerna förstå fröken vida mindre än sjelfva folket. Hon är i grunden ädel och ömhjertad, men hennes sinne är högt sträfvande derför, att naturen gifvit henne mer mod och sjelfständighet, än qvinlig vekhet. Hon kan vaka natten om hos sjuka, men blir ond, om någon tackar henne.»

»Ja, sådan måste hon vara. Hon hör väl icke ogerna Torén predika?»

»Det tror jag just ej. Men vice pastorn är en man, skicklig i många stycken. Han är pastoratets orakel

i en hel del fall. Men nu uppehåller jag för länge. När häradshöfdingen blir disponerad för arbete, äro räkenskaperna i ordning på kontoret.»

»Bra, bra, ingenting skall försummas, blott jag först blir husvarm.»

11.

Kusinerna fördjupa sig ytterligare i hvarandras inbördes förtroenden.

Frukosten var passerad, och unge godsherrn hade gerna föreslagit sin »motpart» en promenad i parken, om ej vädret varit så bistert. Men kanske var det ändå mer angenämt att, sedan förvaltaren återvändt till kontoret och medan tant Anna höll sin konselj med hushållerskan, i treflig ro få slå sig ned i salongen bredvid unga herskarinnan.

»Nu, min bästa Stephanie, ser jag ej annat, än att vi äro i ordning att fortsätta, der vi slöto vårt samtal i går afton.»

»Vänta, jag håller på att räkna styngen på stramaljen.»

»Den der undanflygten bör ej vara för *dig*. Svara nu, som du lofvat, på min fråga, hvad det var i mitt bref, som väckte din misstro!»

»Derom behöfva vi ingen förklaring, då du kan läsa om mitt bref, i fall du icke förstört det. Jag föll först godtroget i bolagssnaran, sedan märkte jag, att allt var beräknadt. Du handlade vackert, men . . .

kortligen, vi behöfva lära känna hvarandra. En verklig taktlöshet fann jag deremot, att du sedan begick, då du i allra sista brefvet ansåg lämpligt att i mitt stackars namn få en förevändning att nämna den helige Stephani höga försonlighetsanda som förebild. Du, en verldsträl, tala till mig, som om jag ej af mitt eget hjerta och sinne uppfattade och studerade evangelii sköna läror. — Men jag har förlåtit dig.»

»Kära Stephanie, på en fattig verldsträls hedersord, jag känner mig helt lycklig öfver din uppriktighet. Den är sträng, men den är ädel, och jag tror, att en ung flicka, som är mäktig att förolämpas å en Kristi apostels vägnar, skall mer än en gång taga sina inspirationer från dessa heliga böcker, hvilka äro mig den dyrbaraste läsning. Och jag vill derför äfven förlåta dig, att du ansåg mig alltför profan att beröra dem. — Vill du mottaga mitt handslag.»

»Det vill jag, ty nu menar du ärligt. Men huru dömer du mig i öfrigt?»

»I få ord, som en upphöjd ande, hvilken förnedrar sig sjelf, på den följer sina vilda inspirationer, men som alltid skall återvända till den källa, der det goda hemtas.»

»Deri bedrager du dig. I hvarje själ strider ju alltid en ond makt med den goda. Själar, hvilka ej hafva någon strid att bestå, göra icke här; de kunna snöhvita, såsom de kommit, lemna plats åt dem, som fått sig en annan mission förelagd, än att utföra helgonverk. Gör jag anspråk på eller sträfvar jag ens efter någon helgongloria, *jag?*»

»Du motsäger dig nu. Hvad du förebrådde mig i frågan om den helige Stephani inblandning . . .»

»Var god och citera aldrig mina ord! Jag är oklar i mycket för mig sjelf, och då undfalla mig flygande tankar, som ej kunna dröjas vid.»

Hon såg nu så sorgsen och allvarsam ut, att hon i sin ända upp till halsen gående svarta kaschmirklädning, med den hvita linnekragen, liknade en ung novis, som redde sig för nunnedoket.

Med en känsla af mycken olikhet med den, hans häftiga motpart velat väcka, betraktade Haldan hennes sänkta ögonlock och sänkta panna, omkring hvilken de gyllene lockarne verkligen bildade en osökt gloria.

Hastigt såg Stephanie upp, och liksom hon afkastat ett slags drömslöja, sade hon i sin lifligaste ton: »Hvad tänker du på, kusin, som så der betraktar mig? Kan du gissa, hvad dina ögon förtrodde mig?»

»Jag vill icke våga mig på någon gissning derom, ty då man ej får dröja vid flygande tankar, som redan tagit *ordens* form, så får man ännu mindre dröja vid flygande blickar, hvilka kunna afspegla falska bilder.»

»Deruti gifver jag dig rätt, vi måste afstå från att *studera* hvarandra.»

»Hvarför det? Vi iakttaga blott den försigtigheten att behålla våra intryck för oss sjelfva, tills de hunnit växa till i klarhet och vishet. Befinnas de då värda att kollationeras, så välja vi en viss dag i månaden att göra upp räkningen.»

»Det förslaget gillar jag, och vi börja med min födelsedag, den första mars, men det är icke nödigt att indraga det redan passerade, derför vill jag genast erkänna, att det var orätt af mig att utan förbehåll kalla dig en verldsträl. Du är det ej i det afseendet, som dermed ofta menas, nämligen en man, som sträfvar för rikedom, *du* bortkastade den i stället för full frihet till handlingssätt. Men deruti är du en sannskyldig verldsträl, att du sträfvar öfver din ungdom, troligen din bästa mannaålder, för att kanske slutligen vinna den *då* för dig torftiga utmärkelsen att nämnas herr president eller herr justitieråd. Detta ogillar jag, när du i

egenskap af både egendomsherre och domare skulle finna en vida nyttigare och kanske bättre verksamhet.»

»Du känner mig ej, Stephanie! Det är icke den tomma titeln af det ena eller andra, som drager mig, utan saken är, att hufvudstaden är sjelfva brännpunkten för allt intelligent lif. Icke att landsorten behöfver sakna intelligensens verkningar, långt derifrån, men den binder oftast krafterna och gör dem beroende af tusen förhållanden. Tror du, att jag icke tänker verka i många riktningar. Jag ser i lagfarenheten, den tryckta som den otryckta, ett större fält för tankens forskning än i det makliga kallet att döma i hvardagsmål, sockenbor emellan. Men landtdomaren har en säker, aktad och hedrande ställning, derför vill jag ej heller undra på, att den är så eftersökt, helst den icke sällan förenas med ortens representantskap vid riksdagarne, och då är det ingenting att klaga öfver misstag — eljest är jag säker, att hvarje domare suckar, åtminstone under sin yngre tid, efter hufvudstadens brännpunkt för politiken och det mäktiga och mångsidiga samlifvet . . . Men jag tröttar ut dig.»

»Det gör du icke. Men vi ha snart middag, sedan reser du till prostgården.»

»Det är sant.»

När de åtskildes, ljöd i Haldans inre en tydlig röst: »Denna flicka kommer att fullkomligt förhexa mig. Jag måste stå på mig; ginge jag här i all tid, vore jag förlorad. Huru hon skulle pina mig, ja, martera mig, ty hon skulle hålla på sina sex år . . . Nå, det här kan lyckligtvis aldrig vara allvarsamt. Jag bör ständigt ha för ögonen, att en hustru med denna skiftande och

excentriska karaktär säkert vore farligare än hvarje annan. Min själ, blefve det väl icke då på rent allvar: *Mannering kontra Mannering.* Vi akta oss!»

Samtidigt yttrade Stephanie till sig sjelf: »Stackars kusin, han vet icke af, att han beundrar mig! Jag får icke skrämma upp honom, om jag kan låta bli. Jag är redan en smula svag för honom och skulle icke ha det ringaste emot ett vänskapsförbund genom lifvet. Han som domare på domarebostället och jag som sjelfskrifven domarinna här på godset. Var icke *Debora* domarinna i Israel? Olyckligtvis var hon gift. Nej, bättre en gammal jungfru och en gammal ungersven, lefvande i vänlig strid, tills döden, den rättvisaste domaren, läte arfvet falla på dens lott, som *han* bestämde. Men det vet jag, att jag aldrig skulle önska, att det blefve jag, ty hvad värde egde Velanda, då det upphörde att vara ett *tvistefrö?*»

12.

Hvad Haldan fick höra på skogsstigen.

Det var lördag, femte dagen efter Haldans hemkomst. Med måndagen skulle allt slags poetiskt salongslif gifva rum åt reelt affärslif. Han flyttade då till farbror Hageman för att ställa sig under den värdige mannens ledning — dock förstås alltid med förbehåll af sin *egen* åsigt. Men ännu hade han qvar lördagen och söndagen. Den senare blef emellertid föga att räkna på. Först skulle han höra komministerns predikan och sedan komme,

utom domaren, troligen andra gäster från kyrkan till middagen.

»Det blir tråkigt, men skadar icke, ty med hvarje dag . . .»

Här afbröts tvärt den tysta monologen, som hölls vid ett af skogsparkens tätaste ställen. Han hade varit på en lång promenad, men just stannat för att genom de huller om buller tätt hoptrasslade grenarne röja sig en genväg ned till den vanliga, för alla tillgängliga, stigen, och eftermiddagens skuggor hade redan lagt sig öfver himmelen, då han fick höra steg på gångstigen. Han stod orörlig och lyssnade. Kunde det vara Stephanie? . . . Nej, ty nu kommo andra steg, och han förstod genast, att det var ett par af torparehustrurna, som råkat göra ett behagligt möte. Och deras första ord fängslade honom, ty det rörde *henne,* som, göra hvad han ville, han ej fick ur tankarne.

»Kommer du från herregården, Lisa?» sade den ena.

»Ja, gör jag så. Fröken, som är så innerligt god, hade lofvat mig vin till farmor, som är mycket klen. Susanna vet nog också, hvilken hjelp fröken är i nöden?»

»Ja, kors, hvad *godheten* beträffar, kan ingen säga annat, än att hon är riktigt makalös,» svarade första hustrun, »men jag kan ej hjelpa, att hon aldrig lemnar något solsken efter sig. Hon är så allvarsam, att en bara blir ödmjuk och, gudbevars, tacksam. Men se den, som kommer med hela famnen full af solsken, det är vår unge husbonde. I går kom han in till vårt, just som lille Johannes hade fallit omkull och dugtigt stött hufvudet, så att han skrek i sky. Men tro, så fin herre han är, höll han inte för öronen, som både vice pastorn och nådig fröken göra på långt afstånd. Nej då, annat slag, han drog upp en blank silfverslant och höll rätt

under ögonen på pilten, och då Johannes på eviga fläcken tystnade, stack han silfverpenningen i näfven på barnet. Jo, det är en herre, han är inte på långt när så myndiger, som förvaltaren.»

»Högst smickrad,» mumlade Haldan, som nu kände sig generad att gå fram.

Också sades i detsamma något, som väckte hans nyfikenhet.

»Du talade om fröken och pastorn i ett tag, du, Susanna. Men vet du, att fast han hela långa tiden sjungit dubletter med fröken — det kallas dubletter, när två sjunga, förstår du, jag har ännu mina husjungfrulärdomar i behåll —, så lär han ändå inte komma efter fadern till pastoratet för det... Syster min, Anna Stafva, som nu är husjungfru i prostgåln, hörde, rätt som hon kom in med punschbrickan, att vår husbonde, som för den saken var efterskickad, svarade prosten, sjelfva prosten Lindelöf, att det var honom rent omöjligt att afge något löfte i den saken... Prosten svarade intet lefvande ord. Liggande i sin giktsjukdomsvånda, ville han väl inte värre plåga sig med onödigt prat, för unge herrn lär ha det laget att hålla sig vid det, han sagt... Men då han väl var rest, då blef det uppståndelse, tills pastorn tröstade farsgubben med det ordet, att *fröken* nog skulle ställa saken till rätta. Och så skref han på eviga fläcken en breflapp till henne och skicka en af drängarne af med den. Han tänker visst att knipa både fröken och pastoratet. Men nog slipper han det sista.»

»Nå, det vill jag då riktigt prisa min gud för,» svarade madam Susanna. »En sådan der högmögen storkaxe till prest kan väl vara till gagn för herrskaperna, men för menige man är han rent villersam att höra på, och jag vill många gånger hellre gå ur denna verlden utan prest, än jag vill ha en, som jag inte be-

griper. Bara nu inte fröken sätter husbond på det hala. Men jag tror inte, hon lyckas mer med det, än att ta hela egendomen ifrån honom, när hon kommer in i sin myndighet, som folk i enfaldighet talar om.»

»Var inte för säker på det, som rör pastorn. Det andra är bara dumheter,» menade unga mor Lisa skrattande. »Men husbond må ha stål i sig (och det tror jag honom om), så är fröken allt den, som kan sätta honom i smältugn. Hon har nu smält opp först en dragonryttmästare, som ledsnade och reste sin väg, dernäst brukspatronen på Hede, som ännu håller ut, så smälter hon opp pastorn, det går nu så litt om litt under dubletterna, men jag hoppas ändå, att hon inte smälter sin *egen* kusin.»

»Det hoppas jag också, helst efter en så upplysande och fullständig varning,» tänkte Haldan, midt emellan munterhet och harm. »Men tycka madamerna då, att det aldrig är tid att skiljas. Ah, tyst, hvad blir detta, som nu kommer på tapeten . . .? Sjelfva tingsaffärerna?»

»Ett ord ännu, kära Lisa. Har du sport till något om stackars Albertina? Hon har setat inne i fjorton dagar, men nu kommer väl saken före vid tinget. Inte tror jag, att hon är mer skyldig, än jag eller du i den kommersen.»

»Kors i allan dar, jag hade så när glömt att tala om för dig, att jag i början på veckan var hos henne i häktet. Vi hade förtrolig bekantskap i mina flickdagar. Hon var modigare, än jag trodde. »Aldrig på lifvet,» sade hon, »kunde det hända, att hon skulle råka i farlighet för sin egen husbonde eller någon annan person. Men hennes fästman, du vet, betjenten hos brukspatronen, den svartsjuke, vilde kanaljen, Magnus Olsson, han säger i sin inbilskhet, att brukspatronen sett *vådligt* på henne. En kan skratta sig förderfvad, han, som

har ögon bara för vår fröken. Och så beskyller han Albertina för att hafva lagt elden hemligt i bruksherrns sängkammare, och det skulle hon gjort af svartsjuka på en annan af jungfrurna, som han sett ännu vådligare på. Men när nu nye domaren, vår egen herre, får Olsson i sin hand, för han skall vittna, så drar han nog fram den dubbla lögnen.»

»Vet du hvad, du?» skrek Susanna till. »Jag får en tanke. Jag tänker, det inte vore omöjligt, att han, herr Olsson sjelf, lagt dit elden af hämd, för att hon vill slå upp deras trolofning.»

»Ja, det skulle jag tro honom om, den eländige. Men, Gud bevare mig, farmor väntar ihjäl sig på vinet. Adjö, adjö.»

»Se så,» sade Haldan, när platsen blef fri, »nu har jag, minsann, fått icke så ovigtiga nyheter. Hu, så jag fryser!»

13.

En allvarsam strid mellan kusinerna.

Vår nye vice häradshöfding hade nu fått vederqvicka sig med både te och brasa och äfven sett tant Anna och förvaltaren välbergade vid schackbordet, och likväl stod han stum och sluten vid ena fönstret, med förströdd uppmärksamhet betraktande, huru några lätta snöflingor började falla öfver den knaggliga jorden. Hans sinnen dröjde vid det han hört i skogen.

»Hvad är det, som så upptager dig, min käre kusin?» frågade Stephanie med en ton, så ljuf och mild, att Haldan fick ett annat slags frossbrytning vid tanken på, huru denna röst troligen snart skulle ändra sin klang *så*, att de tjusande tonfallen förvandlades till en skarpt vibrerande stämmas uttryck. »Nå, kom då hit, Haldan, jag vill tala med dig!»

»Vill du det? Här är jag nu.» Detta sades högt, medan han tog plats, fattande en snibb af hennes broderi. Men inom sig sade han: »Du tänker nog smälta upp min vilja, men vänta, vi få väl se.»

»Har du ingenting att säga mig?»

»Jag har ju redan rådt dig att afstå från lammet och sätta en vallhund i stället i förgrunden af den der idyllen. En dugtig vallhund, ser du, vädrar alla försåt och skulle taga sig så bra ut bland buskaget på ditt präktiga broderi.»

»Jag har icke önskat ditt sällskap för någon öfverläggning, som rör mitt broderi.»

»Är det då fråga om en öfverläggning?»

»Det kan hända. Jag har kommit att närmare tänka på din vackra idé om bolaget.»

»Som du afslog.»

»Ja, jag var litet villrådig, men ifall du åter erbjöde mig det, skulle jag ej afslå.»

»Min söta Stephanie, denna ynnest faller så plötsligt öfver mig, att jag först måste ordna mina tankar och göra mig reda för den plan, jag hade förlidet år. Ser du, min älskliga kusin, det faller sig litet brydsamt att fatta, det du i din sjelfständighet värdigas ändra åsigter. Men, så mycket bättre, jag minnes nu, att det i synnerhet gälde skolorna, fast jag visst blott nämde hushållsskolan.»

Stephanie betraktade sin kusin med en blick af omisstänksam förundran, derefter svarade hon: »Jag vill

gerna låna min medverkan åt dessa företag och har redan så gjort, men jag kan ej gerna förmoda, att bolaget inskränkte sig till detta enda — skolorna?»

»*Detta enda* är något oändligt vigtigt för folkbildningen, och folkets bildning är åter grunden för allt sedligt höjande och all sjelfständig kraft.»

»Det der är godt och väl, men jag frågar ånyo, om det endast var detta område, som bolaget skulle innefatta.»

»För ögonblicket kan jag ej erinra mig något annat.»

Stephanie rodnade ända från den stolta, hvita svanhalsen upp till hårfästet, ja, i det bländande lampskenet såg det nästan ut, som om de gyllene vågorna af hennes blonda hår äfven rodnat.

Med en isande förändring i rösten yttrade hon helt kort: »Jag har lofvat pastor Ivar Lindelöf, att han kan räkna på kyrkoherdebefattningen efter faderns bortgång.»

»I den saken gör du alldeles, som dig bäst synes.»

»Gör jag det?» De vackra tonfallen kommo åter fram.

»Naturligtvis,» svarade Haldan helt lugnt, »ty jag antager, att du talar om den tid, då du vunnit din process.»

»*Haldan!*»

Det skulle vara svårt att säga, huru många utropstecken det enda namnet behöft förses med, om de skulle motsvara den tyngd och bestörtning, som låg i dess uttalande.

Den unge juristen, som ej tänkte underkasta sig någon »smältningsprocess», såg obeskrifligt oskyldig ut. Han tycktes ej förstå eller misstänka, att han förolämpat sin kusin.

Det drog ut några ögonblick, innan Stephanies sinne, svällande af förbittring, häpnad och gränslös stolthet, gaf henne tillräckligt andrum att fortfara.

»Hvilken läkare,» sade hon slutligen, »skulle man anlita, för att hålla prostens lifskraft qvar till den tiden? Du vet, att jag talade om närvarande tidpunkt. Och du, du låtsar missförstå mig.»

»Nå, men huru kan du förutsätta, att jag skulle förstå dig på annat sätt? Jag hörde en sjelfherskarinna tala, och det i en form, som lät förmoda, att bolagsmannen (i fall man finge antaga ett bolag) helt och hållet vore till öfverlopps eller betraktades som en så kallad *sofvande* bolagsman, hvilken tager sin vinst, utan att i ringaste mån befatta sig med något annat.»

»Du väcker allt mer och mer min bestörtning. Du är ironisk, du är bitter, du är oartig, du är som förbytt, med ett ord en helt annan herre, än jag ansåg dig vara. Och jag finner nu, att förvaltaren, som jag i går talade med om samma ämne, hade alldeles rätt, då han enträget afrådde mig från att vidröra det. Tyvärr var jag qvinna nog att tro på min makt.»

»Min bästa Stephanie, om det är på det sätt, hvaraf du *nu* gifvit mig en profbit, som du ärnar göra din qvinliga makt gällande, så lärer den ej hastigt komma i blomning. Jag är en man, icke synnerligen erfaren i konsten att låta leda mig af damer, men jag anser mig långt ifrån oläraktig, om jag får en *vacker* undervisning. För den här gången bör jag emellertid låta dig veta, att, äfven om du nedlåtit dig till böner i stället för maktspråk, du fått afslag. Jag har tillräckligt tydligt yttrat mig inför såväl prosten, som hans son. Och då den förres sjukdomsfall nu tyckes taga en lycklig vändning, är det nästan för mycket verldsligt af dessa andans män, att på denna ogranlaga väg söka aflocka mig ett löfte.»

»Och med denna isande och kärfva förklaring skulle jag låta mig nöja.»

Den förbryllade unga qvinnan glödde af tusen nyväckta intryck, men medan hon lyfte de blixtrande ögonen upp till sin djerfve kusin, var det ett hastigt undvikande i hans blickar, som, hon visste ej huru, återväckte hennes mod. I detta ögonblick var det för henne vida mindre fråga om vice pastorn och hans angelägenhet, än om den stora angelägenheten att pröfva eller, rättare, vinna ett välde öfver en motspänstighet, som var ny för henne. Skulle hon då icke förmå hvarken böja eller bryta denna? Vi få väl se.

Och nu hette det i en ton, förrådande kufvad sorg och stolthet:

»Det är så ovandt för mig, bäste Haldan, att blifva förödmjukad, att du väl ädelmodigt bör förstå, att det har sina svårigheter att bekämpa de upproriska känslorna. Det var enfaldigt, kanske rättare listigt, af pastorn, att i sin biljett till mig förutsätta, att *jag* skulle ha någon makt.»

»Min dyra, käraste Stephanie, du skall taga denna motgång med procent igen en annan gång. Men förstå nu, att det för mig gäller samvete och öfvertygelse. Pastorn är en helt annan apostel, än jag önskar församlingen. Han är en man för verlden, och ehuru vår gamle, hederlige komminister icke kan hålla stora haranger vid bröllop och begrafningar, messa i kyrkan som en operasångare eller sjunga vid gitarr och piano i sällskapskretsarne, så är han i stället en herde efter Kristi mönster, enkel, flärdfri, renlärig, med ett sant hjerta för sina får. Och ehuru jag icke mottagit någon anhållan af honom, bör han dock af några rader, som jag skref till honom angående middagen i morgon, förstå, att jag, i fall tillfälle en dag erbjuder sig, gynnar honom.»

»Komministern må vara bra för bönderna,» svarade Stephanie, djupt slagen och sårad af sin nya missräkning, »men du får hela herrskapskretsen emot dig, om *han* blir kyrkoherde här. En sådan bör kunna representera.»

»Jag är ledsen öfver vårt samtal i afton, Stephanie,» svarade Haldan mycket allvarsamt, »särdeles öfver ditt sista argument, hvilket står i ringa harmoni med hvad du förut meddelat mig om din kunskap i de evangeliska skrifterna.»

»Jag är också ledsen,» yttrade hon retsamt, »och jag förklarar, att jag, från denna tunga afton räknadt, förlorat hvarje intresse, som jag skulle dela med dig. Ett bolag oss emellan kan aldrig mer komma i fråga.»

»Men kusinskapet tillåter du mig väl behålla, liksom tron, att du, vid lugnare granskning, erkänner och förlåter, att en man, om han skall vara *man*, icke fegt kan lemna sjelfaktningen, framför allt sin religiösa öfvertygelse, qvar under striden med en äfven högt värderad qvinna?»

Stephanies svar blef en öfvermodig blick, i det hon uppsteg och lemnade rummet.

14.

Under söndagen.

Alldenstund Velandas nye egare i denna sin egenskap var föga känd i orten och genom sin hastiga resa till och från farbroderns begrafning samt derefter förlängda frånvaro icke gifvit tillkänna några gäst-

fria sympatier, så hade inga af pastoratets damer, huru nyfikna de än voro att lära känna honom, dristat sig till den förtroligheten att komma utan invitation. Och hvad de gifta herrarne beträffade, så ansågo de, att bekantskapen bäst gjordes vid middagen efter tingspredikan eller hos gamle domaren, der han tänkte slå sig ned. Man hade i öfrigt hört honom beskrifvas som en utmärkt, ung jurist, lefvande mer för arbete än nöje, och så hade man slutligen hört hviskas om en stor middag, hvilken han skulle gifva sina grannar efter tingets slut. Det var så naturligt, att han icke nu, då han beredde sig till sitt första domareförordnande, ville blifva störd.

Till följd af dessa välvilliga åsigter, var det endast häradshöfding Hageman, komministern och den på skogsstigen af madamerna redan omnämde brukspatronen från Hede (presenterad af Hageman), som utgjorde middagsgästerna på Velanda. Men på eftermiddagen skulle man få se vice pastorn, en herre, berömmande sig af alltför stor verldsvana att låtsa om den der oskyldiga transaktionen af hans far. Dennes närvarande tillstånd gaf dessutom tillkänna, att man troligen fjeskat i onödan. Framdeles torde nog åtskilliga illiberala åsigter ändras.

Men så vidt detta afsåg patronaget från Velanda, hade utsigterna dertill blifvit, om möjligt, ännu mörkare. Haldan hade varit synnerligen, ja, hjertligt belåten med komministerns förklaring öfver dagens evangeliska text. Den stora skilnaden mellan pastoratets båda predikanter och derjemte pretendenter bestod deri, att vice pastorn (representerande kyrkoherden) var i allo en anspråksfull herde, som icke blott förstod att framhålla sin öfverlägsna lärdom, utan i stället för predikningar höll ett slags filosofiskt, rationalistiskt föredrag, beräknadt på förståndsupplysning — hvilken likväl blef temligen dimmig — och der den helige hufvudpersonens kärlekslära trädde i bakgrunden, medan komministern åter lärde

Kristi hjertas lif, renhet, tro och ljusa förhoppning på den tillvaro, som menniskan efter väl genomgången strid hade att vänta.

Vid kyrkogästernas ankomst, med värden i spetsen, mötte i det stora mottagningsrummet husets båda damer, af hvilka ingendera varit i kyrkan.

Fru Anna Mannering återsåg med tydlig och uppriktig glädje komministern, den vid herregodset länge saknade läraren, och detta desto hellre, som hon mycket väl af Haldans sätt insåg, att det nu icke ginge an att, liksom i gamle herrns tid, visa den värdige, enkle mannen någon sidovördnad.

Stephanie deremot, Stephanie, som i dag anlagt den ståtligaste drottninghållning och var oöfverträffligt skön i sin halfsorg: stålgrått siden med rik garnering af svart sammet, hon lät ingenting annat verka på sig, än det sårande intryck, hon medfört från gårdagsaftonen, och följaktligen helsade hon på komministern så vårdslöst knapphändigt, att Haldan, betraktande henne med en sträng blick, hviskade: »Jag hoppas du behagar visa *mina* gäster vanlig höflighet! I annat fall skall jag bemöta dina på samma sätt.»

»Jag är ju sjelf gäst,» svarade hon kallt och gjorde för honom en impertinent ödmjuk bugning.

Haldan var dock nu okänslig för dessa småstyng, och Stephanie begrep af hans väsende, att hon aldrig stått lägre i hans aktning. Huru hon besvarade bruks-patronens och sin herr förmyndares helsningar, visste hon knapt. Hon såg ej den förres harmsna förundran eller den senares hvardagligt torra likgiltighet. Vid middagsbordet hoppades hon, att, när hon mötte sin kusins ögon, få sända honom en blick af hånfull medömkan öfver hans nya djerfhet. Men då hon sent omsider mötte de djupa, mörka ögonen, såg hon för första gången i dem uttrycket af en magiskt befallande vilja, hvil-

ken så verkade på henne, att den tilltänkta hånfulla blicken snarare uttryckte en vild oro, hvilken hatar medvetandet om ett nederlag, men ändå känner det.

»Jag vet icke,» yttrade hennes granne, den unge brukspatronen Frans Häger, hittills utan gensägelse ortens förnämaste magnat, elegantaste kavaljer och egenkäraste dambeundrare, »jag vet icke, *om* eller *huru* fröken Stephanie blifvit bortbytt, men hvad jag med säkerhet kan garantera är, att något slags bergtagning egt rum. Är det något, som härflyter från den hemkomne herskaren, så lärer jag icke lätt förlåta honom det.»

Vid denna förtroligt lätta framställning syntes först förtrytelsen på hennes läppar krusa sig till ett straffande leende, men då hon hastigt erinrade sig, hvad hon till i dag icke förgätit, nämligen att Frans Hägers friarefälttåg redan tog sin början långt tillbaka i farbroderns tid, svarade hon med nonchalant likgiltighet: »Ja, vi hade en temligen tråkig skärmytsling i går afton. Prosten, som lyckligtvis nu är bättre, hade sändt efter honom för att, i händelse af sin bortgång, få något löfte för sonen. Jag lade mig ut för saken . . .» Hon såg med ett flyktigt ögonkast, huru värden var inbegripen i ett intresseradt samtal med komministern och förvaltaren, medan häradshöfding Hageman ifrigt tagit fru Anna om hand, i tydlig afsigt att utpressa allt, som rörde hans unge medhjelpares uppträdande på egen grund och botten. Han hade med afsigt velat vara borta under första tiden.

»Nå, vidare?» fortsatte brukspatronen. »Ni tog vår förnämste själasörjares angelägenhet om hand. Då var den naturligtvis vunnen.»

»Det var just det motsatta förhållandet, som jag blef kunskapad om. Haldan är i sina principer fullkomligt antiqvarisk.»

»Och hans kusin kunde icke inverka på honom! Det måtte varit nytt för er. Och ni har ännu i dag

hans halsstarrighet i minnet? Ah, det der var enfaldigt frågadt! När glömmer ett vid ständig hyllning vandt fruntimmer sådant?»

Den magnifike friaren såg helt nöjd ut.

»Mine herrar, här drickes ju ingenting,» sade Haldan, seende sig uppmanande omkring. »Farbror Hageman!» — Han höjde sitt eget glas.

»Tack, här har du mig! Jag håller på att å min hustrus vägnar öfvertala fru Mannering att med min nådiga fröken myndling göra dig sällskap i morgon till domarebostället. Och jag tillåter de öfriga tre herrarne att möta eder. Hvad sägs om det?»

»Jag skall med nöje ha den äran,» inföll brukspatronen, medan komministern och förvaltaren sade sig hindrade af göromål.

Nu drack värden med brukspatronen, som derefter hviskade till Stephanie: »Jag skulle helst velat ha en brorskål, efter det nyss dracks farbrorskål med prestfar, men det vore möjligen för tidigt.»

»Ja, vänta för all del till efter tinget,» rådde Stephanie skrattande.

»Hvad menar fröken, att det ena skulle ha att göra med det andra?»

»Har icke brukspatron ett obehagligt mål der: den mystiska eldsvådan? Den nye domaren skulle kanske (efter han är litet oläraktig) kunna inbilla sig, att herr brukspatron ärnade inverka på honom genom påfallande förtrolighet.»

»Så elak denna förutsättning var! Hvad har *jag* att frukta? Den vilden, som flickan gifvit sitt löfte, är visserligen den allra utmärktaste betjent, jag någonsin kan hoppas få, men galen och hätsk är han, och just då hon, stackars varelse, skulle sent på aftonen (efter ett aftvunget löfte) möta honom vid min enskilda korridor, som ansågs lämplig till lokal, får han höra eld

spraka i mitt rum, och då jag vaknar, vid att elden redan fattat i mina sängomhängen, blir det buller, och de framstörtande menniskorna säga, att Albertina sist varit der för att elda. Men olyckligtvis syntes denna eld hafva ett särskildt ursprung, ty ett brinnande ljus stod bakom sängen. Emellertid hyste jag ingen annan önskan, än att händelsen skulle bli ansedd som slarf. Men herr fästmannen, hvilken af flickan erhållit sitt afsked, var nog nedrig att angifva saken under rubrik af mordbrand.»

I detta ögonblick var desserten slutad, och Haldan, som med sitt ena öra hört hela denna konversationsafdelning, gaf fru Anna ett tecken att resa sig.

Härefter gåfvo kaffet, likörerna och punschen en allmän vändning åt samspråket.

Frampå eftermiddagen visade sig pastor Lindelöf, som uppbygt församlingen i annexkyrkan. Och ingen, som såg hans utsökta säkerhet och hjertlighet, då han helsade egendomsherrn, hans forne akademiekamrat, kunde föreställa sig, att han haft en sådan motgång. Vice pastorn var en så kallad hvardagsvacker man, men det skulle blifvit ingenting af denna lyckans simpla favör, om han ej förstått att gifva sitt utseende ett slags vördnadsbjudande pregel. Ty det vackra i hans ansigte hade af naturen fått en ledsam tillsats af faddhet. Hans röst var emellertid klangfull och hans sätt ledigt, då han med all möjlig frihet kastade sig in i samtalet.

Senare vägrade han ej, då värden föreslog att få höra honom sjunga med Stephanie.

Det var ståtliga duetter, de utförde, men när de andra herrarne väl kommit till virabordet, afstannade musiken, sångaren sänkte sig behagligt ned i länstolen bredvid Stephanie och såg frågande på henne med en blick, lånad måhända från tjusormen.

»Omöjligt,» sade den unga damen med ett uttryck vida mer vredgadt, än sorgset. »Hans ord är orubbligt.»

»Bästa fröken, var ej ledsen deröfver, utan tro, att *det* gör mig mer ondt, än denne herres inskränkta vyer i kyrkofrågor.»

»Inskränkta vyer . . . *han!* Åh, det är icke så!»

»Hvad skulle det då kunna vara? Jag törs ej» — här blef hans stämma rent af smältande ljuf — »tro, att något prat om mina vördnadsfulla besök här stämt honom emot mig.»

»På hvad grund då?» inföll Stephanie med en plötslig rodnad.

»O, huru skulle jag nu våga förklara det? Men en dag, när min ställning undergått förändring, torde jag måhända våga det. I alla händelser är det ju menniskan tillåtet att drömma.»

Nu rätade sig Stephanie med ett sådant slående uttryck af gränslös och högmodig förvåning, att pastorn blodröd reste sig.

»Jag råder herr pastorn att icke drömma,» sade hon hårdt, och anslog i detsamma ett starkt ackord på pianot.

15.

Stephanie söker särskilja orsaker och verkningar. Hvad förvaltaren hade att berätta från tinget.

Tvänne veckor voro förflutna sedan den söndag, på hvilken vår unga fröken gjorde så oväntade erfarenheter, men det var egentligen öfver två veckor, ty man hade i dag torsdag.

Stephanie hade väl varit med om den bjudning, häradshöfding Hageman utfärdat för att fira Haldans inträdande i domarelifvet, men hon hade visat en kylande likgiltighet mot sin kusin och icke med ett enda ord häntydt på förhoppningen, att Velanda emellanåt skulle få besök af sin herre. Hon blef ej heller besvärad af mer, än ett enda sådant på ett par timmar, dem egendomsherrn använde på kontoret hos förvaltaren. Fru Anna bjöd förgäfves på thebordets små behag: han hade omöjligt tid att stanna.

»Der ser du nu följderna af ditt sätt mot Haldan och din oartighet mot komministern, hvilket sårade din kusin. Kanske gjorde du också under besöket på domaregården vida mer affär, än du någonsin brukat, af brukspatron Häger. Också friar han väl snart på rent allvar.»

Det var någonting högst ovanligt, att modern vågade sig fram med en sådan opposition mot dotterns görande och låtande, men ännu ovanligare var det trötta saktmod, hvarmed Stephanie afhörde henne. Fru Anna var ej ens säker på, om den efterföljande tystnaden härledde sig af missnöje eller tankspriddhet, men visst är, att Stephanie ej genom något ord gaf stoff till ett utspinnande af ämnet.

Litet brydd, tog fru Anna det partiet att förströ sig i handkammaren, der hon, under flyttning och omflyttning af syltburkarne, i hufvudet räknade öfver, huru lång tid kunde anses passande för henne och dottern att qvarstanna på Velanda, der man kunde antaga, att, när vissa saker artade sig så illa, egaren aldrig på allvar skulle slå sig ned. Huru kunde han det, när han af en slägting, *utan* rättigheter, behandlades, liksom vore han gäst och ej herre i sitt hus? Dessa sista ord citerade hon från föregående aftons konversation med förvaltaren, och hon längtade ofantligt efter qvällen och schackpar-

tiet för att få afbörda sig förtroendet om, hvad som händt, och utan all fråga var *det* en händelse, att Stephanie med tystnad upptog förebråelser . . .

Under tiden satt kusin Haldans motpart, som både hört och förstått, men icke orkat med att svara sin mor, försjunken i tankar.

Och dessa tankar voro alltigenom icke blott nedslående: de voro rent af förödmjukande. De dröjde vid flera föremål, hvaraf intetdera lemnade en skymt af tillfredsställelse. Dock var det isynnerhet *ett*, som pinade henne så, att det gaf henne både feber och frossa.

Hennes minne, hennes själ, hennes hjerta och förnuft nekade att tro på den fabelaktiga omständigheten, att *hon*, Stephanie, låtit som ett ömkligt redskap så länge böja sig efter de former, en den listigaste prest behagat gifva henne. Hans intresse i och harm öfver testamentsfrågans vändning, hans ifriga förhoppning, att en process skulle kunna anställas, hans uppeldande tal *emot* hennes kusin, som måhända var en klokare man, än hvad han ansetts för, allt, *allt* detta underblåsande, som i så hög grad bidragit att underhålla hennes egen högmodsådra, under det de tillsamman vandrade genom skogsparken förbi stugorna, der de, icke särdeles aktgifvande på mödrarnas harmsna blickar, endast gåfvo sitt missnöje vid barnens stoj tillkänna, ja, allt detta hade hon sett i dess rätta belysning i samma stund herr pastorn, vid deras korta samtal efter musiken, för allra första gången låtit masken halka ned, under inflytelsen af den hastigt väckta idén, att Haldans bestämda obenägenhet att gifva *honom* pastoratet härledde sig från ett för honom smickrande sqvaller. Troligen antoges det som *en sak i fråga*, att han vore en gynnad friare.

»Och jag,» sade hon oupphörligt till sig sjelf, »jag, som aldrig ett ögonblick anat möjligheten af en sådan

vändning! Jag var ändå icke ens rätt säker på vissa delar af hans djerfhet, innan brukspatron, under besöket i domaregården, sade mig, att ingen friare, som ginge raka och hederliga vägar, trodde eller rättare låtsade tro på resultatet af mitt myndighetstillstånd. Jag invände, att pastorn trodde derpå. Men kan jag någonsin förgäta de ord, jag erhöll till svar: »Pastorn! *Han* mindre än någon, ty då jag flera gånger förebrått honom, att han underhölle denna dårskap hos er, har han skrattande svarat: 'man måste väl respektera en dams fixa idéer äfven emot logiken, hvilken fruntimmerna ej särdeles fästa sig vid'...»

Dessa minnen nästan öfverväldigade den unga flickan.

»Förfärligt, förfärligt! Natt och dag frågar jag mig hvad det skall bli! Haldan, mot hvilken jag varit så öfvermodig, och som dock besegrat mig med blicken från sina ögon, honom skyr jag framför allt att träffa . . . Men finnes då ingen menniska, på hvars ord jag fullt kan lita? Ah, något faller mig in. Jag skall rådfråga mig å samvetets vägnar hos en man, som hvarken är förmyndare eller motpart, friare eller vän.»

Här afbröts hennes tunga tankegång genom ifrigt samspråk i salen.

Det var förvaltaren, som hemkommit från tinget, der han öfvervarit första rättegångsdagen.

Nu blef det lif i den drömmande gestalten. Stephanie mindes, att det var den stora dagen i Haldans lif, då han första gången suttit domare. Hon skyndade upp och rent af sprang ut i salen.

»Nå,» ropade hon häftigt, »hurudan var han, blef han gillad, kom målet med den stackars slarfviga pigan före? Sitt nu och berätta allt — i detalj om möjligt!»

»Har fröken då verkligen ett så lefvande intresse för vår unge häradshöfding? Det har man ej sett.»

»Skulle jag icke ha intresse för min kusins vigtiga förehafvande?»

»Så mycket bättre. Jo, Hedemålet var före.»

»Men huru såg Haldan ut, då han satte sig? Var der herrskaper?»

»Vår nye domare gjorde ett ordentligt gripande intryck, då han trädde in i tingssalen, och då han tog sin vigtiga plats i besittning. Det gick ett riktigt andaktsmummel från både nämden, bönderna och herrarne! Också såg han, ehuru ung, så ståtlig, värdig och rättskaffens ut, att hvarenda själ måtte önskat honom lycka.»

»Jag tror detta, ja, jag tror det fullkomligt! Och det der Hedemålet . . . hoppa öfver, om något gick förut. När flickan framkallades, såg hon rädd och blyg ut?»

»Intetdera under hela förhöret. Hon betraktade häradshöfdingen mycket noga, och han betraktade henne. Gud, så han såg på henne! Han har underbara ögon. Jag mins, att gamle herrn sade om dem, att de sågo tvärt igenom folk.»

»Ja, ja,» inföll Stephanie, »de äro underbara, men vidare! Hoppa öfver preludierna! Jag har hört, att kommissarien skulle vara hennes sakförare, men jag vill höra *hennes* ord. Fick hon gå ed?»

»Naturligtvis, förstås i sinom tid. Och hon skakades af en häftig rörelse, då domaren sade: 'Du känner ju edens vigt och faran af att icke tala sanning?' Och då blickade han så mildt och uppmuntrande på henne, att det väl gjorde henne godt, för rösten var stadig, då hon berättade, att det varit brukligt, att aldrig någon af flickorna eldade i brukspatrons rum, utan att betjenten Olsson gjorde det. Men den qvällen satt han nere i kortspel hos rättaren, och derför hade han bedt henne, som han då ännu kallade fästmö, fast hon sagt honom ifrån sig, att hon skulle göra honom den tjensten

att elda mellan åtta och nio, då brukspatron var nere i förmaket. 'Jag tyckte väl,' fortsatte hon, 'att jag kunde göra honom den lilla tjensten, och jag såg mycket noga efter elden, innan jag sköt spjellet. Sedan kom fästman och tiggde af mig det löftet, att jag senare, för allra sista gången, efter jag icke ville ha honom, skulle möta honom i korridoren, för det, visste han, att det aldrig var värdt att be mig gå in till *honom,* som hade sin kammare nära brukspatrons sängkammare. Jag gick då, som jag lofvat, men hann knapt fram, innan det blef ett skrikande inifrån och utifrån. Och elden stod i sky inne hos brukspatron, som med nöd kom ur sängen, hvars gardiner flammade. Det stod ett ljus bakom dem. Men jag — det är helig sanning — hade inte satt dit det, och så ropade fästman, att *jag* stält till mordbrand. Det gjorde han af hämd för, att jag inte ville ta honom till äkta man. Jag tänker, att det var just *han,* som satte dit ljuset.' — Men kära fröken, jag är ej i stånd att berätta så här hela rättegången,» afbröt sig förvaltaren.

»Nå, det begär jag ej. Flickan fick väl erkänna sitt slarf till slut?»

»Nej, så gick det icke! Sedan betjenten blifvit framkallad och hållit sig friskt och modigt vid sin utsago om flickan under förhöret, som domaren icke gjorde honom lätt, för han fick frågor, som han både rodnade och bleknade vid, skulle han också gå eden, och det var han färdig att göra, då domaren gaf honom den vanliga högtidliga förmaningen, men i detsamma han såg på karlen, sade han saktare några ord, — jag tyckte det lät som: 'Akta din själ, jag har läst i den' — och med det samma började den anklagades fingrar skälfva, och han såg på domaren, som en själ i pinorummet, och derpå vek han tillbaka.»

»Min gud,» utbrast Stephanie, »mannen var då skyldig till den grymma hämden! Jag tycker mig se Haldan . . . Hvad sade han mer, än de så skakande orden, för att framtvinga bekännelsen?»

»Han sade icke strängt, utan rösten var blott djupare än vanligt: 'Tala nu öppet, ty ditt beteende har redan visat din skuld, men det har ock visat, att du ännu kan komma på rättskaffens väg. Du har icke drifvit din onda gerning till det yttersta'.»

»Och mannen bekände? Hvad en domare har för makt!»

»Det gjorde han . . . Han hade älskat Albertina så öfver allt, att han måste antingen hämnas eller göra af med sig, när hon försköt honom, och i sin ånger lade han till, att han hade domarens mäktiga ord att tacka för, att han dragit fingrarne tillbaka, då han var modig att försvära sin själ på hvad som helst.»

»Det är märkvärdigt — och hvad blir straffet?»

»Med afseende på att eldsvådan ej var afsedd att skada *brukspatron* (karlen vaktade noga på utbrottet af elden), så får han väl inte så långvarigt fängelse. Men fästning får han kanske ändå för brottet mot flickan . . . I morgon afslutas målet . . . Och Gud ske lof, att alla prisa den unge domaren!»

»Ja,» utbrast fru Anna, som hitintills tegat, »han är en värdig arfvinge till min gamle svåger, som borde lefvat i dag. Stephanie, du blir nu åter tyst och sluten. Du är ju glad?»

»Ja mamma, *han* är en värdig arfvinge!»

16.

Ny brefvexling mellan kusinerna.

Under natten, som följde på den sist skildrade aftonen, sof Stephanie föga. Hon såg i en vaken dröm tydligt tingssalen och domaren, flickan och den af vildt qval och hämdlystnad förhärdade brottslingen.

»Hvad,» sade hon i ett slags förbittring, »har denna *tingsdram* att göra med *min* lefnadsroman? Och ändå är intrycket deraf så starkt verkande på mig, att jag alltid skall minnas det. Nå, att jag ej har så pass mycken makt öfver sinnena, att jag kan tvinga dem under sömnens välde! . . . Jag visste förut, att hans ögon skulle förmå tala ett mäktigt språk . . . Och tycker jag mig icke höra de öfverväldigande orden, alldeles som om han sagt dem till mig: '*Akta din själ, jag har läst i den*'. Men jag vill icke, att han läser i min själ, nej, nej, ty just nu föregår derinom någon omstörtning, som jag behöfver ordna utan hjelp. Sedan den der olyckliga lördagsaftonen, då han tilltalade mig så djerft, och den derpå följande söndagen, när hans ögon med den magiska kraften skickade mig sin blick öfver bordet, och pastorn, den hycklaren, lät mig läsa ännu mer af hans ovärdighet, än som låg i hans afhöljda förhoppningar, och vidare dagen i domaregården — Haldan så okänslig, och brukspatron så öppenhjertig — allt sedan detta störtade öfver mig, har jag känt, att jag liksom tappat en del af mig sjelf. Det var en granlaga välgerning af Haldan, att han ej stannade här, då han gjorde förvaltaren sitt besök. Jag kunde icke

uthärda, att han skulle sitta midt emot mig, när jag visste, att jag förlorat den sjelfständighet, som jag icke *kan* undvara, men som jag icke förmår återvinna utan tron på, att en rättegång kan utspinnas. Och den tron kallas och är väl dårskap.

»Jag har sagt mig, att jag, för att afstå från den fixa idén, måste skaffa mig ett på samvete gifvet utslag af en samvetsgrann man, och i morgon skall jag ha det. Sedan (må det utfalla huru som helst) skall Haldan slippa besväret att göra studier i *min* själ. Jag skall skrifva min syndabekännelse.»

Följande dagens afton skref också Stephanie till sin kusin ett bref, som han icke besvarade förr, än efter rättegångsdagarnes slut. Det lydde:

»*Bäste Haldan!*

På ett hårdt sätt, onödigt att omtala, hade hos mig uppstått tvifvel om möjligheten att en dag få läsa de vigtiga orden 'Mannering kontra Mannering', och då en nattfogel ständigt skrek mig i örat, att en hycklare underhållit mitt eget medfödda begär efter makt, icke derför att han trodde på en ny framtidsvy, utan derför att han trodde på sin egen makt att verka för egen del, då beslöt jag att lyssna på nattfogelns ingifvelser.

Jag visste, att en rättskaffens man icke bodde långt borta, och som jag äfven anade, att han förlät en qvinnas barnsliga öfvermod, afsedt att såra icke *honom*, utan en annan, så beslöt jag, att just han, den sanne, enkle herden, skulle gifva mig klarhet.

Jag reste till komministern i dag, begärde ett enskildt samtal, förelade honom mina genom testamentsförändringen svikna förhoppningar samt min tills nyligen hysta förtröstan på resultatet af en rättegång, då jag

uppnått myndig ålder, och det i trots af min förmyndares förlöjligande motsägelser.

Kan du gissa, hvad han svarade?

'Blif icke otålig, unga fröken, om jag citerar min frälsares ord, då en man kom och sade till honom: 'Mästare, säg min broder, att han byter med mig arfvedelen.' — 'Menniska, ho hafver skickat mig till domare eller skiftare öfver eder?' — 'För mig, en i det *verldsliga* domarekallet oinvigd, återstår blott att tillägga: brodern i skriften begärde, att arfvet skulle *bytas,* han fordrade icke, att det skulle afstås helt och hållet; måhända hade hans samvete sagt honom, *hvar* rättvisans gräns började, och hvar den slutade'.

Jag vet knapt, huru jag kom hem, men jag har velat skynda att säga dig, det jag för alltid afstår från min dröm. Men i och med detsamma afstår jag äfven från den gästfrihet, min mor och jag efter farbrors död åtnjutit på Velanda. I höst (jag vill ej förolämpa dig genom ett plötsligt uppbrott) flytta vi till grannstaden, der jag i tid skall försäkra mig om en liten treflig våning, passande för våra omständigheter. Min mor har sitt anständiga underhåll, jag räntan på mina 15,000 rdr. Den fördubbling, du med sällsynt frikostighet gjort på detta kapital, kommer af mig att återbäras, då det blir min rättighet som myndig.

Jag hyser för dig, min kusin, en stor och förtjent aktning, äfven en slägtings vänskap och ständiga deltagande i det sträfvande af ädel verksamhet och värdig lifsgerning, som skall utmärka dig, men du inser nog, att den förtroliga frihet, hvarmed vi skriftligen och muntligen umgingos med hvarandra under det barnsliga skyddet af mitt 'Mannering kontra Mannering', upphört med detta.

Jag vill ej sluta utan att bedja dig förlåta allt, hvari jag sårat dig, och förklara min tacksamhet för

din granlagenhet. Om du gör dig sjelf den frågan, huruvida jag i detta *nu* känner mig olycklig och förödmjukad, så kan du antaga det.

Med högt intresse hörde jag talas om det första mål, du får inregistrera i din domarejournal.

Stephanie.»

Haldan Mannerings svar lydde:

»*Min innerligt värderade kusin!*

Om någonsin en man blifvit öfverraskad, så var det väl jag, när jag fick mottaga och läsa ditt bref, ett bref så oväntadt, att jag icke vågade distrahera mig med dess besvarande, innan sista rättegångsdagen fått ett slut. Och då vägde det emellan en hastig ridt till Velanda, för att göra dig ett besök i flygten, eller att skriftligen säga dig, att du, alltsedan brefvet emottogs, står inför mig som ett nytt väsen. Huru rent, huru öppet, huru qvinligt och högsinnadt har du ej gjort ditt afträde från den idealiskt-realistiska höjdpunkt, der du dock befann dig i ensamhet. De två motsatta begrepp, jag här sammanförde, låta sig förena, och du representerade dem båda. Och ehvad för grunder inverkat på dig, så antager jag, att de varit af den beskaffenhet, att du, med din stolta själ, stolt äfven i sin ödmjukhet, aldrig mer stöter emot dem.

Du vet säkert, att jag djupt sympatiserar med din vackra idé att låta den fattige, rättsinnige gudsmannen afgöra ditt tvifvel. Och jag fann, att hans svar var fullt motsvarande den goda tanke, jag hyser om honom. I sin enkelhet var det sublimt.

Men, Stephanie, den förändring, du sedan förespeglar mig, väcker hos mig en stor oro. Du vill lemna Velanda. Om det sker till undvikande af att träffa mig, så kan jag försäkra dig, att jag, efter min tilltänkta utrikestur nu först, ej allt för ofta skall störa dig der.

Och kommer jag ibland och ni redan flyttat, vänder jag genast, så fort de löpande affärerna äro afgjorda med förvaltaren, ty huru vill du, att jag skall stå ut med att vara der ensam?

Vet du, Stephanie, att det förekommer mig, som om du *nu* i sjelfva verket blifvit invigd herskarinna på godset. Detta är ingen förklaring af artighet, utan det är en för mig moralisk pligt att säga dig, det jag anser, att du lidit orätt. Jag har förut sagt dig något sådant och att just jag hade skulden till din illusion, då jag meddelade tant, hvad jag sjelf trodde. Men hade det varit sanning, hade *du* gerna delat med mig. Det vet jag.

Det var min afsigt att fira din födelsedag med den stora middagsbjudning, jag är skyldig grannarne. Men skulle detta misshaga dig, så väljer jag en annan dag. Gif mig två ord till svar och bered dig på att åtminstone mottaga din afsatte bolagsman. Du mins väl, att vi hade en kollationering att göra.

Din ständige vän, beundrare och tjenare.

H. M.»

Dagen derefter kom till Haldan en biljett:

»Ditt bref har gladt mig, utan att förändra min åsigt om hufvudsaken. Kollationeringen hörde till gamla tiden och bör ej åter upptagas. Angående att du ville fira min födelsedag med din stora middagsbjudning, så bönfaller jag om ändring i programmet. På alla dagar är Velanda förtjust att se sin herre.

Stephanie.»

7.

Stephanies födelsedag.

Aftonen förut hade Haldan i ett par hastiga rader till sin tant anhållit om att få komma till frukosten, som äfven borde innefatta kaffe, hvilket var nödvändigt, då man varit ute i en sexton graders köld. »Men, bästa tant, jag stannar hela dagen.»

Oändligt smickrad af, att biljetten var till *henne*, hade fru Anna gjort sitt bästa för att motsvara förtroendet. Salen, liksom sjelfva bordet och servisen, lyste af solsken, bredbladiga växter af den mest skiftande grönska, brokiga hyacinter och friska blommor i vaserna.

»Jag kan aldrig uttrycka, hur lycklig jag är,» sade hon till förvaltaren, som blifvit ombedd att på förhand bese härligheten. Det var mig alldeles opåräknadt, att han nu, då det just under hela månaden varit litet kyligt, skulle visa denna hjertliga förtrolighet. Måtte nu endast Stephanie . . .»

»Ja, derpå hänger det,» svarade förvaltaren. »Hon har varit sig mycket olik på en tid. Och i söndags, då pastorn kom på visit, kunde hon ej förmås till de vanliga sångöfningarne, och sedan var hon så stel emot honom, att han säkert blef missnöjd, efter han reste mycket tidigare än vanligt.»

»Jag har också funnit förändringen hos henne. Och inte vet jag, om det var skämt, men i går nämde hon, att vi för hösten skulle hyra våning i staden. På sommaren kunde vi stanna, efter egaren skulle göra en utrikes resa.»

»Det var märkvärdigt. Men icke blir hans färd ut i verlden längre än ett par månader. Det har han sagt mig. Och fru Mannering mins, att den qvällen, jag kom från tinget, voro hennes känslor för unge domaren riktigt upprörda. Då tänkte hon på allt annat än flyttning. Men hvem kan förstå skiftningarne i *hennes* sinne?»

»Ingen! Nu går jag och försöker, om jag får komma in med min moderliga gratulation. Jag har redan förut varit vid dörren, men då tillropade hon mig att vara snäll och komma senare: hon vore ej i ordning.»

Men om vi nu titta in i de två vackra och smakfulla rum, som bebos af dagens hjeltinna, och hvaraf det yttre, ett stort kabinett, ligger åt den vidsträckta gårdsplanen, på hvars gamla bokträd rimfrosten strött en sådan rikedom af isperlor, att grenarne, när de svaja fram och åter, frikostigt utkasta sitt öfverflöd.

Klockan är mellan nio och tio, och alldeles färdigklädd i en utsökt, ljus morgontoalett, öfver hvilken en purpurröd sjal lätt draperar sig, sitter Stephanie bakom ena fönstergardinen, försänkt i tankar, med händerna korsade öfver bröstet.

Det var ingen ungdomlig, glad förväntan, som låg på den unga flickans ansigte, då hon i dag fylde sina nitton år och tänkte på, huru förändradt hela lifvet och framför allt hon sjelf syntes. Det skulle för alltid blifva henne omöjligt att glömma två saker, att hon, med sin sjelftillit, sitt, som det synts henne, tidigt mognade förstånd, låtit af smicker förleda och missleda sig och endast tjenat en förmäten prests egoistiska önskningar till redskap, och att hon af en annan prest, sträng

i sin mildhet, blifvit genom Den heliga skrift visad till rätta.

Det kom äfven för henne, att hon led af ett tredje sår, men det behöfde ännu icke granskas så noga, som de två andra.

Nu klingade bjällror genom skogen och strax efter på sjelfva gården ... Hon smög sin blossande kind intill gardinen.

»Så glad han ser ut! Hans ansigte strålar ordentligt och är på en gång så likt och olikt det ansigte, jag såg på min gamle farbrors begrafningsdag. Ja, han har ett ädelt och skönt ansigte, och hela hans personlighet bjuder aktning och förtroende, och ändå, *ändå* gör han på mig ett allt annat än lyckligt intryck. Han har sina vapen i rösten, ögonen och orden. Men jag *vill* icke bli böjd och formad. Nej, jag är icke skapad för vissa svagheter. — Och *pastorn* kunde drömma sig!... O, huru rysligt att veta, det jag *varit* beherskad!... Jag skall skynda ned i salen, så att min herr kusin och jag ej träffas ensamma, och han skall få se sin för detta motpart fullkomligt obesvärad taga emot honom.»

Haldan dröjde endast få minuter på sina rum, innan han med hurtig gång och strålande blickar skyndade in i salen, direkt emot Stephanie, som han utan förberedelse tog i famnen och kysste, ordentligt kysste på kinden, innan hon hann att hvarken blifva förvånad eller draga sig undan.

»Du har då de allra broderligaste fasoner, men äfven systrar ...»

»Du menar kusiner, som äro ädelmodiga på sina födelsedagar, när det är fråga om slägtprogram. Men hvarför tala om *program?*» tillade han med det mildaste och innerligaste tonfallet i sin vackra, manliga röst. »Stå icke du och jag, min ädla Stephanie, här såsom

de två sista ättlingarne af vår slägt? Hvarför behöfves då ursäkt för det oskyldiga utbrottet af en hängifvenhet, som icke derför är mindre vördnadsfull ... Min goda tant Anna, nu är turen hos tant.» Och skyndsamt lemnande kusinen för modern, fick denna ett annat famntag, hvarefter han med ett kraftigt handslag helsade förvaltaren.

»Nu till kaffet!» sade Stephanie. »Jag skall servera husets herre. Men hvad är det du sticker in i min servet? Ett fodral! Ack, Haldan, huru kan du förstöra vårt oskrymtade nöje med en present, som tvingar mig att skrymta en tacksamhet, som jag bestämdt icke kommer att egna dig?»

»*Mig!*» svarade Haldan med en särdeles lyckad min af förvåning. »Icke tror jag, så förhoppningsfull min natur än är, att vi hunnit så långt i förtrolighet, att jag skulle våga erbjuda dig en present. När du druckit ditt kaffe, kan du ju öppna fodralet: gifvarens porträtt skall möta dig.»

»Nu kan jag visst icke vänta ... Kära mamma, tag emot kannan, så att jag genast får göra den utlofvade bekantskapen. Ett armband af guldplåtar, sammanhållna af dubbla kedjor, och i hvarje plåt den skönaste emaljerade pensée. Nu måste jag då se, hvem som på detta artiga sätt vill fastkedja mina tankar. Jag vill aldrig tro, Haldan, att du narrat mig, och att det blir du sjelf, som möter mig, då jag öppnar medaljongen.»

»Nej, var lugn! Huru kan du tro mig om ett så ogranlaga skämt?»

»Förlåt, förlåt! O, hvad ser jag? Farbrors bild! Så likt, så likt! Se, mamma, se, herr Kronberg, är det icke, som om farbror stigit ned till mig? Min gode, gode Haldan, hade du ett så likt porträtt af honom?»

»Det hade jag,» svarade den unge juristen strålande.

»Men huru kunde du falla på den idén,» tillade hon med förtjusande skalkaktighet, »att alla dessa små, fina kedjor och älskliga penséer skulle vara nödiga, för att jag skulle tänka på farbror, som jag ständigt minnes?»

»Hvad utanverket beträffar, så tycktes mig,» svarade Haldan leende, »eller rättare trodde jag . . . Nå, jag minnes ej precis, hvad jag trodde, måhända på någon blygsam relation mellan farbroder och brorson.»

»Ack, hvad du väl är hemma i din advokatyr! Tack *utan* skrymteri! Det skall genast påsättas.»

Sedan denna vigtiga affär blifvit afslutad genom Haldans biträde, kom kaffebordet med all dess välsignelse till full heder. Men fru Mannering och förvaltaren kunde ej se sig nöjda på gamle herrns bild, allt medan deras hemlighetsfulla ögontelegraf var i full gång.

Slutligen anmärkte förvaltaren, att äfven sjelfva dagen firade frökens födelsedag: det hade blifvit en vårmild luft, solen lyste öfver skogens rimfrost riktigt inbjudande och föret vore förträffligt.

»Ja, så förträffligt,» inföll Haldan, »att jag bjuder dig på en timmes slädfart, min lilla Stephanie. Du vill ju ej neka? Jag är säker kusk.»

»Nej, visst icke! Det skall bli roligt och uppfriskande. Vi kunna resa vid tolftiden. Herr Kronberg får min tacksamhet för idén.»

»Den återlemnar jag pligtskyldigast, efter häradshöfdingen just vid framkomsten meddelade mig sitt förslag.»

I den varma, beqväma släden, insvept i präktiga skinnfällar, reste nu det unga paret öfver den hvita skogsbanan, och som farten stundom gick svindlande

raskt under bjellrornas klang, kom det emellanåt hela småskurar af uppsmält isregn från träden, hvilkas hängande grenar ofta berördes.

»Nu,» sade Haldan skrattande, medan han slog af Stephanies kappa de skarpa ströperlorna, »nu tyckes mig, att du kan hafva fått nog af det här. Jag får ju icke tala ett ord med dig.»

»Så tala då, medan hästarne falla in i en liten vårdröm om gröna ängar i stället för det här snölagret, hvaruti deras hofvar måste fördjupa sig.»

»Hvad beträffar vårdrömmarne, så torde väl också vi känna det välsignade behaget att drömma dem bland våra gröna ängar. Den här vägen skola vi både rida och promenera öfver.»

»Du säger *vi?*»

»Ja visst, jag tänker dröja här under försommaren. Men kanske är du redan då upptagen med dina flyttningsbestyr.»

»Du uttrycker dig i en ton, alldeles som om du icke trodde på vår flyttning.»

»Man tror ogerna på hvad man icke vill tro. Har det aldrig, dyra Stephanie, fallit dig in, att ... att vi kunde rangera saken så, att du lagligen blefve herskarinna på vårt sköna Velanda?»

»*Lagligen!*» svarade hon rodnande, men kort. »Det kunde visserligen ske på två sätt, men intetdera skulle behaga mig.»

»Det var då ett öppet svar och raskt sedan! Du har bestämdt öfvat dig derpå, sedan du tog kännedom om det der tillägget i salig farbrors breffragment.»

»Hvilket du efter den här vändningen i samtalet gerna kan få.»

»Men säg åtminstone — du får icke taga detta alldeles som ett frieri, utan snarare som ett ögonblickets

infall under en upplifvande slädfart — säg, hvarför saken skulle vara dig så misshaglig!»

»Derför att jag ej har ringaste lust att bli herskarinna under en *herskare*.»

»Och du antager, att din kusin . . .»

»Skulle bli en sådan, det antager jag . . . Jag tycker mig dag och natt se din blick, sådan du stundom kan gifva den, och, vet du, för mina öron ljuda ständigt de ord, du i domstolen uttalade till den arme hjelten i kärleksdramen från Hede: *'Tänk på din själ, jag har läst i den!'* — Du skulle skrämma mig med din klarsynthet. Hvarken min själ, mitt hjerta, mitt sinne eller mina tankar vill jag se afslöjade.»

»Stephanie, du smärtar och sårar mig, och du är den underligaste qvinna, man kan tänka sig. Jag har icke kunnat ana, att du så fullständigt satt dig in i ett förhållande, der jag står som en fattig nybörjare. Du har då antagit, att mina känslor hyllade dig annorlunda, än i trofast vänskap?»

»Jag har antagit, att du af den ädlaste bevekelsegrund kunde vilja godtgöra mig mitt missöde genom en så kallad laglig rättighet. Du skref ju, att det skett mig orätt. Och i det fallet borde jag tänka mig före.»

»Men du tänkte dig aldrig en *annan,* starkare bevekelsegrund?»

»Aldrig! En sådan man, som du, sansad vid alla tillfällen, kan förmodligen såsom *domare* uppfatta en sanslös passion, påverkad af svartsjukan, men att personligen erfara makten deraf . . . Ah, för att fatta en sådan idé måste man vara mycket inskränkt eller mycket löjlig!»

»Och som du är ingendera delen, så antager du dig ega nog menniskokännedom, för att, så att säga, redan känna *din kusin* från perm till perm, utombords och inombords.»

»Hvad som fattas mig i menniskokännedom, tror jag mig ega i instinkt.»

»Mycket bra! Skulle denna instinkt äfven kunna säga dig, om det skulle för dig blifva en radikal omöjlighet att någonsin i en ännu oupplefd framtid fatta idén om kärlek för den der dömde mannen? Ingen kan veta de kommande dagarnes hemligheter.»

»Just derför,» svarade hon med en mindre frimodig röst, än den hon hittills låtit höra, »är det fullkomligt *oklart* att tänka sig in i det *oklara* tema, du förelägger mig. Men så mycket kan jag likväl säga, att huru min känsla än gestaltade sig, jag dock icke afveke från mina åsigter. Men nu är det tid att vända om! — Och hör, käre Haldan, träffar du under din resa på något väl rangeradt, förnuftigt äfventyr och du förer hem hjeltinnan deri, så vet, att jag, som alldeles bestämdt flyttar från Velanda i höst, skall blifva henne en mycket tillmötesgående vän, fullkomligt motsatsen till hvad jag i mitt stormiga sinne utlofvade, då jag vurmade på 'Mannering kontra Mannering'.»

»Tack! Du är alltför god. Jag känner mig helt upplifvad vid tanken, att min hustru skall få njuta af en så rikt begåfvad sällskaparinna. Men sätt henne för all del icke i hufvudet vissa af de åsigter, du hyser om hennes man!»

»Åh, frukta ej!»

18.

Det andra sättet, hvarpå Stephanie kunde bli laglig herskarinna på godset.

Sommaren hade flytt, och hösten hade längesedan åter öfverstrött trädgårdarnes och parkens gångar med röda löf. Det hade icke blifvit några promenader, som kusin Haldan talat om, ty, påverkad af ett trefligt ressällskap, företog han sin utfärd helt tidigt på sommaren och gjorde ingen vidare invändning mot Stephanies och moderns flyttning från Velanda.

På sjelfva afskedsdagen, då fru Mannering hoppats, att åtminstone något ord i öfvertalningsväg skulle låta höra af sig, afhördes ingenting annat än ett lätt och slägtvänligt samspråk. Han tycktes ej det ringaste berörd af något djupare intryck.

Och nu var han borta.

»Han har väl aftalat med dig att skriftvexla under resan?» frågade den bekymrade modern sin dotter, som stel och tyst satt fördjupad i läsningen af en tidning.

»Nej,» svarade hon likgiltigt, »våra aftal slutade på min födelsedag under utfarten.»

»Kunde jag icke tro det!» sade den stackars frun, jemrande sig vid den olycksaliga vissheten, att hennes styfsinta dotter säkert klipt af tråden till sin egen roman, och nu skulle andra få lida för denna dårskap! Hvad var orimligare, än att släppa ur händerna det ståtliga Velanda, som den nyckfulla förut så vildt stridt för, och i stället söka hamn i en liten stadshåla och i en liten trång våning?

»Är det ej ett elände att gråta öfver?» yttrade hon klagande, under det hon, sittande midt emot förvaltaren, satte hårdt ned och tog omildt upp de stackars försvarslösa schackbönderna.

»Ställningen är mycket ledsam,» svarade han i sin lugna, men deltagande ton. »Emellertid förmanade han mig i sista stund att se fruntimmerna i allt till godo. De finge gerna taga med sig så mycket bohag deras våning erfordrade. Och hvad på godset växte, från trädgårdarne och drifhuset, från ladugården till hönsgården, skulle ställas till deras disposition.»

»Så hyggligt, så genomhyggligt! Men förvaltaren skall få se, att hon icke vill ha en enda stol härifrån, utom möblerna i hennes egna två rum, som hon fick nya till skänks af sin farbror. Och allting i matväg — maten, som är så dyr i staden. — Det lär jag ej få taga emot . . .»

Och nog hade fru Mannering spått sant. Icke det allra ringaste, utom sitt eget, lilla möblemang, tillät Stephanie att medfölja vid flyttningen, och en sådan brådska brann inom henne, att hon icke gaf sig ro förr, än hon erhöll en våning, som kunde få tillträdas den förste september i stället för den förste oktober. Och aldrig hade förmyndaren stått så högt i hennes ynnest, som nu, då han gillade flyttningen och icke nekade penningar. Han erinrade blott om, att då våningen hyrdes i hennes mors namn, denna naturligtvis vore berättigad att följa sitt omdöme i vissa ganska kloka saker, och detsamma yttrade förvaltaren, som af de båda herrarne utan fråga var den svagaste för Stephanie. Och han tillade, att modern *ensam* borde hafva hushållsdetaljerna om hand.

Stephanie begrep, att detta betydde det samma, som att *hon* skulle vara blind och döf för de relationer,

som aldrig torde sluta mellan den lilla våningen i staden och det stora Velandas förrådsrum.

Men sedan denna feberaktiga verksamhet kommit till sin fullbordan — det vill säga, sedan bostaden fått allt utom sina nya innehafvare, betogs Stephanie af en gränslös trötthet, och det oaktadt vandrade hon flera timmar om dagen genom skogsparkens mörka gångar... Och på hvem tänkte hon då, om icke på *honom,* hvilken hon gifvit förklaringar, som nu föreföllo henne allt mindre och mindre sanna?... För hvarje dag, som grydde, och hvarje sol, som gick ned, fattades hon af en allt djupare nedslagenhet, och till slut tycktes hon knapt minnas sin flyttning.

Slutligen blef det modern, som erinrade henne, att de väl icke borde göra sig löjliga i folkets ögon. Hon visste ej, hvad hon skulle svara på frågor om det ena eller andra, då hon icke mer hade rättighet att gifva befallningar.

»Vi resa i morgon,» sade Stephanie. »Det kan mamma nämna.»

Då sista supén intogs, nedlät hon sig att fråga förvaltaren, om han nyligen haft bref från egendomsherrn.

»Nej,» svarade han, »det är flera veckor sedan. Jag förmodar, att han är på hemvägen.»

Något vidare blef ej taladt i det ämnet. Och följande eftermiddag gjorde fruntimmerna sitt afgörande inträde i den två mil från Velanda belägna staden och togo sin färdiga våning i besittning.

»Mamma, jag stannar i mitt rum, jag vill hvarken ha té eller qvällsvard, jag vill endast bli ensam.»

Och ensam ville hon äfven den följande och derpå följande dagen vara. Hon måste naturligtvis för syns skull deltaga i måltiderna, men hon hade förlorat sin aptit, liksom sitt lefnadsmod, och såg ständigt allt blekare och tröttare ut.

I den lilla staden hade man väntat helt annat. Der bodde mycket trefligt och bildadt folk, som icke blott hade sin societé, sina sällskapsspektakler, sina koncerter och läsecirklar, utan till och med besöktes af resande vetenskapsmän, hvilka höllo föredrag i så olika genrar, att det kunde räcka till för hvarje billigt, ja, till och med obilligt anspråk. Och i medvetandet af alla dessa resurser skyndade man att göra visiter och öfverhopa de nykomna med bjudningar. Men det blef icke annat än nekande tacksamhetsbetygelser.

»Kan mamma icke gå? Jag tänker ej under hvarken hösten, vintern eller våren besöka ett enda sällskap.»

»Mitt dyra barn, jag fruktar, att du är sjuk.»

»Jag är icke sjuk, men jag blir det, om jag ej får vara i fred.»

Och i sin ensamhet blef hon, stum i sin dofva yttre stiltje och i sin inre disharmoni.

Omkring tre veckor sedan Stephanie inflyttade i det främmande hemmet, gick höstsolen upp öfver en dag, som för henne blef ett outplånligt minne. Sorg- och glädjedagar lågo sedan framför henne, men ensam stod *denna,* lik märket vid en korsväg. Och hvad hinder, som än mötte, hon måste fram på den, som låg henne närmast.

Under de näst föregående dagarne hade hon erfarit en så olidlig oro, som vissa, i synnerhet nervösa personer känna vid stundande brytningar i själs- eller kroppslifvet, och hon kände sig rent af tröstlös, då hon på något sätt distraherades från detta tillstånd, hvilket dock för henne utgjorde en känsla af olidligt qval.

Man kan då tänka, huru hon upptog underrättelsen om den unge brukspatron Hägers ankomst och enträgna

önskan att få träffa henne. Men hon måste visa sig och med förströdda sinnen afhöra, att han kommit in till staden för att i sparbanken insätta 500 kronor för stackars Albertina, en billig ersättning för hennes orättvist påförda lidande.

»Hon har nu flyttat till ett godt hem, der hon tänker fullkomna sig i väfkonsten, och vet herrskapet,» hette det vidare, »jag lofvade den stackars brottslingen (brottslig genom en förryckt kärlek), att jag skulle taga honom tillbaka, då han släpat ut sin strafftid. Men jag ser, att jag totalt tröttar ut fröken, och jag ser äfven med allvarligt bekymmer och stor missräkning, att hvad jag mer önskade få säga icke skulle vara lämpligt.»

Stephanie såg på honom med ett så främmande och förvirradt uttryck, att han blef rädd och genast fattade sin hatt. Fru Mannering följde honom ut i salen, der hon fick ett efterlängtadt tillfälle att utgjuta sin ångest för dottern och sin bäfvan för sig sjelf. Hon vann både deltagande och en viss upplifning genom sin gästs oförbehållsamma häntydningar på en *ny* flyttning, om han blott kunde vinna det mål, hvarefter han sträfvade.

Då han lemnat henne, började den beskedliga qvinnan roa sig med jemförelsen mellan den stora våningen på Hede och den stora våningen på Velanda, men hon hann olyckligtvis ej längre än till den beräkningen, att Hedevåningen hade ett rum mer, då hennes uppfriskade sinnen, tyvärr, måste in i en annan kanal.

Hvad i all verlden betydde detta: en vagn, som kom i fyrsprång, stannade vid förstugudörren, och derur stego samtidigt domaren och förvaltaren? Och vagnen for ned åt hotellet till.

»Jag ser på deras ansigten, att det icke är fråga om en visit. Nu blir väl Stephanie alldeles . . .»

Fru Mannering hann ej längre i sina slutsatser, ty från ena dörren inträdde de båda herrarne, från den andra Stephanie.

»Hvad är det?» ropade hon emot dem med en röst, alldeles olik den, hvarmed hon blifvit begåfvad. »Bref från utlandet?»

»Kära barn,» svarade häradshöfding Hageman, »det är ej ett bref från utlandet, utan ett telegram från Stockholm ... Och vi få icke dölja, att det är af allvarsam beskaffenhet.»

»Jag förstår» — den unga flickan var likblek — »jag förstår, att han är farligt sjuk, kanske redan ...»

»Nej, icke död, fröken,» skyndade förvaltaren att säga, »men mycket sjuk, och vi ansågo, att, då han kallar både mig och häradshöfdingen till sig, vi ej borde resa, utan att förbereda fröken på hvad som *kan* inträffa.»

»Ja,» svarade hon med skärande köld, »*det* kan inträffa, att jag nu blir oomtvistad egarinna af Velanda. Men jag svär, att jag, om den rättmätige egaren dör, aldrig i evigheternas evighet skall i fullt medvetande sätta min fot på detta olycksställe, som ni må göra hvad ni vill af, till exempel en asyl för sinnessjuka. Och då torde jag bli en af de första patienterna ... Men hvarför hindra vi oss? Jag är strax färdig. Vi skola väl möta diligensen?»

»Min arma Stephanie,» sade förmyndaren nu helt faderligt, »du kan omöjligt få följa med.»

»Omöjligt, finnas några omöjligheter för *mig!* Akten er båda, mina herrar! Ingendera af er vet, hvad som tilldragit sig mellan mig och Haldan, och resa ni utan mig, så bli det ni, som inför Gud få ansvara för mitt förnuft. Jag känner, huru det står till med mig. Och jag *skall* dit.»

De båda männen sågo bekymrade på hvarandra.

Förvaltaren talade först.

»Herr häradshöfding, jag tror icke vi böra vägra henne, hvad hon fordrar. Jag tror, att fröken har någon fråga oafgjord med sin kusin och sitt samvete, och så framt läkaren tillåter det, så må hon få se honom. Han har dessutom tre rum — och sin gamla städerska i huset.»

»Det måste väl ske då,» bifogade förmyndaren, »med det uttryckliga förbehåll, att fru Mannering reser efter i morgon. Och tag då med, hvad Stephanie behöfver! Nu ha vi blott en halftimme, som återstår. Diligensen afgår till B. jernvägsstation.

»Tack, o, tack! Ni ge mig mer än lifvet. Jag skall vara färdig inom tio minuter. Men om ni nekat, skulle jag ändå varit vid stationen. Jag *vill* ej komma för sent.»

Hon sprang in i sitt eget rum.

»Har hon varit så här länge?» frågade herrarne samtidigt. »Hon är *mycket* sjuk,» tillade häradshöfdingen.

»Hon grubblar på något,» svarade modern gråtande. »Förvaltaren har visst rätt.»

19.

Madam Larsson och grönsiskorna framträda åter på scenen. En morfinvision.

Det var ännu temligen tidigt på morgonen, då våra resande ankommo till Stockholm. Det bestämdes, att förvaltaren med det samma skulle begifva sig till Fredsgatan, der herrn till Velanda bodde, och att häradshöfding Hageman skulle ledsaga sin myndling till närmaste hotell.

Men så fort man kommit ur jernvägskupén hakade sig Stephanie så fast vid förvaltarens arm och såg på honom (talat hade hon knapt på hela vägen) med så ödmjukt bedjande blickar, att han icke hade styrka att emotstå henne.

»Galenskap!» sade förmyndaren strängt. »Tänk på, hvad åsynen af henne kunde åstadkomma! Var då förnuftig, Stephanie! Du kunde råka att få en allvarsam förebråelse att göra dig, om du envisas.»

Hon svarade ej, men hennes kropp började darra så häftigt, att förvaltaren hastigt tog sitt beslut.

»Jag ansvarar för, att hon ej skall åstadkomma någon olycka. Hon blir lugn, blott hon vet sig vara i samma hus. Icke sant, fröken?»

Hon nickade bejakande. Förmyndaren måste gifva efter och fick till tröst förvaltarens försäkran, att unge herrns gamla uppasserska vore en klok och aktningsvärd qvinna, som med ömhet och förstånd skulle taga hand om sin husbondes kusin.

»Lyckligtvis hafva vi fru Mannering här i morgon,» mumlade förmyndaren, »*hon* är dotterns naturliga förkläde.»

Vid Gustaf Adolfs torg stego Stephanie och hennes beskyddare ur hyrvagnen och voro snart framme.

»Herr Kronberg,» hviskade Stephanie, »det kommer aldrig en dag, då jag glömmer detta, och hvad helst möter mig, skall jag i mina böner aldrig glömma *den*, som förde mig till *honom*. Och nu är jag stark och möter modigt lifvet eller döden.»

»Tack, kära fröken! Visa nu blott tålamod, så att jag slipper för stora samvetsqval!»

»Jag lofvar att vara tålig.»

Då de nu stigit upp för de två trapporna och funno klockan tillstoppad, blef förvaltaren rädd, men knackade sakta.

Dörren öppnades genast af en i tamburen vaktande betjentgosse, som, utan att afvakta någon fråga, sade, att natten varit sömnlös, och att doktorn vore inne. Han tycktes mycket väl veta, hvem förvaltaren var, men såg stinnt på Stephanie, liksom han velat fråga: *hvad skall den här?*

»Hör på, min gosse, är madam Larsson också inne? Jag skulle vilja tala med henne först.»

»Jo, hon håller på att städa i salen, jag skall genast säga till henne. Herrn är väl förvaltaren, som vi väntat?»

»Alldeles det.»

I detta ögonblick öppnades dörren från salen, och madam Larsson, alldeles som hon gick och stod i första stadiet af denna berättelse, endast en smula förnämare i klädsel och fasoner, trädde ut och gaf genast förvaltaren på hans anhållan den högtidliga försäkran, att hon skulle taga hand om fröken till det bästa, helst om nådiga fröken, tills hon fått ställa det bättre, ville vara så god och nöja sig med hennes kammare. Der funnes en hederlig soffa, som nyss blifvit inflyttad från husbondens rum, att hvila på.

Med djupt förtroende fattade Stephanie, som knapt längre kunde hålla sig uppe på sina fötter, madam Larssons stadiga arm, medan förvaltaren på en vink af denna husets genius försvann i den halfslutna salsdörren. Tvärs öfver förstugan låg en frånskild kammare, som beboddes af Stephanies värdinna, och här såg så snyggt och inbjudande ut, att stackars Stephanie, då hon ytterligare mottogs af en stor familj glädtigt sjungande grönsiskor, brast ut i tårar, som hon så länge saknat.

»Kära nådig fröken, ge inte allt förloradt ännu: en febersjukdom har många vändningar. Kors i all verlden så lik hon är den fotografi, som häradshöfdingen har öfver sängen. Och jag, som, Gud hjelpe mig, trodde, att det var fröken Adaminas, fast jag visst inte tyckte, att hon var hälften så vacker, då hon förde hit blommor i går, åtföljd af brodern, gode vännen, förstås.»

»Fröken *Adamina*...?» — Stephanie sjönk ned på soffan.

»Ja, fröken lilla! Hon är ändå dotter till hofrättsrådinnan, som hade henne med sig i utlandet. Der träffa' hon *min* herre i påfvens egen stad, de kände hvarandra något förut, och så blef di mer bekanta i ruinhoparne, för der lär vara rysligt med ruiner.»

»Och hon bar hit blommor?»

»Ja, men han skickade mig ut med dem,» skyndade den kloka madam Larsson att tillägga, när hon såg fröken blekare, än den hvitaste lilja. »Han kunde inte tåla lukten... Men nu ska' min fröken ha sig en kopp varmt kaffe. Och tyst, skrikhalsar...! — Vi ha fått flytta dem hit, för doktorn sa', att de störde unge herrn, och soffan kom här nu alldeles till pass. Det skulle vara två sängar i sängkammaren, när han flyttas.»

»Ack, snälla fru Larsson, gå icke förr, än jag fått veta om... om... det är mycket farligt.»

»Ja, nog kan det vara farligt, det kan ju alla sjukdomar vara. Men doktorn har nu på morgonen sagt mig, att med mycket noggrann vård — och det skall då aldrig fattas hvarken natt eller dag — tör han väl gå igenom, bara han fick naturlig sömn.»

»Tack, måtte Gud välsigna hans goda sköterska...! Men är det ingen mer, som vakar?»

»Inte ännu. Men fröken måste ha kaffe.»

När den hederliga qvinnan, som med sin kloka blick redan genomskådat Stephanies hjerta, återkom

med brickan, reste sig hennes unga gäst plötsligt upp från soffkuddarne. Hvar hennes själ under brinnande bön varit, kunde läsas i hennes ansigte, hvilket hon dock sökte dölja der borta bland de grönklädda gallren vid grönsiskornas bur.

»Gå inte från soffan, kära fröken! Se här har jag ett litet bord och der sätter jag kaffet.»

»Han tyckte ju om de här små vännerna.»

»Jo, fröken, *det* är säkert! Siskorna och rosenbönorna va' hans förlustelse, då han som den fattige notarien lefde borta bland Södra bergen, och inte har han heller glömt dem, sedan han blef en rik herre. Han såg dem äfven gunstigt an, då han för åtta dagar sedan kom hem, men han var, Gud bättre oss, redan då sjuk, fast han trodde det skulle gå öfver. Men fattig eller rik, sjuk eller frisk, är han densamme välsignade mannen, som blir älskad och aktad för sitt eget ömsinta och rättskaffens väsen.»

»Fru Larsson talar så, att det djupt rör mig.»

»Nå, jag har ju passat upp på honom i flera Herrans år. Och jag var just inne, då testamentet kom. Han bad mig vänta inne hos mig, men stöta på honom, om han glömde sig, för han skulle upp i rätten. När halftimmen var gången, gick jag till hans dörr, och då hörde jag honom snyfta och två gånger ropa 'stackars barn, stackars barn!' I min dumhet trodde jag då, att han blifvit alldeles arflös och att han jemra sig för sig sjelf, fast *det* var honom bra olikt. Men sedan — fröken förlåter! — har jag hemtat upp ett korn här och ett der och, när jag lagt det ena till det andra, förstått, att det var på nådig kusin han tänkte. Men tst! Här kommer herr förvaltaren. Nu får fröken besked ... Jag skyndar mig ut, jag.»

Medan Stephanies hjerta slog högt af stolt förtjusning öfver dens enkla ädelhet, som hon behandlat så

illa med sitt sjelfviska öfvermod, trädde hennes beskyddare på resan in och tog plats bredvid henne.

»Jag är beredd ... Tala!»

»Kära fröken, han är mycket svag ... Men han hviskade en fråga, om *hon* fått veta att ... Doktorn begrep väl af instinkt, hvad ordet *hon* betydde, och gaf mig ett varnande tecken. Jag hade redan afsides fått nämna till honom om frökens ankomst. Och så sade jag, att både fröken och hennes mor ämnade sig om några dagar hit upp och att fröken gerna rest med det samma, om det kunnat ske.»

»Och huru såg han då ut?»

»Han smålog och betraktade doktorn, som genast förklarade, att det nog ginge för sig om en vecka. Men när jag följde honom ut, förklarade han, att det vore alldeles omöjligt, att fröken kunde få se honom i morgon. Jag vakar i natt till tre, då madam Larsson tager vid. Doktorn säger, att hon är en förträfflig sjuksköterska. Men nu råder jag, att fröken följer med till hotellet och får sig ett par timmars sömn.»

»Nej, jag kan lika väl sofva här på Haldans soffa. Jag går ej till hotellet förr, än mamma kommer.»

Detta sades i en så lugnt deciderad ton, att förvaltaren verkligen blef förundrad.

»Fröken är, Gud ske lof, icke längre så orolig.»

»Nej, jag lofvade ju att bli förnuftig, blott jag finge komma hit.»

»Nå, det är bra! Jag återkommer på eftermiddagen. Nu kan fröken vänta sin förmyndare. Farväl, lilla fröken! Vi hoppas det bästa.»

Det var natt.

Madam Larsson hade aflöst förvaltaren, och patienten, som intagit det söfvande medlet, tycktes slumra lugnt. Men var den trogna sjukvakterskan ensam i rummet eller hade hon ej låtit beveka sig af tårar och böner och tillåtit en på hennes medlidsamhet förtröstande själ att få komma in på en aldrig så liten stund?

Vid ytterkanten af den något framskjutna skärmen satt i länstolen en fin, nedlutad gestalt och betraktade i tyst ångest den sjukes feberglödande drag ... Hon andades knapt hörbart. Men ändå hände sig en gång, att hans ögon öppnades och stirrade på henne, som af förskräckelse blef orörlig som en bildstod.

Han började tala liksom i en half dröm.

»Förlåt, fröken Adamina ... Jag rådde ej för, att doktorn förbjöd, att blommorna finge vara inne ... Det är mycket vänligt, att fröken kommit hit ... Fröken ser på den der fotografien öfver sängen ... Ja, det är sant, att hon är skön. Men hon är icke god — icke sann — ens mot sig sjelf. Hon sade mig, att det funnes *två* sätt, på hvilka hon kunde bli *laglig* herskarinna på godset. Jag tänkte icke på mer än *ett,* och det var just det, hon ej brydde sig om. Men nu har jag kallat hit både domaren och ombudsmannen, så att nu skall hon, till följd af lagligt testamente, bli sjelfherskarinna. Men vet fröken Adamina, hvad som då händer? Jo, hon kommer att störa min ro i grafven genom ånger och klagan ... Stackars älskade barn, jag hör henne redan och jag skulle så gerna gå upp och trösta henne, om jag finge af det tunga täcket. Men det går inte, det går inte!»

Och så slötos hans ögon igen, och han föll in i en tyngre, men orolig sömn. Visionen var slut.

»Kom i Herrans namn härifrån,» hviskade sköterskan. »Jag skall väl aldrig förlåta mig, att jag lät fröken öfvertala mig till detta.»

»Jag går, men låt mig blott sakta stryka med min hand öfver honom.»

Och visst var det väl någon magnetisk kraft hos henne, ty sömnen blef lugnare.

Derpå försvann hon som en ande . . .

Skulle väl sådana känslor, som de Stephanie nu erfor, kunna så skildras, att de klart framstode i sin mångdubbla betydelse? Utan tvifvel icke! Det vet den, som haft tillfälle att se en själ ur förtviflans stumhet vakna upp och, famlande hit och dit, öfverallt söka reda och ro, men öfverallt dock finna sig tillbakastött ned i mörkret.

Slutligen fann hon *en* redig tanke, som hon kunde fasthålla sig vid, då dimmorna började skingras, och denna tanke lydde så: »Hvad var min afsigt med denna resa?»

Men hon dröjde att öppet gifva sig ett svar, ty i och med detsamma måste hon också svara på den frågan, hvarför hon, alltsedan den minnesvärda slädfarten, då hon, osann mot sig sjelf, ansett sig tala sin fasta viljas och öfvertygelses språk, burit i sitt hjerta och sin själ en aldrig hvilande smärta. Hade hon erfarit *det* slags ånger, som ständigt klagar öfver högmodets ohjelpliga misstag? Ja, det var just dessa sår, hvilka hon sjelf slagit sig, som så grymt torterade henne, då hon allt mer känt, att hon måhända under ett helt lif aldrig skulle få tillfälle att åtkomma den balsam, som ensamt kunde läka dem.

När nu underrättelsen om hans sjukdom ankom, hvad var det då, som plötsligt visade henne en väg, som kunde försona *allt?* Jo, det var hoppet, att denna resa, om den äfven ginge till dödens möte, skulle med ett högre bistånd, än hon kunde gifva sig sjelf, från hennes hela varelse bortsopa den grufliga tyngden. Huru ömt, huru troget hon skulle vårda honom! Till och med under sjukdomen skulle han fatta den förvandling, hon undergått!

Och hvad hade nu händt?

Under febervisionen hade han fäst sin blick på henne, men tagit henne för en annan person, och för denna *andra* hade han relaterat den grymma sanningen och sagt, att hon skulle ångra sig och förfölja honom i hans graf. Derifrån hade han dock gerna kommit och tröstat henne, om ej det tunga täcket varit. Allt detta hade hon hört, men, o Gud, ej ett enda ord af kärlek. Det var blott af medlidande, som han ville trösta henne.

Sedan hon timvis gått fram och åter, kom slutligen en störtflod af tårar och svalade af den heta, förtärande luftkrets, som omgaf hennes inre. Derefter följde en tröstande tanke. »Då han vaknar, vet han icke det ringaste om natten: han har glömt allt.»

Men senare på dagen erfor hon, att han icke glömt allt, ty han hade frågat madam, om fröken Adamina varit der sedan och hört efter honom, och han syntes betydligt lugnad af hennes försäkran, att endast ett bud varit der med förfrågan, liksom från så många andra. Han hade då mumlat för sig sjelf: »Lyckligtvis var det en dröm från morfinens verkan.»

20.

Mötet efter doktorns medgifvande. Hvad derpå följde.

Fru Anna Mannering hade redan två dagar varit i staden och erhållit fritt tillträde till sin unge slägting, som icke visat den ringaste motvilja för att låta henne inträda som en hjelparinna åt hans första, outtröttliga vårdarinna. Men när tant Anna talade om, huru mycket Stephanie längtade efter att äfven få taga sin del, när madam Larsson hvilade sig, syntes han vida mer förlägen, än förtjust, och såväl till domaren som förvaltaren yttrade han, att doktorn säkerligen ogillade, att en ung dam finge tillträde till sjukrummet, och att någon vård icke kunde komma i fråga: det skulle genera dem båda.

Nu inträffade emellertid, att doktorn ej längre kunde motstå den unga flickans böner. Och så beslöts då på tredje dagen — den följande ämnade förvaltaren resa hem —, att Stephanie skulle få komma in på en liten stund, medan modern gått till hotellet att hvila.

På en gång brinnande af harm öfver, att hon fått vänta så länge — hvilket hon sköt på alla andra, än den ende skyldige, ty ingen ville säga henne, att Haldan sjelf motsatt sig hennes besök — och derjemte intagen af en öfverväldigande rörelse af på en gång sorg och hänförelse öfver att få återse honom och på hans ansigte märka uttrycket af... Gud vet hvad, inträdde hon i sjukrummet.

Detta var dunkelt till följd af de hopdragna gardinerna, men hon gick fram med lätta steg, och först då

hon var ända invid honom och såg honom så blek, så matt, med de stora, sköna ögonen insjunkna så djupt och de så vackert tecknade ögonbrynen rynkade af smärta, då kom en blyg och förvirrad stämning öfver henne och utan ett ord sjönk hon ned på sina knän, gömmande ögonen i sina händer.

»Min lilla, kära kusin,» sade han sakta, »de borde ej hafva släppt in dig. Huru kan du väl uthärda att se en sådan här Karonskandidat ...? Men de voro så envisa, att jag nödgades bereda dig den sorgen att taga emot dig.»

»Du ville då icke se mig?» Det låg en hjertrörande förebråelse i hennes ord. »O, Haldan, Haldan, jag skulle gått genom eld och vatten för att träffa *dig!*»

»Stackars barn!» Han såg på henne med en blick af outsägligt mildt medlidande. »Jag förstår, att ett nytt vindkast gått öfver din ständigt fruktsamma natur. Nu skulle du göra hvarje offer, om det påfordrades.»

Hon såg upp i hans ögon. »Hvad helst *du* af mig begärde, kunde jag icke anse som offer.»

»Det tror jag! I detta *nu* skulle du till och med bifalla en vigsel vid sjuksängen, ehuru starkt detta svure emot dina fullständiga förklaringar.»

»Jag ville göra allt att försona min dårskap, om jag endast finge stanna qvar och sköta dig.»

»Men ser du, allt detta går icke an,» sade han med ett matt leende, hvilket visade, att han betraktade hennes plötsliga förändring som en flygtig nyck. »Om jag begärde af dig ett dylikt medgifvande, skulle jag i och med detsamma anse mig förbunden att dö, ty tillfrisknade jag och så der tvärt befunne mig som äkta man, hade vi säkert ej lefvat många dagar tillsamman, innan du ångrat dig ... Men nu tror jag, att vi få taga farväl, jag törs ej tala längre ...»

»Jag går,» svarade hon, »för att icke återkomma, och jag går så djupt förödmjukad, en qvinna kan känna sig. Du är ännu mycket sjuk, min kusin, och jag vill derför endast bedja dig visa mig den aktningen att ändra det testamente, som jag vet blifvit uppsatt, ty aldrig, *aldrig* ärnar jag bli arfvinge till detta Velanda, för hvilket jag så lidit . . . Och skulle detta vara vårt sista möte i lifvet, så lofvar jag att aldrig oroa dig, hvarken i ditt jordiska hem eller i din graf.»

Hon vek tillbaka för att vända sig om.

»Hade jag rätt att frukta?» utbrast han häftigt och började vildt slå armarne upp och ned. »Är ingen der . . . som kan frälsa mig . . .?» Han hade med styrka rest sig upp, men föll plötsligt liksom liflös tillbaka.

Läkaren, som qvarstannat i salen, ty han misstänkte, att det ej var ett vanligt möte kusiner emellan, skyndade in och bad Stephanie kalla madam, men icke sjelf återkomma.

»Detta är säkert icke er skuld,» sade han tröstande. »Jag anser det som min. Han är så svag. Och en läkare bör aldrig gifva vika för böner.»

Stephanie svarade ej ett ord, hon återvände till hotellet, der hon träffade förvaltaren, som hon med förvånande lugn underrättade, att hon vore redo att i morgon följa med honom till sitt lilla hem.

»Vill fröken icke i stället vänta på sin förmyndare, han stannar, tills någonting blir afgjordt.»

»Nej, min affär är redan afgjord, så att jag har ingenting att vänta på, och ju mindre vi tala om saken, desto bättre är det. Hurudags går tåget?»

»Klockan sex. Men kära, lilla fröken, nog vet fröken, att en så sjuk menniska icke är tillräknelig för hvad han säger eller gör, i fall fröken blifvit missnöjd.»

»Jag är på intet sätt missnöjd, men då jag ej kan vara nyttig i sjukvården, skulle det ej tjena till något att ligga qvar här. Mamma måste deremot stanna.»

Då fru Mannering fick höra omtalas Stephanies oförberedda hemresa med förvaltaren, blef hon så ledsen, att hon för en enda gångs skull frångick sitt vanliga tålamod.

»Du handlar som ett snarsticket barn,» sade hon, »och visar sjelf, huru otjenlig du är i ett sjukrum — utan fördragsamhet, utan godhet, utan tacksamhet, utan allting annat, än obilliga fordringar, utan afseende på annat, än din egen stolta person. Jag gissar, att stackars Haldan nu lärer vara i ett vida försämradt tillstånd, och det var en klok instinkt af honom, att han kände fruktan för att taga emot dig.»

Stephanie betraktade sin mor med ett sådant uttryck af häpnad öfver hennes energi, att den goda frun, sjelf häpen, i en helt förbryllad ton tillade: »Nå, min vän, det förstås, att du gör, som du vill. Men kan du bo ensam med pigan?»

»Jag kunde bo fullkomligt ensam. Går mamma med det samma?»

»Det gör jag, och vi träffas först i afton.»

»Under tiden skall jag uträtta något smått i bodarne.»

Härmed försvann hon i nästa rum, och förvaltaren ledsagade fru Mannering.

»Käre herr Kronberg, hvad i Guds namn kan detta betyda, detta oväntade lugn, denna deciderade resa, efter hela det föregående dödlifvet? Hon är just nu i en sådan stämning, att hon kan säga *ja* eller *nej* utan besinning. Gud låte inte unge Häger komma i hennes väg, då hon lefver ensam. Hon vore i stånd att öfverraska mig med en förlofning, då jag kommer hem.»

»Ja, i behof af att öfverraska någon *annan*, då han blir så frisk, att han kan höra nyheter.» —

»Gud bevare oss derifrån, ty han må nu ha varit huru som helst, så är jag säker på, att han aldrig sett en qvinna med de ögon, han har för henne.»

Under hela återresan utvecklade Stephanie samma sansade väsen, som hon iakttagit, sedan hon lemnade sin kusin, och väl hemkommen, läste hon icke in sig, och det i trots af ett ganska nedslående telegram från förmyndaren. Det var och det förekom henne sjelf alldeles så, som om ett stort moln, hvilket inhöljt hennes själ, fallit ifrån den. Hon trodde sig hafva blifvit en ny menniska, och aldrig en sekund föll det henne in, att hennes förödmjukade och dödligt sårade hjerta lånat af stoltheten en *ny* mask ... Nej, nu vore hon botad, så mycket säkrare botad, som allt det, hon låtit honom erfara, vore ett intet mot det, han beredt henne. Men det var en tröst, att just öfvermåttet af ett stort qval verkade dess förintelse.

21.

Strid på strid och ingen seger.

Det led till slutet af november, och damerna — fru Mannering var återkommen — hade haft underrättelse om, att den unge juristen kommit upp från sjuksängen, men befann sig i ett mycket långsamt stadium af tillfriskning.

Fru Mannering tackade dagligen Gud, som gifvit hennes så högt älskade Haldan hoppet att återfå sin forna, friska mannakraft, och hon var outtröttlig att för sin allt mer utvidgade umgängeskrets beskrifva, hvilken ädel karaktär han hade, huru ömsint, varm, kärleksfull och frikostig han varit i allt mot sina slägtingar.

»Jag börjar verkligen tröttna på mammas lofsång, och det tror jag, att de andra också göra,» sade Stephanie en dag, då hennes ringa tålamod tycktes mindre än vanligt. »Skall det då aldrig taga slut med det här?»

»Åh, Stephanie, hvad du kan vara för en stygg flicka, när din mörka sida tittar i dagen! Det var minsann ej till nytta för dig, att vice pastorn skulle komma hit på hela fjorton dagar, medan kyrkoherden är borta på sin profresa. Jag trodde ej, att vår prost var så fullt återställd, att det var nog med en student i sonens ställe ... Men han ville väl hit för att få duetterna i gång igen, och det har då lyckats honom.»

»Nå, det kunde jag väl icke neka. Han har god röst och god metod. Och när vi taga emot brukspatron Häger och andra herrar, jemte alla damer, musikaliska och omusikaliska, och sjelfva träffa dessa herrar i sällskapskretsarne, så ...»

»Ja, du har nu slagit om med sällskapstycket.»

»Än se'n! Det är mycket, som slår om i verlden,» sade hon med hörbar hårdhet i rösten. Hon ställde sig vid fönstret, och modern såg icke, huru hårdt hon pressade de hoplagda händerna mot hvarandra och emot hjertat, liksom för att der bättre intrycka allt det, som ville hafva luft, men tvingades till qväfning.

I detta ögonblick knackades på yttre dörren, och omedelbart derefter inkom pigan med ett bref.

»Ack, herre Gud, hvilken stor glädje!» utbrast den goda frun. »Stephanie, mitt barn, det här brefvet är från Haldan sjelf.»

»Det var väl icke för tidigt, att mamma erhöll direkta nyheter och ej alltid bekom dem endast genom förvaltaren och min herr förmyndare.»

Fru Mannering hörde ej på henne. Huru kunde hon höra, då hon var sysselsatt med att varligt öppna brefvet, som var på hela tre sidor?

»Skall jag läsa högt eller vill du helst läsa det för dig sjelf?»

»Mamma kan sticka in det genom dörren till mitt rum: jag har litet att uträtta.»

Hvad Stephanie uträttade bestod uti två olika rörelser: den ena ett oupphörligt kringvridande af de i öfrigt sysslolösa händerna, den andra ett ifrigt lyssnande med örat intill dörren, under ett beständigt upprepande af samma ord: »huru långsamt hon läser».

Men då moderns steg hördes, flög hon åt sidan och började häftigt röra om i sykorgen.

»Skall du inte åtminstone vända dig om, för att höra det käraste budskap, jag någonsin erhållit? Jag är så glad, så . . .»

»Snälla mamma, lägg brefvet der! Men om mamma talar om, hvad der står, behöfver jag ju icke läsa det.»

»Jag säger aldrig ett ord.»

Den goda själen försvann, för att ute i köket meddela sig med jungfrun — tills någon mer tjenlig person inträffade.

Emellertid hade modern ej förr dragit igen dörren mellan förmaket och Stephanies rum, än denna ryckte brefvet från stolen, der det blifvit lagdt, och började öfverfara det med ögonen. Men i dessa hade så heta tårar samlat sig, att de bortskymde bokstäfverna under en lång stund.

Slutligen läste hon dock följande:

»*Min allra käraste tant!*

Var öfvertygad, att, om jag förut kunnat disponera öfver en så stadig hand, att bokstäfverna icke velat skena hit och dit, min hjertevänliga och outtröttliga vårdarinna redan skulle haft ett bref, fullt af vördnadsfulla tacksägelser från sin f. d. sjukling.

Men nu, då den oerhördt ledsamma mellantid inträffat, när man är menniska endast så der halft om halft, känner jag mig rent af olycklig, emedan jag ömsom (på doktorns befallning) lemnas så godt som ensam med min beskedliga madam Larsson och med mina trogna, åter inflyttade, grönsiskor, ömsom måste handlöst lemna mig till pris åt alla besökande vänners lyckönskningar och prat om dagens nyheter, ty jag bör väl få veta allt möjligt, då jag så länge lefvat efter min tid. Men denna variation är allt annat än nyttig. Jag har derför tänkt mig en långt angenämare konvalescens, om jag får ett vänligt och önskvärdt svar på detta bref.

Efter jag eger ett annat hem, ett så härligt, jag kan önska mig, med den bästa luft, de rymligaste rum, och der jag kan få dricka den bästa mjölk, med mycket annat godt, så skulle jag gerna vilja tillbringa resten af året och början af vintern der. Men jag hvarken kan eller vill lefva der ensam.

Jag måste bli mottagen, då jag kommer, af andra än min förträfflige förvaltare. Men jag vet icke, om jag törs hoppas, att tant och Stephanie skulle vilja göra det stora offret att under ett par vintermånader lemna staden med dess förströelser för enformigheten på Velanda.

Att min ädelmodiga tant icke skulle draga detta barmhertighetsverk i betänkande, det vet jag, men deremot fruktar jag, att min kusin, som nu njuter af ett

gladt sällskapslif, skall finna sig föga benägen att lyssna till min bön. Jag förklarar emellertid, att den ej innefattar så mycken egennytta, som hon måhända tror. Vi se ju alltid af ortens tidningar, när baler och koncerter annonseras och då stå hästar och åkdon tillreds. Härjemte lofvar jag att med bästa smak emottaga den gamla friarestaben, ja, till och med om den blifvit tillökad, är jag ej obenägen . . .

En friare, som jag lärt känna på min resa, blir dock för alltid borta, den präktige dragonofficeren, ty han har just nyligen förlofvat sig med en ung flicka, som ryktet och kanske äfven en älskvärd mor velat tillförsäkra *mig*. Fröken Adamina D. träffade jag både *före* och under min utländska färd. Men vi blefvo endast vänner, och derför kom enkefru hofrättsrådinnan sjelf nyligen på besök hos mig med sin uppvaktande måg.

Men för att nu återgå till vår affär, så vågar jag icke skrifva till min kusin derom, ty jag har en dunkel, sorglig aning om, att jag icke betedde mig, som jag borde, vid det besök hon förunnade mig. Jag vet icke, om jag är en fåfäng narr, jag tror det ej, men hvad jag både tror och vet, det är, att en ung man känner sig dödligt generad af att på sjuksängen emottaga en ung flicka, såvida han eger någon smula sans. Slägtskapen hjelper dervid ej. Men under ett återkommande helsotillstånd är det helt annat, då är ett sådant lifvande element en himmelens välgerning.

Svaret måste ingå *inom* en vecka, ty då årstiden blir kallare skulle resan vara otjenlig, säger doktorn, och det blir ingen resa alls af, i fall jag skulle dömas rent af ovärdig till ett offer af min dyra, kära Stephanie, om hvars efterlängtade sällskap jag städse drömmer. Må hon icke afgöra saken under en af sina retliga, kalla eller bittra stämningar, utan under en, då hennes

goda hjerta, qvinliga oegennytta och klara förstånd få råda.

Bådas eder vördnadsfulle och tillgifne

Haldan.»

»Nej, nej, och tusen gånger nej!»

Dessa ord voro de enda ord, hon under en full timme upprepade. Nu kom fru Mannering i dörren. »Ack, kära du, en sådan lycka för oss! Jag skrifver genast i eftermiddag och tackar.»

»Icke för mig.»

»Hvad säger du, skall det aldrig bli slut på nyckerna?»

»Jo, det är slut på dem. Jag *vill* icke ens se det afskydda Velanda.»

»Stephanie, mitt stackars underliga barn,» sade modern helt stilla, »jag skall vänta tre dagar. Men då *måste* jag skrifva.»

Under dessa tre hela dagar var Stephanie utan all beherskning. De många masker, hon burit, de många villor, hon låtit få makt med sig, hade alla fallit ifrån henne. Hon visste, kände med dödlig ångest, att hvarje strid slutade utan seger. Hon tillropade sig sjelf, att hon ej ville återse honom, och ändå fans inom henne ett oupphörligt jubel under den tusen gånger upprepade frågan: kan det vara så lyckligt, att han endast har ett dunkelt minne af detta möte?

På tredje dagens middag, sedan Stephanie, under känslan af den grymmaste förödmjukelse, gifvit sitt samtycke, afgick svaret.

22.

Under konvalescensen.

Vi befinna oss åter på Velanda.

En mycket ovanlig solskensdag, under decemberskuggornas regering, hade kommit att belysa så väl den mörka skogen och den härliga skogssjön, som den vackra grupp, omgifven af en hel liten grönskande berså, hvilken befann sig så lagom till att nås af solglansen.

På en hvilsoffa i salongen låg Haldan Mannering i en behöfligt beqväm ställning, med ett lätt täcke kastadt öfver sig. Den ena handen höll ett nyss afslutadt utkast till en smakfull trädgårdsanläggning, ett minne från Italien, medan andra handen mekaniskt strök öfver det präktiga, silkeslena skägget. Men hans stora, blixtrande ögon hvilade icke mekaniskt, utan med ett talande lif på henne, som satt bredvid honom, öfvergjuten af en ny, blyg skönhet och, ehuru under sänkta ögonlock, varseblifvande uttrycket i hans.

»Du är således nöjd med min teckning?»

»Jag tror, den skall komma att taga sig förträffligt ut, helst det partiet, som kommer att sträcka sig nedåt sjön och liksom fortsättas på den närmaste lilla holmen. Det blir förtjusande.»

»Det är blott skada, att jag icke får öfvervaka arbetet. Men jag måste under försommaren hemta fulla krafter vid ett tyskt bad. På hösten, — har jag nämt det? — äro Hageman och jag ense om, att jag får arrendera domsagan.»

»Det var då en märkvärdig nyhet,» svarade Stephanie med ännu högre rodnad. »Du ville ju bestämdt icke bli landtdomare . . .»

Han smålog åt hennes förvåning. »Skulle du ogilla ändringen i min åsigt?»

»Det är icke lämpligt för mig, att hvarken gilla eller ogilla ändringar af andras åsigter, då jag visat mig vacklande i mina egna.»

»Det var nu ett riktigt jesuitiskt svar och derjemte ett, som jag ej väntat. Jag hade haft den dristigheten att hoppas, det denna idé, som utgick från vår farbror och utgjorde hans älsklingstema, skulle vinna ditt bifall.»

»Men när du så tappert bestred den, medan farbror lefde, hvad skäl finnes nu att frånträda, hvad du ansåg för din lifsuppgift, hvilken den än var?»

»Jag frånträder ej min lifsuppgift, som finner sitt mål i ett allvarligt arbete och studium rörande en viss del af vårt lagväsende, ett djupare inträngande i dess grunder och ytor, men härför är ej nödigt, att jag vandrar snigelns gång. Jag tager farbrors idé icke efter den inskränktare, praktiska nyttan för egen del, jag tager den efter mina större vyer. I egenskap icke blott af ortens domare, utan äfven dess representant vid riksmötet, kan jag bättre gagna, än om jag endast stannar som tills vidare underordnad embetsman i hofrätten. Du får dessutom ej glömma, att egaren af ett sådant gods, som Velanda, har ett större fält af pligter att bevaka, än den om ock af fri vilja arflöse extra ordinarie notarien. Lägg härtill den ömma pligten att lyda farbror, så har jag fullt förklarat mig!»

»Ja, min bästa kusin, och det tackar jag dig för. Du har derigenom gifvit mig ett aktningsbevis, som jag värderar.»

»Efter så är, skulle då jag i min tur våga af *dig* begära ett aktningsbevis, som jag synnerligen längtar efter att erhålla?»

»Det kommer an på, i hvad väg det skulle vara.»

»Jag går rakt på saken. Du hade en dag (såsom jag förstått det), väckt af din andlige gunstlings något för öppna språk, sett din tilltänkta process från en *ny* sida och till följd deraf tagit råd af en annan andans man. Du skref då till mig ett bref, som vittnade om ditt hjertas obesmittade renhet och din själs ädla uppfattningsförmåga, ett bref, stolt och ödmjukt på samma gång. Men då du frigjorde dig från en kär illusion, måste du som ett slags ersättning fatta en annan. Den frimodiga umgängeston, som tagit sig så väl ut under afvaktan på den efterlängtade fejden, ansågs icke lämpa sig för de nya förhållandena. Velanda blef outhärdligt, och en flyttning föll af sig sjelf ... Jag tröstade mig med, att det låg en god del förtjusande barnslighet i min kusins kraftiga, men något excentriska karaktär, och trodde efter min uppfattning, att vi under ett muntligt möte skulle kunna förklara oss med den följd, att vi blefve bättre vänner än någonsin. Så kom din födelsedag och jag med den. Jag var så glad, så lycklig på morgonen ... Men du hade föresatt dig ...»

»Jag ber dig: gå ej längre!» afbröt Stephanie sakta.

»Jag skall icke gå så långt, jag kunde gå, men för att vinna det der aktningsprofvet, måste du, till erkänsla derför att jag hoppar öfver vår konversation under slädfarten (då du lät dina förkrossande ord söndermala både mina känslor och förhoppningar), säga mig, hvilken rimlig anledning du hade att ställa i sammanhang harmen emot den sinnrike pastorn med din i arfsaffären oskyldige kusin. Det förekom liksom du i fullt medvetande velat hämnas på mig derför, att *han,* för att

vara i nåd, underhållit din villfarelse ... Skall du svara mig öppet?»

»Det skall jag icke, emedan jag icke kan det. Jag antager likväl, att du bör anse som ett verkligt aktningsprof, när jag säger dig, att denna födelsedag var liksom en ny födelse för mig sjelf. Men äfven om du icke sedan dragit dig ifrån oss och så tidigt rest tillbaka till Stockholm, hade du kanske icke märkt det; du var sårad, och jag var olycklig, ty efter den dagen blef min tillvaro allt mörkare och tyngre. Jag förstod hvarken mitt förflutna eller närvarande lif, och det kommande var höljdt i dimmor.»

»Tack!» sade han sakta och fällande utkastet till den nya anläggningen, hvilket han för en stund sedan fullbordat, på det ritbräde han haft framför sig, drog han Stephanies hand från virkningen ned till sig och höll den öfver bröstet.

»Vi ha talat för mycket, Haldan, hvila dig nu, så lemnar jag dig på en stund.»

»Nej, gå ej ifrån mig ännu!» Han tillslöt ögonen i märkbar matthet.

Då hon märkte denna benägenhet, såsom hon trodde, till sömn, hvilken han så väl behöfde, emedan nattens sömn varit orolig, strök hon sakta med den lediga handen öfver hans panna och ögon.

»Ah, denna flägt känner jag igen! Det är densamma, som en natt under sjukdomen, då jag hade en så grym febervision — jag hade tagit morfin och var hvarken sofvande eller vaken — söfde mig till ro. Jag frågade min beskedliga sköterska flera gånger, om någon varit hos mig den natten. Hon sade nej. Och du hade då ännu icke kommit med din mor.»

»Blir du ledsen, om jag säger dig, att det icke var fröken Adamina, som du trodde dig ha framför dig och som du förtrodde alla din kusin Stephanies elakheter, utan

att det var denna kusin sjelf, som fick höra din fruktan för, att hon icke ens skulle lemna dig ro i grafven?»

»Stephanie, min dyra, ädla flicka, var det *du!*»

»Jag hade kommit på samma gång, som förvaltaren och förmyndaren, och på mina enträgna böner lät mig madam Larsson, i hvars rum jag var, få komma in på en liten stund, medan du sof.»

»Och efter ett så vackert ädelmod från din sida skulle du få höra de der morfindårskaperna! Jag känner liksom en bitter förtrytelse mot den beskedliga, lilla fröken derför, att hon skulle vara min förtrogna, om också blott i en dröm. Men jag förstår, att det var de blommor, hon af välmening genom sin bror inlemnat under dagen, som spökade i min hjerna. I alla fall lider jag deraf, och framför allt pinar mig medvetandet af, att jag i min, då ännu icke qväfda förbittring skulle förtala dig.»

»Nej, käre Haldan, du förtalade mig icke. Du talade endast sanning, och till din fulla tröst skall jag nämna en sak, som oändligt rörde mig. Du var nämligen i drömmen öfvertygad, att jag skulle ångra mig, och derför ville du gerna stiga upp ur din graf och trösta mig, men täcket var för tungt att upplyfta.»

»Sade jag verkligen det?»

Hon nickade ett bejakande svar ... Några minuter förgingo under tystnad.

»Stephanie,» utbrast Haldan, i det han med en viss häftighet drog hennes hand upp till läpparne och, emot hvad som hittills skett, kysste den med en öm och vördnadsfull rörelse, »tror du icke, att *om* jag stigit öfver den gräns, der vår jordiska horizont ligger fjerran, jag icke skulle erfara behofvet att trösta dig, hvad sorg du än kunde lida af? Jag skulle icke mer då, än i drömmen, förmå lyfta grafvens täcke, men i fall vår själ först får svinga mellan ändlösa banor, skulle den likväl vara

hos dig genom det samband, som ovilkorligt finnes mellan oss, huru du än sträfvat att hålla dig ifrån det. Säg, tror du mig?»

»Det gör jag. Men vet du, hvad jag skulle önska? Jo, att hvarken *du* eller *jag* vore arfvinge till Velanda. Om du ännu vore den fattige notarien, som bodde bland Södra bergen med dina grönsiskor, dina rosenbönor, din enda fattiga, men glada trädgård, och din beskedliga uppasserska såsom din enda betjening, ack, hvilka sympatier jag då skulle känt för dig! Men den olyckliga arfsfrågan . . .»

»O, Stephanie, Stephanie, huru kan du vara så hård och påminna om det, som jag nu ansåg bilagdt! Och ändå är jag förvissad, att icke ett grand egennytta blandar sig i din saknad.»

»Nej, nej, icke ett grand! Om jag blott en gång egt godset, skulle jag med glädje öfverflyttat det på dig.»

»Men antag, att jag då behandlat dig, såsom du behandlat mig! När jag icke längre från juridisk synpunkt kunde betraktas som din motpart, uppfann du ett annat system, under hvars inflytande du än *i dag* är min motpart, och det i trots af att din känsla bjuder dig annat. Hvad skall jag då göra? Jag ser ingen annan arfvinge att sätta i stället.»

Här kom fru Mannering i dörren: »Främmande, mina vänner! Brukspatron från Hede! Kan Haldan gå till bordet?»

»Nej, nej!»

Stephanie var redan borta.

23.

Hvad som vidare tilldrog sig under konvalescensen.

Huru ovälkommen gästen, att börja med, förekom Haldan, insåg han dock, att Stephanie, stackars barn, blifvit indrifven i en sådan förskansning, att hon, efter hvad han tyckte, knapt kunde återhålla tårarna. Hon behöfde väl att samla ihop sina hjelptrupper före middagen. »Men hvad det lider,» tillade han med hjertat så fullt af djupa rörelser, att han sjelf kände en imma för ögonen, »hvad det lider, skall jag väl få min stolta motpart att taga reson, innan det åter blir tal om den nedlagda bolagsfrågan ... ty hvad hjelpte mig sjelfva himmelriket, i fall det äfven der blefve *Mannering kontra Mannering?* ... Nej, himmelriket, om det skall uppfylla sina gudomliga löften, måste utesluta alla protester. Den härliga varelsen skall göra sin make antingen till den lyckligaste eller olyckligaste man. Afgrunden eller paradiset! Det fins intet mellanrum i äktenskapet ... Jo, nog *finnes* det naturligtvis, det ser man dagligen, men hellre trampar jag i armod ungkarlsstigens ensliga färd till dagarnas ände, än jag med vett och vilja träder in i mellanrummet, der en olycklig fånge hvarken har varmt eller kallt, ljus eller mörker, utan ständigt befinner sig i ett afskyvärdt mellantillstånd ... Jag begriper icke, hvad brukspatron flaxar och far efter? Jag hör tåligare på pastorns sångstämma, än på Hägers glada prat. Man kunde tro, att han icke begriper, att det ej gagnar honom till något, den hederlige gossen!»

Det var under middagsslamret i salen, som Haldan tillät sig att förströ sinnet med ofvanstående lilla afhandling. Men nu seglade den stora matbrickan genom dörren, och tant Anna kom efter för att sjelf servera honom. Han hade emellertid filosoferat bort all matlust och tog blott litet, för att icke bedröfva den vänliga själ, som höll så innerligt af honom.

»Vore det icke bäst, att du lade dig en stund till hvila på ditt eget rum, min käre Haldan?»

»Det är just hvad jag tänker, tant lilla. Jag lemnar Häger rådrum att fria. När jag vaknat och tant bjudit mig kaffe, kunna vi taga oss ett parti preference, efter vi äro fulltaliga. Stephanie får dela sina gracer emellan oss . . .»

Efter detta program, som dock råkade få en opåräknad utvidgning, förflöt aftonen, med undantag af brukspatrons frieri. Han blef minst en half timme ensam med Stephanie, och hans afsigt röjdes tydligt i hans väsen. Men ingen början fann han nog hjelplig att försöka. Slutligen öppnades (på något mystiskt sätt) hans ögon för vissheten, att *det* frieriet för alltid måste sparas. Stephanies väsen och blick gåfvo ett fullständigt nej. Och hans kärleks vågor gingo ej högre, än att hans högmod sparade honom ett fullständigare nederlag.

»*Nu,*» — tröstade sig den unge herrn — »har jag alltid den fördelen att icke ha talat ut och fått ett formligt, högtidligt afsked. Jag börjar också tro, att det icke varit farligare med mitt hjertlidande, än att jag, med berättigad egenkärlek såsom nödig medicin, snart tillfrisknar. Skaldens ord bli dessutom aldrig för gamla: 'Mister du en, stå dig tusende åter!' Men Stephanies make i skönhet och behag torde bli svår att finna. Nåja, man reder sig dock med mindre af *det* slaget, då man i stället mister hennes inkrånglade lynne, hennes nyckfullhet och stormodiga, trotsiga karaktär.»

Han var, som det synes, en man, hvilken alltid höll sig till ljusaste sidan af en sak.

»Finnes ingenting nytt i orten?» frågade Stephanie, för att afbryta den ängsliga tystnaden. Hon anade ännu ej, att hennes långvarige friare just tagit det partiet att trösta sig för alltid — utan henne.

»Nytt», utbrast han i en ton, liksom om han just erinrat sig en sak, som skulle sätta henne i bryderi att gissa. »Jo visst, kära fröken, jag är hitrest i dag i friareärenden.»

»Verkligen?»

»Ja, så förhåller det sig, men jag skall spara ämnet, tills Haldan kommer ned. Utom det att jag, sedan vi blifvit bröder och vänner, har fattat ett ökadt förtroende till honom, så rörer denna angelägenhet honom specielt.»

Stephanie betraktade unge Häger med en viss häpnad, hvaröfver han kände sig så förtjust, att han genas af medlidande tillade: »Åh, jag är blott ombud.»

I detsamma kom Haldan in, derefter fru Mannering jemte kaffe och som dessert brukspatrons ärende.

»Min hedersbror,» började han, »vet du, att jag under den tid, jag hållit fröken sällskap, roat henne med talet om en friarefråga. Men egentligen rörer den dig.»

»Du ser så nöjd ut, att man skulle tro, att du bereder dig på sjelfva lyckan.»

»*Jag*, käraste bror, bereder mig blott att lyckligt utföra mitt värf. Det är ditt domaresamvete, som skall rådfrågas. Jag hade i går besök af den vackra Albertina, som nu för *sin* del fått samvetsqval för den vildsinte fästmannens skull. Hon har haft ett hjertrörande bref ifrån honom, fullt af djup och allvarlig ånger, och hon har ingen ro i sin själ, innan jag frågat dig, om, då han nu i draget lidit ut sin strafftid, det finnes

något hinder för, att hon gifter sig med *sin* motpart, som hon nu känner sig aldrig vilja öfverge.»

»Det var vackert, mycket vackert! Du har väl redan sagt henne, att motparter alltid göra bäst i att försonas?»

»Det har jag, men jag betraktas ej som någon verklig auktoritet. Nej, det måste vara den unge, välsignade domaren, hvilken Gud fader gifvit sådana ögon, att de kunde plocka fram alla slags sanningar, som skulle fälla utslaget. Jag skall blott skaffa dem det lilla värdshuset vid bruket.»

»Men Gud bevare qvinnans förstånd!» inföll fru Anna, som höll kaffekannan i luften, utan att tänka på kopparna. »Han kan ju bränna upp henne.»

»Det behöfver hon visst icke frukta,» sade Stephanie. »Hans galenskap kom endast af svartsjuka, derför att hon ville öfverge honom, och jag skall lugnt kläda henne till brud, om hon önskar det.»

»Men hvem skulle vilja gå på *det* bröllopet?» invände värdinnan, som nu flyttade kannan i venstra handen, medan hon med den högra fick slå ifrån sig hvarje delaktighet i den saken.

»Nå, men min allra bästa fru Mannering, då domaren tillstyrker saken, fröken kläder bruden och jag bjuder till bröllop hela grannlaget, så vill jag ej sakna min gamla väninna.»

»Godt och väl, men en straffånge . . .»

»Kära tant,» tog Haldan till ordet, »en fånge, som utstått sitt straff och vill föra en hederlig vandel, bör hvarje kristen räcka en hjelpsam hand, på det han ej må tvingas tillbaka igen dit, hvarifrån han kom. Här möter emellertid ett alldeles eget förhållande. Och jag vågar min domareheder på, att ett brott, som har sin grund i kärlek, i den vildaste kärlek, kan både försonas och upprättas och — låt oss nu få kaffe för all del!»

»Genast, min vän! Jag undrar ändå, hvad gamle domaren skulle säga om detta?»

Fru Mannering hade ej väl förr talat ut, än just domarens vagn stannade vid trappan, och strax derefter inträdde förvaltaren med icke blott *en*, utan två nya gäster, ty med häradshöfding Hageman hade äfven pastorn kommit. Såsom man vet, hade Stephanie redan under vistelsen i staden åter upptagit honom till nåder, och nu kom han, med full glömska af den ledsamma valangelägenheten, der Haldan stått honom emot, allt som oftast till Velanda, för att besöka sin gamle akademiekamrat och lika obesvärad, som fordom, sjunga med fröken. Men om hennes arfsprospekt och hans egna gyllene anspråk förljöds ingenting vidare.

Så fort alla herrarne ömsesidigt afgjort de första ceremonierna och fru Mannering fyllt de nya kopparna, redogjordes genast för det ämne, som varit i full gång, då herrarne anlände. Och icke blott gamle domaren, utan sjelfve den andlige mannen förklarade sig vara villiga att uppträda vid högtiden. Den ene officierande i sitt presterliga embete, den andre som brudförare. »Ty,» bifogade pastorn, »det är gudomligt att upprätta en felande, och den missionen anser jag som en kristlig pligt att åtaga mig.»

»Och hvad som fattas,» tillade Hageman, »blir min och Haldans sak. För en *ung* domare är det ett lyckligt omen, att hans första mål är en kärleksdram. Men det var rasande roligt, att vi träffade vännen Häger, som jag på värdens vägnar bjuder, liksom mig sjelf, qvar öfver natten. Och nu skola vi tappert arbeta vid spelbordet.»

Under natten blef emellertid ett sådant förtvifladt yrväder med storm, snö och hagel, att gamle domaren slog sig i ro för den nya dagen och bjöd, alltid på värdens vägnar, det öfriga sällskapet att äfven stanna qvar, så att det först blef på tredje dagen, Haldan ändtligen fick helsa en lugn stund, med Stephanie vid sin sida.

»Jag kan icke säga, hur lycklig jag finner mig öfver, att huset blifvit tomt. Vi ha i dag intet solsken, blott tung, grå luft, men jag finner brasans sken fullkomligt härligt. Delar du min tanke?»

»Jag ansåg dig mer gästfri. Du behöfver sällskap, Haldan.»

»Ja, icke ärnar jag lefva som eremit, men ännu tills vidare är jag ej tillräckligt stark att icke föredraga eremitlifvet i minsta möjliga sällskap.»

»Hörde du, hvilka säkra förhoppningar pastorn har att få kallelse till stadspastoratet. Dervarande kyrkoherden får det, *han* söker, det skall vara afgjordt, och som herr pastorn känner dina orubbliga tänkesätt i egenskap af patronus, tänker han mottaga hvad som bjudes. Han intog halfva stadens herrar med sina talgåfvor och hela stadens fruntimmerskrets med sina sånggåfvor. Han utmärktes också synnerligen af en rik flicka, och det spåddes redan, att det skulle bli ett mönstergilt par, enär äfven hon är musikalisk ... Ja, prestgården skulle då öppna ett härligt hem för alla stadens amatörer.»

»Det der var särdeles intressanta meddelanden, och så rask, som prosten är nu, kan det väl bära sig med en vanlig adjunkt. Men vet du, att detta påminner mig om, att just den der aftonen, då du ville utnämna din gunstling till faderns efterträdare, blef utgångspunkten för vår första allvarsamma strid. Du var mycket bitter då.»

»Än du då, som ännu på söndagen, vid bordet, gaf mig en blick, hvilken jag ännu minnes!»

»Liksom jag din nonchalanta helsning på *min* kandidat, komministern.»

»Att du vill erinra oss båda om detta! Jag trodde, att jag blifvit tillräckligt förödmjukad från alla håll, för att kunna påräkna förskoning.»

»Stephanie, du glöder och rodnar, du bedröfvar mig! Och jag, som så längtat efter den här stunden!»

»Men jag säger dig, så godt först som sist, att jag aldrig kan uthärda att ständigt vara fullkomlig.»

»Nå, har jag gifvit tillkänna, att jag trott det? Du hvarken har varit, är eller någonsin blir fullkomlig.»

»I det fallet är väl bäst, att du icke heller blir bedröfvad, som du nyss förklarade, när jag visar min natur.»

»Jo, min lilla, kära kusin, det är något, som icke kan undvikas. Du är mig så heligt dyrbar, att jag alltid måste lida, då du får en paroxysm af din gamla häftighet. Dessa omkastningar i ditt sinne förmörka ditt värde. Men jag förlorar ej tron på dig derför. Du arbetar på din förädling. Fullkomligheten trifs ej på jorden.»

Nu framräckte hon emot honom båda sina händer. »Hvad du är god och klok! Men lyckligtvis är du ej svag för mig. Det vore mig väl icke heller nyttigt.»

»Jag fruktar,» svarade han med ett oändligt vackert leende, »att du i det fallet snart toge befälet. Men jag bjuder till att vara förståndig i min hängifvenhet. Tänk, om jag icke varit det, då du besökte mig en viss förmiddag under sjukdomen, skulle jag kunnat tillåta dig att, såsom du besinningslöst velat, uppoffra dig för en halfdöd man. Och sedan hade jag väl knapt börjat tillfriskna, förrän du i förtviflan kanske velat skiljas från mig och jag måst anse mig rent af förbunden att dö. Men huru tackade du mig för denna omtanke? Jo, genom att betrakta dig såsom gränslöst förolämpad, då du i sjelfva verket blifvit behandlad med den vördnads-

fulla hyllning, som äfven en sjuk man, om han har hjerta, hembär oskuld och barnslighet!»

Stephanie var svarslös. Hennes bländande skönhet, förhöjd af kakelugnens flammande lågor, hade aldrig synts honom högre. De halft sänkta ögonlocken, det gyllene håret, som låg kring den hvita pannan, den jungfruliga, blyga blicken, allt tycktes honom så hänförande, att det kändes som ett martyrskap, att han ej genast kunde få sluta henne i sina armar. Men hon skulle ej lockas i någon snara. Hon borde vara viss på sig sjelf.

»Är du åter missnöjd med mig?» sade han i öm, halfhög ton.

»Det får jag icke vara. Men är det ej grymt att . . .»

»Rätta ett misstag, som du begått, då du gaf mitt uppförande en falsk tydning.»

»Ack, säg ingenting mer! Jag tror dig.»

»Men säg mig ärligt nu, medan vi tala derom, huru du tror, att du skulle tagit dig ut, i fall äfven jag handlat besinningslöst.»

»Jag förmodar, att jag innerligt bedt Gud, att du ej behöft dö, för att befria mig från fångenskapen.»

»Ah, du tror detta i dag, vid full besinning, ty nu vet du, hvad du säger.»

»Det visste jag äfven då.»

»Stephanie, du har den gudomliga egenskapen att vara sanningsälskande! Efter du visste redan *då*, hvad du ville, efter du med den högsta ädelhet tillstått detta, vill du nu öppet säga, om du tydligt förstår ändamålet med alla mina frågor?»

Hennes hufvud gaf ett tecken, som ej borde missförstås.

»Och du tror, du *vet,* att . . . att du under en lifstid, lång eller kort, icke skulle förtröttas vid en vandring, som vi båda företoge tillsamman.»

»Behöfver du ett svar från mina läppar, hafva icke dina ögon utletat den hemlighet, som jag länge icke sjelf förstod?»

»Tack, min älskade! Drif mig då aldrig ur paradiset!»

Han slöt henne till det redligaste hjerta, som klappat i en mans bröst.

24.

Trolofningsprofvet.

I en qvinnas lif finnas otaliga proftider, men en bland de vigtigaste är hennes trolofningsperiod, ty om någonsin det gamla tänkespråket »*för mycket eller för litet skämmer allt*» har skäl för sig, så är det här.

En del nyförlofvade flickor hafva en allt för flygtig uppfattning af vigten i detta skifte, prologen till den stora dram, som skall följa derpå, de betrakta trolofningen som en epok, då presenter, blommor och nöjen böra regna öfver dem skurvis och det är dem mer än någonsin tillåtet att pröfva hela sin omgifnings tålamod med uppfinningsrika nycker, hvarvid äfven fästmannen blir, förstås under lek och smek, i samma väg rikt begåfvad, ty *när,* heter det, skall qvinnan hafva välde, om icke som förlofvad.

Andra unga damer taga saken på annat sätt. De, så att säga, studera sig in i en högtidlig, mystisk sinnesstämning. »Jag kan icke göra det och icke heller detta och detta, ty jag är förlofvad. Och jag beklagar de stackars flickor, som icke begripa, huru man med

ringens påsättning förbinder sig till allt slags offer. Jag vill icke ens ha en fri vilja.» För att då sätta sagda principer i scen, företaga sig dessa prestinnor, som egnat sig åt att vårda elden på trolofningens altare, att öfverhopa den blifvande maken (öfverstepresten) med alla sorters ödmjukhetsprof, bedjande honom, vid en blygsam invändning, för all del besinna, att det icke blott är hennes pligt, utan hennes sällhet, hennes högsta dyra sällhet, att i allt vara och förblifva honom undergifven. Längre fram i tiden, då den äkta mannen icke mer känner igen sin prestinna, blir han först förvånad, sedan misslynt — och hvad han vidare kan blifva, beror på hans lynne och i huru hög grad han förut låtit bedåra sig. Hvad henne beträffar, anser hon sig hafva aflagt tillräckligt höga prof under trolofningen, för att nu kunna frikalla sig från öfverdrifter. »*Måttligt är bäst*» lyder den nya trosbekännelsen . . .

För att nu komma till den trolofning, som här är fråga om, är det allt skäl att tro, det mannen på förhand satt sig in i det förhållandet, att hans fästmö under detta nya stadium i sitt lif icke skulle lemna honom opröfvad, men eftersom han var en man med allvarlig tankekraft, så insåg han, hvad han gjorde, men han var tillika af en så djup och fin känslighet, att han lika säkert visste, att hon skulle förmå såra honom, som han visste, att hon ej skulle få märka det. Hela frieriet hade gått med försigtighet. Han hade lagt strängt band på sin längtan, sin varma kärleks fordringar, för att ej öfverraska hennes känslor och, utan att hon fått reda sina intryck, hafva tagit fasta på dem.

Men nu var hon fritt vunnen, nu blefve hon hans, och den djupa sällhet, som genomströmmade hela hennes väsen, såg han med hänförelse återspeglad på hennes ansigte. Och när han tillstått för henne, att han från första ögonblicket älskat henne, tillstod äfven hon, att

hon just trott det, men att hon ej velat tro på, att hon sjelf råkat ut för samma öde. Huru skulle det lämpat sig för hennes process? Men nu var processen för alltid nedlagd och i stället för att gifva blef det att mottaga allt. Under första lycksaligheten hade hon styrka att förneka, att detta *i alla fall* vore en pröfning.

Det är icke värdt att tala om fru Annas förtjusning och förmyndarens ännu högre förtjusning öfver att blifva befriad från sin sjelfrådiga pupill, icke ens vid misslyckade herrar friares långdragna suckar är det värdt att uppehålla sig, utan må det i stället tillåtas att, till en början, dröja vid den första tvisten, hvilken inträffade på tredje dagen — icke förr!

Det hände sig på denna åter solklara decemberförmiddag, att förvaltaren, som längesedan på sitt lugna, trovärdiga vis lyckönskat det unga paret, inträdde och störde deras förtroliga sammanvaro med den underrättelsen, att på bakgården hölle ett åkdon från »bruket», och att det ditfört jungfru Albertina, som på det ödmjukaste bönföll om, att hon skulle få tala vid unge, nådig herr domaren.

»Ja gerna, och det så mycket hellre, som jag i annat fall skulle skrifvit till brukspatron om min närmare mening. Låt flickan gå in i salen och bed tant, att ingen får störa oss, men att hon sedan är så snäll och ser flickan till godo med lämplig traktering!»

Så snart förvaltaren gått, sade Stephanie: »Du har väl aldrig ändrat dig, min Haldan?»

»Nej, älskade, visst icke i hufvudsaken, men jag fick ej, då frågan framställdes, göra ett nödvändigt tillägg.»

»Juridiskt?»

»Moraliskt! Lagen och moralen måste stundom taga hvarandra i hand.»

»Jag får ju vara inne och höra, hvad du har att säga henne?»

»Nej, jag måste vara ensam med flickan, annars blir hon besvärad. Men då dörren lemnas halföppen, kan du höra det, om du är intresserad.» Och som det i det samma gick i yttre dörren, trädde han ut och märkte ej fästmöns missnöjda min.

Vid salströskeln stod vackra Albertina och neg i åtskilliga omgångar.

»Stig hit fram, mitt barn, och kom och sätt dig, vi befinna oss icke nu vid domstolen! Sätt dig då och var icke blyg! Jag förstår, att du vill ha närmare bekräftelse på den sak, din förre husbonde talat med mig om.» Hans ton var obeskrifligt mild och uppmuntrande.

»Ja, jag ville sjelf vara så dristig och fråga, om det, som jag tänkt (och det var rent omöjligt, att jag, efter hans bref och ideliga ånger, kunde tänka annorledes) icke var något, som gick i synd. Men jag tror förvisso, att hans själ nu är så renad från det onda, att jag kan tro på honom!»

»Har han i sitt bref fört dig på den tanken, att du ännu skulle kunna hålla ditt löfte?»

»Nej då, långt derifrån! Om herr häradshöfdingen vill vara så god och sjelf läsa det! Det är blott några rader.» Hon uppdrog brefvet och framräckte det till Haldan, som uppmärksamt läste följande halfhögt:

»*Älskade, förskräckligt förolämpade Albertina!*

Jag skrifver icke dessa raderna för att klaga min sorg och ånger för dig, i den egennyttan, att du skulle ha misskund med den, som handlat så grufligt ovärdigt mot dig, utan jag skrifver bara derför, att jag vill låta dig veta, att mitt straff icke förderfvat mig, som jag nu vet händt andra menniskor, utan har jag dagligen häpnat öfver min synd och bedt Gud ge mig ett bättre hjerta, så att du en gång innan din död förlåter mig. Jag vill också låta dig veta, att jag erkänner den nye

domaren, som framdrog min skam, för en frälsareman. Hvad skulle det blifvit af mig, om mitt onda uppsåt fått framgång och du oskyldig fått straffet? Jag hade blifvit tokig.

Min husbonde, som inte fins maken till, tager mig, som du vet, åter i sin tjenst, det har han med egen hand skrifvit mig bref om.

Adjös, kära Albertina! Förlåt, att jag in i mörka döden blir dig trogen . . .»

»Ja, det här talar godt för den stackars gossen,» sade Haldan med hjertlighet. »Står du fast vid att gifta dig med honom, så bör du ock besinna, att du aldrig får göra honom några förebråelser, om du vill er lycka. Står du fast?»

»Ja, det är samvetsmeningen. Brukspatron vill sjelf göra bröllop och förlänar oss bruksvärdshuset.»

»Jag vet det, men nu har jag ett allvarligt råd att ge dig. Om du vill handla vist och till bådas eder nytta, så måste ett år förflyta, innan giftermålet sker.»

»Ett *helt* år?»

»Ja, det är till och med fullkomligt nödvändigt. Huru skulle det passa för en man, som genomgått sin straff-tid, att genast mottagas med bröllopsglädje? Låt honom visa sin fulla förändring, sin redliga ånger under ett år. Gif honom hopp, och då han visat sig rätt värdig, då må ni vigas i all enkelhet, för att ej framdeles väcka onda tungor.»

»Jag skall ödmjukt rätta mig efter hvart enda ord. Jo, det var ord att gömma, och rena sanningen är, att han och jag böra frukta onda tungor.»

»Nå, då är allt godt, och ni kunna båda räkna på en vän i mig. Jag kommer till ert värdshus och ger er handsöl, om jag är på orten.»

»Ack, min egen Haldan, huru du kan imponera på menniskor. Men naturligtvis menade du icke i strängast bokstafliga allvar, att de skulle vänta ett helt år? Tänk, om hon skulle ändra sig!»

»I så fall gjorde han ingen förlust. Han torde väl då komma ihåg, att hennes *första* förändring just var skulden till hans brott. I alla hänseenden bör bådas pröfning icke vara kortare.»

»Och sedan få de icke heller hålla bröllop, utan skola blott, liksom i hemlighet och skam, vigas. Jag gillar icke din åsigt i det. Och om Häger gör anspråk på att få råda som husbonde, ställer jag mig på hans sida. Just sådana stackars menniskors hedersdag bör firas. Nå, hvad säger du nu?»

»Att du, min älskade, börjar för tidigt att . . .»

»Icke ett ord vidare! Jag *vill* nödvändigt ha det der bröllopet.»

»Nöj dig så länge med ditt eget och låt mig kyssa bort från din panna det der misskädande molnet!»

Nog fick fästmannen kyssa pannan, men molnet följde icke *genast* med.

Några dagar senare blef det nytt moln, just som himmelen inom dem, trots sjelfva vintersolståndet, tycktes alldeles öfverstrålande och Stephanie förklarat, att det vore oförklarligt, att hon *kunnat* taga humör öfver Albertinasaken. Denna gång var det modern sjelf, som störde.

»Mina kära barn, i morgon är sista dagen för det finaste julbaket, det är derför nödvändigt att bestämma om förlofningskalaset skall firas mellan jul och nyår eller på sjelfva nyåret.»

»Naturligtvis blir Stephanie den, som bestämmer tiden, men om min röst skulle efterfrågas, röstar jag för tredje- eller fjerdedag jul.»

»Men jag röstar icke för någon sådan dag. Nyheten om en förlofning sprider sig nog, utan att man behöfver kalla ihop en folksamling att förkunna den.»

»Min Stephanie, jag skulle förena mig med dig om den saken, i fall jag endast blefve på orten som godsegare. Det vore visst ovänligt mot grannarne, men det vore icke oförlåtligt. Nu deremot, då man känner, både att jag tills vidare skall förestå domsagan och att jag tänker låta rösta på mig vid näst instundande riksdagsmannaval, skulle ett sådant isoleringsbegär just vid ett tillfälle, som bjuder motsatsen, komma att ligga mig mycket emot.»

»Ack, min vän, man skulle ej gifva *dig* skulden, man skulle säga, att . . .»

»Nå, du stannar och rodnar alldeles förtrollande. Man skulle kanske säga: 'stackars karl, hon har redan lagt på honom silkestygeln'.»

Han skrattade gladt åt fästmöns bryderi. Men Stephanie skrattade ej.

»Göra, hvad du vill,» sade hon, »så lärer jag aldrig finna nåd för en hop menniskor, som jag aldrig jägtat efter att vinna.»

»Men dem du nog hädanefter, för att glädja mig, vill bemöta som en artig värdinna.»

»Den här pretentiösa bjudningen är likväl alldeles öfverflödig, det försäkrar jag dig, dyre Haldan.»

»Och *jag* försäkrar dig, att den bör ske. Min goda svärmor torde i samråd med herr Kronberg utfärda bjudningar till fjerdedag jul.»

»Just så, käraste svärson!»

Och dervid blef det.

»Nå, nu är, Gud ske lof, den här ceremonipersen öfver!» sade Haldan morgonen efter festen, »och jag förklarar dig, älskade Stephanie, jemte min tacksamhet, att hela sällskapet beundrade min oförlikneligt intagande fästmö. Du utvecklade lika mycket behag, som älskvärdt tillmötesgående.»

»Ditt bifall är mig ljuft att höra. Men då du sjelf kallar denna tillställning en ceremonipers, kan jag väl hoppas, att du icke fordrar offentlig förevisning vid vårt bröllop?»

»Nej, för ingen del! Men du har ännu icke utsatt dagen. Du vet, att vi måste ha det tidigt på våren. Jag har göromål i Stockholm att afsluta före vår utrikes resa och jag önskar endast, att *jag* finge nämna en dag.»

»Gör det!»

»Din födelsedag.»

»Och det har du hjerta till?»

»Hvad menar du?»

»Jag menar, att det är detsamma som tusen förebråelser, att välja den tredje mars, som jag förlidet år gjorde så bitter för oss båda. Du vill då, att jag, genom att *detta* datum får en ny betydelse, beständigt skall pinas. Men det är mig väl nyttigt!»

Haldan teg, men såg missnöjd ut.

»För resten,» fortfor hon med vanlig retlighet, »är den dagen för tidig. Jag tror, det blir bäst att vänta till hösten, då du mottager domsagan.»

»Ja, det går an!»

»Du svarar så kort — du är väl icke ledsen på mig?»

»Nej, jag förebrår mig endast, att jag kunde föreslå dig en så kort trolofningstid, då du tydligt behöfver en vida längre besinning att sätta dig in i vigten af de närvarande och, framför allt, de kommande pligterna. En mans värdiga följeslagerska bör i sin mognade tanke

och mognade känsla hafva säkra vägledare. Till hösten, då jag hemkommit, får du besluta dig. Och vill du fördröja bröllopet i tio år, så skall jag tåligt vänta — blott du *då* vet, hvad du gör.»

»Efter du har ett så rikt förlag af tålamod, behöfs kanhända aldrig *någon* dag utsättas. Jag vet ju, att du fordrar för mycket.»

»Gör jag det?»

»Det gör du ... och jag kan icke, det har jag redan sagt dig, bli fullkomlig, nej, nej, jag *kan* det icke!»

»Stackars barn, jag skall ej vidare sätta dig på så hårda prof.» Han betraktade henne med dröjande ömhet; det fans ingenting af en förälskad mans svaghet i den blicken, snarare då en bekymrad, men öfverseende faders oro.

Han gick långsamt mot dörren.

Då hördes en qväfd snyftning, och lätta, ilande steg kommo efter honom.

»Haldan, Haldan, haf fördrag med mig, jag skall försöka att bli dig värdig och jag skulle ej vilja, ej orka att lefva, om du öfvergåfve mig!»

Han svarade icke ett ord, men han öppnade för henne sin famn, der hon i frid fick snyfta ut. Sedan sade hon sakta: »Tag hvilken dag du önskar, blott icke den enda! Under min flicktid vill jag ej se blommor på den dagen, utom penséerna på ditt armband — de tala nog.»

»Ack, min älskade, dyra, ångerfulla, barnsliga engel, vet du, huru vi skola göra, för att komma till rätta med den här besvärliga födelsedagen? Vi skola vigas qvällen förut i all möjlig enkelhet och tillbringa den orostiftande tredje mars i jernvägskupén — med eller utan blommor.»

»Det blir förträffligt.»

25.

När blommorna blifvit tillåtna.

»Således flytta vi väl icke ut buren med grönsiskorna, min kära madam Larsson. De hålla dock sin munterhet så högljudd, att jag är rädd för, att de besvära min hustru. Men hon skulle ingenting säga, efter hon visste, att de der gynnarne utgjorde mina sällskapare, innan jag ännu sett henne.»

»Ja, sådan der fin ömhet vore hon nog i stånd till, men tro på mig, att hon älskat de små grönrockarne allt ifrån den morgonen, hon kom hit första gången. Det var så beqvämt för henne att gråta öfver buren, när jag, förstås, ingenting skulle se.»

Så der pratade madam Larsson, allt under det hon hjelpte husets herre att i salen till hans för detta ungkarlsvåning släpa blomkrukor fram och tillbaka, medan han pröfvade effekten rundt omkring det färdigdukade kaffebordet.

»Men hvarför,» sade han med en mycket behaglig förkänsla af hvad han torde få höra, »hvarför skulle hon gråta?»

»Åh, hon pressa' mig så fint, för att få höra något om 'unge notarien på söder', och så kom jag då att nämna om, hur det var, när sorgposten ankom, och hur notarien bedt mig säga till om viss tid, i fall han glömde sig, och huru jag, när jag stod vid dörren, hörde honom ett par gånger, medan han gick fram och tillbaka, ropa: 'Stackars barn, stackars barn!' Jag visste inte *då,* sa jag, *hvem* han menade, för inte var

han så ömtålig om sig sjelf. Nej, inte ens om han ej fått ett runstycke, men sedan har jag satt A och B tillsamman och begripit på hvem han tänkte, lade jag till.»

»Ser man på!» yttrade Haldan, smått förlägen, men oändligt belåten med, att Stephanie fått veta hans första tanke vid det tillfället. — »Och då gick hon och anförtrodde sig åt mina grönsiskor?»

»Det gjorde hon, för hon kunde väl inte visa, hur rörd hon var. Men när jag såg det, jag såg, och inte är hårdhjertad af mig, så var jag inte menniska att neka henne få sitta en stund under natten bredvid sjuksängen.»

»Det har jag sedan fått klart för mig, men nu tror jag, att vi ha allt färdigt. Jag hoppas, kokerskan lagat godt kaffe.»

»Det kan en lita på! Men eljest är hon allt menniska att dra på mun, när unga nådig frun tittar i köksdörrn minst tre gånger hvar förmiddag för att få veta, om hon lyckats få det, som häradshöfdingen tycker mest om. Ja, sannerligen för Gud, tror jag icke, att hon hellre bure hem från torget hvar smula sjelf, än att något skulle fattas, som hon visste, att hennes herre tyckte om.»

»Gå nu, snälla madam Larsson, jag skall lyssna in och höra efter, om hon är färdig . . .» Och den unge äkta mannen, som vid den allra sista underrättelsen så godt som fick tårar i ögonen, gick genom det forna arbetsrummet, nu förvandladt till den täckaste lilla salong, fram till sängkammaredörren och klappade sakta på.

»Jag kommer strax,» svarade Stephanie inifrån, och stämman, alltid af det vackraste slaget, hade nu ett tonfall af så innerlig ljufhet, att den förekom Haldan lik den mest tilltalande musik.

Och nu öppnades dörren, och den unga hustrun, i en utsökt högtidsprydd morgondrägt (den bars också på hennes tjugoförsta födelsedag), kastade sig i sin makes famn.

»Ja *nu,*» sade hon, »äro blommorna välkomna. Jag har ju, under ett helt, himmelskt lycksaligt år fått visa dig, att alla mina forna, falska tokerier äro bortblåsta. Och jag känner, att Gud genom din ädla fasthet befriat mig från dem för alltid. Ack, om farbror kunde se, huru väl hans sista önskan i det der breffragmentet blifvit uppfyld!»

Han kunde icke svara, han tryckte henne intill sig och förde henne ut i salen, der bordet i den improviserade bersån nu erhållit sin fulländning genom det ur silfverkannan doftande kaffet.

»Så härligt, så härligt! Och detta har du sjelf verkstält?»

»Naturligtvis! Men med hjelp af vår hederliga madam Larsson, som under arbetet underhållit mig med en så intressant konversation, att jag inom mig lofvat, att, hvarhelst vi bo under vintermånaderna, sedan jag nu fått mitt riksdagsmandat, hon, såsom våningens skyddsvakt, alltid skall ha en kammare. Det kännes så förtroligt, att, närhelst vi komma hit från Velanda, möta hennes ärliga och godlynta ansigte.»

»Ja, det ville *jag* allra minst sakna. Dessutom måste hon äfven beskydda grönsiskorna och rosenbönorna. Dessa reliker från den fattige notariens tid äro mig mycket mer än dyrbara.»

Härvid lemnade hon sin makes arm och gick, tagande ett par tre blommor ur den bukett, hon höll i handen, fram till buren och stack dem in genom gallret.

»De hålla till godo äfven med det här,» menade Haldan och kom fram med sockerskålen, »men nu ha

de fått tillräcklig uppvaktning. Låt oss nu dricka vårt kaffe! Det skall smaka härligt.»

»Det är en lycka och en glädje i mitt hjerta, som läpparne ej kunna förklara,» sade Stephanie, då hon fyllt deras koppar. »Vet du, min dyre Haldan, att det är *en* sak, som förvånar mig sjelf?»

»Blott jag får stilla min hunger,» svarade han skrattande, »skall jag höra på, hvari den enda saken består. För min del är jag förvånad från morgon till afton öfver all den sällhet, som kan finnas i lifvet, och öfver att du, min högt älskade, aldrig en enda dag, icke en timme, icke en minut återfört i mitt minne min lilla krångliga kusin och motpart och min lilla retliga fästmö.»

»Tack, tack! Dessa försäkringar äro välsignelser. Men de äro ändå icke så dyrbara för mig, som den der saken, jag vill meddela dig.»

»Så meddela den då! Jag har nu lagt en så god grund, att jag i ro kan höra på dig.»

»Jo, ser du, jag har aldrig velat säga det för dig, men sanning är, att jag, till och med under detta härliga år, icke kunnat låta bli att sörja öfver, att det icke blef *jag,* som fick skänka dig allt, i stället för att . . .»

»O, Stephanie, huru har du hjerta att återkomma till minnet af det tilltänkta 'sjuåriga kriget', sedan vi njutit ett helt års frid, under hvilken det aldrig förljudits ett tecken till, att tvisten '*Mannering kontra Mannering*' ännu lefde i ditt sinne.»

»Tyst då, och låt mig tala ut!» svarade hon med en förtjusande min och rörelse. »Jag sade ju, att jag var förvånad öfver något, och det är *det,* som gör mig så lycklig. Då jag vaknade på morgonen, sedan du smugit dig bort och lemnat den vackra buketten qvar, erfor jag under min varma, tacksamma bön, att jag kände mig helt och hållet befriad från den der långvariga testamentssorgen. Men just nu faller mig en

allvarlig tanke in: denna förändring betyder måhända, att ... jag snart icke skall ega några jordiska bekymmer. Du vet, Haldan, att mången ung hustru kan bli mor, utan att det är henne bestämdt att njuta af sin lycka.»

»Detta, min Stephanie, är griller, som du icke bör nära, om du ej vill se mig alldeles tokig. Jag håller mig för att vara en kraftfull man, men vid ett sådant qval skulle kraften brytas. Dock, jag har en helt annan tro! Jag har ej i någon mån förtjenat en stor Guds barmhertighet, men jag hoppas på den. Icke en dyster tanke mer! Låt oss nu afgöra, huru dagen skall tillbringas!»

»Icke med yttre nöjen. Jag har fått nog af alla sådana. Jag skall skrifva till mamma. Nu mer är jag en bättre dotter ... Och hela eftermiddagen, sedan du kommit hem, njuta vi för oss sjelfva. Hvilken lycka kan för oss vara större?»

Omkring en månad senare medgaf Stephanie likväl, att det kunde finnas en vida förhöjd lycka, då hon till sitt hjerta fick sluta sin förstfödde: en präktig son.

»Himmelen vare lofvad för denna skatt!» sade Haldan jublande. »Nu, min älskade, äro vi då ändtligen ifrån den tråkiga testamentsaffären, nu är det hvarken du eller jag, som tala om *mitt* och *ditt!* Velanda blir aldrig mer ett tvistefrö.»

»Lyckligtvis icke,» hviskade hon. »*Arfvingarne* försvinna för att lemna rum åt ...»

»Den nye *arfvingen*.»

UNGHERRARNE OCH GAMLEHERRN.

Första tidskiftet.

1.

Handlingens ursprung.

»Synd — ett nog starkt och exalteradt uttryck för närvarande fall; men naturligtvis är *allt,* som sker i dålig afsigt, syndigt. Det kan ej falla mig in att förneka detta, äfven, eller allra minst, då frågan gäller mig sjelf. Jag afskyr alla dumma undanflykter! Således har jag begått en mycket mensklig synd eller, rättare, en mensklig dårskap, efter vi äro födda med begär, att stundom öfverge den sunda logiken för ett narrspel.»

Den person, som fullkomligt obesvärad uttalade dessa ord, var en ung man icke fylda tjugotvå år. Han egde likväl ingenting så särdeles *ungt* i sin personlighet. Stor till växten, men med en vårdsslös kroppsställning, till följd af träget arbete mager och blek, långsam och betänksam i sina rörelser, syntes äfven hans ansigte i harmoni med det öfriga. Hyn skiftade sällan i rödt, och den något stränga pannan befans utan skuggning af det bruna håret, som kortklippt stod upp rundt omkring hufvudet. I hans stora, kolsvarta, utmärkt sköna ögon brann nästan ständigt en beslöjad eld, och då härtill lades en mun, som syntes nog fast, att sällan

visa ett det mildaste, men aldrig ett gladt leende, så har man porträttet fullständigt. Och intrycket af detta ansigte, hvilket den redan betydliga skäggväxten ytterligare lånade ett allvarligt drag, var det, att man hade framför sig en kraftig, men icke en ung natur. Han hette Herman Blumenhaal, hade nyss tagit medicine kandidaten och var nu under förhösten på besök hos sin farbror, i hvilkens sällskap han för närvarande befann sig i staden närmast dennes egendom.

Den blifvande läkaren, hvilken, enligt en oblid spådom, aldrig skulle bli en *lycklig* läkare, hade uttalat de ofvan anförda orden till den framför honom stående farbrodern: en högrest, imponerande man, till utseendet trettiotre eller trettiofyra år, men i sjelfva verket nära det fyrtionde. Det var icke denne herres utmärkt vackra drag, som mest frapperade, ty i dem fans ringa mildhet, äfven då de befunno sig i sitt normala skick, hvilket nu långt ifrån var händelsen, men hvad som frapperade, var hans befallande min och väsende, och likväl visste man aldrig exempel på, att han öfverskridit artighetens eller humanitetens gränser. Just nu låg emellertid öfver den afrikanska ansigtsfärgen, den stolta kastningen på hufvudet, framför allt öfver de blixtrande ögonen och de under väldiga mustascher halft undangömda läpparne, ett mörkt element, en slags återhållen naturrevolution, som, i fall den ej tyglats, skulle likt en lavin rasat ner öfver brorsonen, i hvilkens lågmälda ton måhända legat en bittrare sarkasm, än orden antydde.

»Jaså, du erkänner då, att din ovärdiga och syndfulla handling härflöt från en *dålig* afsigt! Nå, jag visste förut, att den flöt från en af dessa grumliga källor, hvilka äro vida sämre än de, från hvilka mången lättsinnighet härflyter. Du lyddde en gemen känsla,» sade iskallt farbrodern.

»Gemen!» återtog kandidaten. »Nej, jag har medgifvit en dålig afsigt, men jag tillåter ingen, icke ens *honom,* som förenar det dubbla majestätet, att vara den ofelbare ryttmästaren Lorenz Blumenhaal och min aflidne fattige faders rike broder, hvilken hittills bestridt min uppfostran och akademikurs, att kalla någon min känsla *gemen!* Det är ett orent uttryck och lämpar sig ej att begagna bland bildade män. Man torde i öfrigt hafva af nöden att tillse, hvarifrån motivet till handlingen härflöt. Den måste hafva ett *ursprung,* liksom allt annat, och i fall närvarande ransaknings-domare och den här till ansvar stälde anklagade skulle kollationera sina ömsesidiga motiver, så torde det yppa sig, att bådas utgå från en ännu onämd källa — en löjlig svartsjuka.»

Den storståtlige ryttmästaren mätte med en öfver-väldigande blick sin djerfve brorson.

»Stackars gosse,» sade han föraktfullt, »du är icke dina sinnen mäktig. Du är ömkansvärd!»

I detta ögonblick hördes utanför dörren en frisk och glädtig sång; derpå inträdde eller, snarare, inyrade i rummet en hurtig och vacker aderton års yngling, ryttmästarens ende son, enda barn.

Ryttmästaren Blumenhaal hade gift sig vid tjugoett år, var beklädd med faderlig värdighet, innan han fyllt tjugotvå, och var nu sedan sju år enkling. Ungefär lika länge var det sedan han tog afsked, såsom det påstods (utan att någon trodde derpå) af sorg öfver sin förlust eller ock derför, att en så sjelfmäktig man ej tålde tjenstetvång eller ock, ty alla goda eller onda ting äro tre, skedde det derför, att han vid samma tid opå-räknadt erhöll ett betydande arf.

»Hvad är här å färde, pappa! Hvad i all verlden går åt kandidaten? Han liknar hvad som helst, utom

sig sjelf. Ah, jag dumhufvud, som glömde gårdagsaftonen! Det var oförlåtligt!»

»Ja, nog hade det anstått din faders son, att icke så fullkomligt tanklöst förgäta den beräknade skymf, som då träffade en oskyldig qvinna.»

»Och på samma gång *gamleherrns* hjerta,» utbrast kandidaten, som för första gången tycktes förlora sin sjelfbeherskning. Han var, såsom hans kusin redan anmärkt — icke sig sjelf.

Ryttmästaren blef fullkomligt snöblek. Han tog häftigt ett par steg framåt, och hans arbetande anletsdrag visade en hård kamp mellan vreden och förnuftet. Men sonens bönfallande blick och sakta hviskning: »Tro mig, han är för ögonblicket otillräknelig» förmådde honom, som i sin blomstrande mannaålder hörde sig nämnas »gamleherrn», att helt stilla vända sig om och gå ut.

»Men rida dig då alla onda andar, Herman?» utbrast med brinnande ifver herr Blumenhaal junior, en nybakad student, som tänkte studera bergsvetenskapen, emedan han en dag efter sina morföräldrar skulle få ärfva betydande grufvor och ett storartadt bruk.

»Hvad menar du med att jag låter mig ridas af onda andar?» mumlade Herman i liknöjd ton.

»Jo, att du, utan att vara besatt af sådant otyg, svårligen haft mod och hjerta, att våga ett så ursinnigt och tillika löjligt anfall på . . .»

»Min *välgörare,* förmodligen;» kandidaten snarare nedsjönk än satte sig i soffhörnet. »Du, Anton, har en af dessa guldglänsande fjärils-själar, som icke blifvit skapade för något slags ansträngning. Du är och blir troligen länge ett barn, som hvarken kan fatta eller bedöma min, under askan brinnande, natur eller min förbittrade stolthet.»

»Jag bör icke nu fästa mig vid mer än ditt allra första yttrande, det hvarmed du afbröt mig. Herman, jag har ej för vana, att i en allvarsam stund säga en osanning, och du kan derför tro mig, då jag bedyrar dig, att jag icke tänkte på min far i egenskap af välgörare ... Nej, någonting, hvarpå jag fast tror, säger mig, att du en dag blir en *stor* läkare, och då kan du, om förbindelsen ännu trycker dig, afbörda den. Deremot menade jag, att du så väl i går, som nu i dag, med exempellös djerfhet och hätskhet vågat förolämpa en man, så allmänt aktad, ansedd och värderad. Dertill blyges du icke, att, liksom du oss emellan opassande benämner honom *gamleherrn,* kasta honom denna grofhet midt i ansigtet. Jag har varit ute i staden på morgonen och låter dig veta, att du har en ursinnig opinionsyttring emot dig för ditt mandat i går afton på balen.»

»Något, som jag helt och hållet ignorerar — och jag lyckönskar dig till den förträffliga hållning, hvarmed du motser nöjet att på Stora Hallaryd få uppvakta din mors efterträderska.»

»Ja, icke är jag en så dålig son, att jag skulle missunna min far, att i sin bästa ålder bilda sig ett nytt familjehem, helst då jag så ofta vid ledigheterna från Upsala måste stanna på Dyringe hos morföräldrarne. Och du, som nästan sträfvar lifvet ur dig, för att komma fram till ditt mål, och följaktligen blir ännu mindre hemma än jag, skulle icke på detta sätt framkastat saken, om du ej på något vis känt dig stungen. Du är ej egoist för *min* räkning, ty — det vore dumt.»

Herman teg. Han höll ansigtet nedböjdt i de hoplagda händerna.

»Hedersvän,» återtog studenten med det vackraste tonfallet i sin hjertevarma stämma, »du har kommit på en afväg, som säkert rysligt besvärar dig. Du har helt

och hållet mot ditt eget ungdomsprogram, som ej innefattar några dårskaper, råkat förälska dig i den bländande, unga enkan. Men hvart vill du komma hän med den affären? Hon är snart tjugotre år, således nära två år äldre än du, som ännu har en omätlig väg att tillryggalägga, innan du kan tänka på annan fortyn inom *den* sferen, än en kärlek i luften.»

Kandidaten fortfor att tiga, studenten att hålla tal.

»Ännu en sak, käre vän, som jag aldrig låtsat förstå. Omkring sex år sedan, innan den sköna fröken Victorine af föräldrarne öfvertalades att gifta sig med den gamle assessor v. B., var hon älskad af pappa, och hon var bestämdt icke kall för honom. Det är, i motsatt fall, att tänka sig något utan all *reson*. Hvarför pappa icke *då* anmälde sig, vet jag ej; kanske af någon finkänslighet för min mors minne. Allt nog, du vet, att han for utrikes, besökte till och med någon krigsteater och kom ej hem förr, än fröken var gift. Nå, hvad tror du vidare har varit orsaken till, att han på alla dessa åren sökt undvika staden och först *nu*, när hon öfver året varit enka, hyrt den här våningen för vintern? Begrip då, att du icke längre får göra *dig*, den tillkommande store läkaren, som bör ha blick för allt, löjlig genom denna dårskap; hör du mig, jag förlåter dig ej, om du icke respekterar det förhållande, jag omtalat.»

»Jag tackar dig, att du en gång ansett lämpligt att sluta. Din far har allt för länge behandlat mig som pojke. Jag är en man, äldre till sinne och själ än till åren, och jag vill bli behandlad som en man, och kort- eller långlifvad, tillåter jag *ingen* blanda sig uti eller taga hand om mina känslointryck. Sker det, får man finna sig i följderna.» Härvid reste han sig och tog vägen till sitt eget rum.

»Han är alldeles odrägligt retlig,» mumlade studenten, och började åter sjunga och drilla.

2.

På hvad sätt hon blifvit skymfad.

»Min sötaste Victorine, nu knackar jag för tredje gången. Vill du ej öppna?»

»Kära tant,» hördes en låg och ljuf röst innanför dörren, »jag kommer snart ner. Jag har varit så trött och är så än; derför, tant Elsa, tag icke emot någon i dag.»

»Deri har du troligen orätt, mitt barn,» återtog tanten, som nu lyckats få upp en liten glänt på dörren; »ja, du har verkligen orätt, Victorine lilla!»

»Orätt!» Den unga frun lät medvetslöst dörröppningen vidga sig ytterligare ett par tum. »Således har *tant* redan hört sqvaller?» Hon syntes, om ej bestört, åtminstone ganska ledsen.

»Kära Victorine,» svarade tanten, »det der ordet är allt för löjligt att nämna i någon sak som rör dig. En enka med ditt utmärkta rykte och så värd den stora aktning, man skänker dig, skulle man våga sqvallra om! Nej, nu skyndar jag ner i förväg!»

»Och sätt kaffet i kabinettet, tant lilla. Jag kommer genast efter.»

»Ja, ja, du.» Tanten smålog och tänkte för sig sjelf: »Begriper! Kabinettets fönster ligga åt gården och derifrån slipper hon, stackars sensitiva, ännu så skygg och barnslig, att besväras af någon helsning.»

Den unga fru von B:s våning, der hon under sitt enkestånd, hvilket nyss ingått i andra året, lefvat fullkomligt tillbakadraget, var ingen protkarta på elegans,

än mindre på god smak, ty den var precist sådan, som den gamle assessorn under tjugo ungkarlsår haft den. Då han gifte sig, gjorde han det möjligaste minsta i förbättringsväg, ty, som han sade till sin unga, försagda hustru, »det vittnar om dumhet och brist på moralitet, att göra sin dagliga boning till ett tempel för fåfängan och konsten. Den förra har man nog af, blott man går ut på gatan, och för den senare har man muséer och expositioner af alla slag. Hemmet bör endast visa renlighet, enkelhet och trefnad, medan, till belöning, kapitalet växer genom räntorna . . .»

Sedan mannen med dessa orubbliga principer (i öfrigt en hedersman) lemnat sin unga hustru ensam, att under råds råde disponera öfver det solida arfvet, hade hon dock icke gjort minsta omstörtning i det en gång ordnade boet; hon vördade ännu hans grundsatser.

Då hon inträdde i det omnämda kabinettet, ett ganska tungt rum, för tillfället upplyst af en ståtlig brasa, såg hon så ljus, vacker och älsklig ut, att hon sjelf utgjorde rummets förnämsta upplysning . . . Victorine var, som man hört, tjugotre år och hade det obestridda privilegiet att gälla för stadens första skönhet. Hennes fina gestalt, af lagom höjd, utvecklade i sina rörelser allt det behag, som kroppsliga rörelser kunna utvisa. Ansigtet, ovalt och af en bländande hvithet, egde drag, hvilka blifvit liksom utvalda, för att visa det godas intelligens. Hennes hår egde den sällsynta *purpursvarta* färgen och vågade sig som ett diadem öfver pannan. De svarta, svärmiska ögonen och den fina purpurn på kinder och läppar — allt stod i öfverensstämmelse med hennes mjuka och milda väsende.

»Se här, min älskling,» sade tant Elsa, Victorines enda qvarvarande slägting i lifvet, »se här ändå en besökande.» Hon visade åt bordet, på hvilket stod en hög kamelia med en rikedom af hvita blommor.

»Ack, hvem har skickat den, kära tant? Hon måtte väl aldrig vara från den förbittrade? ...» hon afbröt och vände sig bort.

»Hon kommer ej från någon förbittrad, mitt barn. Ryttmästaren har skickat den som ett prof från sitt orangeri vid *Stora Hallaryd*. Han hoppades, att du skulle vilja mottaga den, efter som dina egna kamelior ännu icke hunnit komma i blomning.»

»Ja, så gerna. Jag har aldrig sett en skärare hvithet på sådana blommor eller en saftigare grönska.» Hon nästan gömde ansigtet i trädets krona.

Tanten, som stod bakom henne, skakade sakta hufvudet och hade ett utseende som tycktes säga: »Jo, nu är det klart», men högt yttrade hon: »Ryttmästarens betjent nämde ingenting om, att hans herre ämnade sig hit.»

»Jag tror ... jag vill likväl minnas, att han i går talade något om att komma hit i eftermiddag.» Victorine fördjupade sig allt mer i beundran af blommorna.

»Jaså.» Tanten började syssla med kaffet, men när servisen blifvit uttagen, sade hon utan all förberedelse:

»Min kära Victorine, nu måste du berätta mig den der dumheten af kandidaten. Vår grannfru hade hört lite slarf, men visste icke mer, än att alla menniskor påstodo, att han burit sig åt som en äkta tjufpojke, hvilket dock är honom fullkomligt olikt. Men huru kom du att lofva *första* fransäsen åt *honom?*»

»Ja, det är frågan! Jag försäkrar tant, att då vi i förgårs afton träffade den unge mannen, som vi känt många år, hos borgmästarens, och han frågade mig om det var sanning, att jag på morgondagens bal skulle dansa för första gången efter så lång tid, och han med detsamma bad mig om första fransäsen — han vet att jag aldrig valsar — fann jag hans tidiga begäran högst

påflugen och ernade genast säga honom, att jag icke ens visste, om jag alls skulle komma att dansa, följaktligen ej heller ville binda mig ... och ...»

»Och ändå hade du den svagheten, att gifva ett alldeles motsatt svar.»

»Jag var icke mäktig af motstånd för den blick, han höll öfver mig — det är en så underlig ung man! Kort sagdt, jag lofvade.»

»Men hur kom det der andra sedan?»

»Utan tvifvel befann han sig i ett ursinnigt humör, då han uppträdde på balen, något som märktes af många ögon. Han sade mig helt kort och tvärt, att vi skulle dansa emot hans farbror — och derpå försvann han ...»

»Kom ej ryttmästaren fram till dig?»

»Visst icke! Men äfven sedd på afstånd märkte jag, att hela hans magnifika personlighet, i trots af all sjelfbeherskning, var inhöljd i moln. Jag kände mig orolig, dock utan någon bestämd aning om förargelse, då musiken blåste upp och alla par ställde sig på sina platser. Efter ett opassande dröjsmål kom unga herrn med sin långsamma, loja gång, men när vi hunnit till midten af salen, släppte han plötsligt min arm, mumlade någonting om en häftig näsblod, som dock ingen kunde se, och lemnade mig ensam innesluten i den stora ringen. Några obildade unga män, som han passerade, funno scenen tillräckligt löjlig för att börja skratta högt. Döm om min belägenhet, blottställd för så många blickar! Blygseln ökade min närsynthet, så att jag ej kunde urskilja den plats, jag lemnat.»

»Och detta skulle hända dig, då du för första gången åter visade dig i societeten!»

»Ja, det var i sanning en slät hämd, men just då kom ryttmästaren skyndsamt emot mig och sade högt, med sin allra största förbindlighet: 'Min son, hvilken just nu anlände, anhåller på det vördnadsfullaste, att

få intaga min brorsons ställe.' Derefter förde han mig helt ståtligt till min plats, der unga Anton, studenten, stoltserande mottog mig. Musiken blåste åter upp och allt gick sin gilla gång. Kandidaten syntes ej vidare.»

»Men säkerligen ryttmästaren, derpå är ej att tvifla.»

»Ja, han var mycket uppmärksam mot mig hela aftonen. Men jag förstod hans dolda, men djupa harm öfver, att jag beviljat unga herrn hans uppbjudning.»

»Naturligtvis,» inföll tant Elsa, »ansåg *gamleherrn* den näsvisheten af brorsonen såsom ett oblygt ingrepp i *hans* rättighet. Han var naturligtvis den sjelfskrifne kavaljeren till första dansen.»

»Min bästa tant,» svarade Victorine med en så naturlig värdighet, att den gamla damen blinkade dervid, »får jag be tant icke begagna ett uttryck, som blir vulgärt, då det användes på en man, sådan som ryttmästaren Blumenhaal!»

»Ack, Victorine, jag ser hur det går, men tänker du ej på, att denne stolte och fordrande herre är född att herska öfver allt, som kommer under hans domsrätt? Du har en gång korsat hans beräkningar; han torde ännu minnas det.»

»Minnes det gör han väl, men han vet, att det ej var *jag,* som korsade dem. Nu går jag åter tillbaka upp i min sängkammare, der jag behöfver hvila och tänka.»

»Ja, barn, det sista i synnerhet. Ack, tag ej illa min uppriktighet!»

3.

Hvad följden blef af den unga fruns tänkande.

Klockan hade nyss slagit sex. I förmaket var kakelugnselden nära nedfalnad. Men tvärt emot assessorns hushållsprinciper brunno, i rena hvardagslaget, tre ljus i kronan och två på divansbordet, der värdinnan satt, mycket upptagen af att röra omkring mönster och garnnystan i arbetskorgen ... Nu ringde det på tamburklockan. Hvad skedde då? Jo, att Victorine tappade hela korgen, att hon började darra från hand till fot och skulle gerna, om hon endast haft makt öfver rösten, ropat tillbaka tant Elsa, hvilken nyss blifvit utkallad till någon person, som sökte henne.

Under tiden blef dörren öppnad, och öfver mattan kom med raska steg den vackre, hurtige mannen, som på en gång varit så blygt väntad och så starkt fruktad.

»Får jag icke den äran att trycka er hand?» sade han.

»Jo, naturligtvis! Var så god och tag plats och förlåt min distraktion! ... Det var mina garnnystan, som trasslat sig.»

»Om blott ingenting annat än garnnystanen trassla sig, så är jag mycket benägen till öfverseende.» Han kysste hennes hand utan galanteri, till och med utan större värma, hvarefter han satte sig på andra sidan om bordet.

Denna, säkert beräknade, granlagenhet föreföll Victorine mycket lugnande. Men hon tyckte icke om ordet öfverseende.

»Jag tror icke,» svarade hon och upplyftade en temligen frimodig blick, »att herr ryttmästaren i allmänhet är fallen för öfverseende; har jag rätt deruti?»

Vid dessa ord blossade en stark rodnad upp på herr Lorenz Blumenhaals manliga ansigte.

»Jag hoppas,» sade han och en alldeles obeskrifligt djup och sorgsen klang vibrerade i rösten, »att jag under hela sex år bevisat, att jag förmådde tillämpa det ordet.»

De starka slagen i Victorines hjerta lärde henne begripa meningen. Helt förvirrad frammumlade hon den unge kandidatens namn, liksom ordet blott gält honom . . .

»Jag har föreställt mig, att han måtte blifvit starkt retad, innan han visade sig på balen.»

»Hvad hör jag!» Ryttmästaren reste sig hastigt, men satte sig igen. »Det var verkligen oväntadt, att få höra honom försvaras från ett håll, der man minst kunde räkna derpå. Herman är en oblyg pojke, högmodig och retlig med all sin stillsamhet. Han reser om några dagar; kanhända skall ni dessförinnan tillåta honom göra sin afskedsuppvaktning?»

»Ja, det skulle i sanning förundra mig, om han reste, utan att gifva mig tillfälle att se honom.»

»Och hvartill skulle detta tjena?

»Att mildra det bittra intryck, han nu har; han ångrar sig säkert.»

»Och det vet ni, min fru?»

»Det vet jag. Jag har ju känt honom från långt tillbaka, ända från gymnasiitiden . . . Under sin sträfva yta döljer han en djupt känslig själ. En dag skall han upphöra att vara sträf och retlig, det sker, då den tid kommer, att han blifvit en berömd och eftersökt läkare. Vänta bara!»

»Och det anser ni att han blir?» frågade ryttmästaren misstroget.

»Ja, efter mitt sätt att döma! Han får detta lugna, behagliga väsende, som utgör en förträfflig motsats till så många läkares, hvilka komma inrusande och, utan att ens ge patienten tid att svara, försäkra, att tillståndet nu är bättre och att det, för att blifva riktigt bra, endast behöfs att hålla på med dekokten ... Och så ut som ett yrväder.»

Ryttmästaren log ännu mera tvunget.

»Dessutom, hvad kandidaten beträffar, så har han i sin blick en hemlighetsfull makt, som kommer att verka på patienterna.»

»Fruntimmerspatienterna då?»

»Ja, det är möjligt, att mesta praktiken blir på den sidan. Men, för att nu hålla oss vid det närvarande, om *han* är stolt och herr ryttmästaren både stolt och sträng, hur går det då med den stackars unge mannens penningeangelägenheter? Han eger ju sjelf alls ingen förmögenhet och behöfver troligen hjelp för att afsluta sin kurs ...» Hon gjorde ett uppehåll.

»Minst fyra à fem tusen kronor, skulle jag förmoda!»

»Skall hans farbror fortfara att försträcka honom medel?»

»Säkerligen skulle jag det hädanefter, som hitintills, om icke ...»

»Jag anade just att han ej vidare ville mottaga hjelp. Det der låter fatta sig, ifall anbudet skett på ett visst sätt.»

Ryttmästaren hade, intill att dessa ord lemnade Victorines läppar, visat så hög grad af utomordentligt tålamod, hvaraf en man med hans lynne kunde vara mäktig *endast* inför den qvinna, hvilkens *ja* han ännu icke erhållit ... Men allting har en gräns, och nu hade

han hunnit den, hvilket hördes af svaret, som uttalades med verklig bitterhet:

»Om vi ännu hade astrologer att rådfråga, skulle jag på förhand kunnat få veta, att denna afton icke var gynsam för mitt besök ... Jag gör derför klokast att afbryta det. Men tillåt, min fru, att jag dessförinnan försäkrar er, att då jag erbjuder min aflidne broders son en handräckning af detta slag, jag gör det som affärsman, det vill säga, utan alla påpekanden om förbindelser, men jag gör det icke som den romantiske komedi-onkeln, hvilken anser nödigt, att i språk och röst löpa hela skalan igenom, för att få rätt på den mjuka och dusa ton, som är lämplig att beveka en egenmäktig och istadig naturs nycker ... Och nu är jag naturligtvis så fallen i onåd, att det torde vara bäst att icke allt för hastigt äfventyra ett nytt besök ...»

Victorine satt med nedfälda ögonlock, stum, lätt darrande och innerligt ledsen. Hon hade visserligen under sin föregående öfverläggning och beredelse beslutat, att ingenting i dag skulle blifva afgjordt ... Men aldrig hade hon förestält sig, att han i vredesmod skulle skiljas ifrån henne. Hon hoppades likväl, att hennes tystnad möjligen torde beveka honom att dröja och uttala ett par försonliga ord. Men sedan han under ett par ögonblick väntat på, att hennes läppar eller åtminstone hennes ögon skulle öppna sig, fattade han sin hatt och lemnade med en stum bugning rummet.

Victorine erfor en stark frestelse att kalla honom tillbaka, men som hon på samma gång erfor en känsla af trygghet vid att ännu vara fri, så rörde hon sig ej ur stället.

4.

Ungherrarne på besök.

Två dagar hade förflutit, utan att Victorine mottagit andra än likgiltigare visiter.

Då hände sig en förmiddag, att kammarpigan kom in med ett kort i handen, under det att hon, helt frisk i rösten, berättade, att hon sagt åt herrn, att hennes nåd var hemma, men att han ändå envisats, att hon skulle bära in kortet.

Med en säker aning tog Victorine emot det och efter blott en half blick derpå sade hon: »Bed herr kandidaten vara god och stiga in.»

Det blef snart en ganska vacker scen, som tilldrog sig i den vackra enkans förmak ... Men om ryttmästaren sett den, hade han ej gjort den rättvisa.

Victorine satt i en gungstol, som fått den afundsvärda platsen i kakelugnsvrån, hvilken bildade ett särskildt litet hem i hemmet, och den unga qvinnans tankfulla ställning och ansigtsuttryck visade, att hon varit stadd på ett af sina täta besök i drömverlden ... Då Herman inträdde, räckte hon honom med en helt älsklig min handen, hvarvid hon såg ut precist som den unga modern, då hon bereder sig på att behörigt, fast mycket mildt, upplexa en oartig son.

Vid första blick, i hvilken de fyra ögonen möttes, föll den unge mannen på sina knän. Fattande hennes händer, sade han sakta med en röst, full af innerlig ånger:

»Huru, är det möjligt för en qvinna, att förlåta en förolämpning af just detta lumpna slag? Det var en dumdristig och förryckt handling ... Ändå förlåter ni ...»

»Ja, helt och hållet. Men sedan ni nu fått er förlåtelse, så stig genast upp ... och nu skall jag förklara, att jag från början varit öfvertygad om att, ehuru förolämpningen riktades mot mig, den kanske ändå var ärnad att såra någon annan.»

»Ni är lika skarpsinnad som barmhertig; handlingen var usel, hvem den än skulle träffa. Men tro mig, hans vådliga öfvermod timman förut hade drifvit allt förnuft, all sjelfbeherskning hos mig på flykten. Jag lydde min onda instinkt.»

»Detta allt förklaradt,» återtog Victorine, »låtsa vi nu som om ingenting passerat. Då en gift qvinna är två år äldre än en ung man, kan han betrakta henne som en gammal syster eller tant. I någon af dessa egenskaper, hvilken ni behagar välja, säger jag er, att hela denna episod i edra känslor endast får och bör betraktas som en stor barnslighet, ovärdig ert klara förstånd ... Men låt mig nu veta, om ni är försonad med er farbror.»

»Vi komma icke fort med våra förklaringar,» mumlade kandidaten, som med någon svårighet nedsväljde alla de friheter, Victorine så öppenhjertigt uttalade. »Emellertid kan jag säga, att sedan den afton, han sist var hos er, han visat ett sanskyldigt bulldoggslynne.»

»Det der var ett ganska opoleradt uttryck, min bäste kandidat.»

»Medgifves, men sant är det. Jag undviker honom helt och hållet.»

»Är det rätt, då ni så snart skola skiljas?»

»Vi hafva ingen lämplig föreningspunkt nu mera.»

»Icke ens i affärsväg?»

»Icke ens der. Jag skall förr icke äta middag mer än hvar annan dag och helt och hållet utesluta aftonmåltiden (hur behöflig *den* ock är för en person, som behöfver natten till studier), än jag, efter denna tidpunkt, mottager så mycket som ett öre af honom.»

»Mycket illa! Nå, jag har ju redan visat, att jag vill betraktas af er som en gammal, kär slägting . . . Var god och skratta inte så der förargligt! . . . Jag häntyder ej på något *kommande,* som är osäkert, utan på det närvarande, som är säkert. Jag säger således, att er trotsighet mot er farbror är på orätt plats, ty han är en man af sträng och redlig hederskänsla, men att jag vet ett sätt, att försona denna trotsighet.»

»Naturligtvis genom att lägga min egen hederskänsla vid hans fötter — aldrig!»

»Åh, det visste jag ej var att räkna på . . . Men ni skall mottaga, icke direkt af mig, utan af min affärsman, ett stående lån på femtusen kronor, att efter hand uttaga. Och tro mig, då jag bedyrar, att jag är moraliskt öfvertygad, liksom om Gud sjelf gått i borgen derför, att ni en dag betalar mig igen både kapital och ränta. Jag tror på er kallelse till en läkares högre mission, och den, som vill komma till ett så värdigt mål, bör icke barnsligt skjuta ifrån sig det medel, som en fullkomligt oberoende vän erbjuder.»

»Nej, vid den Gud, som ni med en renhjertad qvinnas ädla instinkt tror blir min borgen, jag skall ej bortskjuta den hand, som på så sätt räckes mig, och jag svär, att bli värdig den vän, som jag från i dag betraktar icke som en kär slägting — ty om hon det blir eller ej, skall icke hafva något inflytande på mig — utan som en god genius, hvilken vill lära mig att kufva allt inom mig, som behöfs kufvas eller uppryckas, och som skall uppmuntra mig under de oundgängliga motgångar, hvilka *måste* möta hvarje ny kraft, som *skall* fram.»

»Tack för dessa ord, de hafva rikt belönat mig för min goda vilja! . . . Men så lagom vår sammankomst slutade. Min affärsman, häradshöfding D., skall låta höra af sig. Här kommer någon främmande.»

»*Han!* . . .»

Kandidaten reste sig från stolen, liksom sattes han i rörelse af en hemlig fjeder.

»Nej, *hans* steg känner jag.»

Kandidaten smålog hvasst, men förklarande att han ej var i lynne att träffa *någon,* tog han ett hastigt afsked och mötte i sjelfva dörren sin kusin, som ville draga honom tillbaka, för att, som han sade, få bevittna syndabekännelsen.

»Nej, släpp för all del ut honom!» sade Victorine, »han lärer icke vilja göra den för andra gången och den första är redan undangjord.»

»Och jag som trodde mig få vara med vid uppgörelsen! Farväl då, broder, du ser minsann icke ledsen ut!» Härmed slöt studenten till dörren och kom som ett uppfriskande element, efter det högtidliga som varit, att slå sig ner hos den väna enkan, som bjöd honom ett hjertligt välkommen.

»Han har således, lycklige Herman, sluppit ur skärselden och fått full tillgift. Hvilken god qvinna ni är! Jag känner mig verkligen kallad, att i djupaste sonliga ödmjukhet kyssa handen på min tillkommande — *bellemère.*»

»Hvilken påflugen och sjelfsvåldig yngling unga herr Anton är . . .» Victorine såg mycket stött ut.

»Är jag verkligen påflugen och sjelfsvåldig?» Studenten tycktes mycket betänklig. »Det gör mig ondt, men saken är den, att jag är född bortskämd (stackars gosse!) och hvad värre är, jag är född att fortfarande blifva bortskämd! Döm sjelf! Hvarenda kamrat i Upsala som lånar mina *pengar* till sexan, mitt *namn* för en

liten skrifven pappersbit, duglig bröder emellan, fast jag ännu icke på långt när är myndig, och min *röst* för serenaden eller morgonkören hos någon student, som råkat ha sin födelse- eller namnsdag lämplig tillreds — alla dessa skämma bort mig af hjertans grund. Mina morföräldrar vill jag icke ens tala om, de ordentligt dyrka sin guldgosse . . . Stackars själar, om jag en dag skulle spela *va la banque,* vore de i stånd att, om så behöfdes, inskränka sig sjelfva, på det att jag ändå skulle få lefva som *grand seigneur* . . . Till och med min far, en man i sin bästa ålder, ernar icke träda i nytt äktenskap blott för att hans lille Anton icke skall bli illa handterad af en sträng styfmoder.»

»Men det vore just behöfligt för en så okynnig gosse!»

»Hur kan jag vara annat än okynnig, då lifvet leker för mig, som en fisk i vattnet eller en fågel i luften? . . .»

»Låt vara slut nu med bevisen, de trötta alldeles ut mig. — Nå, var det något ärende?»

»Kors i all verlden så försumlig jag är! Visst hade jag ett ärende!» Han började söka i alla fickor och uppdrog och nedstack alla möjliga papper, tills han lyckades få purpurn på Victorines kinder att stiga ända till hårfästet. Då drog han slutligen upp ett konvolut, men sade mycket blygsamt: »Jag har fått så många tillrättavisningar, att jag nu icke vet om jag vågar visa hvad jag har här.»

»Kanske herr Anton vill uppvakta mig med några verser?»

»Jag? Nej, gubevars! Jag har visst många talanger, något som alltid (ofta utan förskyllan) faller på så kallade rika pojkars del, men då jag samvetsgrant bedömer mig, tror jag icke att jag kan anse mig som poet.»

»Hvad innehåller då det der papperet?»

»En sak, som jag nästan tror, att någon skulle vilja nedlägga vid edra fötter. Men nej, nej ... ni ser så onådig ut, att jag aldrig får mod att ...»

»Nu blir herr Anton ordentligt näsvis.» Victorine syntes allt onådigare.

»Nå, kan jag vara annat, när ...»

»Förskona mig för fortsättningen och gif mig genast papperet.»

»Jo, se sådant språk begriper jag! Det är just *det* jag alltid tänkt mig hos min blifvande *belle-mère* ... Men rif då icke för häftigt innehållet ur omslaget, det är bara från *mig*.»

»Hvad ser jag! En så välgjord teckning öfver en så präktig manbygnad och så sköna omgifningar.»

»Ja, jag skulle tro, att Stora Hallaryd har corps de logis som duger.»

»Ack, det är förtjusande, jag har ej sett stället på många år och kunde aldrig tro att det var *så* vackert ... se så: tag nu teckningen tillbaka ... tag den, jag ber!»

»Befaller ni det på fullt allvar? Jag har haft nöje af att utföra det lilla arbetet för er!»

Hon syntes tvekande. Slutligen emotstod hon icke frestelsen utan behöll teckningen i handen. I samma ögonblick hördes nya steg i förstugan.

»Vid alla erkeenglar,» utbrast Anton och reste sig hastigt upp, »nu packar jag mig ur vägen — det är gamleherrn sjelf.»

»Fy, att herr Anton kan få det ordet öfver läpparna!»

»Jag, jag fick det aldrig *öfver* läpparna, jag sväljde det helt, och ni gissade blott, att kandidatens impertinenta stilprof var på väg att smitta mig, oskyldiga barn.»

»Gå icke härifrån, det är icke nödvändigt,» stammade Victorine.

»Jo bevars, det är fullkomligt nödvändigt.» Och han dröjde endast så länge, att han hann försäkra sin

herr fader, att hans ärende varit att lemna fru von B. ritningen af ett hus, i hvilket hon funderade på att nedlägga allra bästa delen af sitt kapital.

»Hvem i all verlden har användt *dig* som affärsman,» sade ryttmästaren, i det han, helsande på värdinnan, med hemligt nöje anmärkte, att hon syntes ovanligt förlägen.

»Det är ingenting att tala om.» Hon lade papperet ner i arbetskorgen, och medan derefter en liten *stum* scen spelades mellan henne och den siste gästen, skyndade studenten ut.

5.

De kollationera sina vanor och egenskaper.

Ryttmästarens närvarande visit var icke beräknad att räcka mer än några minuter. Han hade endast för afsigt att fråga om han kunde hoppas, att för sin *egen* del få upptaga en timme af hennes nåds afton, men då han härpå erhöll det blyga, undvikande svaret: »Icke i afton, icke heller i morgon, men i öfvermorgon afton skall jag säkert vara hemma,» mulnade han.

»Ni är suverän i er vilja!» svarade han litet stucken. »Men hvart tog den der ritningen vägen? Ärnar ni verkligen nedlägga ert disponibla kapital i en fastighet här i staden?»

»Ack, var god och bry er för all del ej om det der!» Men just som hon nu skulle skjuta ner en förrädisk snibb af papperet, stötte hon med armen mot en

blomkruka, och der låg då öppet på bordet det kringstjelpta innehållet och, kan man tänka, allra öfverst den uppslagna teckningen, i hvilken han vid en flygtig blick genast igenkände sitt eget herregods. Men när han såg hennes ökade oro, var han allt för ridderlig och derjemte allt för förtjust åt sin herr sons påflugna idéer, att låtsa sig ha sett något. Han rekommenderade sig tvärtom med ett hastigt: »Således i öfvermorgon . . .» och dermed var Victorine befriad från sin tredje visit.

Så snart hon blifvit ensam, började hon gråta som ett riktigt barn. Hennes ställning gent emot sin mäktige och fordrande friare hade *varit* så god — nu var den deremot så ohållbar som möjligt. »*Detta,*» tänkte hon, »har jag den förarglige studenten att tacka för, men hvem kan harmas på *den*... Han är så glad, oförarglig och godsint, att han verkligen måtte vara född att bortskämmas. I alla fall blir det ändå, såsom jag på förhand beslöt, ingen förklaring förr än kandidaten rest, och *när* förklaringen sker, skall hans herskarevänsende icke få imponera på mig — jag vill ha alla mot och med på klar fot.»

Kandidaten var nu på väg till Stockholm; unge Anton hade rest med ett par kamrater ut åt landet och aftonen var inne, då Lorenz Blumenhaal ändtligen skulle se sitt öde afgjordt.

Han hade också icke väl satt ifrån sig hatten, än han kastade sig in i ämnet...

»Ack, säg, får man bli ostörd i afton? Hvar är tant Elsa?»

»Hos postmästarens på ett Bostonparti... dit jag senare skall komma efter.»

»Verkligen!...» ryttmästarens ton hade redan en dominerande brytning. — Men med ett det behagligaste leende svarade Victorine: »Det är alldeles nödvändigt. Jag har minst ett halft dussin betar att vinna eller uppgöra sedan sista bjudningen.»

»Det är då visst och sant, att fruntimren ha en egen förmåga att söka distrahera en man från sitt ämne. Men denna gång får det ej lyckas. Och hvarför, dyra Victorine, skulle ni vilja det? Jag säger er ju ej något nytt, då jag erinrar er om huru grymt jag en gång blef gäckad. Och ännu mindre blir det något nytt, om jag häntyder på, huru trofast jag under alla dessa år qvarhållit er bild i mitt hjerta. Jag kan aldrig älska någon annan qvinna! — Hvad svarar ni mig då?»

Från det ögonblick han började tala till henne med en röst så öm, så bevekande, att hon aldrig trodde det vara möjligt att *han,* den stolte mannen, kunde tala så, och sedan han betraktade henne med blickar, strålande af en eld, hvilken hittills icke träffat henne, kände hon liksom en fullkomlig maktlöshet till allt motstånd. Men hon tillslöt hjeltemodigt ögonen, medan hon svarade: »Jag tror visserligen, att ni länge hyst tillgifvenhet för mig...»

»Tillgifvenhet! — Hvilket uttryck!»

»Kärlek då! Men hvad som *varit* är icke alltid det, som *blir*. Jag är ej mera den adertonåriga flickan, som lätt öfvertygar sig, att det blott behöfs utsträcka handen, för att nå den sanna lyckan! Nu, vid snart tjugotre år en mogen qvinna, vågar jag säga er: Om jag ger er *något,* fordrar jag kanske *mera* i gengäld.»

»Derpå tviflar jag icke det ringaste. Men vill jag ej skänka er hela mitt lif?»

»Detta, herr ryttmästare, är en fras, hvilken männerna saklöst kunna begagna, emedan de naturligtvis göra hustrun delaktig i hela sitt lif. Men den förklarar

icke *hvad* hon egentligen får. Skall hon med maken endast dela kärlekssuckar och dagligt bröd eller skall hon blifva hans hälft i högre mening?»

Ryttmästaren hade ej beredt sig på preliminärer af *detta* slag. Och han fick ej tid att svara innan hon tillade:

»Ärnar ni väl, att börja med, för min skull lägga band på ert befallande lynne, er uppblossande häftighet, ert misstroende och er ofelbarhet? Allt detta, som jag observerat, skulle, utveckladt i hemlifvet, störa för mig all frid och glädje — ty om jag också älskade min man, måste jag då frukta honom.»

»Victorine, tro mig, *jag* är just den man, som, ehuru icke danad af den mjukaste leran och utan tvifvel behäftad med ännu flera fel, såsom envishet, högmod och (männer emellan) oftast oåtkomlighet för skäl — likväl är skapad att, af en öm och trofast hustru, ledas från det *reala* till det *ideala*. Jag säger detta på den grund, att mången mild sträng anslås i mitt väsende, just då jag möter mildhet, och att jag då först känner mig lycklig. Lita på mig, fängsla mig genom kärlek!»

»Allt detta är vackert, och Gud ser huru gerna jag *vill* lita på er . . . Dock har jag svårt att beherska en bäfvan, som ofta kommer öfver mig.»

»Detta förefaller mig grymt! Mina känslor äro så varma, så djupa; såra mig ej i denna stund, tvinga mig ej att tro, det ni skulle önska att se en stark man förvandlad till en dåraktig yngling. Jag eger passioner, men jag eger äfven makt att styra dem, och just nu gifver jag ett grundligt prof derpå, ty mitt blod svallar och jag står ju ändå här lugn, snarare lik mannen inför sin domarinna, än mannen inför den qvinna, som han dyrkar tillräckligt, för att aldrig *kunna* såra henne och af hvilken han väntar lika mot lika . . . Älskade Victorine, låt antingen ditt hjerta tala, eller låt mig gå!»

»Ja, mitt hjerta skall få tala och det bekänner för dig fritt, att jag länge, länge förstått och besvarat dina känslor, till qval för mitt samvete, som ofta anklagat mig, då jag ej hade rättighet att hysa din bild... Nej, vänta, vänta... beherska dina intryck medan jag får förklara för dig, att listan på *mina* fel icke blir mindre än dina. Jag är icke en driftig qvinna, tant Elsa har styrt vårt hus, och huru ringa betydde det emot ditt! Jag är till lynnet ofta drömmande; stundom känner jag mig modig, men oftare skuggrädd som ett barn. Har jag lugn och frid omkring mig, är jag glad i mitt husliga lif, men en fullkomlig sensitiva för all kylig beröring, all slags storm. Till på köpet fruktar jag, att jag är en smula loj. Hvad säger *du* nu?»

»Jag säger, min högt älskade sensitiva, att en del af dessa egenskaper tillåter jag dig att behålla, men andra, som föllo dig så naturliga, då du var förenad med en så gammal godsinnad, men trög och tankspridd make, skola vi bortplocka. Tant Elsa skänker jag dig gerna, och du får också gerna drömma, blott *jag* lefver i din dröm och får väcka dig — just som nu!»

»Nej, så häftigt vill jag ej bli väckt,» svarade hon skrattande och lycksalig.

6.

Efter år och dag.

»För sju tusan, karl, det är omöjligt! Men sätt på hatten, jag tycker ej om några slafviska fasoner. Det är omöjligt, upprepar jag, att du skulle vågat hugga ner trädet, utan att fråga dig för, stode det än en hel aln i vägen för planket.»

Det var herr Lorenz Blumenhaal, som med den manliga färgtonen på sitt ansigte, uppdrifven till rödaste skarlakan, stod på trappans vackra halfcirkel och hög och myndig uttalade de stränga orden i så väldiga tonfall, att de allarmerande återljödo genom förstugan ända till de inre rummen.

»Om jag bara fick förklara mig,» svarade den tilltalade arbetaren, som befann sig på planen nedanför trappan, »så gick det väl an, men . . .»

»Nå, hvem nekar dig att förklara förhållandet? . . . Kort bara! Jag spår i alla fall, att den här förseelsen slutar med förlusten af torpet . . . Just det trädet, *det* trädet!»

»Ja, är det herr ryttmästarens mening, att jag för det här krånglet skall mista torpet, så är det väl inte lönt att försvara sig. Annars var det så, att i höstas, och ändtligen på vintern med för den skull . . .»

»Dumheter, bara eländiga förevändningar. Skall en händelse i dag börja förliden höst? . . . Gå . . .»

I detta ögonblick syntes den fina gestalten af en qvinna, väl insvept i en pelsfodrad kappa, smyga ner för trappan, saktа lägga handen på den uppretade mannens arm och i trots af vreden, som ännu gnistrade från hans ögon, med den kärleksfullaste blick se upp till honom.

»Victorine, min älskade, hvad i Guds namn tänker du på, som i den kalla vårluften vågar dig ut, så svag som du ännu är!»

»Jag blef uppskrämd af din röst, min vän, medan jag satt inne hos den lilla . . . Nej, nej, Lorenz! Du får icke bära mig tillbaka. Jag vill vara med om det här; låt mig tala vid mannen . . . Se så, du vet hvilken envis hustru du fått!» Hon smålog ljuft. Han var besegrad.

För hvar och en, som under denna lilla scen gifvit akt på den anklagade, hade det varit fullkomligt tydligt,

att han sade till sig sjelf: »Nu ska' en få höra, att det blir annat ljud i bjellran. Det var då för väl, att han skrek så pass högt, att *hon* hörde't.»

Och nog hade han rätt.

Victorine visste fullkomligt *huru* hon borde upptaga ämnet och hvilka känslor som borde uppkallas och verka på hennes man. Och så hette det, sedan hon vänligt besvarat torparens ödmjuka helsning och med sin milda blick ingifvit honom mod:

»God afton, min käre Nils, hur står det till med hustru och barn?»

»Gud hjelpe oss, hennes nåd, min stackars qvinna är ännu så klen, att jag hvar eviga qväll, som jag trött och nedslagen kommer ifrån arbetet, fruktar att hon kanske inte alls kunnat gå från sängen. Om Börta faller ifrån, blir det rent slut för både mig och begge småtultingarna.»

»Var säker,» svarade hon deltagande, »att mitt första besök, då jag blir litet starkare, skall vara i er stuga, och jag skall denna qväll laga så, att ett bud blir skickadt med hvad Börta bäst kan behöfva. Och säg nu fritt, huru det förhöll sig med nedhuggningen af trädet.»

»Vänta ett ögonblick,» inföll ryttmästaren i alldeles förändrad ton. »Har doktorn icke blifvit kallad till din hustru?»

»Jo, ett par gånger, då han under vintern varit här för hennes nåds räkning. Men, gunås, fattigmans hustru kan inte ha råd att följa alla ordineringar . . . Men efter som jag nu *får* tala om mitt ärende, så skall jag nämna, att både i höstas och vintras herr Anton satte skott-taflan på trädet och då blef det så skamfiladt, att det började på allvar tyna af. Det var inte friskt förut, sa' unge herrn, och det hade han rätt i.»

»Jaså, Anton tog brödraträdet att sigta på» — ryttmästarens stämma fick en egendomlig vibrering —; »han har ju målskjutningsplats . . .»

»Åhå,» mumlade Nils inom sig, »var *det* brödraträdet, då må väl ingen undra på, att det hade failenhet för tvinsjuka.» Högt svarade han: »Jag kan dödligt svära på, att jag aldrig vetat *hvar* det trädet växte. Men då der nu stod ett förtorkadt träd i vägen, så frågade jag i morse inspektorn, när han gick förbi, om jag fick hugga ner det, och då han svarade: 'Ja, det duger inte annat till,' så högg jag ner det, och kom så i all ödmjukhet hit att fråga, om jag kunde få ta det hem till bränsle. Börta, stackare, är så frusen, och barnen bli så förnöjda om det lyser på spisen. Vi ha knapt nu om vedpinnarna.»

»Ack, den veden blir mycket sur och lär icke lysa.» Victorine såg på sin man.

Han nickade och såg på henne med det slags frimureri, som finnes mellan förtrogna själar. Han erfor ej längre en gnista af harm.

»Hör på,» sade han, »efter det står så illa till hos dig, så får du köra hem ett lass ved från vedgården. Men hur är det med mjölken för er?»

»Gud bevare ryttmästaren, det var en stor välsignelse. Angående mjölken, så har hushållerskan, på hennes nåds befallning, skickat emellanåt, men inte på långt när så ofta som förut. Och *Backros,* vår enda fattiga ko, är nu alldeles afsinad.»

»Nå, hvarför kom du inte fram och talade med mig om saken?»

»Undras just hvem som skulle tagit sig för *det* rådet, att gå till sjelfva husbond' angående en mjölktår . . . Hade någon af ungherrarna, helst herr Anton, varit hemma, så hade en nog vetat råd, för att tala med *honom* är lätt. Han fladdrar ut och in i stugorna, som

en riktig solstråle, och gubbstutarna, småpysarna och qvinfolken känna honom alla. Och nu får jag ödmjukast tacka både ryttmästaren och hennes nåd för så god vändning, som den här ledsamheten tog.»

Härvid bugade sig Nils i flera omgångar och försvann under inflytandet af en helt lycksalig känsla. Han ansåg sig saklöst kunna förlåta sig sjelf den synden, att han, för det goda tillfällets skull, gjort Börta något sjukare än hon verkligen var.

Utan ett ord tog nu den äkta mannen hustrun på sina armar och bar henne in i ett stort, beqvämt och smakfullt inredt kabinett, der hon, från första stund hon der inträdde, förklarade, att hon ville uppslå sina husgudar, och efter år och dag hade de förblifvit trogna på sin post. Hon hade varit lycklig icke allenast genom kärleken, utan äfven genom den framgång, hon allt mera vann öfver sin makes förmörkande egenskaper. Hon var i ordets fulla mening hans bättre hälft, som ansåg att den gifta qvinnans segrar skulle skördas icke på sällskapslifvets och fåfängans farliga område, utan på det vidsträckta och ansvarsfulla fält, som Gud sjelf anvisat henne i äktenskapet.

Under tystnad nedlade Lorenz Blumenhaal sin unga maka på hvilsoffan, aftog den kalla pelskappan och insvepte henne i ett lätt sidentäcke. Alla dessa omsorger utfördes med en obeskriflig ömhet. Derefter satte han sig nära intill henne, fattade hennes hand mellan sina och såg på henne med en djup och allvarlig blick, som uppmanade henne att tala.

»Nåväl, min Lorenz,» sade hon, »du vet, att jag redan studerat mig in i ditt väsende och derför vet jag också, att du just nu tänker, att det icke, som du sade,

var en blott 'älsklig barnslighet' af mig, att uppmana dig till att för dina underhafvande vara icke allenast en rättvis husbonde vid det stora hela, utan äfven för det enskildta. Ja, husbonden är anförtrodd att på *sitt* område representera så mycket af försynen, som kan besträcka sig på en jordisk fader. Han är herden för *sina* får.»

»Victorine,» svarade han med obetvingad rörelse, »jag har i dag, för första gången i mitt lif, erfarit ett besynnerligt styng! Den husbonde, som här skall råda efter mig, blir *älskad;* jag är blott respekterad. Detta förhållande har jag förut icke velat hafva annorlunda, men nu, sedan du börjat ditt ädla verk, tycks det mig, som om äfven underhafvandes kärlek måste skänka tillfredsställelse, i fall man redligt söker vinna den. Men huru skulle *det* ligga åt mig. Den här stackars mannen till exempel har hela tiden haft en sjuk hustru . . . Och jag? . . . Hvad det var väl att du kom!»

»Min älskade Lorenz, jag kände att du behöfde mig. Hvad vore hustruns kärlek värd utan aningsförmågan? Och tro mig, den förändring, som mannen ej kunde undgå att finna hos dig, blir ett godt utsäde.»

»Icke denna gång. Jag såg tydligt på hans ansigte, hvad han tänkte. Nils är en slug karl, och han sade till sig sjelf: 'Nu törs jag tala allt hvad jag vill, så länge hustrun står der och håller honom liksom i sin hand.'»

»Och om hån än trodde, att hustruns inflytande verkade godt, så har du ett alltför manligt värde att känna dig nedsatt deraf. Talade ej din första hustru på samma sätt?»

»Aldrig — och om hon än det gjort, skulle det troligen ingenting tjenat till. Du är *du* och hon var *hon*. Vid Gud, ingenting förolämpande för henne . . . en treflig, godlynt och oförarglig qvinna, som styrde *sitt* departemang med både kraft, förstånd och välvilja. Men

saken var, att vi aldrig *talade* om vissa principer. Hon gjorde hvad hon ville, förmodar jag, och var dessutom mitt första och enda pojktycke. Men hvad betyder *det* emot en mans fulla, djupa, heliga och allvarliga kärlek? Hon skördades tidigt af döden och hade aldrig af det jordiska begärt någon större lycka än hon njöt. *Jag* visste ej heller om någon annan, tills jag lärde känna dig. Och den stolta sjelfaktning och sedlighetskänsla, som bevarat mig från hvarje lättsinnig förbindelse, gjorde min kärlek lika ren som stark. O, måtte blott Gud icke taga dig ifrån mig, till straff för min brottsliga likgiltighet för andras lycka! Säg, hvad kan jag göra för den stackars unga hustrun?»

»Jag förstår, min Lorenz, att du nu vill undvika min tacksamhet för ditt förtroende i ett ämne, hvarom du förut ej talat. Nåväl, jag skall blott besvara dina sista ord med en annan fråga: Vill du ej sjelf i morgon titta in i Nils Johanssons stuga?»

»Visserligen, men huru förundrade de skola bli! . . . Och det är just tanken på denna förundran, som plågar mig. Ja, jag är rädd, att jag endast väcker oro och dock är min själ full af medlidande. Tro mig, min Victorine, jag har städse burit i djupet af mitt inre en sådan känsla, ehuru den ej kommit till någon rätt klarhet hos mig, utom när det rört allmänna förhållanden.»

»Jag är öfvertygad,» inföll den unga hustrun, som icke ansåg rätt förenligt med klokheten, att alltför hastigt söka läka de nya intryck, som så smärtsamt berört hennes make, »jag är öfvertygad, att många stränga män, liksom du, herbergera mildare känslor än de anse förenligt med sin värdighet att visa. Men, älskade vän, om du blott nu bryter isen, så skall du efter hand finna dig bemött af dina underhafvande med sympati, i stället för med fruktande vördnad. Men var nu god och ring på mamsell Gustafva, så få vi fråga hvarför hon ej skic-

kat tillräckligt mjölk. Sedan, dyre Lorenz, måste du berätta mig, hvad brödraträdet har för betydelse.»

»Det måste jag göra och skulle under alla omständigheter ha gjort det, ehuru det ej skall höja mig i din tanke. Men låt nu *mig* tala vid mamsell Gustafva.»

7.

Ryttmästaren gör nya erfarenheter. — Något ur det forna lefnadsregistret.

Hushållerskan, mamsell Gustafva, en högst aktningsvärd person, omkring några och tretio år, med lugn min, värdigt skick och ett vidlyftigt hvitt förkläde öfver sina väldiga former, blef ej litet förvånad öfver att finna husbonden i stället för matmodern blanda sig i hennes åligganden. Hon var gammal i huset.

»Som min hustru är ganska svag i afton, så skall jag bli hennes tolk,» sade ryttmästaren i en särdeles höflig ton. »Hon önskar veta, hvarför det icke så ofta som förr skickas mjölk till Nils Johanssons hustru?»

»Hennes nåd hade ej befallt, att det skulle ske dagligen, och då Börta är något bättre nu och det finnes tre torparhustrur, som ha sjukt omkring sig — på ett ställe ligga tre barn i messlingen, på det andra kämpar farmodern med sin långsamma bröstsjukdom och hos Bernt Olssons blef just i natt en liten född — så har jag till alla dessa skickat både mjölk och en hel del andra saker, som lämpa sig för hvar och en. Jag visste hur hennes nåd ville ha det.»

»Det der är alltsammans särdeles bra, men det hindrar icke, att det hade varit ännu bättre, om mamsell Gustafva underrättat mig, då min hustru var hindrad att taga notis om allt som kan förefalla.»

Vid denna tillrättavisning rodnade mamsell Gustafva ganska starkt.

»Jag vet icke,» svarade hon, »när det blef sed, att underrätta herr ryttmästaren om sådana saker... Det skedde ej heller, innan hennes nåd kom hit.»

»Nu var det ryttmästaren, som rodnade, men oaktadt han bet i mustascherna, lät tonen dock stadig, då han yttrade:

»Till hvem vände man sig då på den tiden?»

»Till mig, till inspektorn och till ungherrarna, när de voro hemma . . . Herr Herman eller kandidaten, som det nu heter, har ända se'n han var gosse skött lika många sjuka här på godset, som någonsin provinsialläkaren, då ryttmästaren kallat denne vid farsoter. Herr Anton var också mycket hos de sjuka, men fast han snart tröttnade att vaka, så voro alla stackare ändå lika förtjusta i honom. Och kandidaten, *han* är då riktigt född till läkare. Det är ett hjerta hos honom, som icke många har... Han behöfver endast fästa ögat på den sjuke, för att få denne till hvad han vill.»

»Ja, jag tviflar ej på hans fallenhet för sitt yrke! Men hädanefter torde mamsell lägga på minnet, att *jag* önskar få underrättelse om hvarje förhållande inom mitt område, der hjelp behöfves. Och låt nu tillsäga kusken, att han gör sig i ordning att hemta doktorn. Messlingen är också en farsot.»

Ryttmästaren talade nu med denna isande bestämdhet, som förbjöd alla svar... Hushållerskan försvann.

Då Victorine såg sin man (sedan han skrifvit och utlemnat några rader till provinsialläkaren) återkomma med den förhöjda färgen, sade hon i smekande ton:

»Tack, tack, min älskade, både för din beherskning och för det du så afgörande tillkännagaf, att du hädanefter sjelf vill ha reda på allt. Jag är också mycket glad öfver, att du låter hemta doktorn, ty det var bestämdt icke föranledt af någon bitanke.»

»Nej, alldeles ingen bitanke. Vår lilla Laurence har lefvat allt för kort tid i verlden under sina tre månader, att redan få göra bekantskap med de härjande fienderna till barndomen.»

»Nå, då lemna vi dessa förhållanden, så att jag får höra berättelsen om brödraträdet.»

»Men först vill jag nämna för dig, att det, som hushållerskan omtalade angående gossarnas vackra handlingssätt hos de sjuka, var mig den tiden fullkomligt bekant. Jag gaf dem en icke ringa tillökning i den lilla handkassan, på det de skulle kunna bestrida sina vanliga gåfvor af snus, tobak, kaffe och socker till de gamla och annat smått för deras skyddslingar bland barnen. Visserligen kunde jag sjelf hafva gjort dessa utdelningar, men mitt hjerta fägnades af att det var *de,* som gjorde uppoffringar, och att det var *dem* tacksamheten tillföll. Och tror du ej, Victorine, att jag visste, att min ende son både under kikhostan, skarlakansfebern och kopporna gick ut och in i stugorna? Jag lefde i ångest, men gjorde intet förbud, ty hvad rätt hade jag att tänka, att Gud skulle skona honom mer än andra? . . . Dessutom var han så ifrig, att han för första gången *kunnat* vara mig olydig; det ville jag ej riskera.»

»Ack, Lorenz, jag visste väl att du i karaktär och hjerta är så upphöjd, som en man kan vara, men huru vackert ditt motiv än var, till att sjelf afstå från dina underhafvandes kärlek och tacksamhet, så är jag dock oändligt förtjust åt, att *du* och *jag* tillsammans skola från det fältet inberga vackra skördar. En dag skall äfven vår lilla dotter glädjefullt dela vår möda.»

De båda makarna slöto sig fast intill hvarandra. Den stolte, sjelfherskande mannen hviskade milda, veka ord till henne, som han beslutat att blifva värdig . . .

»Du hade ju två bröder,» började Victorine, som icke ville släppa det lofvade ämnet.

»Ja. Hermans far var mycket äldre än jag, som endast kunde kallas en pojke, då han lemnade fädernehemmet för att i Stockholm associera sig med en handelsfirma. Han dog kort efter sin hustru, och jag hade nyss före min faders död ingått mitt giftermål, då han sände mig ett bref, skrifvet under hans sista sjukdom, och i hvilket han ömt testamenterade mig sin ende lefvande son, då tre år — arflös liksom föräldralös.»

»Arflös? . . . Hade ej Hermans far förmögenhet liksom din?»

»Nej, vi hade ingen förmögenhet att nämna efter våra föräldrar. Denna präktiga egendom (som min far endast hade på inspektion för minderåriga arfvingar) inköptes af mig för min hustrus hemgift, och jag skulle ej ega särdeles mycket, hur betydligt jag än uppdrifvit godsets afkastning, åt våra barn, om Gud gifver oss flera, ifall jag icke erhållit det ansenliga arfvet efter en ogift vän i södra Amerika.»

»Käre Lorenz, så plågsamt det än är att åter råka ifrån hufvudämnet, ville jag ändå bra gerna veta anledningen till att du erhöll en sådan fortyn. Var det af blott vänskap?»

»Kanske var det också af någon annan anledning, men den hoppa vi nu öfver.»

»Nej, för ingen del,» svarade Victorine skrattande, »en hustru bör studera sin man, icke blott i det närvarande, utan äfven i det förflutna. På det sättet öfvervinner jag helt och hållet min forna fruktan för den stränge ryttmästaren.»

»Men du blef dock skrämd i dag, min stackars älskling.»

»För allra sista gången. Och om jag måste tillstå, att du stundom har en basun i din röst, så får jag äfven tillstå, att *jag* liknar de krigare, hvilka väl ega moraliskt mod, men icke kunna beherska sina fega nerver. Och nu till arfvet.»

»Nåväl, jag egde en mycket kär akademikamrat, som hade en förfärlig passion för spel. Hans far, som egde betydlig förmögenhet och två gånger uppgjort sonens affärer, förklarade likväl vid sista tillfället, att om några skulder vidare presenterades för honom, skulle de bestämdt icke blifva inlösta. Min vän afgaf de högtidligaste löften, att aldrig mera öfverskrida det tillräckliga underhåll, han hade. Han kände sin fars jernhårda beslutsamhet och afhöll sig derför så länge han *kunde* att ta kort i hand. Men en dag trädde honom frestelsen allt för nära, och då han morgonen derefter inträdde till mig, sade han:

'Lorenz, det är förbi med mig! Jag har i natt spelat som en vansinnig på mitt hedersord att betala inom tre dagar. Och som jag aldrig återvänder till min far såsom den förlorade sonen, så sätter jag ett skott för pannan. Då betalar han nog, min stackars, gamle fader.'

Då jag betraktade min eljest så lugne och godmodige väns stela och dödsbleka ansigte, såg jag tydligt framför mig en vilsekommen ande, som till *hvarje* pris ville bort från det jordiska fängelset, och jag tänkte på huru illa fäder göra, då de aflägga och fordra löften, som kunna leda deras barn till de brottsligaste handlingar. Lyckligtvis var jag icke nog enfaldig att försöka resonnera med honom; jag frågade helt enkelt: 'Kan *jag* få skrifva till din far?' Jag fick ett tvärt nej. Men jag sade nu med en bestämdhet, som måste bli hörd: 'Ett medel måste finnas och jag *skall* finna det'.

'Ett enda medel,' svarade han, 'skulle kunna föra mig för alltid på en ny väg. Jag ville tvärt resa ut till Amerika, om blott skulden . . . (han nämde en ganska betydlig summa) kunde få prolongeras' . . . Hvad skall jag säga mer, Victorine? Mitt namn togs som godt för bestämda afbetalningar, som också riktigt blefvo gjorda. Och som det bar så väl till, att jag just i den vändningen erhållit mitt terminsanslag och derjemte egde några små dyrbarheter, som kunde afyttras, blef allt rangeradt, och när jag följt min vän till första stationen, kastade han sig med tårar i ögonen i mina armar och sade: 'Du skall en dag blifva påmind om hvad du gjort för mig och skrif nu till min gamle far, att jag aldrig skall vanhedra hans namn, utan, med Guds hjelp, genom ett hederligt uppförande och egen kraft vinna hans förlåtelse.»

»Ack,» utbrast Victorine, strålande af glädje, »med hvilken tillfredsställelse du måtte återvändt! Säkerligen höll din vän ord, men huru föll faderns utslag.»

»Hans far blef fullkomligt nöjd med resultatet och lefde tillräckligt länge, för att ännu en gång i lifvet få se sin son och då som välbeställd amerikansk köpman. Sonen ärfde ensam fadern, och som han sjelf, ännu ogift, icke synnerligen länge öfverlefde denne, så utnämde han mig till sin arfvinge . . . Gud må veta, att jag *då* gerna skulle afstått från förmögenheten, för att fortfarande få behålla hans kära bref, *nu* åter tackar jag af hela mitt hjerta Gud, att en handling från mitt ynglingalif burit den frukt, att jag slipper veta det ena af mina barn rikt, det andra fattigt. Men efter denna förklaring, som gladt dig, min Victorine, kommer jag till en annan, som jag måste hemta från mitt syndaregister.»

»Kanhända, min ädle make, vill du att vi dröja med den berättelsen?»

»Långt derifrån. Det är alldeles nödvändigt, att jag får tala med dig om min bror. Jag har en nyhet, som jag sedan skall meddela dig.»

»Från din bror — är icke han i Australien?»

»Icke för närvarande, men låt oss gå i ordning med frågorna.»

»Nåväl, din åhörarinna är idel uppmärksamhet.»

»Aron är två år äldre än jag. Han var som yngling mild, redlig och välvillig, då jag deremot var vild, bråkig, ondsint och afundsjuk. — Också var jag ingens gunstling. Mitt högmod sade mig, att jag var vackrare och hade långt lättare att lära och i öfrigt skicka mig än Aron ... men hvad hjelpte det. Jag hette rätt och slätt Lorenz, då min mor alltid benämde sin andre son sin 'söte, älsklige gosse'. Min far påstod, att Aron var den klokaste pilt i orten och informatorn (som dock väl visste motsatsen) påstod, att han ansåg som en lycka att få handleda en dylik lärjunge.»

»Käraste min Lorenz, hvad din stolta natur måtte upprest sig mot en sådan orättvisa!»

»Ja, den hade sannerligen en dålig verkan, och måhända var skulden ej uteslutande min till alla de strider oss emellan, som jag här förbigår. Från käbblet och pojkåren trädde vi in i ynglingaåldern och under en rast i hemmet, då jag kom från gymnasium och han från ett brukskontor, föresatte vi oss att lefva på en fullkomligt fredlig fot, hvarmed vi också höllo ut nära en hel vecka, då vi kommo i delo om ett föremål, som vi båda lika ifrigt önskade vinna.»

»En ung flicka naturligtvis?»

»Visst icke. Frågan gälde något, som för mig hade långt högre värde: en hund. Jag hade dresserat honom och höll honom *så* kär, att den trogna tillgifvenhet, han ständigt visade mig tillbaka, ersatte mig nästan allt hvad jag saknade. Nåväl, denne hund, jag vill icke ens

nu minnas hans namn, lät smeka och locka sig af en annan röst än min. Aron hade genast fattat ett envist tycke för honom, och så hård mången än anser mig vara, stod jag med tårar i ögonen och såg hunden under lätta språng följa *honom* och allt mera öfverge *mig*. Men nog sagdt, en dag, då vi tillsammans voro ute, blef jag retad af Arons skämtfulla trots och, fattande bössan, som jag hade med mig, sköt jag hunden för att göra slut på leken och delningen. Härefter följde ett uppträde oss bröder emellan, hvars slut kunde tagit en förfärlig vändning, så sanslös som *jag* var i min vrede, så retsam som *han* var i sitt kalla lugn, om ej min far kommit till platsen och med kraft skilt oss åt.

Vi stodo båda slagna af blygsel öfver vårt förhållande, men som jag både kände och erkände, att min skuld, utan all fråga, var den största, så föreslog jag, att vi till minne af denna farliga stund, hvilken borde göra oss till rättskaffens bröder, skulle plantera ett träd, hvilket kunde erinra oss om nödvändigheten att hålla frid.»

»O, min dyre vän, nu inser jag, huru du kunde bli så häftig, då du fick höra att trädet var fäldt! Men säg, uppfylde detta minne sin bestämmelse att varna?» frågade ifrigt Victorine.

»Åh ja, aldrig blef det mer något uppträde mellan oss, men tyvärr blef det något, som jag anser nästan sämre: en fullkomlig likgiltighet. Ifall vårt gemensamt planterade träd blifvit den talisman det *bort* blifva, så hade ju min son hört talas derom och hellre gjort hvad som helst, än tagit det till skottafla.»

»Det är sant, men nu i mannaåldern vet jag, att ditt hjerta hyser helt andra känslor.»

»Ja, säkerligen, ehuru jag just aldrig riktigt trott derpå förrän nu. Vi hafva under många år fört en så kallad slägtkorrespondens, men just i dag måste jag

dubbelt slås af händelsen med trädet, ty vet, Victorine, att i går afton fick jag ett bref från Aron, som nu ämnar sig hem, för att, som han säger, dö i sitt eget land. Derjemte vill han åt vår vård anförtro sin elfvaåriga dotter, hvilken han nu hemtar i Norge, der han var gift och lefde, tills hans hustru, efter ett par års äktenskap, dog. Då öfverlemnade han den lilla att uppfostras af mormodern (som också nu är död) och for ut till Australien, för att förbättra sina omständigheter ... Allt detta skulle jag ha berättat dig i går qväll, men jag ville att du först skulle bli invigd i det förtroende, jag nu gifvit dig. Kanske hade det dock ej blifvit *så* fullständigt, om ej morgonens händelse hos mig väckt en viss vidskeplig fruktan.»

»Åh, min vän, en så omanlig idé passar icke den manhaftige ryttmästaren. Om din bror är sjuk, skola vi vårda honom väl, mottaga hans lilla dotter som en äldre syster till vår egen och i allo täfla om att låta honom erfara, att han återvändt till ett varmt hem, der varma hjertan väntat honom.»

»Tack, tack, älskade, detta blir så mycket värderikare, som, efter hvad jag tyckt mig finna, han icke kommer mycket rikare tillbaka än han reste ut. Och Gud må veta, att han i mig nu finner en kärleksrik broder. Men för att afsluta med ett annat ämne, så hade också du i går ett bref, som väl icke behöfver något förespråk, för att meddelas *mig*.»

»Det är kanske icke så säkert,» svarade Victorine skrattande. »Det var, såsom du såg af utanskriften, från Herman, som än en gång beklagar den orätt, han haft mot dig, men derefter i de artigaste ordalag förklarar, att han icke vidare behöfver de ... de ...»

»De penningar, som du utfäste för honom vid slutet af ditt enkestånd. Naturligtvis skulle icke herr kandidaten finna det lika önskvärdt, att stå i förbindelse

hos *min* hustru — eller har han uttagit något af kapitalet, sedan vi blefvo gifta?»

»Nej, det har han icke, men han säger nu, att orsaken är den, att han gjort en lycklig bekantskap, hvaraf närmaste följden blifvit den, att medlen för hans återstående kurs hädanefter bli honom närmare till hands. Han skulle om ett visst äfventyr skrifva till Anton, som nog visar brefvet, då han vid midsommar kommer hem... derom är äfven jag säker.»

»Godt, godt,» sade ryttmästaren, men den starka vridningen på mustascherna visade dock, att det icke var så alldeles godt.

»Den der junkern, kan jag säga dig, Victorine, är långt högmodigare och långsintare än jag. Men ännu ett ord: skulle du inte kunna få tant Elsa att återkomma och dröja någon längre tid här, när vi nu få tillökning i hushållet?»

»Nej, för ingen del, min vän, det skulle kosta så mycket på henne att lemna sina gamla vänner och sina bostonpartier. Dessutom,» tillade Victorine småleende, »rådde icke alltid den lyckligaste harmoni mellan henne och mamsell Gustafva.»

8.

Kusinernas process.

Våren har nu längesedan löst upp alla sina gröna bindlar och satt i frihet löf- och blomknoppar. Fåglarne qvittra ljuft i lundarne, solen skiner varm, medan insjöns krusiga småvågor leka i strandbrynet...

Det är nära midsommar och hela skapelsen tyckes glädja sig åt Guds härlighet.

Med förklädet fullt af ängsblommor kom en elfva års flicka, kring hvars hufvud en hel massa ljusa lockar fladdrade i vinden, springande öfver den stora gården, der hon nästan andlös vid en bänk under kastanierna sjönk ner, och der det likväl så när burit öfver ända med både henne och blomsterfångsten, ty en ung herre hade icke haft försyn att med all möjlig treflig pojkaktighet förfölja henne, under hot att taga alla blommorna och skänka dem tillbaka åt ängen, ifall hon ej genast stannade och lät honom bedöma, om de voro någon smula hyggligare än blomsterplockerskan sjelf.

»Seså, jag tror icke, att jag brydde mig om att lyda,» utbrast den unga damen, ännu flämtande, men oändligt triumferande. »Och jag finner kusin Anton vara en mycket obehaglig pojke, som jag alls icke vill ha till sällskap.»

»Men barn ha ingen vilja.»

»Jo, det har *jag,* och det skall jag alltid ha. Mormor sade många gånger: 'Gud hjelpe mig för den flickungen, hon kommer aldrig att låta styra sig med reson'.»

»Då får det väl ske utan reson. Jag tänker både böja och styra dig, min kära Lilly. Jag ernar till och med, då jag reser min väg bort till mina stora grufvor, der det är lika kolsvart i gångarne, som om du tittar i skorstenspipan, draga dig till mig.»

Nu började den unga flickan skratta af hjertans lust och fråga »hur herr Anton i det fallet tänkte bete sig?»

»Jo, det går lätt. Vi ha der nere en magnetnål, som visar vägen och drar till oss det vi önska oss. Har Lilly aldrig sett en magnet?»

»Hvad är det för något?»

»När vi komma in, skall jag visa dig en, och du får då se, att jag kan draga en nyckel åt mig, utan att han törs göra motstånd. Och *du* har icke heller kraft att göra annorlunda än *jag* vill.»

»Det får Anton se! Jag är så stark, att det ej lönar mödan att sätta sig och vänta på min lydnad . . .»

»Nå, hur stark är du då?»

»Om Anton tycker det skulle vara roligt att pröfva på min styrka, så kan jag gerna visa den . . . Men då måste Anton blunda.»

»Då får jag ju icke se din trollkonst.»

»Det gör ingenting. Anton får i stället *känna* den. Sedan tror jag icke, att Anton vidare skall inbilla sig, att jag lyder någon annan än pappa, som är så hjertegod, att han aldrig kan förarga mig, och tant, som är så fin och vänlig, att jag skulle blygas för att göra henne det minsta emot, och farbror Lorenz sedan, som är så kungligt vacker och ståtlig, att jag knapt törs tala till honom . . . Nå, säg, skall det blifva något af med profvet?»

»Naturligtvis. Icke passar det sig för din stora kusin, att afslå utmaningen af en liten flicka. Och jag får väl underkasta mig att blunda. När barnet får sin vilja fram, gråter det icke — hvad gör barnet i stället?»

»Jo, det tuktar den der okynniga pojken, som vill spela herre öfver det.» Och härvid susade, minsann, icke en vestanfläkt kring Antons öron: på hans kind brann ett slag så kraftigt, som han sjelf kunnat gifva det.

»Nå, din förhärdade, lilla markatta, du oblygaste af alla miniatur-tigrinnor, jag skall lära dig en annan lek, jag!» Och alldeles ursinnig fattade unga herrn om flickans båda handlofvar och kramade dem hvita, under bemödandet att nedtrycka henne. »Bed genast om förlåtelse!»

»Det skall jag besinna mig på, sedan jag fått mina händer fria; jag gör det icke förr, om han också trycker mig till marken, nej, icke om han trycker mig tvärt igenom den.»

Och under det hon kämpade för sin frihet, utsände de agatsvarta ögonen ett helt fyrverkeri af gnistor, och det gulhvita, silfverglänsande håret for i trassliga lockar från de heta kinderna ner på den i sol och kastaniefärg skiftande, välformade halsen.

»Lilly, Lilly, hvad i all verlden kommer åt dig? ... Din farbror och jag ha båda varit vittne till huru du behandlat din kusin ... Ehuru du blott är ett barn från den norska fjällryggen, tycks du mig vara så vild, som om du lefvat med mig i urskogarne.»

Den person, som i mild, men sorgsen ton uttalade dessa ord, var Lillys fader, en till utseendet sjuklig, medelålders man, ryttmästarens broder, hvilken för några veckor sedan kommit att gästa i hans familj och rekommendera sitt barn, som nu tycktes allt annat än rekommendera sig sjelf.

Ryttmästaren, hvilken kommit från trädgården i broderns sällskap och såg saken från en helt annan synpunkt än denne, kunde knapt hålla sig fri från munterhet, då han utbrast:

»Min bäste Aron, jag försäkrar dig, att felet är Antons. Han är en sådan der bortskämd ungtupp, som gal i både tid och otid. Han har retats och gycklat med sin lilla kusin, som naturligtvis icke är van vid att man tager sig sådana friheter med henne. Säg, Lilly — jag ser på dig, att du älskar sanningen — retade han dig ej?»

»Jo, farbror, så grufveligt... Först sprang han efter mig, då jag var der borta, öfver backarne och hotade mig med att skänka alla mina blommor, som jag *sjelf* plockat, tillbaka åt ängen, om jag icke visade

honom dem, så att han fick se, om de ej voro vackrare än jag, och sedan påstod han, att då han kom till sina grufvor skulle han med en magnet (jag vet inte hvad det är för något) dra *mig* efter och att jag inte hade makt att stå emot honom. Då ville jag visa honom huru stark jag var och bad honom blunda. Jag sade väl inte, hvad jag skulle göra, men så mycket sa' jag, att jag inte var lätt att få att lyda; och så gick han in på att blunda, och så tuktade jag honom, för det är en näsvis gosse. Och alltsammans gick mycket ärligt till.»

»Men,» inföll Anton, skrattande, hans vrede hade dunstat bort under Lillys raska försvar, »men vi äro icke vid slutet än. Du skulle ju be mig om förlåtelse?»

»Åh ja, sedan Anton släpt mina händer, så att jag är fullkomligt fri, så ber jag Anton om förlåtelse, för — pappas skull. Jag vill inte för aldrig det göra honom ledsen. Och nu så tänker jag Anton känner mig.» Hon såg helt stolt på honom.

I detta ögonblick kom Victorine ner på den stora, härligt planterade gården, som med sina smakfulla anläggningar utgjorde den vackraste inträdesplats, som man till en välbebygd herregård kunde önska. Den unga herskarinnan öfver detta landtliga rike bar på armen sin lilla halfårsgamla dotter, hvilken icke förr fått syn på Anton, än hon förtjust började slå med både händer och fötter.

»Se här ett exempel för dig, stelsinnade Lilly,» utbrast Anton springande emot sin lilla syster. »Så der förtjusande och insinuanta skola damerna vara. Ack, min engla Laurence, jag skall också ständigt bära dig på armarne och i hjertat.»

Vid dessa artighetsförsäkringar märkte hela sällskapet, som nu grupperat sig kring den plats, Victorine

intagit, att Lilly stod helt tyst och mörk med stora tårar i ögonen. Anton var egenkär nog att förutsätta en »oskyldig afund». Men det visade sig snart, att han dömde orätt, ty sedan Lilly några ögonblick stått liksom handfallen, störtade hon fram till sin far och kastade sig storsnyftande ner vid hans fötter.

»Käraste min lilla flicka, hvad kommer då nu åt dig? Sedan Anton förlåtit dig, gör jag det samma, men jag är mycket bedröfvad öfver din sinnesart.»

»Hvem bryr sig om *Antons* förlåtelse! Det är *mormors* förlåtelse jag tänker på. Jag hade alldeles glömt hvad jag lofvat henne. Nu blir jag aldrig tröstad!»

»Nå, hvad hade du då lofvat mormor?»

»Att alltid, när jag kände det vilda, istadiga lynnet komma öfver mig, rycka mig i en hårlock på venstra sidan, såsom mormor gjorde med mig, för då skulle jag alltid minnas, att hon hos Gud bad att jag skulle bli en riktigt god, liten flicka. Men nu kom alltsammans så hastigt på, att jag inte hann minnas hårlocken, innan det var för sent.»

Med hvilka vänliga och deltagande blickar betraktade ej alla nu det stackars förkrossade barnet! Den upprörde fadern slöt henne i sin famn och försäkrade, att hennes uppriktiga ånger gjorde mormor den största glädje.

»Dessutom,» inföll Anton, som, varm och känslig, också var färdig att gråta, »dessutom, stackars Lilly, var skulden egentligen min. Men bara vi bättre lära känna hvarandra, skall du nog förstå, att lite skämt bland vänner och kusiner icke är afsedt att förolämpa. Vill du nu förlåta mig?»

»Åh, snälle, snälle Anton, du är mycket bättre, än jag trodde. Och bed tant, att jag en liten stund får bära lilla Laurence, så blir jag riktigt bra — för små

barn äro alldeles som nedsläpta englar, och lilla Laurence har liksom en engel i hvardera ögat.»

Lilly blef genast ombetrodd att taga hand om den lilla, hvarvid Victorine hviskade åt henne: »Du skall bli Laurences äldre syster, och som sådan vill du nog aldrig ge henne annat än goda exempel. Jag litar på dig, och jag ser på min mans ögon, att han gör det samma.»

»Ack, gör han det!» Lilly vågade en blick på sin farbror och blef fullkomligt tillfredsställd af det vackra och milda småleendet på hans läppar.

»Tusen tack, min goda svägerska,» sade den hemkomne främlingen, »för all vänlighet mot mitt moderlösa barn. Hon är en vildblomma, men en öm vård skall nog visa, att hon kan förädlas.»

»Jag,» inföll Lorenz, »tycker mycket om din dotter, käre Aron. Hon synes mig verkligen ha mera likhet med mig, än med dig. Och under min Victorines förståndiga och kärleksrika behandling blir guldet i hennes karaktär fullt framdraget.»

»Och det finnes gediget guld i Lillys karaktär. Var derför lugn, min bäste svåger. Hon torde väl ofta få draga i någon hårlock,» menade Victorine leende, »men mormors böner segra ... Se, huru stilla hon nu spatserar bredvid Anton, och huru väl barnet trifs hos henne ...»

9.

En vacker brödratvist. Underrättelser från medicine kandidaten.

Man var nu i medlet af juli, och hela familjen, på Anton när (som ernade sig på en bjudning i grannskapet), var församlad i det älsklingsrum, der Victorine uppslagit sina husgudar. Herrarne sutto vid brädspelet, Victorine höll på att undervisa Lilly i den för henne främmande och hemlighetsfulla konsten att strö ut blommor på stramalj, i stället för att samla sådana från gräsvallen.

»Nej, Aron, det här blir ej annat än misstag å min sida, om du så fortfar att uppröra mitt blod, som aldrig utmärkt sig för synnerligt lugn. Fråga min hustru, om det ej är sant, att hon knapt tordes ge mig *ja* på mitt frieri, så rädd var hon för det der stygga blodet — icke sant, älskade?»

»Jo visst, lika sant, som att min försigtighet var nära att låta mig förlora den vackra erfarenhet, jag sedan vann, att ditt heta blod blott behöfver den ringaste beröring med din känsla, för att bilda en helt majestätiskt lugn flod.»

»O, hvilken smickrerska!» Ryttmästaren blef strålande, och så mycket mer strålande, som han märkte broderns beundrande blick fäst vid hans afgud, hans hustru.

»Jag begriper icke hvad farbror menar,» hviskade Lilly. »Har jag också sådan der het blod?... Mån tro Anton är rädd för mig? Han vill ju ständigt resa bort.»

»Det kan du fråga honom vid tillfälle. Hör nu på, hvad din far säger?»

»Min bäste Lorenz, vi få ändå komma till det resultat jag talar om. Vi ha nu tillbragt mera än två månader i ditt gästfria hem, och då jag hemfört, om ej en förmögenhet, så i alla fall nog till att skaffa mig ett eget bo, bör jag det ock.»

»Pappa, jag vill icke alls härifrån!» ropade Lilly och, släppande både stramalj, mönster och garn, skyndade hon fram till spelbordet.

»Bra, min flicka!» förklarade ryttmästaren. »Du är en vigtig bundsförvandt, ty icke vill du väl, Aron, släppa barnet ifrån dig? Hvad skulle du taga dig till i ensamheten? Och du är nu för utarbetad och sjuklig, att kasta dig in i bestyren med ett landtbruk.»

»Jag tänkte flytta till närmaste stad, der Lilly kunde gå i skola.»

»Som min man ser på mig med en af de blickar, han brukar sända mig, då han åstundar min mellankomst,» inföll Victorine, tagande plats på andra sidan om bordet, »så anser jag mig nu berättigad att lägga mitt ord i frågan. Jag tror bestämdt icke, att en småstadsskola, hur god den ock kan vara, lämpar sig för Lillys sjelfrådiga sinne, som fordrar på en gång allvarsam disciplin, men långsamt fortgående vid inhemtandet af kunskaper, henne hittills främmande. Hon behöfver lära genom samtal och föredrag. Och då jag är fullt och fast öfvertygad, att *hennes* väl ligger hennes far närmast om hjertat, tvekar jag ej att framställa ett annat förslag, hvaruti sjelfviskheten för min mans och mina egna önskningar äfven ingår. Svåger Aron inackorderar sig och sin dotter här hos oss på ett år att börja med.»

»*Inackorderar?*» afbröt ryttmästaren.

»Min dyre Lorenz, besinna att din bror behöfver känslan af *fullt* oberoende. Derpå antager och lönar han en guvernant, som jag utväljer, och under hennes ledning och min öfveruppsigt skötes Lillys uppfostran på bästa sätt. Behöfver min herr svåger sedan, då han ledsnar vid sina böcker och allas vårt sällskap, någon sysselsättning, så inbjuder jag på delaktighet i trädgårdsskötseln, och Lorenz har alltid händerna fulla för sin ekonomi. Hvad säger ni nu?»

»Jag är öfvervunnen,» svarade herr Aron och såg med en halft öppen, halft nedslagen blick på sin svägerska, som han med det samma räckte båda sina händer. »Hvad som förut höll mig tillbaka, var just fruktan att ej få betala för mig och barnet, och sedan fruktan att, om jag insjuknar, vara till för stort besvär. Men nu är jag lugn.» Han såg på sin bror. »Din hustru är ej den qvinna, som med retlighet tänker på en stackars anförvandts lidande. Gud välsigne eder båda! Det är så härligt att tänka, det vi två, Lorenz, lefva som kärleksrika bröder i det gamla hemmet.»

»Ja, broder, mitt hjerta omfattar dig nu med sådana känslor, att om du öfvergifvit oss, skulle knapt Victorine kunnat trösta mig.»

»Alltsammans är då riktigt bra,» ropade Lilly och sprang på dörren för att uppsöka Anton, som genast borde bli delaktig af de stora nyheterna. Hon träffade honom i förstugan, då han i magnifikaste toilett kom ner för att taga afsked.

Lilly skakade på hufvudet.

»Anton,» sade hon, något distraherad från sitt egentliga ärende, »är du rädd för att jag har för hett blod, och är det derför du aldrig vill vara hemma? Tycker du inte längre om mig?»

»Är flickungen tokig?» Anton svängde henne rundt omkring. »Har du varit nödd och tvungen att dra i

lockarne, efter du talar om ditt heta blod?... Se så, du behöfver icke bli stött, jag tycker mycket om dig — då jag har tid.»

Men tyvärr var detta icke förhållandet just nu, och medan Anton skyndade in, kom Lilly, med rodnande kinder och en mycket förbittrad rörelse i sitt lilla hjerta, långsamt efter.

»Således förlora vi dig i dag också,» sade Victorine, då hennes herr styfson hjertligt kysste hennes hand och bad om sin helsning till lilla Laurence, som han velat uppvakta i barnkammaren, men funnit sofvande.

»Ja, är det ej sant, tant,» utbrast Lilly, »att det är illa af Anton att jemt rida och åka bort, då det är så roligt hemma.»

»Deri,» inföll ryttmästaren, »har din lilla kusin fullkomligt rätt. Du vänjer dig vid att så helt och hållet lefva för andra, att du aldrig får tid att lefva för dig sjelf. Hvad blir behållningen deraf, min son?»

»Glada minnen, pappa. Alla menniskor vilja ju se mig, och då jag finner mig så afhållen, är det roligt att vara sällskaplig.»

»Men icke just nyttigt, Anton. För konsten att *roa*, glömmes lätt pligten att gagna sin själ med stadigare föda än den sällskapsbehofvet alstrar. Jag gör sällan anmärkningar, min gosse, men jag ogillar dig i detta.»

»Käraste pappa, detta var en grundlig lexa,» svarade Anton vördnadsfullt. »Och jag skall under hela vägen också grundligt fundera derpå. Men pappa bör icke tro, att om jag förekommer fjärilslätt, jag derför icke har något inombords. Jag skall bli en så praktisk man, som någon vill önska, och när jag nu i dagarne lemnar hemmet för morföräldrarnes hem, skall jag der, som det emellanåt är ensligt nog, taga pappas ord till tema för allvarsamma variationer. Dessutom håller

morfar minsann nog efter mig för praktiska öfningar i yrket.»

»Nå, det var rätt. Jag tror dig och är nöjd.»

»Tack pappa! — Se här ett bref från Herman, som kanske blir en angenäm lektyr på supén. Det är åtminstone *en* ungherre, som icke låter sin själ sofva bort tiden i sällskap.»

Och efter ett flyktigt allmänt afsked var Anton borta.

Sent på aftonen, då Victorine öfvervakat alla sina pligter, sutto de båda makarne tillsammans i sängkammarsoffan, i förtroligt samspråk, och sedan Lorenz varmt tackat sin hustru för det kloka sätt, hvarpå hon förmått Aron att stanna, stack han i hennes hand det bref, Anton lemnat, och bad henne läsa det högt.

»Gerna! Hermans karakter intresserade mig alltid, och i det här brefvet framstår han väl något öppenhjertigare än för oss.»

Hon läste följande:

»*Min redlige, unge broder!*

Se här får du nu en gång ett ordentligt bref, som innehåller något annat än tal om arbete, ehuru *det* är för mig både det första och det sista.

Ser du, saken är i korthet följande: Jag hade redan tidigt på våren hyrt mig rum vid, som det heter, en af utkanterna, och i denna rätt behagliga tillflykt, som jag ännu innehar, hade jag knapt hunnit orientera mig, då en morgon, just som jag skulle gå ut, en skenande häst för en droska gör mig den äran, att nära nog köra mig tillbaka in i förstugan, då den behagade välta åkdonet emot husväggen. Nu inbillar du dig väl, att en ung dam, afsvimmad, kastades mig i famnen.

Nej, fångsten blef endast en helt ung man, som från sin fru mors egendom rest in till Stockholm, för att rådfråga någon läkare i afseende på en tilltagande betänklig sjuklighet, som tvingat honom att tills vidare lemna sina studier.

Naturligtvis fann denne, sin rika moders ende son, en, såsom jag då trodde, provisionel tillflykt hos mig. Men då jag fått honom till sans och i öfrigt gjort mitt bästa att ställa det beqvämt åt honom och, förstås, presenterat mig sjelf i egenskap af blifvande läkare, gjorde han mig genast förtrolig med sina förhållanden och bönföll, att han måtte få stanna qvar i egenskap af min *förste* patient. Hans mor visste, att han ernade uppehålla sig åtminstone ett par tre veckor i Stockholm, och några rader till henne, att han *välbehållen* kommit fram och redan skaffat sig en passande inackordering, der han kunde påräkna god vård, var allt som behöfdes. Drängen skulle för några kronor tiga till döddagar, något som desto lättare lät sig göra, som droskan snart nog var lagad och hästen ingen skada tagit.

Kan du nu gissa hvad som bevekte mig att medgifva detta intrång i mina vanor? Icke den omständigheten, att jag hade två rum, som lätt kunna skiljas, utan helt enkelt den, att ynglingen i sitt hela sätt hade en förvillande likhet med dig. Glad, lätt att taga intryck och att ingifva intresse, som han genast föreföll, var jag ej i stånd att göra många invändningar, och de jag lyckades få uttala, öfverändakastade han strax. Han skulle sjelf tala med värdinnan om en blygsam inackordering på en eller två månader och han skulle tillåta mig att kalla hvilka läkare jag behagade, att bedöma hans onda; kort sagdt, han fattade ett så envist tycke för sin hjelpare, att jag ej egde mod att säga nej.

Nå, hvad följde vidare? Efter två månaders slut befann sig patienten under min behandling (som en

medicinsk storcelebritet ingenting funnit att anmärka vid) så betydligt bättre, att han kunde resa och glädja modern med sin återkomst, men han kunde icke, hederlige gosse, resa utan att få presentera den vän, han förvärfvat. Som midsommar var i annalkande, och Gud vet att jag behöfde förströelse, lät jag hans plan väl behaga mig. Och just vid denna utflygt kom mig ett temligen pikant, men icke välkommet äfventyr till mötes.

Innan jag omnämner detta, vill jag först berätta dig något vigtigt. Min vän, Arved B-stjerna, hade efter hand lockat af mig mina fattiga hemligheter och redan nära nog aftrugat mig det löftet, att låta hela den summa, som min återstående kurs skulle komma att kosta, få upplånas hos hans mor, som skulle anse sig lycklig att få göra mig denna återtjenst. Jag hade förbjudit detta ämne, men när vi väl voro ute på den vackra egendomen och den älskliga och behagliga gamla modern upptog samma förslag, blef det fullt aftaladt. Och hvarför neka, att jag kände mig nöjd? Du kan tro mig, Anton, att detta icke kom deraf, att jag *ej ville* stå i förbindelse hos din fars ädla hustru, till hvilken jag redan skrifvit om saken, utan helt enkelt deraf, att jag i mina tankar och känslor besväras af minnet från en viss period, då jag ej, med bästa aktning för mig sjelf, kan fritaga mig från att hafva spelat en rent ut sagdt löjlig roll.

Jag kunde fylla flera sidor med beskrifningen om hvilken vänskap man här visade mig. Jag måste lofva, att alltid, när jag kunde disponera någon tid för att utbyta staden mot landet, komma till detta hem.

Men jag finner att brefvets längd redan för mycket inkräktat på min tid. Jag måste då tvärt berätta mitt äfventyr, om det icke skall råka att blifva dig obekant. Jag stannade hos familjen ett par veckor och under denna tid kom på besök en ung dam, omkring tjugo år.

Hon är ingen skönhet enligt regel, men temligen vacker, godhjertad, litet excentrisk och, framför allt, något obetänksam, hvilket hon troligen anser stå i öfverensstämmelse med sin fria ställning som rik flicka, nästan utan slägt och blott beroende af en efterlåten förmyndare, som dock mera tyckes bero af henne, än hon af honom.

Detta lilla program förutskickas såsom förklaringsgrund till det följande. Jag hade förut i Stockholm träffat henne några gånger, utan att någonsin det allra ringaste utmärka henne. Men dessa ständiga sällskapningar på landet, med alla slags partier, från kräftmetningen till åkningen i löfklädda hövagnar, jemte lekar i gröngräset, äro alldeles vådliga. En ung man vågar knapt visa den vanligaste höflighet, utan att råka ut för det missödet, att blifva uppförd som kandidat på en viss lista. Utan tvifvel fann fröken någon dold anledning att insticka mig på *sin,* ty en vacker morgon, då jag, på samvete, icke begriper, huru hon manövrerat mig från frukostbordet ner i trädgården, helst jag brukade undanstjäla mina morgnar för mig sjelf, så är dock hufvudsumman, att jag befann mig der, icke blott mellan rosor och liljor, utan uppenbarligen i närheten af en mystifikation, som blygsamt plägar vara höljd i *myrten.*

Det råkade just vara frökens excentriska dag. Och hennes språk blef till slut så genomskinligt, att jag nödgades anlita en radikalkur, om jag ville rädda både henne och mig sjelf.

Du, min hederlige Anton, hade vid ett sådant förhållande bestämdt, af pur tacksamhet och ädelmod, kastat dig i famnen på ödet. Men jag, läkaren, får icke vara rädd för att beröra svårigheterna, i hvilken form de möta.

'Då vi så här', sade jag, 'förtroligt samspråka om ett af de djupsinnigaste ämnen för den mensklig forsk-

ningen, nämligen kärleken, så kan jag ej afhålla mig att från det allmänna området gå in på det enskilda. Hvilken är egentligen rätta tiden för blomstringen af denna passion? Jag tror knapt den första ungdomen. Exempelvis nämner jag mig sjelf, såsom den der har gjort en ytlig bekantskap med denna sjukdom, och jag säger, med fara att anses hysa triviala idéer, att jag sannerligen icke skulle ha *råd,* att på mina själs- och arbetskrafters bekostnad genomgå en dylik galopperande feber en gång till. Vid en fyra eller fem och fyrtio år deremot, sedan jag utfört en del planer för den verksamhet, som kommer att upptaga alla mina disponibla tillgångar af tid, kraft och förmåga, kan det vara skäl att åter upptaga kärleken, förstås i en helt lugn form. Stunden är då kommen att skapa ett hem för den uttröttade dagsarbetaren, och jag antager, att *hon,* som skall bli skaparinnan af mitt hems trefnad, kanske ännu icke gjort sitt inträde i lifvet. Men jag har nu alldeles uttröttat fröken, det ser jag.'

Så der, min käre Anton, kom jag ifrån saken och härmed tillönskas du att visa samma klokhet, då du hotas med att insnärjas i något nät. Tänk huru många, som skola utläggas för dig!

Din trofaste *Herman.*»

Med djup uppmärksamhet hade ryttmästaren afhört föreläsningen af brorsonens bref.

»Jag kunde aldrig tro,» förklarade han, »att ett bref från Herman skulle gifva mig en sådan fullkomlig tillfredsställelse. Nu är han tydligt botad för den der febern, du nog mins.»

»Ja,» svarade Victorine skrattande, »jag har haft skäl att minnas den. Men då han vid erinringen ser sig sjelf i någon liknelse af *löjlighet,* så är ingenting mer att säga, än att han handlat högligen klokt i allt det han skrifver om.»

»Med undantag af förutsättningen om den *lugna* kärleken vid fyrtitalet. Det är just sanna tiden för den mäktiga kärleken. Nå, han pläderade ju endast för att på klokaste sätt göra sig af med en eröfring. Då han hinner *den* tidpunkt, vid hvilken han, så skickligt, låter ett skimmer falla öfver 'dagsarbetarens' mannaålder, skall man få se, att han icke har så lätt att reda sig, ty *då* torde han lära känna en verklig passion.»

»Ja, med hans djupa känslighet blir mannens allvarliga tycke något helt annat, än en ynglings förtjusning. Jag är i öfrigt glad öfver, att han fick penningarne från annat håll.»

»Sant, han blir nu fullt sjelfständig!»

Andra tidskiftet.

10.

Under seglatsen på lifvets flod.

På åtta år kan man hinna att göra långa resor öfver *den* floden, der man, liksom på andra, måste passa på tidvattnet. Men så komma några, af hvarje slags försigtighet oberoende, omständigheter och öfverändakasta de beräkningar, som blifvit gjorda för en lycklig och säker färd: och få äro *de,* hvilka vid återkomsten till hamnen — i fall de uppnå den — finna, liksom köpmannen, då han i sina böcker öfverser räkenskaperna för ett förloradt fartyg, att det inbringat honom så mycket, att han kunde ha råd att mista det ... Nej, vi ha icke råd att göra sådana haverier, der förlusterna finnas upptagna endast i hjertats konto! Likväl är det just dessa haverier, vi äro så redlösa emot, när de i en hvirfvelvind komma störtande emot oss, för att nedsopa i djupet alla våra förhoppningar. Men lyckligtvis är det också *då,* vi rätt lära känna, hvad det talet egentligen betyder, att de höga böljorna lägga sig vid en vink af *Honom,* som sof i skeppet. Och göra vi åter och åter igen nya haverier, medan vi segla

utför floden, så nå vi väl ändå en gång inloppet till den trygga ankarplats, der vi för allo få lägga upp det trötta lefnadsskeppet.

De båda makar, vi i denna enkla historia sett så lyckligt börja sitt nya lif, hade mer än många andra undgått att få lemna skatt åt förgängelsen af de jordiska förhoppningarne. Men lottlösa på pröfningar hade de visst icke varit. Först förlorade Lorenz den broder, han på de sista åren så innerligt fäst sig vid. Och denna graf var knapt tillsluten, då den mellersta af de tre söner, som blifvit honom födda, äfven hemkallades. Och i stum förtviflan bäfvade han för, att ett tredje rum i den gröna dödsträdgården skulle behöfvas för hans älskade hustru, som under många veckor sväfvat i en svår sjukdom mellan lif och död. Men Gud hade miskund med honom i hans nöd. Hon blef honom återgifven.

Men det finnes andra bekymmer än de, som öfverviftas af dödsflaggan. Och sådana hade fadern och den ädla deltagarinnan i allt, hvad honom rörde, haft af rätt allvarlig beskaffenhet. Anton, för hvilken ryttmästaren alltid fruktat, att hans glada, litet för mycket lätta och sällskapslika lynne skulle föra på något villospår, hade verkligen efter inträdet i sin myndighetsålder råkat in på ett sådant af ej så litet betänklig art. Han hade fått det allra starkaste behof att ständigt göra resor till hufvudstaden. Väl hette det att det skedde i »morfars affärer,» som skulle blifva hans egna; men affärerna fingo sofva i ro, medan den unge affärsmannen lefde i en ständig kretsgång af bullrande nöjen. Han gjorde af med så mycket pengar, att man kunde ana för honom en olycka snarare än en lycka den dag, han skulle komma att tillträda sitt stora arf. Lasten kom honom aldrig nära, han tycktes hafva ärft sin fars sedlighetsprinciper, men med dårskapen ingick han ett

sannskyldigt brödraförbund, och ej heller blef han främmande för spelets vådliga retelse. Naturligtvis var han alltid till reds att ångra sig och skrifva de allra trösterikaste bref till *båda* hemmen. Men slutligen beslöt morfadern, en samvetsgrann och allvarsam man, i samråd med fadern, att den unge herrn skulle lemna Sverige och under ett par år studera bergshandteringen i utlandet.

Denna plan, försäkrade Anton, var just den, som enkom behöfdes för att göra honom till en stadig man. Han skulle genast klippa sina fjärilsvingar och inskeppa sig med en hel last af solida och redliga uppsåt — ja, hans ynglingaskifte var till ända och han hade ingått i det skiftet, då mannen endast medömkansfullt tänker på det flydda ruset.

Rådet om resan kom i första hand från Herman, »ty,» skref han förtroligt till farbrodern, »här i Stockholm har han nästan lika många bröder, som dagar i året, hvilka alla dyrka honom. En så förträfflig karakter i grunden bör ej längre få tillfälle att bortplottra sina bästa resurser. Tillträdde han sitt arf nu, skulle han sluta som tiggare. Lyckligtvis befinner sig den gamle brukspatron Hartsberg vid förträfflig helsa och är ej blind för dottersonen . . .»

Och så reste då den unge mannen med alla sina goda föresatser och sina solida beslut. Och vid den tidpunkt, till hvilken vi nu närma oss, hade han varit ute nära tre år. Under det *första* (hvarom morföräldrarne dock ingen aning hade) fingo de goda föresatserna ligga qvar i kappsäcken och herr Anton fann lifvet i den främmande verlden väl värdt att pröfva på och studera *en gros*, då han en gång var der. Till fadern stod han dock ständigt i ett så förtroligt förhållande, att han aldrig dolde sina svagheter. Väl var ryttmästaren mera än en gång bragt till högsta vrede

öfver hans »ömklighet», men då fans Victorine vid sidan af skrifbordet, och när pennan redan var doppad för att börja en storartad straffpredikan, var det *hon,* som mildt förestälde honom, huru han på detta sätt lätteligen skulle förlora det enda band han hade på den myndige sonen, och så kufvade han sina sårade känslor och principer och skref endast som den ömt bekymrade fadern och vännen, hvilken lefde i djup oro för utvecklingen af sonens karakter och framtid.

Men Anton, som nu med det snaraste väntades hem, skulle ej återkomma som den *förlorade sonen.*

För ungefär två år sedan, just då ryttmästarens oro stod på sin höjd, måste någon högst märklig reaktion försiggått hos den unge mannen, ty vid den tiden skref han till fadern, att han vände ryggen till de stora städerna med dess försåtliga giller för den omogna kraften, och att han i stället hade fäst sig för längre tid vid en landsortsplats i England, der han kunde göra verkligt praktiska studier. »Jag vågar ej,» hette det vidare, »framkomma med det påståendet, att jag alldeles af mig sjelf blifvit så grundligt uppryckt; detta hade nog händt i sin tid, men det hade troligen ännu dröjt; men hvad som inverkat på mig, duger ej för ett nyktert bref. Jag hade ådragit mig en helig skuld, någon har visat mig den, och nu svär jag, att ingen skall vara mera slaf af sitt ord än jag. Gud ske lof, att morföräldrarne ej känna all min svaghet!... Men den kommer att godtgöras.»

Och häruti hade han rätt, hvilket bäst visade sig deraf, att han vid sin återkomst, om han bestod pröfningen, skulle ingå i kompaniskap med sin morfar eller ock med tiden få öfvertaga grufvorna och största delen af hela affären. Mellan fadern och sonen var längesedan öfverenskommet, att Antons mödernearf skulle utlösas ur *Stora Hallaryd,* hvilket gods en dag i

tidernas längd komme att tillfalla den äldste af ryttmästarens söner i sista giftet.

Men under det att alla dessa skiften inom familjen egt rum, hade tiden icke stått stilla för det vilda *fjellbarnet*. Lilly hade vuxit upp till en snart nittonårig ungmö, utmärkt för sitt vackra, icke hvardagligt vackra, utan pikanta och storståtliga utseende. Detta var dock det minsta, ty utseendet tillhörde henne utan möda. Men hennes själs öfverlägsna odling, hennes karakters grundliga värde och hennes hjertas glada, tacksamma kärlek mot hennes fosterföräldrar — allt detta var något, som hon sjelf hade stor del uti, ehuru hennes farbror i sin partiskhet påstod, att det var Victorine, som hela äran tillkom af Lillys nya skapelse. Hvilkendera nu största hedern än tillkom, så är det säkert, att Lilly redan haft sina två friare, men att hon till ryttmästarens och Victorines innerligaste belåtenhet funnit, att hon omöjligen kunde lemna sin befattning som gossarnes hofmästarinna. De kunde ej komma under informator ännu.

Sista qvinliga medlemmen af familjen är för närvarande den vigtigaste. Derför har hon ock blifvit sparad till sist. Men sanningsenligt var hon kanske alltid den vigtigaste, ty den djupa kärlek, hon ingaf och ständigt allt mera drog till sig, var sådan, som den sällan uppenbarar sig inom vanliga goda familjförhållanden, den var förenad med känslan af liksom ett hemligt medvetande, att den lilla Laurence, föräldrarnes första och enda dotter, deras vårblomma, icke var bestämd att blomstra länge här nere ... Också sade alla, att om det på jorden verkligen kunde finnas några varelser, som förtjenade namn af englar, så var Laurence en bland dem — först, emedan hela uppenbarelsen af henne, i skönhet, ljuthet, renhet och ömhet, var någonting så litet jordiskt som möjligt, och sedan derför, att hennes

väsende var så framom hennes ålder (hon var nu mellan åtta och nio år) i fråga om intresset för högre ting. Hon kunde dock aldrig förtjena det ofta missbrukade ordet lillgammal, ty hon egde den mest intagande barnslighet, midt uti sin förståndiga uppfattning af de saker, som sysselsatte henne.

Laurence var således familjens högtidsfrid och högtidsglädje och hennes hjertas skatter slösades på alla, kanske dock allra mest på fadern, som dyrkade i henne en afbild af den maka, som ständigt blef honom dyrbarare. Men den lilla Laurence var liksom väfd af luft och liljor, och ehuru hon intill denna sommar öfverkämpat alla barnsjukdomar, hade nu det fruktade slaget inträffat, att hon sjuknat allvarligt *farligt*. Och det är vid denna epok, just då glädjen öfver sonens väntade hemkomst brytes genom ångesten för dotterns lif, som vi återknyta berättelsen . . .

Under de båda makarnes rådslag, sedan de hört läkarens dom — att »här var *litet* att hoppas, *allt* att frukta,» hade nästan samtidigt *en* tanke uppstått hos dem, att telegrafera till Herman. Han, den nu så berömde och ansedde doktorn, öfverhopad af praktik, känd för sina lyckliga kurer vid flera hopplösa fall, skulle kanhända icke neka att i denna deras djupa nöd göra en resa ner till sitt barndomshem, som han nu på mer än nio år icke sett.

»Ack, gör det för Guds skull, min Lorenz,» bad Victorine. »Om det är *möjligt*, så kommer han.»

»Ja, min älskade, jag skall — så outsägligt underligt det går till i verlden! — skicka en bönfallan till gossen, som jag en gång upptog, och kanske mången gång var för stolt emot. Måtte han ej minnas det!»

Och han mindes det ej.

Svaret innefattade blott fyra ord, men de voro nog:

»Jag reser i morgon.»

11.

Han kommer.

Liksom för åtta år sedan var det äfven nu en skön julieftermiddag i början af månaden, men i stället för den grupp, Anton och Lilly då bildade vid den gröna bänken under träden, med alla Lillys blommor strödda omkring, sågs nu i stället två små hurtiga gossar, en på nära sju och en på fyra år, sysselsatta hvar på sitt vis. Den äldste, Victor, höll på att tälja pinnar till en liten hövagn, under det att den lille Aron lekte med en dansmästare, som jemmerligt pep, då mekaniken af hans konstfärdighet sattes i gång.

»Du får inte leka med den der nu,» sade Victor och tog med en äldre broders myndighet helt lugnt dansmästaren från den lille, som med de mest bedjande blickar vädjade till sin mentor.

»Det var snällt, att du inte piper, liksom dansmästaren,» sade Victor tröstande. »Jag skulle inte tagit honom ifrån dig, om jag inte varit så rädd, att det stygga ljudet kunde höras in till Laurence. Se, der kommer Lilly, hon har hört dig, men var inte ledsen, du skall få den här hövagnen.»

Det var Lilly, som med lätta steg kom till dem.

»Mina söta, snälla gossar, märka ni ej att fönstren till sjukrummet stå öppna? Lille Aron får ej leka med dansmästaren nu, hör du det!» Hon klappade den lille fyraåringen på de blonda lockarne.

»Kommer snart vår kusin, doktorn?» frågade Victor. »Tror du ej, Lilly, att vagnen, som pappa skickat emot honom, snart skall vara här?»

»Jo, det lärer icke töfva länge, innan vi få något hopp!»

»Du har klädt dig så vackert, Lilly, är det för honom eller kommer någon annan främmande?»

»Vackert? Små gossar äro alltid så frågvisa.» Emellertid kastade Lilly en blick, som borde uttrycka fullkomlig likgiltighet, öfver sin smakfulla toalett. Hon bar sitt buckliga hår högt uppsatt, och i sin ljusgredelina indiska musslinsklädning med de breda purpurränderna och ett smalt purpurrödt sammetsband kring halsen och ett dito kring den rika flätan såg hon präktig ut, erinrande om ett antikt porträtt, som nedstigit ur en hundraårig ram. De agatsvarta ögonens strålar kastade sitt skimmer öfver ansigtet, hvars egendomlighet förhöjdes af det så ovanligt ljusa håret, som liknade sig att vara öfverströdt med försilfradt puder.

»Der kommer pappa,» ropade den lille Aron, springande emot fadern, som hastigt tog honom på armarne, men åter nedsläpte honom, utan att som vanligt leka med pilten.

Ryttmästarens höga mannagestalt var vid de snart ingående fyrtionio åren lika smärt, som vid trettionio, och lefde han än till sjuttionio, så skulle den säkert ändå bära upp sig med värdighet. Deremot hade bekymren ingräft två veck mellan ögonen, och öfver hans intelligenta ansigte låg en talande oro och sorgsenhet.

»Ack, min söta Lilly,» sade han till den unga flickan, »du har då verkligen varit god nog att befria mig från anblicken af den klädning, jag tyckte var *svart,* ehuru du påstod att hon var mörkblå ... Allting i *rödt* gör mina ögon fägnad, och så ser Herman genast, att här ej finnes någon *synbar* sorg. Tror du, mitt barn, att äfven Anton kommer i dag? Vi få vänta honom när som helst.»

»Pappa!» ropade Victor, »då är det för *Anton*, som Lilly gjort sig så fin, och det är riktigt sant, för nu blir hon lika röd som banden.»

»Ack, det kör, farbror; det är vagnen!» utbrast Lilly och skyndade med ryttmästaren till den yttre gården, der de dock fingo vänta.

»Har du allting i ordning, Lilly, hans rum och hans middag, om han vill hafva någon? Du vet, barn, att min arma Victorine ej nu kan tänka på allt det der.»

»Nå, hvarför är jag här, om icke för att tänka och styra i hennes ställe, då hennes hjerta och sinnen icke kunna vara med om de husliga anordningarna?»

»Jo, jo, jag vet. Du har väl också tänkt på Anton?»

»Naturligtvis äfven på honom.»

»Gud var mycket god, Lilly, då han sände dig till oss... Du är vår äldsta dotter, en mycket älskad dotter. Men så långsamt det går! Jag tror vagnen aldrig kommer fram...»

»Käre farbror, Svensson kör ju i starkaste fart...»

Några minuter senare gjorde kusken en sväng kring yttre gården. Vagnen stannade och ur densamma nedsteg — icke nedsprang — en lång, till hållningen något lutande herre, med gulaktig hy, tankediger panna, skäligen oordnadt hår och blåa glasögon.

»Gud vare lofvad, att du är kommen, min gode Herman! Hela vårt hopp hvilar på dig... Men jag känner knapt igen dig.»

»Huru är det med barnet?» frågade doktorn, afkastande helt lugnt den fulldammade kappan och försigtigt befriande sig ifrån de blåa glasögonen, hvarefter han föreföll mera bekant.

»Jo, efter natten, som medförde yrsel, har hon hela dagen legat nästan så godt som orörlig, men icke i sömn. Ack, så utvakad min stackars Victorine är!»

»Ja, en mor låter ej intala sig, att hon behöfver hvila. Nå, vi få se hvad som är att göra. Var säker, min gode farbror, att ingenting å min sida skall brista i omtanke eller deltagande... Men är ej detta en ung slägting... kanske Lilly?»

»Ja, min bäste kusin, jag är det fader- och moderlösa barn, som här funnit ett älskadt hem. Men jag skulle ej förlåta mig, om jag upptoge en half tanke just nu.»

»En broderlig omfamning får du dock mottaga, du behagar mig, ty du ser på en gång god och *säker* ut. En utmärkt sjuksköterska, det är jag viss på. Och nu är jag färdig till mitt besök, farbror. Vet du, Lilly,» fortsatte han, medan de gingo tillbaka öfver gården, »att det fordom hette 'ungeherrn och gamleherrn'. Men farbror bibehåller sig så förvånande, att det nu är *jag*, som är gamleherrn. Ah, se der ha vi ju en ny upplaga ungherrar;» han helsade hjertligt på de små gossarna.

»Men skulle du ej behöfva middag?» frågade ryttmästaren.

»Nej, sedan jag sett lilla flickan, behöfver jag blott ett bad och en flaska sodavatten.»

Inne i det stora luftiga sjukrummet låg på sin fina, hvita bädd den lilla Laurence. Hennes ögonlock hade slutit sig öfver de safirblåa, undersköna ögonen, och de långa ögonfransarna släpade tungt ner på den perlemorena kinden, öfver hvilken febern qvarlemnat en lätt färgton, lik aftonrodnadens sken öfver hvita rosor.

På en stol vid sängfötterna satt, med den vaksamma blicken fäst på dottern, den stackars modern. Victorine var vid trettiotre år i sin behagligaste och högsta sommarfägring, men smärtan hade nu gjutit ett snödoft öfver anletet och tårar till stor del släckt ögonens glans. Sådan var hon dock ännu af en öfverlägsen skönhet, ehuru

ungdomsblomman började sammanveckla sina allra finaste blad.

»Mamma, hör du något?» hviskade det sjuka barnet och tycktes vakna ur sin dvala.

»Nej, min älskling, ingenting. Har du sofvit och drömt?»

»Tyst, han har kommit! Blir jag frisk nu, mamma? Ser du, jag har haft honom hos mig hela tiden.» Hon ville visa något, som hon höll i handen, men orkade ej lyfta den upp... »Jag bad Lilly ge mig...»

Hon tystnade. Och Victorine, som trodde på den kanske återkommande yrseln, men icke på att barnet kunde hafva hört ett verkligt buller, då *hon* ej hört något, satt orörlig och lyssnade. Hastigt blef hon dock öfvertygad, att lilla Laurences sinnen varit fullt vakna. Hon flög till fönstret. Hon såg, hon hörde, hon kände, liksom insvept i ett själens töcken, men hon erfor en förnimmelse af att någonting storvigtigt stundade. Icke en tusendels gnista af förlägenhet framgycklade minnet.

I detta ögonblick öppnades sakta dörren. Ryttmästaren vinkade på sin hustru.

»Han är här. Kan han genast gå in?»

»O, ja — genast!»

Hon skyndade ut.

12.

Läkaren och den lilla patienten.

Det var i Victorines älsklingskabinett — husgudarnas rum — som de båda möttes första gången efter den moderliga scen, då Victorine en dag återförde den unge kandidaten från hans vilda ungdomsdårskap till värdig sans. *Nu* voro tiderna i sanning annorlunda. Nu låg öfverlägsenheten på *hans* sida, och efter en hjertlig slägthelsning sade han utan alla förberedelser:

»Mina kära vänner, efter ni kallat mig, så vilja ni naturligtvis låta *mig* bestämma, hvad jag finner bäst, och jag önskar att alldeles ensam få studera min patient... Sedan skall jag säga er min tanke och skulle derefter gerna se, att tillfälle bereddes mig att träffa doktorn, som hittills skött barnet.»

»Alldeles som du vill, gode Herman. Doktor H. kommer på aftonen. Lilly har lagt hans recepter på divansbordet der inne.» Victorine öppnade sjelf dörren till sjukrummet.

Men då dörren åter blifvit sluten, kastade hon sig med häftighet i sin mans armar och utbrast i en flod af tårar.

»Ja, gråt ut, du, min älskade! Har du ej länge nog kufvat din smärta, för att ej öka min!» Och den ömme äkta mannen smekte kärleksfullt qvinnan, som för honom alltid förblef det högsta på jorden.

»Detta är en svaghet, som snart går öfver, dyre Lorenz. Men säg, känner du dig fullt tillfredsställd af Hermans närvaro? Hvilken otrolig förändring! Det var

ju ett lugn, precist som om man kallat en annan eftersökt läkare.»

»Min egen Victorine, hvad önska vi högre, än att i honom finna den allvarsamme, skicklige läkaren? Det är *denne*, vi först och sist behöfva; slägtingen finna vi nog sedan. Och du bör ej känna dig sårad af, att han först ville se vårt barn ensam, just *det* tycktes mig vittna om den höga vigt, han fäste vid sin funktion här.»

»Du har troligen rätt, min vän; men ändå...»

»Hvad ändå?»

»Kan jag icke blifva fri från en inre obelåtenhet... Du skall få se, att han, ifall han sjelf skulle vilja vaka på natten, efter han vet att feber och yrsel då inställa sig, att han med sin bestämdhet nekar mig att vaka och få se min Laurence under hans vård.»

»Kära Victorine, om du skulle vaka äfven i natt, blefve dina nerver så totalt förbi, att äfven du kunde sjukna. Du får icke begära det.»

»Jaså, jag får icke det! Skall då Lilly, som vakat så många nätter, stå bättre emot?»

»Naturligtvis, hon är ju så frisk och stark. Jag kommer dessutom ihåg, att han sade till Lilly, då han helsade henne på gården, att hon såg god och *säker* ut och just passade till sjuksköterska.»

Victorine svarade ej. Hon blef stående stilla, stödd mot sin mans axel, tills han tvang henne ner i ett soffhörn.

Under denna scen mellan makarna gick Herman sakta öfver golfvet i det stora sjukrummet och tog plats i den fåtölj, som stod bredvid sängen.

Laurence låg lika orörlig som förut. Och då läkaren lutade sig ner för att betrakta henne, rördes han af det obeskrifligt tåliga och ljufva i den lilla varelsens hela apparition. Han såg länge och med djupt intresse på henne.

»Jag vet, att du är hos mig,» hviskade hon, och tonen af denna barnaröst vibrerade genom den allvarlige mannens själ.

»Hvem är hos dig?» svarade han.

»*Du*. Jag hörde vagnen förr än mamma.»

»Vill du då icke se på mig? Lyft upp dina ögon, så är du snäll!»

»Rättnu.»

»Så låna mig då din lilla hand.»

»Akta bara det jag håller i den!»

»Ett kort — hvad! En fotografi af din gamle kusin, Herman. Kära, lilla barn, hvad gör du med den?»

»Mamma sade till Lilly i natt, då jag var så sjuk och orolig, att hon var *säker* på, att du skulle göra mig frisk. Då kom jag ihåg albumet, der jag så ofta sett på dig, och bad Lilly i morse, att hon skulle gifva mig ditt kort. Och sedan har jag varit mycket stilla. Vill du nu göra mig frisk?»

En underlig känsla af hemlighetsfull glädje, alldeles obegriplig för den lärde doktorn, som i denna intagande barnslighet ej ville se något att fästa sig vid, smög sig dock utan tillåtelse in i hans hjerta.

»Var säker, min lilla Laurence,» sade han med den låga, musikaliska stämman, som var så kär för alla hans patienter, »att om jag, med Guds hjelp, det förmår, ingen skall blifva gladare, än jag. Men hvila dig nu litet, så svarar du mig sedan på några frågor, som jag måste göra dig. Stackars liten engel, dina matta ögonlock hvila så tungt.»

Men nu lyftades långsamt de hvita ögonlocken med sin långa, mörka frans, och de sköna, djupa, underfulla barnaögonen blickade med ett oemotståndligt uttryck in i hans. Aldrig under hela sin praktik, under hela sitt lif, hade han mött sådana ögon, de voro hvarken moderns eller faderns eller broderns, de voro helt och hållet någonting utom alla slägtskapsförhållanden, och alldeles icke påminde de om madonnaögon. Men det oaktadt kunde ej nekas, att de hade sitt genomskinliga ursprung från himmelens skönhet. Han glömde, att hon under tiden forskade i hans ögon, med hvilka den gamla hushållerskan — hon var nu död — sagt, att han skulle få sina patienter till hvad han ville ... Och nu smålog Laurence och nickade, liksom hon velat förklara, att hon mycket väl kände igen honom.

Herman steg upp och gick att studera de recepter, som blifvit lagda i ordning för honom. Härunder följde honom barnets ögon. Då de slöto sig, och han trodde hon hvilat ut, kom han åter och satte sig bredvid henne.

»Får jag nu tala?» sade hon.

»Ja, jag vill fråga dig om dina plågor.»

»Vänta lite', lite' grand! Jag skall först säga dig något ... Du har väl haft många så sjuka barn som jag?»

»Ja, många.»

»Det tror jag, men blifva de också lika lugna, när du ser på dem? Jag tror säkert, att jag får sofva i natt och slipper mina plågor. Du är nog mycket god mot alla barn ... Men säg, ser du lika mildt på dem, som på mig?»

»Då de äro goda och tåliga, som du, se alla läkare hjertligt på barn. Du vet ju att Frälsaren, som var en stor läkare, gjorde så med?»

»Ja, *Han* tog dem upp i famnen och välsignade dem. Ack, hvad han var god! Ingen lärer så älska

oss. Men jag är icke ett *litet* barn. Jag tycker till och med, att det var längesedan jag var ett barn. Vet du, att jag icke haft dockorna ur glasskåpet på ett helt år... Men om jag dör, så skall Lilly lägga dem bredvid mig.»

Han smålog och försökte att framlocka några svar på de frågor, som rörde sjukdomen, men hon svarade allt tystare, ögonlocken gömde inom kort de härliga ögonen och hvilade snart deröfver med sin förra tyngd.

Denna gång var det likväl icke en dvala, som fallit öfver den sjuka, utan en verklig sömn.

Läkaren steg sakta upp och gick ut att uppsöka de väntande... Men innan han gick, fäste han en så djup och genomträngande blick på den lilla Laurence, att man kunnat tro, att han för henne verkligen hade en mera lyckliggörande blick, än för sina öfriga sjuka. Då han inträdde i Victorines rum, sågo föräldrarne forskande på honom, men de gingo ej hans meddelande i förväg.

»Ja, mina dyra vänner,» sade han och tryckte båda deras händer, »att här gifva *fullt* hopp vore ej rätt; men å andra sidan är min öfvertygelse, att om nattfebern och yrseln kunna förekommas, så att sömnen återgifver henne litet krafter, det finnes mycket att hoppas. Det är hos henne en så öfverlägsen andlig natur, som bristen på sömn gör för mycket vaksam. Det är icke bra. Men nu sofver hon naturligt och lugnt.»

»O, jag hör att du redan förstår henne,» sade Victorine, liksom försonad. »Skall du ordinera något, innan hennes förre läkare kommer?»

»Icke det ringaste. Jag tänker vaka hos henne i natt och vill bedja, att jag får Lilly till biträde. Håller ej farbror med mig, att Victorine denna natt *måste* lemna vakten åt mig? En hustru, en mor med flera

barn, nödgas dela sig och något tänka på sig sjelf, då hon har en trogen vän till hela sitt hus att lita på.»

»Du talar förträffligt och lugnande i alla afseenden,» förklarade ryttmästaren. »I röda rummet, der vår älskling ligger, finnes på ena sidan utgång till korridoren och på den andra till salongen. Du kan således komma ut ifrån ena sidan och hvila dig på den andra i salongssoffan. Victorine blir således icke störd i sängkammaren, som ligger här bredvid.»

»Ni tala, som om jag redan gått in på att låta bestämma öfver mig,» sade Victorine misslynt.

»Det är jag, helt och hållet, som nu bestämmer,» förklarade doktorn. »Der jag är anställd som läkare, är min första regel: ingen opposition. Och nu måste jag se mig sjelf till godo med ett bad och en flaska sodavatten. Sanningen är, att jag är nära att förgås af dam och törst.»

»Och vi, som äro så otacksamma! Jag skall visa dig vägen, käre brorson, till ditt rum, der Lilly nog redan dragit försorg för din törst. Badhuset är på gamla stället. Och Victor blir gerna biträdande, om du ej föredrar Nilsson, betjenten.»

13.

En moders känslor och ett barns känslor.

Herrar läkares konsultation skedde för slutna dörrar; men fastän den *först* kallade icke skulle inställa sina besök och förhållandet mellan dessa vigtiga personligheter syntes vara det bästa, så märktes dock, att

sjukdomens behandling undergick stor förändring. Hvad som var alldeles påtagligt var, att Herman utöfvade en underbart välgörande verkan på barnet. Den natten han och Lilly vakade, sof Laurence utan feber. Men följande dagen, då en hel mängd gamla och nya bekantskaper från godset och bygdens alla trakter kommo för att välkomna och rådfråga den »store doktorn från Stockholm» och då han följaktligen blef hela timmarna borta från sjukrummet, började åter tidtals de förra svåra symptomerna. På natten, när båda föräldrarna hade vakten (ty ryttmästaren lät aldrig sin hustru vaka ensam), blef det mycket svårt. Det stackars barnet ropade oupphörligt, att hon brann upp, och jämrade sig högt öfver, att ingen ville lyfta henne ur elden, och derpå ropade hon efter *det,* hon hade haft i handen och som man tagit ifrån henne, så att hon ej fick någon ro på glöden.

»Hvad kan hon mena, hvad kan hon mena?» hviskade Victorine, som tröstlös bjöd den lilla sjuklingen allt hvad hon kunde hitta på, utan att lyckas för en sekund lugna henne.

»Jag går upp och väcker Herman,» sade ryttmästaren, resande sig. »Han tager det icke illa upp.»

»Nej, jag ber dig, min vän, gör ej det! Han vakade ju hela förliden natt, och sedan . . .»

»Hvad sedan, min älskade?»

»Jag vet icke . . . Det är som ett qval för mig, att en *främmande* skall hafva en så stor makt öfver *vårt* barn. Om han kommer ner, så . . . skall han med sin flegma lyckas i det, som jag med all min djupa kärlek ej förmår.»

»Victorine!» Ryttmästaren såg på sin hustru med en blick, så full af bestörtning, att hennes ögon sänktes till jorden.

»Lorenz! Du förstår ej en moders känslor.»

»Nej,» svarade han sakta, »jag ser det. Men jag föreställde mig, att en ädel och klok qvinna, äfven i sin egenskap af mor, skulle låta förnuftet tala och besegra (om ett besegrande behöfdes) den orätta känsla, som hellre vill se sitt barn lida, än icke vara den *enda,* som kan stilla dess ångest.»

Dessa så allvarsamma ord, de första i sådan väg, som Lorenz någonsin talat till sin hustru, grepo Victorine *så* djupt, att hon med verklig dödsfruktan i sin blick betraktade honom, som aldrig haft annat än ömhet och öfverseende för henne.

»O, gå efter honom — jag var tokig!»

»Nu är du åter dig sjelf och tro ej, att jag icke förstår dig!»

»Men skall du glömma — jag kan det aldrig. Dessa stränga, men förtjenta ord voro ... men nog, gå, gå genast!»

Ryttmästaren kysste sin hustrus bleka läppar lika varmt som vanligt, det var hans enda, bevisande argument på att han ville glömma.

Ensam med barnet, sökte Victorine ifrigare än någonsin efter det Laurence önskade. Hon ville uppoffrat hvad som helst, för att få barnet lugnt innan doktorn kom ner. Men tyvärr skulle det ej lyckas henne, utan den lillas rop hördes långt ifrån.

Det dröjde emellertid icke länge, innan ryttmästaren kom tillbaka.

»Herman är strax här. Hvilket innerligt godt och lugnande sätt han har. Han verkar på *mig,* det är ju då klart, att han kan verka på barnet ...» Victorine svarade ej, men hon lemnade sin stol vid hufvudgärden.

Några minuter senare inträdde doktorn med sin vanliga, lugna gång. Han intog den plats, som väntade honom, och sedan föräldrarne dragit sig tillbaka, lutade

han sig ner öfver det lilla feberglödande ansigtet och såg djupt in i barnets vidöppna ögon.

»Känner du igen mig, lilla Laurence?» hviskade han.

»Det är *du*. — Jag ber dig, tag mig härifrån elden, ingen annan vill det.»

»Ja, var lugn, jag skall taga dig härifrån,» och sedan en bädd i hast blifvit tillredd på soffan, bar han henne, väl omsvept, på sina armar så ömt, som den ömmaste mor, och sedan hon blifvit nedlagd, satt han bredvid henne, hållande hennes lilla hand i sin, tills hon somnade.

»O, Gud välsigne dig!» sade den innerligt tacksamme fadern. »Kanhända hade vi ej midt i natten behöft störa din hvila, om vi kunnat begripa, hvad hon ropade efter — det var något, som hon haft i sin hand, men hvad, det skulle jag vilja veta.»

»Det kan *jag* upplysa om,» yttrade Lilly, som kommit in för ombäddningen. »Det var Hermans fotografikort. Hon hade förut bedt derom, och jag hade gifvit henne det. Men nu trodde jag ej att hon ville hafva det.»

»När begärde hon det af dig?» frågade Victorine med ett nytt afundsstyng i hjertat.

»I förrgår, då tant hade sagt henne, att Herman skulle göra henne frisk. Hon hade det i handen hela den dagen, hon låg i dvala.»

»Obegripligt,» mumlade Victorine. »Är du magnetisör, Herman? Kanske magnetismen ingår i din läkarekonst!»

»Icke mig veterligt,» svarade han godmodigt, »men i alla fall, tänker jag, skulle väl icke den kraft, som möjligen ligger förborgad hos mig, kunna meddelas åt en fotografi — och det på sådant afstånd. Vi få derför helt enkelt söka hemligheten i dina egna ord till din lilla dotter. Det var på *sin mor*, hon trodde, och det

var således *denna,* som lugnade henne, när hon i sin oskuld tänkte att det var jag.»

Den på en gång fina och hjertegoda uppfattning, som låg i Hermans förklaring, lugnade verkligen Victorines så besynnerligt upprörda sinnen. Hon kunde ej blifva missnöjd med den unge läkaren, derför att han genomskådat henne, ehuru hon naturligtvis helst önskat, att han icke gjort det. Och då hon nu, när han stod färdig att återvända till sitt rum, räckte honom handen, var det en vacker glimt af tacksamhet, som låg i hennes ögon.

Under de fyra följande dagarne förbättrades ständigt Laurences sjukdom och på sjette dagen från hans ankomst kunde läkaren förklara sin patient utan fara, hvarför han ock icke allenast besökte flera personer, som med enträgenhet kallat honom till sjukbesök, utan äfven antog några af de middagsbjudningar, hvarmed han i granskapet öfverhopades. Ryttmästaren gjorde då sin brorson sällskap. Han var helt stolt öfver honom och hade nu, i följd af det sätt, hvarpå Herman uppträdt i hans eget hus, fattat en uppriktig och liflig vänskap för honom.

Men efter tio dagars vistelse i det gamla hemmet, och sedan Laurence blifvit så förbättrad, att hon, buren på Hermans armar, fick andas den friska, varma juliluften i trädgårdens solsken, förklarade han, att han var alldeles nödsakad att återvända till sina befattningar i Stockholm.

»Du väntar väl någon enda dag, för att få träffa Anton, som du älskar så hjertligt?» sade Victorine högst vänligt, men dock i en ton, som förrådde, att hon ej med allt för stor saknad skulle motse ett afslag.

En lätt rodnad, Gud vet hvarför, kom upp på Hermans kind, men då Laurence nu började gråta och bedjande se på honom med sina gåtlika, djupblåa ögon,

der en himmel af förtroendefull ömhet afspeglade sig, sade han sakta till henne:

»Din gamle kusin Herman skall icke öfverge dig, lilla Laurence. Om du blott lofvar mig att aldrig gråta öfver mig (det kan jag ej uthärda), så lofvar jag dig, att taga vägen hit, då jag gör en utrikes resa i slutet af Augusti, är du då nöjd?»

Victorine gick nu att möta sin man, som med ett öppet bref i handen kom ner för allén.

»Jag ville icke säga, så mamma hörde det, *hur* god du är. Mamma älskar mig så mycket, ack, så mycket, att hon tror, det jag icke älskar henne lika mycket tillbaka, om jag känner att jag hvilar bättre, när du är hos mig. Och om du blott återkommer, så vill jag blifva *så* tacksam, att jag icke skall gråta en enda tår, om jag kan låta bli — när du reser. Men du kommer ju säkert igen?»

»Fullkomligt säkert. — Men nu får du Anton hem, och han skall trösta och roa dig. Anton är så glad, och jag är så allvarsam.»

»Det är sant, men han har icke din röst och icke heller dina ögon. Ingen kan se så mild ut. Jag håller så mycket af dig, att jag aldrig tror, jag håller mera af Anton. Och en kusin är ändå icke så mycket slägt. Tror du det kommer bara deraf, att du gjort mig frisk, men då skulle ju alla, som du gör friska, hålla af dig på samma sätt?»

»Ja, vet du, min lilla Laurence, att alla de barn, jag skött, hålla af mig. Jag älskar barn, och de begripa det.»

»Det begriper jag också, men jag tycker ej *riktigt* om, att så många, många hålla af dig, då är ju *jag* ingenting för dig, bara den lilla, sjuka flickan.»

»Åhjo,» sade han småleende och med sin hand lätt smekande hennes ljusbruna silkeslockar. »Du är

verkligen något mer för mig — du är min lilla, kära älskling i det gamla hemmet, min lilla kusin, som jag aldrig tänker glömma bort, om jag får aldrig så många andra små flickor till patienter. — Men se, der kommer nu pappa med underrättelser från Anton, det är jag säker om.»

»Pappa,» ropade Laurence med glädjefull stämma. »Vet du, — har mamma sagt, att Herman kommer igen i slutet af Augusti, då han reser utrikes?»

»Ja, med stor tacksamhet och glädje hörde jag detta, min hedersvän, så att nu är allt idel lycka på Stora Hallaryd. Anton kommer nästa tisdag. Orsaken att vi fått vänta så länge förgäfves är den, att ett bref från hans morfar, som en tid icke varit rätt rask, kallade honom direkte till hans eget blifvande hem. Men då han kom fram, hade all anledning till oro försvunnit, och gubben har liberalt förklarat, att han skall cedera honom åt oss för åtminstone två eller tre veckor. Och mer vore skam att begära, då han nu skall blifva morfars bolagsman... Men hvart hafva fruntimren tagit vägen?... Se, der hafva vi dem arm i arm. Vid Gud, ser icke Victorine nästan lika ung ut som Lilly!... Icke sant, Herman?»

»Jo, hon bibehåller förträffligt sin ungdomliga fägring, men det kommer också Lilly att göra. — Det är karakter och kraft hos den flickan... Lilly,» sade han skämtande och nickade gladt åt sin unga kusin, »har du någon idé om hvad Anton skall säga, då han får se dig? Man har förtrott mig, att du var mycket olik hvad du nu är för tre år sedan. Vid femton eller sexton år äro sällan unga flickor rätt intagande. De hafva förlorat barnets gratie och hafva ännu ej vunnit den fullvuxna unga damens säkerhet och fulländning.»

Lilly rodnade som den glödande rönnbärsklasen. Alla de andra smålogo . . .

Två dagar senare var Herman borta. Lilla Laurence gret blott derför, att hon ej »kunde låta bli».

14.

Medan man väntar.

I sitt eget, vackra rum, med utsigt långt bort öfver de gröna kullarna, der landsvägen slingrade sig, stod Lilly och betraktade med uppmärksamhet, icke vägen, ty det var ännu mycket för tidigt, utan två vackra klädningar, som hon pröfvande höll en i hvardera handen. Den ena, som vi redan förut sett henne bära, den med purpurränderna, som så väl klädt henne, lade hon två gånger ner, i beslut att stanna vid den. Men hon besinnade sig och valde den andra, af ljusbrun färg, med små gula silkesbuketter. Denna toalett borde bäst öfverensstämma med hennes silfverljusa hår, i hvilket en höggul teros borde utgöra enda middagsprydnaden.

Om man nu skulle tro och tycka, att Lilly var en temligen behagsjuk flicka och värd en smula klander, så hade man orätt häri, ty det är icke behagsjuka, som för qvinnan gör färgsinnet i förhållande till det utseende, Gud gifvit henne, så vigtigt. Det är en känsla af att icke försämra det hon eger, och hon har full rättighet att önska göra ett behagligt intryck i allmänhet, sedan då i enskildhet.

Nu var händelsen dessutom, att Lilly ville vara vacker. Hon önskade att se sig godtgjord för den stora harmen, att Anton för tre år sedan, då hon var på *sextonde* året, behandlat henne alldeles på samma sätt, som då hon var elfva. Hade hon ej känslor då redan, som djupt sårades af hans vanliga, nonchalanta beteende? Nu vore det väl besynnerligt, om han alltjemt tog henne för ett elfva års oting, som han bara ville leka och retas med. Men i sådant fall komme han att göra en missräkning. Hon rodnade vid blotta tanken härpå. — Men det var ur ingen annan källa än harmens, som blodet rusade till hennes kinder, då Anton nämndes i sammanhang med en högre klarsynthet än förut.

Vi lemna nu vår andra hjeltinna under hennes oskyldiga rustningar till en oviss seger, för att i parken uppsöka den första. Victorine står stödd mot sin mans arm och betraktar gladt leende, huru den lille »*Ajon*», som han sjelf kallar sig, emedan han ej kan komma ut med det svåra r-ljudet, håller på att med sina små knubbiga händer utvidga ett slags miniaturkanal, som Victor, förande en vattenkanna, fyller upp till brädden, så att Arons barkskutor skulle kunna segla både fram och åter.

»Det är ju ett förtjusande skådespel, min vän.» Moderns ögon strålade af lycka.

»Ja, i sanning! Huru olika äro ej dessa två bröders lif och förhållande till hvarandra, emot mitt och Arons! Om *jag* liknat mina söner, hade brödraträdet icke behöft planteras. Tänk dig, om Aron ej kommit åter, utan dödt utrikes, huru jag skulle pinats af ånger!»

»Men du fick god tid att gälda din ungdoms uppbrusning, som tillhörde ditt blod, icke ditt ädla hjerta. — Det är *det,* som dina barn fått i arf.»

»Smickrerska! Alltid till reds att skämma bort mig. Men hvad det heta blodet beträffar, rinner allt tillräckligt

deraf i Antons ådror. Men det är icke af det farliga slaget. Och jag är viss, att han blir en utmärkt och reglerad man. Den här lille pysen har nog också sina små ryck — se sjelf, hur het och röd han blir, då skutorna icke taga den kurs han vill! Den bäste blir Victor, han är lugn, fast och redan så arbetsam. Han blir en annan Herman!»

»Det är märkvärdigt, älskade Lorenz,» och det glada uttrycket på Victorines ansigte fick genast en skuggning, »att vi båda så bytt om tycke. Förr i verlden var det jag, som försvarade den af dig missförstådde ynglingen, och nu . . .»

»Ja, nu är det jag, som förstår, värderar och aktar mannen, som han förtjenar.»

»Icke heller *jag* tviflar på hans stora förtjenster, men . . .»

»Men du, som eljest icke är barnslig, eller, om vi öppet skola säga, sjelfvisk, har den största möda att försona dig med hans inverkan på vår Laurence. Men är icke barnet nu som en växande ros, då hon *före* sin sjukdom endast visade knoppen till en lilja? Nekar du det?»

»Det vore svårt att neka, hvad som är så synligt, men för mig ligger något konstladt i denna hastiga uppblomstring. Hon lefver, tror jag, bara af väntan på hans återkomst.»

»Nå, blott hon lefver, så skola vi vara lyckliga och tacksamma.»

»Det är jag alldeles icke säker på. Vet du, jag fruktar något, som kan synas löjligt, men dock icke är det. — Jag fruktar, att hennes öfverspända känsla, nu så barnslig, skall fortlefva och ikläda sig en annan form då hon vuxit upp — och att hon blir föremål för Hermans sena passion. Du känner hans åsigter i den vägen.»

»Nåväl, min älskade, vore detta att frukta? En ömsesidig varm kärlek mellan dem skulle bereda bådas ovanskliga lycka.»

»Huru du nu talar! Kan du tänka dig vår Laurence vid nitton eller tjugo år uppoffrad åt en sådan cyniker, som han då säkert *blir!* Redan *nu* var han ju så vårdslös i sin toalett, så lutande, med hängande hår, så grubblande och tankspridd ... *då* vore han nog en snusande och riktigt obehaglig gubbe.»

»Nej, detta blir nog starkt, min Victorine! Du målar ju med hätska färger! Huru gammal vore Herman, då Laurence fyllt till exempel sjutton år? Jag tror att han då vore jemt och nätt fyrtio. Just samma ålder jag innehade, då vi gifte oss. Och hvad toalett, långt hår, en illa knuten halsduk och dylikt lappri betyda, vet hvarje klok menniska, som jemför dessa saker med en för menskligheten gagnande verksamhet, der studier och mödor äro de ädelstenar, som lysa något gedignare och klarare, än blixtrande diamantkråsnålar i en efter modets regler påsatt halsduk ... Hvad kan du säga härtill?»

»Jo, att jag var tjugofyra år då vi gifte oss, att du var en vacker, ståtlig, hurtig, kraftfull och liflig man, som älskade på annat sätt än *han* kommer att älska. O, jag kan aldrig bära, om det går så! Hon skulle blifva inmurad som en nunna och hennes ungdom och skönhet blefve som om ingendera funnes till.»

»En hustru behöfver ungdom och skönhet för att lyckliggöra sin make, ej för att endast lysa. Akta dig, kära Victorine, att uppbygga några dårskaper i form af spanska slott för vår dotters räkning! Om jag ej bedrager mig, så tror jag, att hennes skaplynne blir allvar och kärlek, icke kärlek och tom flärdfullhet.»

»Dyre Lorenz, du får dock medgifva, att jag har skäl att icke favorisera Herman. Alla de stränga ord, du någonsin sagt mig, har han föranledt.»

»Nej, älskade, icke han, utan din omotiverade antipati. Men mins endast, att föräldrakärleken aldrig får vara fläckad af egennytta eller afund ... Der barnet finner *sin* sanna lycka, der måste föräldrarne finna sin, ty eljest är deras kärlek blott fåfänga. Och nu befalla vi framtiden och dessa, troligen alldeles onödiga, bekymmer i Guds hand. Se så, nu lemnar jag dig för att se efter röjningen ... Tyst, hvad hör jag? Vid Gud, är Anton icke redan i antågande! Victor, min gosse, spring för all del icke ifrån den lille!»

»Pappa,» ropade Victor, »inte kan *jag* vänta på honom ... Snälla mamma, tag hand om Aron.» Och dermed så godt som kastade den äldre brodern den lille kanalarbetaren i moderns armar, ehuru pilten stretade och skrek att han skulle vara med, men att han ville först hafva upp *alla* sina båtar.

15.

Sonen återkommer.

Ryttmästaren gick med stormsteg, men parken var vidlyftig, och således hade den resande hunnit både yttre gården, der han steg ur, och likaledes den inre, utan att någon, till hans stora förundran, kom att emottaga honom.

Men kom der icke ändå någon? Hvem är denna förnäma dam i den fladdrande, ljusbruna klädningen, på hvars gula silkesblommor solen kastar sin glans, liksom hon tyckts förgylla hela personligheten, icke förglömmande den sköna te-rosen, som daggfrisk gungade på ena sidan om den rika hårkorgen?

Lilly i sin middagskostym blef några ögonblick qvarstående på trappan i solljuset, under det Anton, nu en ståtlig kavaljer i en atletisk gestalt, helt undersam nalkades.

Men då ingen syntes till, som kunde representera vid välkomsthelsningen, steg Lilly ner för trappan och kom oändligt vänskapsfull med utsträckta händer emot sin kusin, som hon med hemlig triumf märkte ej kände igen henne.

»Hvad är det för en trollverld, jag råkat in uti? Alla *kända* väsenden försvunna och i stället mötes jag af en okänd prinsessa, att icke säga gudinna! Omöjligt, alldeles omöjligt, kan detta vara *urskogsbarnet,* som utdelade örfilar och hade behof af att rycka i sina vilda lockar, när det istadiga sinnet kom på!»

»Jo, min gode Anton, du har verkligen framför dig det forna urskogsbarnet. Men liksom du sjelf under dessa tre år blifvit storligen förändrad och utbildad, så har naturligtvis äfven jag icke stått stilla.»

»Men, Lilly, det är ändå fullkomligt obegripligt. Och nu kysser jag ödmjukt de här samma små händerna, som så tappert tuktade den okynnige ungersvennen, hvilken ville med magneten draga dig till sina grufvor ... Jag är just icke blyg nu heller, men utan en vördnadsfull förfrågan törs jag icke tänka på välkomstkyssen, som du fordom kom emot mig med.»

»Det skulle vara att fästa vigt vid en så oskyldig gunst, om jag nekade hvad fordom var brukligt,» och med en brist på pryderi, som Anton fann litet sårande

för sin stolta person, räckte hon honom sina läppar till en den allra svalaste ceremonikyss.

I denna stund kom lyckligtvis ryttmästaren, som, strålande af faderlig tillfredsställelse, slöt den varme, kärleksfulle sonen till sitt bröst. »Min käre, käre gosse, du ser nu ut som en hel man, en man för sig, och jag tror, förstår du mig, att du icke blott ser så *ut*. Du är en man!»

»Ja, med Guds hjelp, tror jag att jag det kan påstå. Jag har gjort dig sorg, dyre fader, allt emellanåt: lättsinnet i min natur måste hafva tid att brusa ut. Nu komma andra tider. Men hvar är belle-mère, och min lilla Laurence och småherrarne?... Vänta litet, pappa!» — Han drog fadern ett par steg åt sidan. — »Der går Lilly tillbaka upp för trappan: säg mig, för all del, hur detta underverk tillkommit! Hon är, på min heder, en genialisk skönhet, jag förstår sådant, och en figur så majestätisk, att jag tror, att jag aldrig kommer mig före.»

»Nå, hvad det beträffar, så tyckte jag att du kom dig ganska väl före. En kyss af Lilly, skulle jag tro, var en fortyn.»

»Visserligen, om hon gjort minsta svårighet eller bestått mig en half rodnad, men jag förmodar att denna *gunst*, som hon kallade den, verkligen var utan all vigt och troligen af samma slag, som hon beviljar den der gynnarn, som kommer här. — Det är naturligtvis Victor?»

»Ja, en präktig pojke, och efter kommer strax Victorine med fyraåringen. Vår lilla Laurence har legat allvarsamt sjuk och hvilar på förmiddagen. Herman har varit kallad. Hvad säger du derom? Jag har ofantligt mycket att förtro dig.»

Det var först sedan alla helsningar och förklaringar egt rum och sedan middagen blifvit intagen, som far och son vid en enskild promenad fingo tillfälle att fortsätta samtalet. Och sedan ryttmästaren redogjort för allt, ända till sin hustrus fruktan, att Herman en dag skulle förälska sig i barnet, svarade Anton skrattande:

»Man talar om mödrars bekymmer, men ett löjligare har jag då aldrig hört. Herman kommer troligen ej att förälska sig i någon annan gudomlighet än vetenskapen ... och det svärmiska eller, må vara, rent af magnetiska inflytande, vår Laurence nu, som jag sjelf finner, erfar genom honom, försvinner, då hon blir fullt frisk och växer ifrån sina barnfantasier. Men om så omöjligt hände, att Herman en gång får tid att tänka på giftermål, så — hvarför icke, om hennes fantasier öfverlefva barndomen? Jag tycker att belle-mère icke behöfde tänka sig det som en sorg.»

»Icke jag heller. Jag är fullkomligt intagen af Herman.»

»Men var han alldeles känslolös för Lillys ovanliga behag? Man skall vara en flinthård vetenskapsman, med tankarne fixerade på ett bestämdt mål, för att icke observera *henne*.»

»Jag har ej sagt, att han icke gjorde det ... tvärt om, från första ögonblicket egnade han henne en i ögonen fallande vänskap. Han och hon vakade tillsammans öfver Laurence och han sade mig, att Lillys karaktär, hjerta och själsegenskaper voro af öfverlägset slag ... och vet du, att sista morgonen skämtade han med henne öfver hvad *du*, då du fick återse henne, skulle tycka om den stora förändring, hon undergått på tre år, efter hvad han hört.»

»Ah, han tänkte derpå! Hvad svarade hon?»

»Ingenting, som jag kan minnas, men rodnade gjorde hon grundligt. Du var icke särdeles artig emot henne, då du sist var hemma.»

»Den tiden hade hon ännu tillräckligt qvar af urskogsbarnet, för att uppspela min egen vilda lekfullhet. Men nu vill jag förklara för pappa den orsak, som under mitt vistande i utlandet dref mig från spel och farligt sällskap in på pligtens och samvetets väg. Det var ingen annan än vår idols — lilla Laurence — förtjenst.»

»Hvad vill det säga?»

»En dag var i pappas bref inneslutet ett litet barnbref, hvars hela fullvigtiga innehåll djupt grep mig. Här är det.» Han upptog ur plånboken ett litet bref, som han framräckte till fadern, hvilken upprörd läste det:

»Söte Anton, hvarför är du så stygg? Jag såg rätt nu, att då pappa läste ditt bref, men han såg inte mig vid gardin, att han la' hufvudet ner på händerna och så gret han som ett litet barn. Söte Anton, låt inte pappa gråta öfver dig, annars håller jag ej mer af dig.

Laurence.»

För några ögonblick tego de båda männen, derefter kastade de sig plötsligt i hvarandras armar.

»Ingenting, dyre fader,» sade Anton, »kunde så verka på mig, som den skuld, dina tårar åsamkade mig; de lågo på mitt hjerta och tyngde, tills jag visat dig, att jag menade fullt och ärligt allvar med min förändring. Hvad som allra starkast verkade på mig, var den kontrast, som rådde mellan ditt eget bref och barnets upprop. Du dolde för mig din sorg, visade ingen vrede och talade hoppfullt, medan ditt hjerta var sönderslitet. Men aldrig ett ord nu mer i detta ämne, som vi bannlysa. Låt mig i stället berätta, att morfar fått den ingifvelsen, att mitt nu hos honom innestående möderne-

arf skall, med tillskott af en summa, som han förskjuter, nedläggas i Klarby bruk, hvilket just nu är under försäljning och som, hvad pappa vet, ligger egor om egor med morfars. Det borde naturligtvis blifva magnifikt, och jag skulle ej bäfva för göromålens mängd, ehuru jag förut blir disponent vid grufvorna, men morfar gör ett förbehåll, som kommer för tidigt.»

»Nej, min käre, förträfflige gosse, det blir ej för tidigt. Ett giftermål, jag vet att det är det, han klokt och kärleksfullt åsyftar (han talade med mig derom, då jag i vintras besökte de gamla), skulle helt och hållet fästa dig vid lifvets ädlare sidor. Jag kan ej annat än gilla det.»

»Ja, *pappa,* som haft en sådan lycka i sina val — pappa åtnjuter den allra fullkomligaste sällhet i sitt andra äktenskap. Jag är ej afundsjuk på min egen mors bekostnad, men hvar hittar jag en Victorine? Och sedan, för att vara rätt uppriktig, så är pappas herr son icke pappa sjelf. Min hustru — när jag finner någon — får ej en sådan make, som pappa är. Lyckligtvis har den flicka, som är på förslag, aldrig sett hemmet och lifvet *här.*»

»Huru,» svarade ryttmästaren, »är det redan en dam på förslag! Har morfar utsett henne?»

»Ja, både morfar och mormor.»

»Än du sjelf?»

»Jag är ännu neutral, ty jag har ej sett henne. Hon väntas återkomma från en stockholmspension just under det jag nu är frånvarande. Men jag tog löfte af gamla herrskapet, att ej börja några slags underhandlingar före min återkomst, ty kan jag ej först förälska mig i *henne,* så förälskar jag mig aldrig i hennes rikedom.»

»Du har handlat klokt. Ett äktenskap är någonting nästan syndigt, då det afslutas utan ömsesidig kär-

lek ... Vet du, att hur högt jag respekterar morfars förslag, så tror jag ej, att du stannar vid den förbindelsen. Jag åtminstone hade aldrig kunnat fästa mig vid en qvinna, som jag från början ej sjelf utsett åt mig.»

»Det är en stolt och hederlig mans principer, pappa, — jag gillar dem. Och låt oss nu gå in.»

16.

Det vill icke arta sig.

Mer än en vecka hade den blifvande bruksherrn nu varit i det gamla hemmet, och det fans ej en själ på hela godset, som icke blifvit lyckliggjord genom hans besök, hans solvarma väsende och rika gåfvor till flickbarnens sparböcker för en vacker hemgift och till gossarnes lifstidsräntor för kommande år. Gamla och unga blefvo ihågkomna, men *nu* voro gåfvorna ej så nödvändiga, som den tiden, då »ungherrarne» handhade sjukvården och för sina besparingar köpte snus, tobak och kaffe. Alla berättade för herr Anton, att ryttmästaren satte in penningar för hvart enda barn, som föddes på egendomen, och att han sjelf i alldeles *egen* person kom till dem och sysselsatte sig med allt, som rörde dem. Ja, det var säkert, att en sådan husbonde blefve att leta efter, och hennes nåd, och fröken Lilly och den kära engeln, fröken Laurence, alla gjorde ronden kring de underhafvandes hem och

införde arbetsamhet, ordentlighet och gudsfruktan — att inte tala om det, som de gjorde i skolan.

Allt detta var förträffligt, och far och son utbytte de mest solida samtal om alla slags förbättringar till höjande af folkbildningen och till höjande af arbetsklassens lycka och trefnad. Men någonting var det i alla fall, som kändes som ett visst tomrum. Detta kom icke af brist på god vilja å alla sidor. Victorine och hennes styfson hade en den uppriktigaste benägenhet att dyrka hvarandra, Laurence återfann i Anton den mest svage bror för enda system, han skulle burit henne med sig öfverallt, om hon tillåtit det, och hvad beträffar småherrarne, så voro de liksom fastlästa vid Antons sida: sådana gymnastiska öfningar, som han kunde tillställa, voro omöjliga för någon att göra efter.

Men då det med *en* person inom en familj icke råder förtrolighet, så sprider sig svalkan i detta förhållande likt ett litet luftdrag, hvilket alla känna, men till hvars undvikande man icke har något fönster att draga igen. Lilly och Anton kommo icke fort med hvarandra. Hon var alltid vänlig, han alltid artig, men öfver denna temperatur hunno de ej, och det oaktadt den unge mannens blickar nästan ständigt följde den lätta gestalten, och hennes ögon begrundande och studerande hvilade på honom, då han talade — med andra.

Nu kom den stora festmiddagen till sonens ära. Vid denna högtidlighet fick Anton tillfälle att se, huru uppburen Lilly var af ortens alla unga herrar. Två af dessa (rika godsegare) gjorde henne sin uppvaktning i egenskap af friare, och Anton beundrade den lätta samtalston och fina bildning, hon ådagalade under det otvungna samspråket med dessa.

Men Anton blef snart indragen i ett allvarsamt och sakrikt resonnemang öfver grufvor och grufbefolkningarnes förhållanden i allmänhet, hvaruti han, såsom en

berest och i denna gren högst kunnig man, talade med en på samma gång liflig och färgrik ton och dock med denna blygsamma måtta, som anger, att den talande icke på något sätt vill göra sig till den beräknade medelpunkten i konversationen. Hans manliga, något höga, klangfulla stämma, hans redliga, varma vilja för det goda gjorde honom emellertid till denna medelpunkt, och huru det gick, blefvo Lillys friare allt mer och mer öfvertygade, att de hittills aldrig anslagit det mest underhållande ämnet, ty nu märktes tydligt, hvad som intresserade henne.

Morgonen efter denna festlighet fann Lilly, då hon utkom från drifhuset (der hon haft öfveruppsigten vid växternas återbärande från matsalen till deras bestämda platser), att en fin cigarrlukt närmade sig henne. Hon stannade, tvekande om hon skulle gå fram eller draga sig tillbaka, då Anton i en elegant morgonkostym trädde emot henne och bad henne gå ett slag med sig i allén. — »I går morgon hade du ej tid,» sade han.

»Naturligtvis icke. Då var så mycket som fordrade eftersyn.»

»Men nu är ståten öfver och derför tänker jag åvägabringa en liten repetition af forna tiders förtrolighet. Har du något deremot?»

»Visst icke! Hvad skola vi nu tala om?»

»Om dina friare, till exempel.»

»Nej, slipper jag det ämnet, tills jag begär goda råd, men det behöfver jag ej.»

»Du har troligen redan gifvit dig sådana sjelf.»

»Kanhända! Jag inser ej, att det för qvinnan är nödigt, att innan hon fyllt nitton år kasta sig in i så utomordentligt vigtiga, och på samma gång ovissa förhållanden. Frieri och äktenskap äro ämnen, som jag tills vidare lägger åsido.»

Under det hon talade, fans icke hos henne en tillstymmelse till denna koketta, retande och skälmska ton, hvaruti unga qvinnor förstå att kläda sina ord, när de beröra den ifrågavarande brännbara punkten. Hos Lilly låg ett tydligt allvar.

»Min afsigt var icke att erhålla din trosbekännelse i detta ämne, bästa Lilly, men den ingifver mig både högaktning och beundran. En ung qvinna, som så i grund ser äktenskapet från den realistiska sidan, bör en dag tillföra den man, hon väljer, ett lyckligt inbegrepp af alla solida förmåner ... Men, för att komma till ändamålet med detta mellan fyra ögon, så ville jag erkänna för dig, att jag nu vet mig stå i en helig skuld hos dig, och af den orsak önskar jag för dig nedlägga en uppriktig tacksamhet.»

»Jag tror, käre Anton, att du uppgaf ett fullkomligt oriktigt ord, då du lät min åsigt om äktenskapet gälla som realistisk. Men hvad menar du med den gåtan, att du till mig skulle ega en helig skuld?»

»Det skall du strax förstå. För ett par dagar sedan gjorde jag lilla Laurence den frågan, huru hon kom på tanken att skrifva det älskliga lilla brefvet. Vet du, hvad hon då svarade?»

Lilly såg åt sidan, men förblef stum. Dock syntes en stark rörelse på hennes ansigte.

»Efter du tiger, skall jag säga, hvad barnet meddelade mig. 'Lilly,' sade hon, 'hade ämnat sig in, men då hon fick se pappa så, som vi aldrig sett honom, vinkade hon mig sakta till sig och så sade hon: 'Laurence, om du älskar Anton, så skrif ett litet bref och säg honom hvad du nyss såg. Ingen bör se det lilla brefvet utom du och han, och ingen i verlden bör veta, att du talar om för honom, att hans far gråter för hans skull!' Detta, Lilly, sade mig min lilla sanningsälskande syster, och du bör fatta, hvilket djupt intryck jag dervid

erfor. Huru kunde *du* — sjelf så ung — fullkomligt riktigt bedöma, att blott ett barns berättelse, på tre rader, skulle verka mer än alla de bästa föreställningar?»

»Derpå kan jag ej svara dig, Anton. Förmodligen finnes stundom i både unga och gamla menniskors lif något, som kallas ingifvelse, och om den, jag då hade, varit dig till gagn, hvarom jag icke vet något, så står du ej derför i ringaste förbindelse hos mig. Långt ifrån att värdera sådana der ögonblickets foster, hvilka ej ha en genomgående och grundlig tanke till sin upprinnelse, misstror jag dem i allmänhet och följer dem sällan.»

»Detta var i sanning ett grundligt resonnemang af en ung flicka, och jag kan lugna dig med att du har vunnit det beräknade ändamålet, att afkyla värmen i mina känslor. Men låt mig veta, hvarför min öppna tacksamhet är dig motbjudande.»

»Det är mig alltid obehagligt om *någon* anser sig stå i skuld hos mig. Hvarje skuld är tryckande.»

»Har du lärt dig den åsigten i *vårt* hus?» frågade han häftigt, och vid det han stolt uppreste hufvudet böljade det ljusa svallet af hans lockar kring den höga pannan, och en förebrående blick ur de eldiga ögonen träffade henne likt en blixt.

»I dina föräldrars hus,» svarade hon med fasthet, »har för mig varit rätta stället att lära känna detta förhållande. Deras obeskrifliga, kärleksfulla godhet har lockat många tårar från mina ögon derför, att jag icke hade någon utsigt att löna dem igen. Förstår du ej det?»

»Jag förstår allting, som man förklarar för mig, och jag förstår nu så mycket tydligare, som jag sjelf börjar erfara sanningen af dina ord. Gud vet dock, Lilly, att mitt hjerta och mitt sinne ej är skapadt att känna så.»

Hon svarade ej.

Då ryttmästaren strax derpå från fönstren såg de båda unga återkomma så allvarsamma, yttrade han med en menande blick på sin fru:

»Det vill icke arta sig.»

17.

Ett oförklarligt tillstånd.

Efter den eleganta middagen började återbjudningarne att ordentligt nedregna öfver familjen på Stora Hallaryd. Victorine kunde omöjligt förmås att lemna Laurence, men Lilly, ehuru hon sökte att tigga sig qvar hemma, måste ut, och då hon vid sin farbrors arm syntes i hela sin glänsande skönhet, på en gång så värdig och behagfull, tänkte Anton, att det nog borde vara en förtjusande triumf, att få stoltsera med en sådan hustru. Men dervid gjorde han ändå den välvisa anmärkningen, att en mindre anspråksfull dam bättre torde anstå honom. Också sökte han i tankarne uppställa för sig »*miss Kettys*» bild, morfars och mormors kandidathjeltinnas. Hon var af engelska förfäder och egde en hel serie små oskyldiga behag att erbjuda som garantier för valet. Derefter, då han gaf akt på den glädtighet och otvungenhet, Lilly visade i sin konversation med andra personer, började han harmas öfver att han ensam skulle vara utesluten från värmen af hennes tjusningsförmåga, *han*, som qvinnorna hittills visat och ännu i dag visade den mest påfallande ynnest.

»Jag bryr mig ej om den der damen, hon var mig långt kärare i egenskap af *urskogsbarn.*» Detta var ord, som han hvarje morgon och afton upprepade för sig sjelf, och ändå, det måste han grubbla öfver, stod hon oupphörligt för honom.

»Det kan väl icke vara så olyckligt,» sade han slutligen i mycket nedstämd ton, då han en afton glömt sig qvar i månskenet ute i allén. »Nej, det kan ej vara *så* förskräckligt illa, att jag är förälskad i henne! Men sanningen är, att jag befinner mig i ett oförklarligt tillstånd. Jag har kurtiserat och låtit kurtisera mig, men kär har jag aldrig varit, och skulle min närvarande sinnesstämning stå i samband med kärleken, så är det, min själ, ingen vinst att fröjdas åt. Nog skulle jag, förstås, bli förälskad en gång, men då borde det vara glädje upp i skyn, då detta deremot är ett harmfullt, mörkt, misstänksamt och i högsta grad otillfredsställande tillstånd. Jag är ju rent af borttappad.»

Dagen efter alla dessa reflektioner sade han under en af sina förtroliga promenader med fadern — de voro alldeles som tvenne bröder!

»Var pappa lycklig, då pappa var kär?»

»Ja, *första* gången, det vill säga, då jag som en tjugoett års, frimodig pojke friade till Amelie Hornberg, din mor.»

»Men andra gången?»

»Då var jag allt annat än lycklig. Det var vid slutet af enklingsåret, som jag första gången såg Victorine. Jag kände genast, att min allvarliga stund var kommen. Men vördnaden för min hustrus minne kom mig att misstro min känsla, och i alla fall ville jag ej tillstå den. Jag kände mig till och med blygas deröfver. Och så reste jag utrikes, för att lemna mig tid till besinning. Då jag öfvertygat mig, att jag ej förfördelade henne, som var i himmelen, genom att njuta af jordens

lycka medan jag var qvar der, återreste jag full af hopp, men fann henne nyligen gift.»

»Det var ett hårdt slag, pappa.»

»Det var det, ty för hvarje dag, jag varit skild från henne, kände jag tydligare, hvad hon kunnat blifva för mig. Jag upphörde aldrig att älska henne — och då hon blef enka voro vi lyckligtvis ännu unga nog.»

»Älskade hon pappa från början?»

»Det gjorde hon. Men intet ord band henne och föräldrarne visade henne, att min bortresa var tydligaste beviset på, att jag afstod från henne.»

Anton syntes mycket grubblande.

»Jag är ej lycklig, pappa. Jag känner mig, alltsedan jag beträdde hemmet, ha kommit in i ett främmande farvatten. Om det är morfars förslag, som spökar hos mig, eller att min stund vid tjugosju år är kommen, allt nog ... jag *tror* att jag är kär.»

»Det tror jag också, min son.»

»Men hvad hjelper det? Hon ser icke ut som om hon ansåg mig värd att sträfva efter henne.»

»Om jag skulle tro Victorine, och henne tror jag alltid, så är just Lillys tillbakadragenhet bevis på motsatsen. Hvad värde eger den qvinna, som möter oss på halfva eller hela vägen? Men som hon sjelf är begåfvad med djupa och varma känslor, så kan du vara säker på, att hon begär lika tillbaka. Tror du att en så hastigt uppvuxen böjelse kan vara så säker, att du vågar fullt lita på den? Res utan förklaring, och kom igen till julen.»

»Det törs jag icke. Då kunde kanske morfar ha ... Nej, låt oss icke tala om det! Jag skall dröja ännu fjorton dagar — det blir en hel månad!»

»En ringa tid, min son.»

Vid återkomsten hem möttes de af den underrättelsen, att bref inträffat från Herman, som nödgats uppskjuta sin resa. Laurence var förtviflad, fast äfven hon erhållit ett litet bref, och ville att Anton genast skulle komma till henne.

Anton skyndade in i »husgudarnes» rum och fann sin lilla syster storgråtande.

»Se här, Anton, *du* får läsa brefvet, ingen annan än *du*.»

Och Anton, som med största deltagande emottog barnets förtroende, läste följande:

»*Min lilla älskling!*

Du får nu visa mig, att du är den förståndigaste af alla mina små patienter. Jag har blifvit hindrad att resa så tidigt, som jag hoppades. Men före slutet af september kommer jag, och till belöning för att du tager denna lilla pröfning med ditt vackra tålamod, så lofvar jag dig, att stanna fyra dagar i stället för de utlofvade *tre*.

Din gamle tillgifne kusin
Herman.»

»Nå, men, min lilla Laurence, är det tid för dig att gråta, då du fått ett sådant bref! Minsann Herman skulle slösat så många vänliga ord på någon enda af sina andra flickbarnspatienter!»

»Tror du det?» Laurences ansigte uppklarnade genast.

»Jag är alldeles tvärsäker derpå, och jag vet också något annat, som fullkomligt skall trösta dig.»

»Ack, säg, snälle Anton!»

»Jo, då han har varit här de tre först utlofvade dagarne, då tänker du på att du aldrig fått den *fjerde* på köpet, om icke det här uppskofvet egt rum, och

sedan hinner du nu bli så frisk, att du kan göra långa promenader med honom ända ut i skogen.»

»Tack, snälle Anton, jag är nu alldeles tröstad, men du ser ej glad ut sjelf. Har Lilly förargat dig?»

»Lilly, mitt barn?»

»Ja, du behöfver inte se så förvånad ut. Inte är Lilly så vänlig mot dig som hon var mot Herman, och ändå, kan du tänka något så löjligt, så tokigt, tycker hon icke, att *Herman* är så vacker som *du*.»

»Det är ett missförstånd å din sida, liten! Tänker du att den allvarsamma Lilly kunde haft ett så enfaldigt yttrande.»

»Ja, nog var det enfaldigt, för icke kan väl *dina* ögon liknas vid Hermans? Men hvad det beträffar, att Lilly är så allvarsam, så har hon just blifvit det sedan du kom hem.»

Som Lilly sjelf nu inträdde, retirerade Anton. Men huru det var, kände han sig en smula lyckligare efter samtalet med barnet, ty *det,* som hon i sin oskuld förtrodde honom, öfverensstämde med den förhoppning fadern ingifvit honom.

De återstående fjorton dagarne flögo bort som en dröm, ty nu hade han börjat att rida med Lilly, som syntes sentera huru väl han satt till häst och som sjelf under dessa promenader blef mera lifvad och språksam. Men ej ett ord om kärlek talades under hela tiden.

Så mycket mera talade morfar i sina bref om den saken. Han påstod, att lilla *Ketty* var en så söt liten varelse som någon kunde begära, och uppmanade Anton att för alla göromålen, bruksköpet i synnerhet, skynda sig hem.

»Ja,» sade Anton under sista öfverläggningen med sig sjelf, »nu måtte jag väl vara tillräckligt kär, för att kunna våga fria! Bara jag nu har mod! Det skall

ske i morgon, bestämdt i morgon, när hon kommer från sin skolinspektion . . .»

»Men hvad var det för ett dumt ord jag fick tag uti? Är jag en man som saknar mod! Jag inser icke heller, hvarför jag *nu* skulle sakna det. Är jag icke en i botten hederlig karl? Har jag icke ett utseende, som kan behaga fruntimmer? Har jag icke god uppfostran . . . har jag icke ledighet och verldsvana . . . har icke ungdomsblodet jäst ut, så att jag kommit till full stadga . . . har jag icke ett godt hjerta, som ärligt vill sträfva att bereda mina många underhafvandes och en hel del andra menniskors väl, är jag icke slutligen en berest man, en förståndig man, en gladlynt man och en rik man? Min lif och själ jag begriper, hvad som fattas mig! Men naturligtvis måste det vara *något,* efter som ingen är fullkomlig. Vi få väl se! I alla hänseenden afslutas i morgon det oförklarliga tillståndet.»

18.

Hvad som fattades Anton.

»Min goda Lilly. Jag möter dig icke af en händelse. Jag har haft den största svårighet, att göra mig af med pojkarne, som naturligtvis icke begripa, att jag har andra angelägenheter, än att rusta om med dem. Får jag råda om din tid för en stund?»

»Skolan är verkligen mycket tröttsam,» förklarade Lilly, »under den här heta tiden; men då lärarinnan

är tålig, får jag som extra biträde ej beklaga mig. Barnen ha nu dessutom sina fritimmar. Vill du, att vi sätta oss på stättan vid ängsstigen?»

»Nej, får jag välja, så önskar jag en plats, der vi icke sitta så till åskådning för alla kommande och gående. Vill du ej gå till asplunden? Der ha vi en treflig bänk.»

»Allt för gerna.»

Inkomna i asplunden, togo de plats bredvid hvarandra. Anton såg upp på sin följeslagerska med, så att säga, hjertat och frieriet på läpparne. Men hon hade ett så retsamt, likgiltigt, glädtigt utseende, att det innerligt förtröt honom.

»I öfvermorgon,» sade han slutligen, »reser jag — har du haft en enda tanke derpå, Lilly?»

»Var öfvertygad derom, min gode Anton! Frukost blir kanske för tidigt att intaga. Men jag skall egenhändigt servera ditt kaffe och lägga in den allra magnifikaste matsäck, som skall smaka dig på vägen.»

»Det är dig icke värdigt, Lilly, att så der behandla och förvandla ett allvarligt ämne. Jag ville tala med dig om något, som för mig utgör en lifsfråga.»

»Nu förstår jag dig, bäste Anton — du vill förtro mig den brydsamma dilemma, hvaruti din morfar stält dig mellan jernbruket och den så högst gunstigt ansedda miss Ketty. Men kan du tvifla på den gamle herrns säkra blick för denna — lifsfråga?»

Anton blef lika hvit i sitt ansigte, som den hvita näsduk, hvarmed Lilly fläktade sig. Och det låg en så fullkomlig värdighet i hans hållning och i den röst, hvarmed han svarade henne, att hon knapt kunde taga sina ögon ifrån honom.

»Om du hos mig, Lilly, finner något, som egnar sig till skottafla för ditt skämt, så gör dig gerna det till godo. Men försök ej att i sådant afseende vidröra

något, som står i sammanhang med min vördnadsvärde morfar. En man, som så ofta haft öfverseende med mina dårskaper och aldrig en minut betviflat, att jag skulle godtgöra allt det der, ty han visste att min heder, som också var *hans,* aldrig kunde fläckas, en sådan man, som eger min djupaste kärlek och vördnad, skulle jag låta försmädas? *Aldrig!*... Och äfven den unga flickan i fråga bör kunna påräkna så mycken grannlagenhet, att jag ej heller låter *hennes* namn bli en lösen för gycklet. Lyckligtvis var det endast min *kusin,* som så sårade mig. Om det varit min *hustru,* hade jag hatat henne.»

»Så der, min dyre Anton, älskar jag att se dig! Och förlåt nu din ångerfulla kusin, att hon på prof vidrörde ett så ömtåligt ämne! Jag skall ej kunna trösta mig, om du ej förlåter mig.» Och med en blick och rörelse, som hänförde den unge mannen, räckte hon honom sin hand, som han behöll och öfvertäckte med kyssar.

»Ack, Lilly, hvad du har för makt öfver mig! — Missbruka den icke! — Var uppriktig — du förstod nog det, hvarom jag ville tala?»

»Ja visst! Jag förstod, att du icke ville blifva af med jernbruket, men att du önskade lösa andra punkten på annat vis.»

»Nå, detta medgifvande var ändå en solstråle. Älskade Lilly, säg mig nu, finnes i ditt hjerta någon känsla, som talar för mig? Vill du bli min hustru?»

»Du gör mig der två frågor på en gång.»

»Det är ju en och samma?»

»Visst icke, ty på den första kan jag svara *ja,* men på den andra svarar jag *nej.*»

»Oh, Lilly, hvad vill det säga? Du höjer mig mot skyarne och skickar mig sedan i samma andetag mot afgrunden. Ditt hjerta talar för mig!»

»Det gör det, Anton, och om det ej så gjort, skulle jag icke varit mot dig sådan, jag varit. Jag ville återhålla din böjelse, emedan jag allt mer och mer lyssnat till förståndets råd, som sagt mig, att jag, om jag en dag skänkte bort min kärlek, skulle komma att fordra långt mera, än du hade att bjuda till gengåfva.»

»Hvad, i Guds namn, säger du nu! Tro mig, jag älskar dig så... ja, så högt...»

»Som *du* förmår, Anton. Ja, du älskar mig till och med mera än du sjelf vet, ty du har varit mycket osäker — icke sant?»

»Visserligen, jag har aldrig varit kär förut och jag hade för djup aktning för dig att tala, innan jag kunde det med den sanning, en man i en sådan stund bör tala.»

»Väl svaradt, redligt och ädelt! Du söker icke upprycka dig till en ståndpunkt, på hvilken du icke skulle kunna hålla dig. Du har en förträfflig och lycklig karakter. Men det är något som fattas dig.»

»Kunde jag icke tro det! I går afton, när jag mönstrade mina egenskaper, var jag ej menniska att begripa hvad det kunde vara som fattades mig, för att dristigt våga söka ditt bifall. Men jag anade, att det var *något*. Säg, hvad är det?»

»Det är djup i själen. Din är så *grund*. Aldrig skall du behöfva och aldrig skall du fatta behofvet af en passion, som fyller upp en plats, hvilken du ej disponerar öfver. En enkel, glad, huslig och treflig äktenskaplig kärlek skall vara din lycka och tillfredsställa alla dina anspråkslösa önskningar. Men så är det icke för mig. Nej, Anton, jag skulle bli olycklig med en make, som ej såg ett högre mål i kärleken, Guds högsta gåfva till menniskan.»

Anton satt stum. Han höll sina båda händer för ansigtet.

»Ack, jag har sårat dig, jag vet det. Men du skall glömma denna sommardröm.»

»Jag skall aldrig glömma den. Du har beröfvat mig något mer än tron på min tillräckliga kärlek, du har beröfvat mig aktningen för mig sjelf. En själ utan djup — så *grund*, att de känslor, hvaraf Guds högsta gåfva bildas, icke kunna lefva deri. Ack, Lilly, förfärligt har du låtit mig plikta för denna sommardröm!... *Huru* — när du gör mig till en sådan fattig stackare, har du kunnat inrymma åt mig den ringaste känsla i ditt hjerta...?»

»Ah, fråga mig ej så! Jag är nu mycket olycklig och det kommer jag att förblifva, ty de skäl, jag gifvit dig till mitt afslag, ha, i det de skapat dig en dubbel sorg, äfven skapat mig en sådan. Huru mycket bättre hade jag ej handlat, om jag helt enkelt förklarat, att mina *känslor* voro emot dig.»

»Nej, du får icke ångra din redliga öppenhjertighet! — Och nu behöfver jag ej stanna tills i öfvermorgon. Jag reser ännu i eftermiddag.»

De stego upp.

»Anton,» utbrast Lilly i stark rörelse; »din natur är så häftig, begå ingen obetänksamhet! Låt ej den stackars unga flickan bedåras, innan du vet hvad du gör. Lofva mig det!»

»Derför behöfs intet löfte. Jag skall säga morfar, att mitt hjerta, ehuru försmådt, är fästadt, och han skall vara den siste att råda mig till ett ovärdigt botemedel.»

»Men förlåter du mig?»

»Det måste jag, men min själ, djup eller grund, säger mig, att ett annat handlingssätt, ett *tredje* slag, varit mera förenligt med en sann uppfattning af den högre kärleken.»

»Nå väl, hvad skulle jag i det tredje fallet gjort?»

»Du hade kunnat säga mig det samma som nu, lika öppet, men du hade kunnat tillägga, hvad du bort vara öfvertygad om, och som, vid den allsmäktige Guden, blifvit sanning, att *de* känslor, som uppstått i ditt eget hjerta, skulle förhöja, förädla *mina,* hvilka du kanhända förlänar mera torftighet än de ega. En sådan natur som min, skapad för intryck, skulle aldrig kunnat nog dyrka den maka, som visade mig vägen till en högre himmel, än jag drömt om. Men nog nu! Detta är *vårt* afsked.»

Han räckte emot henne sina armar, och under en qväfd snyftning lade hon för några ögonblick sitt hufvud mot hans bröst.

Derpå skildes de.

Ingen gjorde honom der hemma några frågor. Man förstod allt ändå. Men vid afskedet hviskade fadern åt honom:

»Lilly blir min sonhustru, det svär jag på.»

19.

Korrespondens angående ett glömdt ämne.

N:o 1.

»*Lilly!*

Hvad betyder allt detta?

Jag reste ifrån Stora Hallaryd, från dig, som en, på visst sätt slagen, men icke helt och hållet öfvervunnen man. Skall jag säga sanningen, så fann jag mig

med någorlunda bibehållen krigsära lemna min tjusande, men enfaldiga dröm bakom mig. Nu återkommen till mitt andra, lika älskade hem, känner jag att mitt hela väsende är brutet, borttrolladt. I går, då min närvaro var nödvändig i grufvorna, hade jag i min tankspriddhet så när blifvit skulden till förlusten af både mitt eget och min kamrats lif, ty hade ej hans försigtighet hjelpt mitt förstånd till rätta, skulle tunnan kommit tom ner.

Morfar och mormor betrakta mig med återhållen sorg. Oh, Lilly, du tänkte aldrig en enda gång på hvad det skulle bli af mig, sedan du inkastat detta förfärliga bränsle i min själ! Jag ser dig ständigt för mig. Både vaken och sofvande är du i drömmar hos mig. Jag lider grymt... och kan ej begripa, huru jag åter skall bli samma man som förut. Skrif till mig, du har verkligen något att godtgöra mot mig. Om jag skall fortgå på det här sättet, slutar det ej väl. Och ändå, Lilly, bönfaller jag ej att du skall återkalla din dom... Nej, gör du det ej af dig sjelf, så må det bli!

Anton.»

N:o 2.

»*Min käraste kusin!*

Ditt bref har så uppskakat mig, att jag icke heller kunnat upphöra att tänka på dig. Men likväl är min öfvertygelse, att du öfverdrifver verkningarne af ditt sinnestillstånd, ty det är ej naturligt, att en så kraftfull natur, som din, skulle så der ursinnigt upptaga en motgång, som ju händt millioner män före dig. Det är visserligen sant, att jag icke specielt kom att reflektera öfver huru du skulle taga saken, *sedan* du lemnat oss.

Men jag trodde på stålet i din karaktär och spänstigheten i ditt lynne. Låt mig ej ha bedragit mig!

Jag ber dig skrifva än en gång och lugna

din kusin Lilly.»

N:o 3.

»*Lilly!*

Ja, ännu en gång får du några rader ifrån mig.

Om en vecka far jag upp till Stockholm.

Jag har beslutit att låta det sista försöket verka hvad det kan. Jag skall lefva som om hvar dag vore den sista. Jag är beredd att låta fånga mig af den första kokett, som lägger ut sina nät för mig. Och får du höra talas om dårskaper af alla slag, får du höra talas om icke blott dårskaper, utan allt annat ondt, så betrakta dervid noga min ädle faders ansigte, och om du ser honom ännu en gång i tårar böja ned sitt ansigte mot de hoplagda händerna, så tro att han dertill har mera skäl än sist! Och tänk då äfven på, huru du af honom en dag helsades som en dotter! Stackars Lilly, till och med *jag* beklagar dig!

Anton.»

N:o 4.

»*Älskade Anton!*

Res för Guds skull icke till Stockholm! Jag har ej rättighet att längre pröfva dig, utan måste tro, att din kärlek är så allvarlig, att den räcker för lifvet.

Alla veta, att jag väntar min trolofvade. Skynda dig då till

din Lilly.»

N:o 5.

Anton till sin fader.

»Jubel i högan sky! Nu är hon min!

Jag har varit nödsakad, efter hon är så förfärligt romantisk, att också ikläda mig en romantisk skepnad... Men jag hade satt mig i sinnet att — sedan hon tillstått, att hon älskade mig, jag också skulle ha henne.

Jag är snart hos er.

Pappas Anton.»

Tredje tidskiftet.

20.

Oväntade gäster under professorns mottagningstimme.

Vi befinna oss icke nu på Stora Hallaryd, utan i hufvudstaden vid början af nyåret, strax före riksdagens öppnande, den andra under nya representationsformen.

Åter har familjen Blumenhaal gjort en kurs af åtta år och ändå några månader dertill utföre lifvets flod. Men denna gång hafva inga svårigheter mötts. Allt har gått under en jemn och behaglig kultje, derför äro också alla medlemmarne väl konserverade.

Ryttmästaren, familjechefen, är nu i Första kammaren och han kom dit med nära nog enhälligt röstantal. Sonen, herr brukspatron Anton, skall, efter en genom döden afgången ledamot, hafva säte i *Andra* kammaren. Enligt hans hustrus försäkran, ville man nödvändigt välja honom första gången, men han hade då varit obeveklig, emedan han icke trott sig om att samvetsgrant kunna uträtta allt hvad han borde under för handen varande omständigheter. Detta ville säga, att han ej kunde öfvergifva unga brukspatronessan vid

en ganska kinkig tidpunkt, då stora festligheter för befolkningen på så väl hans enskildta bruk som vid morfaderns grufvor skulle komma att förkunna, det en mycket länge väntad ny bruksherre hållit sitt intåg. Och man kan lita på, att festligheterna fördubblades, då icke *en*, utan *två* bruksherrar på en och samma gång gjorde sin entré...

I det ögonblick, vi återtaga vår historia, se vi tvenne damer stiga ur en vagn utanför ett hus vid Drottninggatan, hvars första våning innehafves af professor Blumenhaal. Den ena af dessa damer har denna magnifika hållning, som knapt behöfver ett präktigt utseende för att, som det heter, »slå an». Men då, som här, båda delarna förenas, är det än bättre, särdeles vid den betänkliga gränsen af de redan öfverstigna fyrtioett åren. Den andra damen, ännu i den allra tidigaste ungdomsblomman, jemnt sjutton år, eger detta slags långt sällsyntare skönhet, som nästan helt och hållet tillhör det spirituella området, och hvars fina blomma man betraktar med ungefär samma intresse som blomman af dessa här sällsynta tropiska växter, hvilka för endast tjugofyra timmar låter sitt blombarns fägring och genomskinliga färgprakt blända öga, sinne och hjerta, för att sedan sluta sig och dö. Det var, med ett ord, en mera andlig än jordisk skönhet hos denna hänförande unga flicka.

»Mamma,» sade hon, »jag blir nu mindre modig, än då jag öfvertalade dig att resa hit. Kanske hade jag bort vänta, tills han af Anton fått veta, att vi redan anländt. Men nog ursäktar han väl ändå min ifver?»

»Säkert, min lilla Laurence, det kan du vara öfvertygad om. Men som det är vid början af hans mottagningstimme, får du god tid att öfva dig i tålamod. Jag hoppas hans arbetsrum är ledigt; den gamla hushållerskan släpper oss nog dit in; det ligger intill salen,

der de besökande vänta, och du får då på afstånd en skymt af honom, hvar gång han öppnar dörren till det inre mottagningsrummet.»

»Ja, mamma, jag vet, då han släpper ut och in sina patienter. — Förra vintern såg jag det icke, när min konfirmation hindrade oss att följa med pappa till Stockholm. Men under de föregående två vintrarna, när vi för min helsas skull bodde här några månader, då har jag flera gånger varit i arbetsrummet under mottagningen, och det har obeskrifligt roat mig.»

De båda fruntimren, genast af hushållerskan igenkända som professorns slägtingar, insläpptes efter sin beräkning och befunno sig nu i ett stort, vackert rum med bokhyllor från golf till tak, två skrifbord, fåtöljer höljda i broderi och två soffor likaledes betungade af broderi, förstås i dyn-former af alla slag.

»Mamma, jag ser icke *min* dyna ... Ack, så många fruntimmersarbeten: mattor, antimakasser, konsolatörer och allt möjligt!» Laurence såg sig med orolig blick omkring.

»Jag skall glänta på sängkammardörren,» skyndade Victorine att svara, då hon såg huru blodet plötsligt kom och flydde på dotterns fina kind. »Nå hvad ser du der i hvilsoffan, icke mer än en *enda* dyna. Och icke en enda mer i hela rummet.»

»Jag tror, att det är min. Ack, hvad jag är lycklig öfver, att han skilt *den* ifrån de andra.»

»Nå, det är bra, om du är lycklig. Men i öfrigt, mitt älskade barn, är jag viss, att du ej vill glömma, att sedan du blifvit uppväxt till en ung och frisk *jungfru* och icke längre kan passera hvarken som barn eller patient, du sjelf fattar att förhållandet till din gamle kusin, som han sjelf med rätta kallar och skrifver sig, ej kan likna det forna. Du har nu icke sett honom på

halftannat eller närmare två år. — Det gör en stor skilnad.»

»Icke för mig, mamma, och icke för honom heller, det är jag viss om. Han håller så mycket af mig sedan jag var barn, och jag... kära mamma, förbjud mig ej att vara naturlig, eljest faller jag i gråt. Jag tror bestämdt, att orsaken, hvarför icke Herman förra sommaren kom ner till landet, var den, att han märkt, att mamma icke var så glad åt hans besök som pappa och jag och gossarna.»

»Stackars mina gossar,» sade Victorine, såsom det tycktes, temligen belåten med att bortslå ämnet. »Victor i egenskap af gymnasist finner sig väl vid skilsmessan, men Aron, som blott skolgosse, känner det värre, att ej få komma hem emellanåt.»

»Det är ju vanligt, att gossar alltid få vara hemifrån under skolterminerna. Men mamma svarade icke på min bön?»

»Min Laurence, icke förbjuder jag dig att vara naturlig, men grannlagenheten i vissa förhållanden har sina fordringar. Och ehuru Herman är en äldre man, troligen mycket förändrad sedan vi sist sågo honom, kan ändå vissa små förtroligheter förefalla löjliga.»

»Jag är alldeles säker,» svarade den unga flickan, som nu fick tårarna i ögonen, »att ingen menniska på hela jorden, utom mamma, kan finna *något,* som står i samband med denne ryktbare, ömsinte och menniskovänlige man, *löjligt.* Det kännes som ett knifstyng i hjertat att höra ett sådant ord, och det skulle äfven smärtat pappa att höra.»

»Du är allt för känslig, min egen Laurence. Du har just icke sett många män ännu. Men denna vinter skall min lilla flicka komma ut i den glada verlden och få göra bekantskap med nya förhållanden i lifvet.»

På detta svarade Laurence icke ett enda ord. Hon stod vid dörren till salen, som hade ett par tums öppning utåt, och hörde huru två damer, sittande helt nära, lifligt samspråkade med hvarandra.

»Kära Louise, såg du hvilken min grefvinnan A. satte på sig, då professorn utan ceremoni bad henne vara god och vänta, tills den gamla frun, som nu är inne, komme tillbaka?»

»Ja, jag märkte det nog, och nu står hon alldeles purpurfärgad vid fönstret. Hon är icke van vid läkarefasoner af *det* slaget. Men professor Blumenhaal är lika känslolös för vackra damer nu som förr, och jag tror icke det är värdt att kokettera för *honom* ... Se, der är han! Kors i all verlden, hvad det är besynnerligt med honom. Andra menniskor blifva äldre, allt som tiden går fram, men *han*, som såg riktigt passerad och en smula gubbaktig ut, då han var ung, är nu, då han hade rättighet att icke mer offra åt ungdomen, utan kommit in i mannaåldern, helt ungdomlig. Se, så bra han ser ut, och så glad, och i så elegant toalett!»

»Ja, han är rent af ståtlig, sedan han icke går så lutad. Men hvad betyder det yttre, då man talar om *den* mannen. Hvilka underkurer gör han ej, och så god han är mot de fattiga!»

»Ja, hvad det beträffar, är han makalös. Han kan sjelf vaka ibland hos dem, när det är något vigtigt ... Ah, bevars, vår sköna grefvinna kom ej in den här gången heller ... Nu går hon också för omaket ... Och jag tror det är bäst vi också gå, för han kan omöjligt hinna att taga emot alla, innan tiden är ute. Jag går väl hit om ett par dagar för min rheumatiska tandvärk.»

»Jag följer med dig nu. Min magkramp får väl tåla sig.»

Och damerna försvunno.

Nu vände Laurence sitt sköna, strålande ansigte mot modern, som slagit sig ner i ett soffhörn, roande sig med att jemföra broderierna på professorns presentdynor.

»Hvad i all verlden står på, min engel. Du ser ut som . . . nå, lika mycket . . .»

»Snälla mamma, jag har sett Herman! Mamma kan aldrig föreställa sig, huru förändrad han är.»

»Jo, jag kan ganska väl föreställa mig, att han nu ser oändligt respektabel och antik ut.»

»Respektabel, det förstås. Men han ser nu tio år yngre ut, än när vi sist sågo honom. Och sådant vackert, hedrande rykte han har. Jag hörde ett par fruntimmer tala om honom med den djupaste beundran.»

»Min lilla du, patienter hafva alltid den vanan att beundra sin läkare.»

»Hvad mamma talar kallt! De beundrade också hans utseende och skämtade nästan litet elakt öfver en mycket magnifik, ung grefvinna, som gick sin väg i förargelsen öfver, att hon ej slapp in. Men min kusin Herman rättar sig endast efter hvem som väntat längst . . . Jag är alldeles förtjust öfver, att vi fingo göra denna visit inkognito.»

»Det var på det hela onödigt. Pappa kunde nog sjelf fått tid att bjuda honom till middag. Men pappa är för svag för sin lilla flicka . . . Ah, nu blir det uppbrott derinne — då få vi snart träffa herr professorn.»

Stolar och småbord skötos fram och åter, och strax derefter hördes manliga steg raskt mäta golfvet. Men de kommo ej åt arbetsrummet utan ställdes åt tamburen. Derpå hördes en liflig, välljudande stämma:

»Charlotte! har icke brukspatron Blumenhaal varit här?»

»Nej, herr professor,» svarade hushållerskan. »Men ryttmästarens äro ändå komna. Hennes nåd och fröken vänta i arbetsrummet.»

Han svarade ej. Men han, som alltid haft så långsamma och osäkra rörelser, vände sig om med otrolig hastighet. Och hvem flög väl emot honom och kastade sig utan omständigheter i hans armar, om ej Laurence!

För ett par minuter, under hvilka en otroligt snabb färgskiftning egde rum på hans ansigte, höll han den unga flickan mot sitt bröst, derpå sade han med ett leende, som hade en helt broderlig karaktär: »Min söta Laurence, du alldeles öfverrumplar din gamle kusin! Men jag måste tillstå, att jag har åtminstone skäl att blifva öfverraskad. Under halftannat år har du fullständigt tillryggalagt vägen mellan barn- och flickåldern. Jag ser nu en ung dam, som riktigt tyckes mig lysa af helsa och lycka.»

»Ja, jag är frisk, jag är lycklig. Men för dig vill jag ej vara en ung *dam,* utan din egen gamla, lilla Laurence, hör du det... Men jag får väl låta dig helsa på mamma. Hon ser så otålig ut.»

Professorn — Herman var nu både professor och nordstjerneriddare — skyndade till Victorine, på hvilkens hvita, fina hand han tryckte en den vördnadsfullaste kyss och återhelsades med ett ganska nådigt leende.

21.

Hos brukspatron och hans gemål.

»Stora nyheter, älskade Lilly! Kan du tänka dig, när jag kom bort till min drottninglika fru styfmor, för att pligtskyldigast efterhöra, huru hon befann sig efter den första stora bal, hon bevistat sedan ankomsten hit, och huru vår lilla trollslända Laurence tagit sig ut vid sin debut, får jag höra, hvad vi båda anade, att barnets framgång var öfver *all* förväntan. Men det öfverraskade ingen, ehuru belle-mère skäligen lät påskina sin triumf. Det underfulla var något annat! Herr professorn, som ej ens sett ett balrum på tio eller tolf år, var icke allenast der, han hade äfven till Victorines omätliga förundran, på *förhand* uppbjudit Laurence till *första* fransäsen — och (hvilka förmåner har ej en läkare!) förbjudit helt och hållet den farliga valsen. Och under dessa ganska frivilliga hvilostunder tjenstgjorde den lärde herrn som underhållande sällskapsman. Pappa framstälde i öfrigt en så lysande beskrifning på sin *egen* triumf vid anförandet af en så beundrad hustru och dotter, att jag kände mig halft ursinnig öfver, att din kapris, att bli hemma, i går afton hindrade mig att också få en triumf; ty hvad vill i alla fall belle-mères 40-åriga blomstring och lilla Laurences nyknoppade behag säga mot en skönhet i bästa stadiet af sin lysande fägring! Jag är ond på dig och säger dig i förtroende, att du är väl mycket utrustad med ett kapital, som jag önskade mindre, nämligen qvinnonycker. — Men du ser ju helt upprörd ut! Hvad står på?»

Anton hade talat så ifrigt, att han ej förr än nu gifvit sig tid att observera sin hustrus glödande kinder och strålande ögon, i hvilka senare ännu ett par tårar skimrade, ehuru hon alldeles icke syntes bedröfvad, då hon tyst fortfor att betrakta honom.

»Lilly» — den unge äkta mannen blef plötsligt allvarsam — »har du gråtit? Har *jag* kunnat pressa tårar af min hustru? Du tror kanhända, att jag ogerna blef hemma hos dig i går afton? Nej, vid min själ, var jag icke helt förtjust öfver att få ega en ensam afton med dig! Det är ju nu mer än en månad, som jag varit så upptagen af mina riksdagsangelägenheter och de eviga middagarne och aftonmötena, att vi knapt fått tala femtio ord om dagen med hvarandra. Men någon nyck var det ju ändå, som höll dig hemma? Jag tror ej på din hufvudvärk.»

»I fall du nu en gång tillåter mig att svara dig,» sade Lilly, i det hon med en kärleksfull blick såg på sin man, om hvilken hon trott, att han ej skulle ega tillräckligt djup i själen, för att fatta den sanna kärleken, ett misstag, som hon längesedan afbedt, »så skulle jag vilja veta, om jag verkligen så väl lyckades dölja mina känslor, att du tog mitt hastiga beslut för ingenting annat än en kapris.»

»Var du då verkligt sjuk, älskade?»

»Nej, min dyre Anton, sjuk var jag ej, men obeskrifligt upprörd.»

»Och det dolde du för mig! Hvarför?»

»Du är så häftig, så lidelsefull!»

»Store Gud, det rör barnen! Du har haft underrättelser hemifrån?»

»Lugna dig! Tror du, att jag skulle låtit dig gå ifrån mig i morse, om jag ej haft hopp att få ett nytt telegram på morgonen? Jag ville dock ej, att du skulle vara hemma, innan jag hunnit sansa mig, i fall någon

fara torde varit för hand. I går eftermiddag kom det första, och jag ville ej att du skulle dela min ångest.»

Anton, den starke, unge mannen, hade, darrande som ett asplöf, neddignat i stolen.

»Är det... är det vårt äldsta barn, min andra Lilly?»

»Det är hon. Men, se här, hvad jag har i beredskap åt dig!» Hon lade ömt sin arm om hans hals och höll för hans ögon det sista telegramet, innehållande underrättelse, att icke minsta fara numera vore för hand. Det hade doktorn försäkrat.

»O, min Lilly, hvad du är för en förståndig och ädel hustru! Du har ingen like. Jag tror, att jag blifvit tokig, om jag den här natten skulle lefvat i en sådan dödsoro. Låt mig genast söka upp Herman, han skall telegrafera till vår läkare.»

»Jag skref redan i går afton till honom, han fann min biljett, då han kom från festen, och han telegraferade genast på morgonen. Här har du det fullt tillfredsställande intyget, som kom till mig för en halftimma sedan. Du ser sjelf, att doktorn förklarar, att vi kunna vara lugna.»

»Ja, prisad vare Gud! Och i morfars och mormors vård äro våra älsklingar lika väl lottade, som i din egen.»

»Ja, fullkomligt! De goda själarna älska dem lika högt, som de älska *dig*.»

»Och *dig*, deras ögonsten, ty det är *du*, som ombildat deras lättsinnige Anton till en värdig man. Jag var vid den tiden så fördömdt egenkär! Och vet du, jag har haft verkliga samvetsqval, då jag ibland erinrat mig, att jag nästan bedrägligt narrade till mig ditt ja.»

»Det var icke *nästan* det,» svarade Lilly leende, lycklig att få blanda bort sin makes bekymmer, då det just nu var helsosamt för honom att inkomma i lynnets vanliga spårväg. »Jag kan ej glömma det slags magnet

du begagnade, för att draga mig till dig, och min hemliga häpnad, då jag till morfar nämde om den olycka, som varit nära att tilldraga sig vid ditt nedstigande i grufvan, och han, full af förskräckelse, ropade dig, för att få veta något om saken och du så förlägen framstammade något om 'tillåtna krigsmedel i kärlek'. Och sedan, när den stockholmsresa, du så skickligt behagade skrämma mig med, upptäcktes aldrig ha varit i fråga, då tänkte jag verkligen ett och annat om min herr man, som, när han friade, ej kunde finna någon enda egenskap, som fattades honom. Men jag förmodar att någon listig tjensteande gick i förbund med dig, ty jag kan icke påminna mig, att jag erfor någon så allvarlig ledsnad, som du hade förtjent att lida af.»

»Ja, Gud vare lofvad, att du icke tog någon förolämpad herskarinnemin emot mig! Nej, du visste bättre! Du lärde din man i stället, utan att han begrep hur eller när, att med den hängifna kärleken förena den aktning för qvinnan, som fordrar afstående från all sjelfvisk lumpenhet. Nu vore det mig alldeles omöjligt att, för hvilket ändamål som helst, säga dig en sak, som ej vore sann. — Du tror ju det?»

»Ack, det vet jag allt för väl! Och nu, sedan vi båda ur våra hjertans djup prisat Gud för sin barmhertighet mot oss, får du tänka på ditt tal för aftonen. Jag har redan skrifvit för oss båda hem till de gamla.»

»Ah, det är omöjligt att tänka på något tal nu! Jag blir hemma i afton. Här kan komma andra underrättelser.»

»Nej, det vill jag icke höra. Du bör nu vara lugn. Och om du behöfver en ytterligare lättnad, så skrif till morfar. Men från talet får du ej afstå, då ämnet ligger så för dig. Nå, se här stannar en vagn. Ah, det är vår lilla balhjeltinna, som kommer att förtro mig sina första segrar.»

»Nej,» utbrast Anton, »jag har alldeles glömt, att Laurence söker dig af en annan orsak. Victorine har i går haft bref från gamla tant Elsa, som aldrig kunde trifvas på Stora Hallaryd. Hon har nu med några slägtingar i Nerike kommit hit upp till Stockholm, och Laurence har fått i uppdrag af sin mor att under ditt hägn fara och bjuda gumman till i morgon middag. Sedan, om du vill, får du behålla Laurence hela dagen. Hon orkar ej följa föräldrarne på museum och sedan i afton på spektaklet.»

»Jag är förtjust åt den tillställningen. Och få se om ej professorn på aftonen söker upp oss.»

»Alldeles, utan tvifvel. Och gif mig nu ditt varmaste famntag, så går jag in till mig, för att i ensamheten tacka *Honom,* som utan min förskyllan afvändt ifrån mig den stora sorg, som varit mig nära. Jag är visserligen en verldsmenniska, min älskade Lilly, men jag har en själ, som lifligt känner, att jag har en stor skuld till mina medmenniskor att afbetala för den nåd, Gud bevisat mig, då han skänkte mig dig — och de skatter, du sedan skänkt mig.»

Hustruns svar blef så varmt, att det fullt tillfredsställde mannen med det lätta sinnet och det redliga hjertat.

22.

Hvad Laurence fick höra under visiten.

Det var ganska långt bort på söder som Laurence skulle fullgöra sitt uppdrag, och damerna hade således från Stadssmedjegatan, der det unga herrskapet bodde, en tillräckligt god tid att språka med hvarandra.

Naturligtvis hade Laurence uttryckt sitt djupa deltagande för den ångest, Lilly under föregående afton och natt ensam utstått. Men hon trodde sig fullkomligt förstå, att en hustru hellre ville lida allt sjelf, än se mannen lida.

»Ja,» svarade Lilly, »så skulle du också med glädje handla, om du en dag blefve satt på prof. Men låt oss nu tala om dig. Jag vill ej längre vara sjelfvisk. Icke sant, att du i går gjorde ett lysande inträde i verlden?»

»Lysande? Nej, visst icke! Det är väl pappa, som sagt detta till Anton? Du vet hur enkel jag är och hvilket behof jag känner att... att...»

»... likna sensitivan, som sluter sig för allt närmande!»

»Ja, på sätt och vis.»

»Men icke dess mindre blef du mycket observerad.»

»Jag blef träget uppbjuden, och det gjorde mig just icke synnerligt nöje. Men jag hade roligt af att se hvilket uppseende mamma ännu väckte. Hade hon velat dansa, hade det ej fattats uppbjudningar. Du kan ej föreställa dig, hur ung hon såg ut! Hon strålade som en hustru har rätt att stråla, då hon märker, att hennes framgång utgör hennes mans förtjusning. Jag kan ej

räkna alla de herrar, pappa presenterade för henne och för mig också, eftersom jag satt bredvid. Det förefaller mig alldeles obegripligt emellertid, huru en äkta man kan *vilja* se sin hustru beundrad af någon annan än honom sjelf... Men hade du och din man varit på balen, är jag säker, att Anton visat samma svaghet som pappa.»

»Ja, gamle herrn och unge herrn hafva verkligen gemensamma svagheter. — Men det märkvärdigaste och käraste för dig var utan tvifvel det undret, att vår professor var på festen och att han dansade med sin f. d. patient.»

En starkare rosenfärg kom att kasta sin lätta sky öfver de skära rosorna på Laurences kind, och hennes alltid så mjuka och melodiska stämma blef ännu mjukare, då hon svarade:

»Ack, ja! Det rörde mig mycket. Hvilken uppoffring gjorde han ej för min skull!»

»Visste du något derom?»

»Du menar på *förhand?* Ja, jag hade en dag vågat bedja honom, att han skulle vara närvarande och inge mig mod, då jag för första gången nödgades visa mig inför ett så stort sällskap. Jag hade bönfallit hos både mamma och pappa, att jag skulle slippa att vara med, men fåfängt.»

»Naturligtvis. Men hvad svarade Herman dig? Hur såg han ut?»

»Jo, han såg så innerligt god ut, att min hjertklappning, framkallad af min stora djerfhet, genast lade sig. 'Min lilla Laurence,' sade han, 'det gör mig glädje, att du särskildt vill hafva mig hos dig vid *det* tillfället. Och jag skulle i alla fall hafva gått att se dig den aftonen. Och vet du hvad', tillade han småleende (kära Lilly, det kan ju ej finnas ett varmare småleende än hans?) 'att jag har god lust att försöka en fransäs,

den *första*, om du vill anförtro dig åt en så ovan kavaljer'.»

»Och du svarade?»

»Att om han komme aldrig så sent, skulle det ändå blifva första fransäsen för mig.»

»Det kunde du haft litet ledsamt af, ifall ett sjukbud hindrat honom. Hvad sade tant derom?»

»Jag hade ej vågat tala om det. Mamma gillar mig långt ifrån alltid. Men jag drog ut med min toalett så länge jag tordes, och tills jag hörde pappa säga åt mamma i salen: 'Minsann tror jag ej, att Laurence blir behagsjuk. Nå, nå, en flickas första bal är också något helt annat än de trefliga dansgillena grannar och vänner emellan'. Sådant misstag! Jag blef genast färdig, men huru betryckt kände jag mig ej, då Herman icke fans der. Valsen visste jag mig befriad ifrån. Det förbudet hade Herman utfärdat officielt till mamma. Men då jag blef uppbjuden till första fransäsen, då kan du tro, att rösten knapt räckte till, när jag tackade och nämde att jag redan *var* uppbjuden.»

»Då,» afbröt Lilly, »ville jag sett tants förvånade min! Du hade bort säga det förut.»

»Ja, jag insåg det, men nu fick jag svida för min feghet. Lyckligtvis kom Herman och räddade mig. Han helsade oändligt artigt på mamma, och sade sedan helt enkelt i sin djupa, lugna ton: 'Det är jag, som bjudit upp Laurence. Efter det är hennes första utflygt i sällskapslifvet, har hon varit nog god att ställa sig under sin kusins, väns och läkares skydd . . .' Derpå yttrade han i samma andedrag några mycket förtjenta komplimanger öfver mammas utseende. Men mamma svarade ej; hon blott rodnade.»

»Har hon sedan sagt något.»

»Icke det ringaste. Och hon var nog god att ej envisas med mig angående spektaklet i afton, utan tillät,

att jag skulle få vara med dig hela dagen. Men nu stannar vagnen. Då äro vi framme.»

Mer än en dag har smugit fram öfver de personer, som uppträda i denna enkla dram, sedan tant Elsa visade sig på scenen. Det var i den unga enkans tid, då ryttmästaren sträfvade att vinna föremålet för sin mångåriga låga, och då *ungherrarne* uppvaktade hans klenod på så olika sätt. Aderton år medföra så mycket: menniskor och förhållanden förändras, nya menniskor komma till och bortgå igen, medan somliga stanna och låta fastknyta sig med familjebandens starkaste kedjor. Men de två, som utgjorde hufvudfigurerna i första tidskiftet, de äro ännu oförändrade i det bästa lifvet har att bjuda — kärlek och förtroende. De älska ännu, och skola ständigt, intill lifvets sista dag, älska hvarandra allt mer, ty deras kärlek är den *äkta* kärleken.

Men den som dernäst blifvit oförändrad, är tant Elsa, som ensam, medan slägtingarne äro frånvarande, representerar i ett litet qvaft förmak och aldrig nog kan beundra Antons, lille Antons hustru och det riktiga underbarnet, den söta ungen, Laurence.

»Jag skall säga er, mina englar, ty jag älskar er redan, båda två, att jag icke varit så främmande för er och aldrig öfvergifvit min kära Victorine, om hon icke haft en afsky för sanningen inomhus... Se icke så förvånad ut, lilla barn — jag menar endast hushållssanningar... Jag gjorde hvad jag kunde för att öppna hennes ögon för hushållerskans olidliga konster och bedrägerier i smått som stort, men hon *ville* vara blind och påstod, att det var på hennes egen befallning, som hoptals köttvaror och mjölknyten gingo till torpen. Men *mig* narrar ingen. Det var alltid Victorines sätt, att

ingenting vilja se... Nå nå, det är hvar och ens rätt att styra efter behag, och Gud vet hur stor min glädje är att återse min förträffliga Victorine, helst då hennes egen dotter kommer och bjuder mig, gamla stackare.»

Medan tant Elsa pustade ut, fingo Lilly och Laurence tillfälle att framföra helsningar, den förra från sin man, som skulle infinna sig med det snaraste, den andra från sin far, som var riktigt glad åt att träffa gamla tant.

»Ja, den käre ryttmästaren, han var alltid sjelfva artigheten, och Anton, den snälle, rolige och förtretlige gossen, var min stora favorit. Men säg mig nu, för all del, något om Herman. Han har ju blifvit en så berömd man, professor och riddare. Ja ja, Victorine spådde alltid att det skulle blifva en läkare med framgång; hon menade, att hans vackra, underfulla ögon skulle fånga alla sjuka.»

»Var mamma den tiden så vänligt stämd för kusin Herman?» frågade Laurence högligen undrande och intresserad.

»Jo jo men. Hon kunde aldrig blifva missnöjd med *honom,* nej icke ens då han blottställde henne på den der balen och låtsade blifva sjuk, när han skulle föra henne till deras plats i fransäsen, så att hon blef stående ensam midt i ringen. Nå, det ha ni väl hört talas om. Jo, då brann blodet hos ryttmästaren, han var så svartsjuk som en turk på sin herr brorson... och det var en riktig uppståndelse i hela staden öfver Hermans djerthet, som mycket säkert icke härflöt från någon ond känsla mot Victorine, för jag vet bäst hur han dyrkade henne, utan bara af skadelystnad att vilja reta *gamleherrn,* som han behagade nämna ryttmästaren... Men, hvad i Guds namn kommer åt barnet? Jag, gamla själ, slamrar på och ser inte att lilla Lau-

rence mår illa... Är det för varmt här inne, mitt hjerta, eller är det trötthet?»

»Min goda tant,» sade Lilly, som på allt sätt, ehuru förgäfves, sökt afbryta strömmen af gummans minnen, då hon såg verkan deraf på de snöliljor, som lade sig öfver Laurences ansigte, »min goda tant, det är verkligen för varmt här. Laurence är så ömtålig, det blir bäst att hon genast kommer ut i luften. Jag skall hjelpa henne... stanna för all del inne. Vi träffas i morgon.»

»Åh, herre Gud! Detta var fasligt snöpligt. Jag hade vin och bakelser i ordning. Och om ni blott ville dröja en qvart...»

»Omöjligt, tant lilla... Släpp oss för all del genom dörren.» Och genom dörren kommo de slutligen, och i vagnen...

Laurence talade ej ett ord — hennes fina kropp sjönk handlöst mot ryggstödet.

23.

En oförklarad hemlighet.

I det innersta rummet af den våning, som Anton och hans unga hustru bebodde, finna vi en half timme senare Laurence liggande på en liten soffa, med hufvudet begrafvet i dynorna och med sin hand sluten i Lillys, som satt bredvid. Ännu hade ingendera med minsta ord vidrört det ämne, som så mäktigt verkat på Laurence.

»Svägerskor, om de älska hvarandra, kunna ju vara lika förtroliga som systrar?» sade hon slutligen helt sakta.

»I synnerhet då de från barndomen delat så många dagar och äfven långa nätter tillsammans,» svarade Lilly hjertligt. »Mins du, när Herman och jag vakade hos dig, det var första gången både jag och du såg honom?»

»O, tack! Du visste genast, hvad som för mig var bäst att tänka på. Ja, jag vill alltid minnas huru god och uppoffrande han varit och *är* mot mig. Jag är ständigt för honom det sjuka barnet.»

»Åh, du är vida mer för honom.»

»Ja,» svarade hon i en ton midt emellan en harmfull och en förtviflad snyftning, »jag är min *mors* dotter.»

»Laurence,» utbrast Lilly förebrående.

»Hade du hört något förut om det tant Elsa berättade! Anton har säkert icke kunnat hålla något hemligt för dig?»

»Hvad i all verlden då för hemlighet?» Lilly tog en ton och min af gränslös förvåning. »Kallar du det der lapprit, att en ung man råkar mystifiera sin dam i en fransäs för något, som behöfde hemlighållas?»

Den bleka grunden på Laurences kinder upptog en liten sminkning af förtrytelsens röda färg. »Jag frågar dig om Anton omtalat alltsammans för dig?»

»Ja, han har några gånger skrattande berättat mig, att han kom just helt lägligt in i balrummet, för att blifva sin fars vis à vis. Det der var säkerligen Hermans första och enda pojkaktighet.»

»*Det* uttrycket har säkert *aldrig* kunnat passa in på Herman. Då han kunde begå en sådan oskicklighet mot en aktningsvärd dam, låg orsaken i en upprörd sinnesstämning, och för att *han*, äfven vid den åldern,

skulle kunnat blifva så upprörd, att han ej förmådde motstå begäret, att förödmjuka henne och så öfver höfvan reta sin farbror, fordrades att han måtte... måtte älskat henne häftigt.» De sista orden uttalades helt tyst och med möda.

»Min lilla Laurence, du är ännu ett sådant barn, att jag knapt vet huru jag skall kunna förklara dig, att det i hvarje tjugoårig ynglings lif finnes någon liten roman, han må i öfrigt vara hur stadig och allvarsam som helst. Herman hade en liten ungdomsfantasi, han som andra, och ofantlig kort blef den. Året derpå skref han till Anton — jag tror brefvet ännu finnes i behåll — att han svarat en rik, men något excentrisk flicka, som låtit honom förstå, 'att hon icke skulle blifva allt för svår att besegra, i fall han ville offra henne den del, en läkare kan disponera af sitt lif', att, efter som de händelsevis råkat in på ett af de djupsinnigaste ämnen för mensklig forskning — nämligen kärleken, 'så nämner jag exempelvis, att jag haft någon erfarenhet af denna sjukdom och att jag sannerligen icke skulle hafva råd, att snart genomgå den der febern om igen. Dessutom antager jag, att rätta blomningstiden för denna passion icke är första ungdomen. Vid fyrtio eller några och fyrtio års ålder, när jag uträttat en hel hop arbete, skall jag kanske tänka på att skapa ett hem åt den uttröttade arbetaren...' Så ungefär, naturligtvis icke ordagrant, yttrade han sig... och det var sant, han tillade, att *hon,* som skulle blifva skaparinnan af detta hem, kanske ännu icke ens då var född.»

Aldrig hade Laurence varit skönare, än medan hon, lutande sig på ena armen, blyg, förskräckt för sina inre rörelser, glödande af oro och undran, lyssnade på Lilly.

»Hvad jag i dag litet förstår mig sjelf,» sade hon. »Jag lider af något, som jag aldrig förut erfarit — jag har samvetsqval.»

»Hvarför då, du tyckes vara nöjd nu.»

»Långt derifrån, jag begriper ju icke, hvad det är för hårda känslor jag erfar mot mamma, men i stället begriper jag *hvarför* hon så starkt rodnade och ej svarade Herman, då han på balen i går kom att föra mig till dansen. Sannolikt hade han ej förut erinrat sig det *gamla,* ty sanningen är, att äfven han då rodnade. Säkert hade han ej dansat sedan den aftonen.»

»Nå, hvad drager du för slutsats deraf?»

»Att bådas minnen vaknat.»

»Än sedan?»

»Jo, nu inser jag, hvarför mamma alltid haft liksom en afundskänsla för den vänskap, han visat mig.»

»Kära, lilla barn, akta dig!»

»Ja, jag bäfvar verkligen för det område jag kommit in på. Jag är rädd att återse mamma, och det är denna fruktan, som gör mig samvetsqval. Men, Lilly, låt mig för Guds skull stanna qvar hos dig, tills mamma och pappa gått på spektaklet, då skall jag skynda mig hem och lägga mig och säga, att jag är så trött... att... att det blir bäst att ingen stör mig.»

»Min lilla Laurence, allt detta gör mig mycket bedröfvad, jag, som är så bedröfvad förut... Men huru blir det om Herman kommer hit?»

»Ack, släpp honom icke in till mig, icke Anton heller! Jag vill sofva, bara sofva, för att glömma denna obegripliga hemlighet i mitt hjerta, som jag ej kan förklara... Stackars pappa... O, hvad jag älskar honom... Någon går der ute... Släpp *ingen* in.»

»Det är Anton.» Lilly skyndade till förmaket.

24.

På teatern och på hemvägen.

På Dramatiska teatern befann sig i en första radens sidologe ryttmästare Blumenhaal med sin eleganta fru. Om hon med all heder bar sina fyrtiotvå år, så bar hennes man ännu mera förvånansvärdt sina femtioåtta. Han hade alltid varit, som frasen lyder, »en grann karl», men nu med sitt högresta, gråsprängda hår, sitt långa, vackra, krusiga skägg och sina långt ifrån vaxade mustascher, hvilket allt förlänade hans manliga ansigte ett ståtligt krigareuttryck, syntes han ännu präktigare. Och hans stora gestalt tog sig oändligt väl ut vid sidan af Victorines fina, ännu elastiska figur.

Pjesens första akt var passerad och, lutande sig intill sin hustru, frågade han leende: »Vill du icke hafva en påse konfekt. Om det också antages att endast landsortsdamer tycka om att fördrifva mellantiden med en sådan liten förfriskning, så är det bara förtal... Se ned, vandrar ej der en garçon omkring, och har han ej strykande afgång på sina varor.»

»Tack, min vän, skicka du upp en glace, jag skall äta den med god smak. Men, dyre Lorenz, bli ej länge, och tag för all del ingen främmande med dig hit. Jag vet icke rätt hvad som kommer åt mig i afton, det är precist som jag skulle vara orolig öfver något. Jag hoppas våra gossar må bra.»

»Ja, derom hade vi ju bref i förrgår, och Laurence har säkert mycket trefligt hos Lilly. Du är en liten smula ruskig sedan i natt — osynligt förstås,» tillade han artigt.

»Ja, deri har du nog rätt. Men bli ändå icke länge, om du också träffar någon.»

»Bevars, jag är helt stolt. Min hustru längtar ännu efter mig.»

»Ännu, längtar kanske icke du efter mig? Men har du träffat Anton sedan i morse. Han tycktes ej tro på Lillys hufvudvärk. Men hvad kunde eljest vara åt henne?»

»Ja, sådant der veta endast fruntimren sjelfva. Men farväl nu på tio minuter, de få du skänka mig för den händelse, att jag träffar någon, som gör mig sällskap vid ett glas punsch...»

Ryttmästarens frånvaro fördröjdes emellertid öfver både de tio lagliga minuterna och tio dertill, ej heller kom någon glace, och till den ständigt fjäsade hustruns förundran, hade man redan hunnit ett godt stycke in på andra akten, då ändtligen logedörren öppnades och ryttmästaren med ett ansigtsuttryck, märkbart allvarsammare, än det han hade då han gick ut, inträdde och helt tyst tog plats bredvid sin hustru.

»Käraste Lorenz. Något har förefallit?»

»Ja, Anton väntade mig der nere. Lilly hade ej haft hufvudvärk i går, men i stället, stackars barn, utstått en gruflig ångest: det hade kommit telegram att deras äldsta lilla dotter mycket häftigt insjuknat.»

»Ack, min stackars arma Lilly. Huru väl, att hon dolde detta för sin man.»

»Ja, han prisade och välsignade henne; men nya underrättelser hade på förmiddagen gifvit lugnande intyg, att faran var öfver. Anton hade ernat söka oss hemma, men han hade blifvit sittande på telegrafbyrån tills han skulle få svar från morfar, att allt fortfarande befans så godt det kunde vara. Men han kunde ej vänta ut svaret, och förmådde icke gå upp i kammaren den här qvällen. 'Jag får väl,' sade han, 'bannor af Lilly, för

att jag så ringa kan beherska mig, men det måste jag finna mig i, dessutom skall jag trösta henne med att samma fråga förekommer i morgon, och det blir tid nog för en liberal man att utgjuta sina idéer.»

»Allt det här, min vän, slutade ju då så väl, att du gerna kunde hafva kommit ihåg min glace. Jag känner mig så feberaktig.»

»Ack, förlåt... men känner du dig ej rätt väl, föreslår jag att vi gå hem då akten slutar.»

»Det är icke nödigt!»

»Men jag önskar det.»

»Och hvarför då, min Lorenz?»

»Jag kan ej säga det förr, än vi komma ut. Och som vagnen naturligtvis icke nu är här, så tror jag att en promenad i friska luften snarare skulle göra dig godt än ondt.»

»Jag skall vara färdig, men för att lugna mig, så säg mig att icke Laurence är sjuk.»

»Nej, det är något annat.»

De voro på hemvägen, deras lokal låg temligen högt uppe vid Regeringsgatan.

»Men, Lorenz, hvad är det som kan behöfva en sådan förberedelse, som din tystnad tillkännagifver?»

»Det är gamla dumma historier!» svarade ryttmästaren med en nästan märkbar släng af vresighet.

»Hvad menar du; är det något, som rör Antons ungdomsdårskaper?»

»Nej, bevars! *Antons* dårskaper hade aldrig någon pretentiös anstrykning.»

»Hvems dårskaper är det då fråga om? *Du* hade ju så få?»

»Ja, *de* tror jag icke skola komma och efter mer än aderton år spöka igen. Men att ditt minne ej står dig bi!»

»Jag förstår,» svarade Victorine med en verkligen imponerande värdighet. »Tant Elsa har pratat några enfaldigheter. Men du torde erinra dig, min vän, att *jag* aldrig, nej aldrig (betraktad ur blott qvinlig synpunkt) hvarken begått en dårskap eller med min *vilja* gifvit anledning till en sådan hos andra.»

»Det är visserligen sanning, men nu finnes en annan sanning, som väl torde förtjena att beaktas. Laurence har, genom tant Elsas omsorg, icke blott blifvit invigd i den eländigt dumma och fördömda balhistorien, utan den stackars lilla varelsen (fullkomligt okunnig om grunden till sina egna känslor) fruktar att träffa dig, sin *mor*, gör sig samvetsqval deröfver och kan icke förstå att hon känner sig så underlig. Hon minnes äfven att *du* rodnat på balen, när Herman kom fram att föra henne till fransäsen.»

»Detta är då alldeles rysligt,» utbrast Victorine bittert. »Jag har i hela min lefnad sökt akta mig för vissa historier, och nu skall här falla ner från skyarna en sådan. Det måste vara *detta*, som i en aning gjort mig så motigt stämd mot herr professorns förtrolighet med barnet.»

»Du har haft orätt just i denna motvilja, hvilken besynnerligt nog ej uppenbarade sig, då den som naturligast behöft uttalas. Då var det *du*, som försvarade honom, som till och med ej uraktlät något att försona honom med sig sjelf, när han utan tvifvel ångrade sin löjligt dåraktiga handling.»

Ryttmästaren hade fullkomligt glömt, att han fordom rubricerat denna »löjlighet» under *syndernas* klassifikation.

»Lorenz, det förekommer mig, som du höll på att göra din hustru en förebråelse.»

»Jag är alldeles ur lynne — det händer icke ofta, men det händer emellertid.»

»Ja, jag finner det... men jag tror ej på Laurences fruktan för mig.»

»Derpå finnes ett tydligt bevis. Hon ville ej resa hem förr än vi gått på teatern, och då ernade hon — tänk dig en sådan handling af barnet — säga åt tjenstflickan, att hon var så trött och sömnig, att hon bad att ej blifva väckt.»

»Nej, detta öfvergår allt! Det är ju precist, som om jag skulle uppbära en begången *skuld*. Hvad i all verlden kan då hända mödrar, som verkligen hafva något att ansvara för. De borde fasa för att se sina *små*historier uppträda som *stora* spöken. Och allt för Herman... Jag fruktar jag snart hatar honom!»

»Akta dig, Victorine! Hela det moderliga och dotterliga kärleksförhållandet mellan dig och Laurence hvilar hädanefter i Hermans hand. Din afvoghet mot honom har hon väl märkt — just *det* måste blifva annorlunda. Gud gifve att han redan förklarat sig. Nu kan han det ej med det samma — det vore icke naturligt!»

»Det vill säga, att du skulle gilla detta giftermål.»

»Icke blott gilla, utan af själ och hjerta önska det. Hvilken präktig, allvarlig, högt aktad och aktningsvärd man är han ej. Han är visserligen tjugotvå år äldre än hon, men vi skola komma ihåg hvilket exemplariskt lif han fört. *Han* har icke, som mången annan man, bränt sitt lifsljus i båda ändarna.»

Victorine suckade tungt.

»Ja, min vän, jag förstår, att du tror, det Laurences ungdom skall isas och förblekna under hans vård, då hennes, efter din mening, barnsliga tycke för honom, upplöses i en tom pligt. Men du förstår hvarken djupet

och mognaden i ditt barns natur, eller den ungdomligt friska åder, som går genom Hermans själslif, om du fortfar att se idel skuggor der det finnes idel klarhet. Och nu, min dyra Victorine, är du af både hjerta och med afseende på din egen värdighet rent af nödsakad att utbyta all slags oädel antipati mot en rättskaffens sympati. Så snart jag följt dig hem, går jag sjelf och hemtar min lilla dotter, och då jag berättar henne, att du kände dig illamående på spektaklet och redan lagt dig, förskona vi hennes ömtåliga samvete från den allra första osanningen. Jag skall tillägga, att jag förbjuder både henne och mig sjelf att gå in och störa dig.»

»Ja, du råkar minsann ej att säga annat än verkliga förhållandet då du nämner, att jag känner mig illamående. Jag har fått en frossa genom både kropp och själ. Men så fort hon är i säng, kommer du ju in till mig.»

»Naturligtvis, och mitt samtal med henne skall blifva lugnande, lita derpå. Vet du, hon ville ej heller se Herman.»

»Ack, då!...»

»Misstag dig ej. Han är den ende, som fullkomligt kan återgifva henne ro.»

25.

Hvad som under tiden tilldrog sig i våningen på Stadssmedjegatan.

Lilly, som blifvit nästan fullkomligt lugnad för bekymren från sitt hem, blef allt mer och mer bekymrad för sin unga gäst, som på eftermiddagen fick ett så starkt anfall af feber, att Lilly, som nu befann sig ensam, kände sig obeskrifligt lycklig, då Herman emot sjutiden anlände. Men var hon lycklig genom att mista ansvaret för Laurence, så kände hon sig deremot i en ytterlig förlägenhet, då Herman vid det allra utsöktaste angenäma lynne — han hade gjort sig ledig för aftonen — hjertligt förklarade sin belåtenhet med de fördelaktiga telegramen och den förträffliga idéen att Laurence i allt lugn skulle stanna hos sin bror och svägerska. »Men, kära Lilly,» tillade han, »hvar är Laurence?»

»Hon har lagt sig en liten stund på soffan inne i kabinettet . . . och . . . jag tror att jag bör fråga henne, innan jag släpper in dig.»

»Hvartill skulle en så onödig ceremoni tjena? Nog vet du, att Laurence är glad att se mig när som helst.»

»Visserligen, men i alla hänseenden kan du ej gå dit in utan att veta hvad som förorsakat hennes upprörda tillstånd.»

»Hvad säger du — tala fort.»

Och Lilly talade och invigde honom i förmiddagsbesökets följder, ordentligt i detalj.

Man kan vara viss, att om den »dumma, gamla historien» så illa anstått Victorine att se upplefva, den ännu vida beskare föll professorn på läppen.

Till en början gick han en god stund fram och åter på golfvet utan att säga ett enda ord. Derefter stannade han tvärt framför Lilly, och utan att värdigas förklara sina intryck, hvilkas obehag dock tydligt lästes i den harmfulla rynkningen på ögonbrynen och den gnistrande blicken ur hans eljest så sköna och lugna ögon, sade han med en något våglik brytning i rösten:

»Gå då in, och låt henne veta att jag är här och skulle känna mig mycket ledsen, om hon ej ville mottaga sin gamle vän.»

Lilly steg genast upp. Hon liknade ej en mängd fruntimmer, som i hennes ställe skulle känt sig mycket bedragna och förfördelade, om de ej fått reda på den lärde, gravitetiske mannens känslor vid denna *ungeherrns* oväntade uppståndelse. Men Lilly skattade honom dess högre, för att han bevisade sig sjelf den aktningen att behålla sina tankar för sin egen del, och kunde ej låta bli att föreställa sig, huru hennes lifskraftige och häftige Anton skulle betett sig, om någonting så *genant* från det förflutna uppdykt.

Då den unga värdinnan återkom, stod professorn ännu qvar på samma ställe. Han syntes nu fullkomligt lugn, till och med dagningen af ett leende hvilade på hans läppar.

»Nå väl?» sade han.

»Hon blott *trodde*, att hon icke ville se sin gamle vän. Nu väntar hon.»

Professorn yttrade icke: »Låt mig ensam gå in», men någonting i hans väsende sade det. Och Lilly kände sig högligen belåten med att hon slapp biträda vid en sammanvaro, som i alla fall kunde blifvit — ett mellan fyra ögon.

Det lilla rummet var upplyst endast af ett matt sken från den röda lampan i taket, dock var detta skimmer tillräckligt att visa *honom* ett ansigte, blygt och fuktadt af tårar, och *henne* ett ansigte, der det allra mildaste och mest obesvärade lugn herskade.

»Hur är det med min lilla Laurence?» Han tog plats invid soffan.

»Det är mer, än jag kan säga dig. Jag har lidit af att man — äfven *du*, ansett mig för ett sådant barn, att ingenting kunde sägas mig.»

»Hvad skulle man då sagt dig?»

»Det vet du nog. Lilly handlade rätt, då hon omtalade för dig, att tant Elsa . . .»

»Fyllt dina öron med de allra löjligaste meddelanden,» inföll han småskrattande. »I fall det någonsin kunnat komma för min tanke, att min lilla kusin skulle intressera sig för ett äfventyr från mina pojkår, skulle jag längesedan hafva omtalat för dig, att jag, nyss blifven medicine kandidat, förmodligen tyckte att en oskyldig kurtis för stadens vackraste fruntimmer kunde sätta mig i bredd med min store farbror. Jag tror det var under hela sex veckor — kanske var det till och med hela två månader, som denna barnslighet herskade öfver ynglingasinnet. Men sedan jag skaffat mig den der oförlåtligt oartiga hämden, som djupt borde träffa min herr farbror, hvilken alltid retade mig genom att behandla mig som en skolgosse, så var hela lågan bortblåst. Victorine förstod fullkomligt att behandla sin ovärdige adoratör, som han borde behandlas. Hon var vid den tiden redan djupt förälskad i din far, hvilkens frieri hvarje ögonblick kunde väntas, och likväl hade hon nog ädelmod, sjelfbeherskning och klokhet att visa mig rätta vägen, och då hon helt vänligt erbjöd sig att förskottera mig de medel, som erfordrades för min återstående kurs (naturligtvis var jag allt för stolt att *då* vilja taga emot farbrors

hjelp), så visade detta bättre än något annat, hur obetydlig och utan vigt hon ansåg min förirrade känsla. Victorine var verkligen beundransvärd. Hon har alltid stått högt och skall alltid stå högt i min aktning... Och nu vet du, lilla Laurence, lika mycket som jag.»

»Men det blir ju då så godt som ingenting af alltsammans?»

»Hvad i all verlden ville du det skulle bli af en sådan lapprisak, som en ung medicine kandidats första och enda fantasi på kurtisområdet? Sedan kom fulla allvaret, bekymren, arbetsraseriet och deltagande i alla de lidanden, som utvecklade sig under mina ögon. Det blef minsann ingen tid och ej heller någon smak öfrig för kurtis och dylikt nonsens. En man, hvilkens hela lifsverksamhet på ett eller annat sätt är koncentrerad för menskligheten tjenst, har sin tanke och sin själ så djupt skilda från det lätta salongslifvet med dess släp af obetydligheter, att han nästan måste betrakta som en dröm, när man berättar honom något drag från en tidpunkt, då han ännu icke var alldeles främmande på det området.»

»Det ligger en stark kraft i dina ord. Är du missnöjd med mig, för det jag icke sjelf sagt mig allt detta?»

»Ja, nästan.»

»O, Herman!»

»I synnerhet,» återtog han, »var det ej naturligt, att du skulle glömma, det *endast du* (ingen annan qvinlig varelse i hela skapelsen) kunde förmå den sträfve, arbetsamme läkaren att öfverge sitt ensliga skrifbord, sitt vetenskapliga arbete, för att besöka en bal och dertill dansa med en ung flicka.»

»Herman,» hon drog smekande hans hand till sig och lutade sin heta kind deremot. »jag är så ledsen öfver att finna dig hafva rätt att tala så här allvarsamt till mig! Men jag är likväl riktigt glad deråt. Jag hade

ju alls ingen rättighet att känna så hårda och elaka känslor mot mamma.»

»Mot din mor?» frågade han häftigt, och nu steg för första gången under samtalet en manligt stark rodnad upp på hans kinder. Det han erfor rörde ej Victorine, utan Laurences uppenbarade hemlighet. Hittills hade han ej *vågat* tro. Hon var ännu så godt som ett barn, men dessa ord belyste plötsligt en vrå af himmelen, hvarom han länge, mycket länge haft vissa syner.

»Ja! Men du ser så bestört ut. Var det då grufligt syndigt? Jag kan bedyra, att jag ej lät dessa känslor bosätta sig i ro, jag afskydde och förkastade dem, efter de gåfvo mig samvetsqval. Men nu har du talat så öfvertygande, att jag är alldeles fullkomligt botad. *Ett* är ändå visst, nämligen att jag icke mera nu än förut är klok på, hvarifrån min elakhet kom. Tänk dig, att jag icke ens ville se mamma.»

Herman svarade ej. Hans andedrägt blef kortare, medan hans hufvud hvilade i den lediga handen. Han fruktade i detta ögonblick att möta den unga flickans ögon. Kanske hade han redan i dem sett spegelbilden af den nya, unga, friska verld, som så länge legat dold bakom tyngden af det arbetsamma lifvet.

»Ack, tala mera!» sade Laurence, i det hon sakta strök sin kind mot den hand, hon höll. »Jag vill gerna fråga dig något.»

»Jag skall svara dig på allt, hvad du vill fråga!»

»Det är bra. — Du hade en gång, för grufligt länge sedan, skrifvit ett bref till Anton, det handlade om en ung dam, som... Mins du henne? Hvar träffade du henne? Var också hon din patient?»

»Lilla Laurence, det var icke *en* fråga! Jag mins henne, som du menar. Jag träffade henne i en väns hus på landet. Just den vännen hade varit min förste

patient. Han är nu frisk och gift, och bor nedåt landet. Den unga damen var deremot aldrig min patient.»

»Du träffar henne således icke ofta?»

»Det är icke troligt, att jag någonsin träffar henne. Äfven hon är gift och bosatt utrikes.»

»Således finnes nu intet fruntimmer, som *särskildt* intresserar sig för dig?» Laurence log så förtrollande skalkaktigt, att den stränga tygel, hvarmed herr professorn återhöll sina känslor, så till vida gaf efter, att han måste luta sig ner och kyssa några små fingerspetsar, hvilka lekte med tofsarne på hufvuddynan.

»För mig intresserar sig intet enda fruntimmer, utom de damer, hvilka vänta, att mina ordinationer skola återföra rosorna på deras kinder.»

»Än jag då! Är *jag* ingen?»

»*Du*, icke kan jag räkna dig bland vanliga fruntimmer.»

»Att du har hjerta att skämta så! Skall du *aldrig* betrakta mig som fullvuxen? Inte är jag nu barn . . .»

»Det påstår jag visst icke. Men du är för *mig* lik ett af de väsenden, hvarom den heliga skrift meddelar så poetiska berättelser. Om jag rätt minnes, kallades de englar, dessa vänligt beskyddande väsenden, som utsågos för någon särskild persons gagn och glädje. Numera är sjelfva uttrycket profaneradt och förslitet. Men hufvudmeningen står qvar.»

»Och den älskar jag att förstå i dess vackraste form. Tack, o, tack . . . jag är nu lycklig. Men hör! Det är pappas röst. Nu följer jag honom så gerna hem.»

26.

Ett oförmodadt slut på aftonen.

Ryttmästaren hade icke blifvit litet förtjust öfver att finna utsigterna till den hotade husfriden så fullkomligt förändrade. Laurence hade kommit emot honom liksom öfvergjuten af strålande solsken och i det hon kastat sig i hans armar hade hon hviskat: »Vet du pappa, detta har varit den allra underligaste dag, jag upplefvat. Först var jag ledsen och trött, men nu på aftonen är jag idel förundran öfver all min dårskap.»

»Ja, min älskling, så der slår lifvet ofta upp nya blad. Det är bland det förnämsta, Gud skänkt oss, denna omvexling mellan skuggor och dagrar. Det vore oss ej nyttigt, att ständigt hotas af ena slaget eller ständigt nyväckas af det andra... Ah, se här ha vi ju vår professor!»

De båda männen utbytte en blick och en handtryckning. Dermed förstodo de hvarandra. Ryttmästaren förstod, att Herman förstått behandla det grannlaga ämnet på ett sätt, som troligen utgjorde inledningen till en annan förklaring, men lika väl insåg och gillade han, att det ännu dröjde med det vigtigaste.

Sedan ryttmästaren nu meddelat, att orsaken till hans besök var den, att hans hustru på teatern fått en sådan hufvudvärk, att hon ej kunde qvarstanna längre än till andra aktens slut och nu tidigt lagt sig för att grundligt hvila, förklarade Lilly, att det i så fall vore bäst att icke störa henne, utan efter det bar så lyckligt till, att de här blifvit församlade, skulle de också stanna och supera tillsammans, då Anton kom hem från kammaren.

»Ah, det var sant, jag träffade Anton som hastigast, då jag efter första akten gått ner för att få mig ett glas punsch. Han sökte en riksdagsman der och så nämde han, att han fått veta, att den fråga, som mycket syssel-satt honom, skulle först komma före i morgon. Han var i öfrigt öfverlycklig, för att ingen motsägelse till det goda telegramet kommit. Men hvar han nu är, vet jag icke.»

»Nå, han kommer då snart hem,» afgjorde Lilly. »Han har lidit så mycket i dag, min stackars man, att det blir en verklig förtjusning för honom att finna oss alla här. Jag går ut på ett ögonblick att ställa om några förfriskningar.»

»Träffade du gamla tant, kära barn?» frågade ryttmästaren helt oskyldigt. »Kommer hon i morgon?»

»Ja, pappa, jag tror det.»

»Det skall roa mig mycket att få återse gumman, som helt och hållet står i sammanhang med mitt frieri. Jag kommer ännu väl ihåg, att den aftonen, då jag ändtligen fått *ja*, jag nödgades gå min väg helt enkelt *derför*, att tant Elsa var borta hos postmästarens på bostonparti.»

»Hvad kunde väl det betyda?» frågade Laurence, högeligen intresserad.

»Det betydde, att Victorine väntades komma efter, och att det ej gick an att hon dröjde hemma för att lyckliggöra en man, om hvilkens framgång stadens krönika ännu icke hade något bestämdt att förtälja. Emellertid fans knapt ändå en själ i staden, som ej trodde sig känna till, att jag länge, ja, långt förr än hon gifte sig, fikade efter att vinna henne.»

»Och tror farbror,» inföll professorn i samma lätta, beräknade ton, »att icke också hvarenda själ visste, att om herr ryttmästaren friat vid den tiden, han fått ja?»

»Käraste, snällaste pappa, detta är allra första gången, jag hör något om ett så intressant ämne — tala då om för mig, hvarför pappa icke friade i tid.»

»Nu är du så gammal, lilla Laurence, att jag gerna kan tala om det. Jag hade ej varit enkling stort öfver tio månader, då jag först såg Victorine och förälskade mig i henne. Men icke blott känslan af det passande, utan framför allt känslan inom mig, att begå en otrohet mot Amelie, min första hustru, höll mig tillbaka. Jag hade ganska mycket hållit af Antons mor, och ingen samvetsgrann man vågar sig ut ånyo på äktenskapets farvatten, utan att besinna sig, älskade han än aldrig så högt.»

»Men pappa,» inföll ifrigt Laurence, der hon, sittande vid divansbordet mellan sin far och sin kusin, delade sina blickar mellan dem båda ... »hvad vill det säga, att 'ha hållit ganska mycket af' en *hustru*. Så der ville jag icke bli omtalad. Jag håller af hvem som helst, men uttrycket passar icke in för *den* kärlek jag tänker mig. Nå, pappa, du friade således *icke* till mamma?»

»Nej, mitt barn. Jag reste i stället ut i verlden, gick en kort tid i utländsk krigstjenst, och då jag kom åter, brinnande af längtan, var det för sent.»

»Men om mamma älskade dig, pappa?»

»Det gjorde hon.»

»Då tycker *jag*, att ingenting bort förmå henne afstå från hoppet på framtiden.»

»Victorine egde qvinnans stolthet. Då jag, sedan enklingsåret var fullt, kunde resa utan minsta ord ... och då hennes föräldrar öfvertalade henne. Du får ej döma din ädla, förträffliga mor orättvist, min dotter.»

»Nej, pappa, Gud bevare mig derifrån. Jag hyser så varmt deltagande för mamma i det der förflutna, att jag knapt vill förlåta pappa sin tystnad. Efter detta skall jag älska mamma tio gånger mer än förut.»

»Men *du* hade ej handlat på samma sätt,» hviskade Herman, då ryttmästaren reste sig för att i fönstret blicka ut åt gatan efter Anton.

»Aldrig,» sade Laurence sakta.

I detta ögonblick hördes några ljud, så obegripliga, att de knapt kunde fattas, från yttersta rummet. Det lät som en mans vilda snyftningar, och en qvinnas ångestfulla böner ... och nu uppslogs dörren och Anton störtade in. Han var till oigenkänlighet förändrad, blek som döden, utom sig af förtviflan.

»Nattåget,» stammade han, »nattåget. Vi resa ögonblickligen.»

Lilly förklarade i hast, medan hennes skälfvande läppar knapt fick fram orden: »Anton, som blott ville springa hem på en stund, upphanns i trappan af ett postbud.»

Hon framsträckte mot Herman det förfärliga budskapet, att ett nytt, alldeles oförmodadt anfall kastat om de goda förhoppningarna. Den andra lilla dottern hade äfven insjuknat i samma symptomer.

»Förskräckligt, mina arma vänner,» svarade Herman med det innerligaste deltagande. »Lyckligtvis är ännu tillräcklig tid för eder att hinna till stationen. Hindra er med ingenting.»

»Jag går och beställer vagnen,» sade ryttmästaren. »Käre Anton, var en man. Jag skall anmäla din frånvaro i andra kammaren. Naturligtvis måste du afstå från ditt riksdagskall så länge.»

»Tack,» svarade han tonlöst. »Lilly, är du färdig?»

»Nej, icke alldeles. Vi ha en och en half timme på oss.» Hon vände sig, utan ett ord till klagan, men med ögon, i hvilka stodo de heligaste böner, mot Herman. »Förlåt mig åtminstone sjelfva *frågan:* kan du ej följa med oss?»

»Om jag icke hade så många patienter, just nu; tiden är ju rakt ingen, för att hinna rangera något, och du ser sjelf, min arma Lilly, hvad hopp som finnes att gagna.» Anton hade ingenting hört.

Lilly vek stum undan från den bönfallande ställningen, men hennes blick vände sig till Laurence. Den tyckes säga: »Blott *du* har makt öfver honom.»

Laurence förstod väl det språket; men huru *våga?* Likväl, då hon betraktade Anton, så utan kraft, att det nästan var ömkligt, att se den eljest så hurtige, djerfve och oförskräckte mannen nu så moraliskt svag i sorgen. När hon ytterligare betraktade den starka qvinnan, som skulle bli ensam med sin hjelplöse make på vägen, och tänkte på, att det ännu fans ett barn som möjligen kunde räddas, fick hon det mod hon saknade. Hon smög sakta sin arm under Hermans, der han stod lutad mot kakelugnen, och hviskade med en röst så öm, så bevekande, så löftesrik: »Är det alldeles omöjligt? Är jag för djerf, så skjut mig sakta ifrån dig, men säg icke ett kallt ord, det uthärdar jag ej.»

Han betraktade henne med outsäglig mildhet. »Kommer du redan och vill börja ditt bibliska kall som vägviserska? Nåväl, möjligt eller omöjligt, dig kan jag ingenting neka, och jag vet, att fast din kroppsliga varelse stannar *här,* den andliga delen med varma böner skall följa mig.»

»Ja, ja, jag skall oupphörligt omgifva dig. Får jag säga Lilly, att du kommer med?»

»Det får du. Jag springer blott hem för att skrifva ett bref till en af mina medbröder. Men jag skall säkert möta dem vid stationen... Är du nöjd?»

»Nöjd — jag är lycksalig! För Lilly, för mig sjelf.»

27.

Bref från "morfar", den gamle bruksegaren, till hans svärson.

»*Min käre broder Lorenz!*

Jag fyller nu i draget mina sjutioåtta år, och min trogna ledsagerska har nyss fyllt sina sjutiofem. Men aldrig hafva, under vår långa sammanlefnad, vi någonsin erfarit en så bekymmersam tid som denna. Vi äro, som du alltid vetat, tarfligt gammalt folk; men vi hafva icke dess mindre för det med stor värma varit fästade vid våra barn, och då Gud kallat dem ifrån oss, två hoppfulla gossar och den enda dottern, vår Amelie, din första hustru, så hafva vi med djup och ödmjuk undergifvenhet, såsom det kristliga föräldrar anstår, mottagit Herrans råd och vilja.

Nu har det behagat den, som vet hvad bäst är, att till sig taga vår älskling, lilla Lilly. Föräldrarna hunno dock fram i tid, för att bli igenkända och helsade af det dyra barnet. Modern, Gud välsigne hennes kraft och förstånd, bär sin börda såsom den bör bäras, och den bördan är stor, ty den andra dottern sväfvar nu i lifsfara. Men, Anton, så modig under lifvets vanliga förhållanden, känner jag mig mycken bedragen på. Gud hjelpe mig om han eger mera kraft än den, som aldrig hört omtalas att lifvet eger vexlingar, och att alla dagar ej kan vara solskensdagar!

Jag hade aldrig trott, att den gossen, under *något* förhållande kunde vara omanlig; men tänk dig, bror, att en lika gerna kan tala med en död, som med honom,

om någonting, och vet du, att han har i sin förvildande sorg låtit både mig och min hederliga hustru, hans egen, ömma mormor förstå, att vi kunde telegraferat förut, och äfven öfver Lilly, som är så exemplariskt tålig, utgjuter han sin klagan för det hon i välmening (hon kände bäst hans mod) dolde för honom första telegrammet. Om nu andra barnet också dör, så tror jag att... Nå, lika mycket, hvad en stackars gammal man tror, på hvilken allt i detta elände skall hvila.

Men midt i bedröfvelsen glömmer jag visst icke en stor himlens välgerning, professorns hitkomst. Om någon räddar lilla Amelie, så gör han det. Dessutom är han den ende, som kan våga sig på att taga bladet från munnen. För en liten stund sedan hörde jag honom gå in till Anton, som trampar långa salsgolfvet upp och ner, så det knakar i tiljorna. 'Hör du,' sade han och fattade ett riktigt tag i armarne på honom, 'vill du vara god och erinra dig, att du är menniska. Du blir sjelf skulden till om du förlorar, icke blott ditt andra barn, utan äfven din hustru. Hvar gång du rusar in genom dörren, skrämmer du upp barnet ur den sömn, jag med konst skaffat henne, och Lilly ser efter dig med så tröstlösa blickar, som ville hon säga: 'Ifall äfven *jag* sjuknade, hvem skall då taga hand om allt?' Hon ser att de gamla sträfva öfver förmågan, och att blott *den*, af hvilken hon eger rätt att fordra *allt*, gör intet för att hjelpa henne. Det får ej fortfara så.'

Få se hvad det tar, tänkte jag, som stod vid dörren... Ack, det tog ringa. 'Lilly,' svarade han med sin tomma, frånvarande ton, 'har sådant lugn, att hon ej behöfver bli sjuk.'

Jag hörde icke rätt hvad professorn svarade, men han blef tydligt mycket uppbragt, ty så mycket fattade jag, att han sade: 'Akta dig, för att jag inte nästa gång väcker dig med en underrättelse, som i all evighet

skall gifva dig mer att ångra, än att du högre råkade älska den döda än den döende dottern. Gud tog henne ej bort *derför,* men nu frestar du både Gud och menniskor. Vore det ej för din hustrus skull, så lemnade jag dig.' Jag vet icke hvad han menade för budskap, ty det ser verkligen ut som om han skulle rädda den lilla. Mer i afton.

Käre son Lorenz, sedan jag lade undan det här brefvet, har jag haft så stor både glädje och sorg, att mina gamla händer darra alltför mycket, att kunna tjenstgöra mera i dag. Men du får i morgon ett nytt bref, som skall gifva tillfredsställelse åt ditt fadershjerta, hvad än *slutet* blir.

Hela famnen full af helsningar till de dina från min hustru och

din gamle tillgifne svärfader
Anton Hartsberg.»

28.

Ytterligare korrespondens mellan bruket och hufvudstaden.

Från sonen till fadern.

»Jag vet, att pappa genom bref från morfar blifvit fullt öfvertygad, att all den hjelplöshet, jag visade vid ankomsten af det sista telegramet, följde mig hem, och öfverväldigade mig fullkomligt, då vårt äldsta barn

af Gud togs ifrån oss. Ja, dyre fader, din son har varit en fullkomlig stackare, detta till hans egen högsta förvåning, ty han trodde sig vara, har alltid *trott* sig vara fullkomliga motsatsen. Men en sak är viss, att en man, som, i likhet med mig, från barndomen aldrig erfarit annat än medgång, temligen litet känner och väger sig sjelf, och att, för att fullborda hans uppfostran, det tarfvas, att han får lära känna hvad det betyder att i sorg träffas af Guds mäktiga hand. *Första* slaget slog mig till marken. Jag lät allt, allt hvila på de gamla och på min dyra hustru, jag var utan känsla för Hermans uppoffring, jag var med ett ord — sedan de vilda utbrotten afstannat — blott en maskin, och i *den* egenskapen hade jag inga pligter att uppfylla.

Men — jag blef väckt. Och hvad helst det nu behagar Gud att i sitt allvisa råd sända, så hoppas jag bära det icke blott som en man, ty *mannen,* tror jag, under hvarje slags lidande, behöfver lära tålamod af *qvinnan,* utan som en menniska, genomträngd af den öfvertygelsen, att *Han,* som der uppe vakar öfver sina verk här, ej sänder större mått af sorger, än att vi förmå undergifva oss hans vilja, ehvad det än kostar oss.

Jag gick der inne i salen, som jag brukade, utan medvetande om det var qväll, natt eller morgon. Herman hade, efter hvad jag dunkelt minnes, varit inne och talat några hårda ord med mig, men jag orkade ej begripa meningen. Senare återkom han, och då var hans röst isande kall och så sträf, att jag spratt till.

'Vakna!' sade han. 'Nu skall du få en ny sorgpost. Nu ger jag dig *rättighet* att träda ur den kedja af pligter, som eljest förståndet lägger på hvarje menniska. Hör du, hvad jag säger? Din hustru, din ädla, tåliga hustru, på hvilkens lidande *du* ej kastat en tanke, har, som jag fruktat, redan fått smittan... Jag tror, att du förlorar henne.'

Det var en förfärlig kur, han lät mig undergå. Men det var högsta kärlek i högsta hårdhet. Plötsligt förstod jag allt, det var som om de hundrade moln, i hvilka min själ och min tankekraft varit invefvade, på en gång brustit sönder. Jag kastade mig i hans famn, och då han trofast slöt sina armar omkring mig, sade han: 'Förlåt läkaren att vännen varit grym emot dig, min stackars Anton! Och blif nu ej otacksam mot Gud, du har dina tvillingar friska! Och jag lyckas, efter hvad jag hoppas, rädda din andra dotter, som du då får gifva dubbel kärlek. Vi skola nu icke heller misströsta om din högsta skatt, din hustru. Men den allra djupaste varsamhet fordras.'

'Du ser ju sjelf,' sade jag, 'att du gjort ett underverk med mig. Men stäng ej dörren till min hustrus rum, ty jag svär dig, att bättre än medikamenter skall min åsyn verka på henne, då hon får se, att jag är full af beherskning och uudergifvenhet för den allsmäktiges makt. Jag har aldrig, nej aldrig förtjenat henne. Men hon älskar mig och skall i sitt hjerta förstå allt.'

Nu, pappa, har jag vakat hela natten hos henne, och den rediga blick, som emellanåt mött min, har till och med haft ett leende för mig. Nu på morgonen har jag fått de dyra morföräldrarnes förlåtelse och välsignelse. Min räddade dotter har jag återtagit såsom en oförtjent nåd af Gud och honom, som Han utsett att rädda henne. Jag skall aldrig mera blifva en klemande, men alltid den ömmaste far. Och skulle jag nödgas uppfostra henne och mina små gossar — moderlösa, så har jag dock af min maka det heliga minnet — det kan aldrig dö.

Och nu, dyre fader, farväl! Telegramen skola berätta dig mera. Men, ehvad som händer, skall du finna en ny, manligare son i din *Anton.*»

Professorn till Laurence.

»Nu, du min goda skyddsengel, bringar jag dig den lyckliga underrättelsen, att jag, säkert för dina trogna böners skull, blifvit ett redskap i försynens hand. Lilly är utan fara, barnet redan uppe och nu reser jag härifrån med gladt hjerta. Huru jag längtar!

Anton har under hela den senare sjukperioden aldrig ett ögonblick förnekat sin styrka. Midt under den med mig delade sjukvakten har han med morfar besörjt om allt för den sorghögtid, som nu är öfver. Jag trodde, att han den dagen skulle svigta, men han gjorde det ej, ty Lilly visste ingenting, och han förrådde ej ens, då han återkom från sin tunga färd, någon sinnesrörelse, som kunde störa henne. Ja, det är sant, hvad han sagt mig, att hans hustrus insjuknande blef hans eget tillfrisknande. Sådana under verkar Gud!

Ack, min lilla, ljufva Laurence, huru djupt jag rördes af och väl förstod de orden i ditt bref, att du var glad åt en liten hufvudvärk, som tillät dig att skicka efter den medbroder, som sköter min praktik för att af honom få veta, huru det förhölle sig med alla mina patienter... Du skulle väl fått samvetsqval, om någon af dem strukit med, och trott, att det var *du,* som, genom att bestämma mig för resan, haft del i deras död. Jag skall tacka doktor T. för hans vänliga försäkran till dig, att sedan *du* tog del i praktiken, det ej kunde gå annat än väl.

Må Gud först och sist bevara min goda engel! Derom beder morgon och afton

din hängifne
Herman.»

Från Lilly till Laurence:

»O, hvilken tacksamhet jag är dig skyldig! Hvad skulle det blifvit af oss utan Herman? Huru lycklig är du, som är dyrbarare för hans hjerta än någon annan! *Min* Anton har jag utbytt mot en ännu förträffligare Anton. Se, dyra Laurence, hvad Gud tagit med ena handen, har han gifvit dubbelt...

Jag orkar ej mer...

29.

Utan förberedelse.

Det var mot slutet af mars. Brukspatron Blumenhaal hade åter inträdt i sina riksdagsmannavärf redan för mer än en månad sedan. Han hade utan knot lemnat hustru och barn hemma, men hoppades i den följande veckan få resa och möta Lilly, som skulle tillbringa hos honom sista tiden af hans vistande i Stockholm. Hans längtan efter henne var alltid lika liflig, men nu var det dock med odelbart intresse, han skötte sina medborgerliga pligter. Han hade vunnit ett aktadt och ansedt namn, ej genom sin rikedom och sitt angenäma sätt, utan genom sin glödande varma, men likväl sansade patriotism. Man gratulerade i *Första* kammaren ryttmästaren till sin son, som i *Andra* kammaren visade en kraft och ett lif för de frågor och åsigter, han omfattade, som riktigt väckte upp församlingen, då den började på aftonen känna sig sömnig.

Hennes nåd Victorine stod just framför toalettbordet och påsatte hatten. Hvad hon såg bra ut ännu, denna qvinna vid början af sin första höst! Också visade sig på hennes ansigte en liten min, som icke så alldeles dolde hennes belåtenhet. Men obetingad tillfredsställelse uttryckte den dock ej, ty en viss utskjutning på hennes vackra läppar lät förstå, att hon icke var riktigt nöjd.

»Är du färdig, söta Victorine?» frågade ryttmästaren från salen.

»Ja visst, min vän. Men jag har med flit dragit ut på tiden. Jag trodde att Laurence skulle återkomma . . .»

»Det tjenar till ingenting att vänta på henne, då hon promenerar med Herman. Så här vid middagstiden, då han har en timmas ledighet, är det ju bådas deras glädje. Och nog kunna vi bevista bror A—s chokoladfrukost utan barnet. Hon vet att vi ej vänta.»

»Men, Lorenz, jag för min del finner det icke rätt i sin ordning, att han skall föra henne hit och dit — alldeles som om han redan egde någon rättighet att stoltsera med.»

»I det här, min dyraste, få vi då aldrig sakerna klara för oss. Jag kan väl icke tro, att du ej *nu* fullt besegrat din obenägenhet. Jag tyckte vi hade en tillräcklig upprörning, då tant Elsa slog allarmsignalen . . . Icke vill du väl utstå, att nya misstankar väckas upp hos din dotter?»

»Nej, min Lorenz. Jag ernar visst icke återkalla den tiden. Men då jag ser, huru för hvar gång Laurence visar sig i sällskap, hon alltid gör någon eröfring, kan jag ej låta bli att undra öfver, *huru* det skulle sluta, om icke denna mystiska dragning, som jag knapt kan kalla kärlek, omslöt henne med sin allherskande makt.»

»Det skall jag säga dig, min vän, medan jag hjelper dig med schalen, ty nu ge vi oss bestämdt af. I fall denna mystiska dragning, som du måhända icke oegentligen uttrycker dig, upphörde att finnas till för henne, skulle hon vissna och dö. Det är min fasta öfvertygelse, att hon, från första ögonblicket hon såg Herman — hon var då icke nio år gammal —, fattade för honom en af dessa känslor, som aldrig dö, och hvilka efter hand utbilda sig till en högre art af kärlek... Låt dem nu sköta sig sjelfva och tro mig ändtligen deri, att hans fyrtio år icke hindra honom att för allan tid behålla den skänk, hon fullkomligt ovetande gjort honom... Se så, nu är schalen alldeles prydlig, och du ser sjelf så vacker ut, att du icke behöfver lysa med din dotter.»

»Smickrare! Säg mig åtminstone, hvarför professorn icke gör sin förklaring. Hon torde hemligt oroa sig. Hon ser ibland så drömmande ut.»

»Det har jag också märkt. Men det kommer visst icke af ovisshet... Naturligtvis vill han, å sin sida, vara fullt säker... Och nu icke ett ord vidare. Chokoladen kallnar och sällskapet blir otåligt.»

»Nå, här är jag då! Om jag blott begrep, hvarför de äro så länge ute och *hvar* de äro!»

I fall Victorine i andanom kunnat tillfredsställa sin nyfikenhet och se, *hvar* de promenerande befunno sig, skulle hon blifvit mycket förvånad. Det var i ett litet rum någonstädes vid Rörstrandsgatan, och rummet innehades af en gammal lam enkefru, som Herman länge egnat icke blott sina läkareomsorger, utan i öfrigt en vänlig försyns välgörande hägn, ty den värdiga, tåliga och gudfruktiga qvinnan hade genom dessa egenskaper

vunnit hans deltagande. Han hade många sådana skyddslingar.

»I dag för jag med mig ett sällskap, som skall uppfriska er i ensamheten, min stackars gamla vän,» sade han leende. »Se rätt på henne, om hon ej synes god.»

»Om jag icke är så god, jag *ville* vara, medför jag dock ett innerligt begär att någon gång förkorta en tung stund för en af den här doktorns mest favoriserade skyddslingar.»

»Ack,» svarade den sjuka beundrande, »ni ser visst god ut! Är detta professorns fru eller kanske dotter?»

»Hans kusin,» återtog Laurence med den skäraste rodnad.

»Ja, ja,» sade den gamla damen — ty en dam *hade* hon varit — »då törs jag ej visa mig mera närgången med mina gissningar.»

Då de besökande åter utkommo, gingo de en liten stund tysta. Derefter sade Herman, i det han med en full och djup blick betraktade den unga flickan:

»Det var ju rätt egendomliga gissningar det der: 'hustru eller dotter'! Hvilketdera skulle du föredraga?»

»Hvad skulle jag föredraga, då valet icke blifvit *erbjudet?*» svarade hon med ett det skönaste och gladaste småleende.

»Men förutsätt för sällsamhetens skull, att det blifvit det...»

»Utan förberedelse. — Går det an?»

»Förberedelser åstadkomma ofta blott villervalla. Låt mig nu höra hvad du säger!»

»Mins du, att du för några dagar sedan kom till oss med en blomsterbukett i ena handen och ett det allra utsöktaste päron i den andra? 'Hvilketdera vill du ha?' frågade du mig. — Du ernade säkert ena presenten till mamma. — Hvad svarade jag då?»

Herman rodnade af en häftig rörelse.

»Det måste du sjelf säga.»

»Det skall jag gerna göra. Och *det* svaret gäller äfven nu. Jag sade... jag sade...»

»Nå, mera!»

»Att jag skulle bli mest förtjust, om jag icke behöfde välja, utan finge behålla båda delarne.»

»Laurence, ack, Laurence, förstår du riktigt sjelf hvad mening, som ligger i ditt svar?»

»Skall jag då icke bli både din hustru och ditt barn? Det har jag trott och vetat, allt sedan jag började tänka.» Och hon såg på honom, öfverlycklig, med stora tårar i de härliga ögonen.

»Att just nu befinna sig på *gatan!*» sade Herman, kämpande med denna så alldeles oförberedda lycksalighet.

»Ja,» svarade Laurence i barnslig hänryckning, »så går det, när man friar utan förberedelse. Men det tycker jag i alla fall bäst om. Så här på gatan känner jag mig ofantligt modig. Jag kan betrakta dig så mycket jag önskar.»

»O, skräm ej bort min lycka med den föreställningen, att du sedan förlorar modet!»

»Det kommer nog snart tillbaka, ty du vet ju — allt, hvad du behöfver veta!»

»Nej, långt derifrån.»

30.

I husgudarnes rum.

På Stora Hallaryd var hela Blumenhaalska familjen samlad under midsommaren samma år. Och för att göra denna högtid, som skulle firas med en annan högtidlighet, ännu märkligare, hade fader och son tillsammans lyckats öfvertala det ädla »morfarsparet», som ej sett Hallaryd, sedan dottern der representerat som värdinna, att lyckliggöra med sin närvaro Laurences förlofning med professor Blumenhaal. Den skulle midsommardagen vid en stor middag tillkännagifvas.

Ryttmästaren och hans fru hade så beslutat, och alla böner från hufvudparternas sida att slippa denna stå, tjenade till ingenting. Det enda, de vunno, var att bröllopet på hösten skulle bli helt och hållet inom familjen, och det så mycket hellre, som den tilltänkte brudgummen bestämdt förklarat, att han *genast* efter vigseln måste resa med sin hustru. Hon skulle följa honom på hans årliga utrikes färd. Och när man så fått jemka sina idéer och intressen, blef man artigt belåten å ömse sidor.

Emellertid förklarade den gamle bruksherrn, att det hvarken var för hans mågs eller dottersons skull, som han och hans »husära» gifvit sig ut. Det håde helt och hållet skett endast för professorns skull, ty den förbindelse, de hade till denne förträfflige vän, hvilkens ankomst i nöden aldrig kunde gäldas, var outplånlig. Det var också för lilla Laurences räkning, ty man hade hört hviskas om, att *hon* användt sitt inflytande på ett så vackert sätt. Genom öfverflyttningen af denna förbindelse på Laurence, blef det ett godt tillfälle att i brudgåfvor, så dyrbara, att de troligen voro ernade till

framtida arf-juveler, visa fästmannen, att man väl förstod, hvarhelst det gick an, att visa erkänsla.

Det var nu midsommarafton, och kring den respektabla majstången ute på logplanen hvirflade dansen i högan sky, anförd af ungherrarne i *andra* upplagan, nämligen gymnasisterna Victor och Aron, och stundom äfven af herr Anton sjelf, medan ryttmästaren personligen esomoftast öfvervakade, att de frikostiga förfriskningarne, uppdukade på logen, aldrig råkade tryta.

I trädgården, på en bred terrass, uppehöll sig i öfrigt familjen, och aldrig hade man sett Victorine utveckla mera behag och artighet, än hon visade sin mans svärföräldrar. De gamla kände sig ock böjda att hålla af henne och blefvo utan afund öfvertygade om, att, fastän Lorenz förlorat sin första hustru, deras *egen* Amelie, han fått full ersättning... Men aldrig kom dock Victorine så högt i favoritskapet som Lilly. *Hon* var till den grad älskad och värderad af sin mans morföräldrar, att de ansågo henne alldeles ensam i sitt slag. Och de hoppades, att *lilla* Amelie, den dotter, som professorn genom Guds nåd räddat, skulle likna både henne och deras döda Amelie. Just Lilly hade föreslagit, att flickan skulle uppkallas efter Antons mor.

På den vackra gröna rundeln vimlade det så härligt i solskenet af glada gäster och små barn kring tebordet och punschbålen; de små *bruksherrarne* i tredje led (tvillingarne) hade i dag gjort sin första bekantskap med manliga plagg, och pappa Anton påstod, att de buro denna värdighet med så öfverlägsen säkerhet, att den bådade, att de för visso skulle från början blifva något vida mindre lättsinniga än deras värde fader under sina första steg på lifvets bana. Och han tröttnade ej att bära med sig till dansplanen än den ene och än den andre af sina söner, mycket smickrad af all den beundran, som kom dem till del, »vida mer,»

sade han, »än Lilly (som kom efter) fick för flickbarnet.» Men den lilla Amelie kände ej derför mindre njutning af att vara med i dansringen kring majstången, der hon gerna hela aftonen utgjort en af damerna, så framt hon icke varit så firad och eftersökt i den öfre sällskapskretsen på terrassen, der hennes hvita, lätta kjortlar flaxade hit och dit mellan de gröna buskarne och blommorna, ända tills hennes »onklar», Victor och Aron, kommo för att åter locka henne till de nedre regionerna.

En sådan familjglädje hade aldrig förut varit firad på Hallaryd. Och slutligen skulle mormor sjelf vid ryttmästarens säkra arm gifva sig af till majstången, för att, sittande i sin löfklädda stol, åse folkets jubelnöjen. Man hade i det längsta väntat, för att först få undangöra en annan ceremoni: helsningen på fästmannen. Men professorn hade kommit så sent på eftermiddagen, att ryttmästaren antog, att man borde ursäkta, om han först dröjde någon timma ensam med fästmön. — Då sällskapet återkom till trädgården, hade de väl funnit, hvad deras frid tillhörde.

»Och hafva de icke funnit det,» sade Victorine, som följde efter med »*svärfar*», »så skola vi nog låta dem veta, att midsommar icke firas inomhus.»

»Min nådigaste kusin,» medlade kruserligt gubben, »så gammal jag är, har jag icke glömt min egen ungdom.»

»Hör blott på svärfar!» sade ryttmästaren och stannade ett ögonblick med den gamla frun, för att sonligt ömt draga omkring henne den nya schalen, som af ovana ville halka ner från de tunna axlarne. »Men han har ju rätt, kära svärmor, man glömmer icke sin ungdoms kärleksförhållanden!»

»Tack, min gode Lorenz, jag förstår din granlaga häntydning. Men Gud har varit frikostig mot dig.»

»Ja, det må himmelen veta.»

Medan midsommarlifvet så spridde sig än hit än dit, skola vi i husgudarnes rum (det hade behållit sitt vackra namn sedan Victorine vid sin ankomst döpte det) uppsöka de trolofvade.

»Nu, min Laurence,» sade Herman i sin milda, allvarliga ton, »måste du besvara en samvetsfråga. Jag behöfver ej bedja dig göra det sanningsenligt, ty, lofvad vare Gud, du kan ej tala annat än sanning. Säg mig då, har du aldrig erfarit, under den månad, vi varit skilda, och du således på egen hand kunnat fritt granska dina intryck, en viss bestämd eller obestämd missbelåtenhet med den hastiga vändning, som afgjorde vårt öde? Du får icke svara innan jag tillagt, att jag erfarit en uppriktig ånger öfver, att jag så der af tillfället lät förleda mig. Det var alltid min afsigt, att uttala det vigtiga ordet utan förberedelse, men jag borde ej, på långt när, gjort det innan du haft längre tid att försätta dig in i det nya förhållandet.»

»Det är då för väl, att jag ändtligen tillåtes att svara! Och detta svar lyder så, att efter jag verkligen afskyr allt slags bedrägligt sken, så skulle jag säkert skyndat att förtro dig, om någon sådan rörelse nalkats mig. Jag, som hyser en så stor fasa för blotta tanken att göra *dig* olycklig, skulle hafva antagit som min *första* samvetspligt, att i så fall bedja dig upplösa vår förbindelse. Det hade varit rysligt, men jag skulle haft mod dertill. Du tviflar ju icke längre? Då skulle du såra mig.»

»Nej, du, min älskade, goda engel, ett tvifvel på dina ord vore en omöjlighet för mig, men jag kan ändå ej komma ifrån den idén, att du hade för kort tid för så vigtigt betänkande. Du har ju så nyss lemnat barndomen?»

»Jag känner min höga, lycksaliga glädje i att vara *din* blandas med ett doft af oro, om du fortfar att tala

så här. I fall jag för dig varit en *ny* bekantskap, kunde du möjligen haft en sådan fruktan, men tänk då på, att jag länge älskat dig med andra känslor än barnets, och att, trots ditt bemödande att alltid draga dig inom 'gamle kusin Hermans' krets, jag dock anade, att du kände något helt annat. Jag litade på, att en stund bestämdt skulle komma, när du måste böja dig för din lilla Laurences makt, och visste att jag i den stunden icke skulle röja någon bestörtning. Men hade det skett med någon formlighet hemma hos oss, då hade jag kanhända blifvit blyg och förlägen, men nu var uppslaget så bra, att det aldrig kunnat falla sig bättre.»

»Ack, hvad du redan väl förstår att lugna mig, älskade, älskade Laurence!»

»Lugna dig? Hvilket uttryck! Om en man kan vara lugn i vissheten, att den varelse, han önskar till följeslagerska, förstår honom och sätter hans frid och sällhet öfver allt annat i lifvet, så är du, min Herman, den mannen. Jag blyges icke att erkänna för dig, att jag älskat och älskar dig *så* högt, att jag tror, att jag tynat bort och dött, som en nedtrampad lilja, i fall du låtit åratal gå om, innan du talat. Jag har min lifskraft i dig, och vårt gemensamma lif skall höja sig långt öfver andra äktenskapslif. Det skall bli sådant, att om vi få behålla hvarandra under lång eller kort tid, vi dock aldrig bli skilda åt. *Du* älskar blott en gång i ditt lif, och jag, förstå det, älskar också blott *en* enda gång. Renheten af denna kärlek har jag tagit med mig från barndomen, och för dig vill jag alltid bli ett barn, ända tills jag för alltid inslumrar vid ditt ädla, stora hjerta.»

»Laurence, du låter mig skåda himmelen! Nu först vet jag, att du förstår dig sjelf. Och det jag bjuder dig, det jag under åratal gömt i mitt innersta lönrum,

det är ej mindre, än det du skänker. Så, som du blir buren i en mans själ...»

»Mitt herrskap, var af den godheten och en gång flytta er ner till det öfriga sällskapet! Båda bruksherrarne ha somnat och det är min afsigt att de ett par timmar skola få hvila under husgudarnes skydd.»

Så afbröt Lilly de trolofvade, under det hon, bärande en af tvillingarne, noga såg efter, att Anton, som var ombetrodd den andra, icke höll den lilles hufvud upp- och nedvändt, ty Anton var i en riktigt pojkaktigt lifvad stämning, påstod hans gemål.

»Vi gå, vi gå,» sade leende Herman, medan Laurence ordnade dynorna till en liten bädd i hvardera soffhörnet.

»Har du visat professorn morfars presenter?» frågade Anton. »Det går icke an, att ni komma ner och Herman ingenting vet... Kära Lilly, jag bär ju pilten makalöst väl. Låt mig nu sjelf lägga ner honom!»

»O, det är ingen missaktning för morfar, att jag glömt hans skatter,» utbrast Laurence, i det hon ilade till bordet, uppslog fodralen och räckte dem till Herman, som af förvåning tog ett par steg baklänges.

»Min älskade, detta är ju en hel hemgift! Du är naturligtvis okunnig om huru dyrbara dessa saker äro?»

»Ja, det är jag till en del, och ehuru jag af allt bäst tycker om att smycka mig med blommor, vill jag dock oändligt gerna i morgon, på min hedersdag, bära detta halsband med det präktiga korset, ty i morgon är ingenting för godt åt mig.»

»Lilly, hör du ett sådant svar?» frågade fästmannen förtjust.

»Jag hör blott, att ni ännu ej gifvit er af; gå, gå... vyss, vyss...»

»Glöm nu icke att göra de gamla nöjda!» förmanade Anton.

»Kom, kom!» Herman drog fästmön med sig.

»Dessa juveler,» hviskade han, »skall du bära på nyårsbalen.»

»Icke skola väl vi gå på någon bal?»

»Tror du, att jag för alltid skulle vilja innesluta dig i hemmets fängsel? Nej, ung, skön och glänsande som en ros, bestrålad af solen, skall man i det gnistrande skenet från ljuskronorna äfven se dig och säga: 'Aldrig kan väl denna förtrollande uppenbarelse vara den allvarsamme professor Blumenhaals hustru . . . Omöjligt!»

»Nej, så säger visst ingen, utan i stället heter det: 'Är det der lilla fruntimret hustru åt den ryktbare professor Blumenhaal? Hon är något lycklig, den der. Man ser på hennes man, att om hon blir sjuk, får hon ensam så mycket deltagande, som femtio andra patienter tillsammans'.»

»Lyckligtvis tager du ej till för litet!»

»Jo, men det var just hvad jag gjorde! De säga i stället för femtio patienter . . . låt mig se . . . '*Hon* får deltagande för *hundra* andra.' Hundra, det är ett jemnt tal.»

»Så, låt gå för hundra då! Jag får väl se, hvad jag kan skrapa ihop åt de öfriga, när mina tillgångar blifva så starkt anlitade . . .»

»Men, hvad betyder detta; ha ni ej hunnit längre än?» ropade Anton, som kom springande efter. »Märker ni då icke att pappa (gamleherrn) står med glaset i hand, och att belle-mère viftar med parasollen. Och här ha vi också unga brukspatronessan. Lilly, ser du bänken derborta: kommer du ihåg magneten? Jag hade ändå rätt, att jag skulle draga dig efter till mina grufvor.»

»Tyst med det der, eljest förargar du mig ännu en gång så mycket, att jag nödgas anlita en af mina bästa hårlockar.»

MENNISKANS ARFSLOTT.

1.

Mellan föräldrarne.

»Jag försäkrar dig, Louise, att jag är alldeles uttröttad vid det här narrspelet! Sedan jag en gång lemnat statens tjenst och mina vigtiga poster, för att, i medvetandet af att hafva förtjenat ro, på mina gamla dagar slå mig ned på mitt arfvegods och njuta den lilla tillfredsställelsen att för vänner och resande visa mina samlingar och bilderna af mina förfäder, så reqvireras jag, alldeles som om jag icke vore sonen till dessa samma fäder, hvaraf icke en enda drömt om att lyda sitt eget barn, hit ned till det lilla, obeqväma Kroneby, der mina vanliga beqvämligheter aldrig kunna blifva fråga om. Och *hvarför?* Jo, för att besigtiga en ung dam! I min ungdom bjöd jag mina vänner att besigtiga en häst, som jag ernade lägga mig till, men jag skulle blygts ögonen ut, om jag bedt far och mor komma hit ned för att se på *dig,* innan jag friade.»

Det var åt sin hustru, den gamle baron Sigesmund von Z. lemnade dessa förtroenden. Men då han såg hennes ännu fina och släta kind upptaga rosor så vackra, som han sett dem i ungdomen, skyndade han att, så godt sig göra lät, släta öfver förtrytelsen att hafva blifvit derangerad i sina pligter på det magnifika Sigesberg, för att i stället uppfylla en, som det syntes honom,

alldeles obehöflig pligt här. Ty icke behöfde väl Mahomed komma till berget, så länge ett litet flickebarn från berget kunde komma till Mahomed? Men olyckan är, att det finnes söner, som hafva större makt öfver sina fäder, än alla förfäder från fem generationer tillbaka.

»Min käraste hustru,» fortfor baronen med tonen af en visst icke förlegad courtoisie, »jag är oartig som en gammal björn; jag försäkrar dig,» han kysste med hjertlighet sin hustrus hand, »att jag ångrar mig, att jag icke genast kom ihåg, att detta är *din* egendom. Så snart vi intagit vår middag, skola vi spatsera ut och uppsöka den der förtjusande rönnträdslunden, der du gaf mig ja och från hvilken stund jag i dig fick en vida bättre lycka, än all den, jag sedan vunnit.»

»Tack, min dyre Sigesmund,» svarade den långt yngre, ännu vackra och älskliga hustrun. »Jag var fullkomligt säker på, att du snart skulle försona dig med resan. Här är dessutom allt särdeles väl underhållet både ute och inne. Min salig far lät aldrig något förfalla, och sedan Conny öfvertagit vården om det gamla, kära, natursköna stället, så . . .»

»Kan naturligtvis ingenting förfalla,» afbröt den äkta mannen småleende. »Liksom du bibehåller det lilla smeknamnet *Conny* i stället för Constantin, så har du också från hans barndom bibehållit den tron, att allt, hvad han företager, är värdt din moderliga beundran.»

»Min bäste Sigesmund, i fall någon främmande hörde dig, skulle denne någon fatta en besynnerlig föreställning om det sätt, hvarpå du bedömer din son, en man, som ju åtnjuter den största aktning i allmänna och enskildta omdömet. Jag påstår icke, att han med sin förmåga och begåfning har rättfärdigat alla de förhoppningar, du fäste vid hans bana. Men i fall han ännu icke offrat så strängt af sin tid åt de värf, du

anser böra fylla en mans lif, nämligen någon högre karrier i statens tjenst, så har han ju en annan väg att tjena sitt land genom de skrifter, han utgifver och på hvilka du icke *kan* förneka, att han vunnit en välförtjent ryktbarhet. Dessutom äro hans insigter i landtbruksförhållandena sådana, att du sjelf måste erkänna deras förträfflighet.»

»Ahja, men med allt det der vill jag nästan svära på, att så liten tid jag än haft att egna åt mina underhafvandes nymodiga förmåner, till följd af all annan nyhet i skötseln af Sigesberg, så älska de *mig* ändå mer än honom... Det var ej länge sedan en liten pys ropade till sina kamrater, som lekte vid vägen, då jag red framåt utängarne: 'Kom ni, piltar, de ä' bala *gamle* balon. God dag, gamle balon!'... Och min själ gjorde icke den helsningen mig så godt, att jag spenderade på pojkarne en hel riksdaler i silfverslantar. — Hvad säger du om den opinionsyttringen?»

»Jag säger,» svarade hustrun skrattande, »att du blifvit så van vid hyllning under ditt offentliga lif, att du nu gläds åt den, du kan plocka upp vid dikeskanterna på ditt eget gods... Nej... nej, se icke så allvarsam ut! Jag förstår ju ditt ädla hjerta, och ingen vackrare afund kan finnas mellan far och son än den, som härrör af önskan att se sig älskad af sina underhafvande. Men nu, min Sigesmund, är du en smula retad till följd af resan och dammet och din sons önskan, att vi så tvärt skulle komma hit ned. Denna önskan bevisar dock en aktning, som få söner visa föräldrar.»

»Nej, kära Louise, det tjenar till ingenting att förgylla saken! Det är ju mer än sju år sedan han började sökandet efter den der hustrun, som troligen icke heller nu blir till finnandes. Det eviga misstroendet är en verklig sjuklighet hos honom, och en sjuklighet är äfven detta begär att begagna flera ögon än sina

egna. Han är i den här frågan, trots sin stränga, lugna och fasta karaktär, ordentligt löjlig. Minnes du ännu, huru han på sin tjugonde födelsedag förklarade mig, att han beslutat se sig om efter en hustru, så fort han fyllt tjugoett år, emedan det åt en ung man ger fasthet, beträffande så väl hans yttre ställning, som hans moralitet, att i tid, då blicken är oförvillad, afsluta sitt lifs vigtigaste angelägenhet?»

»Ja, jag erinrar mig det, lika väl som ditt värdiga svar: 'Vore det ej klokare, min bäste gosse,' sade du, 'att vänta med den saken, tills du fullkomligt afslutat dina studier, ingått i något embetsverk och vunnit befordran?'»

»Alldeles, Louise lilla, sådana voro mina ord. Men hvad erhöll jag för svar? Jo, att han väl skulle taga sin filosofiska grad, men att han icke kunde gå in på att låta fängsla sig i den alldagliga slafmarknaden på sina afkomlingars bekostnad! 'Huru otaligt många män,' sade han, 'blifva ej så innötta i spårvägarne, att de sedan af ren trötthet ej orka ens tänka på giftermål, och när det ändtligen sker, får det gå på en slump, utan synnerlig pröfning af den qvinna, som skall anförtros det vigtiga kallet af maka och mor... Hvilka otillfredsställande förhållanden uppstå ej också sedan!' Att höra en tjugoårig pojke tala detta i grunden vishetens språk, utan att besvara det med ett skratt, fordrade stark beherskning. Men jag har hvarken då eller sedan under dessa många år skrattat annat än för mig sjelf. Stackars Conny, hela hans ungdom räcker väl icke till för att uppsöka den der skatten, och här nere känner jag ingen familj, i hvilken han kan hafva funnit min blifvande sonhustru.»

»Jag kan ej heller begripa, hvarhelst hon går, och icke heller begriper jag, att han gifvit sig ut på en, om än så kort, resa, just då vi skulle komma... Men

nog är jag glad att slippa färdas med till brunns- och badorter i år... Jag hoppades alltid, att han under sina utrikes resor skulle träffa på någon roman. — Men ingen alls, åtminstone ingen med slutkapitel!»

»Ja, det är för rasande, en så vacker, manlig och präktig karl! Men han är för allvarsam och tvekande. Han skrämmer sjelf bort kärleken. Huru skall hon väl egentligen vara, den der damen?»

»Det har jag svårt att säga, men deremot kan jag meddela dig, hurudan hon *icke* får vara.»

»Bra, det skall sätta mig in i situationen tills unga herrn kommer i morgon. Och medan vi vänta på middagen, hör jag dig gerna. Det var sant, ännu en vigtig sak, i hvilken han, ty värr, hållit bättre ord än i den förra. 'Jag ingår ej tills vidare,' förklarade han, 'på något slags tjenstebana, *sedan* få vi se.' Men, Louise, vi få aldrig se någonting i den vägen. Likväl hade jag så ljusa och säkra utsigter för honom inom den diplomatiska sferen...»

»Se så, kære vän, låt den gamla sorgen nu hvila! Din familj har haft en hel rad militärer af högre och lägre rang och många diplomater, men der har aldrig funnits någon skriftställare, och allt som allt får du vara nöjd.»

»Får väl det. Jag vill dock hoppas, att han aldrig skrifver några romaner. Hittills har det, med ett och annat undantag för reseskisser, varit arbeten, som vittna om goda insigter jemte allvarsamma studier i politiska, ekonomiska och sociala ämnen, inblickar i det stora allmännas behof af upplysning, men kommer han med...»

»Tyst, tyst, osvuret är bäst!...»

»Visserligen lyder ordspråket så. Men jag kan vara lugn i det fallet, då jag ser, att han icke kommer någon väg med sin *egen* roman. Vet du, kära Louise, att jag fruktar, det han aldrig skall förmå uppstegra

sina känslor ur deras normala, kalla tillstånd. — Men huru var det nu med fordringarne?»

»Jo, hör! Först och främst får den utvalda icke vara någon skönhet.»

»Åh, han borde blygas! Vill han ge mig fula afkomlingar? Vi, som alltid varit ett vackert folk!»

»Han begär icke, att hon skall vara utan ett behagligt och täckt utseende, men skönheten fruktar han, emedan den så ofta åtföljes af fåfänga, högmod och flärdfullhet.»

»De der egenskaperna kunna nog de blott *täcka* också ha... Kanske får icke heller hon fästa sig vid, att han råkar vara utrustad med en ovanlig grad af manlig skönhet?»

»Deri gissar du fullkomligt rätt. Han skulle ej, efter hvad jag tror, vilja fria till en qvinna, som icke förbiråg detta och fann bättre egenskaper hos honom att fästa sig vid... Vidare får hon icke hafva någon uteslutande talang, som drifver hennes håg och idéer åt ett enda håll. Hon bör icke vara af de lärda damerna, men för ingen del får hon vara obildad. Naturligtvis bör hon vara fri för all liknelse till stolthet, hvilken i allmänhet åtföljes af hjertlöshet, men hon bör veta att ädelt uppbära sin qvinliga värdighet. Hennes karaktär måste vara solklar, hennes helsa god, och det måste blifva tydligt upplyst, att i hennes familj ej funnits ärftliga sjukdomar. Nu tror jag, att jag i det närmaste afslutat programet.»

Den gamle, hederlige baronen började skratta af fullt hjerta.

»Min käraste Louise, jag inser, att ätten kommer att gå ut... så vida han ej blir kär... Men jag tycker mig höra en af de landtliga nymferna klampa hitåt. Matbud! Härligt! Jag skall dricka en väldig skål för henne, som räddar stamträdet...»

2.

Hvad det äkta paret under promenaden till rönnträdslunden får sigte på.

Middagen var öfver, och med fullkomlig tillfredsställelse erkände baronen, att hans bekymmer i såväl denna riktning, som flera andra, varit obehöfliga. Dessutom voro rummen svala, väl iordningställda, kaffet utsökt, middagssömnen lugn och tillräckligt med tidningar och böcker att somna vid eller vaka öfver. När dertill lägges viner, så utsökta, som någon svärfar kunde begära att dricka sin tillernade svärdotters skål uti och slutligen att det blef en den allra skönaste junieftermiddag att promenera till den plats, der han utdrog sin egen lyckliga äktenskapsvinst, så förstår man väl, att det var med stärkta och friska lifsandar, han gaf sin hustru armen för färden.

»Min älskade Louise» — på förmiddagen var det endast bästa och kära Louise — »vet du, att jag på de sista tio åren, som jag ej varit här, fullkomligt glömt bort ställets skönhet. Det är i afseende på naturen fullkomligt lika väl utrustadt som Sigesberg, och om Conny så utsökt möblerat de tre rummen, som jag händelsevis kom in uti, för att här tillbringa sin ofödda smekmånad, så är Kroneby väl valdt... Man går ju här som midt inne i en idyll... Ack, gamla tider... ljufva minnen! Här har jag dragit mer än en kärlekssuck...»

»Jag också, min Sigesmund, skattar åt det vackra, lyckliga förflutna... Få qvinnor torde med samma känslor, som jag, kunna dröja vid de skiften, som följt

den tid, då de första gången lemnade hemmet, intill återseendet vid mognare år. För de flesta är det idel hjerteqval att hafva säkert minne, men jag har varit så väl lottad, att min erfarenhet har fattigdom på *det*, hvaraf andra, ty värr, hafva öfverflöd.»

»Det förtjusar mig, att du säger detta, min vän, och det är min stolthet att vara säker på, att du tänker detsamma... Men vi få akta oss att gå vilse i de här nya, smakfulla anläggningarne... Låt mig se, fans det icke en gångstig till venster?...»

»Längre fram. Men till och med jag, som varit här långt senare än du, känner mig litet bortkommen. Här går en väg till höger. Om du ej har något deremot, kunna vi taga den, som utan tvifvel kröker sig vid landsvägen och går inåt sjökanten. — Då hafva vi ej heller långt till lunden.»

»Jag tager gerna notis om vår herr sons förbättringsarbeten, och när jag rätt kommer mig in i saken, så finner jag, att det varit väl värdt att resa hit blott för nöjet att återse *din* egendom, äfven utan några extra anledningar. Tänker du göra allvar af förslaget att, medan du är här nere, bortskänka Kroneby till närvarande innehafvaren? Hans arbetsrum bevisar, att han verkligen är bofast här. Han har ej så många bokhyllor och manuskriptluntor i sitt arbetsrum på Sigesberg.»

»Du får ej bli afundsjuk, min vän. På Sigesberg har han ju biblioteket att tillgå. Men för att besvara din fråga, så, efter du varit så ädelmodig att alltid låta mig disponera öfver Kroneby som mitt enskildta, lilla gods, är min afsigt att välja denna tid till öfverlåtelsen... Ah, hvad är det här för buller? Det låter som en hel kavalkad. Låt oss draga oss en smula tillbaka, så se vi genom den stora hängbjörken mellan pilträden...»

»Ja, ett litet ridsällskap är det... Aj, aj, der kommer en stackars fattig qvinna med ett barn på armen... Jag hoppas de hejda hästarne!... Nå, min bästa du, hvad menar du om det här: två studenter i sina hvita mössor, en på ömse sidor om amazonen, som då bestämdt icke är utsedd att förlänga mitt stamträd, ty hon ser icke ut att passa ihop med programet? Hvarifrån kan *hon* komma? Det är ju en gudinna till gestalt och hållning.»

»Ja, *hon* är det visst icke. Se, nu tappade hon piskan, då hon tvärt tyglade hästen för att tala med qvinnan, nu torde hon väl lyfta på floret... Alldeles! Hvilket förtrollande behag i det ansigtet! Huru vänligt hon böjer sig ned och med hvilken godhet hon framräcker sin skärf. Hvem kan det vara?»

»Men se nu på de båda studenterna, kära Louise! De hålla nära nog på att stångas, för att få tag i piskan... Stackars pojkar, det blef ej mycken glädje af den triumfen! Hvilken kort helsningsnick den der längste fick. Det kan ej vara hennes bröder — bröder göra sig ej så brådtom och belönas ej heller för sina artigheter med tacksägelsetecken, hvilka kunna anstå en furstinna — och en sådan består ändå ett småleende...»

»Nu rida de bort. Men om hon snäft bemötte de unga herrarne, så böjde hon sig så mycket vänligare mot qvinnan, som studenterna också begåfvade... Vi skola icke, min gode Sigesmund, nämna det här lilla äfventyret för Conny, innan han sjelf meddelat oss, hvad han har för afsigter. Emellertid tror jag alldeles icke, att det kan vara fråga om denna dam, som blott i ett enda fall skulle uppfylla hans önskningar.»

»I hvilket fall då?»

»Deruti, att hon säkerligen icke mötte honom på halfva vägen... Det har varit så många flickor, som derigenom gått miste om honom.»

»Ja, sådant duger icke! Han skall väl fängslas genom fullkomligt osynliga trådar... Eller kanske han icke vill fängslas alls... Han torde befara att i det fallet icke kunna se tillräckligt klart. Men låtom oss nu komma till vår gamla lund. Kanske stanna vi qvar här på Kroneby tills rönnbärsklasarne i sin fulla glöd erinra oss om vår ungdoms glödande dagar. Under väntan derpå taga vi vårt te och vårt schackparti på aftonen.»

»Det var också en uppmärksamhet af vår son, att hafva ett så utsökt vackert schackspel åt oss. Sedan kan jag ännu spela för dig på det gamla pianot och till och med sjunga en af mina gamla flickvisor.»

»Förträffligt, allra käraste vännen! Jag blir ej i saknad af något.»

3.

Conny.

Det äkta paret sof ännu på morgonen, då en lätt resvagn stannade vid yttre gården, och det var endast två yrvakna jagthundar, hvilka, igenkännande sin herre, kommo rusande åstad och voro så ifriga i sina helsningskaresser, att de så när hindrat husbonden att komma ur.

Nu är likväl att säga, att om husbonden egde några starkare sympatier, så hade de hittills varit egnade åt hästar och hundar. De senare kunde taga sig sådana friheter, att den, som såg det, icke var i stånd att begripa hvarifrån hundarne fingo mod att så familjärt umgås med en man, hvilken i allmänt tal och mening ej gälde för att hafva något med sig, som inbjöd till förtrolighet. Huru som helst, älskades han af alla djur, och hans röst tycktes för dem vara musik, så uppmärksamt lyssnade de, då han förde sitt eget språk med dem.

Conny var en man, som ej hade den lyckan att rätt förstås af föräldrarne. Så varmt de än älskade ende sonen, hyste de dock för honom en underlig känsla, som hade en hemlig likhet med en viss respekt. Fadern skulle hellre velat göra hvilken menniska som helst missnöjd, än framkalla ett moln, om än så lätt, på Connys panna, ty denne hade ett sätt att tiga med *sitt* missnöje, hvilket innefattade en smula retsamhet, som meddelade sig åt faderns nerver. Och de der attraktionerna blefvo icke alls behagliga på någondera sidan. Beträffande modern, så skulle hon känt sig alldeles tröstlös, om hennes son en enda gång visat henne en mulen blick. Hon tillbad honom, och han älskade både fadern och henne långt djupare, än de förstodo, och så högt skattade han åt det bud, som bjuder oss hedra fader och moder, att han ansåg såsom deras fulla rättighet att på förhand få bedöma den qvinna, som måhända skulle blifva hans val.

Man kan derför lita på, att baron Sigesmund, i trots af de små sarkasmer, han tillåtit sig under sin tête-à-tête med hustrun, kände sig särdeles smickrad af inbjudningen till Kroneby. Han var villig att godkänna hvilket val, som kunde vinna sonens eget bifall, så angelägen var han, att det en gång måtte blifva slut på den unge mannens sökande och farhågor; ty om

det också icke vid de senare fäste sig den smula löjlighet, som friherrinnans program meddelat, så var i alla fall händelsen den, att snart åtta år behöfts för att finna den blifvande gemålen. Men redan långt före våren 1862, då dessa händelser inträffade, hade bland unga fruntimmer visat sig ett så öfvervägande begär åt lyxen, toaletten och nöjenas alla flärdfulla grenar, att en försigtig och framför allt allvarligt tänkande man, som betraktade äktenskapet från dess högtidligaste och vigtigaste sida, måste känna sig rädd för att begå ett misstag, hvilket sedan blefve ohjelpligt. Dessutom kan det vara skäl att vid början erkänna, det vår hjeltes sinne var mycket böjdt att misstro *alla* egna intryck.

För att nu nämna några ord om Connys yttre menniska, så var hans utseende, ehuru verkligen vackrare än det någonsin för en man behöfde vara, dock af ringa betydenhet emot det ojemförliga uttryck af själskraft och koncentrerad, oåtkomlig viljeförmåga, som icke blott hvilade öfver det hela, utan var liksom präglad på hvarje särskildt drag. I synnerhet visade den djupa blicken i hans stora, mörkbruna ögon dessa egenskaper. Och då de genomträngande fäste sig på någon, föreföll det, som om han kunde läsa hvarje tanke hos den han betraktade. Hans långa, smärta gestalt var mjuk i rörelserna, men med någonting drömmande i sjelfva sättet att gå, hvilket visade en benägenhet åt icke distraktion, men grubbleri.

En annan son än Conny skulle naturligtvis stält till stor öfverraskning vid kaffe-frukosten, men han utfärdade intet förbud med afseende på sin hemkomst, utan undanbad sig endast allt fjesk, som kunde störa hans föräldrar.

Han hade rest under natten, för att vara hemma i tid, och så snart han hvilat sig en timme och klädt om sig, gick han uppför trapporna till den öfre våningen och klappade på dörren till det gamla äkta parets yttre rum.

De stodo just färdiga att gå ned, och efter ett par varma omfamningar i förbigående jemte några vänliga ursäkter från sonens sida, bjöd han sin mor armen, hvarefter de snart alla tre samlades kring kaffebordet, hvilket hade plats framför glasdörrarne, som från salen gingo ut till trädgården, der några rosor redan nu, i början af juni, genom tidig solhetta spridde en härlig doft.

»Vet du, min käre son, att det var en alldeles förträfflig idé af dig att bjuda oss hit ned att bese dina anläggningar och förbättringar på det mig så innerligt kära, lilla Kroneby. Vi gjorde en vidlyftig promenad i går eftermiddag, din mor och jag, och voro förtjusta åt allt. Särdeles är den der nya, breda, skuggrika stigen behaglig, som slingrar och kröker sig ned mot stranden.»

Naturligtvis var baron Sigesmund en allt för finbildad man, att låtsa om någon vidare afsigt med resan.

»Ack, ja, min Conny,» inföll modern, »vi voro under denna färd så lyckliga, din far och jag, och, icke sant, dyre son, du älskar ju detta ställe?»

»Ja, det kan jag försäkra mamma att jag gör af hela mitt hjerta. Antingen det kommer af den kärlek, jag hyste för morfar, eller af den vårliga ungdom, som hvilar öfver Kroneby och den pappa och mamma troligen sjelfva qvarlemnat, allt nog, jag trifves här nästan *mer* än väl.»

»Du skall då, min egen Conny, med tillfredsställelse mottaga de här papperen — eganderättshandlingarne till Kroneby. Din far och jag hafva förestält oss, att du skulle känna dig ännu mera fri och lycklig

af att stå på din *egen* mark.» Hon sköt en bundt papper från sitt kuvert till sonens, och en varmare lycksalighet än den, som utstrålade från hennes vackra ögon, hade man svårt att få se.

Det låg icke alls i Connys natur att visa svallsjö i känslorna, men nu var det icke svårt att finna, att han upprördes af de allra gladaste. Öfverraskningen hade dessutom kommit så *enkelt*, så utan all beräkning på slående effekt, att den redan derför vann hela hans tacksamhet, en tacksamhet så mycket verkligare, som han just vid denna tidpunkt synnerligen önskat att hafva fullt fria händer i allt hvad han på stället ville göra.

Till följd häraf låg det ett det vackraste uttryck både på hans ansigte och i hans röst, då han, nästan med häftighet, reste sig, sköt undan stolen och skyndade att räcka ena handen åt modern och den andra åt fadern. Den förras besvarande hand kysste han med vördnadsfull kärlek, den senares skakade han med denna betecknande kraft, som män emellan uttrycker alla grader af intryck.

»Jag har aldrig,» sade han, »känt mig så helt och hållet en lycklig menniska! Min ömma, ädla mor, min dyre far, det är icke sjelfva egendomens åtkomst, som gör bandet oss emellan fastare, det är den *tanke*, som varit gemensam för er båda, att finna eder egen fullkomligaste tillfredsställelse i den, som bereddes eder son.»

Sådana ord af den tystlåtne, till det yttre kalle Conny, uppvärmde i den grad de förtjusta föräldrarne, att man ej mera visste om man åt eller drack, och det var först sedan frukosten blifvit borttagen och man tagit plats i en af trädgårdens behagliga bersåer, som ett lugnt och ordentligt sinnestillstånd inträdde, medan Conny sjelfmant förde talet på sitt möjliga giftermål.

»Det är visst icke den ringaste säkerhet för, att jag kommer till full enhet med mina åsigter vid det här tillfället,» yttrade den unge baronen, under det han, ledigt stödd mot stammen af en björk, afslog den lätta falaskan från den knapt begagnade cigarren, »men den unga damen i fråga förefaller mig hafva åtskilliga vackra egenskaper och torde väl besitta ändå flera.»

»Är hon vacker också?» frågade modern. »Ty naturligtvis fäster du väl *något* afseende vid det yttre?»

»Hon anses för mycket vacker, men i mina ögon är hon ej vackrare än många andra, som jag villigt afstått ifrån.»

»Nå, hvilka lyckliga egenskaper är det, som slagit an på dig?»

»Hennes lugna väsende i första hand. Hon för sig med utmärkt värdighet för att ännu ej räkna nitton år — och denna värdighet är ej studerad framför spegeln, den härleder sig tydligt från inre sjelfaktning. Hon eger goda studier, ett godt omdöme, mycken fasthet i sina idéer och lägger aldrig an på att blifva bemärkt. Allt slags lek och yrhet, som unga flickor låta gälla som liflighet i sinnet, är fjerran från henne. Hon har varit uppfostrad af en gudfruktig mor, det märkes klart af hennes ädla grundsatser ... I öfrigt är hon mild, intelligent och artig, men mycket tillbakadragen.»

»Har hon allt det der att bjuda på, så fattas ingenting annat, än att du skall vara tillräckligt kär i henne,» inföll fadern, »ty jag sätter ej i fråga, att hon är af ett passande stånd.»

»För att svara på det sista antagandet, så nämner jag, att hon, liksom min ädla mor, är dotter af en pensionerad kapten — jag minnes ej vid hvilket regemente —, men hon har icke att medföra och skänka sin son, om hon skulle få någon, en sådan här härlig, liten egendom. Hvad nu beträffar pappas förutsättning

om kärleken, så är det en sak, som jag icke anser fullt nödvändig, och som jag, i fall den infunne sig i obehörig tid, skulle söka hålla tillbaka.»

»Då innehar du en konst, som minsann ej är allom gifven,» sade baron Sigesmund skrattande, »och bra roligt skulle det vara att få veta, hvilken tid, som är den obehöriga.»

»Det är *den,*» svarade Conny, bortkastande sin cigarr, »som föregår beslutet att söka vinna det önskade syftet. Men låt mig nu få nämna, hvilket utmärkt lyckligt tillfälle som erbjuder sig för mina kära föräldrar, att se och bedöma hennes väsende, utan att någon, hvarken hon sjelf eller andra, anar det ringaste.»

»Det gläder mig mycket,» förklarade friherrinnan, »ty jag har sannerligen fruktat, att detta ej kunde ske så naturligt, som önskligt vore.»

»Jo, hör, här har vid flera sockenstämmor ifrigt diskuterats om ett nytt skolhus med plats åt en lärare för en högre klass, ty hvad som inhemtas i den närvarande folkskolan är för eleverna af icke stort gagn. Saken var redan under full diskussion, innan jag i mars kom ned. Och bland dem, som högst visade sitt intresse, var fröken Hermine von Stein, som, efter sina föräldrars död, sedan halftannat år vistats i prosten Dannerstedts familj. Prostinnan var hennes mors syster, och hon är i detta respektabla hus ansedd som den käraste dotter. Så fort jag blef bekant i prestgården — jag hade ej varit här sedan Dannerstedt förlidet år tillträdde pastoratet — blef skolhusets framgång med tillökning af den högre klassen ett stående samtalsämne mellan den unga damen och mig. Hon är så varm för det nyttigas framgång, och detta, ehuru hon alldeles icke är någon reformälskande, modern pånyttföderska af alla slags möjliga och omöjliga teorier. Hennes karaktär tyckes innefatta allting *lagom,* och under de

samspråk, vi haft, och de hafva varit många, har en liten förtrolighet småningom uppstått, utan att hvarken hennes slägtingar eller andra antaga ett särskildt intresse hos mig. Har fröken Hermine sjelf haft en aflägsen aning derom, så är hon en af dessa qvinnor, hvilka aldrig anse sig böra veta något, det der möjligen stöter grannlagenheten . . .»

»Allt detta är mycket klart,» medgaf modern, »men ännu skymtar jag ej det passande tillfälle, du talade om.»

»I fall mamma gifver mig tid att tala till slut,» sade Conny, något upplifvad af framställningen och de angenäma minnen, som dermed förbundo sig, »så skola vi strax vara der. Redan innan min ankomst hade den för sådana tillfällen vanliga fruntimmersförsäljningen af handarbeten egt rum, så den slippa vi lyckligtvis, men i morgon skola två eller tre unga flickor taga emot den för skolbyggnaden anslagna kollekten utanför kyrkdörrarne, och hon är en af dem. Detta tillfälle vill jag så mycket mindre låta gå oss ur händerna, som far och mor, i egenskap af Kronebys patronage, borde med särskildt intresse omfatta en angelägenhet af denna vigt för pastoratets uppväxande generation — och, icke sant, fröken Hermines kollekt skall bli betydlig?»

»Ja,» svarade gamle baronen med innerlig godlynthet, »icke kan jag påstå, att jag utrustade mig med någon ovanligt stor reskassa, men nog tror jag, att för det dubbla goda ändamålet jag kan söka fram en hundrariksdalerssedel.

»Eller *två*.»

»Så du tager till, kære son! Jag är säker på, att din mor icke ger min frikostighet efter, eller huru, Louise?»

»Jag skall hjelpa dig att genomsöka plånboken, min vän, ty du har säkert låtit din närsynthet förleda

dig att se miste på innehållet. Mannen bör aldrig låta i något öfverträffa sig af hustrun, och när det nu är sista gången, vi här visa oss i egenskap af patronage, så kunna vi ej gifva mindre än två hundra riksdaler hvardera.»

»Nå, får väl gå då! Men hvad gifver den nye egaren?»

»Min hastiga resa in till staden föranleddes just af den frågan. Jag har bestält hela det lösa innanredet för skolsalarne. Och handtverkarnes förbindelse att hafva allt färdigt till nyåret blir *min* gåfva.»

»Förträffligt, vi afvakta med längtan morgondagen. Emellertid skola vi i dag bese ditt landtbruk.»

4.

Kollekten för folkskolan.

Det var en gudomligt härlig söndagsmorgon, som strålade öfver denna fläck af jorden, och en majestätiskt skön harmoni låg också mellan den klara, blåa himmelen och de friska, af daggperlor skimrande, gröna fälten, der konvaljerna, uppväckta från sin sömn af fåglarnes qvittrande lofsånger, började resa sina små hufvuden och utsprida sin doft, som fyllde luften med vällukter.

Ett fönster stod öppet i nedra våningen, huru tidigt det än var, och genom detta fönster inströmmade icke blott det klara, varma solskenet och den ljufva parfymen

från syren- och jasminhäckarne, utan den lifliga hymnen af luftens sångare bars på tonernas vingar in i det rum, som fönstret tillhörde, och besvarades der inifrån af diverse andra röster, tillhörande en liten koloni af kanariefåglar.

Ingenting af detta morgonlif, så poetiskt och upplyftande, gick förloradt för den ensamme invånaren der inne. Det väckte honom, der han satt framför sitt arbetsbord, fördjupad i läsningen af den heligaste af all verldens böcker, och han tillslöt den för att lyssna till Guds egna hviskningar i naturen, och dessa hviskningar ljödo sakta igenom alla de särskildta elementen, som just nu talade till hans sinnen. Men hvarom hviskade naturens mäktiga ande? Kanhända derom, att det var tid att låta det egna, envisa väldet öfver alla själens och sinnenas menskliga intryck få böja sig för den rättvisa frihet, de begärde, från det slafviska tyranni, under hvilket de nästan till förstening hållits i tygeln.

Vare sig nu, att den unge mannen kände en vanmakt vid att längre motstå den mäktiga rösten eller att han redan förut börjat inse, att menniskan aldrig kan blifva tillfredsställd genom huru många segrar som helst, hvilka hennes stolta viljekraft vinner på bekostnad af hjertats behof, nog af, det var måhända första gången i hans lif, som han icke omildt qväfde den glädjespritting, hvilken kom hjertat att skynda på sina slag, då han lossade tvångsbanden, och det bästa på denna morgon var, att till och med hans ansigte fick en härlig reflex af det, som han med ett slags blyghet kände inom sig.

Hans isiga uppfattning af den stora lifsfrågan smälte. — Solen, blomdoftet och fågelsången, allt träffade i dag hans vaknade sinnen. Han bad om kärlekens lycka. Han hade läst Pauli beskrifning på dess art.

Då vagnen från Kroneby stannade vid kyrkogårdsporten låg redan det lilla, vackra templets högtidsfrid utbredd öfver hela omgifningen. Folket hade gått in och tonerna från den första psalmsången, blandade med orgelns fylliga ljud, hördes långt ifrån.

»Huru ledsamt, att vi komma så sent,» sade friherrinnan Louise, seende från mannen till sonen. »Det är visst mitt fel.»

»Jo jo, men,» förklarade baron Sigesmund leende, »det tror jag ej vi behöfva disputera om... Men i alla fall kan du trösta dig dermed, att ingen misstänker *oss* för det ömkliga begäret att vilja väcka uppseende eller huru, Conny?»

»Visst icke,» svarade sonen med ett påtagligt uttryck af tankspriddhet — något honom så olikt, att modern, som hela morgonen märkt detta, med forskande undran lät blicken ofta hvila på honom, utan att han gaf akt derpå. Conny lefde och drömde ännu i morgonens mystiska tillstånd... Han var liksom bortkommen, sedan han i sin lugna, väl reglerade själ insläppt ett så vidlyftigt sällskap af nya bekantskaper, både i afseende på känslor och tankar.

Man gick sakta upp för den breda gången, der, nära altaret, den bänk var belägen, som tillhörde Kroneby... »Jag går in i sakristian så länge,» hviskade Conny till modern, »ett par personer vänta der på mig.»

Altartjensten började. Men huru det än förhöll sig med det möte, den unge baronen omnämt, så trodde ej friherrinnan derpå. Hon observerade tvärtom, att han stod i den halföppna dörren, med ögonen nästan oupphörligt riktade åt orgelläktaren.

Då psalmsången åter började, sade helt sakta gamle baronen, hvilken riktat sina ögon, förstärkta med glasögon, åt alla möjliga håll: »Jag är ej i stånd att upptäcka den der skönheten, som vi sågo i förgår; det

var troligen någon resande dam, eller kan du finna henne?»

»Nej... Men så utmärkt bra orgeln spelas, den har ett mycket vackert ljud. Jag ångrar icke de kostnader, med hvilka vi fingo deltaga i inköpet... Se så... nu är det slut. Det är då prosten, som predikar — en ganska hygglig och värdig man.»

Conny återsågs icke förr än efter predikans och den öfriga gudstjenstens slut... Då ledsagade han föräldrarne, hvilkas intresse och nyfikenhet det är lätt att fatta, ut till planen framför kyrkan, der tvenne unga flickor, i hvita klädningar och blåklintskransar, stodo vid hvar sitt bäcken och nego så nätt för hvarje sedel.

»Min käre son, kan det vara någon af *dessa* unga damer?» frågade friherrinnan med en ton, som smakade af djup förundran.

»Nej, visst icke! Fröken Stein har i dag, liksom åtskilliga gånger förut, vikarierat för den stackars sjuklige organisten. Hon har ej ännu hunnit ned från läktaren. I alla fall måste gåfvorna delas. Det går ej an att lemna allt åt henne. Se nu, der kommer hon,» och för första gången märkte både far och mor, att Connys blod *kunde* spela ett lika förrädiskt spel, som mången annans.

Emellertid hade kyrkvaktaren skjutit fram en reserverad stol och satt i ordning ett tredje kärl för den tredje insamlerskan, som också genast infann sig. Med allra största tillfredsställelse fann det äkta paret, att de nu hade framför sig den utmärkta uppenbarelse, hvilken de förut beundrat som ryttarinna, och som varit så mild mot den fattiga qvinnan, så likgiltig för de unga studenterna; och komme icke också dessa nu i hack och häl efter henne, ställande sig som hedersvakter på föga afstånd ifrån hennes plats! Något sådant var nästan

äfven behöfligt, ty en uppsjö af kyrkgäster samlades omkring den nya kollektinsamlerskan.

»Men hon är ju en lysande skönhet,» mumlade gamle baronen, »hvilka ögon, hvilka ögon, mörkblåa som himmelen, tindrande som stjernor! Och en så enkel smak i hennes klädsel! *Hon* bär också en hvit klädning, men då de andra linhåriga, rödkindade tärnorna se ut, som om de väl skulle förmå hjelpa kyrktakets bastanta keruber att blåsa i basunen i åratal, så synes denna ädla och distinguerade flicka, i sin svarta spetsslöja öfver det ljusbruna håret och med den enda hvita törnrosen, såsom en verklig *dam*. Hon är superb!»

»Hvad säger mamma?» hviskade Conny med kort röst.

»Vi beundrade henne redan i förgår, då hon red förbi den nya gångstigen, men vi förtego detta, tills vi fingo se, om det kunde vara hon. Jag trodde det ej, emedan du är så okänslig för skönhet.»

Conny kände det som en stor lycka, att modern trodde så. För egen del blef han dock, ju längre han betraktade den förtjusande, graciösa varelsen, allt mera öfvertygad, att känslolöshetens tid för alltid nedsjunkit i det förflutna. Men ju mera han härom öfvertygade sig, desto mera kände han sig besvärad af det stundande ögonblicket, då han måste träda henne under ögonen. Detta ögonblick var emellertid nu oundvikligt... Och det var nästan lika oundvikligt, att hon i aningen skulle genomskåda honom.

Baronen och hans fru hade redan uppfyllt sin pligt mot de bekransade tärnorna, som, häpna af förtjusning öfver en så frikostig skörd, knapt hade tid att observera riksdalrarne, åtminstone med den aktning, dessa gula lappar förut fått emottaga. De skulle ju nödvändigt observera, om det gafs mera åt den ena än åt den andra, om gamle baron komplimenterade den ena mer

än den andra, och om slutligen friherrinnans toalett var den allra modernaste. Underligt nog, reflekterade dessa omtänksamma ungmör minst öfver baron Conny. Han var alltid så tystlåten, så kall, trög och nästan tråkig, att studenterna och äfven andra herrar voro långt att föredraga. Emellertid blef nu händelsen den, att då han lade en femtioriksdaler på hvars och ens hög, man icke kunde underlåta att finna honom oändligt »*gentil*», och detta omdöme växte ut till något ändå högre i förtjenstväg, då de kära barnen med sina goda ögon tydligen märkte, att han ej gaf fröken Stein det ringaste penningebidrag, utan endast helt stelt lemnade henne ett groft, hopviket papper, icke så lagdt, att det kunde gömma penningar. Och *sådana* gömde väl ingen heller.

Och nog var det en sanning, att Conny syntes stel, ja, så stel, som om han varit omgifven af och medfört de isande vindarne från nordpolen. All morgonens sol och glöd hade rymt bort, under det han sett på, huru älskvärdt, artigt och mildt hon besvarat några ord af föräldrarne.

»Får jag besvära fröken, att lemna det här obetydliga papperet i den blifvande bestyrelsens vård?»

Se der allt, hvad han sade, och han syntes knapt gifva akt på den fina färgskiftning, som uppsteg på hennes kind, då hon endast böjde sitt hufvud och genast sysselsatte sig med de nästkommande, för hvilka det vankades både ord och småleenden. Så fort hon fick en sekunds ledighet, vinkade hon till sig en af studenterna, som hon räckte det nyss mottagna papperet.

Under tiden hade prosten uppsökt och presenterat sig för baron Sigesmund von Z. och hans hustru, och en lämplig konversation af det slaget, som kan ega rum på kyrkbacken, utspann sig nu, tills en ödmjuk anhållan framställdes, »om ej herrskapet ville göra prost-

gården den äran, att der intaga middag» — prostgården låg närmare, än Kroneby.

Det äkta paret antog förslaget, sedan prosten försäkrat, att det långt ifrån att blifva ett besvär för hans hustru, som var hemma, skulle blifva det största nöje... Men till gemensam ledsnad ursäktade sig Conny genom göromål.

Han följde ej med.

5.

Huru olika samma sak kan uppfattas.

Emot sjutiden på aftonen gick baron Conny att möta sina föräldrar.

Men det var det minsta af hvad han företagit, sedan han på kyrkbacken skildes ifrån dem. Han hade under de långa mellantimmarnes tröga lopp haft ett helt annat möte. Det var ett möte mellan gårdagens ännu säkre, sjelfständige och sjelfmyndige Conny och *den* Conny, som från denna morgons soluppgång befunnit sig i ett läge, så främmande, att det var honom lika omöjligt att fatta, huru han inkommit deri, som huru han skulle komma derur och ändå bibehålla sitt forna lugn.

Det hade ju varit hans egen önskan, att föräldrarne måtte komma ned och sjelfva se den, visst icke utvalda, men ifrågasatta. Och hvad hade följden häraf blifvit? Jo, just den oväntade, att medan han för dem aflade

sin redogörelse, han började erfara ett slags dubbelspel inom sin egen själ. Han ville nämligen icke gå ifrån sitt gamla program, men han *kände*, att han tänkte ett och annat mycket olika med det, läpparne talade, och det kom till och med för honom, att han begått ett stort fel i detta nedreqvirerande af föräldrarne. Först och främst derför, att deras närvaro bestämdt skulle hejda hans bemödanden, genom tvånget att se sig ett mål för deras uppmärksamhet, och sedan derför, att det under hela den oroliga natten till söndagen föreföll honom, att det var en, om än hemlig, så i alla fall sannskyldig förolämpning mot den obeskrifligt grannlaga unga qvinnan, att så der låta andra bedöma en ställning, hvilken hon måhända sjelf torde förkasta.

Denna sista fruktan, som förut icke framstält sig, verkade lik en gnista i krut. Och gnistan hade redan exploderat i hans hjerta, då han började att läsa Pauli utläggning till Korintierna om kärlekens pris och art: »Kärleken uppblåses icke, han skickar sig icke ohöfviskt, han söker icke sitt, han tänker intet argt.» Men var det ej just allt detta, som kommit hans kärlek till last? Ty nu begrep han, att det *var* kärlek, och när då hela den härliga morgonhymnen, när solen, vinden, fåglarne, blommorna och Guds egen ande i naturen hviskade om allt skönt, veta vi ju, att han böjde sig för de hemliga makterna.

Emellertid lågo föräldrarnes forskande blickar som en tyngd på hans sinne, och det skulle för honom nu varit den allra omöjligaste sak att resa med dem till prostgården och under deras beskydd börja ett slags systematisk, motbjudande belägring, för att vinna en hustru.

»O, huru löjlig jag varit, huru enfaldig, huru rent af dumt jag betett mig!» bekände han för sig sjelf...

»Huru nu på ett passande och godt sätt kunna återhemsända de kära, gamla själarne? Det är frågan!»

Och det var denna fråga, han vridit och vändt på minst tjugo olika vis, utan att ännu hafva hittat någon lösning, då han gick för att möta dem. Och han ryste redan genom hela sin varelse, då han tänkte på, huru de, i tanke på att behaga honom, skulle börja långa beskrifningar öfver *henne* och allt, hvad som förefallit. Det blefve utan tvifvel för honom att ligga på sträckbänk, men konsten blefve att kunna ligga der, utan att uppgifva något missljudande utrop. Och så otacksam var han, att han kände sig förvissad, att hela hans stelhet eller, bättre sagdt, tafatthet, då han öfverlemnade papperen, kom från de honom följande ögonen. Återstod blott en enda tröst. Hon hade rodnat och icke svarat genom annat än en böjning på hufvudet. Det kunde vara af missnöje, men det kunde äfven vara af någon inre oförmåga att tala just då. Nog af, en sådan förlägenhet hade hon aldrig tillförene visat. Skulle hon läst något i hans ansigte om det *nya?*

När skulle han få svar på dessa frågor?

Baron Conny fick göra en lång promenad, innan han mötte de återvändande, och detta inträffade just som gamle herrn yttrade till sin gemål:

»Min älskade Louise, Gud vet, att hela den här trakten är mig mycket dyrbar, men sedan nu det mål, för hvilket vi kommit hit, till såväl vår egen, som vår käre sons tillfredsställelse, är uträttadt, så skulle det endast blifva långtrådigt att följa hans stillastående roman. Hit komma tidningarne dessutom icke förr än

hela verlden känner dem, och mitt galleri, som skulle ordnas... Och våra slägtingar, presidentens, som skulle kunna komma när som helst! Jag försäkrar dig, min söta Louise, att det är din pligt som ömsint och klok hustru, att uppfinna något passande sätt att komma härifrån. Sigesberg behöfver sin gamle herre och, rent ut sagdt, jag behöfver Sigesberg, som blott ligger fyra mil från Stockholm, centralstationen för allmänna intressena.»

»Hvad du säger, min vän, förklarar jag vara ganska klokt! I fall jag ej tager allt för mycket fel, är Conny långt mera betagen och fängslad, än han tror, och i sådant fall är bäst, att han handlar efter de ingifvelser han får. Vore vi qvar, kunde han ej lemna oss ensamma när som helst.»

»Skönt, skönt, min kloka maka!... Och se, der kommer han... Jag gör en anmärkning, som jag hittills, kanske af högmod, hållit på. Jag är icke säker, så ståtlig man han än är, att hon besvarar hans tycke. Hon betedde sig så frimodigt!»

»Du har åter rätt. Vid kollektinsamlingen rodnade hon visserligen, då han närmade sig, men hemma i prostgården fans icke ett doft af förlägenhet, hur jag än språkade. Måtte vi emellertid bedraga oss, ty en vackrare och förståndigare sonhustru kunde vi ej få.»

»Det är sant, hon för sig också charmant och skulle just enkom passa för Sigesberg.»

Till följd af dessa ömsesidiga betraktelser rådde en smula tvång i början sedan Conny stigit upp i vagnen. Man talade om prosten och prostinnan, om studenterna, deras söner, hvilka säkert båda voro betagna i sin sköna kusin, »som ändå,» tillade gamle baronen leende, »icke tycktes behandla dem annorlunda än som skolgossar... Och då det är erkändt, att vackra historier aldrig äro långa, så säger jag, att hvad jag hviskade

till dig på kyrkbacken, bekräftar jag nu, sedan jag sett den intagande varelsen på nära håll.»

»Och jag instämmer,» inföll modern. »Hon är icke alls blyg, men ändå så behagligt tillbakadragen, att man frestas tro att det, som slår andra unga qvinnor i ögonen, föga kommer att inverka på henne. Den man, hon hedrar med sitt tycke, kan lita på att han har sig sjelf att tacka derför. Och nu röstar jag för, att vi nedlägga ämnet tills Conny får något att berätta oss, *i fall* han beslutar sig.»

»Väl taladt, dyra moder... Se här har jag några bref till pappa.»

»Ah, det var bra... Låt se... Kära Louise lilla, här hafva vi ett bref på retur från presidenten. De komma, hela familjen, om åtta dagar. Och du, som ännu icke har de nyreparerade gästrummen i ordning... Min bäste Conny, min själ får du icke ursäkta oss, att vi måste packa in i morgon... Jag vill ej stöta mig med min svåger och syster mer än som så ofta förut skett, då deras vinkar om din blindhet för din kusin Amalias lysande egenskaper skapat mig alla slags förlägenheter — eller kanske du följer med hem och reparerar din hårdhet?»

»Det aktar jag mig nog för,» svarade Conny skrattande. »Pappa och mamma måste göra mig längre visit härnäst. Och under hösten kommer jag till mitt gamla hem. Jag påskyndar ingenting.»

6.

Huru det bar till, att ödet blef påskyndadt.

Tre dagar hade förflutit sedan föräldrarnes afresa, men under dessa tre dagar hade den nye herrn till Kroneby ej hunnit längre än till en, minst två gånger i timmen uttalad, välsignelse öfver den fördel, hans onkels, presidentens bref medförde. Och ändå plågade det honom så mycket att veta, det lilla kusin Amalia, som så länge utlagt de allra små finaste krokar, för att fånga arftagaren till Sigesberg, förgäfves skulle blicka efter honom, att han, liksom till en penitens för ett ouppsåtligt brott, fördröjde den efterlängtade resan till prostgården. Detta var åtminstone hans egen tro för hvar gång han passerade stallet, utan att gifva befallning om förspänning ... Han reflekterade ej öfver den misstrogna oro, som i sjelfva verket höll honom tillbaka och i hvilken hans intagande lilla kusin hade föga del.

Fjerde dagen på eftermiddagen hade han varit utåt ett af de aflägsnaste torpen, för att se till innehafvaren, som råkat skada sin fot. Och ehuru Conny visserligen icke bland småbarnen i allmänhet var en sådan favorit, som »gamle balon,» så voro torpareafkomlingarne på Kroneby ändå ganska förnöjda, när han, liksom nu, kom utrustad med en laddning pepparnötter i fickorna på den hvita linnerocken. Hvad beträffade mannen och hustrun, så förstodo de mycket väl, att en samvetsgrannare och redbarare husbonde ej kunde finnas, fast han mycket litet pratade om de förbättringar, han hade i sinnet.

Denna eftermiddag hade emellertid hans hjerta och lynne blifvit betydligt uppmjukade, då han genom fönstret händelsevis såg, med hvilken uppriktig ömhet den unga hustrun låg på knä och lade varma grötar om mannens fot, och hörde *denne* så hjertligt säga: »Nej, snälla Anna Lena, det går då aldrig an, att du mödar ut dig i sådan belägenhet du är, jag behöfver inte att du skiftar så ofta.»

Då baron så kom in i den snygga stugan, satte han sig ned med tillfredsställelse, skickade ut pepparnötterna till barnen, uppdrog ur en annan ficka liniment, som han fått från staden, och erbjöd unga mor att låta en af pigorna komma ned och hjelpa henne. Då han härtill lade en liten penninggåfva, fick han njuta af så vackra och uppriktiga tacksamhetsbetygelser, att han i den allra bästa möjliga sinnesstämning begaf sig på hemvägen, tänkande på hur vackert äfven det enklaste husliga lif kunde vara.

Utan att vidare tänka öfver hvarthän han ställde sina steg, kom Conny från skogsstigen ned på landsvägen och gick i så djupa funderingar, att han först återkallades till besinning, när en mötande person vid sidan om honom kastade sin lätta och smidiga skuggbild öfver vägen.

Huru han då ryckte till, huru hastigt han afryckte den runda halmhatten och huru lika hastigt han utsträckte sin hand! Det fans nu ej någon, som bevakade honom, hvarken föräldrarnes ögon, afundsjuka kollektinsamlerskors afundsjuka blickar eller en hel kyrkbacke med menniskor. Gud må veta, att han i detta ögonblick erfor en nästan svindlande tacksamhet mot det öde, som fört honom hit och hvarför han ensamt

hade att tacka det intresse, som så länge qvarhållit honom i torpet.

»Jag skall stå fadder till det barn, som den unga hustrun väntar, och jag skall draga god försorg om det.» *Så* vacker var hans tanke, men han kunde naturligtvis ej meddela den åt henne, som han haft den lyckan att, i sanning à propos, få träffa.

»Bästa fröken Hermine, jag erfar en obeskriflig glädje öfver detta möte, som ger mig tillfälle att förklara, det jag varit mycket missnöjd med mig sjelf, derför att jag i edra händer dristade lägga den der kommissionen. Men ni ser trött ut. Ack, jag ber, sitt och hvila en liten stund på den der vänliga gräsbacken vid vägen! Den är alldeles danad till en soffa åt er.»

Aldrig i sitt lif hade Conny tilltalat någon qvinna i denna ton af öppenhjertig förtjusning.

Den sköna, unga flickan satte sig helt enkelt. Hon var verkligen trött och hade ernat att hvila vid denna skogsbacke. Det låg öfver hennes fina anletsdrag ett större allvar än vanligt, ett slags drömmeri, icke något ömt, svärmiskt, utan kanske snarare en disposition åt det melankoliska området. Och ingenting kunde vara mera fritt från behagsjuka än hennes hållning, när hon med en åtbörd, så värdig, att den blott kunde anstå en qvinna, omgifven af en sådan renhetsatmosfer, inbjöd Conny att taga plats vid hennes sida under den skuggifvande trädgruppen.

»Vet herr baron,» svarade hon, »att jag också önskat träffa er, för att få tillfälle att å församlingens vägnar tacka för den så stora och värdefulla gåfvan, hvilken kommer att betydligt påskynda vår affär ... Jag var under insamlingen så förströdd, att jag med säkerhet fruktar, att herr baron icke fick ett enda ord till tack ... Förlåt mig för all del!»

»Förlåta er! Det finnes få saker jag icke skulle förlåta fröken. Men hvad beträffar denna, så var jag nöjd med, att just så blifva affärdad. Det bevisade mig, att fröken Hermine behandlade mig som en vän.»

»Det var en fullt riktig slutsats,» svarade hon, i det hon uppknöt banden på sin hatt och lade den bredvid sig i gräset, så att de lätta vindflägtarne fritt kunde spela genom den glänsande massan af hennes ljusbruna hårlockar. »Allt sedan vi blefvo bekanta, hafva vi haft så många gemensamma intressen för det allmännas bästa inom vår krets, att vi aldrig kunde undgå att blifva vänner.»

»Det bör ni vara öfvertygad om, att jag uppskattar som en stor lycka, men... ej som den *största,*» tillade han sakta.

»Nej, naturligtvis icke! Huru mycket en person än intresserar sig för sociala, här egentligen kommunala angelägenheter, och hvilka sympatier för lika tänkande personer derigenom än kunna uppstå, så få dessa intressen icke inkräkta för stor del af dens tid, som, i likhet med herr baronen, har framför sig ej mindre än tre banor.»

»*Tre* banor! Hvilka då?»

»Författarens, landtbrukarens och — om jag får vara nog djerf att säga det — medborgarens inom det stora gebitet som kallas *staten,* till hvilken, efter hvad jag tror, mången får anse sig hafva en skuld, allt efter sin samhällsställning, att inbetala, oafsedt särskilda verksamhetsgrenar, politiska sympatier och tendenser.»

»Hvad ni nu uttrycker, är en ganska beundransvärd variation på det tema, min far så ofta uttryckt för mig och som jag också en dag ernar sätta i verket. Dessutom antager jag, att jag icke hittills förspillt min tid,» tillade han med en ton, påtagligt något harmsen öfver den vändning, hon uppsåtligen gifvit samtalet.

»Jag är ledsen,» svarade hon med afväpnande mildhet, »att hafva väckt ert missnöje. Ni har likväl sjelf vant mig vid att fritt få yttra mina tankar.»

»Det är icke fråga derom. Jag hör alltid gerna edra tankar. Men ni begagnade er nu af en bland dessa bakvägar, som en qvinna med er karaktär borde förakta. Eller säg, ansåg ni er verkligen svara på mina ord? Jag sade, att jag uppskattade er vänskap som en stor lycka, men ej som den största.»

Hermines blick mötte hans med ett öppet, men sorgset uttryck. Hennes kind bleknade och en lätt darrning röjdes i den hand, som mekaniskt drog några grässtrån mellan de fina fingrarne.

»Behöfva vi,» yttrade hon med ännu ett försök till undflykt, »så noga nagelfara hvarje ord? Lyckan är ju ett så relativt begrepp. Och det kan vara möjligt att misstaga sig derpå.»

»Det kan vara möjligt att blifva besviken på lyckan, men att misstaga sig på hurudan man önskar den, är ej möjligt. Får jag säga er, huru min gestaltar sig?»

»Ack nej, säg ingenting derom! ... Det är icke mig ni bör gifva ett sådant förtroende. Jag har just läst i en af edra egna af mig så mycket värderade filosofiska uppsatser dessa ord: 'Må hvarje menniska, då hon står framför en vigtig princip, som kan tvåfaldigt tydas, besinna sig minst två gånger förr än hon slår in på den väg, som torde medföra disharmoni i hennes lif'.»

»O, jag finner nu, att ni bortvisar den bönfallande, till och med innan bönen nått edra öron! ... Jag hade icke tänkt att så snart, innan ni ännu bättre kände mig, uttala de ord, ni försmår att höra, men jag kände mig så upprymd af en inre glädje då jag mötte er, att jag lät hjertat ila ifrån besinningen. Är jag er *så* likgiltig, att ni icke vill lära er att förstå mig?»

»Bästa eller åtminstone redligaste svar jag kan gifva er, då ni ovilkorligt tvingar mig att svara, är detta: Jag eger ej rättighet att afhöra ett sådant tal, som ni ställer till mig, ty... jag är förlofvad.»

»Store Gud — och ni bär ej ring, som hvarje qvinna bör bära under sådana omständigheter? *Ni* hemligt förlofvad — utan edra slägtingars vetskap? Jag tror det ej!»

Nu började Hermines kinder blossa, och hennes själfulla ögon, mörka som himmelens mörkaste blågråa färgton, antogo ett uttryck af sårad värdighet. »I fall,» svarade hon, »det funnes en man, som kunde anklaga mig för att hafva gifvit ringaste uppmuntran, så skulle han hafva rätt att begagna så hårda uttryck. Men säg, eger herr baronen en sådan rättighet?»

»Nej, alldeles ingen! Jag har varit en dåre — det är alltsammans. Emellertid anser jag mig icke behöfva återtaga den förundran jag uttryckt öfver, att ni kan vara hemligt förlofvad. Dertill måste finnas ett skäl af vigt.»

Hon tycktes kämpa mellan sin qvinliga stolthet och ett annat behof. Och det blef detta som segrade.

»Jag kan ej just nu bestämma,» sade hon, »om det är den högaktning, jag alltid egnat er karaktär och de ädla sträfvanden i många, många riktningar, som ert skriftställeri röjer, eller om det rätt och slätt är qvinnans sårade känsla, hvilken ej tål att misskännas, som inverkar på mig, kanske är det alltsammans förenadt. Nog af, jag önskar, att det ljus, hvaruti ni hittills sett mig, icke alldeles förmörkas. Vet då, att denna förlofning är *vilkorlig* och att det är den utomordentliga granlagenheten hos den man, till hvilkens hustru jag af våra fäder, snart sagdt från vaggan, varit utsedd, som för *min* skull fordrat detta hemlighållande af en förbindelse, som, då det var min mors sista och inner-

ligaste önskan till hennes sextonåriga dotter, icke skulle svikits af mig.»

»Visste jag ej, att det måste finnas någon orsak! Och orsaken är således den, att mannen, som ni nämner, är för högsinnad att begagna fördelar, hvilka han förstått att er barnsliga ömhet och er hederskänsla, men icke ert hjerta, beviljar?»

»Edra slutsatser skulle icke af mig kunna upptagas, utan att efterskänka något af den värdighet, som jag är mån om. Min trolofvade är äfven en slägting; jag har i denna dubbla egenskap lydt honom, då han bedt mig förtiga en förbindelse, som han, i trots af min mors välsignelse deraf på dödssängen (den var ej fast förut), anser sig behöfva en närmare bekräftelse på, då han erhåller den tjenst, som är honom lofvad. I fall jag, som jag nu tror, haft orätt att under två år ingå på en tystnad, endast afsedd till undvikande af främmandes kommentarier, så vill jag icke längre iakttaga densamma, utan skall jag ännu denna afton meddela saken åt mina härvarande slägtingar.»

»Det anser jag fullkomligt i sin ordning, ty de äro säkert allt för granlaga att bryta emot den persons önskningar, som synes vara så värdig det förtroende, er mor satte till honom och som måhända, då han å nyo gör sin fråga, blir fullt tillfredsställd.»

»Tack, för att ni så vänligt och rättsinnigt bedömer honom! Det talar vackrast för er. Och jag vågar säga, att, då stånd och rikedom frånskiljas, han icke står eder mycket efter i afseende på karaktär och begåfning.»

Hermine undvek med fin, qvinlig takt att uppmärksamma baronens förutsättning.

»Han är naturligtvis ännu ung, så att han kanske ej så snart erhåller den påräknade platsen?»

»Ja, han är ännu ung, men jag har just nyligen fått den underrättelsen att tjensten troligen...» Hon afbröt, tydligen förskräckt öfver hvad hon ernade säga.

Icke kunde Conny hjelpa att hjertat började slå så, att blodet kom i brusande fart. Han hade fått veta allt hvad han vågade begära att få veta, ja, han skulle icke med hvarje sekund allt mera kunnat dyrka denna dyrkansvärda varelse, i fall hon varit mindre förbehållsam. Och för att nu afvända hennes smärtsamma förlägenhet, frågade han, hvart hon egentligen ämnat sig.

»Till postgården,» sade hon, »jag lemnar mina bref ibland i lösväskan. Men nu tager jag det hem och lägger det bland de andras. Och så, herr baron, får jag säga farväl. Var icke sorgsen för hvarken er egen eller min skull! Det blir som Gud vill — och då blir det bäst.»

»Önskar ni, att jag lemnar orten?»

»Derom måste ni sjelf säkrast döma...»

»Jag skall resa,» sade han. Derefter bugade han sig djupt och gick bort.

7.

Hvad som kom i rättan tid.

Åtta dagar, åtta evigheter, hade förflutit sedan Conny för första gången i sitt lif friat i verkligheten — sak samma huru många gånger han förut under sju år uppgjort detta ärende i inbillningen, då intet enda

af dessa frierier i luften hade riktat hans erfarenhet med en korg. Det var först den obevekliga verkligheten förunnad att gifva honom denna lexa, hvilken, underligt nog, vida mindre plågade honom i början, när han ännu stod under inflytelsen af det välde, som Hermines samvetsgranna handlingssätt kastade öfver hennes förklaring, än sedan, ju längre han kom från detta välde, liksom från det hopp, som *då* syntes honom i klara strålar hafva spelat öfver den der »vilkorliga trolofningen».

Hvarje dag gaf emellertid en allt ensidigare riktning åt hans idéer. Hans lifsåskådning blef kall. Fåglarnes sånger, solens glans, luftens behagliga flägtar och blommornas doft förekommo honom icke vidare hafva något att beställa med hans trefnad. Han nedtälde rullgardinerna, inbäddade sig i cigarrmoln och låg orörlig från morgon till afton på soffan i arbetsrummet. Han syntes öfverlemna sig åt en sådan apati, att han knapt kunde besluta sig att draga upp den gröna saffiansdynan, då den halkade undan hans hufvud. Korteligen, den ringaste ansträngning pinade honom.

Skulle det kunna vara sorg, som gestaltade sig på sådant sätt?

Nej, icke helt och hållet en sorg, sådan en förskjuten kärlek alstrar den i ett fullkomligt underkufvadt hjerta, men väl var det en sorg af annat slag: en sådan, som en man af Connys egendomliga, betänksamma och i grund stela, stolta karaktär måste känna djupt... nämligen sorgen öfver, att i förhastande hafva tillåtit sig en handling, som aldrig kunde återköpas, utan ty värr måste förblifva ett outplånligt förödmjukande faktum.

Hvad han nu med sjuklig ånger vred och vände från alla sidor, var den frågan, huruvida han kunnat komma att skaffa sig detta pinande minne, i fall han ej njutit *något* slags uppmuntran. Men så tillfredsstäl-

lande det skulle hafva känts att få slunga en förebråelse mot henne, som tillskyndat honom detta onda, så kunde dock hans redliga sanningskärlek icke framhålla ett enda tillfälle, då han åtnjutit uppmuntran, snarare hade hon — som troligen anade hans känslor långt innan de voro honom sjelf klara — varit mån om att ställa deras förhållande på en grund, der ett enkelt, vänskapligt närmande borde förekomma andra närmanden. Och under sjelfva det olyckliga mötet hade hon bestämdt undvikit honom.

En annan fråga var, om hon icke i alla fall hyste för honom ett underkufvadt tycke. Men detta var visst ingen tröst. Han vågade till och med klandra en sådan svaghet, såsom förolämpande emot den man, som besynnerligt nog icke ville binda henne. För att emellertid *någon* man skulle kunna arrangera åt sig sjelf en så falsk ställning, måste det icke endast varit ädelmodet, som talat, utan försigtigheten, som måhända låtit honom hos den unga qvinnan ana en fallenhet för flygtighet!

Då Conny skapade sig en sådan slutsats, hade han likväl icke kunnat undgå att rodna. Fans någonting, som gjorde denna slutsats till annat än ett lumpet bevis på begäret att lägga hyende under hans misstänksamhet?

Till en slutlig pina förföljdes han af erinringen om den förklaring, hans föräldrar afvaktade. Hvarje afton beslöt han att följande morgon resa till Sigesberg. Men då morgonen kom med tanken på kusin Amalia, till allt det öfriga, öfversteg det hans krafter att blifva ansatt med frågor. Och reste han tvärt utrikes, skulle man misstänka sanningen. Hvad han nu i dubbelt mått ångrade den officiella inbjudningen till besöket på Kroneby! Huru genomtrivialt hade han ej i sitt hög-

modiga lugn tillstält alltsammans! Tänk, om man skulle finna honom löjlig — löjlig! *Det* fattades blott!

Ur detta dilemma fann han slutligen en synnerligt välkommen utgång, då på nionde dagens afton ett bref anlände från hans käre fader.

Brefvet, skrifvet i hast, lydde så:

»*Min bäste Conny!*

Det har i afton inträffat något, som jag finner nog maktpåliggande att genast meddela dig. Presidenten med fru och dotter ankom i förgår. Vi hafva redan haft en liten välkomsttillställning och skola hafva en större. Amalia, som ifrigt frågat efter dig, tyckes mig dock denna gång bära din frånvaro med något mindre sensibla känslor än eljest. Hon är nu i farten med att göra sig till en lärd qvinna, och under sådana omständigheter studerar hon naturligtvis tidningarne, hvilka hon förr aldrig tittade åt. Nå, i afton ropar hon plötsligt, vändande sig till fadern: 'Se här, pappa, står vice häradshöfdingen Albert Ellers utnämning till borgmästare i A. Han fick ändå tjensten.'

'Är det någon af dina bekantskaper — kanske beundrare?' frågade jag, långt ifrån att ana det intryck, svaret skulle medföra.

'Beundrare — visst icke, men en hygglig bekantskap, eljest medhjelpare hos domaren i vår ort. Nå, det faller mig något in! Jag har hört, att han är förlofvad med ett ungt fruntimmer, som lärer vistas just inom det pastorat, der Kroneby ligger... en slägting till prostens. Farbror har kanske sett henne? Hon skall vara ovanligt vacker och talangfull... en fröken Stein.'

'Henne sågo vi vid kyrkan, der hon och ett par andra unga fruntimmer insamlade kollekten till ett nytt

skolhus,' svarade din mor, som med qvinnornas vanliga takt lyckades dölja sin öfverraskning.

'Sedan sågo vi henne i prostgården, dit vi blefvo inbjudna till middag,' bifogade jag. En gammal diplomat kan naturligtvis aldrig *blifva* decontenanserad, i annat fall var saken nog störande för att hota min sinnesro. Lyckligtvis vet jag, att du ej var starkt fästad.

'Hvad tyckte kusin *Conny* om henne?' hette det dernäst. 'Vann hon ej nåd inför hans ögon?'

'Du vet väl bäst,' sade jag skrattande, 'att Conny är ett slags idiot i afseende på förmågan att låta intaga sig af qvinliga behag. Allt, hvad jag kan säga, är, att han icke brydde sig om att ens göra oss sällskap på middagsbjudningen, utan for hem i allt lugn ...' Efter detta svar skyndade jag ut, erinrande mig att posten gick om en timme och att jag, under alla omständigheter, i dag borde skrifvit.

Jag kommer ej fram med något beklagande. Jag känner dig och vet, att det skulle vara öfverflödigt, men jag kan dock icke annat än beklaga, att det aldrig vill arta sig med mina förhoppningar på stamträdets tillväxt.

En annan angelägenhet är just nu också för mig en anledning till bekymmer och, öppet taladt, äfven till någon harm. Din gudfader, grefve L., som denna höst kommer att emottaga ministerposten i ***, sade till mig för några dagar sedan, då han var här, att han mycket gerna skulle vilja hafva dig engagerad vid beskickningen. Han visste, att du visat utmärkta anlag, då du fragmentariskt tjenstgjort hos din far som privat sekreterare. Men ehuru mitt gamla hjerta slog af förtjusning vid tanken på att du skulle företaga dig något, som rätt kunde anstå din familj, vågade jag ej lofva mer, än att jag skulle skrifva och meddela dig det smickrande anbudet. Naturligtvis umgås jag ej med hopp att du

skall antaga det. Skynda dig likväl att besvara mina nyheter.

Din ömt tillgifne fader
Sigesmund von Z.»

Detta bref framkallade en reaktion i den unge mannens hela både kropps- och själssystem. Hvilken oväntad lycka att nu, utan misstydning och pinsamma frågor, få tillfälle att exponera sin vanliga liknöjdhet.

Detta blefve vid hans uppträdande i hemmet, dit han genast ville ställa färden, intet oäfvet lärospån för hans diplomatiska bana, ty det var ju som en fingervisning af den makt, hvilken på ett visst slags maskeradt språk kallas *ödet,* att han just nu, då han ej visste hvar han skulle göra af sig, erhöll detta anbud. Huru skulle han ej glädja sina föräldrar, och fast han fullkomligt väl visste, att denna väg ej var den, som han i längden ernade gå, så hade han ändå *visat* sin goda vilja. När han sedan, om ett eller annat år, komme tillbaka, måtte han väl sjelf hafva glömt den här olycksepisoden. Ja, det hade han med all säkerhet, ty han var bestämdt ej skapad hvarken för sensationsintryck eller inkonseqvenser, och det skulle vara den enda inkonseqvens i hans lif, om han ej lyckades utplåna hvad han föraktade att lemna en plats i sitt minne.

En man *bakom ordet* — en man, en *fullvuxen* vilja!

Samma afton skrefs svaret:

»*Min dyre, kære fader!*

Icke kan jag väl alltid svara *nej* till det fader och moder så varmt önska. Jag tänker antaga, hvad som här erbjudes, och göra mitt bästa, för att visa mig värdig de goda tankar, man har om mig. Men jag erinrar om, att det endast är ett *prof.* Får jag ej en sannskyldig håg för detta slags dubbellif, så vänder jag

åter. Men då lofvar jag pappa, att jag i stället för den diplomatiska skall beträda en bana, som jag tror att jag ej skall vanhedra. Vänta! Det nya representationsförslaget intresserar mig. Jag har ju tillfälle att kunna blifva vald som riksdagsman från någon af de orter, der vi hafva våra egendomar.

Den nyhet, pappa berättade angående en viss förlofning, kom till pass. Jag har ej varit i prostgården sedan mina kära föräldrar reste. Brefvet inträffar kort före mig.

Pappas vördnadsfulle son
Conny.

P. S. Onödigt är nämna min önskan, att vi glömma det ämne, som vi afhandlade här på Kroneby ... Det är begrafvet.»

8.

Under en bröllopstur.

Det var ett vackert äkta par, som, åkande i en vacker och beqväm vagn, på en den vackraste försommardag begifvit sig ut på sin första resa. Tiden: två år sedan händelserna i inledningen afslötos med hjeltens definitiva beslut att för allo begrafva minnet af dem.

Men det, som anses begrafvet i hjertats kyrkogård, hvilar stundom så oroligt, att det *måste* upp igen, för att lefva om lifvet i nya gestalter ...

Utsigterna på ömse sidor om landsvägen voro särdeles anslående, och detta var möjligen anledningen, hvarför de nygifta sågo ut genom hvar sitt fönster. Slutligen blefvo trakterna dock beröfvade all prakt och öfvergingo till något så torrt och tomt, att väl ingen menniska kunde finna nöje i att åskåda dem.

Den unga bruden drog först hufvudet tillbaka och vände sig åt sin make, som med en viss ifver höll på att slå askan af en cigarr, hvilken visade sig obenägen att brinna.

»Kanhända, Hermine,» yttrade den dagen förut blifne äkta mannen, i det han nu i sin tur vände sig om, hvarvid dock på hans ansigte långt ifrån någon brudgumshänryckning återstrålade, »att du känner dig besvärad af röken?»

»Det vill jag ej neka,» svarade den sköna Hermine leende. »I en så trång boning, som en vagn, kännes den tyngande för andhemtningen.»

Conny kastade cigarren ut genom det neddragna fönstret, utan ett ord. Han hade ej rökat inom vagnen.

»Tack, min vän! Låtom oss nu språka litet. Du är ej vid lynne?»

»Jag är vid det lynne, som tillhör min natur.»

»Det tror jag icke. Jag tror tvärt om, att, då du redan dagen efter vår förening visar dig lik en riddare med slutet visir inför din hustru, du håller på att inom dig uppgöra planen för en äktenskaplig tornering, der du ernar utveckla ett nytt sätt att föra dina vapen, tills du fått din motståndarinna, om ej precist kastad ur sadeln, dock så nära derintill, att du kan känna dig trygg.»

Den obeskrifliga ton af glädtigt, men dock fint gäckeri, hvari allt detta yttrades, under det den unga qvinnans ögon, strålande och fulla af ett annat, allvarligare

språk, tilltalade honom, gjorde ett dubbelt förvirrande intryck på mannen.

»Om jag säger, att du förvånar mig, Hermine, så har jag dermed sagt det minsta, och om jag tillägger, att jag alltid varit öfvertygad, att det först är *efter* vigseln, som man börjar att lära känna den qvinna, man anses hafva vunnit, visst icke öfvervunnit, så förmodar jag, att du häruti kan se förklaringen till min slutenhet.»

»Nej, Conny, det måste jag så mycket mindre göra, som du ju nu uttalar två fullkomligt motsatta meningar. Du talar om din förvåning öfver mitt svar, såsom det *minsta,* och likväl förklarar du dig hafva varit beredd på, att först efter vigseln lära känna den qvinna, du valt. I fall du var så väl beredd, hvaröfver förvånar du dig då, säg mig det?»

»Jag förvånar mig öfver, att min erfarenhet kunde börja så tidigt.»

»Än *min* då? I går afton, då du förde mig från prostgården till det förtjusande hemmet på Kroneby, voro vi så lyckliga, så eniga, så hoppfulla. Men hade vi hunnit mer än i ljuf frid dricka vårt kaffe på morgonen, då du förkunnade mig att du ändrat vår resplan? Vi borde först i öfvermorgon hafva anträdt färden till Sigesberg och nu skulle vi i stället resa *genast* och låta mina kära slägtingar i prostgården, med hela det stora middagssällskapet, förgäfves vänta oss.»

»De kunde ju icke alls vänta oss, då vårt afskedsbref kom fram tillräckligt tidigt.»

»Men det var en obefogad sorg, nästan en skymf, som du så der alldeles oväntadt beredde dem.»

»Och som *du* motsatte dig så allvarligt, att jag intogs af verklig fruktan att...

»... att hafva förhastat dig med ditt frieri. Det der, min vän, förstår jag så mycket bättre, som jag, å

min sida, äfven fruktade ett förhastande, när jag fann, att min mening, till och med min *bön,* blef fruktlös. Hvilken nygift man, om han råkat få en fix idé, hade väl (så framt han icke som ungkarl blifvit totalt bortfjäsad af dessa damer, hvilka utkasta sina silkesnät efter rika och berömda män) på första morgonen velat bedröfva sin brud?»

»Det var ett prof, jag satte dig på. Jag var nog enfaldig att tro, det du, af undseende för min önskan, gerna uppoffrade en middag med dans, ja, till och med dina slägtingars lilla missräkning. Och det smärtade mig att så ej skedde. Men denna smärta kunde naturligtvis icke föda en svaghet. Och det hade varit en svaghet att ändra mitt beslut.»

»Jag, min Conny,» det låg nu ett innerligt bevekande och förtrollande tonfall i Hermines stämma, »jag vågar tro, att den eftergiften skulle beredt dig en bättre triumf, än den påräknade. Af tacksamhet hade jag troligen då gjort dig ett offer af *min* önskan och i alla fall känt mig lycklig. Tro mig, att du icke handlar i enlighet med den ädlaste klokheten, då du på förhand beräknar dina vinster och bestämmer dem efter lydnadsregler... Se så, klaga nu ej inom dig öfver att du i hastigheten utdrog ur äktenskapsurnan en lott, som kunde varit bättre, ty, min stränge riddare, den kunde ju äfven blifvit sämre. Nu har du åtminstone fått en hustru, som, i fall hon också icke vill skämma bort dig (hvilket visst icke skulle bidraga till vår lycka), ej heller skall uraktlåta att med eftertanke och innerligaste omsorg vårda hvarje litet skott, som visar tecken att bära blomma på vår stig.»

Den äkta mannen var för tillfället besegrad. Han slöt hustrun i sina armar och hviskade något om inrotade idéer och partiska föreställningar. Han hade så

länge sökt efter en följeslagerska och var aldrig säker på att finna den, som skulle motsvara hans önskningar.

»Men säg mig nu,» sade Hermine ömt, »huru du så plötsligt, efter mer än ett och trefjerdedels års tystnad, kom på den tanken att, — medan du ännu, sedan du skilt dig från beskickningen, befann dig i Ryssland, — skrifva till mig detta egendomliga friarebref, med begäran om afgörande och lysning nästan samtidigt?»

»Var det då så egendomligt?» frågade han rodnande.

»Ja, i sanning! Se här, läs det sjelf,» och nu var det Hermine som rodnade öfver att så hastigt kunna framvisa brefvet. Det befans ensamt innehafva rummet i en liten sköldpaddsannotationsbok, hvilken varit med bland brudgumspresenterna.

Den lilla boken, uppdragen ur klädningsfickan, lemnades ur hand i hand, hvarvid två par ögon skyggt möttes och bortvändes.

Conny uppvek brefvet, icke just för att läsa hvad han väl förut kände, men för att få observera, om det visade tecken till att hafva varit läst mer än första gången. Och nog blef han tillfredsställd i *det* afseendet. Det hade varit viket på mångahanda olika sätt, liksom om den läsande ofta blifvit öfverraskad.

Medan Conny håller brefvet öppet, går det an att vi också inhemta hvad der står:

»*Min goda fröken Hermine!*

Det är nu ett år sedan jag erhöll underrättelse om borgmästare Ellers förlofning med min kusin Amalia H. Och det är mer än ett halft år sedan jag i Aftonbladet, bland vigde i landsorten, läste deras namn. Det är således snart två år passerade sedan er besynnerliga och vilkorliga förlofning blef bruten. Jag visste derom redan innan jag reste utrikes.

Det torde någon gång hafva fallit er i tankarne, att vi kort före den tiden hade ett samtal, som jag likväl innerligt önskar, att ni måtte hafva förvisat till någon så aflägsen vrå af edert minne, att ni med knapp nöd träffat på det. Och om så ändå skett, har ni säkert, liksom jag, varit strängt angelägen om att breda öfver det ett sjudubbelt lager af glömska.

Det är icke allom gifvet att förlåta sig sjelf en dårskap, och jag skall, efter hvad jag tror, till min sista dag hafva svårt att tillgifva mig en obetänksamhet, ett förhastande, som sårar både min stolthet och min granlagenhet, ty jag hade *bort* begripa, hvad ni tydligt på förhand låtit mig begripa.

I fall jag en enda gång under den passerade tiden föreställt mig det omöjliga, att er känsla gifvit mig det ringaste gensvar, så skulle, det vet Gud, detta bref aldrig blifvit skrifvet, ty framför allt måste jag kunna högakta den qvinna, jag eftersträfvar. Men jag är förvissad att ni, fäst i ömtåliga förhållanden och lefvande så uppriktigt för utvecklande af edra bemödanden till ortens allmänna bästa, aldrig skänkt mig en gnista uppmuntran, uppenbart eller ens hemligen.

Emellertid hade tidigare ett vänskapsförhållande, fast grundadt på vissa sympatier, framför allt på ömsesidig aktning, uppstått emellan oss. Vi voro nästan förtroliga och bestämdt, icke sant, förtroendefulla? Det är *dessa* bevis på sympati, som jag, under ett långt bemödande att söka glömma dem, icke lyckats att glömma, hvaraf jag slutar, att jag ej längre bör motstå dem. Jag frågar således om ni, bortskjutande det minne, som ni ej bör behålla, endast stödjande er vid vår föregående bekantskap och möjligen vid de åsigter, som ni, såsom mina egna, gillat i mina arbeten, skulle våga att emottaga det rättframma anbud, jag gör eder, att blifva min ädla och trogna ledsagarinna genom lifvet?

Säkert känner ni edra egna tankar tillräckligt, för att icke låta mig vänta länge på svaret. Blir det gynsamt, skall jag genast komma, för att fordra lysning och vigsel och så direkt föra eder till Sigesberg — efter ett par dagar på Kroneby.

Eder vördnadsfulle
Conny von Z.

P. S. Jag är uttröttad vid mitt närvarande reselif och längtar efter friden i ett nytt... Skall ni hjelpa mig att finna denna frid?»

Conny hade genomläst sitt bref och lät nu handen med detsamma slappt nedfalla. Han syntes så försjunken i eftersinnande, att en stark rörelse började låta känna sig inom den unga frun.

»Hvad är det,» frågade han tvärt, »som du *nu* finner så egendomligt? Då du skref ditt svar, röjde det icke att du gjort en sådan upptäckt.»

»Men,» svarade hon, modigt mötande den forskande blicken, »men der fans heller ingenting, som bestred mitt i dag yttrade omdöme, i fall jag hade till hands äfven *det* brefvet...»

»Se här är det. Jag har haft det på mig allt sedan jag fick det och blyges icke för att det redan är nött. Det har varit studeradt mer än en gång och blir det troligen ännu många gånger. För den mannen, som söker något helt annat än kärleksyra i det förbund, han med en annan själ vill för lifvet afsluta, är det skriftliga svaret på hans begäran ett högeligen vigtigt dokument. Han måste kunna tro på dess sannfärdighet, och jag tror på din...»

Hermine mottog sitt bref, men hon tog det med bäfvan, ty hon visste, att hennes mans ögon icke lem-

nade henne, och hon visste derjemte, att hon ovilkorligen komme att rodna vid andra punkten och att det aldrig vore rådligt att försöka vända sig bort.

»Medan hästarne gå så sakta uppför backen, skulle jag mycket väl kunna höra, om du läste högt,» sade den äkta mannen.

»Som du vill, men det är förfärligt hett.»

»I fall det oroar dig...»

»Oroar mig? — Visst icke...»

Hon öppnade brefvet och började!

»*Bäste baron Conny!*

Det är en gammal dum fördom hos ogifta fruntimmer att föreställa sig, att det, vid besvarandet af den vigtigaste fråga, som kan göras dem, alltid erfordras att de skola ställa sig bakom sina egna intryck, emedan det är öfverensstämmande med den för sådana tillfällen antagna blygsamheten.

Förvissad att sanningen är er dyrbarare, svarar jag er utan omsvep. Mitt hjerta är fritt, men det har bevarat tillräckligt många värdefulla minnen af er karakter, er öfverlägsna intelligens och ert ädla bemödande i menniskokärlekens tjenst, för att kunna fritt säga till er: 'Jag har i trofast vänskap bibehållit er bild'.»

»Hermine, du rodnar ju!» Med dessa ord afbröt Conny läsningen.

»Bäste vän, att läsa högt upp en sådan bekännelse — för en hustru, som ännu icke varit gift fullt ett dygn — är helt olika mot att skrifva.»

»Men hvad är en ädel *vänskap* att rodna för. Och det var ändå icke vid den punkten, din färg förändrades. Det var vid de orden: 'Mitt hjerta är fritt'.»

»O, Conny! Du bör ej ställa sådana pröfvande ord till mig. Det var ju en känd sak, att jag endast för min mors skull första gången blef förlofvad. Jag

hade aldrig älskat någon, då du och jag lärde känna hvarandra. Och du vet sjelf, att jag höll dig tillbaka, ty jag bäfvade för frestelsen. Sedan dess har jag haft två anbud, men der saknade jag de garantier, du förut innehade i min djupa aktning och — vänskap.»

»Den der förklaringen, min älskade» — det var första gången Conny begagnade ett så ömt uttryck och det skulle säkert icke på hans läppar blifva utslitet — »har jag ej på rätt klar grund, men jag vill ej plåga dig. Afsluta nu läsningen af brefvet.»

»Gerna! Den är lätt att fortsätta och lyder så, ur mitt fulla hjertas djup:

»Jag anser som min skyldighet att meddela er, att jag hört omtalas, det ni fäster många och stora fordringar vid den qvinna, som blir edert val, och jag har strängt frågat mig, om jag eger tillräcklig fasthet, mildhet och förstånd att våga åtaga mig dessa dyra pligter mot en man med så höga anspråk och som, i vissa fall,» här lade Hermine tonvigt på orden, »fordrar *minst,* der andra fordra *mest.*» Derefter läste hon mycket fort det återstående. »Jag vågar emellertid det allvarliga, ansvarsfulla steget och beder er tro, att det sker under varm bön till Gud, att jag må kunna visa mig värdig det hedrande förtroende, ni satt till mig.

Var således af hjertat välkommen till er trofasta

Hermine Stein.»

»Har du nu förstått det egendomliga?» frågade hon sakta.

»Ja, nu har jag förstått det genom din betoning, men du har icke förstått mig.»

»Men det har jag ändå. Du skulle troligtvis hållit till godo med hvad helst du erhållit af det *öfverflödiga* (som kanske icke ens varit öfverflödigt), i fall ditt bref blifvit ställdt till en qvinna, som aldrig varit förlofvad.»

»Jag blir skyldig dig svaret till långt fram i tiden. Nu få vi just hästombyte.»

»Och det hindrar dig att meddela mig svaret på min fråga, hvad det var, som efter så lång tid kom dig att åter tänka på mig, då du ville glömma?»

»Den frågan behöfver du ej få besvarad. Min handling har talat tillräckligt.»

9.

Hos svärföräldrarne.

Vigesberg var ansedt som ett mycket ståtligt herresäte. Det hade visserligen inga minnesvärda ruiner eller hemska traditioner att skryta af, och den slottslika byggnaden hade ej pretention på något rätt vördnadsbjudande, den ingaf i stället en behaglig känsla af trefnad, trygghet och glad hvila, der den låg omgifven, icke af storartade scenerier med öfverraskande perspektiv, men der berg och sjö dock spelade hufvudrollerna: båda delarne bekransade af skogar och ängar, här och hvar genomskurna af en strid bäck, som sedan smög sin glänsande väg genom grönskande dalar, hvilka ersatte ögat den skönhet, som en mera kuperad mark vanligen har anspråk på.

Inredningen af det stora huset var blott delvis af antikt slag, och den våning, familjen bebodde, var långt mera afsedd för beqvämlighet och trefnad, än för frestelsen att kunna skryta med huru många generationer,

som suttit på dess stolar och soffor eller lutat sig mot fordom gapande marmorspislar, dolda af skärmar, der mången skön hand, nu hvilande i grafkapellets hvalf, sömmat i silke och guldtråd både riddare och herdar, både björnar och lam.

Det var friherrinnan Louise, fulländad i smak, som anordnat denna hemmets älskade tillflykt. Men hon missunnade icke sin man att arrangera vissa rum i den förnämliga, öfre våningen som ett slags museum, och kände sig till och med tacksam för alla beundrande utrop, som fröjdade *hans* sinne och smak. Bland de värdefullaste rummen var tafvelgalleriet, och det är der vi just nu finna baron Sigesmund ifrigt sysselsatt att inviga sin sonhustru i alla familjens förhållanden, hvartill porträttraderna kunna leda, och dessutom i alla andra intressanta meddelanden, hvartill den i öfrigt stora och dyrbara tafvelsamlingen, af högt värderade mästare, gåfve vid handen.

Att någon dödlig qvinna eller man kunde tröttna under dessa expositioner och sakrika föredrag, föll aldrig den gamle herrn in, och hvad beträffar Hermine, som föregående afton med sin man ankommit, så visade det sig, att hennes själ och sinnen voro fullt vakna, hvarom äfven hennes frågor och slutsatser vittnade så till hennes svärfaders nöje, att han esomoftast afbröt sig sjelf, för att klappa henne på den lediga handen, under det den andra oupphörligt var i rörelse med lorgnetten, och då hette det i allra belåtnaste ton:

»Du är en qvinna med utsökt förstånd och en alldeles ovanlig uppfattning. Jag vill icke tala om din hela apparition, den får målaren, som skall anförtros att porträttera dig, uppfatta i sin rätta färgton.»

Men om Hermine visade sig som en i allo uppmärksam åhörarinna och åskådarinna, så fans bredvid henne en annan ung dam, som tog sig åtskilliga fri-

heter, tydande på en fullkomligt bristande uppmärksamhet. Också, strax efter det gamle baronen till sin sonhustru yttrat den omnämda artigheten, tilläggande, i det han visade på ett af porträtten: »Jaså, min söta Hermine, du ser också likheten mellan min farfar och min herr son, men som en älskvärd hustru tycker du din man vara vackrare,» utbrast den andra damen i ett helt oartigt skratt, ropande högljudt:

»Jag finner högst löjligt, att en hustru alltid skall vara partisk. Och det måste väl Hermine vara, i fall hon ej ser, att Conny hvarken till utseende eller ens gestalt kan mäta sig med sin farfars far!»

Hermine rodnade utan att svara, men den gamle herrn både rodnade och svarade, ehuru hans ton, om än förrådande förtrytelse, likväl hade detta dämpade uttryck, hvilket aldrig öfvergifver en person, som, i likhet med baronen, egnar en hög respekt åt det begrepp, som innefattas i ordet decorum.

»Min bästa Amalia,» sade han, »vill du tillåta mig den anmärkningen att, om det plågar dig att följa oss, som jag redan en god stund funnit, du skulle göra bättre, lilla vän, att förströ dig på annat sätt.»

»Ja, det är just hvad jag tänker göra. Jag vill hitta på en liten oskyldig elakhet — det skall roa mig. Jag går och möter Conny, som är ute i parken, och jag tänker berätta honom, att jag misstänker, det en viss persons härvaro var orsaken till min borgmästares vägran att följa mig hit och hans endast *halfva* löfte att hemta mig... Åh, det blir härligt, jag vågar att Conny är svartsjuk, det äro alltid egenkära män.»

»Jag hoppas, att du ej menar allvarsamt med hvad du säger,» yttrade Hermine med en sådan värdighet, att den fullkomligt dolde den oro, som uppsteg inom henne.

»Tro aldrig det,» inföll svärfadern, »vår lilla borgmästarinna har en fjäderlätt natur, men hon är i grunden allt för vältänkande, att leka med eldfarliga ämnen.»

»Det der var visst en rätt vacker komplimang, men nu har jag tråkigt, och det måtte väl aldrig vara någon allvarsam fara, i fall jag gycklar en smula med min högmäktige herr kusin.» Och som en blixt fladdrade hon ut.

Hermine såg efter henne med en blick, som för den gamle herrn utvisade, att den unga hustrun redan tydligt hade uppfattat misstänksamheten och underligheterna i hennes mans lynne.

»Min söta Hermine,» sade han, »jag anar hvad som bekymrar dig, men var alldeles lugn. Min hustru gick just ut för att språka litet ensam med Conny, och i fall Amalia verkligen är nog narraktig, att försöka göra hvad hon sade, så vågar hon dock ingenting, der min hustru finnes, en sådan respekt har hon för sin tant. Dessutom har min son en tillräcklig kombinationsförmåga, för att lätt uträkna sin kusins lilla gyckel.»

»Ja, om frågan gälde något annat.»

»Nej, min söta Hermine, du får icke blifva ledsen... Du vet, att vi ega i vårt språk någonting, som kallas konventionel jemvigt. Nåväl, jag, din gamle svärfader, som redan håller af dig, försäkrar dig, att jag skall bringa till stånd en sådan mellan skuggsidan och ljussidan i Connys lynne. Men slå nu bort det här och låt oss sätta oss och prata litet. Vi kunna i morgon och sedan vidare fortsätta ronden här i galleriet och de antika rummen.»

»Ja, jag tackar, just nu skulle jag ej hafva min uppmärksamhet nog klar.»

»Det är tydligt, min dotter... Nå, man sitter ju rätt bra i de här gamla länstolarne. De inbjuda två

allierade till förtroende. Säg mig då, hvad du tror att din man kommer att göra för karrier?»

»Skulle det vara fråga om hans politiska eller sociala tendenser?» frågade Hermine med en viss blyghet öfver att blifva tillfrågad i ett sådant ämne.

»Frågan kan gälla båda delarne. Han vill icke vidare slå in på den diplomatiska banan. Någon hofcharge skulle det vara en fullkomlig löjlighet att ens tänka på. Skall han söka att blifva en af landets representanter vid riksdagen? Nog kan han tala, det är säkert, men det parti, han komme att tillhöra, blef troligen icke mitt.»

»Det tror jag,» svarade Hermine med ett lätt småleende. »Naturligtvis, om han beslutar sig, skall han verka i de liberala lederna. Men om jag ej bedrager mig, jag känner ännu min mans planer och idéer så ringa, så kommer han ännu under ett eller ett par år att ensamt arbeta för litteraturen och landtbruket. Han säger sig hafva allt för länge varit ifrån det senare... Men se, här hafva vi redan Amalia tillbaka.» Hermine syntes mycket lättad.

»Ja, tacka ödet för det!» Hon höll upp ett bref i handen. »Den här rapporten från min herr man lyder på ny dagordning — de oresonliga och enfaldiga karlarne veta ej hvad de vilja. Nu längtar han redan efter sin hustru och kommer efter mig om några dagar. Nå, det skall han få roligt af! Jag blir det retsammaste lilla troll, en äkta man haft att uthärda. Nej, hvad ser jag?... Här kommer tant sjelf... Skulle icke tant söka upp Conny?...»

»Jo, det var min afsigt,» svarade hon och tog platsen bredvid sin sonhustru, »men jag fick i parken höra omtalas, att han träffat på inspektoren, och då var det ej lämpligt. Vilja ni göra en promenad i öppen vagn på förmiddagen, mina unga damer?»

»Ja, för min del oändligt gerna,» skyndade Amalia att svara. »Men Hermine rodnar så vackert, att man frestas tro, att hon ej är rätt säker på, hvad hon vill eller hvad herskaren vill.»

»Hvad du ständigt har för ljusa åsigter om allt,» svarade friherrinnan och sände fru borgmästarinnan en straffande blick.

»Kära tant lilla, jag är så menskligt sinnad, jag vill stärka Hermine i sin nya, vacklande ställning, är *det* ej vackert?» Hon såg på baron Sigesmund.

»I fall det är till mitt medhåll du friar, du lilla vindleka, så kan du spara dina nätta kattfasoner. Kanhända har vår Hermine något arrangemang för sin uppackning?»

»Ja, det är verkligen förhållandet,» svarade den unga frun, »icke för mig sjelf, men Conny har hedrat mig med uppdraget, att uppacka och ordna hans böcker och manuskript. Jag tänker ställa hans skrifbord i ordning. Han vill en liten stund före middagen pröfva på min skrifstil. Han har sagt mig, att han hellre emellanåt skulle vilja diktera, än skrifva sjelf.»

»Och det der tänker du låna dig till,» utbrast Amalia. »Jag ville just råda herr borgmästaren att begära något dylikt af mig.»

»Min kära Amalia,» inföll friherrinnan Louise med en ton, som röjde, att hon kände sig något bekymrad för sin frispråkiga, unga slägtinges yttrandefrihet. »Vet du att jag, ännu i dag, känner mig helt stolt, då min man dikterar sina förtroligare bref för mig. Och jag har äfven renskrifvit åtskilligt. Icke sant, min Sigesmund?»

»Jo, du har alltid visat dig som på en gång den klokaste och charmantaste hustru. Och jag finner, att vår älskliga Hermine tänker uppfatta sin ställning på ett lika vackert sätt.»

»Nå, lycka till! ... Men det säger jag,» nu visade sig Amalia ordentligt stucken af tillrättavisningen, »att om *jag* blifvit Connys gemål, så hade jag aldrig gjort mig skyldig till den orimligheten, att låta modellera mig efter de olika tryckningar, som en egoistisk äkta mans hand velat gifva mig. Jag är visserligen, hvad jag tror, en ganska mjuk lera, nota bene för den, som förstår att forma mig. Men saken är den, att ingen hittills förstått den särskildt artistiska metod, som torde behöfvas. Nu springer jag och kläder mig, tant lilla.»

Och bortblåst var hon.

Baron Sigesmund utbytte en talande blick med sin hustru och steg upp, för att göra sin vanliga ridt utåt egorna. Han kysste Hermine på pannan, sin hustru på handen och begaf sig derefter så hastigt ut, att han i korridoren upphann Amalia.

»Lilla vän,» sade den gamle herrn sakta, i det han lade handen på hennes axel. »Hvarför vill du visa dig från din sämsta sida? Är det din afsigt att stifta ondt? Akta dig då! Huru medgörlig din man må vara, skulle det kanhända blifva för dig ett obehag, om han misstänkte, att andra känslor, än en lekfull barnslighet, inverka på dig!»

»Hvad!» ropade Amalia blossande.

»Tyst, tyst! I afseende på din ställning mot Hermine, så tänk på en förändring.»

10.

Hos svärföräldrarne (fortsättning).

Hermine hade nu inne i ett af de tre rum, som blifvit öfverlemnade åt de nygiftas begagnande, ordnat ett arbetskabinett för sin make. Skrifbordet, med alla portföljerna, var fullständigt, bokhyllan nära soffan tillreds för hvilan, och vattenkaraffinen, jemte is och sodavatten, på det lilla bordet vid soffans öfre ända. Ingenting saknades på bordet, der hvarken cigarrfodralet eller tändstickorna blifvit bortskymda. Gardinerna voro lagom fälda, och resten af fönstren hade naturliga jalusier, bildade af krukväxternas grönska.

Hermine stod på tröskeln och beskådade sitt verk. Hennes sköna ögon strålade af en inneboende glädje, som förhöjde hennes fägring. Men huru kom det sig, att dessa ögonens oförstälda uttryck liksom beslöjades, då hon igenkände sin mans steg? Hon kastade en hastig blick i spegeln och fick en min af en smula misslynthet, då hon fann sin spegelbild mera strålande än den borde vara. Hennes man *ville* icke låta dåra sig af skönhet. Den egenskapen borde hans hustru för ingen del lägga an på. Också var hennes morgondrägt, som hon ännu behöll, oändligt enkel och modest, i ljusgrå färg, med ett snitt, som ej lemnade något öfrigt att önska i fråga om betäckning. Den var så olika som möjligt Amalias fladdrande toalett, med bandrosor, spetsar, knappar och rullåer.

Conny steg in.

Hermine vände sig emot honom med ett lagom välkomnande leende. Han gaf henne handen och i det han vänligt tryckte hennes, sade han helt upprymd:

»Jo, så är det att vara gift man och hafva en hustru med smak och omtanka! Hade icke du stält till det här behagliga rummet åt mig, med all den komfort en trött vandrare kan önska, så skulle jag nu fått söka ihop allt det här ur koffertarne. Tack, min Hermine! Jag kastar mig på soffan att börja med. Diktamen får jag uppskjuta, ty jag har pratat bort mina idéer under en färd med inspektoren.»

»Får jag ej bjuda dig på sodavatten?»

»Jo, gerna! Och sätt dig så här bredvid och låt mig höra, hvad du tycker om far och mor — och lilla fru Amalia. Jag är säker, att du i galleriet gjort godt besked för dig.»

»Ja, din far (ack, jag älskar redan mina svärföräldrar med en ödmjuk och varm kärlek!), din far var, som jag tror, ganska nöjd med det lilla konstsinne, jag utvecklade. Men vi störtes af din kusin, som jag ej rätt förstår mig på.»

»I hvad fall då? Säg mig det uppriktigt! Du tyckes tveka; gör icke det, Hermine! Hvarför har Amalia misshagat dig?»

»Jag skulle vara tacksam, om du ville fråga din mor derom.»

»Nej, jag tycker icke att omvägar tjena till något. Jag hör helst dig.»

»Nå väl, hon tyckes lägga an på några små elakheter, till följd af att jag vägrade åtfölja min svärmor och henne på en promenad i vagn.»

»Och hvad uppgaf du för skäl till ditt afslag?»

»Att jag skulle ordna dina böcker och manuskript, emedan du lofvat att låta mig få skrifva efter din diktamen.»

»Ah, då förstår jag! Hon skröt naturligtvis af sin egen emanciperade ställning och gaf dig tillbörliga pikar? Nå, det betyder ingenting. Hustrur kunna visa sin älskvärdhet på olika sätt. Är du säker, att det ej var något mera?»

»Men är *du,* bäste Conny, säker på, att det är alldeles rätt af dig att fordra, det jag repeterar alla din kusins små obetänksamheter?»

»Ja, det är jag och jag tror att hennes småprat, dåraktigt som vanligt, det antages, ej kan hafva något att dölja eller lägga vigt vid.»

»Må vara då. När hon ledsnade på nöjet att betrakta målningarne, yttrade hon, att hon hade tråkigt och derför måste hitta på någon liten elakhet. Hon ville söka upp dig, för att berätta att hon *troddè,* det hennes man för min skull afböjt att göra henne sällskap hit och knapt lofvat hemta henne. Men hon kom strax tillbaka med ett öppet bref, som hon erhållit från sin man och hvilket just förkunnade, att han om några dagar ernade sig hit.»

»Jaså, han kommer då verkligen.» En rörelse i Connys blod ökade hans färg. »Och den lilla trollsländan tänkte verkligen på, att genom några af sina oskyldiga insinuationer väcka min svartsjuka! Men var i det fallet alldeles lugn, min goda Hermine. Då du ej älskade honom under er förlofning, blir du den sista qvinna i verlden, som, sedan du ingått ett äktenskap af fritt val, gifver din man anledning till oro.»

»Af hvilken anledning jag än ingått ett äktenskap,» svarade Hermine, »så är det säkert, att jag aldrig af en så förolämpande orsak gifvit min man skäl till oro. Icke dess mindre, då en hustru ännu har föga erfarenhet om sin makes karaktär och sinnesart, ansåg jag Amalias sätt att förströ sig vara nog anspråksfullt, då det åtminstone kunnat väcka, om icke oro, så möjligen

någon retsam känsla hos dig, ty hon har ett sätt att manövrera med sina små vapen, som icke alldeles bör förbises. Tänk på det, i fall hon en annan gång får ledsamt. Hon är ej så alldeles obetänksam, och jag vill icke dölja för dig, att sedan hon gått ut, din mor lät mig förstå, att hon torde känna en liten afund, till följd af en föregången missräkning.»

»Det der är endast en moderlig illusion. Men huru det än förhållit sig, så trodde jag dig, Hermine, allt för högsinnad, att med bitterhet bedöma en rival som du besegrat.»

»Conny, dina ord gå med afsigt förbi målet. Jag har lika litet besegrat en rival, hvilken du aldrig tänkt på, som jag visat bitterhet mot Amalia i *denna* egenskap. Jag har funnit misstänksamhet ingå i ditt lynne och jag har bland en hustrus pligter räknat den, att söka undvika att väcka onda instinkter till lif. Men du låtsar qväfva en gäspning, du ernar kanske sofva en liten stund före middagen. Jag går och kläder mig under tiden.»

»Gör det, min lilla Hermine. Här lär komma främmande som vanligt. Jag vet icke huru mina kära föräldrar ännu stå ut med att hålla öppet hus. Skulle du vilja, att vi lefde så der?»

»Icke, om det ginge an att undvika.»

»Det gör det alltid, då man *vill*.»

»Det tror jag ej.»

»Men du har ju en verklig oppositionslust. Hvarför kan man ej bilda sitt lif efter egen smak?»

»Derför, att så många personer, jag menar i synnerhet männen, bildat sig en hel hop förhållanden, innan de inträdt i äkta ståndet, hvilka förbinda dem att lefva på helt annan fot än en man, som, i likhet med dig, sätter det meditativa lifvet öfver allt annat.»

»Och som fått en följeslagerska, hvilken . . .»

»... sympatiserar med sin make. Jag kan väl förstå dina föräldrars lif. Men jag tackar Gud, dyre Conny, för det vårt icke blifver det samma.»

»Och jag tackar Gud, att jag fått en hustru som tänker så.»

Fjorton dagar hade passerat sedan de nygifta ankommo till Sigesberg och åtta dagar sedan sällskapet ökades med Hermines forne trolofvade, herr borgmästaren Albert Ellers.

Denne unge man, äfven om han till sin yttre personlighet icke var fullt så distinguerad som baron Conny, hade dock utan fråga ett både värdigt, fint och behagligt utseende. Och den trygga ledigheten i hans uppträdande gjorde ett förmånligt intryck, som icke på ringaste sätt lät förstå, att han kände sig behöfva stå tillbaka för sin hustrus rika, förnäma slägtingar.

Hvad ytterligare förhållandet till denna oroliga, fladdrande hustru beträffade, så tycktes han ej taga sig nära alla hennes små försök att visa sig som en spetsig sjelfherskarinna, snarare bemötte han henne som ett lekfullt barn, det man dock emellanåt är nödsakad att lägga en liten nätt tygel på.

Det gamla värdfolket fäste sig med aktning och välvilja vid denne hederlige och älskvärde unge man, som tycktes så enkom skapad att taga hand om Amalia och för hvilken denna lilla dam (trots sina emancipationer i åtskilligt) dock i grunden hade en tydlig respekt.

Huru förhöll det sig åter med Connys och hans hustrus förhållande till denne man, i hvilken Conny fann, att han egt en vida betydelsefullare rival, än han förut trott på? I sitt hela väsende var emellertid Ellers så broderligt öppen och dock vördnadsfull mot Hermine,

så vänligt och enkelt tillmötesgående mot hennes man, liksom det aldrig funnits ett annat förhållande, än det närvarande. Detta oaktadt var Conny icke helt och hållet nöjd... Och Amalia, alltid på spaning efter någon liten extra förströelse, kastade ständigt ut sina små oskuldsfulla elakheter.

»Käraste borgmästare, icke är väl jag en så pretentiös hustru, att du alltid vid våra promenader behöfver bjuda *mig* din arm. Tänk litet på din kusin och låt mig någon gång få rå om Conny. *Jag* är icke alls svartsjuk, och det är icke Conny heller... Men så jag pratar nonsens! Connys panna hotar med värre moln än himmelen, huru grå den är... Fy, Conny, hur vårdslöst du bjuder mig din arm. Se på min man, han gör sin sak långt bättre; också ser Hermine nöjdare ut än jag.»

I denna väg var fru Amalia outtröttlig, och fick hon då och då ett hämmande ögonkast af sin man, syntes hon orimligt förvånad, började se till höger och venster på sin toalett, lyfte på de luftiga partierna deraf (hon var alltid klädd i ett slags fladdrande kostymer) och frågade så, med en min af ett litet älskvärdt barn: »Observerade du något, min vän, säg? Såg du något, som var i olag eller misshagade ditt öga?»

Naturligtvis kunde den äkta mannen då ingenting förklara, men olyckligtvis hörde Conny, när han en gång passerade ett lusthus, der herr borgmästaren och hans fru skulle sköta sin korrespondens, den förre med en temligen allvarsam ton yttra till sin hustru:

»Hör på, Amalia lilla, jag tycker icke om dina allusioner, då vi äro tillsammans med Conny och hans hustru. Ditt nonsens är ej utan mening, och meningen *kan* icke härflyta från någon ren källa. Hvad menar du då? Vill du väcka ond blod hos Conny?»

»Hvarifrån skulle den komma?» svarade hon skrattande. »Min kusin vet mycket väl, att skämt och lek tillhöra min natur, när ett sådant lynne kommer på. Men jag kan säga dig, du vise man af lagen, att just den ovilja, *du* visar för mitt småprat, ser misstänkt ut. Jag för *min* del är öfvertygad, att du öfvervunnit din kärlek, i fall du hade någon, till Hermine, men kan man ej oskyldigt blifva misstänkt, om man ser så besvärad ut som du ibland, när jag uppmanar dig att bjuda henne armen.»

»Du är icke en god hustru, Amalia, när du hittar på alla slags obefogade myggsting.» Herr borgmästaren sköt med något buller stolen från bordet och tog sin hatt.

Conny hann jemt och nätt undan ett möte, som just i detta ögonblick skulle fallit sig rätt olägligt.

I den djupaste, mörkaste delen af parken kastade han sig ned på gräsplanen och började läsa i ett häfte, som han upptog ur fickan. Men hvad helst han läste på bladen, icke var det hvad som stod der angående *politisk ekonomi,* ty huru han än tvingade sig till uppmärksamhet, fans inom honom en tjensteande, som sköt fram en annan text för hans ögon, och den texten hade följande lydelse:

»Han älskar henne ännu, bestämdt gör han det! Och hon är åtminstone ej ogerna i hans sällskap!»

Med harmsen ovilja förkastade han dock snart den falska texten. Han erinrade sig, att Amalias man en afton, då de båda ensamma rökte sina cigarrer i allén, utan all förbehållsamhet berättat honom anledningen både till förlofningen och upplösningen.

»Det var,» sade han enkelt, »ett ganska svårt predikament för mig, och så tror jag att det alltid blir med dessa barnförlofningar, hvilka bestämmas af föräldrarnes önskningar. Jag skulle utan all fråga kunnat

blifva, som frasen lyder, ursinnigt förälskad i min kusin, som på en gång är öfverraskande skön, intelligent och i stånd att utgöra en mans ädlaste sällskap. Men lyckligtvis för oss båda älskade jag i henne mera min stolta, oåtkomliga *kusin,* hvilkens hjerta jag tydligt märkte icke frivilligt mötte mitt, än jag i henne älskade mitt eget, fria val. Emellertid ansågo vi båda, att vi ej borde undvika ett försök, då Hermines mor på dödssängen förklarade, att hon ej kunde dö lugn, utan att se våra händer förenade. Vi försökte också under första delen af den tid, vi oss emellan bundit oss, att se saken från pligtens vackraste sida, och Gud vet, jag upprepar det, huru lätt Hermine kunnat blifva onämbart dyrbar för mig, i fall hon i den allra ringaste grad gifvit mig hopp. Men så snart jag fullt förmådde bedöma henne, var mitt beslut orubbligt att återgifva henne friheten, som hennes upphöjda karaktärsstyrka nekade henne att begära. Den tid, när jag skulle kunna erbjuda en hustru ett hem, var slutligen inne, och jag löste henne då och gjorde upplösningen fullkomlig derigenom, att jag snart friade till *din* kusin — mycket olika Hermine, det förstås, men ändå väl passande åt mig, som må hända har ett något för trögt sinne.»

Alla dessa förklaringar, hvilka Conny icke hade ringaste rättighet att begära och som ädelt hade blifvit honom gifna, kommo nu för hans minne, och han erfor en aktningsvärd känsla af blygsel öfver de underliga rörelser, Amalias otyglade tunga stundom väckte inom honom. På samma gång erfor han en skarp, inre förebråelse derför, att han ej talade uppriktigt med sin hustru. Men den skygga, bäfvande känsla, som alltid kom öfver honom, då han trodde, att han kunde hängifva sig för mycket åt sinnenas intryck, herskade äfven nu.

Skulle Conny någonsin blifva en lycklig man? Han hade aldrig varit det, och någonting i hans själ syntes förbjuda honom att ens sträfva efter ett sådant tillstånd.

11.

Slutet af vistelsen på Sigesberg.

Det var dagen före borgmästarens och hans frus afresa.

Vid fönstret i sitt arbetskabinett stod baron Conny och betraktade mellan jalusiens gröna spjelrader, huru på den vackra gårdsplanen, framme vid rundelen, hans hustru i elegant toalett (det gafs i dag stor afskedsmiddag) syntes i ett intresseradt samspråk med sin kusin.

Aldrig hade den nygifte mannen med så sannskyldig oförmåga sökt bortvända sina blickar från den ledsagerska, han valt sig. Om han än blundade, såg han hennes djupa, outgrundliga ögon, såg huru öfver deras djup ett skimrande släp af solstrålar lade sig på den svartblåa emaljen. Ja, sådana ögon kunde förrycka en man, och denna formsköna växt, en artistisk dröm, så full af behag, och hela detta så granlaga, qvinliga inbegrepp af tjusning, blygsamhet och distinktion, allt sammans var liksom enkom skapadt till en makes frestelse och affall från alla sunda och i enlighet med både filosofien och moralen länge sedan fattade och stadgade grundsatser.

I detta ogynsamma ögonblick råkade det bära så illa till, att han, utan att höra, öfverraskades af ett lätt slag på axeln. Han ryste tillsammans vid tanken, att det kunde vara Amalia, som skulle få se honom i sin ståtliga värdighets fulla deshabillé. Hvilket ämne för små, giftiga pilars kringkastande! Lyckligtvis var det en annan röst, som tilltalade honom; det var hans mors, men ändå smakade det honom för ingen del att höra den glada, skälmska ton, i hvilken hon utropade:

»Nej, hvilken oväntad anblick att få se min herr son i extas! Nå, nå, föremålet är väl värdt en afvikning från det gamla spåret. Jag förmår ej säga dig, huru tacksamt jag känner, att min Conny ändtligen råkat in på en ny väg.»

Men nu kallade unge baron alla sina hjelptrupper tillsammans under fanan, och i spetsen för stoltheten, egenkärleken, stoicismen och den visst icke neutrala herskarekylan gick den djupt sårade manliga känslan.

Modern blef alldeles bestört öfver hans så plötsligt förändrade ansigtsuttryck.

»Bästa mamma, jag borde nästan vara otröstlig öfver, att mamma skall finna sig bedragen. Men om någon slags ovanlig rörelse röjdes på mitt ansigte, så fruktar jag, att den ej härflöt från vackrare orsak än harmens. Kan man väl se en mera utstuderad toalett, än min kära hustrus? Hon känner fullkomligt min smak för mörka färger och ändå begagnar hon en ljusgul sidenklädning och är lika inväfd i spetsar och rosetter, som sjelfva Amalia.»

»Min bäste son, spetsarne äro svarta och dessutom är hon ju fullständigt draperad i den svarta spetssjalen. Det är den, som förlänar en sådan allvarlig elegans åt hela hennes uppenbarelse.»

»Ja, och som har den egenskapen att fullkomligt genomskinligt betäcka hennes hals och axlar.»

»Du är tokig! Icke kan hon väl vid en stor middag göra sig löjlig och gå i höghalsad klädning.»

»Men *min* smak, min bestämda åsigt...»

»Dem *måste* hon lemna å sido af aktning för sin svärfar, som skulle blifva särdeles missnöjd, om hon icke skattat åt den form, han ej vill se öfverträdd. Han skryter dessutom så gerna med sin vackra sonhustru, hvilkens toalett till dagen han sjelf bestält. För resten kan du trösta dig med, att under den korta tid, ni denna gång stanna qvar, inga flera bjudningar skola ega rum.»

»Det vore för väl! Jag kommer hvarken in i något grundligt arbete eller får tag i några grundliga tankar, så länge detta ytliga lif fortfar.»

»Men, min käre vän, du är ju nygift! Har man ej då en smekmånad?»

»Visserligen talar en gammal slentrian om den saken, men mig förefaller det, som borde första månaden af ett äktenskap benämnas törnemånaden — det är ju den, på hvilken man först börjar att hoppassa sina olika åsigter, sina fordringar, sina små och stora vanor. Här stötes en granlagenhetsfråga, här en konvenansfråga, här en moralisk, en religiös, en social fråga. Korteligen, man lefver så godt som huller om buller i sin egen själ och vet litet om man är hemma på jorden eller i månen. Jag gissar, att hela första året åtgår att instruera och reglera sakerna och sätta det gemensamma lifvet i sitt rätta system.»

»Min älskade Conny, om vår hederlige borgmästare, som är begåfvad med en viss, liten Amalia, hölle det der föredraget, vore det säkert icke så liten sanning deri; men du, som blifvit välsignad med en, för både ögat och förståndet utmärkt qvinna, af dig är det otacksamt mot Gud. Jag fruktar, att du ej förmår att känna huslig sällhet.»

»Sällhet, min goda mamma, är ett mycket sväfvande ord och i all synnerhet ett fullkomligt sväfvande begrepp. Menniskan är icke kommen till verlden för sällhetens skull, utan för pröfningens och arbetets. Lifvet är för allvarsamt, att lemna stor tid öfrig åt känslosamheten.»

»Men i det fallet skulle jag önska veta, hvad det var för en makt, som dref dig att först lemna din förmånliga plats vid beskickningen och som derefter, sedan du begifvit dig på resor, tvärt som en blixt förde dig till Sverige, icke till oss, utan till ditt andra hem, dit du ändå icke anlände förr, än du per posto friat och bestyrt om både lysning och bröllopsdag? Härflöt ej detta från begäret efter kärlek och lycka?»

»Det härflöt från begäret efter ett lugnt och ordnadt hem, der en god och klok hustru styrde och skänkte mig familjebandets naturliga glädje. Jag hade ju så länge hyst denna önskan och då jag fick höra, att Hermine allt jemt, efter brytningen af sin förbindelse, lefde fri, beslöt jag, efter lång granskning, att icke längre gifva mig tid till öfverläggning. Men se, nu går min fru in, för att låta kurtisera sig af svärfar, och der kommer första vagnen.»

»Farväl då, herr filosof! Du skall väl snart börja uppsätta i system reglerna för den tillkommande arfvingens uppfostran.»

Vid moderns sista ord gick en den vackraste skiftning öfver Connys ansigte; det stela och konstlade försvann, och han tillät ett mildt och ljust leende dröja på läpparne.

Men nu öppnades än en gång dörren och Amalias röst ljöd in genom rummen. »Är du färdig, Hermine? Kors, är Hermine redan nere! Då skall man se, att *andra* kusinaget har ett 'mellan fyra ögon'. Det är alldeles grufligt, men låt mig höra, Conny, om du icke finner mig charmant i min rosafärgade silkesflorklädning!

I trots af min värdighet som borgmästarinna, kläder jag mig helst i luftiga kostymer. Se då på mig, tvärvigg, eller låter jag kanske ej se mig?»

»Jo, men jag fruktar, att du snart flyger bort med dina många flaxande kjortlar. Huru kan ett ärbart fruntimmer stoffera ut sig så der? Du vore just en liten prinsessa för teatern. Hvad säga herrarne från rådhuset om allt detta krimskrams af flor, band och blommor?»

»De säga, att borgmästarinnan är förtjusande. Farväl med dig, du är vida värre än förut.»

Den stora middagen drog långt ut på aftonen, och som augusti nyss med sina skuggor ingått, hade baron Sigesmund, för att göra festligheten mera värdig de unga paren, till hvilkas ära den gafs, föranstaltat om en präktig upplysning med fyrverkeri i den del af parken, som låg närmast: ett skådespel, som af de ömtåligare gästerna åsågs från balkongen, men af de öfriga under en promenad i den lugna, sköna aftonen.

Hermine hade under hela tiden varit i den grad beundrad och omringad, att hennes man blott på afstånd kunde betrakta henne, allt under det han med ortens magnater underhöll det mest gedigna samtal i politik och landtekonomi. Men den, som fjäsade mest omkring henne, var den betagne svärfadern. Han, eljest uppmärksamheten sjelf mot *alla* damer, gaf det tydligaste företräde åt sonhustrun och skrattade blott, då Amalia, i det hon flaxade från den ena gruppen till den andra, påstod, att hon kände sig horribelt sårad af värdens bristande uppmärksamhet.

Vid promenaden måste emellertid den gamle herrn, som fått ortens förnämsta qvinliga notabilitet på sin del, lemna sin son rättigheten att föra sin unga hustru. Och denne förvånade henne icke så litet, då han behagade komma ned med en varm sjal, som han värdigades svepa omkring henne, hvarefter han helt tryggt lade hennes arm på sin.

Det gick ett smickrande jubel genom hela kretsen öfver baron Sigesmunds artiga och lyckade tillställning, men när bifallsropen och artigheterna något saktades, delade sig de promenerande åt alla sidor, då äfven *de* gångar, som ej belystes af annat än ett blekt månsken, fingo besök af enstaka par. Man behöfde nog motion, innan man skulle börja aftonmåltiden.

I en af de nästan icke alls besökta gångarne hade Conny fört sin hustru.

»Nå,» sade han efter en temligen lång tystnad, »du bör verkligen vara tillfredsställd med den uppmärksamhet, du vunnit! Huru olika äro ej de lätta och lifliga samtal, du i dag fört, emot dem, *vi* fordom under perioden af vår första bekantskap förde!»

»Bäste Conny, du säger detta liksom det skulle varit dig kärare, i fall jag icke väckt den ringaste uppmärksamhet.»

»En äkta man af mitt slag finner i det stora sällskapslifvet ingenting, som kan tillfredsställa honom, icke ens om han åtnjuter äran att se hustrun omgifvas af rökoffer, som något ifrigt tändas åt henne och för hvilka hon i gengäld bortkastar sin älskvärdhet, sina leenden, sina tankar och intryck.»

»Detta, min vän, är så litet sant, att jag tvärt om under hela tiden, från middagens början tills vi började promenaden, fört ett verkligt dubbellif. Min flygtiga uppmärksamhet och mina lätta ord hafva varit för dem,

med hvilka jag talat, men min själ och mina sanna tankar hafva varit hos dig. Skall han då *aldrig* en enda gång komma till mig, skall jag ej ens få ett hjertligt ögonkast?»

»Det der låter rätt vackert. Olyckligtvis är det en känd sak, att observerade gifta damer icke försmå att visa, det äfven deras männer hembära dem sin hyllning; men detta väntar du förgäfves af *din*.»

»Så illa du uppfattar eller, rättare, med flit uppfattar min mening! Jag är ingen fåfäng eller kokett qvinna och då jag längtade efter dig, var det för din skull, icke för det lumpna syfte, som dina läppar icke bort uttala.»

»Förlåt mig då, Hermine! Allt detta bråk har gjort mig retlig, och tack för att du ej visade mig, att du blef sårad. Men *ett* lifvadt samtal förde du likväl i dag, då du bestämdt var långt ifrån mig.»

»Du menar det samspråk, jag före gästernas ankomst hade med min kusin? Men deri tager du åter fel. Vi talade om dig och huru god Gud varit, som låtit mig vinna just *den* man, till hvilkens följeslagerska jag trodde mig en dag komma att passa.»

»Och han svarade dig då?»

»Att han kände sig öfvertygad, det mitt val skulle allt mer och mer bevisa sig vara ett val, bestämdt i himmelen, och att han tackade Gud, för det han ej skymt undan denna lycka för mig.»

»Det var ädelt taladt och ädelt af dig att meddela mig det. Tro i öfrigt, att han har rätt; men kan *han* vara lycklig?»

»Han försäkrade mig, att han var det. Men nu börja menniskorna från alla håll draga sig ur parken. Supétimmen nalkas, vi få följa med strömmen.»

»Dröj blott medan du besvarar ett minne. När vi började vår bröllopsfärd, tycktes dina idéer om äktenskapsförhållande ej vara alldeles de samma som nu?»

»De äro de samma, men jag pröfvar kanske nu med mindre partiska känslor.»

12.

Afsked och hemkomst.

Afskedet från föräldrarne kostade vida mer på Hermine än på Conny, som, oaktadt han i sjelfva verket hyste den djupaste sonliga kärlek, ändå aldrig trifdes fullkomligt väl i föräldrahuset. Detta, emedan hans och faderns sympatier nästan i alla allmänna frågor icke ville komma rätt öfverens, och för öfrigt emedan den aldrig afstannande gästfrihetsfloden var honom motbjudande i samma grad, som det gamla paret, till följd af lång vana, fann den naturlig och angenäm.

Om han var midt inne i det djupsinnigaste arbete, störde han af bud att komma ned för den eller den främmandes skull, och svarade han då ett buttert »nej», kom baron Sigesmund sjelf i dörren, förklarande den fulla nödvändigheten af att han ginge ned. Liknade han då den ohörsamme sonen, som lofvade gå, men icke gjorde det, då trädde hans goda, älskliga moder in och smekte honom från arbetsbordet.

Det fans denna gång dock *en* sympati inom familjen. Den gälde Hermine, som både svärfadern och svär-

modern hyllade med varm kärlek. Men nog var deras sista råd till henne af en olikhet, som sins emellan visade deras olika uppfattning af svärdotterns makt öfver sonen. Kanske borde det rätteligen heta svärdotterns tillkommande makt, ty för vanliga ögon ville det synas, som hon aldrig skulle komma att räknas till den klass af hustrur, hvilka få välde öfver mannens känslor, långt mindre då öfver hans åsigter.

»Min söta, älskliga Hermine,» sade baron Sigesmund (några dagar efter borgmästarens och hans luftiga makas afresa), under en af hans och hans svärdotters upprepade promenader i tafvelgalleriet, »jag är en gammal diplomat, som inga likgiltiga minspel eller stela fasoner missleda. Min son är, öppet taladt, något inbunden och en icke så litet krånglig natur. Det vill tyckas, att han är en kall man, handlande i allt efter en viss, inskrufvad logik. Men, tro mig, han må aldrig så mycket styrka sig sjelf i den för honom lyckliga öfvertygelsen, att han ej lyder någon passion, så gör han det dock, ty eljest, det svär jag dig vid min oförvitliga långa bana, hade han aldrig, efter en nära två års frånvaro, som en stormvind farit åstad och friat. Nu beror blott på, att du klokt använder din makt! *Klokt* är hufvudsaken!»

Med stor uppmärksamhet hade Hermine afhört sin mans, af henne så vördade, fader. »För den händelse,» svarade hon blygsamt, »att jag skulle våga tro detta senare, hvilket vore då det *bästa* mål, hvartill jag borde försöka att använda detta inflytande?»

»Min kära dotter, jag skall aldrig försöka öfvertala dig till något, som ej din kärlek, framför allt ditt samvete, gillar. Men synes det dig ej vara ett en hustru värdigt mål, att bringa en så begåfvad och intelligent man från ensidigheten i sina idéer? Han underlåter helt och hållet hvarje möjlighet att göra sig passande

för det, som bör vara hvar enda redlig medborgares pligt — statens absoluta fordringar på hans tjenster. Tänk härpå mitt barn!»

Rodnande och orolig, förstod Hermine alltför väl hvad hennes svärfader ålade henne, och hon kände sig mycket lycklig att slippa svara, enär hennes svärmor i detsamma inträdde.

»Bra, min vän, att du kom,» yttrade den gamle ädlingen. »Medan jag rider ut med Conny och får några goda råd af honom, så fortsätt du samtalet med vår kära dotter. Du känner hvad jag syftar åt.»

»Ja,» sade hon, »nog vet jag, hvad *min* man tänker och äfven huru *din* man uppfattar sakerna, men jag skulle gerna vilja veta, huru *du* bedömer vår Conny i förhållande till hans fars så rättvisa önskningar?»

»Ack, det är allt för tidigt att af mig begära ett sådant omdöme? Hvilka bestämda begrepp i ett så ömtåligt ämne kan jag ännu hafva hunnit bilda mig? Hans gedigna kunskaper, hans öfverlägsna tanke- och viljekraft äro för mig liksom ett bålverk. Det fordras stor tid, stort tålamod och pröfvad kärlek — en kärlek, ej hvilande på sinnesrus och fängslande koketteri, utan på ädel, sedlig princip och hög åskådningsförmåga i *andlig* bemärkelse — innan det bålverket kan lemna någon ingång.»

»Du räsonerar just så, som jag helst önskar att Connys hustru måtte uppfatta honom. Men låt mig veta, om du ej önskar, att han skall blifva en statens man?»

»Det är han ju redan i allra bästa och sannaste mening. Men för något embete, för diplomatien eller hvad annat som helst, der hans ande icke fritt kan röra sig, tror jag...» Hon bäfvade och stannade.

»Nog, min dotter! Använd då din förnämsta makt att göra honom lycklig och med sig sjelf tillfreds, så har du *min* tacksamhet.»

Sedan en god timmes tid voro de nygifta i sitt hem. Den sex veckors långa bröllopsturen var slutad.

Bortresan hade utmärkt sig för hvarjehanda små, såsom introduktion tjenande oromantiska väderilar, icke vanliga dagen efter bröllopet, hvaremot återresan utmärkt sig för en passiv stiltje, under hvilken hvar och en af makarne varit sysselsatt, icke att, såsom tvenne älskande, måla det kommande i solens och himmelens färgton, utan snarare att, lika tvenne observationsposter från olika läger, studera hvarandra under tystnad.

Conny kände sig moraliskt missbelåten, icke allenast med minnet af sjelfva resan till Sigesberg — hufvudsakligen derför att han då, af en helt oberäknad nyck, visat sig som ett slags despot, hvilken velat genom en dum myndighet låta sin unga hustru förstå, att hennes slägtförhållanden ej behagade honom —, utan han erfor en ända till afsky stegrad missbelåtenhet med det beteende, han utvecklat under de förflutna veckorna. Det hade varit skeft från början till slut, hvilket kom deraf, att han, i stället att börja det äkta lifvet i lugn och allvar, kastades in i dessa evinnerliga sällskapsförhållanden, der hvarken han sjelf eller hans hustru haft ett enda värdigt och kristligt, allvarligt samtal.

Öfver hufvud (det är så godt att säga) hade Conny framlefvadt få dagar af sitt lif, utan att hafva något tvifvel att uppamma. Han var en af dessa, till det yttre kraftiga och realistiska naturer, som dock inom sig gömma ett lynne med sensitivans retlighet. Hans anspråk på den fullkomlighet, menniskan bör hafva och

åtminstone ständigt eftersträfva, verkade, att han ångrade nästan hvarje handling, var rädd att förhasta sig och ojemförligt mindre trygg *efter* än före en handling.

Hvad han nu i synnerhet grubblade på, var den obegripliga omständigheten, att de under bortresan kommit att jemföra friarebrefvet och svaret. Det var bestämdt *hennes* skull, men förut var det hans, att hon tagit sig det outransakliga modet att skämta om en »*äktenskaplig tornering*». Nu var frågan, huru allt detta just i sjelfva början af hemlifvet skulle som bäst repareras. Han stötte omildt ifrån sig alla veka kärleksgriller, då de försökte att listigt hviska om ett lif, icke rätt i stycke med hans teori för huslig lycka.

Under tiden voro Hermines observationer och förväntningar icke synnerligen ljusa. I olikhet med sin man fruktade hon för, att den nya, dagliga sammanvaron på tu man hand skulle gifva mindre än det förflutna. Nu, beröfvad de små vapen, hon haft att tillgå under sällskapslifvet på Sigesberg, blef det än ömtåligare och svårare att finna rätta anslagspunkter. Ju mer hon sökte studera sin man, desto oåtkomligare syntes han henne.

I närvarande ögonblick stod den unga frun, som nyss med sin man slutat den hastiga ronden genom rummen, framför toalettspegeln i sängkammaren och arrangerade sitt hår. Men långt ifrån att göra detta med den utsökta smak, hon hittills utvecklat (särdeles under vistandet hos svärföräldrarne), tycktes hon i stället göra sitt bästa att, så mycket möjligt var, undandölja den praktupplaga af hår, som hon af naturens frikostighet erhållit. Hon strök dess vackra silkesbucklor släta på ömse sidor om pannan och dolde de i nacken hop-

samlade flätorna med ett par stora, svarta sammetsrosetter. Om detta skedde med flit eller i tankspriddhet derför, att hennes man — efter en omfamning, nog sval att ens vara passabel efter ett *silfverbröllop* — tillhviskat henne, att de efter kaffet skulle göra en promenad, det är osäkert, men i trots af att hon med en viss fruktan dröjde vid utsigten till den betonade promenaden, var hon ändå icke så synnerligen tankspridd, och derför är det möjligt, att hon med beräkning företog sin toalett.

»Lina!» ropade hon åt kammarpigan, som var en acqvisition från prostgården och som i ett garderobsrum bredvid sängkammaren var sysselsatt att packa upp och inhänga klädningar med mera. »Lina, tag hit min gråa merinoklädning!»

»Friherrinnan menar väl den ljusgråa sidenklädningen?»

»Jag menar den jag begärde.»

»Nej, gudbevars, kan *den* passa som middagsklädning, på första dagen till!»

»Skynda dig och låt mig säga dig en sak, kära Lina. Jag tyckte, som du torde minnas, aldrig om råd och öfverflödigt prat, när du passade upp mig i prostgården. Nu tycker jag än mindre om det, men derför behöfver du ej frukta, att jag icke blifver dig en god matmoder, ty det vill jag.»

Lina stod tyst med den gråa merinoklädningen på armen, och sedan Hermine fått på denna jemte en smal, hvit krage och manschetter samt, såsom prydnad, ett långt, smalt sammetsband om halsen, hopfästadt med en brosch, i hvilken man ej upptäckte någon annan stenart än granaten, liknade hon snarare en qväkerska, än en ung dam, som skall göra les honneurs vid sitt första middagsbord.

Så snart hon var färdig, gick hon genom ett särdeles vackert och väl ordnadt kabinett ut till förmaket, der ett helt orangeri frodades och der hennes herre emottog henne med ett verkligt solskensleende, hvilket tydligen i hast tillkom, då han fick se henne så konstlöst klädd.

»Den der toaletten är mycket smakfull,» sade han. »En hustru bör aldrig lägga något slags utmanande koketteri i sin drägt. Det röjer en fin takt att förstå och finna medelvägen.»

»Var öfvertygad,» svarade hon småleende, »att jag skall göra mitt bästa att gissa dina tycken.»

Tonen lät dock mera pligtskyldig än varm.

»Middagen är färdig,» återtog han. »Vi hafva inga långa drumlar till uppassningen — blott en betjentgosse, som hjelper husjungfrun.»

13.

Husliga anordningar, betraktade från moralisk och religiös sida.

Middagen och kaffet hade passerat. Hermine, som med oförliknelig, lugn värdighet inträdt i sin egenskap af husfru, kom nu, efter en liten konferens med hushållerskan för supéprogramet, färdigklädd i hatt och flor att följa sin man på promenaden. Hon hade stannat i den rymliga, löfvade förstugan, som gick utåt den vackraste, landtliga gård, man ville se, med gräs-

mattor, blommor och syrenhäckar från morföräldrarnes tid.

Ifrån denna förstuga gick en dörr till Connys enskilda rum; der hade hon ännu icke varit. Hon knackade på dörren, som i detsamma öppnades inifrån.

»Kommer du och gör mig visit?» frågade han vänligt.

»Det vet jag ej om jag vågat. Men detta rum, med sitt grönskande dunkel, sina respektabla bokhyllor och detta vackra, med manuskript höljda skrifbord, som solstrålarne nu leka öfver, behagar mig ofantligt. Ack, låt mig sätta mig för några ögonblick i din soffa! Hör, min vän! Dina kanariefåglars sång betyder — välkommen!»

»Jag säger dig också välkommen till mitt eget, vanligen fridlysta område. Du skall komma hit emellanåt och hjelpa mig, icke blott med den der diktamensskrifningen, som aldrig blef rätt af på Sigesberg, utan du skall få deltaga i mitt arbete genom tankeutbyte och råd.»

»O, Conny, hur lycklig detta gör mig! Du anser mig då ega tillräcklig intelligens, för att fatta dig och dina idéer?»

»Skulle jag eljest bedt dig blifva min hustru? Men att fatta tankar och idéer öfver ett litterärt verk är ej det samma, som att fatta författaren sjelf och hans lifsåskådning.»

»Deri har du tusen gånger rätt, men på denna väg skall jag komma dig närmare, liksom du genom vårt allvarliga och ärliga tankeutbyte skall klarare bedöma mig. Vårt lif hos dina föräldrar gjorde oss stundom främmande för hvarandra, och ändå har jag nästan oroat mig för, att jag hemma hos oss sjelfva skulle komma på ännu längre afstånd ifrån dig.»

»Du har sannerligen både rätt och orätt. Mina föräldrars hus, der allt är ställdt på endast verldslig och storartad fot, har aldrig rätt velat öfverensstämma med min smak — nu minst, då *vårt,* ditt och mitt, samlif skulle inträda i första stadiet. Och den konstlade atmosferen, som vi der råkade in uti, skulle kan hända hafva kastat sina skuggor hit i detta fridfulla, lilla hem, om du icke från det ögonblick, du inträdde här, på ett så enkelt, klokt och behagligt sätt och utan synbart bemödande satt dig in deri. Reflektera icke högt öfver hvad jag nu sagt. Fortfar endast som du börjat — och kom nu till promenaden.»

Hermine aktade sig väl att röja sin förtjusning. Hon började erfara en viss trygghet, men insåg fullkomligt, att hon finge vandra på många olika stigar, innan hon skulle nå det mål, hon längtade efter. Detta mål liknade icke det, som hennes svärfader visat henne. Ack, nej! Det var en hustrus, som, med hjertat fullt af varm, ren och ädel kärlek, ville eröfra rättigheten att få visa sina skatter, på samma gång hon fick mottaga dem, hvilka, under ett slags hemlighetsfull försegling, troligen hvilade i hennes makes hjerta.

Nu sutto de ej i asplunden, föräldrarnes ungdomstempel, utan i en helt egendomlig grotta vid sjöstranden, och der ljöd Connys fylliga, välklingande stämma i allvarliga tondjup.

»Det jag nu ernar hemställa till dig, Hermine, skulle kanske mera än *en* ung hustru och husmoder anse vida mindre vigtigt, än allt annat tal, men sådan är ej händelsen med dig, det vet jag — men mera vet jag icke heller.»

»Hvad kan du mena?»

»Mycket beror på, huru man tagit sakerna inom sjelfva hushållets verld från början, och i den verlden är förhållandet mellan husbondfolk och tjenare icke af

någon ringa vigt. Efter min tanke bör det vara öppet och redligt å båda sidor. Det skall icke från tjenarnes sida vara ett respektfullt slaflif, med hemliga förbehåll att taga skadan igen på annat sätt, och icke från husbondfolkets ett system af sådan öfverlägsenhet, som om de lefde på ett oåtkomligt område. Hvad tänker du härom?»

»Jag tänker, att ditt system skall vara fullkomligt lämpligt i det hus, der *du* är husbonde. Den sanna, milda och ändock stränga värdigheten i ditt väsende skall, hvilken frihet du än må lemna, göra det till en omöjlighet för någon, att öfverskrida det osynliga rå-märket.»

Conny rodnade starkt.

»Hvad jag anförde som riktigt, enligt min åsigt, är således icke lämpligt för annat än undantag. Naturligtvis bör du alltid lika frimodigt säga din mening, men det gör mig ondt, att du bestämdt icke gillar min teori.»

»Dyre Conny, jag gillar och vill sträfva till, att den skall finnas hos *oss*, men jag är öfvertygad, att i en mängd hushåll denna återgång till patriarkatens tider ej skulle duga. Det vill mycken andlig kraft och stor menniskokärlek till, för att kunna gå *rätt* den vägen. Många tjenare blifva eljest sturska och likgiltiga genom förtrolighet. Utan stor aktning eller, hvarför icke, en helsosam respekt går systemet ej efter din önskan. Men handledd af dig, skall jag nog blifva värdig att stå vid din sida — ty jag eger en allt för utpreglad känsla af medvetandet, att vi alla tillhöra *ett* slägte, för att ej önska och vilja bidraga till dina ädla afsigters framgång.»

»Tack, Hermine! Vi skola hjelpas åt.»

»Men är du icke ledsen på mig? Jag öfvervägde, om jag borde uttala min mening, men så tänkte jag,

att det icke skulle blifva ett meningsutbyte, utan ett tvång, liknande det du vill undvika med vårt tjenstefolk, i fall jag städse vore af din egen åsigt. Du skulle också då få mycket tråkigt.»

»Ja, kan hända, jag förmodar att du har rätt.» Han betraktade henne med forskande uppmärksamhet, och från hans sköna, mörka ögon föll en hastig blixt, som träffade henne i hjertat, hvilket började komma i stark fart. Men det var ej tid för henne att forska i något så plötsligt försvinnande som en blixt. Dessutom började han åter:

»Nu kommer jag till en annan, synnerligt vigtig fråga, husandakten! Denna bör antingen vara en *rätt* andaktsstund eller ock uteblifva. Du vet, att på Sigesberg har min far sökt fasthålla denna vackra idé, om den nämligen får blifva vacker. Men säg, om det icke ingaf en smärtsam oro, då på Sigesberg, vid de obestämda aftnar, när främmande vagnar, lastade med gäster, just bortrest, tjenstepersonalen, som i köket hade alla händer fulla med göromål, hals öfver hufvud skulle släppa allting, för att, troligen endast med stort missnöje, infinna sig i salen och höra min far läsa ur bibeln och sedan en psalm? Han var så lycklig, min gode, gamle far, i vissheten, att han nu slutat sitt dagsarbete i frid. Jag skulle icke för allt i verlden velat säga honom, att då jag en gång ämnade mig till köket, för att i förbifarten tända min cigarr, jag hörde köksan, med en allt annat än uppbygd känsla, häftigt ropa till en af kammarpigorna, som skulle taga ett stryklod ur elden: 'Har man sett sådana upptåg, jag blir olycklig för hushållerskan, jag, som aldrig hinner sluta herrskapsdiskarne'. 'Än jag då,' skrek den andra, 'har nu ej lodet kallnat, som jag skulle stryka mina förkläden med? Gubben kunde gerna läsa för herrskapet sins emellan och låta en stackare, som inte har någon annan stund

än aftonen, få vara i fred.' Hvad säger du om det der, min goda Hermine?»

»Att en gemensam husandakt är en plägsed, som jag mycket förordar, men den bör vara på bestämd tid — lördagsaftonen och söndagsaftonen, om ingen främmande vänder upp och ned på vanorna. Dessutom böra tjenstflickorna, utom vid nödfall, hafva onsdags och lördags eftermiddag fria, för att verkställa eget arbete.»

»Du har nu öfverraskat mig med en dubbel sympati. Detta var just hvad jag beslutat nämna. Men vid andaktsstunderna vill jag icke blott läsa ett kapitel ur den heliga skrift, som *vi* tillsammans alla aftnar skola läsa. Jag vill genom några förklarande ord belysa de ställen, som måste vara dem dunkla. Ja, så skall det blifva... Men hvad blifver det här nu för afbrott — hvilka röster!...»

»Ack, det är studenterna från prestgården, som söka oss! Käre Conny, det är mina kusiner!»

»Var lugn, Hermine. Jag skall gå och möta dem.»

14.

Huru en hustru skall lyckas behaga sin man, utan att behaga honom för mycket.

Fyra månader hafva förflutit, sedan den vackra sommardag (hemkomstdagen), då studenterna från prestgården gjorde ett afbrott i Connys husliga, moraliska och kristliga anordningar för det framtida lifvet.

Men det oaktadt blefvo ynglingarnes glada röster, frispråkiga skämtfullhet och varma invitation till följande dagens middag icke på långt när så svalt upptagna, som Hermine fruktat.

De allvarliga ämnena hade hunnit en punkt, der de lämpligt kunde stanna, och ehuru Conny sjelf under ingen del af sitt universitetslif haft ringaste lilla släng af dessa unga herrars fria sätt och något stormande raskhet, så förstod han och fördrog, vetande att det ej var så långt qvar, innan de skulle utbyta sin lyckliga hemsejour mot återvändandet till lärosätet. Och de tänkte icke ens hemkomma till julen, emedan de skulle tillbringa denna hos slägtingar, hvilka hade unga, glada, oförlofvade flick-kusiner att bjuda på.

Beträffande prosten och prostinnan i egna personer, så hade Conny fordom (då Hermine varit magneten) trifvits ganska väl med dem, men sedan Hermine blifvit hans hustru, förliktes han ej riktigt väl med den nödtvungna *förtroligheten*. Han fann prosten som religionslärare hvarken nog upphöjd eller nog enkel. Prosten ville kanske icke taga intryck af de filosofiskt religiösa verk, som fyllde hans bokhyllor, men han *hade* tagit detta intryck, utan att ega den stora förståndets och hjertats hemlighet, som fordras för att skilja agnarne från hvetet. Också funno hans församlingsbor föga uppbyggelse i kyrkan, oaktadt de redligt sträfvade att hålla sömnen på afstånd. Men i alla kommunalfrågor och råd var han förträfflig och icke på ringaste sätt för mån om sitt eget, tvärt om. Och derför var församlingen i alla fall nöjd.

Prostinnan misshagade Conny allra mest. Må man döma om *hans* intryck, då hon efter den der första middagen helt enkelt tog sig den friheten att yttra: »Ni behöfva alls icke här, hos sjelfva slägten, vara så främ-

mande och återhållsamma, mitt unga herrskap. Nog vet man, hur nygifta kuttra med hvarandra.»

»Jag förvånar mig,» sade Conny på hemvägen, »att din tant, kära Hermine, kan utveckla en så rent af osmaklig ogranlagenhet. Hon kom dig också att rodna.»

»Och dig att blekna,» svarade Hermine småskrattande.

»Vi voro båda generade — och kanske gjorde hon dig enskilda frågor?»

»Icke en enda» ('som jag vågar upprepa,' kunde hon lagt till).

Nej, kuttrande turturdufvor funnos icke i det hemmet, annat än i dufslaget. En kyss vid morgonhelsningen och dito, då man tog godnatt, och handkyssning efter måltiderna, se der hela kurtisen.

Men i öfrigt hade på de fyra månaderna allt gått förträffligt. Hermine hade hunnit ganska långt i sin handsektersbefattning och Conny syntes riktigt på väg att vara lycklig, der han, liggande på soffan med cigarren mellan läpparne och reseanteckningar i hand, dikterade dels ur dem och dels ur sina improvisationer, under det han allt emellanåt, medan Hermine höll ögonen på manuskriptet, lät sina ögon hvila på henne, i stället för på konceptet. Just så behagade hon honom ofantligt, men råkade hon i ifvern och värmen skjuta till de praktfulla hårflätorna, så att de ringlade sig ned på den hvita halsen, eller med omedvetet behag kasta dem hit och dit, då var det han, som sjelf blef varm och purpurröd, helst när de vida klädningsärmarne högt uppskötos och den hvita, fasta armen lade sig i åtskilliga, ogenerade fasoner öfver skrifbordets gröna saffian.

»Är det något svårt, efter du stannar så ofta?» frågade hon en dag helt oskyldigt och litet otåligt.

»Ja, det är ej så alldeles lätt. Jag tvekar om något, som är dunkelt för minnet.»

»Kan jag icke alls hjelpa dig?»

»Icke det ringaste. Du bör begagna tillfället att gå in och hvila litet. Stackars Hermine, du är så het!»

»Het, ja, det är jag verkligen, men af ifver... Jag är så intresserad, jag glömmer allt och lefver med. Nej, se, mina flätor hafva tagit sig friheter, som jag behöfver afhjelpa. Farväl så länge då. Du ser, att jag satt saften och sodavattnet på bordet bredvid dig.»

»Ja, det var just det, jag fick ögonen på. Tack! Du är en så uppmärksam hustru, som en man kan önska.»

»Det ligger i sakens natur. Men vet du, hvad jag trott glädja dig nästan mera än något annat?»

»Hvad då?»

»Att din husandakt, som du genast i början satte i verket, slog så väl ut, att tjenstefolket sjelfmant bedt dig att äfven på onsdagsaftonen läsa för dem. Detta bevisar icke blott deras tillgifvenhet och förtroende till dig, utan äfven deras förhöjda förmåga att fatta och känna hvad du föredrager. Det är dina så lämpliga förklaringar, som utöfvat detta, förutom att du i allt öfver egendomen för en rättvis spira.»

»Om du tänker så vackert, Hermine, så säg det ändå icke, man kan så omärkligt blifva egenkär, om man lyssnar på det, som smeker örat. Det är en helt annan kraft, än *min,* som verkar på dem, men det gör mig nöjd i alla fall, att *de* synas uppriktigt belåtna.»

Kort efter ofvanstående samtal gick emellertid ett moln öfver solskenet i hemmet.

Det hade kommit till en af egendomarne i granskapet en ny egare med en stor och lysande familj, uppväxta söner och döttrar. Fröknar, raka och utstyrda som mönster af franska modjournalen, och söner, löjt-

nanten, hofrättsnotarien och en förnäm kammarherre på köpet, hvilken notabilitet skulle stanna i slägtkretsen tills öfver julen.

Redan strax efter ankomsten hade denna familjkaravan, som fyllde två vagnar, gjort besök hos baron Conny och hans fru. Men visiten eller, rättare sagdt, de, som gjorde visiten, behagade ej Conny, som sjelf med inre gedigenhet afskydde all lätt barlast, och här visade en sådan sig lätt hos alla medlemmarne.

Besöket måste besvaras och Conny tyckte sig redan då finna, ehuru han ej sade det, att hans hustru offrade allt för stor tid på toaletten och att den var utsöktare, än som behöfdes. Han återkom i ett ännu sämre lynne, ty löjtnanten och hofrättsnotarien hade varit så enträgna i sin uppmärksamhet mot Hermine, att de endast kunde öfvervinnas genom den nonchalans, hvarmed kammarherren, figurligen taladt, sköt dem åtsides för att sjelfskrifven taga närmaste stol och alldeles öfverrösta modern, en mycket beskedlig dam och ytterlig beundrarinna af sina söner, hvilken snart var tystad.

Värden språkade med Conny och fröknarna med andra besökande.

På hemvägen talade knapt den unge äkta mannen, och Hermine försökte förgäfves att förströ honom, tills hon meddelat, att den nykomne egendomsegaren med gemål om en vecka skulle gifva stor middag för hela pastoratets herrskapspersonal.

»Och du vill dit?» sade han med en viss försåtlig vänlighet.

»Ja, i fall *du* så tycker.»

Han svarade ej, men gjorde icke en enda invändning, när invitationen kom. Han endast observerade på den utsatta dagen, sin hustru noggrannare än vanligt. Och då hon kom ut i förmaket, klädd för middagsbjudningen, tog han alldeles ofrivilligt tre steg tillbaka.

Han hade nu så länge, med ett eller annat enkelt undantag för svart siden, sett henne i en brun eller grå qväkarekostym, att han rent af blef bländad af hennes praktfulla skönhet, som hon i dag, i stor toalett, ej genom konst sökt dölja och förhindra att synas.

»Hvad är det, käre vän?» Hon betraktade honom helt oroligt.

»Vill du, *min* hustru, eljest så blygsamt klädd för din mans ögon, komma i denna utmanande kostym inför en hop gapande främlingar? Hermine, *hvem* skall en gift qvinna behaga framför allt?»

»Naturligtvis sin man! Men kan jag fara på stor middag i en mörk, upp till halsen gående yllekläding?»

»Äro dessa toaletter de enda, som behaga mig? Är jag kanske ett skenhelgon? Jag tycker icke om, att mina sinnen tvingas ifrån mitt moraliska jag, men ännu mindre kan jag förlikas med att en qvinna, som jag ansåg lefva endast för mig, skall gifva hela sin skönhets fulla glans åt andra ögon. Tro dock ej, att jag är svartsjuk!»

»Nej, naturligtvis icke! Men din sedliga känsla är *så* sträng, att du fordrar afsägande af den oskyldigaste prydnad. Jag lyckas ej behaga dig så här.»

»Jag ryser med rätta för, att du skulle få ett välde genom din blotta skönhet. Hermine, min älskade, blif hemma!»

»O, ja, med förtjusning!»

15.

Huru Conny förliker sitt enskildta och husfaderliga samvetsbryderi. Bref från Sigesberg.

Det blef en afton helt och hållet på sidan om den vanliga ordningen, den, som nu inträdde.

Men först var den helt annat än behaglig, ty icke förr hade Hermine uttalat sitt bifall: »Med förtjusning», i afseende på uppropet att blifva hemma, än bullret af den framkörande vagnen inkastade Conny i ett oförutsedt bryderi.

»Hvad är att göra?» utbrast han. »Först och främst har man tjenstefolket, som jag ju sjelf på detta sätt lemnar materialier till sqvallerhistorier, om jag uppgifver någon slags osanning (något jag i alla fall icke vill), som anledning att vi blifva hemma, då vi redan äro färdiga. Och hvad skall jag kunna *skrifva* för passande ursäkt. Icke kan jag väl säga, att jag fann min hustru allt för vacker att ses af profana ögon. Nå, nu pratar jag dumheter. Det gör man ändtligen alltid, när man skall taga tvära beslut. Saken är den, Hermine, att sällskapslifvet är mig motbjudande och att det vore mig rätt kärt, om *du* för någon gång delade min tanke.»

»Det gör jag, min gode Conny, och ditt lilla förhastade skämt ingifver mig ej ringaste egenkärlek.» Det var den allra vackraste modulation af blygsam trovärdighet i Hermines stämma. »Och än mer,» tillade hon, »jag skall gifva dig ett skäl, lämpligt både för din biljett och för vårt tjenstefolk.»

»Hvad då för skäl?» frågade han ifrigt.

»Jo, just under det jag klädde mig, fick jag en så långvarig svindel, att jag fruktade en svimning, och som Lena skyndade till köket efter fullkomligt kallt vatten, veta de andra flickorna redan härom. Hushållerskan hade då undrat, om jag skulle *kunna* resa bort.»

»Och om detta säger mig hvarken du eller någon annan menniska ett enda ord!» Det syntes väl, att Conny nu blef rädd, ty han blef helt blek.

»Jag trodde, att du icke ogerna bevistade denna middag.»

»*Jag!* Men säg då för all del, hvad som kom åt dig?»

»Jag vet det ej. Kanske sitter jag ibland för länge stilla?»

Några minuter senare var vagnen bortkörd och ett ridande bud afsändes med en artig biljett från baronen, innehållande nödig ursäkt till följd af hans hustrus hastigt påkomna illamående.

Det var efter detta och sedan Hermine utbytt sin stora toalett mot en hvit morgonrock, passande för soffan, hvilken hennes herre förordnat, att hon *måste* intaga, som den vackra aftonen inträdde. Conny läste högt ur en nyutkommen roman, men det var ej nog, han lutade sig flera gånger i qvarten ned till hustrun, såg ömt och oroligt på henne och jemkade ganska ofta dynan i ordning, ja, en gång kysste han henne på kinden och såg mycket lycklig ut. Hvad Hermine beträffade, ansåg hon sig hafva blifvit introducerad i någon af himmelens förgårdar.

Men ingenting är beständigt.

Följande dagen, då Hermine återtagit sin gråa klädning och alla slags praktfulla lockar och krusiga vågor af hennes sköna hår blifvit sedesamt bortstrukna och

gömda, inträdde man i det vanliga hemlifvet, med undantag af att Conny nu ännu nogare observerade, då hon under renskrifningen blef för röd och varm att icke vara feberaktig. Då måste hon ut och gå, åtföljd af honom. Men något vidare i ömhetsväg var det ej.

En afton, vid slutet af veckan, kom det ett, som det syntes, omfångsrikare bref än vanligt från föräldrahemmet. Utom brefvet från fadern till sonen, fans det ett till svärdottern och ytterligare ett inuti detta från Amalia, den unga borgmästarinnan, till tant Louise.

Under det de båda makarne läste hvar och en sin post i Connys arbetsrum (han hade flera bref och tidningar att genomgå), hände sig något, som aldrig händt efter deras giftermål, nämligen att Hermine plötsligt föll i gråt, och en nervös, våldsam gråt dertill.

»O Gud, hvad är det som står på, Hermine, min dyra hustru?» Conny, som vid dessa öfverrumplingar inom äktenskapslifvet ej hann taga vara på programet, flög upp och omslöt den darrande, unga qvinnan, som snyftade likt ett barn mot hans axel.

»Men så försök då att tala! Jag förstår icke af pappas bref, att något är galet hemma.»

»Amalias bref... Ack, Amalias bref!»

»Hvad i all verlden kan *hon* skrifva? Är hennes man farligt sjuk?» Connys varma ton fick en helt lugn brytning.

»Det är icke fråga om honom. Vänta, bäste Conny, och förlåt, hvad jag ej rådde för. Det går strax öfver, nu blir jag bra. Men Amalias förtroende till din mor upprörde mig grufligt.»

»Huru kan ett förtroende af Amalia hafva en sådan verkan?»

»Läs nu brefvet.»

Hon räckte honom det och höll sina ögon fästa på honom.

Han tog först moderns bref, som låg bredvid. Det lydde:

»*Min älskade dotter!*

Du får endast några rader i dag, emedan posttimmen är så nära och dessutom pappa skrifver om allt, som kan vara eder af intresse. Han är uppfylld af tankar på nästa års riksdag och har senast i morse frågat mig, om jag tror att du med något grundligt minne belönar det förtroende, han sätter till dig.

Jag har nyss fått medföljande bref från vår stackars, kära Amalia. Jag misstänkte aldrig, då hon var här och flaxade som en ung flicka, en riktig yrhätta, att hon var i ett tillstånd, som brukar stämma den lättsinnigaste natur hos en qvinna i en allvarlig anda. Gud hjelpe henne, fattiga barn. Nu är hon allt annat än lustigt stämd. Hon har riktigt gjort mig orolig.

Sänd mig brefvet tillbaka. Som du och hon ej voro så förtroliga, som jag önskade ni skulle varit, vill jag att ditt hjerta skall vända sig till henne, och det är jag öfvertygad om att det gör.

Din ömt tillgifna moder
Louise von Z.»

Utan att säga ett ord tog Conny det andra brefvet.

»*Min kärleksfulla, alltid förlåtande tant!*

Jag kommer i dag att skrifva helt annorlunda än vanligt. Hvarför skulle jag för tant dölja, hvad andra hustrur hålla för ära och sällhet. Det var till och med först på hemresan, som jag kunde förmå mig att anförtro mig åt min man, och han måste lofva mig att ej skrifva derom. Tokig, som alltid, ville jag att det skulle blifva en syrpris.

Nu är jag dock så helt och hållet förändrad, att jag, som var så modig, liknar ett uppskrämdt barn.

Jag tror, att jag icke öfverlefver det, tant. Ja, det tror jag bestämdt. Hvad det är orätt att gifta sig... Nej, det var kanske syndigt! Jag vet icke stort hvad jag säger, men jag blifver allt mera olycklig, ju närmare tiden kommer — och nu är den nära. Får jag lefva, blifver jag en annan menniska; men är detta bref det *sista,* så förlåt

den oförståndiga
Amalia.

P. S. Jag törs ej visa min man detta bref. Han skulle då blifva grufligt bekymrad. Han skänker mig den hängifnaste omtanke.»

»Ja,» sade Conny i djup medkänsla, »han hade verkligen anledning, den stackars mannen, att blifva något *mer* än bekymrad. En så lättsinnig varelse, hon varit, blir hon aldrig mer, och dylika aningar komma blott från svaghet och brist på förtröstan till *Honom,* som ensam kan hjelpa.»

»Det är svårt att döma, när lynnet är sjukt,» menade Hermine med half röst.

»Nej, det bör vara antagligt, att den qvinna, som blifvit helgad genom moderskapet, tryggt lemnar utgången i Guds hand. För mig är intrycket på dig långt mer ofattligt. Jag kan icke inse, hvarför brefvet från Amalia, hvilken jag efter detta skall se i en långt bättre dager, verkat så starkt. Var uppriktig! Du måtte säkert icke vara frisk?»

»Kanhända är jag det ej. Plåga mig icke just nu med frågor. I morgon kanske jag kan svara.»

Om vi säga, att Conny stod fullkomligt slagen af häpnad, vore det ej för mycket sagdt. Denna retlighet, synnerligen i tonen och det mot *honom!*

Han gick ut, utan att säga ett enda ord. Han var förvirrad, och förvirringen blandade sig, för första gången under hans lif, till och med i de order han utdelade. Detta bringade honom i ännu sämre lynne.

16.

Den försmådda prostinnan erkännes som en stor auktoritet.

Följande dagen beslöt den äkta mannen att visa, det han icke tänkte utsätta sig för några vidare retlighetsprof. Han begärde inga flera upplysningar, han tycktes totalt hafva glömt deras samtal, var hela förmiddagen ute på jagt och tog på eftermiddagen med största förbindlighet emot prostherrskapet, som mycket lämpligt kom på visit. Prosten infördes efter kaffet i värdens eget rum, der litterära diskussioner och åtskilliga angelägenheter inom församlingen afhandlades. Prosten var, såsom förut blifvit sagdt, en vanlig verldsman. Prostinnan, en liten god och gudfruktig qvinna, en smula sqvallrande och en smula tråkig, hade i närvarande stund ett alldeles förträffligt tillfälle att taga Hermine i en oskyldig examen. Det var så sällan hon kunde komma åt den unga frun, sin egen köttsliga systerdotter.

Först och främst beskref nu prostinnan, såsom inledning, huru obegripligt obehagligt det varit, att det nykomna herrskapet, major von Halens på Anneby,

skulle vid sin stora middag gå miste om så godt som förnämsta familjen i pastoratet.

»Jag försäkrar dig, mitt snälla barn, att majoren var halft stött, majorskan ledsen, fröknarna harmsna och de tre sönerna, kammarherren, löjtnanten och hofrättsnotarien, alldeles tröstlösa. Jag misstänker, att din man är svartsjuk som en turk. Hvad det är fult! De der hyggliga herrarne äta väl icke upp dig heller. Tala öppet, söta Hermine. Du vet, jag är tystlåten och granlaga.»

»Min bästa tant! Jag kan icke tillåta att Conny blifver så missförstådd. Saken var den, att jag, under det jag klädde mig, fick en så stark svindel, att jag handlöst föll ned i stolen, och hade ej Lena så hastigt kommit med vattnet, så vet jag ej när jag repat mig. Det var svårt att under sådana omständigheter resa bort, och då min man såg mig så medtagen, var han nog god att sända återbud och sjelf blifva hemma.»

»Det gjorde han säkert mycket ogerna,» menade prostinnan med en helt slipad min. »Är du för resten nöjd med Lena? Den der lilla slinkan var alltid på sin kant i prestgården, och jag trodde ej du skulle blifva rätt nöjd med henne.»

»Lena är en mycket bra och tillgifven tjenarinna.»

»Hon är väl rädd för husbonden, kan jag tänka. Han har respekt med sig!»

»Det har han, men både tjenstepersonalen och hela egendomens befolkning hålla af honom för hans vänlighet och rättvisa.»

»Nå ja, hvad befolkningen och deras rättigheter beträffar, så lär han föga hålla på tidens bruk och seder. Han lär vara i somligt mycket medgörlig, men fasligt sträng i somligt.»

»Icke sträng i annat än sedlighetsförhållanden och i öfrigt i moraliska och religiösa pligter. Han har alltid

varit sträng mot sig sjelf, och vill uppamma goda seder och hederliga åsigter hos alla, som lyda under honom.»

»Nå, vi lemna honom nu i fred. Jag tycker i alla fall om honom för att han var vänlig mot mina studenter. Nå, gudskelof, det är också gossar hela dagen, och nog kan han verka för dem, i framtiden förstås. Säg, du, han tycker ju mycket om dem?»

»Var säker, goda tant, att Conny aldrig glömmer sina nya slägtskapsband, och hvad han eller hans far kan vara dem till gagn, det blir ej underlåtet.»

»Tack, min vän, du lofvar mig ju också att ni, för grannsämjan, göra en tacksamhetsvisit på Anneby hos majorens? Då du är frisk, så må pastoratsfriden bibehållas.»

»Så riktigt frisk är jag icke... Jag vet, att tant...»

»Säg ingenting barn. Jag förstår alltsammans!»

Nu ingick samtalet i en annan kanal och afbröts först genom budet att bordet var serveradt och herrarnes ankomst.

Sedan de främmande rest, tycktes Hermine vänta att hennes man skulle föra talet på den verkan, Amalias bref utöfvat, men sådan blef icke händelsen. Han märkte icke, att hon syntes något upprörd, och märkte han det, så antog han det som den naturligaste följd af hennes retliga svar dagen förut. Ångern var helsosam! Hon fick ej göra ett sådant sätt till vana.

Sedan han tyst gått några slag fram och åter i förmaket, der de befunno sig, yttrade han helt tvärt: »Hvad för slags uppdrag har pappa gifvit dig och som du så allvarligt skulle uppfatta?»

»Det var *ett,* som icke borde blifvit gifvet till *mig,*» sade hon sorgset. »En fader, så god som din, så klok,

borde väl känna sin son tillräckligt för att förstå, att han aldrig skulle tillåta sin hustru att i den allra obetydligaste mån inverka på sig. Hans önskan känner du, att du, som *vald* riksdagsman, skall representera ditt land. Du har förut, som sjelfskrifven riddersman, bevistat riksdagen, men dermed är han ej belåten. Att dock tala med mig, som ej tillerkännes något omdöme i dylika frågor, var ju löjligt.»

»Ja, så tyckes du sjelf hafva ansett det, efter du ej yttrat ett ord till mig. Men säg — i fall du mäktar tala det lugna och lämpliga språk, du intill i går begagnat — hvarför vände pappa sig till dig?»

»Hvarför?»

»Ja, var så god och nämn det!»

»Derför, att han ansåg, att jag möjligen skulle komma att få någon smula inflytande hos min man.»

»Och du har ej ansett det löna mödan att försöka?»

»Hvartill skulle det tjenat? Bör man försöka det omöjliga? Vi hafva visserligen icke varit gifta ett halft år ännu, men det har varit tillräckligt för att visa mig, att du väl tillåter mig att dela dina litterära arbetsmödor och äfven inviger mig i landtbruksförhållanden, men att du anser alla politiska åsigter, och deraf utgående konseqvenser, totalt utom min fattning. Och blefve du statsman och ingick i något slags embete, skulle du anse *alla* frågor, härledande derifrån, äfven utom min fattningsgåfva. Litteraturen, i vissa delar, ladugårdsskötseln och, förstås, moraliska maximer för det husliga lifvets jemna maskineri, se der, hvad en hustru, som är gift med en fullkomlig man, är reducerad till att förstå! Nej, det var sant, qvarnverket och det nya tegelbrukets gagn äro också vetenskaper, som jag kan studera, — om det roar mig!»

Conny betraktade sin hustru, liksom han skulle betraktat en naturföreteelse, som han aldrig förut tänkt sig få skåda.

»Hermine,» sade han slutligen, mycket mildt, »hvad går åt dig?»

»Vet jag det! Men då du frågade mig, *hvarför* jag ej använder ett inflytande, som jag icke eger, tillstår jag, att jag blef upprörd. Nåväl, jag är upprörd! Hvad vill du mer?»

»Jo, om du tillåter det, skulle jag vilja säga, att mitt förnuft börjar fatta, att du ej rår för ditt otåliga väsende. I *går* qväll bad du mig icke *plåga* dig med frågor och i qväll åter synes du i en stämning, som ordentligt utmanar mig att fråga, hvad som så fullständigt förändrat dig. Vet, att långt ifrån att vara utan någon makt öfver din man, skall han, om det kan glädja dig, verkligen kasta sig in på den politiska banan. Men märk, Hermine, min far har sina gammaldags, aristokratiska principer och aristokratiska tendenser. Mina gå i en annan riktning, men, ehuru han fruktar detta, tror han det ej. Och då nu denna sak är afgjord (Conny ansåg onödigt förklara, att han redan förut afgjort den med sig sjelf) och du ej behöfver klaga öfver brist på förtroende å din mans sida, så visa du äfven honom förtroende och säg, hvarför du blifvit dig så olik.»

»Dyre, älskade Conny, låt mig först tacka dig för din oväntade fördragsamhet. Jag skall alltid söka att beherska mig, men det är likväl möjligt, att jag tills vidare, då och då, kommer att pröfva ditt tålamod. Men var endast lika god mot mig som nu, så blir all retlighet qväfd.»

Conny var icke rätt säker på tydligheten i det språket. Han kastade sig ned på soffan och slöt hastigt

under tystnad hustrun till sitt hjerta, men de frågor, hans ögon gjorde, voro tydliga.

»Tant, du förstår, är så erfaren i allt. Ack, Conny, jag talade några ord med henne och hon upplyste mig om, att min aning var grundad. Men då en aning ej är full *visshet,* var jag rädd att, då Amalias bref så våldsamt verkade på mig, bedraga dig. O, Conny, Conny, jag ser huru detta griper dig, och dock ser jag väl huru lycklig du är.»

Ja, han var lycklig i den grad, att han i den ömmaste hviskning bedyrade, att han skulle tro sig vara ovärdig den höga nåd, Gud bevisat honom, om han icke nu öppet erkände för sin älskade, både att han verkligen varit svartsjuk till otrolig, ja, löjlig grad, och att han redan på förhand beslutat ingå i det offentliga lifvet. »Men vet, min Hermine, att *numera* skulle all verldens män få betrakta dig, utan att jag erfar en enda ovärdig rörelse. Du är mig nu helig! Och om du ej funnit makan hafva tillräcklig makt, så får mitt barns moder desto mer. Var ej afundsjuk på *henne,* som jag högst älskar!»

Med de djupa, sköna ögonen fyllda af glädjetårar svarade hon: »Huru ädelt, huru värdigt din karaktär och ditt hjerta, att i stället för stolta, triumferande ord om en arfvinge till ditt namn och din blifvande rikedom höra dig inviga dina nya pligter med den modiga bekännelsen af sådana fel, som mången man ej alls skulle anse för fel. Men du, min dyre make, förklarar icke de heliga sanningarna för andra, utan att lefva dig in i dem. Din bibelläsning är ej en tom form, du straffar dig sjelf vid minsta öfverträdelse och ändå, jag kan ej hjelpa det, finnes hos mig ett *ändå.*»

»Uttala det!»

»Jag törs icke.»

»I detta ögonblick,» svarade han rodnande, »törs du fråga om allt. Jag vågar ej svara för framtiden, ty jag känner min naturs misstrogenhet, men nu, tala!»

»Nå, i förlitande på ditt löfte, frågar jag dig då, hvilken den makt är, som nästan tvingar dig att reducera din *egen* sanna känsla (jag tror att du älskar mig) till något, som knapt bör vara skönjbart för dig sjelf, liksom min kärlek också af mig bör reduceras till en pligttrogen, fängslad känsla? Är väl detta förhållande efter Guds lag makar emellan?»

»Efter Guds lag skola makar älska hvarandra inbördes i nöd och lust, men dermed förstår jag en sansad, lugn känsla, långt ifrån färglös, men ej af den glödande färgton, som kan komma en rättrådig själ på villospår. Jag menar, om den tillåtna känslan öfvergår ill passion och vill herska öfver förnuftet.»

Hermine skakade på hufvudet. »Hvad denna åsigt förefaller bunden och studerad!»

»Hvarför säga så, min dyra maka. Hvarje menniska kan falla i frestelse och jag fruktar,» han såg på henne med ett så bönfallande uttryck i sina ögon, att hennes hjerta jublade, »jag fruktar detta välde öfver själen. Låt mig ega, låt mig behålla vissheten, att jag ej blifver otrogen min ungdoms och min mannaålders uppfattning af det heligaste, men derjemte det ömtåligaste af alla förhållanden. Jag är nu så lycklig, att... att, med ett ord, äfven du kan vara nöjd.»

»Jag är det, min Conny, men jag skulle kanske synas dig obarmhertig om jag sade, att i fall din förklaring hade haft brefform, jag trott mig kunna läsa mellan raderna... Nå, häpna ej, jag läser kanske ingenting annat än mina egna fantasier. Ty jag är ju blott qvinna, och om jag får sådana sorgliga aningar

som Amalia, så *vill* jag tro mer på mina fantasier, än på dina.»

»Tala icke så, Hermine, du får ej vara grym, ej missbruka min ångest och min lycka!»

17.

En lycklig mans olycka.

Huru länge förmådde hjelten i närvarande *dram ur lifvet* hålla sig fri från missmod och misstroende, hålla sig uppe i flägten af sin öfvertygelse, att han nu ändtligen erfor en fullkomlig tillfredsställelse? Jo, jemt åtta hela dagar.

»*Känn* en sanning — det är enda sättet att fatta den,» säger en engelsk författare inom det religiösa området.

Kände väl Conny, han, som gjort och gjorde så trägna sjelfstudier och ville reglera allt, *den* sanningen, att hans sträfvan icke skulle kunna nå sitt eftersträfvade mål — det målet, som i enkelt tal kallas *kristlig förnöjsamhet,* alldenstund han aldrig var i stånd att få sitt lifs förhållanden i harmoni med sina inre fordringar, kritiker och åter kritiker öfver sin oförmåga att vara lycklig i sjelfva lyckans öfverflöd!

Nej, han kände icke denna sanning, fattade den alltså ej, utan fortfor att ständigt söka grunden till det grumsfyllda djupet i sin själ, hvilket aldrig ville rätt klarna. Och huru skulle det kunnat klarna, då han, i stället för att genomgräfva det till botten, ständigt påfyllde mera af lifvets hvardagsgrums?

Det är nästan ofattligt huru det händer, att rikt begåfvade naturer, naturer, hvilka motspänstigt hålla hypokondriens spöken på tillbörligt afstånd, naturer, som med en oupphörlig, gagnelig verksamhet fylla sin tid och deremellan ej lemna något studium, som kan hemtas ur böcker, oförsökt, ändock hafva en särskildt, ändlös tidräkning att disponera för inre analyser och experiment.

Hvad var det nu, som orsakade, att Connys så djupt efterlängtade lycka, att i faderskallet finna rätt på sitt eget kall, ej längre kunde utgöra en tillfredsställande helhet? Jo, blott den omständigheten, att prostinnan vid sitt nästa besök utan krus talade om, huru hon af kärlek till sin älskade systerdotter skulle så mycket som möjligt vistas på Kroneby, der hon hoppades få bära en ny Hermine till dopet.

Ifrån det ögonblicket blef prostinnan, som efter förra besöket stigit i aktierna, honom vida mer än odräglig. Huru kunde hon med denna ovärdiga säkerhet tala om ankomsten af en *dotter,* då han aldrig, aldrig en sekund satt i fråga att det skulle blifva en *son,* för hvilkens uppfostran han räknat på att genomtänka massor af olika system.

När då samma afton Hermine, som såg molnet, men alls icke begrep hvarifrån det kom, ty hon hade ej varit inne under tantens frispråkighet, ville muntra honom med att tala om deras barn, sade han med dämpad häftighet — ty han var förfärligt rädd att på minsta sätt oroa sin hustru: »Jag begriper icke, söta Hermine, hvarför du säger »*barnet.*» Du tviflar ju icke mer än jag på dess kön!»

»Hvad Gud i sin nåd skänker oss, skola vi ju med tacksamhet mottaga. Jag tror icke att hvarken böner eller önskningar dervidlag vore bevis på tacksamhet.»

»Deri tror jag dock, att du öfverdrifver, och jag hoppas Gud icke skall, som en honom ovärdig känsla, förkasta det ödmjuka hopp, jag hittills hyst.»

»På en son, menar du, dyre Conny!»

»Ja visst, och när svaret kommer från föräldrarna, får du se att pappa har alldeles samma tanke. Men nu skulle jag blifva inkastad i ett sådant här tvifvelsmål.»

»Jag förstår dig ej, älskade vän. Denna sak måste ju alltid blifva tvifvelaktig.»

»Må vara, men att, som prostinnan nyss, taga för alldeles gifvet, att *hon* skall bära en ny Hermine till dopet, det är alldeles för starkt. Och vet du, Hermine lilla, att jag får svårt att hädanefter fördraga henne.»

»Det der,» svarade Hermine, med helt bekymradt utseende, »var oändligt ledsamt. Du förstår ej, Conny, huru ovärderliga ett äldre, erfaret fruntimmers sällskap och råd just under denna tid äro för mig.»

»Min älskade hustru, jag ser icke mer än en utväg att förlika alla intressen i detta *senare* fall, och det blifver att vi antaga det anbud, som jag fullkomligt bestämdt vet kommer att göras oss af far och mor, nämligen att vi under några månader bosätta oss på Sigesberg. Det kan också vara rättast att vår son just der helsar sin första dag. Hvad säger du om detta?»

»Jag säger, att jag långt hellre ville att denna tidpunkt passerade här i vårt ljufva, kära hem, der du är mera förtrolig med din hustru, än på det präktiga Sigesberg, der du ofta var underligare till sinnes än här.»

»Ja, *du* bestämmer naturligtvis, men då måste min mor i alla fall komma hit. Jag förmodar, att hon har lika stor erfarenhet som prostinnan, om hvilken det aldrig kommer i fråga att hon skall bära *min* son till dopet.»

»Conny, Conny, det här är icke bra för mig och god tid att tala om.» Hon lutade sig betryckt ned mot soffdynan. Sigesberg i minnet var precist som en upprullad tafla öfver hennes första, famlande äktenskapslif. Allting der var så stort, huru ömma föräldrarna än voro.

»Ack, hvad jag nu är olycklig! Icke känner jag, huru ömtåligt det är att tala med en qvinna i din belägenhet. Älskade Hermine, var modig, derpå beror mycket.»

»Ja, ja, jag är modig, och blir du blott naturlig emot mig och icke återtager ditt ceremoniella väsende, varieradt med för mig så ofattliga afbrott, så skall jag gerna resa hvarthelst du vill. Är du då nöjd?»

»Nöjd och tacksam,» svarade han med den hjertligaste ton, men ändock i en inre disharmoni. Sjelf hade han i likhet med sin hustru helst sett att »barnet» blefve honom gifvet i deras närvarande, mest älskade hem. Men granskapet var odrägligt, och omöjligt att se sin mor och prostinnan uppträda på nästan lika berättigad fot och vilja styra hvar åt sitt håll.

»Nej,» sade han med stor bestämdhet, »det må vara tillräckligt med det bekymret, som icke *kan* afhjelpas, det här måste rangeras.»

Och när så svaret kom från Sigesberg, med den allra varmaste lyckönskan och dito inbjudning, ja, då man antog som något fullkomligt oomkullkastligt, att arftagaren skulle födas i sitt tillkommande hem, så var Conny ännu bestämdare och hans ögon strålade af hopp och glädje, då han lade brefven i Hermines hand.

»Du ser, min älskade vän, att till och med pappa försäkrar, att det icke skall finnas något släp af främmande, utan vi få lefva inom familjen. Och med mig skall du blifva nöjd!»

»Jag är redan lugnad, min Conny. De skrifva så vackert. Men låt mig nu se, att du tills vidare är tålig mot min enda slägting.»

»Ja, *nu* kan du lita på mig,» försäkrade han och trodde äfven sjelf att han var att lita på. Men hvar gång prostinnan kom och höll honom au courant med alla slags förutsägelser, grundade på vidsträckt erfarenhet, blef han olycklig och önskade den evinnerliga pratmakerskan ett så pass anfall af reumatismen, att den kunde fängsla henne vid prostgården.

18.

Åter på Sigesberg.

Det är vid början af sommaren.

Aldrig tycktes naturen på denna lilla krets af jorden hafva uppvaknat till ett skönare och praktfullare lif. Aldrig hade gräset en friskare grönska, aldrig rosorna en mera glödande rodnad, aldrig lekte små vågorna vid insjön muntrare och aldrig hade luftkörerna haft en så glad harmoni. Hela regionen mellan himmelen och jorden utförde ett jubel och inom det stora huset och inom hvarje koja var jubel, ty det var den dagen då arftagaren till all denna herrlighet döptes. Han var då en fem veckor gammal yngling.

Men det är icke om den dagens festlighet vi skola tala, icke ens om Connys öfvertygelse att himmelens frid *nu* inflyttat i hans själ, hvilket ej hindrade att han vid dagens slut, då den unga modern kanske något öfver-

ansträngt sig i sällskapskretsen och kände sig ytterst svag, började i sitt inre en klagan öfver all jordisk glädjes föga varaktighet. Och då han, för att trösta sig, noga betraktade sonen, en stark och präktig pojke, och tyckte sig finna hvarjehanda spår till intelligens i gossebarnets ansigte, icke ens då kände han sig tröstad, ty skulle Hermine lemna honom, visste han med all säkerhet, att ett tomrum, som ingenting kunde fylla, skulle uppstå i hans lif. Han älskade henne allt mer och mer och skulle kunnat lemna sig åt den rena njutningen af en fullkomlig sällhet, hade han ej lidit af den sjukliga skuggrädslan, att denna känsla *kunde* utveckla sig till en verklig makt, så att hans fria vilja derigenom på något sätt komme i fara. Han visste bäst sjelf, att under hennes sjukdom hans ångest varit så oerhörd, att både far och mor häpnade öfver hans starka känslor.

Men när faran väl var öfver och första glädjeruset saktat sig, skyndade han, med ett slags hemlig fasa och blyghet för sig sjelf, att återtaga sina förlorade fördelar. Men hans mor och hans hustru, som så innerligt väl förstodo hvarandra, de jublade i sina hjertan, ty de visste nu fullkomligt att hans styrka i detta fall var en förklädd svaghet. Och Hermine såg fullt tillfredsställd ut, då han på tå kom in i rummet och i den allra lugnaste ton yttrade:

»Du är ju så god och ursäktar, min vän, om jag ej allt för ofta kan komma på uppvaktning hos dig och 'lille herr Sigge'. Men det är så många råd farsgubben vill hafva, så jag får släpa omkring alla ägor. Dessutom har jag en vidlyftig korrespondens för riksdagen.»

»Ja, kære Conny,» svarade den unga frun lika lugnt, »det vore under inga omständigheter skäl, att du bortkastade din tid här inne. Jag och gossen må mycket bra och hafva all möjlig vård.»

Men tio minuter senare kunde den så upptagne mannen åter vara i dörren, för att se efter om han ej hade glömt sin hatt, sina handskar eller sin näsduk, eller ock meddela något ur ett ankommet bref och efter han då *i alla fall* var der, kunde han väl sitta och se på dem några ögonblick.

Det är omkring åtta dagar sedan kristningsfesten, således sex veckor efter arftagarens ankomst, som man ser två unga damer sitta på en af de beqväma trädgårdssofforna, på alla sidor omgifna af blomstergrupper.

Den ena af dem, borgmästarinnan Amalia, som för att stå fadder kommit till Sigesberg, gungar med stor moderlig värdighet sin halfårs gamla dotter på knät, under det hon för Hermine håller tal öfver en gift qvinnas heliga pligter:

»Som du redan funnit, min bästa vän, återser du icke i mig den forna Amalia, *luftanden,* som Conny under sin ungkarlstid ofta benämde mig för min rörlighet och mina fladdrande klädningar. Ifrån den tid jag var fullkomligt öfvertygad att jag skulle få ett barn att uppfostra, det vill säga från den tid vi förra gången reste härifrån, beslöt jag att det skulle vara fullkomligt slut med det forna lättsinnet, hvilket jag också jemte den första nyheten förkunnade min man. Stackars karl, han blef så glad och tacksam för det ena med det andra, att han blott i halfva ord förkunnade sitt tvifvel på att jag ville blifva en allvarlig och grundlig qvinna, en tänkande hustru för att blifva en tänkande mor.»

»Och huru upptogs den der halfva vinken?» frågade Hermine mycket intresserad.

»Med oförliknelig smak. — 'Min käre man', sade jag, 'om någon har skäl att på ett grannlaga sätt, ja,

till och med om det vore mindre grannlaga, förråda ett tvifvel, så är det du, och då du icke blindt tagit min förklaring för god, så skall du derigenom hafva den glädjen att blifva öfverraskad. Och jag kommer att få emottaga offret af din ånger.'»

»Förträffligt! Fick du emottaga ett sådant offer?»

»Ja, många . . . åtminstone ett i veckan, då det hette: 'Min söta Amalia, du blir snart en ordentlig engel. Jag begriper ej huru du lyckas att hålla dig uppe i en sådan fullkomlighet. Men icke kan det väl vara nödigt', tillade han ibland, 'att du kläder dig så godt som i säck och aska; de der ärbara bluserna af renaste vestgötatyg svära kanske för mycket mot dina föregående eleganta toaletter. Jag tycker mycket om välklädda fruntimmer, äfven när de stanna blott vid hemmet. Det synes då att man vill förtjusa sin man. Och det der lilla bjefset, som damerna använda, smeker ögat.'»

»I den frågan,» yttrade Hermine, halft bortvänd, »tänka och döma gifta män olika. Men huru gjorde du?»

»Jag förklarade honom, att det beredde mig ett nöje, att på min egen kropp se beviset på det *changement*, jag företagit, men för att ej försumma en pligt, tog jag om söndagarna på mig en brun sidenrock och något band af glad färg.»

»Men nu, Amalia, då du redan har en dotter, som ännu icke behöfver blifva afundsjuk på dig, hvarför går du då så tarflig, att du på morgnarna ibland till och med *här* nyttjar vestgötatyg i dina bluser, i stället för de hvita, spetsgarnerade morgonrockarna?»

»Då man sjelf ammar och sköter sitt barn, kära Hermine, så bör man kläda sig så, att den lilla kan rusta med mammas toalett, utan att hon behöfver ängslas för frånrifna spetsar. Dessutom är jag icke friherrinna, jag, och hade aldrig låtit öfvertala mig att taga amma.»

»Ack, Amalia, nu är du hård, du vet ju huru jag stred för att sjelf få uppamma min son, men doktorn förklarade Conny, och pappa och mamma höll med honom, att jag egde för litet krafter och att både jag och barnet skulle kommit att lida deraf. Du vet icke huru jag afundas dig denna ära och lycka, i synnerhet tror jag att Conny gerna skulle sett mig fullgöra samma pligt, som du, men han förbjöd mig likväl med ömt allvar att ens tänka derpå. Och jag hoppas att min gosse alltid skall trifvas hos mig så väl, att han ej för mycket fäster sig vid henne, som vi fått att amma honom.»

»Förlåt mig, söta, goda Hermine, att jag sade den der dumheten, men tala nu du litet i förtroende för mig. Var det sant att ni flyttade in till er lilla grannstad för att Conny ej tålde prostinnans inblandning? Tant Louise trodde så.»

»Nej, åtminstone var icke det skälet, som min man uppgaf. Saken var den, att han hade en summa penningar att placera, som han vid vår bröllopstur hit fick af sin far, och då Kroneby ligger blott sex fjerdingsväg från staden, tyckte Conny, som ofta har affärer der inne, att han kunde lägga penningarna i ett ganska vackert och välbeläget hus, som på hösten var till salu och aftog då några rum för oss sjelfva. Dessutom hade han derigenom den trygghet att veta doktorn, som han är god vän med, ofta skulle se till mig.»

»Det var väl för en annan orsak också. Tror du icke man råkar veta att herr baronen ville vara fastighetsegare för att väljas till riksdagsman i borgarståndet just till den riksdag, som nu stundar och som lär blifva så vigtig, för att få bort den gamla ståndsrepresentationen? Min borgmästare blir ock vald.»

»Derför hade Conny ej precist behöft köpa huset, men det kan alltid vara bra som det är. Vi flyttade in

i början af januari och bodde der tre månader, under hvilken tid Conny ständigt hade komitéer och öfverläggningar. Han verkade redan då mycket godt för staden, och jag gjorde mitt bästa att intaga fruarna. Vi voro på många små tillställningar och hade sjelfva en större på stadskällaren.»

»Ståtligt, och unga friherrinnan var högsta hönset i korgen, med hvilken notabilitet de andra fruarna krusade i dörren.»

»Fy, så elak du är. För namnets skull visste jag när jag borde iakttaga min värdighet. Men du kan lugna dig dermed, att jag aldrig gick före borgmästarinnan, ty hon var gammal och dessutom stadens ära. Ah, se här har jag nu min herr man jemte amman och barnet.»

Hermine sprang emot de ankommande och tog med strålande ögon *junker Sigge* från fadern, som redan tagit honom från amman. Och nu var det ett intagande skådespel att se de unga mödrarna, lekande med de små varelserna. Amalia var helt stolt, då hennes dotter med sina starka händer rent af höll på att strypa »lille balon» genom att draga mössan för hårdt af honom.

Conny stod några steg ifrån, med ett utseende som tydde på fullkomlig förtjusning.

»Hvad är det för bref du har i hand, förmodligen från dina blifvande valmän?» sade Hermine, i det hon svepte en liten röd filt närmare om barnet och skrattade, då Amalia visade huru den hvita morgonklädningen blef tillskrynklad. Men Conny såg blott huru vackert det röda omhöljet kring sonen draperade sig på den unga, sköna moderns klädning.

»Ja,» sade han slutligen, »det här brefvet kommer du ej att tycka om.»

»Hvarför då, är det ett affärsbref?»

»Alldeles, men det kallar mig ned i augusti och egentligen var jag ändå tvungen att se om mina många landtbruksåligganden på Kroneby.»

»Nå, om ett par tre veckor kan nog jag resa med.»

»Det sker icke,» hördes gamle baron Sigesmund, der han kom ledande sin gemål, tvärt förklara. »Tacka Gud, min fru sonhustru, om jag blottställer husets arftagare till hösten, då Conny väl skall hafva sina skatter med sig in till Stockholm.»

»Det är ej sagdt han blifver vald för borgareståndet.»

»Jo, lita på att han det blir. *Han* lider ej af konservativa principer och borgarståndet är i allmänhet till tänderna väpnadt med liberala reformer. Hvad säga damerna härom?»

»För min del,» svarade Amalia raskt, »tillhör jag nu borgarne och är som borgmästarinna pligtig att vara liberal. Men i själ och hjerta fruktar jag att jag sympatiserar med adeln och harmas öfver om *den* skall gå bort som *särskildt* stånd.»

»Bravo, Amalia,» skrattade gamle baron. »Men hvad säger vår Hermine?»

»Ack, kära pappa, om jag varit uppfödd i den mest konservativa luftkrets inom Svea land, så hjelpte det icke, ty hustrun indrages omärkligt i sin mans tankekrets, och jag följer min, icke af svaghet, ty politiken är på det hela ett neutralt fält. Men fruarna i *vår* stad förförde mig med sin nya patriotism. Den ångade ur både kaffe- och tekök.»

»Se der,» sade Conny och gaf sin hustru en vältalig blick, »se der ser nu pappa, att *tiden* tagit på sig lunkentus-stöflar, då till och med damerna låna modellen efter dem.»

»Ja, tacka vill jag derför min Louise,» baronen kysste med ståtligt galanteri sin hustrus hand. »Du öfverger aldrig den gamla fanan, du.»

»Aldrig,» svarade hon, med en nobelt behagfull rörelse mot sin man. »Jag står och faller med dig och de fyra ståndén.»

»Åh, *du* och *jag*, kära Louise, stå nog ändå, om än alla fyra ramla. Men vi hafva ej sett det än. Vi hafva ej sett det än, min herr son. Den nya representationsreformen torde väl ännu behöfva sofva en tid, innan den blifver fullsöfd.»

19.

Första mottagningen.

Det var nu höst, midt inne i oktober, och baron Conny hade just med hustru och barn flyttat in i en fullkomligt komfortabel våning på Blasieholmen. De funno sig här helt hemmastadda, i trots af att Hermine knapt velat tro på att ett *fjerde* hem kunde blifva dem fullt angenämt.

»Det är endast Kroneby,» sade Conny, »som är vårt *rätta* hem, dernäst älskade jag vårt lilla trefliga borgerliga hem i staden. Hela vårt förmak var der en den behagligaste murgrönslöfsal. Kommer så det stora Sigesberg, som jag *nu* i alla fall kanske högst älskar, om jag blott slipper att bo der, men huru skulle jag annat kunna, än varmt omfatta den boning, der min son är född, der jag sjelf är född och der min fader, farfar och farfars far äro födda och derifrån en rad af hederliga och redliga män utgått. Hela saken, min

Hermine, är blott den, att mina sympatier äro för det enkla och det, som gifver ens egna åsigter den mesta tillfredsställelsen. Här i denna hyrda våning andas jag fullkomligt lätt, här är lyckligtvis ingenting som fordrar beundran, liksom en massa föremål på Sigesberg. Men det är ändå att gå för långt. Man får ju i denna lokal beundra utsigten och — den närvarande värdinnan.»

»Jag försäkrar dig, min vän,» svarade Hermine (der hon stod vid ett bord i salen, sysselsatt att smakfullt i vaser ordna de från Sigesberg ankomna blommorna), »att allt sedan du hade den äran att blifva vald till representant för vår ort, det går en helt ny åder genom ditt lifssystem. Hvad du skall tala kraftfullt och ädelt i riksförsamlingen, din stämma har det vackra, djupa, vibrerande ljud som gör så god effekt då den understöder en varm själs vältalighet.»

»Men, Hermine, du börjar ju ordentligt att skämma bort mig. Detta är icke likt din forna förbehållsamhet.»

»Det må vara, Conny, men nu är jag, i min dubbla värdighet af hustru och mor, i en helt annan säkerhet än då vid början. Jag var ju så rädd för hvarje ord jag uttalade, att jag knapt, när jag renskref åt dig, vågade förklara huru förtjust jag var i dina skildringar, och huru jag sedan vred och vände på orden, när min rättskänsla tvingade mig till någon anmärkning öfver vissa argumenter och perioder.»

»Ja, men det var dock en, om ej så synnerligen solid, så i alla fall ljuf tid, ehuru vi i det närmaste båda två liknade ett par barn, vilsekomna i skogen. Förstås, jag menar i afseende på studiet af hvarandra... Men apropos denna vår lektionstid, så har du nästan lagt bort de anspråkslösa toaletter hvarmed du då förtjuste mig. Den så blygsamt beslöjade bilden gaf hvila åt ögat. Jag studerade den.»

»Conny, hvad säger du,» utbrast den unga frun med en glödande rodnad, »gör *jag* toaletter beräknade på att störa dina ögons frid? Var god och betrakta mig, från hufvud till fot; finner du en bar fläck utom ansigtet, eller om det ger dig bättre hvila, så skall jag lika omsorgsfullt som då draga håret långt ned öfver kinderna. Hela skilnaden är att jag nu nyttjar en mörk sidenklädning i stället för de grå ylleklädningarne. Dock, för att behaga dig, skall jag efterskrifva dem.»

Och der stod hon nu framför honom oemotståndligt skön i sin blossande harmsna rodnad och med båda händerna fulla af blommor sträckta emot honom.

»Jo, jag tackar jag, nu är det minsann icke fråga om att vara rädd för fri yttranderätt! Och *du*, som ändå sade mig att det endast var under vissa betänkliga epoker, som en qvinna tilläts visa sig lättretlig.»

»Älskade Conny, jag är ej nu lättretlig, men saken är den, att jag icke lugnt kan åhöra, att du påpekar brister som jag ej eger. Och nu är det så godt, jag begagnar tillfället och föreslår att du alltid går ensam på bjudningar, jag menar större sådana, ty behaga *dig* vill jag framför allt, men det skulle jag ju ej kunna om jag visar mig klädd för stor middag eller stor supé.»

»Du vet, min Hermine, att jag ej mera är svartsjuk. Men jag har min egen uppfattning. Sök derför i allt hvad din qvinliga takt förmår . . .»

»Att göra mig ful?»

»*Det* skulle du ej kunna. Och det vore också det sista jag ville. Då det emellertid gäller sådana tillställningar der fruntimmer äro oumbärliga, så går jag aldrig utan min hustru, men hon eger tillräcklig både smak, blygsamhet, intelligens och aktning för sin mans omdöme, att afpassa modet efter den metod, som anstår en gift qvinna. I öfrigt är du naturligtvis allt för svag att denna vinter deltaga i dans.»

»Ja, naturligtvis,» svarade hon småskrattande, »och äfven utan att vara kroppsligt svag, så kommer jag aldrig att dansa, det är säkert.»

»Verkligen, min dyra Hermine, så ung du är, skulle du kunna afstå från detta nöje?»

»Jag, min Conny, känner inga andra nöjen än de, som äro i din smak. Låt oss ej tala derom. Jag vill helst lefva mycket hemma för vår son och dig, då du har tid att vara hos oss.»

»Och det blifver alla de stunder, som det allmänna ej upptager. Jag vill dessutom gerna i mycket rådgöra med dig.»

»O, hvad säger du?»

»Att Gud var nådig emot mig, då jag, en man med så kinkig smak, fick en hustru med hvilken jag kan tala om annat än det, som rör vårt hus eller societeten. Vid en sådan qvinna skulle jag snart hafva tröttnat, och med din hela bländande skönhet hade du icke kunnat qvarhålla mig, om du försökt det ringaste koketteri eller om du ej förmått att utan allt prål visa mig att din bildning, ditt förstånd och din skarpsinniga uppfattning voro tillräckliga för att genom studier och en ännu högre utveckling ställa dig såsom en värdig sällskaparinna åt din man. Du förenar allvar med qvinligt behag. Nu fins ju också ingenting, som jag ej meddelar dig. Och du har lofvat att blifva en älskvärd värdinna, då jag bjuder mina ståndsbröder hit. Vi komma, såsom du gillat, att hafva mottagning en gång i veckan.»

»Det blir min heder att visa mig som en värdig hustru åt en så framstående medlem. Men du har ju ingenting emot att Amalia, i fall hon verkligen kommer upp med sin man, blir mig ett sällskap.»

»Nej, tvärt om blir det superbt. Amalia öfverdrifver nu litet sin värdighet, men det jemkar sig. Det ser så

husligt ut, att, när herrarne då och då titta in, se ett par unga fruntimmer med sina broderier vid divansbordet.»

»Och dessutom, min vän, vid tebordet. Herrarne skola alla komma in och dricka te och prata litet i förmaket, der jag skall göra mycket festligt och trefligt. Du får nog se att dina nya vänner här hos oss icke sakna hotell-lokalen.»

»Ack, så älsklig du är. Om några dagar börja dina riksdagsmottagningar. Man behöfver ej vänta.»

Unga herrskapets våning strålade vackert, icke till öfverflöd, af ljus, lampor och inbjudande eldbrasor, med länstolar omkring. Det var en ytterst behaglig anblick för dem, som kommo utifrån den kalla, regnfyllda luften. I synnerhet var förmaket anslående, med sitt doftande tebord der framför ljusen, blommorna, det utsökta porslinet och det magnifika tebrödet i silfverkorgarne; men något än bättre lyste, nämligen en värdinna så förtrollande, att flera af herrarne ej ville öfvergifva tebordet, utan med hatten mellan sina knän förtjusta togo emot både tekoppar och allt hvad hon bjöd. Vid hennes sida strålade och pratade en annan ung dam, också en hustru till en af ståndsbröderna, men huru mycken hyllning än föll på hennes lott, kunde den ej liknas vid hvad som föll på Hermines.

Hon öfversåg med både värdighet och gladt behag sin stora krets; än var det en brukspatron, som Conny presenterade, än en borgmästare, än en litteratör, än en publicist, än en rådman, än en fabrikör, än en handlande, än en bonde och än en för detta militär. Det var ett stort och brokigt virrvar. Och Conny slet verkligen litet ondt för att få *sitt* kotteri samladt i hans

intill salen stötande arbetsrum, hvilket ändå hade att bjuda på både brasa, punsch, konjak och cigarrer, förutom storartade diskurser, djerft påpekande och utdömande allt »murket». Men får man tro det otroliga, så smickrade det i alla fall värden, att många af gästerna öfvergåfvo *hans* tempel för att alldeles intagna återvända till hans hustrus.

Men bäst det som bäst var, gick ändå en så att säga granlaga förstämning genom kotterierna på ömse sidor om salen, då efter en högljudd ringning en stor och ståtlig gestalt visade sig, som minsann ej tydde på något *murket*. Det var baron Sigesmund i egen person. Han hade några dagar, utan sin gemål, varit i staden, men ehuru han blifvit bjuden till Connys samling, något som ej kunde undvikas, hade han nekat att komma emedan han förut var bortbjuden. Men huru intresserad han var af sitt whist-parti, lemnade han det ändå för att, som han glädtigt sade, på en halftimme uppvakta sin sonhustru. Den gamle aristokraten var mycket känd och aktad och blef under sin korta visit mer än vanligt uppburen af sin son, något som äfven spridde sig i hela kretsen, när han, efter att hafva druckit te hos Hermine, besökte sin sons rum och med diplomatisk takt ingick i alla dagens ämnen.

»Det är en ofantligt älskvärd och högst intressant och redbar gammal ädling,» sade man. Men då han försvann likt ett stjernskott för att lysa på en annan hemisfer, kände man sig i alla fall lättad, ty nu kunde samtalen friskare än någonsin flyta in i de kanaler, som mötet afsåg att befara. Och diskussionen hade just uppfångat den rätta vindflägten, då supén anmäldes och med den damernas välde åter vidtog.

»Nå, gick det ej förträffligt, min vän?» frågade Hermine, då sista gästen lemnat dem. Och sista gästen råkade just vara kusin borgmästaren, som i en enskild

sammankomst blifvit så uppehållen, att han blott fick tid att hemta sin hustru.

»Jo, *mer* än förträffligt. Du har så eröfrat alla herrarne, att jag derigenom får dubbelt inflytande, jag är redan utsedd till ordförande i ett utskott... Men du, min Hermine, får ytterligare alla händer fulla med arbete. Du nödgas gå igenom mina reseanteckningar innan vi lemna bort dem. Och du är ju så älskvärd och hjelper mig med korrekturläsningen? Blott jag ej med *mina* pretentioner inkräktar på junker Sigges.»

»Frukta ej, jag räcker till på alla händer.»

»Det är en sanning. Låt oss nu gå in och taga god natt af ynglingen.»

20.

Bref från baron Sigesmund till hans gemål.

»*Min gamla, trogna maka!*

Jag sade dig, när jag for hemifrån, att jag icke skulle komma att besöka Connys mottagning (han vill hafva sammankomster ,hemma hos sig i stället för att alltid mötas på något hotell, och det är icke illa). Men vet du, sedan jag slutligen, efter att hafva suttit i en högligen gemen otur vid spelbordet hos grefve H—s, dit jag var bjuden, fått *tricken* (jag hade fyra honnörer på hand) så beslöt jag att lemna spelet i annan mans hand och gick att på en stund förlusta mig i min herr sons nya lustgård.

Tro icke, min nådigaste Louise, att jag har den allra ringaste harm mot vår käre Conny, för det han går en annan väg än min! Jag kan aldrig glömma den beredvillighet, hvarmed han gick in på att pröfva sina krafter vid diplomatien. Han frigjorde sig visserligen snart nog, men jag är ännu erkänsam för försöket, ehuru jag (när jag ser hans djupa, om än beslöjade kärlek för Hermine) nästan misstänker att han, som ej visste att hon på sätt och vis då var förlofvad med Amalias nuvarande man, kanske friat och fått afslag.

Men för all del, min söta vän, stöt icke på Hermine i den saken. Huru förtroliga ni än äro, så blefve det synnerligen genant för henne, i fall jag gissar rätt. Men å andra sidan var det i sådant fall ett verkligt underverk, att han kom tillbaka. Jag är alldeles ur stånd att utfundera, huru han kunde få håll på sin stolthet och framför allt på sin ömtåliga retlighet, ända derhän, att han skriftligen gjorde ett nytt försök. Stackars Conny, han är på sitt sätt ett original, men han är den präktigaste karl, en far kan önska till son.

Du trodde du, min kära Louise, att det skulle kosta på mig att se honom i de liberala lederna. Alldeles icke! Hvad jag var bekymrad för, var att han icke skulle fästa sig vid *någonting* annat än landtbruket och sin litteratur. Nå det skall blifva rätt roligt att läsa hans reseäfventyr. Men om han utmärker sig i riksförsamlingen så är jag än mer belåten. Och det skall du få se att han gör... Men en dag får nog både han och mången med honom erkänna att *om* de nya qvastarne lyckas sopa bort ståndsrepresentationen, så få de kanske ändå svårare arbete, att sopa från sina egna dörrar en hel hop trassel, som hindrar det nya fullkomlighetsmönstret att uppfylla alla fordringar, som komma att ställas derpå.

Jag gick alltså till min fru sonhustrus mottagning, ty Conny hade på förmiddagen sagt mig, att man först skulle dricka te hos henne. Emellertid förstod jag, då vaktmästaren — Conny har inga betjenter — insläppt mig i salen, att öfverläggningarne och de öfriga diskussionerna redan kommit i gång i värdens enskilda rum. Och som dörrarne stodo öppna utåt salen, hörde jag Conny med sin ståtliga stämma, ganska varm men icke förifrad, tala om något som vann mycket bifall, hvilket förstods då en stor, stark fabrikör, en galant karl, som jag sedan blef presenterad för, liksom för hela sällskapet, dundrade till om uråldriga institutioner med mera.

Jag smög mig in till unga friherrinnan, som också hade ett kotteri, der Amalia hjelpte henne att göra les honneurs, men Amalia var icke vid rätt godt humör. Hon tänker nu blott på sina moderliga pligter och räknade visst minuterna tills hon kunde slippa hem. Jag hann emellertid knapt mer än helsa på vår förtjusande Hermine och hviska henne i örat: 'Hvar har du dina qväkarkostymer? Connys ögon finna sig bestämdt illa af den glänsande färgen i din vackra blåa klädning,' och hon leende och förtroligt svarat: 'Jag har erbjudit mig att sända efter dem, hvilket han dock afslog' — än min son med utsträckta händer skyndade emot mig och, som jag tyckte, ganska förnöjd drog mig in till den stora cirkeln, der jag uppriktigt taladt, min söta Louise, fann mig så bra att jag kände mig nästan missnöjd med att jag lofvat komma tillbaka till supén på min första bjudning. Jag var väl i alla fall tvungen att uppgöra mina spelaffärer.

I dag tidigt på förmiddagen var jag emellertid åter der och lofvade äta middag hos dem, men jag sade att morgonvisiten var ämnad åt unga arftagaren, som befann sig i obeskriflig välmåga. Om vi lefva får du

se att *han* skall gå tillbaka i första ledet. Också har Conny, som en helig pligt, ålagt mig att noga akta mig för att lemna denna verlden innan *junker Sigge* uppnått myndig ålder, så att han, i händelse Sigesberg mistade sin gamle herre, kunde taga vid, och den oaristokratiske landtbrukaren och litteratören Conny för alltid få blifva boende på sitt älskade Kroneby.

Nå ja, jag är endast sextiotvå år, nog kan jag taga ytterligare tjugoett år till, om det är Guds vilja. Men är hans vilja annorlunda, så *ske* hans vilja, och jag fruktar ej ett ögonblick för att icke min son då skall inse sin förbindelse att här fylla min plats. Jag känner hans finkänsliga, oändligt samvetsömma hjerta. Han älskar oss båda, till och med mera än han sjelf förstår. Och allt hvad jag med rättvisan på min sida önskar (och jag önskar ingenting, som strider mot hans stränga åsigter och principer), det skall han göra och göra väl.

Han nödgades gå ut för ett möte innan jag lemnade Hermine, som, kan du tro det, redigerar hans manuskript. Det är rent af förvånande. Den känsla han hyser för hustrun är mycket olika andra unga mäns, han har en gång sagt mig att det är den andliga, sympatetiska kärleken han vill finna hos sin följeslagerska, men som han icke nu misströstar om. Det förstås att han likväl fruktar att låna sin sjelfständighet åt något slags välde, som ej är *andligt*... Nå, hon är lyckligtvis en begåfvad qvinna.

Jag kan ej låta bli att tala om, att på Hermines skrifbord låg ett paket, och som det varit öppnadt, öppnade jag det i min tur, då unga frun följde sin man ut.

'Aha,' sade jag småskrattande för mig sjelf, då jag fick se ett passabelt, hyggligt, stålgrått yllerips.

'Nej, men pappa anställer ju visitation,' utbrast min kära sonhustru, då hon återkom, och hon rodnade som en ros och log med ett förtjusande behag.

'Liknar detta de modelltyger, som du har hemma i garderoben?'

'Ja, kära pappa! Just nu på morgonen har min man, som förmodligen köpte det i går, öfverraskat mig dermed och nu ernar jag öfverraska honom med att visa mig i hans favoritfärg redan om ett par dagar. Jag ernar mig strax ut till min sömmerska.'

Derpå följdes vi åt, och nu icke mer, min söta Louise, ty om tre dagar har du mig hemma och julen tillbringa de här.

Din egen, varmt och trofast tillgifne gamle
Sigesmund.»

Bref från friherrinnan Louise till hennes man.

»*Min älskade Sigesmund!*

Huru har du så kunnat narra din äkta hälft, som alltid trott på dig? Fyra dagar hafva nu blifvit sju! Nå, jag undrar ej på att du inkognito ville höra din son tala i borgarståndet rörande det vigtiga ämnet. Det skulle jag också velat och derför, efter det just gällde *den* frågan, förlåter jag dig att jag sista gången blott fick några rader i stället för dig sjelf. Vet du, jag hade haft bästa lust att resa in och öfverraska dig och barnen, ty jag tror dig fullkomligt i din försäkran, att Conny höll ett lysande och mycket erkändt föredrag, men du skall veta, att jag på samma gång, som ditt bref, erhöll bref från min syster, presidentskan. De komma hit som i öfvermorgon och derför beder jag dig, att du för all

del skyndar hem. Hvad skulle jag taga mig till med presidenten utan dig?

Det vore förträffligt, om du med det samma kan få Amalia med dig, så blifver hon här under föräldrarnas härvaro. Och herr borgmästaren får väl skaffa sig tid att komma ut och aflägga sina vördnadsbetygelser.

Af Hermines bref förstår jag, att Amalia knapt vill höra talas om något annat, än sina dyra, moderliga pligter, hvilka hon dock utöfvar på ett skäligen ensidigt sätt. Hennes förvandling är visserligen fullkomlig, men då ytterligheterna beröra hvarandra, blifver det ibland för mycket. Jag undrar om hennes borgmästare är lyckligare nu? Hon har ej, med undantag af en enda afton hos Hermine, låtit förmå sig att lemna hemmet. Att offra en *hel* afton på ett spektakel eller konsert vore syndigt. Jag gissar derför, att hon nog vill komma hit, der hon icke behöfver frukta frestelser.

Huru helt annorlunda beter sig vår Hermine! Hon glömmer icke hustrun, icke svärdottern, icke husmodern, icke den i något hänseende omtänksamma qvinnan för modern. Och ändå är hon moder i hvarje känsla och blodsdroppe. Hon är en af dessa utvaldt lyckliga själar, som uppfattar sin verld *rätt,* då hon kommit in i den, och aldrig kunde Conny fått en hustru, som bättre förstått och som värdigare begagnat sitt hjertas och sitt förstånds resurser.

Skynda dig nu hem, käre man, du efterlängtas mycket af

din *Louise.*»

21.

Dagen före och dagen efter den stora dagen.

Det var den 6 december.

Hermine satt vid skrifbordet, sysselsatt med sin mans korrektur, men på samma gång sysselsatt att med sin fot sakta röra den inflyttade vaggan, der ung Sigge slumrade i all önsklig välmåga, medan amman fått gå ut i egna ärenden.

Hermine hade ingen anledning att vänta hem sin man vid denna tid på förmiddagen, han var en så verksam ledamot af riksdagen, och huru kunde han just nu komma hem? Men det var likväl hans steg, som, fasta och elastiska, kommo öfver salen, och han var redan inne hos henne, innan hon hann resa sig.

»Jag kände mig så het, så öfveransträngd, så full af oro och så trött, att jag måste hem och hvila mig hos dig en halftimme. Men huru trött jag än kände mig, blef jag strax upplifvad af den tafla, som här kom mig för ögonen... Sofver pilten så godt, att jag törs tala här inne medan jag kastar mig på soffan? Jag tror nästan, att jag tagit för mycket arbete för mig; skaffa mig ett glas vin, min dyraste, och kom och sätt dig hos mig, det finner jag mig bäst af.»

Utan att besvära honom med frågor, skyndade hon efter det begärda och satte sig så i stolen bredvid soffan, medan hon med sin svala hand strök öfver hans heta panna och blåste några droppar eau de cologne deröfver.

»Hermine, hvilken hvila det är att vara hos dig! Du är för mig den dyrbara vän, jag alltid längtar

efter... Nå, hvad tror du nu? Allt är visserligen på bästa sätt, så långt som möjligt för en lysande utgång, planeradt. Men ett vindkast är just det, som lättast inträffar... I morgon! — Hvad blir det i morgon? Kan du kasta en profetisk blick ned i valurnan?»

»Det kan jag icke, emedan det vore förmätenhet. Jag endast *tror* på en god utgång. Men jag kan i det stället kasta en blick in i ditt väsende och säga, huru *det* skall gestalta sig, om du och dina vänner få upplefva den svåra motgången.»

»Nå, jag är nyfiken att höra, hvad du förutser för en sinnesstämning i det fallet.»

»En, som mycket skulle förvåna dig... Efter den förfärliga spänning, det otroliga bemödandet af förutseende och efterseende, de ifriga, plågsamma, in på nätterna gående sammankomsterna och diskussionerna, skall du, när slaget fallit och röstningen blifvit känd, om den går emot, befinna dig alldeles komplett lugn. En reaktion verkar detta, och du skall alltid veta, att om det också dröjer med afgörandet ännu ett år, så är det blott en tidsfråga. Det är den stormiga tid, som varit, och de pinande timmar, hvilka återstå, som äro farliga. Hvarje slags utgång skall finna sin man i dig.»

»Hermine, min egen älskade hustru... Hvad din tro, din förutsägelse, ditt djupa förtroende göra mig godt. Jag kom ut fullkomligt upprörd efter debatten, men i stället att som många af de andra taga min tillflykt der man betalar sin hvilostund, skyndade jag hem till dig. Ja, *sådan* skall hustrun vara, om hon skall vinna sin makes aktning och ömmaste erkänsla — helt andra intryck, än en låga, som fladdrar upp, lyser en liten tid och slocknar! Tror du väl, att Amalia och hennes man skulle kunna hafva en sådan stund?»

»Nej, det tror jag icke, emedan emellan dem ej råder den sympatetiska kedja, som håller våra intryck

så nära hvarandra. Det är mina varma böner till Gud, som lärt mig begripa hvad du, med din upphöjda natur, af kärleken fruktade och af kärleken anade.»

»Tack, tack, nu är jag stålsatt! Du har lotsat dig in i mitt sanna väsende, men hade du ej det förmått, hade vårt äktenskap blifvit olyckligt, ty en gång öfvertygad, att du funnit lyckan blott i hyllningen af din skönhet och dess utöfvande makt, den *jag* sätter sist, skulle jag blifvit kall och slutligen hård. Men nu lemnar jag dig. O, om det vore i öfvermorgon!»

»Och första korrekturet på ditt arbete?...»

»Får vänta på *min* öfverblick. Skrif en ursäktande biljett.»

Sjelfva dagen, då den högvigtiga reformfrågan afgjordes, är bäst att hoppa öfver. Det var en dag med feber i alla ådror. Feber, ångest och jubel.

Morgonen efter den triumferande utgången förklarade Conny, att han omöjligt kunde komma hem till middagen, ty man hade stor middag på Phœnix. Men på aftonen skulle han komma hem med några särskildt beslägtade politiska själar...

»Det vill väl säga på en jubelsexa?» frågade hustrun leende.

»Naturligtvis, och jag tillåter dig illustrera dagen genom att aflägga toalettprof i den genre, som bäst lämpar sig för att behaga. Ja, jag tillåter både brukspatroner, borgmästare, fabrikörer, handelsmän, prester och bönder att blifva förtrollade, ty i dag njuter jag verkligen af lyckan och en glad tillförsigt, att den icke genast sviker mig genom något inre missmod. Gossen är ju frisk?»

»Fullkomligt. Men skall du icke skrifva till pappa?»

»Jo, det tänker jag just göra, innan jag går ut. Hvilken triumf det var! Men det ängslar mig, att min dyre fader, Gud välsigne hans ädla, gamla riddersmannahjerta, kanhända icke ser triumfen med synnerligt nöje.»

»Jo, det gör han för din skull... Men hvad är detta, som jungfrun kommer med? Ett telegram? Troligen en lyckönskan, min vän.»

Det föll en aningens hemskhet plötsligt öfver mannen i fullheten af hans glädje... hans nyss uttalade förhoppning!

»Lyckönskan,» eftersade han med en röst, som egde ingenting af dess vanliga fasthet, sedan han sett att telegramet var dateradt från Sigesberg. Så snart han läst det, föll papperet ur hans hand och han rusade så häftigt till dörren, att han så när sprungit omkull sköterskan, som inkom med den lille.

»Flyg, någon der, till hyrkusk-kontoret! En vagn om några minuter. Skynda!»

»O, hvilken förfärlig underrättelse! Låt mig följa med!»

»Du kommer efter med vårt barn. Men icke en sekunds uppehåll för mig. Min far, min far!»

Telegramet var från Connys mor och förkunnade, att baron Sigesmund på morgonen träffats af slag, men hade sans ännu.

Och sans hade han fullkomligt, då sonen, som kört de fyra milen i brinnande fart, kom till hans läger, upprörd såsom han det aldrig varit, ty en våldsamt undertryckt ångest låg såväl i den ömma fråga, som den innerliga bön, han hviskade i faderns öra.

Den sjuke skakade mildt det ärevördiga hufvudet. »Lugna, lugna dig...» sade han tydligt. »Både som *son* och som *man* har du handlat värdigt. Sigesberg

skall blifva dig heligt för min skull och för din stackars, stackars mors.»

»O, Gud, ja, men huru skall jag kunna förmå bära *detta,* i fall... i fall...?»

»Du skall, om det är Guds vilja, bära det så, som jag har rätt att vänta af dig.»

»Men *när* skall jag väl lugna mig i medvetandet af att jag uppfyllt de rättvisa önskningar, pappa hade på sin ende son! Tog jag ej alltid hänsyn till mina egna åsigter?»

»Om du handlat annorlunda, skulle det varit fullkomligt en svaghet, som jag ej satt värde på, utan beklagat. Den uppvuxne sonen, om än hans idéer i mycket äro olika med faderns, gör denne mesta äran, då han konseqvent fasthåller vid sitt mål, när det är värdigt Gud och menniskor. Din bana är nu klar. Men får jag ej se min dotter och lille Sigge?»

Blott en timme senare än sin man kom Hermine fram. Men först på aftonen kunde hon slippa in, ty samtalet med sonen hade så djupt angripit honom, att han måste blifva ensam med hustrun och läkaren...

I de forna rummen, som det unga paret bebott på sin bröllopstur, gick Conny med stormsteg fram och åter.

»Detta Sigesberg, detta olyckliga Sigesberg!... Ack, Hermine, min själ törstade efter frid, huru vill du *nu*, att jag någonsin skall finna den? Blott en enda gång i mitt lif gjorde jag honom till viljes och då bedrog jag honom.»

»Du, min Conny? Förtviflan angriper din omdömeskraft, *du* skulle hafva bedragit din far.»

»Ja,» svarade han vildt, »och det var *din* skull!»

»Conny, Conny, smärtan måste bränna dig olidligt, då du...»

»...kan tillstå sjelfva sanningen. Minnes du kanske ej ett samtal, som vi hade en dag, då vi möttes vid den der skogsbacken, der du... lika mycket, du *vet* hvad som hände... och har väl *anat* verkan deraf. I fyra långa dagar derefter kunde jag ej komma ur den marterande vissheten, att jag handlat som en dåre och alldeles icke förmådde fatta, *huru* jag skulle inför far och mor, som kände mitt förehafvande, kunna förklara dess utgång. Jag skulle hellre låtit slita min kropp i stycken, än förevisa hvad som tilldrog sig i själen. Då kom min fars innerliga bref, med påpekandet om ett lämpligt inträde för mig i legationen. Och han berättade derjemte, att han hört omtalas din förlofning. Nå väl, var jag ej en ädel son, som gaf mitt nådiga samtycke, när jag icke visste, hvar jag skulle göra af mig, utan måste anse som en himmelens hjelp, att en så vacker utväg stod mig öppen...? Vidare lät jag de gamla glädja sig åt deras sons eftergift och jag gaf dem ingendera det förtroende, som hedern bort förbinda mig till. Ädelmodet har varit ensamt på deras sida, ty om de än sedan gissat något, hafva de aldrig vidrört det sår, som jag hittills dolt för både dig och dem... Du kan säga mig (jag läser det nog i din blick), att det var mitt högmod som led. Men det må hafva varit hvad som helst, så vet, att jag aldrig skall glömma de der fyra dagarne och alla de misstankar och missräkningar, som derunder sögo blodet från mitt hjerta... Nå, hvarför säger du ingenting, skall jag alltid lida ensam, skall jag ensam ångra! Skall jag ensam bära bördan?»

»Conny, om jag kunde taga hela ditt lidande ifrån dig, så svär jag dig inför Gud och vid din dyre, gamle faders hufvud, att jag skulle göra det med glädje. Men detta passionerade utbrott är följden af, att dina nerver kommit ur sitt normala tillstånd. Jag vill och bör icke

tala om den der stunden, som utgör en så smärtsam punkt för ditt minne, det skulle du sedan ej förlåta mig. Men för mig sjelf säger jag, att jag . . .»

»Nej, tyst, det var icke någon *din* handling, som sårade mig, det var min olycka . . . Men tyst, här kommer doktorn . . .»

Och läkaren var det, som yttrade, att den sjuke först ville se sin sonhustru och sin lille sonson; under tiden skulle han stanna hos herr baronen.

Då Hermine med sitt barn på armen gått ned, sade Conny, i det han med en af tårar fylld blick betraktade läkaren:

»Jag förstår . . . Det finnes ringa hopp?»

»Ack, ty värr, ringa . . .»

»Kanske . . . mindre än ringa?»

»Det fruktar jag, ty innan morgonen torde ett nytt anfall infinna sig och då blir det en farlig följd.»

Conny fortfor att gå fram och åter. Aldrig hade ett sådant uppror funnits i hans själ. Han kunde ej längre stanna inne. Han skyndade ut. Men ute kunde han ej heller stanna, ty friden flydde honom öfverallt, ända tills vid hans återkomst modern stapplade emot honom, slöt honom till sitt bröst och lade hans hufvud, liksom då han var den lille gossen, mot sin axel.

Då kändes det godt.

Nu kom Hermine och räckte honom sonen.

»Se,» sade hon med innerligt deltagande, »der är din fars välsignelse på barnets panna. *Han* är ju oskyldig . . .» Hennes ögon sågo bönfallande upp till maken. »Gå nu du in! Han längtar, att du skall sitta hos honom. Men jag får komma in ibland och hjelpa mamma att vårda honom.»

»Hermine,» svarade han undvikande, »jag är icke mig sjelf nu.»

22.

Hvad hade det varit och hvad skulle det blifva?

Det hade varit ett stort mörker! Om det en dag skulle blifva ett fullt och klart ljus, så fans dertill ännu icke ens dagningen af ett hopp.

De sista ord vi hörde af Conny voro *de,* han yttrade till sin hustru: »Jag är icke mig sjelf nu.»

Sedan dess hade tunga timmar, dagar, veckor, månader och slutligen år bortrunnit, och ändå hade han icke blifvit sig sjelf. Innan den stora skakningen kom, hade denne hederns och redbarhetens man alltid, ifrån så långt han kunde minnas, lidit af en sjuklig otillfredsställelse med hela sitt lif och hvarje dess handling, huru mycket han än sökt arbeta för sina medmenniskors bästa, huru liberala hans åsigter än varit och huru mycket han än motarbetat all trångsinthet.

Andra tidpunkten af hans äktenskap och början af 1865—1866 års riksdag, med dess väntade resultat, hade utgjort glanspunkterna af hans lif; då kände han sig i en spänning, som icke tröttade honom, och i en lefnadsställning, som ej pålade honom andra fjettrar än de, han villigt och med glädje bar. Och kom då och då en försåtlig röst och hviskade i hans öra, att ingenting tillhörande *denna* verld vore rätt att för mycket fästa sig vid, så erkände han, att en sådan påminnelse icke skadade att då och då begrunda, men han hade för det mesta mod att söka qväfva den, såsom en icke behöflig profetia.

Men när sorgbudet kom, då öppnades alla de inre slussarne och genom dem utströmmade hejdlöst ånger, ångest och förtviflan. Connys hela själslif var just liksom enkom danadt att mottaga en allvarlig pröfning, liksom ett från Gud sändt nödvändigt gissel. Han behöfde pröfningen för att se sig sjelf sådan han var. Och i förmåga att martera sig, i förmåga att utan motstånd lemna sig i mjeltsjukans makt kunde ingen öfvergå honom.

Den gamle baron Sigesmund lefde emellertid i flera månader, och Conny skyndade att afsäga sig, helt och hållet mot faderns vilja, sitt riksdagsmannavärf, för att uteslutande egna sig åt fadern och sätta sig in i hans idéer i afseende på Sigesbergs styrelsesystem, med mycket mera. Men fadern, som förstod den dolda febern i sonens blod, gaf alla sina föreskrifter så, att de voro beräknade att bringa harmoni mellan deras åsigter. Han talade äfven ständigt, med den högsta aktning och kärlek, till och om Hermine. Och sedan Conny öppet erkänt orsaken till hans visade benägenhet att ingå i diplomatiska kåren, svarade baron Sigesmund, att han långt förut anat detta, men att det aldrig fallit honom in att deri se ett fel, utan en förtjenst. Om Conny ej då velat vistas på Kroneby, stod det honom ju fritt att anträda nya resor, utan att derför binda sig vid några särskilda pligter, och att Conny helt och hållet missförstått sig sjelf, då han tvingade sig att tro, det icke kärlek till faderns önskan legat under hans beslut. Det klokaste steget i sonens lif ansåg han vara det, som han minst trott på, nämligen att han öfvervunnit sin obilligt sårade stolthet och kommit tillbaka till Hermine, i hvilken han lyckats erhålla en sådan hustru, hvarför en rättrådig och älskande man aldrig nog kunde tacka sin Gud.

Men hvad helst den värdige mannen talade, lyckades han blott i ringa grad hämma sonens sjelfplågeri.

Nu stötte en ny, djup olycka till, en, som för baron Sigesmund blef signalen till ett snarare uppbrott, än till och med läkarne slutligen börjat tro på. Friherrinnan Louise, som blott genom öfvertalande någon enda gång lemnat sin make, insjuknade i sin tur. Hermine, delande sin kärlek och vård mellan båda, men ändå egande outsägligt deltagande för sin mans nu stumma lidande, blef då medelpunkten för allt, sjukvården jemte hela husets öfverstyrelse. Och tillbedd var hon af alla. Blott *en* drog sig nästan tillbaka, den ende, för hvilken hon velat vara så mycket.

Vi skola ej längre uppehålla oss vid det tunga molnet, som måste sjunka ned öfver Sigesberg och de ungas hjertan. Modern förmanade varmt sin son, att icke till följd af svarta fantasier underkänna den nåd, som hade af Gud kommit honom till del. Hon hade till och med mod att säga: »Huru mycket, min Conny, du i din kärleks allvarliga vilja funnit kraft, hade du dock aldrig funnit förmågan att i dessa heliga dagar vara för oss, din far och mig, hvad Hermine är... Älska henne derför dubbelt!» Och hon gick förut, lycksalig i en fast, aldrig rubbad tro på sin frälsare, och i *den* tron, att hon blott gick en helt kort tid före honom, hvilken hon i lifvet som i döden så innerligt älskade.

Då allt var slut och hennes jordiska ljus utbrunnit, knäpte hennes gamle make, med en strålande blick, tillsammans sina händer. »Nu, dyre son,» sade han, »går jag dubbelt lugn, då *hon* mottager mig.»

Och lugn, full af himmelsk frid, var hans sista stund. Välsignadt blef hans minne af godsets alla själar.

Under hela första året stannade de unga qvar på Sigesberg.

Hermine föreslog ofta en åtminstone några veckors resa till det lilla, kära Kroneby. »Tala ej derom,» svarade han, »du vet ju, att min pligt nu är att vara här och, så pass jag förmår, representera den bortgångne för hans vänner och underhafvande.»

»Men jag vågar tro, att du bättre skulle tjena både dem och dig sjelf, om du icke så envist qvarhölle dig vid denna idé. Din helsa, min älskade make, lider här i dessa stora, tomma rum, så ödsliga nu.»

»Det kan väl hända, men när sorgåret är slut, skola vi öppna dem för gäster af alla slag. Då skall du laga, att tafvelgalleriet och rummen med antiqviteterna ofta blifva förevisade. Här skall då lefvas som förr.»

»Käre Conny,» svarade hon en dag på ett dylikt förslag, »kan väl du, med ditt närvarande mörka lynne, likna din far, så glad, så angenäm, så älskande sällskap och solskenslif?»

»Jag vet icke, jag skall försöka. Du passar dess bättre för detta slags representation, och lille Sigesmund blifver nog lik sin farfar, så att framdeles kan man hoppas att han åter uppstår. Min far var för svag mot mig; jag vill blifva strängare mot min son.»

»Dyre vän, gör ej detta till en föresats, du har redan ett par gånger med ett föga faderligt lugn brusat ut mot honom, då han velat taga i någon af farfars saker.»

»Men huru har han besvarat en sådan demonstration? Jo, den lille junkern har skrattat mig midt i ansigtet och sett så djerf ut, liksom han allaredan velat säga mig: 'Tyst du, det är *jag* som skall blifva farfars representant här!'»

»Ack, detta är mycket sorgligt, din lille son älskar dig så högt. Han förstår ej att med annat än gladt

mod mottaga dina bannor. Gör ej hans barndom tung! Du hade sjelf en så lycklig barndom.»

»*Jag* — jag har aldrig varit lycklig. Jag har ej blifvit skapad för lyckan.»

»Detta, min ädle Conny, är dig helt och hållet ovärdigt! Tänk blott på huru många bref och budskap du fått och dagligen får för de stundande valen. Skall *du* icke inträda i Andra kammaren, du, som så ifrat för representationsreformen?»

»Jag antager inga uppmaningar. Min tid är slut, tala ej om riksdagsbråk.»

Den stackars Hermine kunde snart icke begripa, hvad hon skulle tala om.

»Hör på,» sade Amalia, då hon under sommaren med sin lilla dotter gästade Sigesberg, »jag skall gifva dig ett klokt råd. Lemna honom åt sig sjelf under en tid; tro mig, du är för omsorgsfull om honom.»

»Du må väl icke vilja säga, att jag tröttar honom med min kärlek?»

»Nej, då skulle jag påstå, hvad som bestämdt ej vore sant. Din — vi kunna så godt rent ut säga din *sårade* kärlek gömmer du som en klok och ädel qvinna, som du ock är, men icke blott jag, utan äfven min man, då han följde mig hit, trodde att du, med afseende på Connys mörka, sjuka sinnesstämning, egnade honom för mycken uppmärksamhet.»

»Ja, möjligtvis, men då han jemt ser på mig, för att jag skall förstå, att det fattas honom det ena eller andra, så är det svårt att ej låtsa begripa det stumma språket.»

»Dölj icke, att du begriper det. Du låter honom blott sköta sig sjelf.»

»Amalia! Jag skall tillstå för dig, att jag redan pröfvat detta. Men vet du, hvad som hände?»

»Det tycker jag mig förstå: han blef väl stucken och kall.»

»Värre! Hans blick blef hotande, det var som om den velat säga mig: 'Akta dig för att drifva mig till det yttersta!' Jag blef rädd och försöker aldrig mer att qväfva min egen eviga önskan att tjena honom i fördragsam mildhet.»

»Nå, kanske du har rätt. Men känner du dig aldrig, då han är så förändrad, sårad och retad?»

»Aldrig!»

Men en dag kom likväl, då Hermine icke blef retad, men deremot till den allra djupaste grad sårad i sin känsla som maka och qvinna. Det var en stund, hvilkens bittra minne länge, kanske allt för länge, lefde i hennes hjerta.

Första året var ändtligen ute.

Hon hade under hela tiden varit sorgklädd, men afbröt nu den *yttre* sorgen och tog, utan att vidare tänka derpå, en af sina grå klädningar — men hon *kom* att tänka derpå.

»Hvad är det der för en kostym du satt på dig?» sade hennes man med en alldeles obeskrifligt ironisk blick.

»Jo, när sorgklädseln icke längre bör fortfara, har jag tagit till den färg, du förr tyckte mycket om.»

»Ja, jag erinrar mig denna löjlighet, jag hade flera på den tiden, men nu skulle du göra mig dig förbunden, om jag sluppe att se dessa drägter, hvilka påminna om gamla dårskaper.»

»Hvad menar du dermed?» frågade hon osäkert.

»Jag menar, att du hädanefter kan vara helt lugn för *min* inblandning i din toalett. Nyttja hvad färger du behagar och låt sy dina klädningar efter hvilka mönster och moder som lämpa sig bäst, jag hyser icke mer någon fruktan för allmakten af det qvinliga väldet

klädt i blygsamt ylle eller pösande siden. Mina sinnen äro döda för sådana intryck.»

»Conny, *borde* du hafva sagt mig detta.»

»Hvarför icke? Det är aldrig för sent att godtgöra en löjlighet. Du kan gerna, om det lyster dig, sätta på dig den gula middagsparyrn, som jag var så svart sjuk på.»

Hermine lemnade honom utan ett ord. De hemliga känslorna ville qväfva henne.

23.

På den ensliga ön.

Det är mer än *en* ö på den dystra, men utan tvifvel äfven högtidligt storartade vestkusten, der än det lågresta, hvita skummet med tysta eolslika harpotoner sjunger en vacker, söfvande vaggsång för dess nakna klippor och än de högresta, gröna svallen dånande slå öfver dem och tvättar dem så rena, att de sedan i solen skina, liksom den ljusgråa graniten blifvit öfverdragen med blekt bladguld.

På en af dessa öar, tillräckligt ödslig och tom för att tillfredsställa den mest utbildade smak för ett afskildt lif, hade hjelten i denna berättelse kommit att med sin familj uppfriska sig af ensligheten och de salta, välgörande baden. Ty det måtte väl blifva uppfriskande att icke (som vid en af annat folk besökt badort) nödgas se och mottaga besök.

Man hade nu hunnit till året 1868 i slutet af juni. Det var i januari 1866 som baron Sigesmund lemnade det jordiska. Alltså för två och ett halft år sedan, och ändå hade Connys tunga själstillstånd ej det ringaste förbättrats. Dertill hade han blifvit så förbehållsam mot sin hustru, att han numera aldrig delgaf henne något af sina egendomliga intryck. Och deras äktenskapslif skulle hafva sjunkit ned ända till fryspunkten, om icke hon med den beundransvärdaste, aldrig hvilande omtanke förmått hålla uppe det flämtande skenet deri.

Aldrig gjorde hon för honom den ringaste syftning på förändringen! Icke enträget öm, men hjertlig, mild och alltid värmande i sitt väsende, visste hon att inleda samtal, der han måste svara och dragas ur sina tankars irrgångar.

De hade på långt när icke lefvat hela denna tid på Sigesberg. Efter det första året (man vet, att Conny icke mera spekulerade öfver några riksdagspligter eller andra samhällsintressen) bodde de både på Kroneby, i grannstaden och äfven vid en badort. Men just på denna plats (1867) hade Conny, utan att dock derom säga ett enda ord, känt sig otroligt pinad af all den hyllning, som kom hans hustru till del. Om hon så velat, kunde hon haft ett långt släp af ridderliga uppvaktningar. Men hon var försigtig, alltid spejande efter något gammalt tecken af svartsjuka, dock — ingenting märktes.

Kom så i den lilla staden ett nytt val för representant till Andra kammaren till följd af en på förhand beräknad afsägelse. Conny blef då åter kandidat, fick de flesta rösterna och inträdde alltså vid 1868 års riksdag i sin representantvärdighet. Hermine hade gjort sig de bästa förhoppningar för hvad detta skulle verka. Men ehuru han energiskt skötte sitt kall och talade med erkänd, stor utmärkelse vid flera tillfällen, så fans dock

icke en gnista af den uppblossande kraft och eld, som lefde hos honom under 1865 års lifliga strider, då det arbetades för reformens genomgång. Men ifrån samma stund den gick igenom, just samma dag hans far insjuknade, var den rätta lifsflägten åtminstone halfslocknad. Då nu hustrun vid hans hemkomst från kammaren gjorde några frågor, vittnande om intresse, svarade han blott med att trött kasta sig ned på soffan och gäspande mumla ett par ord, som förrådde missbelåtenhet såväl med resultaten af sjelfva reformen som med en hel hop annat.

Bland den der *hela hopen,* det vill säga det sagda och osagda, var det i synnerhet något, som särskildt gnagde på lynnet, nämligen supéer och middagsbjudningar. Icke sådana middagsbjudningar, som kamrarnes medlemmar hade på Hasselbacken, de kunde han uthärda, men de bjudningar inom familjer, som haft umgänge i det gamla föräldrahuset, *de* voro både oväl-komna och afskydda, ty då skulle Hermine i utomordentligt eleganta toaletter visa sig och göra sig så bemärkt genom konst och behag, att det icke kunde vara ett nöje för en äkta man att se derpå. Han började slutligen harmas öfver att någonsin en *klok* man valde en vacker hustru, de der lysande skönheterna borde aldrig vara gifta. Hvem som helst hade oantastlig rätt att beundra och begapa dem.

Emellertid hände att Hermine på en gång kände sig trött och icke vidare deltog i sällskapslifvet. Han nedlät sig då att persvadera henne, emedan han ville gälla för hvad som helst, hellre än för en svartsjuk narr, men Hermine svarade lugnt: »I fall det vore fråga om att göra dig ett verkligt nöje, skulle jag försöka öfvervinna min olust, men vi rå så litet om hvarandra borta, låt mig derför sjelf få disponera mitt tycke.

Jag har dessutom varit mycket ute och känner mig ej rätt frisk.»

»Vi skola resa till hafskusten, det skall göra både oss och pilten godt.» Men då han såg, att detta tycktes behaga hans fru, beslöt han att det icke finge blifva liksom förra året. De skulle bo på en ö, för sig sjelfva. Och så kommo de, efter riksdagens slut, dit, der de nu befunno sig och der blott några fiskarehushåll funnos. Det lilla nätta huset, der de hade sitt hem, tillhörde en större fiskeriegare; det innehöll ej mindre än tre ordentliga rum med kök och var bygdt i beräkning att uthyra till någon ensam familj. På en platå utanför, bildad af stora, flata hällar, hade två grönmålade bänkar blifvit uppslagna. Kunde man begära mer?

Nej, det kunde man icke gerna, helst då man här morgon och afton hade den gudomligaste anblick af solens upp- och nedgång, speglande sin purpurmantel i hafvet... Och, för att fullborda det hela, så fans något längre bort, mellan två väldiga klippväggar, en tjugo famnars lång dalsänkning, beströdd med tunt gräs och här och hvar skrytande med några partier af fläder, enbuskar, hagtorn och två fattiga rönnar, hvilka, likt trogna vaktposter, stående en på hvardera sidan om klippväggen, under många åratal förgäfves sökt att omfamna hvarandra. I denna, den stora vattenöknens dal, fans äfven en träbänk under hvardera rönnen. Och den ena hade till och med ett anspråkslöst bord för något slags servering.

Klockan var omkring tio på morgonen. Hermine befann sig för ögonblicket ensam i yttre rummet, som benämdes salen. Hon stod vid fönstret och såg på, huru »*junker Sigge*», nu nyss fyllda tre år, höll på

att i karrier rida öfver den flata hällen, bevakad af sin forna amma, hvilken qvarstannat som sköterska och eftersyn och för tillfället utgjorde enda tjenarinnan — man lefde patriarkaliskt. Mannen fiskade och sköt hafsfågel, hustrun eftersåg, att allt inomhus gick som det borde.

Äro de nu lyckliga i sin enslighet? Icke synnerligen, att döma efter den djupa, sorgsna tankfullhet, som ligger öfver Hermines sköna ansigte. Hon stänger fönstret. Hon tyckes frysa, fast hon är klädd i en mörk, vadderad sidenblus, som, med sin garnering af svandun, mjuk och veckrik hänger lös omkring henne.

Conny synes nu i dörren.

»Vill du följa med på fisket i dag?»

»Nej, min vän, jag har några bestyr.»

»Naturligtvis! Och pojken vill väl icke heller ut, då han icke får hänga vid mammas kjol?»

»Han vore säkert lycklig att vara med dig, men vet du, min vän, han är rädd för den ofta barska ton, hvarmed du rättar hans små fel.»

»Han *rädd!* Nej, det är en otroligt djerf, liten herre för sin ålder. Han ger mig mycket att tänka på.»

»Men då du ej har mer än *en* enda son, bäste Conny, bör du väl kunna stå ut. Du ville säkert icke hafva flera.»

»Nej, den här blir oss, min själ, nog tillräckligt dryg,» svarade Conny, totalt i tankspridd likgiltighet.

Men då Hermine i detsamma gick förbi honom till nästa rum, fick han mottaga en blick, den märkvärdigaste hans hustru någonsin gifvit honom.

Han kastade sig ned på soffan, glömde fisket och försökte redogöra för den der blicken. Men stoltheten hindrade honom att tyda dess gåta, i fall det låg en förebråelse deri.

En stund senare kom junker Sigge inrusande, rakt fram mot sin herr fader. »Mamma gret och ville inte ta *mig* med, då hon gick. Va' pappa stygg mot mamma?»

»Gosse, hvad är det för enfaldigheter du pratar. Stanna, hur kom du att säga det der?»

»Lisa sa', att du inte är snäll.»

»Hvart gick mamma?»

»Jag fick inte vetat.»

Nästa ögonblick stod baron Conny ute på hällen.

»Hvartåt gick min hustru?» frågade han sköterskan.

»Det kan jag inte säga. Kanske till dalen. Hon tog af åt venster.»

»Jag tror ej, att hon är rätt frisk i dag.»

Detta kunde nu utgöra både en reflexion och en nedlåtande fråga.

Jungfru Lisa tog det för det senare och svarade med en viss skärpa, som blott hon, från sin amtid, tilläts, då det var fråga om att uttala sin mening.

»Rätt frisk, säger baron; jag undrar när hon varit det se'n i vintras? Baron förstår nog, att alla fruntimmer, både höga och låga, aldrig äro riktigt friska i *den* belägenheten.»

Det var med en nästan omöjlig beherskning Conny tvang sina läppar till att icke utbrista i utropet: »*Den belägenheten!*»

Ett ljus hade plötsligt uppgått! Hermine hade, då han ingenting förstått, velat på en blyg omväg bereda honom, och *han* — huru hade han svarat?

Utan hatt störtade han ned åt dalen. Der stodo de två fattiga rönnarne med sina bänkar, men ingen hade i dag tagit sin tillflykt dit.

»Hermine, Hermine!» ropade han ångestfullt, men ingen svarade. Och icke heller fans hon bland de

nedanför eller ofvanför belägna klipporna. Han träffade några af strandbarnen. Men ingen hade sett henne.

Han stannade orörlig och såg upp åt himmelen.

»Hvad har allt detta varit?» frågade han darrande. »Har jag låtit denna sjuklighetens mörka demon nu få en sådan makt med mig, att jag sjunkit ned till ett infernaliskt tyrannis lumpna ståndpunkt? *Hon,* hon den ädla, den förorättade, den tåliga korsdragerskan, har en make, som hon icke med strålande triumf, utan med orolig, förödmjukande fruktan söker meddela den oförtjenta välsignelse, Gud sänder! Och så förstår denne make henne icke ens. Han har sett, att hon är rädd för fisket, han har sett, att hon kläder sig långt mera beqvämt än vanligt, han har till och med sett henne flera gånger mycket illamående. Men han har ingenting begripit. Sedan två och ett halft år har han endast gifvit efter för en inneboende, ofruktbar klagan. Men, vid den barmhertige Guden, det är slut nu med allt sådant elände! Nu kommer en annan sorg, fullt berättigad. Hermine, Hermine! Hvar är du? Barnet hade rätt. Eviga försyn, huru jag missbrukat din långmodighet! En treårig son skall visa fadern vägen. Men *hvar* är hon då?»

Länge sökte och ropade han förgäfves. Slutligen hade Gud förbarmande med hans förtviflan.

På en sida af ön, der de sällan brukade vara, fann han henne sittande under skyddet af en uthängande, spetsig stenhäll helt nära vattenranden. Hon hade inslumrat, trött af den ovana färden, men på ena kinden låg en stor, dallrande tår.

I detta ögonblick gick en utomordentlig skakning genom mannens själ. Hon andades så sakta, att han, som deremot andades så häftigt, ej kunde höra det matta ljudet.

Han nedföll på sina knän, sträckte de hopknäppta händerna mot nådens urhem och tiggde om sin själs frälsning ur de tunga fjettrarne. Om *hon* icke mera kunde lefva och förlåta, då tjenade det ej till någonting att kämpa. Men slog hon upp sina ögon, och kunde de ännu hvila med ömhet på honom, då, då var han räddad och aldrig, aldrig mera skulle han låta fängsla sig af de makter, som hållit honom fången. Han sänkte å nyo sin blick i oändlig kärlek öfver henne. Och hvad såg han då? Hennes öppna ögon, hvilka i lycksalig förvirring tviflande betraktade honom, som aldrig legat vid hennes knä, aldrig, liksom nu, snyftat lik ett barn inför henne.

»Skulle jag någonsin kunna förgäta denna Herrans oförtjenta, outsägligt prisade gudaskänk, så må han straffa mig med hvad jag nu fruktat. O, min Hermine, min ljufva, heliga maka! Jag har varit så hård, så falsk mot dig. Jag har aldrig, aldrig upphört att älska, ja, tillbedja dig. Men jag har ej kunnat glömma, att du varit den oskyldiga orsaken till att jag bedrog min far. Men det var icke du — du handlade ju snörrätt, då du första gången afvisade mig — utan mitt erbarmliga högmod, som ej *kunde* glömma såret och som sedan efter de gamlas död spann in den ena mörka tråden i den andra. Jag kände mig tillfreds, då jag kunde visa dig en kylig, alldaglig utsida. Och i dag — tro mig, tro mig likväl, jag svär att jag ingenting förstått, förr än ett par ord af sköterskan upplyste mig. Det var barnet, vår son, som kom mig att gå ut... Men... svara... svara... *om* du förlåter, om du tror, att jag med brinnande tacksamhet skall mottaga af dig Guds nya gåfva? Jag har under en timme lidit alla afgrundens qval. Och *botad* är jag.»

»Och jag, min älskade make, njuter nu all jordens sällhet att *så* hvila vid ditt hjerta, att känna, fatta,

veta att du från denna timme tillhör mig för både detta och det andra lifvet och att vi skola hjelpas åt att fördrifva den fiende, som vill stjäla dig ifrån mig. O, detta är himmelen!»

»Ja, Hermine, detta är himmelen. Och i denna stund må du säga mig en sak: älskade du mig, då jag friade första gången?»

»Conny — tänk dig för med denna fråga!»

»Jag har redan tänkt.»

»Ack, var det orätt? Jag kunde ej hjelpa, att jag älskade dig.»

»Tack — jag välsignar dig för din öppenhet. Vårt lif börjar nu på nytt.»

»Men du vet, att du alltid bäfvat för vissheten i den frågan, der din ömtålighet går öfver gränsen.»

»Den *har* gått såväl öfver den gränsen, som många andra, men nu, ja, länge, min älskade, har jag haft den öfvertygelsen, att detta varit det lyckligaste — ty att en känsla *födes* emot granlagenheten och den i samvetet och hedern inplantade pligten ligger möjligen utom mensklig förmåga att hindra. Och då man, liksom du, med kraft och värdighet strängt visar den tillbaka — och det fast *ditt* band blott fans till pro forma — så har pligten ej lidit.»

»Nej, så mycket mindre, som jag bestämdt visste att det lösa band, hvilket fäste mig, inom några veckor skulle vara upplöst. Deremot anser jag, mins det, Conny, att *aldrig* en känsla, huru förklädd som helst, kan insmyga sig, der bandet är slutet och tilldraget af både kärlek, pligt och heder. En hustru, som älskar efter Guds egen lag, *kan* icke erfara ett enda, ens det svagaste intryck, som står i strid med detta lif i en annans lif.»

»Ack, tack, du har talat väl! Men säg, har det aldrig fallit dig in, att jag numera älskade dig mindre eller älskade dig med en kall, slö känsla?»

»Nej, min Conny, detta sista har lyckligtvis, emedan jag studerade dig, aldrig fallit mig in, och *om* så skett, hade ej mitt hjerta derigenom slagit ett halft slag mindre för dig. Du är min första, min enda kärlek.»

»Huru ringa förtjenar jag ditt ädelmod, att med denna aldrig förr visade uppriktighet stryka de sista fjellen från mina ögon!... Men huru har du *dömt* mig, ty ofta har du varit trött och bedröfvad?»

»Det är sant. Men Gud har aldrig afvisat mina böner, att du måtte finna kraft att öfvervinna dina sjukliga idéer och dessa rent af uppammade qval, der du ej har något att ångra. Det är besynnerligt, att din natur liksom *fordrar,* att du skall känna en ständig otillfredsställelse.»

»Det är sant. Och om nu Gud skulle straffa mig, för det jag ej förstått och vetat taga vara på den välsignelse, han velat gifva mig... du har haft en svår tid. Om han nu tager dig bort! Hermine, kan du försöka fatta, hurudant mitt själstillstånd då skulle blifva?»

»Du får ej bedröfva mig, detta är det allra skadligaste för mig,» sade hon med det ljufvaste småleende. »Låt oss en gång vara lyckliga utan moln! Jag tror icke, att du får pröfva din styrka i det hänseendet. Och vill du att jag skall förblifva frisk, så var glad. Och för all del, tag ett annat sätt mot vår lille Sigge. Du älskar honom innerligt, men du tror stränghet lämplig. Hvad sade han dig?»

»Att pappa *va' stygg* mot mamma, som gråtit. Han hade rätt. Men mörkret har lemnat rum för ljuset. Du får se — ja, du får se! Jag bedrager dig ej. Herrans hand lyfter mig!»

24.

Det oåterkalleligt förflutna i förhållande till framtiden och — menniskans arfslott.

Fyra år hafva bortrunnit genom lifvets timglas, sedan vi lemnade den ö, der Conny, så att säga, afklädde sig den gamla menniskan och iklädde sig en ny. Reformen hade i det närmaste varit fullständig. Han föll aldrig mera in i sin stora själssjukdom. Men intill den dag, som i dag var, hade han hvarken lyckats öfvervinna sin hemliga otillfredsställelse med än det ena, än det andra eller hitintills varit i stånd att rätt upptäcka anledningen dertill. Men så mycket var med säkerhet vunnet, att det *oåterkalleligt förflutna* hade genom sitt allvarliga, varnande minne haft det helsosammaste inflytande på de följande dagarne. De falska åsigterna om lifvets pligter hade fallit bort och den onyttiga ångern hade födt begäret att, så vidt det för menniskan var en möjlighet, ställa dessa pligter så, att de efter dagens slut tålde att pröfvas af samvetet, om detta än aldrig gaf fullt tillfredsställande bokslut.

Familjen befinner sig nu vid början af juli på Sigesberg, men skall redan i augusti flytta till det alltid med förkärlek hyllade, lilla Kroneby, der Hermine då, så vida hennes små det tillåta, återtager sin renskrifning på andra delen af Connys *reseskisser*. Den första blef afbruten vid första korrekturet, men kom sedan ut och gjorde så stor lycka, att det ej kunde hända annat, än att Hermine skulle förmå honom att fortsätta. Förstås, att detta tilldrog sig *efter* utflygten till deras ö på vestkusten.

Mot slutet af samma år hade junker Sigge en liten bror, som han genast ville taga under sitt guvernörskap. Och under de följande åren hade ytterligare en syster och en bror tillkommit. Den äldste näst Sigge var således nu snart fyra år. Dottern, den lilla Louise, nära tre, och minsta pilten något öfver ett år.

Denna fyrdelade rikedom gjorde Conny till en stor ekonom, mycket aktad, beundrad och eftersökt för sina åtskilliga nya upptäckter och kloka införande af förbättringar på alla områden.

»Du vet, min Hermine,» hette det, »att äldste sonen skall representera på Sigesberg och att den andre får Kroneby. Men jag måste sköta mina inkomster så, att vi få en icke allt för oansenlig hemgift till farmors lilla flicka, vår Louise, och sedan en icke så klen lott för den siste herrn. Och skulle det komma någon mer, skall jag väl hitta på flera nya uppfinningar och litteraturen blir en bikälla.»

»Till hvilken,» svarade hustrun glädtigt, »du kan lägga dina tidningsartiklar, för hvilka du har väl betaldt!»

»Nå ja, det är sant. Jag är affärsman på många sätt.»

Hela hushållet skulle i dag äta middag i den svalaste delen af parken. Och under det dukningen försiggår, kunna vi kasta ögonen på åtskilliga grupper.

Vid slutet af parken håller junker Sigge i stor ifver på att exercera rekryter, bestående af icke mindre än tio lekkamrater från de underhafvandes led. Och lyda de väl och qvickt sin kommenderande chefs order, så trakteras de under hvilotiderna från ett marketenteritält, som förestås af borgmästarinnan Amalias dotter, hvilken

unga dam, med tillhjelp af ett par *pigebörn,* utdelar smörgåsar, svagdricka och mjöd. Hon har äfven hjelp af den lille, fyraårige kusinen, Sigges bror, som gerna, om han blott vågade, ville vara med i exercisen, men store bror har förklarat, att en sådan der puttefnask får slå trumma för sig sjelf, för syster och, om han behagar, äfven för lillbror. Men han får ej våga sig fram bland rekryterna.

Men nu kommer Hermine med lilla Louise vid handen och i sällskap med borgmästarinnan, som ej har några syskon åt sin enda, snart åttaåriga dotter — marketenterskan.

»Sigge,» ropar modern, »hvarför får inte din bror Herman vara med er? Han ser så ledsen ut.»

Den stolte officeren svarar ej, medan kommandoorden ljuda, sabeln blixtrar i solljuset och plymen i mössan höjes och sänkes för vinden, men då han kommenderat halt, vänder han sig om, marscherar majestätiskt mot damerna, aftager artigt mössan och visar det hurtigaste, vackraste och gladaste gossansigte, man vill se.

»Nå, hvad svarar du?» frågade Hermine.

»Herman är för liten, mamma. Kom hit, Herman, så får jag höra om du trummar rätt.» Herman kom helt lydigt fram.

»Se så, min pojke, du blir nog galant, när du blir större. Du är för svag ännu att sköta exercis. Dessutom skall *du* inte blifva officer.»

»Men det skall *du!*» ropade marketenterskan, som, åtföljd af sina »pigor», bjöd omkring förfriskningar bland truppen. »Det skall du, Sigge, annars gifter jag mig inte med dig.»

»Det besväret slipper du, antingen jag blir officer eller ej. Du skall hafva en borgmästare och jag vill hafva en hoffröken. Skall jag inte det, mamma?»

»Den der lille herrn,» svarade tant Amalia, halft stucken, »är då redan fullblodig aristokrat.»

»Min kära Sigge, jag blygs för din oartighet,» sade modern med en skakning på hufvudet. »Du kan tills vidare vara belåten med att kyssa handen på lilla Louises docka, som hon räcker dig.»

Herr Sigge såg icke ens åt dockan eller dess egarinna, men på sin mors vidare anmaning upplöste han truppen och lät rekryterna få hemlof, ty middagen var färdig.

Medan damerna och barnen hade sin lustvandring, låg Conny och hans numera fullkomligt goda och aktade vän, borgmästaren och riksdagsmannen, tillsammans på en liten gräsbevuxen sluttning, der de diskuterade politiken, medan cigarrerna blossade af hjertans grund. Slutligen såg Conny på klockan.

»Nej, detta går aldrig an, vi glömma ju middagen och, hvad värre är, våra fruntimmer.»

»Åh, *de,*» svarade borgmästaren skrattande, »låta nog aldrig glömma sig. Min Amalia är nu den bästa, åtminstone den bäst passande, hustru för mig. Hvad beträffar din Hermine, så har hon alltid varit främst i både skönhet och förstånd. Dessutom har du en sådan rikedom af barn — vi hafva blott ett.»

»Ja,» svarade Conny, »den rikedomen är öfver all annan. En sådan maka och sådana barn skapa en mans högsta lycka, men du kan tro mig, fast jag döljer detta för Hermine, att jag otaliga timmar om natten ligger vaken i tunga bekymmer för deras fortkomst.»

»Hvad i all verlden är det för tokerier? Har din gamla, mörka plågoande sluppit lös igen? Du sitter med det stora Sigesberg, Kroneby, hus i staden och

inkomster på alla fält, om också ditt riksdagsmandat kostar dig mera, än dina representationsmedel. Hvad vill du då? Sigesberg är ju icke *fideikommiss?*»

»Nej, visst icke, men det fordrar, att den, som skall hafva det, måste hafva hela dess inkomst. Jag mottog det utan inteckningar.»

»Efter du var ensam arfvinge. Akta dig, min käraste bror! Du har en medfödd benägenhet att aldrig vara nöjd, alltid ser du något mörkt i bakgrunden. Men der kommer din raske, äldste son. Hvilken ståtlig ungersven!»

»Pappa,» ropade Sigge och kastade sig handlöst i faderns armar. »Jag är afsänd att gifva matbud, jag har skickat hem rekryterna. Några af dem skola väl komma in vid mitt regemente, då jag blir officer?»

»Jaså, du ämnar blifva det?» frågade borgmästaren.

»Ja, hvad skulle *jag* eljest bli? Om några år är jag kadett, inte sant pappa?»

Samma afton sent, då borgmästareparet gått upp på gästrummen och den lilla, försmådda marketenterskan, liksom alla de öfriga barnen, redan sof, vandrade Conny upp och ned i den stora salen. Han syntes nedslagen, men ej trött.

Då smög sig i sommarnattens poetiska halfskymning en fin och lätt gestalt öfver golfvet och lade armen om hans hals...

»Hvad är det nu du grubblar på, min älskade? Du vet, att du förbundit dig, att ej hafva några hemligheter för mig.»

»Nå, har jag väl på fyra år haft någon sådan för dig?» frågade han, ömt smekande hennes upplösta, gyllene hår. »Nej, min Hermine, detta är just ej ett

grubbel, men jag blir bedröfvad då jag tydligt ser, att icke ens i *andra* generationen min ädle far skall få sin önskan uppfylld. Sigge har redan tidigt visat, hvarthän hans håg och hans lynne komma att stå. Han blir militär, han får vida mindre anlag för diplomatien, än till och med jag. Och om han med sin hurtighet också kommer att förena en i grund god och strängt hederlig karaktär, så ser jag ej deruti synnerligt gry till en verklig egendomsherre, som skall fatta de stora pligter Gud lagt i hans hand.»

»Min dyre Conny, gossen har ju nyss fyllt sju år. En son af dig kan aldrig i något afseende råka att underkänna sina pligter. Dessutom har du två andra söner, det blir således godt om utvägar för både diplomatien och landtbruket. Men du vet, att du alltid ovilkorligt *måste* hafva något att oroa dig öfver.»

»Ja, du har kanske rätt, min ädla hustru. Men du skall icke sörja der öfver, ty det blir aldrig mera farligt.»

»Huru vet du det?»

»Jo, det vet jag, ty efter mången tröttsam forskning — grundad på det förflutnas erfarenhet — har jag just nyss kommit till en öfvertygelse, som snarare har något lyckliggörande än nedslående.»

»Ack, hvilken då?»

»Att *menniskans arfslott på jorden är, att aldrig känna sig fullt tillfredsställd.*»

Innehåll.

Ett afskedsord! . . . . . sid. 3.

Arfvingen och hans motpart . . . . . „ 11.

Ungherrarne och Gamleherrn . . . . . „ 169.
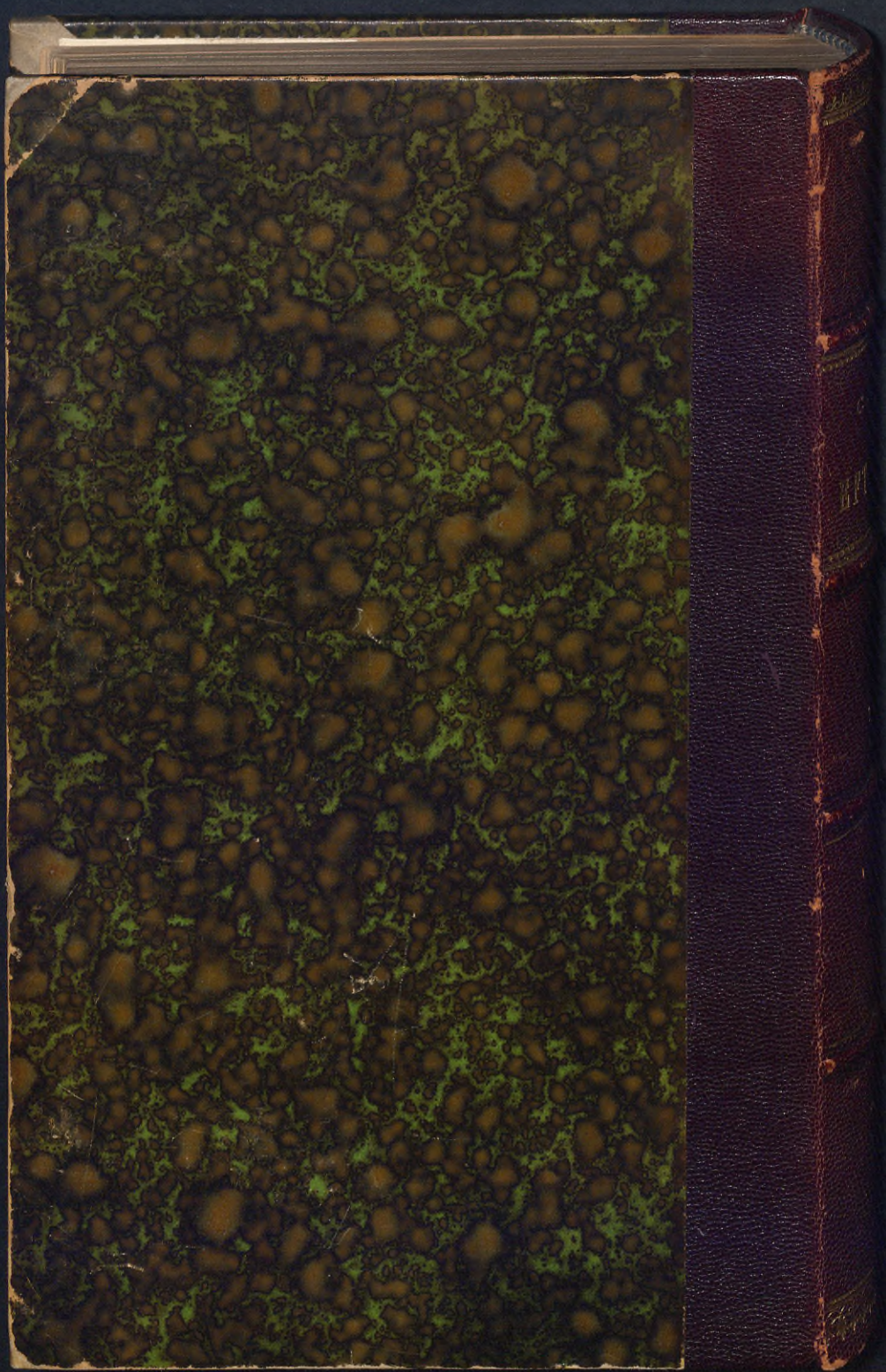
Menniskans arfslott . . . . . „ 337.